॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨੀ ਨਾਮ

ਵਿਭਙ੍ਗ-ਅਟ੍ਠਕਥਾ

੧. ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

ਚਤੁਸਚ੍ਚਦਸੋ ਨਾਥੋ, ਚਤੁਧਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਂ।
ਪਕਾਸਯਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਮਨਨ੍ਤਰਂ॥

ਉਪੇਤੋ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮੇਹਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਨਾਯਕੋ।
ਅਟ੍ਠਾਰਸਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿ-ਵਿਭਙ੍ਗਾਨਂ ਵਸੇਨ ਯਂ॥

ਵਿਭਙ੍ਗਂ ਦੇਸਯੀ ਸਤ੍ਥਾ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਕ੍ਕਮੋ।
ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਂ॥

ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਵਿਗਾਹੇਤ੍ਵਾ, ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਨਯਂ।
ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਗਾਰਵਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਂ ਸੁਣਾਥ ਸਮਾਹਿਤਾਤਿ॥

੧. **ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ - ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਭਙ੍ਗਪ੍ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਆਦਿਭੂਤੇ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਤੇਨ ਨ ਤਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨ ਉਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਖਨ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ – ਰਾਸਿਮ੍ਹਿ, ਗੁਣੇ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਯਂ, ਰੁਲ਼੍ਹਿਯਨ੍ਤਿ। ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਨ ਸੁਕਰਂ ਉਦਕਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਹੇਤੁਂ – ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ਼੍ਹਕਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ਼੍ਹਕਸਤਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ਼੍ਹਕਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ਼੍ਹਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ, ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੫੧; ੬.੩੭) ਹਿ ਰਾਸਿਤੋ ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ। ਨਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਂ ਉਦਕਂ ਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬਹੁਕਮੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਨ ਪਰਿਤ੍ਤਕੋ ਰਜੋ ਰਜਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾ ਗਾਵੋ ਗਵਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਬਲਂ ਬਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਬਹੁਕਮੇਵ ਹਿ ਰਜੋ ਰਜਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਬਹੁਕਾਵ ਗਵਾਦਯੋ ਗਵਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਬਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ‘‘ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫) ਪਨ ਗੁਣਤੋ ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ। ‘‘ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਸੋਤੇਨ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੧)। ਏਤ੍ਥ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਤੋ ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ। ‘‘ਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋ ਮਾਨਸਂ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩, ੬੫) ਰੁਲ਼੍ਹਿਤੋ ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ। ਸ੍ਵਾਯਮਿਧ ਰਾਸਿਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਖਨ੍ਧਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਪਿਣ੍ਡਟ੍ਠੋ ਪੂਗਟ੍ਠੋ ਘਟਟ੍ਠੋ ਰਾਸਟ੍ਠੋ। ਤਸ੍ਮਾ ‘ਰਾਸਿਲਕ੍ਖਣਾ ਖਨ੍ਧਾ’ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਟ੍ਠੋਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਲੋਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਇਣਂ

ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨਾ ‘ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਦਸ੍ਸਾਮ, ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਦਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ‘ਕੋਟ੍ਠਾਸਲਕ੍ਖਣਾ ਖਨ੍ਧਾ’ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਰੂਪਰਾਸਿ ਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸੋ, **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਰਾਸਿ ਵੇਦਨਾਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਯ੍ਵਾਯਂ ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਦੀਸੁ ਏਕਾਦਸਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ‘ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸਾ’ਤਿ ਚ ‘ਛਨ੍ਨਵੁਤਿ ਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸਾ’ਤਿ ਚ ਏਵਂਪਭੇਦੋ ਰੂਪਰਾਸਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਰਿਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਯੋ ਪਨਾਯਂ ‘‘ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ’’ਤਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਏਕਾਦਸਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾਰਾਸਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਰਿਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਯੋ ਪਨਾਯਂ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾ…ਪੇ॰… ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਏਕਾਦਸਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਚਤੁਭੂਮਿਕਸਞ੍ਞਾਰਾਸਿ , ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਰਿਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਯੋ ਪਨਾਯਂ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਚੇਤਨਾ…ਪੇ॰… ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਚੇਤਨਾ’’ਤਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਏਕਾਦਸਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਚਤੁਭੂਮਿਕਚੇਤਨਾਰਾਸਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਰਿਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਯੋ ਪਨਾਯਂ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਮਨੋਧਾਤੁ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂ’’ਤਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਏਕਾਦਸਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਚਤੁਭੂਮਿਕਚਿਤ੍ਤਰਾਸਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਰਿਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਸਿ।

ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਂ ਰੂਪਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਕਾਮਾਵਚਰਅਟ੍ਠਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧. ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨. ਇਦਾਨਿ ਤੇ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ। **ਕਤਮੋ**ਤਿ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ। **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਂ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਨਿਯਮਨਂ। ਏਵਂ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨਾਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਨ੍ਤਿ? ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

> ‘‘ਕਿਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਵਦੇਥ? ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕੇਨ ਰੁਪ੍ਪਤਿ? ਸੀਤੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਉਣ੍ਹੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਜਿਘਚ੍ਛਾਯਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਪਿਪਾਸਾਯਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰਿਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ। ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯)।

ਤਤ੍ਥ **ਕਿ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਰਣਪੁਚ੍ਛਾ; ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਰੂਪਂ ਵਦੇਥ, ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਤਂ ਰੂਪਂ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤੀ**ਤਿ ਕਾਰਣੁਦ੍ਦੇਸੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਰੁਪ੍ਪਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਰੁਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਘਟ੍ਟੀਯਤਿ ਪੀਲ਼ਿਯਤਿ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਇਮਿਨਾ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਰੂਪਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਞ੍ਹੇਤਂ।

ਸੀਤੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ **ਸੀਤੇਨ** ਤਾਵ **ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਲੋਕਨ੍ਤਰਿਕਨਿਰਯੇ** ਪਾਕਟਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਤਿਣ੍ਣਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਏਕੇਕੋ ਲੋਕਨ੍ਤਰਿਕਨਿਰਯੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਅਟ੍ਠਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਪ੍ਪਮਾਣੋ, ਯਸ੍ਸ ਨੇਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਥਵੀ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਉਪਰਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਦੀਪਮਣਿਆਲੋਕੋ, ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਧਕਾਰੋ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਿਗਾਵੁਤੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਤੇ ਵਗ੍ਗੁਲਿਯੋ ਵਿਯ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਦੀਘਪੁਥੁਲੇਹਿ ਨਖੇਹਿ ਲਗ੍ਗਿਤ੍ਵਾ ਅਵਂਸਿਰਾ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਯਦਾ ਸਂਸਪ੍ਪਨ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਪਾਸਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਥ 'ਭਕ੍ਖੋ ਨੋ ਲਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨਾ ਤਤ੍ਥ ਬਜਾਵਟਾ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸਨ੍ਧਾਰਕੇ ਉਦਕੇ ਪਤਨ੍ਤਿ, ਸੀਤਵਾਤੇ ਪਹਰਨ੍ਤੇਪਿ ਪਕ੍ਕਮਧੁਕਫਲਾਨਿ ਵਿਯ ਛਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇ ਪਤਨ੍ਤਿ। ਪਤਿਤਮਤ੍ਤਾਵ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਖਾਰੇਨ ਸੀਤੋਦਕੇਨ ਛਿਨ੍ਨਚਮ੍ਮਨ੍ਹਾਰੁਮਂਸਅਟ੍ਠੀਹਿ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇਹਿ ਤਤ੍ਤਤੇਲੇ ਪਤਿਤਪਿਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਿ ਵਿਯ ਪਟਪਟਾਯਮਾਨਾ ਵਿਲੀਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸੀਤੇਨ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਲੋਕਨ੍ਤਰਿਕਨਿਰਯੇ ਪਾਕਟਂ। ਮਹਿਂਸਕਰਟ੍ਠਾਦੀਸੁਪਿ ਹਿਮਪਾਤਸੀਤਲੇਸੁ ਪਦੇਸੇਸੁ ਏਤਂ ਪਾਕਟਮੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਸੀਤੇਨ ਭਿਨ੍ਨਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸਰੀਰਾ ਜੀਵਿਤਕ੍ਖਯਮ੍ਪਿ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ।

ਉਣ੍ਹੇਨ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਅਵੀਚਿਮਹਾਨਿਰਯੇ ਪਾਕਟਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਤਤ੍ਤਾਯ ਲੋਹਪਥਵਿਯਾ ਨਿਪਜ੍ਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧਬਨ੍ਧਨਾਦਿਕਰਣਕਾਲੇ ਸਤ੍ਤਾ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤਿ।

ਜਿਘਚ੍ਛਾਯ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਚੇਵ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਕਾਲੇ ਚ ਪਾਕਟਂ। ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣਿ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਾਨਿ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਆਮਿਸਂ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ । ਅਨ੍ਤੋਉਦਰਂ ਆਦਿਤ੍ਤਸੁਸਿਰਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖੇ ਕਞ੍ਜਿਕਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਲਭਿਤ੍ਵਾ ਮਰਣਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਪਮਾਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

ਪਿਪਾਸਾਯ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਕਾਲਕਞ੍ਜਿਕਾਦੀਸੁ ਪਾਕਟਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣਿ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਾਨਿ ਹਦਯਤੇਮਨਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਤੇਮਨਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਉਦਕਬਿਨ੍ਦੁਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। 'ਪਾਨੀਯਂ ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਨਦਿਂ ਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਨਦੀ ਵਾਲਿਕਾਤਲਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਸਾਣੋ ਹੋਤਿ। ਤੇ ਸੁਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਬਲਵਦੁਕ੍ਖਪੀਲ਼ਿਤਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ।

ਏਕੋ ਕਿਰ ਕਾਲਕਞ੍ਜਿਕਅਸੁਰੋ ਪਿਪਾਸਂ ਅਧਿਵਾਸੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਯੋਜਨਗਮ੍ਭੀਰਵਿਤ੍ਥਾਰਂ ਮਹਾਗਙ੍ਗਂ ਓਤਰਿ। ਤਸ੍ਸ ਗਤਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਉਦਕਂ ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਧੂਮੋ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਤ੍ਤੇ ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਸਾਣੇ ਚਙ੍ਕਮਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਉਦਕਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਵਿਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਰਤ੍ਤਿ ਵਿਭਾਯਿ। ਅਥ ਨਂ ਪਾਤੋਵ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਤਿਂਸਮਤ੍ਤਾ ਪਿਣ੍ਡਚਾਰਿਕਭਿਕ੍ਖੂ ਦਿਸ੍ਵਾ – ''ਕੋ ਨਾਮ ਤ੍ਵਂ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਂਸੁ। ''ਪੇਤੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਰਿਯੇਸਸੀ''ਤਿ? ''ਪਾਨੀਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ। ''ਅਯਂ ਗਙ੍ਗਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ, ਕਿਂ ਤ੍ਵਂ ਨ ਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨ ਉਪਕਪ੍ਪਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ ਗਙ੍ਗਾਪਿਟ੍ਠੇ ਨਿਪਜ੍ਜ, ਮੁਖੇ ਤੇ ਪਾਨੀਯਂ ਆਸਿਞ੍ਚਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ। ਸੋ ਵਾਲਿਕਾਪੁਲ਼ਿਨੇ ਉਤ੍ਤਾਨੋ ਨਿਪਜ੍ਜਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਿਂਸਮਤ੍ਤੇ ਪਤ੍ਤੇ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮੁਖੇ ਆਸਿਞ੍ਚਿਂਸੁ। ਤੇਸਂ ਤਥਾ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਵੇਲਾ ਉਪਕਟ੍ਠਾ ਜਾਤਾ। ਤਤੋ ''ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਕਾਲੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ; ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦਮਤ੍ਤਾ ਲਦ੍ਧਾ''ਤਿ ਆਹਂਸੁ। ਪੇਤੋ ''ਸਚੇ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਿਂਸਮਤ੍ਤਾਨਂ ਅਯਜਾਨਂ ਤਿਂਸਮਤ੍ਤੇਹਿ ਪਤ੍ਤੇਹਿ ਆਸਿਤ੍ਤਉਦਕਤੋ ਅਡ੍ਢਪਸਤਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਰਗਲਗਤਂ, ਪੇਤਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਮੋਕ੍ਖੋ ਮਾ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਆਹ। ਏਵਂ ਪਿਪਾਸਾਯ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਾਕਟਂ।

ਡਂਸਾਦੀਹਿ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਡਂਸਮਕ੍ਖਿਕਾਦਿਸਮ੍ਬਬਹੁਲੇਸੁ ਪਦੇਸੇਸੁ ਪਾਕਟਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਡਂਸਾ**ਤਿ ਪਿਙ੍ਗਲਮਕ੍ਖਿਕਾ, **ਮਕਸਾ**ਤਿ ਮਕਸਾਵ **ਵਾਤਾ**ਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਵਾਤਪਿਟ੍ਠਿਵਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਰੀਰਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਾਤਰੋਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਪਾਦਪਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਿ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਕਾਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਖੁਜ੍ਜਂ ਕਰੋਤਿ, ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਂ ਕਰੋਤਿ। **ਆਤਪੋ**ਤਿ ਸੂਰਿਯਾਤਪੋ। ਤੇਨ ਰੁਪ੍ਪਨਂ **ਮਰੁਕਨ੍ਤਾਰਾ**ਦੀਸੁ ਪਾਕਟਂ। ਏਕਾ ਕਿਰ ਇਤ੍ਥੀ ਮਰੁਕਨ੍ਤਾਰੇ ਰਤ੍ਤਿਂ ਸਤ੍ਥਤੋ ਓਹੀਨਾ ਦਿਵਾ ਸੂਰਿਯੇ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਵਾਲਿਕਾਯ ਤਪ੍ਪਮਾਨਾਯ ਪਾਦੇ ਠਪੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਸੀਸਤੋ ਪਚ੍ਛਿਂ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਕਮਿ। ਕਮੇਨ ਪਚ੍ਛਿਯਾ ਉਣ੍ਹਾਭਿਤਤ੍ਤਾਯ ਠਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਤਸ੍ਸਾ ਉਪਰਿ ਸਾਟਕਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਕਮਿ।

ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤੁਤ੍ਤੇ ਅਙ੍ਕੇਨ ਗਹਿਤੰ ਪੁਤ੍ਤਕੰ ਅਧੋਮੁਖੰ ਨਿਪਜ੍ਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਨ੍ਨੂਨ੍ਤੁੰ ਕਨ੍ਨੂਨ੍ਤੁੰ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤੇਨ ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਠਾਨੇ ਉਣ੍ਹਾਭਿਤਤ੍ਤਾ ਕਾਲਮਕਾਸਿ।

ਸਰੀਸਪਾਤਿ ਯੇ ਕੇਚਿ ਦੀਘਜਾਤਿਕਾ ਸਰਨ੍ਤਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੰ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨ ਰੁਪ੍ਪਨੰ ਆਸੀਵਿਸਦਟ੍ਠਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਇਦਾਨਿ 'ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਸੰਗਹਿਤੰ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸਛਨ੍ਨਵੁਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸਪ੍ਪਭੇਦੰ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਰੂਪੰ ਅਤੀਤਾਦਿਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤੋ ਪਰੰ ਤਦੇਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦੁਕਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਦੁਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ** ਵਾਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤੋ ਪਰੰ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤੰ ਏਕਾਦਸਸੁ ਪਦੇਸੇਸੁ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਰੂਪੰ ਏਕਤੋ ਪਿਣ੍ਡੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਤਦੇਕਜ੍ਝ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ **ਤਦੇਕਜ੍ਝ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਏਕਜ੍ਝੰ; **ਅਭਿਸਞ੍ਞੂਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਭਿਸੰਹਰਿਤ੍ਵਾ; **ਅਭਿਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੰ ਕਤ੍ਵਾ; ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ ਰੂਪੰ ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੇ ਏਕਵਿਧਭਾਵੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਰਾਸਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਰੂਪੰ ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣੇ ਰਾਸਿਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਥਾ ਚ ਰੂਪੰ, ਏਵੰ ਵੇਦਨਾਦਯੋਪਿ ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾਦੀਸੁ ਰਾਸਿਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ। ਨ ਹਿ ਵੇਦਨਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ।

੩. ਇਦਾਨਿ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਓਕਾਸੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੰ ਰੂਪੰ ਅਤੀਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਕਾਦਸਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਮਾਤਿਕਾਯ ਭੁਮ੍ਮੰ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਠਪਿਤਾਯ ਮਾਤਿਕਾਯ ਯੰ ਅਤੀਤੰ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਕਤਮਨ੍ਤਿ? ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪੁਚ੍ਛਾਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਤੀਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਦਾਨਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਸ੍ਸ ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾਯੰ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੦੪੪) ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਅਤੀਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਸ੍ਸ ਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਿਨਾ ਇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਅਤੀਤਰੂਪਮ੍ਪਿ ਭੂਤਾਨਿ ਚੇਵ ਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਰੂਪਞ੍ਚ, ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਦੂਰਸਨ੍ਤਿਕਮ੍ਪਿ । ਨ ਹਿ ਭੂਤੇਹਿ ਚੇਵ ਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਰੂਪਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞੰ ਰੂਪੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – **ਅਤੀਤੰਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤੰ, ਏਤ੍ਥੇਵ ਗਣਨੰ ਗਤੰ। ਕਿਨ੍ਤਿ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਦ੍ਦੇਸਪਦਾਨਿਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ।

ਇਦੰ ਪਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋਤਿ ਦੁਵਿਧੰ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇ ਭਵੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਹਿ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਤੀਤਭਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ, ਅਨਨ੍ਤਰਭਵੇ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਹੋਤੁ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਤੀਤਮੇਵ ਨਾਮ। ਚੁਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨਾਗਤਭਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਰੂਪੰ, ਅਨਨ੍ਤਰਭਵੇ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਹੋਤੁ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਨਾਗਤਮੇਵ ਨਾਮ। ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਨਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਰੂਪੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨ ਖਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਤਯੋ ਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਖਣਾ – ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਠਿਤਿ, ਭਙ੍ਗੋਤਿ। ਇਮੇ ਤਯੋ ਖਣੇ ਪਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਰੂਪੰ, ਸਮਨਨ੍ਤਰਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਾ ਹੋਤੁ ਅਤੀਤੇ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਤੀਤਮੇਵ ਨਾਮ। ਤਯੋ ਖਣੇ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ, ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੰ ਹੋਤੁ ਅਨਾਗਤੇ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਅਨਾਗਤਮੇਵ ਨਾਮ। ਇਮੇ ਤਯੋ ਖਣੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੰ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨੇਵ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪੰ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਇਦਞ੍ਹਿ ਰੂਪਂ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਸਮਯਖਣਵਸੇਨ ਚਤੁਧਾ ਅਤੀਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਅਦ੍ਧਾਵਸੇਨ ਤਾਵ ਏਕਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਂ, ਚੁਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਅਨਾਗਤਂ, ਉਭਿਨ੍ਨਮਨ੍ਤਰੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਸਭਾਗਏਕਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਕਾਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਸਭਾਗਉਤੁਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤੀਤਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤਂ। ਚਿਤ੍ਤਜਂ ਏਕਵੀਥਿਏਕਜਵਨਏਕਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤਂ। ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਸਞ੍ਞੇਵ ਪਨ ਉਤੁਆਹਾਰਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਮਯਵਸੇਨ ਏਕਮੁਹੁਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਾਯਨ੍ਹਰਤ੍ਤਿਦਿਵਾਦੀਸੁ ਸਮਯੇਸੁ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਤਂ ਤਂ ਸਮਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤਂ। ਖਣਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤਂ।

ਅਪਿਚ ਅਤਿਕ੍ਕਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਂ ਅਤੀਤਂ। ਨਿਟ੍ਠਿਤਹੇਤੁਕਿਚ੍ਚਂ ਅਨਿਟ੍ਠਿਤਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਉਭਯਕਿਚ੍ਚਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਨਾਗਤਂ। ਸਕਿਚ੍ਚਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਖਣਾਦਿਕਥਾਵ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਾ, ਸੇਸਾ ਸਪਰਿਯਾਯਾ। ਤਾਸੁ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦੁਕਸ੍ਸਾਪਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਦਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੦੫੦) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਦੀਨਿ ਰੂਪਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਯਂ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੭੪) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ।

੬. ਹੀਨਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਬਹੂਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਅਪਰਸ੍ਸਾਪੀਤਿ ਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦ੍ਵੀਹੇਵ ਪਦੇਹਿ ਅਨਵਸੇਸੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨ੍ਤੋ ‘ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਪਰਦੀਪਨਂ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ। **ਉਞ੍ਞਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਮਤਂ। **ਅਵਞ੍ਞਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਞਾਤਂ। ਰੂਪਨ੍ਤਿਪਿ ਨ ਵਿਦਿਤਂ। **ਹੀਲ਼ਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਗਹੇਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਖਿਤ੍ਤਂ ਛਡ੍ਡਿਤਂ, ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਤਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਰਿਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਮੇਤੇਨਾਤਿ ਵਾਚਾਯ ਪਰਿਭਵਿਤਂ। **ਅਚਿਤ੍ਤੀਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਗਰੁਕਤਂ। **ਹੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਲਾਮਕਂ। **ਹੀਨਮਤ**ਨ੍ਤਿ ਹੀਨਨ੍ਤਿ ਮਤਂ, ਲਾਮਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਞਾਤਂ। **ਹੀਨਸਮ੍ਮਤ**ਨ੍ਤਿ ਹੀਨਨ੍ਤਿ ਲੋਕੇ ਸਮ੍ਮਤਂ, ਹੀਨੇਹਿ ਵਾ ਸਮ੍ਮਤਂ, ਗੂਥਭਕ੍ਖੇਹਿ ਗੂਥੋ ਵਿਯ। **ਅਨਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਿਯਂ, ਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਅਪਰਿਯੇਸਿਤਂ। ਸਚੇਪਿ ਨਂ ਕੋਚਿ ਪਰਿਯੇਸੇਯ੍ਯ, ਪਰਿਯੇਸਤੁ। ਏਤਸ੍ਸ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਏਤਦੇਵ ਨਾਮਂ। **ਅਕਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਕਾਮਿਤਂ, ਨਿਸ੍ਸਿਰਿਕਂ ਵਾ। **ਅਮਨਾਪ**ਨ੍ਤਿ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨ ਅਪ੍ਪਿਤਂ। ਤਾਦਿਸਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨ ਅਪ੍ਪੀਯਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਮਨਂ ਅਪ੍ਪਾਯਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ ਮਨਾਪਂ, ਨ ਮਨਾਪਂ ਅਮਨਾਪਂ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – **ਅਨਿਟ੍ਠਂ** ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਰਹਤੋ। ਤਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ। **ਅਕਨ੍ਤਂ** ਸੁਖਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। **ਅਮਨਾਪਂ** ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। **ਰੂਪਾ ਸਦ੍ਦਾ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਦੀਪਨਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਪਦੇ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਵਸੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਂ ਪਨ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਇਟ੍ਠਮੇਵ।

ਪਣੀਤਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਦੇ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਵਸੇਨ ਇਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਞ੍ਹਿ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਇਟ੍ਠਮੇਵ। ਯਥਾ ਚ ਕਮ੍ਮਜੇਸੁ ਏਵਂ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁਪਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਤਾ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵਾਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਦੁਕੇ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਕਥਾ। ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦੀ ਪਨਾਹ – **ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਂ** ਨਾਮ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਰੁਚਿਵਸੇਨ ਕਥਿਤਂ।

ਯਥਾਹ –

> ‘‘ਮਨਾਪਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਅਗ੍ਗਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤੇਵ, ਮਹਾਰਾਜ, ਰੂਪਾ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਮਨਾਪਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਮਨਾਪਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਵ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸਦ੍ਦਾ, ਗਨ੍ਧਾ, ਰਸਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਮਨਾਪਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਮਨਾਪਾ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੨੩)।

ਏਵੰ ਯਸ੍ਮਾ ਤੇਯੇਵ ਰੂਪਾਦਯੋ ਏਕੋ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਲੋਭੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਏਕੋ ਕੁਜ੍ਝਤਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਦੋਸੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਏਕਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ, ਏਕਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠਾ ਅਕਨ੍ਤਾ ਅਮਨਾਪਾ। ਏਕੋ ਚੇਤੇ 'ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ'ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਏਕੋ 'ਅਨਿਟ੍ਠਾ ਅਕਨ੍ਤਾ ਅਮਨਾਪਾ'ਤਿ ਵਾਮਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤੁੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸੀਨਞ੍ਹਿ ਗਣ੍ਡੁਪ੍ਪਾਦਾਪਿ ਇਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ, ਮਜ੍ਝਿਮਦੇਸਵਾਸੀਨੰ ਅਤਿਜੇਗੁਚ੍ਛਾ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਮੋਰਮੰਸਾਦੀਨਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਤਰੇਸੰ ਤਾਨਿ ਅਤਿਜੇਗੁਚ੍ਛਾਨੀਤਿ।

ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – ''ਕਿੰ ਪਨ ਤ੍ਵੰ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤੁੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦੇਸੀ''ਤਿ? ''ਆਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਪੁਨ ਤਥੇਵ ਯਾਵਤਤਿਯੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – ''ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਨਾਮ ਇਟ੍ਠੰ ਉਦਾਹੁ ਅਨਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ? ਜਾਨਮਾਨੋ ''ਇਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਸਚੇਪਿ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਮਾ ਵਦਤੁ। ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਇਟ੍ਠਮੇਵ। ''ਨਨੁ ਏਕੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੇ ਕਥਿਯਮਾਨੇ ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ – 'ਤ੍ਵੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਕਥੇਸਿ, ਕਿੰ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਨਪਾਨਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਸਯਨਚ੍ਛਾਦਨਸਮਿਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ 'ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਅਲੰ ਤਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨਾ'ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੇ ਕਥਿਯਮਾਨੇ ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਉਭੋ ਕਣ੍ਣੇ ਥਕੇਤੀਤਿ ਇਟ੍ਠੇਤੰ। ਏਤਸ੍ਸ ਪਨ ਵਸੇਨ ਤਵ ਵਾਦੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਅਨਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ । ਨ ਪਨੇਤੰ ਏਵੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਸੋ ਹਿ ਵਿਪਰੀਤਸਞ੍ਞਾਯ ਕਥੇਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਚ ਤਦੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਕਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ, ਏਕਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠੰ''।

ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਨ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਵਿਭਤ੍ਤੁੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ? ਮਜ੍ਝਿਮਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਨ ਅਤਿਇਸ੍ਸਰਾਨੰ ਮਹਾਸਮ੍ਮਤਮਹਾਸੁਦਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਾਸੋਕਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੁੰ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਦਿਬ੍ਬਕਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਮਨਾਪੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਨ ਅਤਿਦੁਗ੍ਗਤਾਨੰ ਦੁਲ੍ਲਭਨ੍ਨਪਾਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੁੰ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਕਣਾਜਕਭਤ੍ਤਸਿਤ੍ਥਾਨਿਪਿ ਪੂਤਿਮੰਸਰਸੋਪਿ ਅਤਿਮਧੁਰੋ ਅਮਤਸਦਿਸੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਮਜ੍ਝਿਮਕਾਨੰ ਪਨ ਗਣਕਮਹਾਮਤ੍ਤਸੇਟ੍ਠਿਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਵਾਣਿਜਾਦੀਨੰ ਕਾਲੇਨ ਇਟ੍ਠੰ ਕਾਲੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠੰ ਲਭਮਾਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੁੰ। ਏਵਰੂਪਾ ਹਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੰ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨਾਹ – ''ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮ ਵਿਪਾਕਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ, ਨ ਜਵਨਵਸੇਨ। ਜਵਨੰ ਪਨ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਇਟ੍ਠਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਰਜ੍ਜਤਿ, ਇਟ੍ਠਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਦੁਸ੍ਸਤਿ; ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਰਜ੍ਜਤਿ, ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਦੁਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਵਿਪਾਕਵਸੇਨੇਵ ਪਨੇਤੰ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੰ ਵਞ੍ਚੇਤੁੰ। ਸਚੇ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਇਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਚੇ ਅਨਿਟ੍ਠੰ, ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਬੁਦ੍ਧੰ ਵਾ ਸਙ੍ਘੰ ਵਾ ਮਹਾਚੇਤਿਯਾਦੀਨਿ ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਪਿਦਹਨ੍ਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਕਣ੍ਣੇ ਥਕੇਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਪਨ ਨੇਸੰ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਗੂਥਸੂਕਰਾਦਯੋ ਗੂਥਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ 'ਖਾਦਿਤੁੰ ਲਭਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਗੂਥਦਸ੍ਸਨੇ ਪਨ ਤੇਸੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਘਾਯਨੇ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਰਸਸਾਯਨੇ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਵਰਸਯਨੇ ਸਯਾਪਿਤਸੂਕਰੋ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਿਰਵਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮੇਵ। ਕਸ੍ਮਾ? ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਤਾਯ।

ਅਪਿਚ ਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨਾਪਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਞ੍ਹਿ ਗੂਥਕਲਲੰ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਘਾਨਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਨਿਟ੍ਠੰ, ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਇਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ। ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਮਣਿਰਤਨੇਨ ਪੋਥਿਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਸੁਵਣ੍ਣਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸਿਤਸ੍ਸ ਚ ਮਣਿਰਤਨਸੁਵਣ੍ਣਸੂਲਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਇਟ੍ਠਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਅਨਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤੋ। ਏਵੰ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੰ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਵਿਪਾਕੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਤੰ ਤੰ ਵਾ ਪਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨਯੋ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਨਾਪਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਪੁਗ੍ਗਲਮਨਾਪਂ ਪਨ ਭਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂਤਂਵਾਪਨਵਸੇਨੇਵ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨੇਰਯਿਕਾਨਞ੍ਹਿ ਰੂਪਂ ਕੋਟਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ **ਹੀਨਂ** ਨਾਮ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨੇਸੁ ਨਾਗਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਰੂਪਂ **ਪਣੀਤਂ** ਨਾਮ। ਤੇਸਂ ਰੂਪਂ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪੇਤਾਨਂ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਜਾਨਪਦਾਨਂ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਗਾਮਭੋਜਕਾਨਂ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਜਨਪਦਸਾਮਿਕਾਨਂ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਦੇਸਰਾਜੂਨਂ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਞ੍ਞੋ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਾਨਂ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ; ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਾਵਤਿਂਸਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਰੂਪਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਅਕਨਿਟ੍ਠਦੇਵਾਨਂ ਪਨ ਰੂਪਂ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਪਣੀਤਂ ਨਾਮ।

੭. ਦੂਰਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ**ਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨੇਵ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਦੁਕੇ ਦੁਪ੍ਪਰਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਲਕ੍ਖਣਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਾਯ ਸੁਖੁਮਰੂਪਂ **ਦੂਰੇ**ਤਿ ਕਥਿਤਂ। ਸੁਖਪਰਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਲਕ੍ਖਣਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਾਯ ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਂ **ਸਨ੍ਤਿਕੇ**ਤਿ। ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚ ਨਿਯਜਾਤਨਟ੍ਠਾਨੇਪਿ 'ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਂ ਦੂਰੇ'ਤਿ ਨ ਨੀਯਜਾਤਿਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਦੁਵਿਧਞ੍ਹਿ ਦੂਰੇ ਨਾਮ – ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਚ ਓਕਾਸਤੋ ਚਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਦੂਰੇਤਿ ਨ ਕਥਿਤਂ, ਤਂ ਓਕਾਸਤੋ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਦੂਰੇਤਿ ਅਕਥਿਤਂ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਂ ਓਕਾਸਤੋ ਦੂਰੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਨਿਯਜਾਤੇਤ੍ਵਾਵ **ਯਂ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪੀ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸਨ੍ਤਿਕਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨਾਸਨ੍ਨੇ**ਤਿ ਨ ਆਸਨ੍ਨੇ, **ਅਨੁਪਕਟ੍ਠੇ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਟੇ, **ਦੂਰੇ**ਤਿ ਦੂਰਮ੍ਹਿ, **ਅਸਨ੍ਤਿਕੇ**ਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਕੇ। **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਂ ਦੂਰੇ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਣ੍ਣਰਸਵਿਧਂ ਸੁਖੁਮਰੂਪਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਦੂਰੇ, ਦਸਵਿਧਂ ਪਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਂ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਓਕਾਸਤੋ ਦੂਰੇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਨ੍ਤਿਕਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਯੇਵ।

ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇਤਿ ਇਦਂ ਦਸਵਿਧਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ, ਪਞ੍ਚਦਸਵਿਧਂ ਪਨ ਸੁਖੁਮਰੂਪਂ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਓਕਾਸਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਨ ਰੂਪਂ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ? ਕਿਤ੍ਤਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦੂਰੇ ਨਾਮਾਤਿ? ਪਕਤਿਕਥਾਯ ਕਥੇਨ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸਹਤ੍ਥੋ ਸਵਨੂਪਚਾਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਓਰਤੋ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ, ਪਰਤੋ ਦੂਰੇ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖੁਮਰੂਪਂ ਦੂਰੇ ਹੋਨ੍ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋਪਿ ਓਕਾਸਤੋਪਿ ਦੂਰੇ ਹੋਤਿ; ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਹੋਨ੍ਤਂ ਪਨ ਓਕਾਸਤੋਵ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਹੋਤਿ, ਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਹੋਨ੍ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋਪਿ ਓਕਾਸਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਹੋਤਿ; ਦੂਰੇ ਹੋਨ੍ਤਂ ਓਕਾਸਤੋਵ ਦੂਰੇ ਹੋਤਿ, ਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ।

ਤੰ ਤੰ ਵਾ ਪਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨਯੋ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬੋ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਹਿ ਭਿਨ੍ਨਮਾਨੇ ਗਤੋ। ਇਧ ਪਨ ਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਦੂਰਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਓਕਾਸਤੋ ਦੂਰਮੇਵ ਭਿਨ੍ਦਤਿ। ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਦੂਰਸਨ੍ਤਿਕਞ੍ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਿ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ; ਅਨ੍ਤੋਕੁਚ੍ਛਿਗਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪਰਸ੍ਸ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਕੁਚ੍ਛਿਗਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਠਿਤਸ੍ਸ ਦੂਰੇ। ਏਕਮਞ੍ਚੇ ਸਯਿਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਪਮੁਖੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਪਰਿਵੇਣੇ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਪਰਿਵੇਣੇ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਸਙ੍ਘਾਰਾਮੇ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਸਙ੍ਘਾਰਾਮੇ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਸੀਮਾਯ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਸੀਮਾਯ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਗਾਮਖੇਤ੍ਤੇ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਗਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤੇ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਜਨਪਦੇ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਜਨਪਦੇ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਰਜ੍ਜਸੀਮਾਯ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਰਜ੍ਜਸੀਮਾਯ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਸਮੁਦ੍ਦੇ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਸਮੁਦ੍ਦੇਰੂਪਂ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ; ਬਹਿਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਦੂਰੇਤਿ।

ਅਯਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੨. ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮. ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਂ ਪਹਾਯ ਅਪੁਬ੍ਬਮੇਵ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ। **ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ। **ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਅਤੀਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਵੇਦਨਂ ਸਭਾਵਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਯਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਤਸਿਕਾ । ਤਥਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਪਨ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਪਸਾਦਕਾਯੇ ਸਨ੍ਧਾਯ

ਪਰਿਯਾਯੇਨ ‘ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਯਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਤਸਿਕਾ’। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਕਾਯਿਕਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ। ਤਥਾ ਚੇਤਸਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ । ਚੇਤਸਿਕਾ ਸੁਖਾ ਪਨ ਤੇਭੂਮਿਕਾ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਚਤੁਭੂਮਿਕਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਾਯਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ, ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਏਕਵੀਥਿਏਕਜਵਨਏਕਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਏਕਵਿਧਵਿਸਯਸਮਾਯੋਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਾ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤਾ। ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਖਣਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਮਜ੍ਝਗਤਾ ਸਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਵੇਦਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਾ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਨਾਗਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੧. ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਕੁਸਲਾ ਵੇਦਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਜਾਤਿਤੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਸਭਾਵਤੋ। **ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਪੁਗ੍ਗਲਤੋ। **ਸਾਸਵਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਕੁਸਲਾ ਤਾਵ ਸਦਰਥਟ੍ਠੇਨ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਟ੍ਠੇਨ ਚ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਕੁਸਲਾ ਨਿਦ੍ਦਰਥਟ੍ਠੇਨ ਸੁਖਵਿਪਾਕਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸੁਖੁਮਾ। ਅਬਜਾਕਤਾ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਟ੍ਠੇਨ ਅਵਿਪਾਕਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸੁਖੁਮਾ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਸਉਸ੍ਸਾਹਟ੍ਠੇਨ ਸਵਿਪਾਕਟ੍ਠੇਨ ਚ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਅਬਜਾਕਤਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸੁਖੁਮਾ।

ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਸਾਤਟ੍ਠੇਨ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੇਨ ਚ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਸੁਖਾ ਸਾਤਟ੍ਠੇਨ ਸੁਖਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸੁਖੁਮਾ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਸਨ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਪਣੀਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸੁਖੁਮਾ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾ ਖੋਭਨਟ੍ਠੇਨ ਫਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਸੁਖਵੇਦਨਾਪਿ ਹਿ ਖੋਭੇਤਿ ਫਰਤਿ। ਤਥਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਪਿ। ਸੁਖਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਖੋਭੇਨ੍ਤਂ ਆਲੁਲੇਨ੍ਤਂ ਅਭਿਸਨ੍ਦਯਮਾਨਂ ਮਦ੍ਦਯਮਾਨਂ ਛਾਦਯਮਾਨਂ ਸੀਤੋਦਕਘਟੇਨ ਆਸਿਞ੍ਚਯਮਾਨਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਤਤ੍ਤਫਾਲਂ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵੇਸਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯ ਬਹਿ ਝਾਪਯਮਾਨਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸੁਖੁਮਾ। ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ । ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾ ਏਕਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਚਰਤੀਤਿ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਸਵਾ ਆਸਵੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਆਸਵਚਾਰੋ ਨਾਮ ਏਕਨ੍ਤਓਲ਼ਾਰਿਕੋ। ਅਨਾਸਵਾ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਖੁਮਾ।

ਤਤ੍ਥ ਏਕੋ ਨੇਵ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਕੋਵਿਦੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ। ਸੋ ‘ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਂ ਰਕ੍ਖਾਮੀ’ਤਿ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ; ‘ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਂ ਰਕ੍ਖਾਮੀ’ਤਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ। ਏਕੋ ‘ਤਿਕਂ ਰਕ੍ਖਾਮੀ’ਤਿ ਭੂਮਨ੍ਤਰਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ। ਏਕੋ ਨ ਭਿਨ੍ਦਤਿ। ਕਥਂ? ‘‘ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ’’ਤਿ ਹਿ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਏਕੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ – ਨ ਸਬ੍ਬਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾ ਹਿ ਕੁਸਲਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਕੁਸਲਾਪਿ ਅਬਜਾਕਤਾਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਬਜਾਕਤਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੋ ਰਕ੍ਖਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੋ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨੋ।

ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਬਜਾਕਤਾ ਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ’’ਤਿ ਯਂ ਪਨ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਏਕੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ – ਨ ਸਬ੍ਬਾ ਅਬਜਾਕਤਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾ ਹਿ ਸੁਖਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖਾਪਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੋ ਰਕ੍ਖਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੋ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨੋ। ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਂ ਅਨੋਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਂ ਅਨੋਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਲਕ੍ਖਣੇਨ, ਸੁਖਾਦੀਨਂ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਲਕ੍ਖਣੇਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਨ ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ।

ਯਮ੍ਪਿ ‘‘ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਬਜਾਕਤਾ ਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ’’ਤਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਰੇਕੋ ‘ਕੁਸਲਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵੇਦਨਾਪਿ ਸਮਾਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਨਾਮ, ਵਿਪਾਕਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਜਾਤਾਪਿ ਸਮਾਨਾ ਸੁਖੁਮਾ ਨਾਮ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਵਦਤਿ। ਸੋ ਏਵਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਂ ਪਣੀਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵੇਦਨਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਨਾਮ ਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਅਹੇਤੁਕਂ ਹੀਨਂ ਜਲ਼ਂ

ਵੇਦਨਂ ਸੁਖੁਮਂ ਨਾਮ ਕਰੋਨ੍ਤੋ 'ਤਿਕਂ ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਭੂਮਨ੍ਤਰਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭੂਮਿਯਂ ਕੁਸਲਂ ਪਨ ਤਂਤਂਭੂਮਿਵਿਪਾਕੇਨੇਵ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਨ ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਯੋ – ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾ ਹਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ; ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖੁਮਾ । ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ; ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖੁਮਾਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਨ ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ।

ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨਾਹ – ''ਅਕੁਸਲੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਾ ਨਾਮ ਨ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਕਨ੍ਤਓਲ਼ਾਰਿਕਮੇਵ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਾ ਨ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੁਮ''ਨ੍ਤਿ । ਇਮਂ ਕਥਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਾਭਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਥਯਿਂਸੁ – ਏਵਂ ਥੇਰੇਨ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ। ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਾਭਯਤ੍ਥੇਰੋ ਆਹ – ''ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਵਾ ਏਕਪਦਸ੍ਸਾਪਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਦਾਨਂ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਨਯਂ ਦਾਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਨਯੋ ਅਦਿਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਯਂ ਕਾਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਨਯੋ ਅਕਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਧ ਪਨੇਕਚ੍ਚੋ 'ਆਚਰਿਯੋ ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਂ ਉਦ੍ਧਰਮਾਨੋ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਾ ਉਦ੍ਧਰਿਤਾ''ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਪਨ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਿ – ''ਤਤ੍ਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਟਿਪਦਾ ਉਭਯੇਨੇਵ ਹੀਨਾ ਅਕ੍ਖਾਯਤਿ – ਦੁਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਦਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫੨)। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਕਥਿਤਾ।

ਤਂ ਤਂ ਵਾ ਪਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨਯੋ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਂਤਂਵਾਪਨਵਸੇਨੇਵ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਦੁਵਿਧਾ ਹਿ ਅਕੁਸਲਾ – ਲੋਭਸਹਗਤਾ ਦੋਸਸਹਗਤਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਦੋਸਸਹਗਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਲੋਭਸਹਗਤਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਦੋਸਸਹਗਤਾਪਿ ਦੁਵਿਧਾ – ਨਿਯਤਾ ਅਨਿਯਤਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਯਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਨਿਯਤਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਨਿਯਤਾਪਿ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਨੋਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਕਾਪਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਲੋਭਸਹਗਤਾਪਿ ਦ੍ਵਿਧਾ – ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਨਿਯਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਨਿਯਤਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਸੁਖੁਮਾ।

ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਅਕੁਸਲਂ ਪਤ੍ਵਾ ਯਾ ਵਿਪਾਕਂ ਬਹੁਂ ਦੇਤਿ ਸਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਯਾ ਅਪ੍ਪਂ ਸਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਕੁਸਲਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਨ ਅਪ੍ਪਵਿਪਾਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਬਹੁਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ ਕੁਸਲੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਾ ਸੁਖੁਮਾ । ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਭੂਮੀਸੁ ਅਭੇਦਤੋ ਨਯੋ।

ਭੇਦਤੋ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਦਾਨਸੀਲਭਾਵਨਾਮਯਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਾ। ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਮਯਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸੀਲਮਯਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਭਾਵਨਾਮਯਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਤਿਹੇਤੁਕਾਤਿ ਦੁਵਿਧਾ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਤਿਹੇਤੁਕਾਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭੇਦਤੋ ਦੁਵਿਧਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਕੁਸਲਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਕੁਸਲਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਕੁਸਲਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ...ਪੇ॰...। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਕੁਸਲਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਹਜਾਤਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸਹਜਾਤਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸਹਜਾਤਾ ਸੁਖੁਮਾ।

ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ ਵਿਪਾਕੇ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ...ਪੇ॰... ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਅਭੇਦਤੋ।

ਭੇਦਤੋ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ ਅਤ੍ਥਿ ਅਹੇਤੁਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਹੇਤੁਕਾ। ਸਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਹੇਤੁਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸਹੇਤੁਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ,

ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖੁਮਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸਕਦਾਗਾਮਿ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ।

ਤੀਸੁ ਕਿਰਿਯਾਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਏਵੰ ਤਾਵ ਅਭੇਦਤੋ। ਭੇਦਤੋ ਪਨ ਅਹੇਤੁਕਾਦਿਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਯ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸਹੇਤੁਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ ਕਿਰਿਯਵੇਦਨਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਤਤਿਯੇ... ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕਿਰਿਯਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਸਾਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਕਿਰਿਯਵੇਦਨਾ ਸੁਖੁਮਾ। ਯਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਸਾ ਹੀਨਾ। ਯਾ ਸੁਖੁਮਾ ਸਾ ਪਣੀਤਾ।

੧੩. ਦੂਰਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਕੁਸਲਵੇਦਨਾ ਵਿਸਭਾਗਟ੍ਠੇਨ ਵਿਸੰਸਟ੍ਠੇਨ ਚ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਹਿ ਦੂਰੇ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਦੂਰਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਚੇਪਿ ਹਿ ਅਕੁਸਲਾਦਿਵੇਦਨਾਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਵੇਦਨਾਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਚ ਤਯੋ ਤਯੋ ਜਨਾ ਏਕਮਞ੍ਚੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਸਭਾਗਟ੍ਠੇਨ ਵਿਸੰਸਟ੍ਠੇਨ ਚ ਦੂਰੇਯੇਵ ਨਾਮ। ਸਮਾਪਨ੍ਨਵੇਦਨਾਦਿਸਮਙ੍ਗੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਕੁਸਲਾ ਪਨ ਅਕੁਸਲਾਯ ਸਭਾਗਟ੍ਠੇਨ ਸਰਿਕ੍ਖਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਸਨ੍ਤਿਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਚੇਪਿ ਹਿ ਅਕੁਸਲਾਦਿਵੇਦਨਾਸਮਙ੍ਗੀਸੁ ਤੀਸੁ ਜਨੇਸੁ ਏਕੋ ਕਾਮਭਵੇ, ਏਕੋ ਰੂਪਭਵੇ, ਏਕੋ ਅਰੂਪਭਵੇ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਸਭਾਗਟ੍ਠੇਨ ਸਰਿਕ੍ਖਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਨ੍ਤਿਕੇਯੇਵ ਨਾਮ। ਕੁਸਲਾਦਿਵੇਦਨਾਸਮਙ੍ਗੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤੰ ਤੰ ਵਾ ਪਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨਯੰ ਅਨੋਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਤੰ ਵਾਪਨਵਸੇਨੇਵ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ। ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ ਚ ਨ ਦੂਰਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੰ, ਸਨ੍ਤਿਕਤੋ ਪਨ ਦੂਰੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੰ। ਦੁਵਿਧਾ ਹਿ ਅਕੁਸਲਾ – ਲੋਭਸਹਗਤਾ ਦੋਸਸਹਗਤਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਲੋਭਸਹਗਤਾ ਲੋਭਸਹਗਤਾਯ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ, ਦੋਸਸਹਗਤਾਯ ਦੂਰੇ ਨਾਮ। ਦੋਸਸਹਗਤਾ ਦੋਸਸਹਗਤਾਯ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ, ਲੋਭਸਹਗਤਾਯ ਦੂਰੇ ਨਾਮ। ਦੋਸਸਹਗਤਾਪਿ ਨਿਯਤਾ ਨਿਯਤਾਯ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮਾਤਿ। ਏਵੰ ਅਨਿਯਤਾ। ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭੇਦੰ ਲੋਭਸਹਗਤਾਦੀਸੁ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦੰ ਸਬ੍ਬੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਵਸੇਨ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਕੋਟ੍ਠਾਸਵੇਦਨਾ ਤੰਤੰਕੋਟ੍ਠਾਸਵੇਦਨਾਯ ਏਵ ਸਨ੍ਤਿਕੇ, ਇਤਰਾ ਇਤਰਾਯ ਦੂਰੇਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਅਯੰ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੩. ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੪. ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਸਞ੍ਞੰ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਅਤੀਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸਞ੍ਞੰ ਸਭਾਵਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਜਾਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਨਾਮ। ਸੇਸਾਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ । ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਾ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਾਵ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਕਾਪਿ ਅਵਤ੍ਥੁਕਾਪਿ। ਸਬ੍ਬਾ ਚਤੁਭੂਮਿਕਸਞ੍ਞਾ।

੧੭. ਓਲ਼ਾਰਿਕਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘੇ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਯੋ ਵਤ੍ਥੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਟਿਘੇ ਰੂਪਾਦਯੋ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਫਸ੍ਸੋ ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਜਾਤਾ ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਨਾਮ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਵਤ੍ਥੁਤੋ ਨਾਮੰ। ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਾਮੰ। ਇਦੰ ਪਨ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਾਮੰ। ਸਪ੍ਪਟਿਘਾਨਿ ਹਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਸਪ੍ਪਟਿਘਾਨਿ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਏਸਾ

ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਤਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਨਾਮਂ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਹਿ ਮਨੋ ਨਾਮ। ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਾ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾ ਜਾਤਾਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ। ਤਥਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋ ਨਾਮ। ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਾ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾ ਜਾਤਾਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ।

ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾਤਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਨਾਮਂ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਤਯੋ ਹਿ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ ਸਯਂ ਪਿਟ੍ਠਿਵਟ੍ਟਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾਤਿਪਿ ਨਾਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਸਞ੍ਞਾ , ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਸਞ੍ਞਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਸਞ੍ਞਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾਪਿ ਜਾਨਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਰਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਞ੍ਹਿ 'ਰਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤੀ'ਤਿ, ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਂ 'ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤੀ'ਤਿ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾਵ ਜਾਨਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਤ੍ਥੁ – ਦ੍ਵੇ ਕਿਰ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਂ ਕਨ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਹਰੇਸੁ ਗਾਮੇ ਚਰਨ੍ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਪੁਰਤੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਏਕਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਓਲੋਕੇਸਿ। ਇਤਰਾ ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਿ 'ਕਸ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਤਂ ਏਸੋ ਓਲੋਕੇਸੀ'ਤਿ? 'ਨ ਏਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਂ ਵਿਸਭਾਗਚਿਤ੍ਤੇਨ ਓਲੋਕੇਸਿ, ਕਨਿਟ੍ਠਭਗਿਨੀਸਞ੍ਞਾਯ ਪਨ ਓਲੋਕੇਸੀ'ਤਿ। ਤੇਸੁਪਿ ਗਾਮੇ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨਸਾਲਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਸੁ ਇਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪੁਚ੍ਛਿ – 'ਤਯਾ ਸਾ ਇਤ੍ਥੀ ਓਲੋਕਿਤਾ'ਤਿ? 'ਆਮ ਓਲੋਕਿਤਾ'। 'ਕਿਮਤ੍ਥਾਯਾ'ਤਿ? 'ਮਯ੍ਹਂ ਭਗਿਨੀਸਰਿਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਤਂ ਓਲੋਕੇਸਿ'ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਸਞ੍ਞਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾਪਿ ਜਾਨਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਾ ਏਵ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਜਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਸਞ੍ਞਾ ਪਨ ਏਕਮਞ੍ਚੇ ਵਾ ਏਕਪੀਠੇ ਵਾ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਂ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤਞ੍ਚ 'ਕਿਂ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ, ਕਿਂ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸੀ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਵਸੇਨੇਵ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤੋ ਸੁਖੁਮਾ। ਸੇਸਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦਿਸਮੇਵਾਤਿ।

ਅਯਂ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੪. ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੦. ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਚੇਤਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਅਤੀਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਭਾਵਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ। **ਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟਿਯਾ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟਿਯਾ ਹਿ ਅਨੁਮਸੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਚੇਤਨਾ ਪਧਾਨਾ ਆਯੂਹਨਟ੍ਠੇਨ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਮੇਵ ਗਹਿਤਾ। ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਨ ਤਾਯ ਗਹਿਤਾਯ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਧਾਪਿ ਪੁਰਿਮਾ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਾਵ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਕਾਪਿ ਅਵਤ੍ਥੁਕਾਪਿ। ਸਬ੍ਬਾ ਚਤੁਭੂਮਿਕਚੇਤਨਾ। ਸੇਸਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦਿਸਮੇਵਾਤਿ।

ਅਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੫. ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੬. ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਅਤੀਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਭਾਵਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਾਨੇਵ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਕਮ੍ਪਿ ਅਵਤ੍ਥੁਕਮ੍ਪਿ। ਸਬ੍ਬਂ ਚਤੁਭੂਮਕਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਸੇਸਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦਿਸਮੇਵਾਤਿ।

ਅਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ

ਇਦਾਨਿ ਪਞ੍ਚਸੁਪਿ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਸਮੁਗ੍ਗਮਤੋ, ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਤੋ, ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ, ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਨਾਨਾਨਿਰੋਧਤੋ, ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਏਕਨਿਰੋਧਤੋ, ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਏਕਨਿਰੋਧਤੋ, ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਾਨਾਨਿਰੋਧਤੋ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਤੋ, ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤੋ, ਹੀਨਪਣੀਤਤੋ, ਦੂਰਸਨ੍ਤਿਕਤੋ, ਪਚ੍ਚਯਤੋ, ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤੋ, ਸਙ੍ਖਤਤੋਤਿ ਸੋਲ਼ਸਹਾਕਾਰੇਹਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧੋ **ਸਮੁਗ੍ਗਮੋ** – ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਸਮੁਗ੍ਗਮੋ, ਓਪਪਾਤਿਕਸਮੁਗ੍ਗਮੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਸਮੁਗ੍ਗਮੋ** ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਪਚ੍ਛਾਅਪੁਰੇ ਏਕਤੋ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਪਾਤੁਭੂਤਾ ਕਲਲਸਙ੍ਖਾਤਾ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਖੁਦ੍ਦਕਮਕ੍ਖਿਕਾਯ ਏਕਵਾਯਾਮੇਨ ਪਾਤਬ੍ਬਮਤ੍ਤਾਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ 'ਅਤਿਬਹੁਂ ਏਤਂ, ਸਣ੍ਹਸੂਚਿਯਾ ਤੇਲੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਯ ਪਗ੍ਘਰਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗੇ ਠਿਤਬਿਨ੍ਦੁਮਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ 'ਏਕਕੇਸੇ ਤੇਲਤੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤੇ ਤਸ੍ਸ ਪਗ੍ਘਰਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗੇ ਠਿਤਬਿਨ੍ਦੁਮਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ 'ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਕੇਸੇ ਅਟ੍ਠਧਾ ਫਾਲਿਤੇ ਤਤੋ ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸਪ੍ਪਮਾਣੋ ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕਾਨਂ ਕੇਸੋ; ਤਸ੍ਸ ਪਸਨ੍ਨਤਿਲਤੇਲਤੋ ਉਦ੍ਧਟਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗੇ ਠਿਤਬਿਨ੍ਦੁਮਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ 'ਏਤਂ ਬਹੁ, ਜਾਤਿਉਣ੍ਣਾ ਨਾਮ ਸੁਖੁਮਾ; ਤਸ੍ਸਾ ਏਕਅਂਸੁਨੋ ਪਸਨ੍ਨਤਿਲਤੇਲੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਟਸ੍ਸ ਪਗ੍ਘਰਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗੇ ਠਿਤਬਿਨ੍ਦੁਮਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਅਚ੍ਛਂ ਹੋਤਿ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਅਨਾਵਿਲਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਪਸਨ੍ਨਤਿਲਤੇਲਬਿਨ੍ਦੁਸਮਾਨਵਣ੍ਣਂ । ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

> ਤਿਲਤੇਲਸ੍ਸ ਯਥਾ ਬਿਨ੍ਦੁ, ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਅਨਾਵਿਲੋ।
> ਏਵਂ ਵਣ੍ਣਪਟਿਭਾਗਂ, ਕਲਲਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਏਵਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਯ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਤੀਣਿ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਵਤ੍ਥੁਦਸਕਂ, ਕਾਯਦਸਕਂ, ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਭਾਵਦਸਕਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਂ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ, ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸੋਜਾ, ਜੀਵਿਤਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ ਵਤ੍ਥੁਦਸਕਂ ਨਾਮ। ਕਾਯਪਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸੋਜਾ, ਜੀਵਿਤਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ ਕਾਯਦਸਕਂ ਨਾਮ। ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਇਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸੋਜਾ, ਜੀਵਿਤਨ੍ਤਿ – ਇਦਂ ਭਾਵਦਸਕਂ ਨਾਮ।

ਏਵਂ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਸਮਤਿਂਸ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਸਹਜਾਤਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ। ਏਵਂ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਨਪੁਂਸਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਭਾਵਦਸਕਂ ਹਾਯਤਿ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦਸਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਮਵੀਸਤਿ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਏਵਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਪ੍ਪਵੇਣੀ ਕਥੇਤਬ੍ਬਾ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਪਨ ਅਕਥੇਤ੍ਵਾ **'ਓਪਪਾਤਿਕਸਮੁਗ੍ਗਮੋ'** ਨਾਮ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਞ੍ਹਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤੀਣਿ, ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਦਸਕਾਨਿ ਚਾਤਿ ਸਤ੍ਤ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦੀਨਿ ਕਾਯਦਸਕਸਦਿਸਾਨੇਵ। ਨਪੁਂਸਕਸ੍ਸ ਪਨ ਭਾਵਦਸਕਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸਮਸਤ੍ਤਤਿ ਚੇਵ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਚ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ। ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ

ਵੁੱਤੁਪ੍ਪਕਾਰਾ ਏਵਾਤਿ। ਏਵੰ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ 'ਓਪਪਾਤਿਕਸਮੁਗ੍ਗਮੋ' ਨਾਮ। ਏਵੰ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **'ਸਮੁਗ੍ਗਮਤੋ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

'ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਤੋ'ਤਿ ਏਵੰ ਪਨ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨੰ ਅਪਚ੍ਛਾਅਪੁਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਕਿਂ ਰੂਪਂ ਪਠਮਂ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ ਉਦਾਹੁ ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ? ਰੂਪਂ ਰੂਪਮੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਨ ਅਰੂਪਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਰੂਪਜਨਕਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪ੍ਪਵਿਪਾਕਾਨੀਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਾਯ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਤਾਯ ਆਗਨ੍ਤੁਕਤਾਯ ਚ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸਹਜਾਤਂ ਵਤ੍ਥੁ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਪਪਾਤੇ ਪਤਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਂ ਏਤਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਵੇਗਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਪਾਤੇ ਪਤਮਾਨਂ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ। ਇਤਿ ਕਮ੍ਮਵੇਗਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਾਯਪਿ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ।

ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਪਚ੍ਛਾਅਪੁਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਸਚੇ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ, ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ। ਯਤ੍ਰਾਪਿ ਵਤ੍ਥੁ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਪਵੇਣੀ ਘਟਿਯਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਙ੍ਗਤੋ ਅਪਰਿਹੀਨਂਯੇਵ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਾਨਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ। ਨ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣਦ੍ਵਯੇ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਅਹਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਮਕੁਲਂ ਪਥਵਿਤੋ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਂ ਪਂਸੁਚੁਣ੍ਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਉਟ੍ਠਹਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਚ ਵਤ੍ਥੁ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਤਾਯਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ।

ਯਥਾ ਚ ਆਗਨ੍ਤੁਕਪੁਰਿਸੋ ਅਗਤਪੁਬ੍ਬਂ ਪਦੇਸਂ ਗਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ – 'ਏਥ ਭੋ, ਅਨ੍ਤੋਗਾਮੇ ਵੋ ਅਨ੍ਨਪਾਨਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਵਿਸਯਤਾਯ ਅਪ੍ਪਹੁਤਤਾਯ, ਏਵਮੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਆਗਨ੍ਤੁਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਗਨ੍ਤੁਕਤਾਯਪਿ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਅਪਿਚ ਸਮਤਿਂਸ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਂ ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨੀਤਿਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ।

ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪਨ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਵਟ੍ਟਮੂਲਸ੍ਸ ਵੂਪਸਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸਬ੍ਬਭਵੇਸੁ ਵਟ੍ਟਮੂਲਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਅਭਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵੇ ਪਵੇਣੀ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਮੇਵ ਵਟ੍ਟਮੂਲਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਸੁ ਭਵੇਸੁ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ , ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਦ੍ਵੀਸੁ, ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਭਵੇਸੁ ਵਟ੍ਟਮੂਲਸ੍ਸ ਵੂਪਸਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ।

ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਪਨ ਝਾਨਙ੍ਗਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਹੇਤੁ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਂ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਹੋਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਤਾਨਿ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਵਿਪਾਕਾਨਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿਤਾਯ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਤਾਨੇਵ, ਯਾਨਿ ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨਿ, ਦਸ ਅਕੁਸਲਾਨਿ, ਨਵ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਆਰੁਪ੍ਪਕੁਸਲਾਨਿ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਆਰੁਪ੍ਪਕਿਰਿਯਾ, ਤੀਣਿ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿਪਿ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿਤਾਯ ਏਵ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ।

ਉਤੁ ਪਨ ਪਠਮਂ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਕੋ ਏਸ ਉਤੁ ਨਾਮਾਤਿ? ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਮਤਿਂਸਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ। ਸਾ ਠਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਉਤੁ ਨਾਮ ਚੇਸ ਦਨ੍ਧਨਿਰੋਧੋ; ਚਿਤ੍ਤਂ ਖਿਪ੍ਪਨਿਰੋਧਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਧਰਨ੍ਤੇਯੇਵ ਸੋਲ਼ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪਠਮਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ।

ਯਦਾ ਪਨ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਦਾ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਦ੍ਦਨਵਕਂ ਨਾਮ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋਪਿ ਠਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਕੁਤੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋਤਿ? ਮਾਤਿਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

> ‘‘ਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਭੁਞ੍ਜਤੀ ਮਾਤਾ, ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਞ੍ਚ ਭੋਜਨਂ।
> ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਗਤੋ ਨਰੋ’’ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੫)।

ਏਵਂ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤੋ ਦਾਰਕੋ ਮਾਤਰਾ ਅਜ੍ਝੋਹਟਅਨ੍ਨਪਾਨਓਜਾਯ ਯਾਪੇਤਿ। ਸਾਵ ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਸਾ ਓਜਾ ਖਰਾ? ਵਤ੍ਥੁ ਸੁਖੁਮਂ? ਕਥਂ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀਤਿ? ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ; ਏਕਸ੍ਸ ਵਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨਂ ਗਤਕਾਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਤਤੋ ਪਨ ਪੁਰੇ ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੁ ਪਚ੍ਛਾ ਵਾ; ਯਦਾ ਮਾਤਰਾ ਅਜ੍ਝੋਹਟਅਨ੍ਨਪਾਨਓਜਾ ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਾ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ।

ਓਪਪਾਤਿਕਸ੍ਸਾਪਿ ਪਕਤਿਪਟਿਯਤ੍ਤਾਨਂ ਖਾਦਨੀਯਭੋਜਨੀਯਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰਤੋ ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਓਜਾ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਏਕੋ ਅਨ੍ਨਪਾਨਰਹਿਤੇ ਅਰਞ੍ਞੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਾਛਾਤਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਖੇਲ਼ਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਗਿਲਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿਸ੍ਸ ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਓਜਾ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ।

ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਦ੍ਵੇਵ ਰੂਪਾਨਿ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ – ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਚ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਚ। ਅਰੂਪੇਪਿ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ – ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਕਮ੍ਮਚੇਤਨਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਚ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚ ਦੁਬ੍ਬਲਂ, ਠਾਨਕ੍ਖਣੇ ਬਲਵਨ੍ਤਿ ਠਾਨਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਾਨਕ੍ਖਣੇ ਚ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚ ਦੁਬ੍ਬਲਂ, ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਬਲਵਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਕਮ੍ਮਚੇਤਨਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਤੀਤੇ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇਪਿ ਹਿ ਆਯੂਹਿਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਤਰਹਿ ਆਯੂਹਿਤਂ ਅਨਾਗਤੇ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਪਰਿਯੋਸਾਨੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਂ **‘ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਤੋ’** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

‘ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ’ਤਿ ਰੂਪਂ ਕਿਤ੍ਤਕਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ? ਅਰੂਪਂ ਕਿਤ੍ਤਕਨ੍ਤਿ? ਰੂਪਂ ਗਰੁਪਰਿਣਾਮਂ ਦਨ੍ਧਨਿਰੋਧਂ। ਅਰੂਪਂ ਲਹੁਪਰਿਣਾਮਂ ਖਿਪ੍ਪਨਿਰੋਧਂ। ਰੂਪੇ ਧਰਨ੍ਤੇਯੇਵ ਸੋਲ਼ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਸਤ੍ਤਰਸਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਪੁਰਿਸੋ ‘ਫਲਂ ਪਾਤੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਮੁਗ੍ਗਰੇਨ ਰੁਕ੍ਖਸਾਖਂ ਪਹਰੇਯ੍ਯ, ਫਲਾਨਿ ਚ ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਵਣ੍ਟਤੋ ਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਤ੍ਥ ਫਲਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਰਿਕਤਾਯ ਪਠਮਤਰਂ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਨ੍ਤਿ, ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਲਹੁਕਤਾਯ ਪਚ੍ਛਾ। ਏਵਮੇਵ ਮੁਗ੍ਗਰਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਪਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਫਲਾਨਞ੍ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਵਣ੍ਟਤੋ ਮੁਤ੍ਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਪਾਤੁਭਾਵੋ; ਫਲਾਨਂ ਭਾਰਿਕਤਾਯ ਪਠਮਤਰਂ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪੇ ਧਰਨ੍ਤੇਯੇਵ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਂ; ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਲਹੁਕਤਾਯ ਪਚ੍ਛਾ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਰਸਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਂ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਰੂਪਂ ਦਨ੍ਧਨਿਰੋਧਂ ਗਰੁਪਰਿਣਾਮਂ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਖਿਪ੍ਪਨਿਰੋਧਂ ਲਹੁਪਰਿਣਾਮਂ, ਰੂਪਂ ਪਨ ਅਰੂਪਂ ਅਰੂਪਂ ਵਾ ਰੂਪਂ ਓਹਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਏਕਪ੍ਪਮਾਣਾਵ ਪਵਤ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਉਪਮਾ – ਏਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਲਕੁਣ੍ਟਕਪਾਦੋ, ਏਕੋ ਦੀਘਪਾਦੋ। ਤੇਸੁ ਏਕਤੋ ਮਗ੍ਗਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ ਯਾਵ ਦੀਘਪਾਦੋ ਏਕਪਦਵਾਰਂ ਅਕ੍ਕਮਤਿ, ਤਾਵ ਇਤਰੋ ਪਦੇ ਪਦਂ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸੋਲ਼ਸਪਦਵਾਰੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਦੀਘਪਾਦੋ ਲਕੁਣ੍ਟਕਪਾਦਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸ ਪਦਵਾਰੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਦਂ ਅਞ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮੇਵ ਪਦਵਾਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਇਤਿ ਏਕੋਪਿ ਏਕਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਗਮਨਂ ਏਕਪ੍ਪਮਾਣਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਲਕੁਣ੍ਟਕਪਾਦਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਅਰੂਪਂ; ਦੀਘਪਾਦਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਰੂਪਂ; ਦੀਘਪਾਦਸ੍ਸ ਏਕਂ ਪਦਵਾਰਂ ਅਕ੍ਕਮਣਕਾਲੇ ਇਤਰਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸਪਦਵਾਰਅਕ੍ਕਮਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪੇ ਧਰਨ੍ਤੇਯੇਵ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਂ; ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਲਕੁਣ੍ਟਕਪਾਦਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸ ਪਦਵਾਰੇ ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਦਂ ਅਞ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਏਕਪਦਵਾਰਕਰਣਂ

ਵਿਯ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਰਸਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਂ; ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਨੋਹਾਯ ਏਕਪ੍ਪਮਾਣੇਨੇਵ ਗਮਨਂ ਵਿਯ ਅਰੂਪਸ੍ਸ ਰੂਪਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਰੂਪਂ ਅਨੋਹਾਯ ਏਕਪ੍ਪਮਾਣੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ **'ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

'ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਨਾਨਾਨਿਰੋਧਤੋ'ਤਿ ਇਦਂ ਪਚ੍ਛਿਮਕਮ੍ਮਜਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਠਮਞ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਦੁਤਿਯਂ ਭਵਙ੍ਗਂ, ਤਤਿਯਂ ਭਵਙ੍ਗਂ...ਪੇ॰... ਸੋਲ਼ਸਮਂ ਭਵਙ੍ਗਂ। ਤੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਤਯੋ ਤਯੋ ਖਣਾ। ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤੀਸੁ ਤੀਸੁ ਖਣੇਸੁ ਸਮਤਿਂਸ ਸਮਤਿਂਸ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਸਤ੍ਤਰਸਮਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ; ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਤ੍ਤਰਸਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਨਯੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਤਿਕਾ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਕਮ੍ਮਜਰੂਪਪਵੇਣੀ ਨਾਮ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਰਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਦਿਵਾ ਚ ਖਾਦਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਮਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਨਦੀਸੋਤੋ ਵਿਯ ਏਕਨ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਯੇਵਾਤਿ। ਏਵਂ **'ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਨਾਨਾਨਿਰੋਧਤੋ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

'ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਏਕਨਿਰੋਧਤਾ' ਪਚ੍ਛਿਮਕਮ੍ਮਜੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਆਯੁਸਂਖਾਰਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾਰੇ ਸਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾਸੋਲ਼ਸਕਂ ਉਪਰਿਸੋਲ਼ਸਕਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਏਕਤੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਹੇਟ੍ਠਾਸੋਲ਼ਸਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸਮਤਿਂਸਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਉਪਰਿਸੋਲ਼ਸਕਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਸੋਲ਼ਸਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸੋਲ਼ਸਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸਮਤਿਂਸਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ; ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਪਵੇਣੀ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਦਿ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਕ੍ਖਯਾ ਅਵਯਾ ਅਜਰਾ ਅਮਰਾ ਨਾਮ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ।

ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਯਦੇਤਂ 'ਸਤ੍ਤਰਸਮਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ 'ਏਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਰੂਪਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ'ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ''ਯਸ੍ਸ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ? ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ.੧੯) ਇਮਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਕਥਂ? ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਵਾਤੋ। ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਾਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤੇਸਂ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਇਤਿ ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤਰਸਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨਾਪਿ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਸਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਤਾਤਿ ਨਿਯਮਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਤੋ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯੋ ਚਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਖਣਨਿਯਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਯਮੇਵ ਖਣਨਿਯਮੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤਰਸਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਸ੍ਸ ਠਾਨਕ੍ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਨ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਪਵੇਣੀਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। 'ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਝਾਪੇਥਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ **'ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਏਕਨਿਰੋਧਤੋ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

'ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਏਕਨਿਰੋਧਤੋ'ਤਿ ਰੂਪਂ ਪਨ ਰੂਪੇਨ ਸਹ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਂ ਏਕਨਿਰੋਧਂ। ਅਰੂਪਂ ਅਰੂਪੇਨ ਸਹ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਂ ਏਕਨਿਰੋਧਂ। ਏਵਂ **'ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਏਕਨਿਰੋਧਤੋ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

‘**ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਾਨਾਨਿਰੋਧਤਾ**’ ਪਨ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਇਮਸ੍ਸ ਹਿ ਉਦ੍ਧੰ ਪਾਦਤਲਾ ਅਧੋ ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ ਤਚਪਰਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪੰ ਘਨਪੁਞ੍ਜਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਵੰ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿਸ੍ਸ ਨ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਤਾ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਉਪਚਿਕਰਾਜਿ ਵਾ ਕਿਪਿਲ੍ਲਿਕਰਾਜਿ ਵਾ ਓਲੋਕਿਯਮਾਨਾ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾ। ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਹਿ ਸੀਸਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਸੀਸਮ੍ਪਿ ਉਦਰਮ੍ਪਿ ਪਾਦਾਪਿ, ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਉਦਰਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਸੀਸਮ੍ਪਿ ਉਦਰਮ੍ਪਿ ਪਾਦਾਪਿ, ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਪਾਦਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਸੀਸਮ੍ਪਿ ਉਦਰਮ੍ਪਿ ਪਾਦਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਹੋਤਿ ਠਿਤਿਪਿ ਭਙ੍ਗੋਪਿ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਹੋਤਿ ਠਿਤਿਪਿ ਭਙ੍ਗੋਪਿ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਹੋਤਿ ਠਿਤਿਪਿ ਭਙ੍ਗੋਪਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ‘**ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਾਨਾਨਿਰੋਧਤਾ**’ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

‘**ਅਤੀਤਾਦੀਨਿ**’ ਪਨ ਦੂਰਦੁਕਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਾਨੇਵ। ‘**ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ**’ਪਿ ‘‘ਕਮ੍ਮਜੰ, ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੰ, ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੯੭੫) ਨਯੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਥਿਤਾਨਿਯੇਵ। ਪਞ੍ਚਪਿ ਪਨ ਖਨ੍ਧਾ **ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ**ਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ; **ਸਙ੍ਖਤਾ**ਵ ਨੋ ਅਸਙ੍ਖਤਾ; ਅਪਿਚ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵੇਕੰ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੰ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਞ੍ਚ। ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਪਨ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਾਤਿ ਵਾ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਤਿ ਵਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਪਨ ਹੋਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ। ਤਥਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਸਾਪਿ ਹਿ ਲੋਕਿਯਾਦਿਭੇਦੰ ਨ ਲਭਤਿ; ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਪਨ ਹੋਤਿ ਨੋ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ; ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਞ੍ਹਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋਵ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ।

ਕਮਾਦਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾ

ਏਵੰ ਪਕਿਣ੍ਣਕਤੋ ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਏਤੇਸ੍ਵੇਵ –

ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਞਾਣਭੇਦਤ੍ਥੰ, ਕਮਤੋਥ ਵਿਸੇਸਤੋ।
ਅਨੂਨਾਧਿਕਤੋ ਚੇਵ, ਉਪਮਾਤੋ ਤਥੇਵ ਚ॥

ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤੋ ਦ੍ਵਿਧਾ ਏਵੰ, ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋ।
ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਯੋ ਸਮ੍ਮਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਭਾਵਿਨਾ॥

ਤਤ੍ਥ ‘**ਕਮਤੋ**’ਤਿ ਇਧ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੋ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਭੂਮਿਕ੍ਕਮੋ, ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋਤਿ ਬਹੁਵਿਧੋ ਕਮੋ।

ਤਤ੍ਥ ‘‘ਪਠਮੰ ਕਲਲੰ ਹੋਤਿ, ਕਲਲਾ ਹੋਤਿ ਅਬ੍ਬੁਦ’’ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੫) ਏਵਮਾਦਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ। ‘‘ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੮) ਏਵਮਾਦਿ ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੋ। ‘‘ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੯; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੪੧) ਏਵਮਾਦਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ। ‘‘ਕਾਮਾਵਚਰਾ , ਰੂਪਾਵਚਰਾ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਭੂਮਿਕ੍ਕਮੋ। ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੫) ਵਾ ‘‘ਦਾਨਕਥੰ ਸੀਲਕਥ’’ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੯; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੮) ਵਾ ਏਵਮਾਦਿ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ। ਤੇਸੁ ਇਧ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ ਤਾਵ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਕਲਲਾਦੀਨੰ ਵਿਯ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ; ਨ ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੋ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨੰ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤੋ; ਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਅਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਨੀਯਤੋ; ਨ ਭੂਮਿਕ੍ਕਮੋ ਵੇਦਨਾਦੀਨੰ ਚਤੁਭੂਮਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ।

ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ ਪਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਅਭੇਦੇਨ ਹਿ ਯਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਪਤਿਤਂ ਵੇਨੇਯਜਜਨਂ ਸਮੂਹਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਤੋ ਮੋਚੇਤੁਕਾਮੋ ਭਗਵਾ ਹਿਤਕਾਮੋ ਤਸ੍ਸ ਜਨਸ੍ਸ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ ਚਕ੍ਖੁਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸਯਭੂਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਪਠਮਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਤਤੋ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਰੂਪਸਂਵੇਦਿਤਂ ਵੇਦਨਂ, ਯਂ ਵੇਦਯਤਿ ਤਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਵਿਸਯਸ੍ਸ ਆਕਾਰਗ੍ਗਾਹਿਕਂ ਸਞ੍ਞਂ, ਸਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਕੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਤੇਸਂ ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਅਧਿਪਤਿਭੂਤਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵ 'ਕਮਤੋ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ।

'**ਵਿਸੇਸਤੋ**'ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸਤੋ। ਕੋ ਪਨ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ? ਖਨ੍ਧਾ ਤਾਵ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਾਸਵਉਪਾਦਾਨੀਯਭਾਵੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ। ਯਥਾਹ –

''ਪਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਨ੍ਧੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਚ, ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ? ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ? ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਾਸਵਂ ਉਪਾਦਾਨਿਯਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਰੂਪੂਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਾਸਵਂ ਉਪਾਦਾਨਿਯਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੮)।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਅਨਾਸਵਾਪਿ ਸਾਸਵਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਏਵਂ ਰੂਪਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਸ੍ਸ ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਖਨ੍ਧਭਾਵੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਾਸਵਟ੍ਠੇਨ ਚ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਪਨ ਅਨਾਸਵਾਵ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾਸਵਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ। '**ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪਾਦਾਨਗੋਚਰਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਇਧ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

'**ਅਨੂਨਾਧਿਕਤੋ**'ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਚੇਵ ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਨੂਨਾ ਅਨਧਿਕਾਤਿ? ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਸਭਾਗੇਕਸਙ੍ਗਹਤੋ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਗ੍ਗਾਹਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਏਤਪ੍ਪਰਮਤੋ, ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਤਦਵਰੋਧਤੋ। ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦੇਸੁ ਹਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਭਾਗਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨੇਸੁ ਰੂਪਂ ਰੂਪਸਭਾਗਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਨਾਸਭਾਗਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਞ੍ਞਾਦੀਸੁਪਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਸਭਾਗਸਙ੍ਗਹਤੋ ਪਞ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਤਪਰਮਞ੍ਚੇਤਂ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਗ੍ਗਾਹਵਤ੍ਥੁ ਯਦਿਦਂ ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੦੭)। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ...। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਗ੍ਗਾਹਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਏਤਪਰਮਤੋਪਿ ਪਞ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯੇਪਿ ਚਞ੍ਞੇ ਸੀਲਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਤ੍ਥੇਵ ਅਵਰੋਧਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਤਦਵਰੋਧਤੋਪਿ ਪਞ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ 'ਅਨੂਨਾਧਿਕਤੋ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ।

'**ਉਪਮਾਤੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਗਿਲਾਨਸਾਲੂਪਮੋ ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਗਿਲਾਨੂਪਮਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਗੇਲਞ੍ਞੂਪਮੋ ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਆਬਾਧਕਤ੍ਤਾ, ਗੇਲਞ੍ਞਸਮੁਟ੍ਠਾਨੂਪਮੋ ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾਦਿਵਸੇਨ ਰਾਗਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵੇਦਨਾਸਮ੍ਭਵਾ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵਨੂਪਮੋ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵੇਦਨਾਗੇਲਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਤ੍ਤਾ। ''ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਨਤ੍ਤਾਯ ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ''ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੫੬)।

ਗਿਲਾਨੂਪਮੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵੇਦਨਾਗੇਲਞ੍ਞੇਨ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚ ਚਾਰਕਕਾਰਣਅਪਰਾਧਕਾਰਣਕਾਰਕਅਪਰਾਧਿਕੂਪਮਾ ਏਤੇ ਭਾਜਨਭੋਜਨਬਞ੍ਜਨਪਰਿਵੇਸਕਭੁਞ੍ਜਕੂਪਮਾ ਚਾਤਿ, ਏਵਂ 'ਉਪਮਾਤੋ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ।

'ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤੋ ਦ੍ਵਿਧਾ'ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤੋ ਪੇਤ੍ਥ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਹਿ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਆਸਿਵਿਸੂਪਮੇ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੮) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਤੋ, ਭਾਰਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੨) ਭਾਰਤੋ, ਖਜ੍ਜਨੀਯਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯) ਖਾਦਕਤੋ, ਯਮਕਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੫) ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਸਙ੍ਖਤਵਧਕਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ਵਿਯ ਰੂਪਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਉਦਕਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੋ ਵਿਯ ਵੇਦਨਾ, ਮਰੀਚਿਕਾ ਵਿਯ ਸਞ੍ਞਾ, ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਮਾਯਾ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੂਪਮਂ ਰੂਪਂ, ਵੇਦਨਾ ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੂਪਮਾ।
ਮਰੀਚਿਕੂਪਮਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਕਦਲੂਪਮਾ।
ਮਾਯੂਪਮਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੇਸਿਤਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ''ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੯੫)।

ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡਾਦੀਹਿ ਏਵਂ ਸਦਿਸਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਯਥਾ ਹਿ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ਨਿਸ੍ਸਾਰੋਵ ਏਵਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਧੁਵਸਾਰਅਤ੍ਤਸਾਰਵਿਰਹੇਨ ਨਿਸ੍ਸਾਰਮੇਵ। ਯਥਾ ਚ ਸੋ 'ਇਮਿਨਾ ਪਤ੍ਤਂ ਵਾ ਥਾਲਕਂ ਵਾ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਗਹਿਤੋਪਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਨ ਸਾਧੇਤਿ ਭਿਜ੍ਜਤੇਵ; ਏਵਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ 'ਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਧੁਵ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਮਮ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਗਹਿਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤਥਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਸੁਭਞ੍ਞੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਂ '**ਫੇਣਪਿਣ੍ਡਸਦਿਸਮੇ**ਵ' ਹੋਤਿ।

ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ਛਿਦ੍ਦਾਵਛਿਦ੍ਦੋ ਅਨੇਕਸਨ੍ਧਿਘਟਿਤੋ ਬਹੂਨਂ ਉਦਕਸਪ੍ਪਾਦੀਨਂ ਪਾਣਾਨਂ ਆਵਾਸੋ, ਏਵਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਛਿਦ੍ਦਾਵਛਿਦ੍ਦਂ ਅਨੇਕਸਨ੍ਧਿਘਟਿਤਂ। ਕੁਲਵਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਸੀਤਿ ਕਿਮਿਕੁਲਾਨਿ ਵਸਨ੍ਤਿ। ਤਦੇਵ ਤੇਸਂ ਸੂਤਿਘਰਮ੍ਪਿ ਵਚ੍ਚਕੁਟਿਪਿ ਗਿਲਾਨਸਾਲਾਪਿ ਸੁਸਾਨਮ੍ਪਿ। ਨ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਗਬ੍ਭਵੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡਸਦਿਸਂ। ਯਥਾ ਚ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ਆਦਿਤੋਵ ਬਦਰਪਕ੍ਕਮਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਮਤ੍ਤੋਪਿ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਆਦਿਤੋ ਕਲਲਮਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਬ੍ਯਾਮਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਗੋਮਹਿਂਸਹਤ੍ਥਿਆਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ, ਮਚ੍ਛਕਚ੍ਛਪਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਅਨੇਕਯੋਜਨਸਤਪ੍ਪਮਾਣਮ੍ਪਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡਸਦਿਸਂ। ਯਥਾ ਚ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ਉਟ੍ਠਿਤਮਤ੍ਤੋਪਿ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਥੋਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾਪਿ, ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਨ ਅਵਸ੍ਸਮੇਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਕਲਲਭਾਵੇਪਿ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਅਬ੍ਬੁਦਾਦਿਭਾਵੇ, ਅਨ੍ਤਰਾ ਪਨ ਅਭੇਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਯੁਕਾਨਂ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਵਸ੍ਸਮੇਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਮਰਣਮੁਖੇ ਚੁਣ੍ਣਵਿਚੁਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡਸਦਿਸਂ।

ਯਥਾ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੋ ਅਸਾਰੋ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਪਿ। ਯਥਾ ਚ ਸੋ ਅਬਲੋ, ਅਗਯ੍ਹੁਪਗੋ, ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਫਲਕਂ ਵਾ ਆਸਨਂ ਵਾ ਕਾਤੁਂ, ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਿਤੋਪਿ ਭਿਜ੍ਜਤੇਵ; ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਪਿ ਅਬਲਾ, ਅਗਯ੍ਹੁਪਗਾ, ਨ ਸਕ੍ਕਾ 'ਨਿਚ੍ਚਾ'ਤਿ ਵਾ 'ਧੁਵਾ'ਤਿ ਵਾ ਗਹੇਤੁਂ, ਗਹਿਤਾਪਿ ਨ ਤਥਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਏਵਂ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗਤਾਯਪਿ ਵੇਦਨਾ '**ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ਸਦਿਸਾ**'। ਯਥਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਦਕਬਿਨ੍ਦੁਮ੍ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਚ, ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਚ, ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਏਕਚ੍ਛਰਕ੍ਖਣੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖ੍ਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੋ ਉਦਕਤਲਂ, ਉਦਕਬਿਨ੍ਦੁਂ , ਉਦਕਜਲ੍ਲਕਂ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਪੁਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹਣਵਾਤਞ੍ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਏਵਂ

ਵੇਦਨਾਪਿ ਵਤ੍ਥੁਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਕਿਲੇਸਜਾਲਂ, ਫਸ੍ਸਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਞ੍ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਾ ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ਸਦਿਸਾ।

ਸਞ੍ਞਾਪਿ ਅਸਾਰਕਟ੍ਠੇਨ **'ਮਰੀਚਿਸਦਿਸਾ'**। ਤਥਾ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗਟ੍ਠੇਨ; ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਿਵਿਤੁਂ ਵਾ ਨ੍ਹਾਯਿਤੁਂ ਵਾ ਭਾਜਨਂ ਵਾ ਪੂਰੇਤੁਂ। ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਮਰੀਚਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਜਾਤੂਮਿਵੇਗੋ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ; ਏਵਂ ਨੀਲਸਞ੍ਞਾਦਿਭੇਦਾ ਸਞ੍ਞਾਪਿ ਨੀਲਾਦਿਅਨੁਭਵਨਤ੍ਥਾਯ ਫਨ੍ਦਤਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਮਰੀਚਿ ਮਹਾਜਨਂ ਵਿਪ੍ਪਲਮ੍ਭੇਤਿ , 'ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਾਪੀ ਵਿਯ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਨਦੀ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਵਦਾਪੇਤਿ; ਏਵਂ ਸਞ੍ਞਾਪਿ ਵਿਪ੍ਪਲਮ੍ਭੇਤਿ, 'ਇਦਂ ਨੀਲਕਂ ਸੁਭਂ ਸੁਖਂ ਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਾਪੇਤਿ। ਪੀਤਕਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਵਂ ਵਿਪ੍ਪਲਮ੍ਭਨੇਨਾਪਿ ਮਰੀਚਿਸਦਿਸਾ।

ਸਙ੍ਖਾਰਾਪਿ ਅਸਾਰਕਟ੍ਠੇਨ **'ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦਿਸਾ'**। ਤਥਾ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗਟ੍ਠੇਨ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਗੋਪਾਨਸੀਆਦੀਨਮਤ੍ਥਾਯ ਉਪਨੇਤੁਂ, ਉਪਨੀਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤਥਾ ਹੋਤਿ; ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਗਹੇਤੁਂ, ਗਹਿਤਾਪਿ ਨ ਤਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਬਹੁਵਟ੍ਟਿਸਮੋਧਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਬਹੁਧਮ੍ਮਸਮੋਧਾਨੋ। ਯਥਾ ਚ ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਨਾਲਕ੍ਖਣੋ, ਅਞ੍ਞੋਯੇਵ ਹਿ ਬਾਹਿਰਾਯ ਪਤ੍ਤਵਟ੍ਟਿਯਾ ਵਣ੍ਣੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਤਤੋ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾਨਂ; ਏਵਮੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਚੇਤਨਾਦੀਨਂ। ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦਿਸੋ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਅਸਾਰਕਟ੍ਠੇਨ **'ਮਾਯਾਸਦਿਸਂ'**। ਤਥਾ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗਟ੍ਠੇਨ। ਯਥਾ ਚ ਮਾਯਾ ਇਤ੍ਤਰਾ ਲਹੁਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਤੋਪਿ ਇਤ੍ਤਰਤਰਞ੍ਚੇਵ ਲਹੁਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਰਞ੍ਚ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਤੋ ਵਿਯ, ਗਤੋ ਵਿਯ, ਠਿਤੋ ਵਿਯ, ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਚਾਗਮਨਕਾਲੇ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਗਮਨਕਾਲਾਦੀਸੁ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾਯਾਸਦਿਸਂ। ਮਾਯਾ ਚ ਮਹਾਜਨਂ ਵਞ੍ਚੇਤਿ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ 'ਇਦਂ ਸੁਵਣ੍ਣਂ ਰਜਤਂ ਮੁਤ੍ਤਾ'ਤਿਪਿ ਗਹਾਪੇਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਮਹਾਜਨਂ ਵਞ੍ਚੇਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਠਿਤਂ ਵਿਯ, ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਗਾਹਾਪੇਤਿ। ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਚ ਆਗਮਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਗਮਨਾਦੀਸੁ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾਯਾਸਦਿਸਂ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਚ ਸੁਭਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਰੂਪਂ ਅਸੁਭਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਵੇਦਨਾ ਤੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖਤਾਹਿ ਅਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਵਿਧੇਯਤੋ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਧਮ੍ਮਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

'ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋ'ਤਿ ਏਵਞ੍ਚ ਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਨ ਵਿਹਞ੍ਞਤਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡਾਦਿਸਦਿਸਭਾਵੇਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਨ ਅਸਾਰੇਸੁ ਸਾਰਦਸ੍ਸੀ ਹੋਤਿ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਰੂਪਂ ਅਸੁਭਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ , ਅਸੁਭੇ ਸੁਭਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਪਜਹਤਿ, ਕਾਮੋਘਂ ਉਤ੍ਤਰਤਿ, ਕਾਮਯੋਗੇਨ ਵਿਸਂਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਕਾਮਾਸਵੇਨ ਅਨਾਸਵੋ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਪਜਹਤਿ, ਭਵੋਘਂ ਉਤ੍ਤਰਤਿ, ਭਵਯੋਗੇਨ ਵਿਸਂਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਭਵਾਸਵੇਨ ਅਨਾਸਵੋ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਕਾਯਗਨ੍ਥਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਂ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਸਞ੍ਞਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਤ੍ਤਨਿ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਪਜਹਤਿ, ਦਿਟ੍ਠੋਘਂ ਉਤ੍ਤਰਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋਗੇਨ ਵਿਸਂਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਾਸਵੇਨ ਅਨਾਸਵੋ ਹੋਤਿ, ਇਦਂ ਸਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸਕਾਯਗਨ੍ਥਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਂ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਪਜਹਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜੋਘਂ ਉਤ੍ਤਰਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੋਗੇਨ ਵਿਸਂਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੇਨ ਅਨਾਸਵੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਕਾਯਗਨ੍ਥਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ।

ਏਵਂ ਮਹਾਨਿਸਂਸਂ, ਵਧਕਾਦਿਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨਂ ਯਸ੍ਮਾ।
ਤਸ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧੇ ਧੀਰੋ, ਵਧਕਾਦਿਵਸੇਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਤਿ॥

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੩੨. ਇਦਾਨਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਰੂਪਕਣ੍ਡੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੩੪. ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਏਕਵਿਧੇਨਾ**ਤਿ ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ। **ਫਸ੍ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਫਸ੍ਸੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ। ਸਹੇਤੁਕਦੁਕੇ ਸਹੇਤੁਕਾ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ, ਅਹੇਤੁਕਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਵ। ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਕੁਸਲਪਦਾਦੀਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਿਚਾਯਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਏਕਵਿਧੇਨ ਫਸ੍ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਸਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਤੋ, ਤਿਵਿਧੇਨ ਜਾਤਿਤੋ , ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਭੂਮਨ੍ਤਰਤੋ, ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੇਵ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਛਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਂ ਵਾ ਅਵਤ੍ਥੁਕਂ ਵਾ ਤੇਭੂਮਕਂ । ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਛਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ। ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਚਤੁਪ੍ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਂ ਛਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਂ ਅਵਤ੍ਥੁਕਞ੍ਚ ਚਤੁਭੂਮਕਂ। ਛਬ੍ਬਿਧੇਨ ਵਤ੍ਥੁਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਾ ਪਞ੍ਚ ਵੇਦਨਾ ਪਞ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਵ ਛਟ੍ਠਾ ਅਵਤ੍ਥੁਕਾ ਵਾ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਵਾ ਚਤੁਭੂਮਿਕਾ।

ਸਤ੍ਤਵਿਧੇਨ ਤਤ੍ਥ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਟ੍ਠਵਿਧੇਨ ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਭੇਦਤੋ, ਨਵਵਿਧੇਨ ਸਤ੍ਤਵਿਧਭੇਦੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਭੇਦਤੋ, ਦਸਵਿਧੇਨ ਅਟ੍ਠਵਿਧਭੇਦੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਭੇਦਤੋ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਸਤ੍ਤਵਿਧਭੇਦੇ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਮਨੋਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨਾ। ਅਟ੍ਠਵਿਧਭੇਦੇ ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਪਿ ਸੁਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨਾ। ਨਵਵਿਧਭੇਦੇ ਸਤ੍ਤਵਿਧੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨ ਤਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨਾ। ਦਸਵਿਧਭੇਦੇ ਅਟ੍ਠਵਿਧੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਤਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨਾ।

ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕੋ ਚੇਤ੍ਥ ਕੇਵਲਂ ਪੂਰਣਤ੍ਥਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਤ੍ਤਵਿਧਅਟ੍ਠਵਿਧਨਵਵਿਧਭੇਦੇਸੁ ਪਨ ਨਯਂ ਦਾਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਨਯੋ ਦਿਨ੍ਨੋ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਪਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਨਯਂ ਦਾਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਨਯੋ ਅਦਿਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਦੁਕਮੂਲਕੇ ਏਕੋ ਵਾਰੋ।

ਸਤ੍ਥਾ ਹਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਭਾਜੇਨ੍ਤੋ ਤਿਕੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿ, ਦੁਕੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਿਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿ, ਤਿਕੇ ਚ ਦੁਕੇ ਚ ਉਭਤੋਵਡ੍ਢਨਨੀਹਾਰੇਨ ਆਹਰਿ; ਸਤ੍ਤਵਿਧੇਨ, ਚਤੁਵੀਸਤਿਵਿਧੇਨ, ਤਿਂਸਵਿਧੇਨ, ਬਹੁਵਿਧੇਨਾਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਬਹੁਵਿਧੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਚੇਵ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੇਨ ਚ। ਧਮ੍ਮਂ ਸੋਤੁਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਦੇਵਪਰਿਸਾਯ ਹਿ ਯੇ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾ ਤਿਕੇ ਆਦਾਯ ਦੁਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਥਿਯਮਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਤਥਾ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਸਿ। ਯੇ ਇਤਰੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਕਥਿਯਮਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤੇਹਾਕਾਰੇਹਿ ਦੇਸੇਸੀਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ '**ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ**'। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਹਾਵਿਸਯਤਾਯ ਤਿਕੇ ਵਾ ਦੁਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ, ਦੁਕੇ ਵਾ ਤਿਕੇਸੁ ਉਭਤੋਵਡ੍ਢਨੇਨ ਵਾ, ਸਤ੍ਤਵਿਧਾਦਿਨਯੇਨ ਵਾ, ਯਥਾ ਯਥਾ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਦੇਸੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਇਮੇਹਾਕਾਰੇਹਿ ਦੇਸੇਸੀਤਿ ਅਯਮਸ੍ਸ '**ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ**'।

ਤਤ੍ਥ ਤਿਕੇ ਆਦਾਯ ਦੁਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਵਾਰੋ ਦੁਕਮੂਲਕੋ ਨਾਮ। ਦੁਕੇ ਆਦਾਯ ਤਿਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਵਾਰੋ ਤਿਕਮੂਲਕੋ ਨਾਮ। ਤਿਕੇ ਚ ਦੁਕੇ ਚ ਉਭਤੋ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਵਾਰੋ ਉਭਤੋਵਡ੍ਢਿਤਕੋ ਨਾਮ। ਅਵਸਾਨੇ ਸਤ੍ਤਵਿਧੇਨਾਤਿਆਦਿਵਾਰੋ ਬਹੁਵਿਧਵਾਰੋ ਨਾਮਾਤਿ ਇਮੇ ਤਾਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਵਾਰਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਦੁਕਮੂਲਕੇ** ਦੁਕੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਨ ਏਕੇਕੇਨ ਦੁਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਿਕੇਸੁ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਪੀਤਿਤ੍ਤਿਕਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਿਕੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ, ਸੇਸੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕੇ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਤਿਕੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ, ਦੁਤਿਯਦੁਕਪਠਮਤ੍ਤਿਕਯੋਜਨਵਾਰਾਦੀਨਿ ਨਵਵਾਰਸਤਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਸਞ੍ਚ ਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਂਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਿਕਮੂਲਕੇਪਿ ਤਿਕੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਨ ਏਕੇਕੇਨ ਤਿਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦੁਕੇਸੁ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਪਠਮਦੁਕਾਦਯੋ ਦੁਕੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ, ਸੇਸੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕੇ ਸਹੇਤੁਕਦੁਕਾਦਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸ ਦੁਕੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ, ਪਠਮਤ੍ਤਿਕਦੁਤਿਯਦੁਕਯੋਜਨਵਾਰਾਦੀਨਿ ਨਵਵਾਰਸਤਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਸਞ੍ਚ ਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਪਿ ਸਬ੍ਬੇ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਉਭਤੋਵਡ੍ਢਿਤਕੇ ਦ੍ਵਿਧਭੇਦੇ ਦੁਤਿਯਦੁਕਂ ਤਿਵਿਧਭੇਦੇ ਚ ਪਠਮਤਿਕਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਹਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਦੁਕੇਹਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਤਿਕੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਦੁਕਪਠਮਤਿਕਯੋਜਨਵਾਰਾਦਯੋ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਸ ਦੁਕਤਿਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਉਭਤੋਵਡ੍ਢਿਤਤ੍ਤਾ ਉਭਤੋਵਡ੍ਢਿਤਕੋ ਨਾਮ ਤਤਿਯੋ ਮਹਾਵਾਰੋ।

ਬਹੁਵਿਧਵਾਰਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਵਿਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਸੁ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਤਿਕੇਸੁ ਏਕੇਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤਸ੍ਸੋ ਭੂਮਿਯੋ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਸਤ੍ਤਵਿਧਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਚਤੁਵੀਸਤਿਵਿਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਤਿਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਬਹੁਵਿਧਵਾਰੇ ਚਾਤਿ । ਤਿਂਸਵਿਧਵਾਰੋ ਏਕੋਯੇਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾਸ ਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਵਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਵਣ੍ਣਨਾ।

ਇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਵਿਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਤਾਵ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਯੇਵ। ਚਤੁਵੀਸਤਿਵਿਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਅਟ੍ਠਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਤ੍ਥਿ ਅਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਤ੍ਥਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ, ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨਿ, ਦਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਤਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠ ਕੁਸਲਾਨਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਾਨਿ ਚ ਜਵਨਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਦ੍ਵੇ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਵਸੇਨ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ, ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ, ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ, ਨਵ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਜਵਨਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ **ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਵਸੇਨ ਕਥਿਤਂ, **ਅਤ੍ਥਿ ਅਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਅਕੁਸਲਵਸੇਨ। **ਅਤ੍ਥਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ**ਤਿ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਂ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਿਰਿਯਾਨਂ , ਨਵਨ੍ਨਂ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਨਂ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਨ੍ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਕਥਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਞ੍ਚੇਵ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਜਵਨਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਕਿਰਿਯਤੋ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ, ਏਕਾਦਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ, ਤੇਭੂਮਕਕਿਰਿਯਾ ਚੇਵ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ਚ ਜਵਨਵਸੇਨੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਸਤ੍ਤਵਿਧਾਦੀਸੁ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਠਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ। ਤਿਂਸਵਿਧੇ ਪਨ ਠਤ੍ਵਾ ਦੀਪਿਯਮਾਨਾਨਿ ਸੁਖਦੀਪਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਿਂਸਵਿਧਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਠਤ੍ਵਾ ਦੀਪਯਿਂਸੁ।

ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ, ਭਾਵਨਾਵਸੇਨਾਤਿ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ। ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ, ਭਾਵਨਾਵਸੇਨਾਤਿ

ਦ੍ਵੀਹੇਵਾਕਾਰੇਹਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਥਂ? ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਾਰਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਂ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਕਿਂ ਨਾਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ 'ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪੁਨ 'ਕਿਂ ਇਮਿਨਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਏਵਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਅਜ੍ਝਾਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ 'ਭਾਰਿਯਂ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ 'ਮਯਾਪਿ ਏਸ ਗੁਣੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਨ ਖੋ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾ ਏਸ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ, ਆਦਿਤੋਵ ਵੀਰਿਯਂ ਕਾਤੁਂ ਸੀਲਂ ਸੋਧੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸੀਲਂ ਸੋਧੇਤਿ। ਤਤੋ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਦਸ ਪਲਿਬੋਧੇ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ, ਤਿਚੀਵਰਪਰਮੇਨ ਸਨ੍ਤੋਸੇਨ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ, ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾਨਂ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ, ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵੇਦਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੇਦਨਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਵੇਦਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਏਵਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ ਤਾਵ **'ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਰੂਪੇ ਆਪਾਥਗਤੇ 'ਇਟ੍ਠੇ ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਪਟਿਘੋ, ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਨਾਯ ਮੋਹੋ, ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਨ ਮੇ ਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਪਰਾਮਟ੍ਠਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਿਕ੍ਖੇਪਗਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਗਤਸ੍ਸ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਥਾਮਗਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਠਿਤੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਞਤ੍ਵਾ 'ਇਮੇ ਮੇ ਕਿਲੇਸਾ ਵਡ੍ਢਮਾਨਾ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਹਨ੍ਦ ਨੇ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ 'ਨ ਖੋ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤੇਨ ਕਿਲੇਸੇ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ; ਆਦਿਤੋਵ ਵੀਰਿਯਂ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਸੀਲਂ ਸੋਧੇਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵੇਦਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੇਦਨਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਵੇਦਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਏਵਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਤਾਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ **'ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਰੂਪੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਏਕੋ ਏਵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ – 'ਇਦਂ ਰੂਪਂ ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤ'ਨ੍ਤਿ? ਤਤੋ ਨਂ 'ਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਞ੍ਚ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਤੋ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਰਿਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵੇਦਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੇਦਨਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਵੇਦਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਏਵਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਤਿ ਅਯਂ ਵੇਦਨਾ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ **'ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਅਪਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਣਾਤਿ – 'ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਿਰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਅਜ੍ਝਾਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ 'ਭਾਰਿਯਂ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ 'ਮਯਾਪਿ ਏਸ ਗੁਣੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ'ਤਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵੇਦਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੇਦਨਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਵੇਦਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਏਵਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ ਤਾਵ **'ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਸੋਤਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਸਦ੍ਦੇ ਆਪਾਥਗਤੇਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਤਾਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ **'ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਸੋਤਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਸਦ੍ਦੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਏਕੋ ਏਵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ – ਅਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਤਿ ਅਯਂ ਵੇਦਨਾ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ **'ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਨ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਆਪਾਥਗਤੇਸੁ 'ਇਟ੍ਠੇ ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਤਾਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ ਤੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ **'ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਘਾਨਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਪਨ ਗਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਆਪਾਥਗਤੇਸੁ ਏਕੋ ਏਵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ – 'ਅਯਂ ਗਨ੍ਧੋ, ਅਯਂ ਰਸੋ, ਇਦਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਤਿ ਅਯਂ ਵੇਦਨਾ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ **'ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਤੀਹਿਪਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਜਾਤਿਂ ਭਯਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਜਰਂ ਬ੍ਯਾਧਿਂ ਮਰਣਂ ਭਯਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਭਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਜਾਤਿਜਰਾਬ੍ਯਾਧਿਮਰਣੇਹਿ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਨ ਖੋ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤੇਨ ਜਾਤਿਆਦੀਹਿ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ, ਆਦਿਤੋਵ ਵੀਰਿਯਂ ਕਾਤੁਂ ਸੀਲਂ ਸੋਧੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵੇਦਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੇਦਨਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਵੇਦਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਏਵਂ ਜਾਤਿਜਰਾਬ੍ਯਾਧਿਮਰਣਂ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ ਤਾਵ **'ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥਗਤੇਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਤਾਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ **'ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਏਕੋ ਏਵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ – 'ਏਤਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤ'ਨ੍ਤਿ। 'ਵਤ੍ਥੁ ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਞ੍ਚ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਤੋ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵੇਦਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੇਦਨਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਵੇਦਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਤਿ ਅਯਂ ਵੇਦਨਾ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਏਵਂ **'ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ'** ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਯਾ ਪਨੇਤਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚਤ੍ਵੀਸਤਿਵਿਧਾਦੀਨਂ ਵਾਰਾਨਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾਤਿ ਛ ਛ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋਪਿ ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਿਕੇਸੁ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਪੀਤਿਤ੍ਤਿਕਾਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਦੁਕੇਸੁ ਚ ਸੁਖਸਹਗਤਦੁਕਾਦਯੋਪਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਫਸ੍ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਕੇਸੁ ਚੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁਦੁਕਾਦਯੋਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਤਿਕਾ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦਿਸਾ ਏਵ । ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਦਿਭਾਵਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ

ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ। ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਯੇਵ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਅਤਿਰੇਕਤਿਕਦੁਕਾ ਲਦ੍ਧਾ। ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਵਾਰਪ੍ਪਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫੦. ਇਦਾਨਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਨੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ‘‘ਕਤਿਕੁਸਲਾ? ਕਤਿਅਕੁਸਲਾ? ਕਤਿਅਬ੍ਯਾਕਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ‘‘ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਦੇਵ ਉਦ੍ਧਟਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਚ ‘ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧਾ’ਤਿ ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਿਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸਿਯਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਤਨ੍ਤਿ ਠਪਿਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੇਸੋ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯਂ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੯੮੫) ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ।

ਤੇਯੇਵ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਕਾਲੇ ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਨਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ, ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਨਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ , ਵੀਰਿਯਜੇਟ੍ਠਕਂ ਵਾ ਵੀਮਂਸਜੇਟ੍ਠਕਂ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਨਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ, ਛਨ੍ਦਜੇਟ੍ਠਕਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਕਂ ਵਾ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਤੀਤਾਨਿ ਪਨ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਗਤਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਰੇਸਂ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਯੇਵ, ਕਾਲੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਲੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਤਿ ਭਗਵਾ ਇਮਂ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਾਦਿਵਸੇਨ ਤਯੋ ਪਰਿਵਟ੍ਟੇ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਭਾਜੇਨ੍ਤੋ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਤੀਸੁਪਿ ਹਿ ਪਰਿਵਟ੍ਟੇਸੁ ਏਕੋਵ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰੋਯੇਵ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਚਤੁਭੂਮਕਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਕਥਿਤਾਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਆਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫੪. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਆਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਰੂਪਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਮੁਤ੍ਤਕੇਨ ਤਾਵ ਨਯੇਨ –

ਅਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣਤਾਵਤ੍ਵ, ਕਮਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾ।
ਤਥਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤੋ ਚੇਵ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

ਤਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਤੋ ਤਾਵ ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁ**; ਰੂਪਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ, ਵਿਭਾਵੇਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੂਪਯਤੀਤਿ **ਰੂਪਂ**; ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਹਦਯਙ੍ਗਤਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਣਾਤੀਤਿ **ਸੋਤਂ**। ਸਪ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਦੋ**; ਉਦਾਹਰਿਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਘਾਯਤੀਤਿ **ਘਾਨਂ**। ਗਨ੍ਧਯਤੀਤਿ **ਗਨ੍ਧੋ**; ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਤ੍ਥੁਂ ਸੂਚਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਜੀਵਿਤਂ ਅਵ੍ਹਾਯਤੀਤਿ **ਜਿਵ੍ਹਾ**। ਰਸਨ੍ਤਿ ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਤਿ **ਰਸੋ**; ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਸਾਸਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯੋਤਿ **ਕਾਯੋ**। ਆਯੋਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸੋ। ਫੁਸੀਯਤੀਤਿ **ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ**। ਮਨਤੀਤਿ **ਮਨੋ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਲਕ੍ਖਣਂ ਧਾਰਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਾ**।

ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਆਯਤਨਤੋ, ਆਯਾਨਂ ਤਨਨਤੋ, ਆਯਤਸ੍ਸ ਚ ਨਯਨਤੋ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਸੁ ਹਿ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਨ ਸੇਨ ਅਨੁਭਵਨਾਦਿਨਾ ਕਿਚ੍ਚੇਨ ਆਯਤਨ੍ਤਿ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ ਵਾਯਮਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇ ਚ ਪਨ ਆਯਭੂਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਤਾਨਿ ਤਨੋਨ੍ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਤੀਵ ਆਯਤਂ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਯਾਵ ਨ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ ਤਾਵ ਨਯਨ੍ਤੇਵ, ਪਵਤ੍ਤਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਯਤਨਤੋ ਆਯਾਨਂ ਤਨਨਤੋ ਆਯਤਸ੍ਸ ਚ ਨਯਨਤੋ 'ਆਯਤਨਂ ਆਯਤਨ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ, ਆਕਰਟ੍ਠੇਨ, ਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ , ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸਟ੍ਠੇਨ, ਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਆਯਤਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਲੋਕੇ ''ਇਸ੍ਸਰਾਯਤਨਂ ਵਾਸੁਦੇਵਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨਂ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ । ''ਸੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨਂ ਰਜਤਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਆਕਰੋ। ਸਾਸਨੇ ਪਨ ''ਮਨੋਰਮੇ ਆਯਤਨੇ ਸੇਵਨ੍ਤਿ ਨਂ ਵਿਹਙ੍ਗਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੮) ਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠਾਨਂ। ''ਦਕ੍ਖਿਣਾਪਥੋ ਗੁਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸੋ। ''ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਆਯਤਨੇ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩) ਕਾਰਣਂ।

ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚਾਪਿ ਤੇ ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯਾਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਨੇਸਂ ਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠਾਨਂ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਚ ਤੇ ਆਕਿਣ੍ਣਾ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਨੇਸਂ ਆਕਰੋ। ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਚ ਨੇਸਂ ਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਸਮੋਸਰਣਤੋ। ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਚ ਨੇਸਂ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸੋ; ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਚ ਨੇਸਂ ਕਾਰਣਂ, ਤੇਸਂ ਅਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋਤਿ। ਇਤਿ ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ, ਆਕਰਟ੍ਠੇਨ, ਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ, ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸਟ੍ਠੇਨ, ਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ 'ਆਯਤਨਂ ਆਯਤਨ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨਤ੍ਥੇਨ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਤਂ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ…ਪੇ॰…** ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਤੇ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਧਮ੍ਮਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ 'ਅਤ੍ਥਤੋ' ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'**ਲਕ੍ਖਣਤੋ**'ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋਪੇਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਤਾਨਿ ਚ ਪਨ ਨੇਸਂ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਰੂਪਕਣ੍ਡਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

'ਤਾਵਤ੍ਵਤੋ'ਤਿ ਤਾਵਭਾਵਤੋ। ਇਦੰ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ – ਚਕ੍ਖਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਮਿੱਚੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਵੁੱਤਾਨੀਤਿ ਚੇ? ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯੁਪ੍ਪੱਤਿਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਵਵੱਥਾਨਤੋ। ਇਧ ਛਨ੍ਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾਨੰ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਚ ਵਵੱਥਾਨਤੋ ਅਯਮੇਵ ਤੇਸੰ ਭੇਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵੁੱਤਾਨਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪੱਤਿਦ੍ਵਾਰੰ, ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵ ਚਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਤਥਾ ਇਤਰਾਨਿ ਇਤਰੇਸੰ। ਛੱਠਸ੍ਸ ਪਨ ਭਵਙ੍ਗਮਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਮਨਾਯਤਨੇਕਦੇਸੋਵ ਉਪ੍ਪੱਤਿਦ੍ਵਾਰੰ, ਅਸਾਧਾਰਣਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਛਨ੍ਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾਨੰ ਉਪ੍ਪੱਤਿਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਵਵੱਥਾਨਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵੁੱਤਾਨੀਤਿ। ਏਵਮੇੱਥ 'ਤਾਵਤ੍ਵਤੋ' ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿੱਛਯੋ।

'ਕਮਤੋ'ਤਿ ਇਧਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁੱਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪੱਤਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋਵ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਅਜ੍ਝੱਤਿਕੇਸੁ ਹਿ ਆਯਤਨੇਸੁ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਵਿਸਯੱਤਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਪਾਕਟਨ੍ਤਿ ਪਠਮੰ ਦੇਸਿਤੰ। ਤਤੋ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਵਿਸਯਾਨਿ ਸੋਤਾਯਤਨਾਦੀਨਿ। ਅਥ ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁੱਤਰਿਯਸਵਨਾਨੁੱਤਰਿਯਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਬਹੂਪਕਾਰੱਤਾ ਅਜ੍ਝੱਤਿਕੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਸੋਤਾਯਤਨਾਨਿ ਪਠਮੰ ਦੇਸਿਤਾਨਿ। ਤਤੋ ਘਾਨਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ। ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਗੋਚਰਵਿਸਯੱਤਾ ਅਨ੍ਤੇ ਮਨਾਯਤਨੰ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਪਨ ਗੋਚਰੱਤਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਬਾਹਿਰੇਸੁ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਿ। ਅਪਿਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪੱਤਿਕਾਰਣਵਵੱਥਾਨਤੋਪਿ ਅਯਮੇਵ ਤੇਸੰ ਕਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵੁੱਤਞ੍ਹੇਤੰ ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿੱਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿੱਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੨੧) ਏਵੰ 'ਕਮਤੋ'ਪੇੱਥ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿੱਛਯੋ।

'ਸਙ੍ਖੇਪਵਿੱਥਾਰਾ'ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਹਿ ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਕਦੇਸਸ੍ਸ ਚ ਨਾਮੇਨ, ਤਦਵਸੇਸਾਨਞ੍ਚ ਆਯਤਨਾਨੰ ਰੂਪੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੱਤਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਪਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਨਾਮਰੂਪਮੱਤਮੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਵਿੱਥਾਰਤੋ ਪਨ ਅਜ੍ਝੱਤਿਕੇਸੁ ਤਾਵ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਮੱਤਮੇਵ, ਪੱਚਯਗਤਿਨਿਕਾਯਪੁੱਗਲਭੇਦਤੋ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੰ। ਤਥਾ ਸੋਤਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਚੱਤਾਰਿ। ਮਨਾਯਤਨੰ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣਭੇਦੇਨ ਏਕਾਸੀਤਿਪ੍ਪਭੇਦੰ, ਵੱਥੁਪਟਿਪਦਾਦਿਭੇਦਤੋ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੰ। ਰੂਪਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਾਨਿ ਸਮੁੱਠਾਨਭੇਦਤੋ ਚਤੁਪ੍ਪਭੇਦਾਨਿ, ਸੱਦਾਯਤਨੰ ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਭੇਦੰ। ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਭੇਦਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਅਨਨ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਾਨਿ। ਫੋੱਠਬ੍ਬਾਯਤਨੰ ਪਥਵੀਧਾਤੁਤੇਜੋਧਾਤੁਵਾਯੋਧਾਤੁਵਸੇਨ ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੰ, ਸਮੁੱਠਾਨਤੋ ਚਤੁਪ੍ਪਭੇਦੰ, ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤੋ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦੰ। ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੰ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸਙ੍ਖੇਪਵਿੱਥਾਰਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿੱਛਯੋ।

'ਦੱਠਬ੍ਬਤੋ'ਤਿ ਏੱਥ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵੇਤਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਅਨਾਗਮਨਤੋ ਅਨਿੱਗਮਨਤੋ ਚ ਦੱਠਬ੍ਬਾਨਿ। ਨ ਹਿ ਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਦਯਾ ਕੁਤੋਚਿ ਆਗੱਛਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਉੱਦ੍ਧੰ ਵਯਾ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਗੱਛਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਦਯਾ ਅਪ੍ਪਟਿਲੱਦ੍ਧਸਭਾਵਾਨਿ, ਉੱਦ੍ਧੰ ਵਯਾ ਪਰਿਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾਨਿ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਵੇਮਜ੍ਝੇ ਪੱਚਯਾਯੱਤਵੁੱਤਿਤਾਯ ਅਵਸਾਨਿ ਪਵੱਤਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਾਗਮਨਤੋ ਅਨਿੱਗਮਨਤੋ ਚ ਦੱਠਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਥਾ ਨਿਰੀਹਤੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤੋ ਚ। ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਨੰ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਾਮੱਗ੍ਗਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਾਦਨੱਥੰ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਵੱਥੁਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਵਾ ਈਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਰਮਾਪੱਜਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਧਮ੍ਮਤਾਵੇਸਾ ਯੰ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਨੰ ਸਾਮੱਗ੍ਗਿਯੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਰੀਹਤੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤੋ ਚ ਦੱਠਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਪਿਚ ਅਜ੍ਝੱਤਿਕਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਗਾਮੋ ਵਿਯ ਦੱਠਬ੍ਬਾਨਿ ਧੁਵਸੁਭਸੁਖੱਤਭਾਵਵਿਰਹਿਤੱਤਾ, ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਗਾਮਘਾਤਕਚੋਰਾ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝੱਤਿਕਾਨੰ ਅਭਿਘਾਤਕੱਤਾ। ਵੁੱਤਞ੍ਹੇਤੰ – ''ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਞ੍ਞਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਹਿ ਰੂਪੇਹੀਤਿ ਵਿੱਥਾਰੋ। ਅਪਿਚ ਅਜ੍ਝੱਤਿਕਾਨਿ ਛ ਪਾਣਕਾ ਵਿਯ ਦੱਠਬ੍ਬਾਨਿ, ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਤੇਸੰ ਗੋਚਰਾ ਵਿਯਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪੇੱਥ 'ਦੱਠਬ੍ਬਤੋ' ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿੱਛਯੋਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਤੇਸਂ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਤਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ **ਅਨਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਪਰੇਹਿਪਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ – ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਵਨ੍ਤਤੋ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਤੋ, ਤਾਵਕਾਲਿਕਤੋ, ਨਿਚ੍ਚਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋਤਿ।

ਤਦੇਵ ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੇਨ **ਦੁਕ੍ਖਂ**। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਏਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਠਿਤਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਠਿਤਿਯਂ ਜਰਾਯ ਕਿਲਮਤਿ, ਜਰਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਵਸ੍ਸਂ ਭਿਜ੍ਜਤਿ; ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਮਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਤੋ, ਸੁਖਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖਂ।

ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਪਨ **ਅਨਤ੍ਤਾ**। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਏਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਠਿਤਿਂ ਮਾ ਪਾਪੁਣਾਤੁ, ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਮਾ ਜਿਰਤੁ, ਜਰਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਮਾ ਭਿਜ੍ਜਤੂਤਿ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਸਵਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੁਞ੍ਞਂ ਤੇਨ ਵਸਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੇਨ; ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਞ੍ਞਤੋ, ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਤੋ, ਅਕਾਮਕਾਰਿਯਤੋ, ਅਤ੍ਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਨਤ੍ਤਾ।

ਵਿਭਵਗਤਿਕਤੋ , ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਭਵਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਗਮਨਤੋ, ਪਕਤਿਭਾਵਵਿਜਹਨਤੋ ਚ **ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ**। ਇਦਂ ਅਨਿਚ੍ਚਵੇਵਚਨਮੇਵ। **ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਂ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਨੋ ਚਕ੍ਖੁ। ਚਕ੍ਖੁ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁ ਚੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਞ੍ਚ। ਤਥਾ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਨੋ ਚਕ੍ਖੁ। ਚਕ੍ਖੁ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁ ਚੇਵ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ। ਸੇਸਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਨੋ ਚਕ੍ਖੁ। ਚਕ੍ਖੁ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁ ਚੇਵ ਅਨਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ। ਰੂਪਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇ ਤਥਾਗਤੇਨ ਕਿਂ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ? ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਵਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ''ਚਕ੍ਖੁ, ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ 'ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚ ਵੇਤਿ ਚਾ'ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ – ਚਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ਇਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੨੨)। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ''ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਯਿਦਂ ਰੂਪਂ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ; ਲਬ੍ਭੇਥ ਚ ਰੂਪੇ – ਏਵਂ ਮੇ ਰੂਪਂ ਹੋਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਰੂਪਂ ਮਾ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਂ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਨ ਚ ਲਬ੍ਭਤਿ ਰੂਪੇ – ਏਵਂ ਮੇ ਰੂਪਂ ਹੋਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਰੂਪਂ ਮਾ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੯; ਮਹਾਵ॰ ੨੦) ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ''ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ, ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫) ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ।

ਹਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਤਟ੍ਟਕੇ ਵਾ ਸਰਕੇ ਵਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਵਾ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਨੇ 'ਅਹੋ ਅਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਪਾਕਟਂ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਗਣ੍ਡਪਿਲ਼ਕਾਦੀਸੁ ਵਾ ਉਟ੍ਠਿਤਾਸੁ ਖਾਣੁਕਣ੍ਟਕਾਦੀਹਿ ਵਾ ਵਿਦ੍ਧਾਸੁ 'ਅਹੋ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਾਕਟਂ ਨਾਮ। ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਅਪਾਕਟਂ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਅਵਿਭੂਤਂ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਂ ਦੁਦ੍ਦੀਪਨਂ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾਪਨਂ । ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਨਾ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਾ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇਯੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਹਿ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ ਤਾਪਸਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਸਰਭਙ੍ਗਸਤ੍ਥਾਰਾਦਯੋਪਿ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, 'ਅਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਹਿ ਤੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਰਿਸਾਯ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਰਿਸਾਯ ਮਗ੍ਗਫਲਪਟਿਵੇਧੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਪਞ੍ਞਾਪਨਞ੍ਹਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਵਿਸਯੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾਨਮੇਵ ਵਿਸਯੋ। ਏਵਮੇਤਂ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਅਪਾਕਟਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਥਾ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਵਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਵਾ। ਇਧ ਪਨ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦਸ੍ਸੇਸੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਕਿਸ੍ਸ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ, ਕੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ? ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ ਤਾਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ, ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਸ੍ਸ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ, ਇਰਿਯਾਪਥੇਹਿ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਨਾਨਾਧਾਤੁਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਸ੍ਸ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ, ਘਨੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਪਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਵਿਕੋਪਿਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ ਯਾਥਾਵਸਰਸਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਂ ਮਨਸਿਕਤ੍ਵਾ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤੇ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ ਯਾਥਾਵਸਰਸਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਨਾਨਾਧਾਤੁਯੋ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੇ ਕਤੇ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਯਾਥਾਵਸਰਸਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਵਿਭਾਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਞ੍ਞਥਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਤੋ ਵਾ; ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ **ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ**, ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ ਵਾ। ''ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਨ ਤਦੇਵ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ **ਦੁਕ੍ਖਂ**। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਤੋ; ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਾਕਾਰੋ **ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ**। ''ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਂ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਨ ਵਚਨਤੋ ਤਦੇਵ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ **ਅਨਤ੍ਤਾ**। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਤੋ; ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋ **ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ**। ਇਤਿ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋਤਿ ਇਦਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਕਾਰਵਿਕਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਨੀਤਿ।

ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਤੇਭੂਮਕਾਨਿ। ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਸਮ੍ਮਸਨਚਾਰੋ ਕਥਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫੫. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਯਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਪਸ੍ਸਕਾਨਂ ਉਪਕਾਰਤ੍ਥਾਯ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਰੂਪਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਯੁਗਲਤੋ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਥਾ ਅਵਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਂ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਸੋਤਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਵਵਤ੍ਥਾਨਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

੧੫੬. ਤੇਸਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੧੬੭. ਯਂ ਪਨੇਤਂ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ? ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥੋ – **ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੂ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਸਭਾਵਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਕਥਾ।

ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦੀ ਪਨਾਹ – 'ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੋਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ। 'ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾ'ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ; ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ? ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ 'ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੋਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਕਿਂ ਪਨ ਯਥਾ ਚੇਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਤਥਾ ਅਤ੍ਥੋ'ਤਿ? ਅਦ੍ਧਾ ਵਕ੍ਖਤਿ – 'ਆਮ , ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ'ਤਿ। ਤਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਇਦਂ ਤਾਵ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਭਤਂ; ਅਨਨ੍ਤਰਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾ'ਤਿ। ਅਨਨ੍ਤਰਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ – ''ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਰਹਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ; ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੧੫) ਇਦਂ ਤਸ੍ਸੇਵਾਨਨ੍ਤਰਂ ਆਭਤਸੁਤ੍ਤਂ।

ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਨੰ ਆਭਤੇ ਆਹੰਸੁ – 'ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ। ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋਪਿ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋਪਿ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਮੇਵ ਆਹ। ਕਿੰ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਞ੍ਚ ਏਕੰ ਉਦਾਹੁ ਨਾਨ'ਨ੍ਤਿ? 'ਏਕੰ ਵਾ ਹੋਤੁ ਨਾਨੰ ਵਾ। ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਤਯਾ ਅਤਿਬਹੁੰ ਚੁਣ੍ਣੀਕਰਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਥੋ'? 'ਨ ਤ੍ਵੰ ਏਕੰ ਨਾਨੰ ਜਾਨਾਸੀਤਿ। ਨਨੁ ਞਾਤੇ ਸਾਧੁ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਏਵੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਵਞ੍ਚੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਆਹ – 'ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਖੀਣਨ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਤਤੋ ਨੰ ਆਹੰਸੁ – 'ਮਹਾਕਮ੍ਮੰ ਤੇ ਕਤੰ। ਲਞ੍ਜੰ ਦਤ੍ਵਾਪਿ ਤੰ ਵਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਏਤਦੇਵ ਵਦਾਪੇਯ੍ਯ। ਯਥੇਵ ਚ ਤੇ ਏਤੰ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਕਥਿਤੰ, ਏਵੰ ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਹਿ – ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਹਿ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਣਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੀਣਿਪਿ ਹਿ ਏਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਵਚਨਾਨੀ'ਤਿ।

ਸਚੇ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਇਚ੍ਚੇਤੰ ਕੁਸਲੰ; ਨੋ ਚੇ, ਬਹੁਨਿਬ੍ਬਾਨਤਾਯ ਕਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਥੰ? ਏਵੰ ਤਾਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਨਾਮ ਰਾਗਸ੍ਸੇਵ ਖਯੋ ਉਦਾਹੁ ਦੋਸਮੋਹਾਨਮ੍ਪਿ? ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਨਾਮ ਦੋਸਸ੍ਸੇਵ ਖਯੋ ਉਦਾਹੁ ਰਾਗਮੋਹਾਨਮ੍ਪਿ? ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ ਨਾਮ ਮੋਹਸ੍ਸੇਵ ਖਯੋ ਉਦਾਹੁ ਰਾਗਦੋਸਾਨਮ੍ਪੀ'ਤਿ? ਅਦ੍ਧਾ ਵਕ੍ਖਤਿ – 'ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਨਾਮ ਰਾਗਸ੍ਸੇਵ ਖਯੋ, ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਨਾਮ ਦੋਸਸ੍ਸੇਵ ਖਯੋ, ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ ਨਾਮ ਮੋਹਸ੍ਸੇਵ ਖਯੋ'ਤਿ।

ਤਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਤਵ ਵਾਦੇ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਏਕੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਏਕੰ, ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ ਏਕੰ; ਤਿਣ੍ਣੰ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨੰ ਖਯੇ ਤੀਣਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਉਪਾਦਾਨਾਨੰ ਖਯੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਨੀਵਰਣਾਨੰ ਖਯੇ ਪਞ੍ਚ, ਛਨ੍ਨੰ ਤਣ੍ਹਾਕਾਯਾਨੰ ਖਯੇ ਛ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਅਨੁਸਯਾਨੰ ਖਯੇ ਸਤ੍ਤ, ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾਨੰ ਖਯੇ ਅਟ੍ਠ, ਨਵਨ੍ਨੰ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਖਯੇ ਨਵ, ਦਸਨ੍ਨੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਖਯੇ ਦਸ, ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਖਯੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਬਹੂਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਪਨ ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨੰ ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਪਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਣਾਤਿ ਏਕਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੀਣਿਪਿ ਹੇਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਵਚਨਾਨੀਤਿ ਗਣ੍ਹ'।

ਸਚੇ ਪਨ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ, ਓਲ਼ਾਰਿਕਤਾਯ ਕਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਥੰ? 'ਅਨ੍ਧਬਾਲਾ ਹਿ ਅਚ੍ਛਦੀਪਿਮਿਗਮਕ੍ਕਟਾਦਯੋਪਿ ਕਿਲੇਸਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਾ ਵਤ੍ਥੁੰ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਨੇਸੰ ਪਟਿਸੇਵਨਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਕਿਲੇਸੋ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ। ਤਵ ਵਾਦੇ ਅਚ੍ਛਦੀਪਿਮਿਗਮਕ੍ਕਟਾਦਯੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਤ ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਥੂਲੰ, ਕਣ੍ਣੇਹਿ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ। ਏਵੰ ਪਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਣਾਤਿ ਏਕਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੀਣਿਪਿ ਹੇਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਵਚਨਾਨੀਤਿ ਗਣ੍ਹ'।

ਸਚੇ ਪਨ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾਪਿ ਕਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਥੰ? ਏਵੰ ਤਾਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਤ੍ਵੰ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦੇਸੀ'ਤਿ? 'ਆਮ ਵਦਾਮੀ'ਤਿ। 'ਗੋਤ੍ਰਭੁਕ੍ਖਣੇ ਕਿਲੇਸਾ ਖੀਣਾ, ਖੀਯਨ੍ਤਿ, ਖੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ? ਨ ਖੀਣਾ, ਨ ਖੀਯਨ੍ਤਿ; ਅਪਿਚ ਖੋ ਖੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ। 'ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਪਨ ਕਿੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤੀ'ਤਿ? 'ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ'। 'ਤਵ ਗੋਤ੍ਰਭੁਕ੍ਖਣੇ ਕਿਲੇਸਾ ਨ ਖੀਣਾ, ਨ ਖੀਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਖੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤ੍ਵੰ ਅਖੀਣੇਸੁਯੇਵ ਕਿਲੇਸੇਸੁ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਸਿ, ਅਪ੍ਪਹੀਨੇਸੁ ਅਨੁਸਯੇਸੁ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਞ੍ਞਪੇਸਿ। ਤੰ ਤੇ ਨ ਸਮੇਤਿ। ਏਵੰ ਪਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਣਾਤਿ ਏਕਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੀਣਿਪਿ ਹੇਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਵਚਨਾਨੀਤਿ ਗਣ੍ਹ'।

ਸਚੇ ਪਨ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ, ਮਗ੍ਗੇਨ ਕਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਥੰ? ਏਵੰ ਤਾਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਤ੍ਵੰ ਮਗ੍ਗੰ ਨਾਮ ਵਦੇਸੀ'ਤਿ? 'ਆਮ ਵਦੇਮੀ'ਤਿ। 'ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਕਿਲੇਸਾ ਖੀਣਾ, ਖੀਯਨ੍ਤਿ, ਖਿਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ? ਜਾਨਮਾਨੋ ਵਕ੍ਖਤਿ – 'ਖੀਣਾਤਿ ਵਾ ਖੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਖੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤੀ'ਤਿ। 'ਯਦਿ ਏਵੰ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਕਤਮੰ? ਮਗ੍ਗੇਨ ਖੀਯਨਕਕਿਲੇਸਾ ਕਤਮੇ? ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮੰ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਤਮੇ ਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਤਿ? ਤਸ੍ਮਾ ਮਾ ਏਵੰ ਗਣ੍ਹ।

ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਨ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਣਾਤਿ ਏਕਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੀਣਿਪਿ ਹੇਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਵਚਨਾਨੀ'ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਵਮਾਹ – 'ਤ੍ਵਂ ਆਗਮ੍ਮ ਆਗਮ੍ਮਾਤਿ ਵਦੇਸੀ'ਤਿ? 'ਆਮ ਵਦੇਮੀ'ਤਿ। 'ਆਗਮ੍ਮ ਨਾਮਾਤਿ ਇਦਂ ਤੇ ਕੁਤੋ ਲਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ? 'ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਲਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ । 'ਆਹਰ ਸੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਤਂ ਆਗਮ੍ਮ, ਤਮ੍ਹਿ ਖੀਣਾ, ਤਮ੍ਹਿ ਭਗ੍ਗਾ, ਨ ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਦਾਚੀ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਰਵਾਦੀ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵਂ ਆਪਨ੍ਨੋਤਿ।

ਇਧਾਪਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਪਨ ਚਤੁਭੂਮਕਾਨਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੮. ਇਧਾਪਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ ਯਞ੍ਚ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਵਸੇਨੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ; ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਇਧ, ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਧ ਪਨ ਦਸਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਰੂਪਭਾਵੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਯ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਵ ਸਙ੍ਖਤਾਵ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਂ ਪਨ ''ਸਿਯਾ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ, ਸਿਯਾ ਅਸਙ੍ਖਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਗਤਂ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ତਿਕੇਸੁ ਚ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸੁਖੁਮਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਂ ਨ-ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਭਜਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੇਸਂ ਤਾਦਿਸਮੇਵ। ਇਧਾਪਿ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਵਿਯ ਦ੍ਵਾਯਤਨਾ ਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵਾਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਆਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧੭੨. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਬ੍ਬਾ ਧਾਤੁਯੋ ਛਹਿ ਛਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤੀਹਿ ਛਕ੍ਕੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਛ ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਛਾ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਪਥਵੀਧਾਤੂ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਧਾਤ੍ਵਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਸਭਾਵਟ੍ਠੋ, ਸਭਾਵਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਸੁਞ੍ਞਤਟ੍ਠੋ, ਸੁਞ੍ਞਤਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੋਤਿ ਏਵਂ ਸਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਪਥਵੀਯੇਵ ਧਾਤੁ **ਪਥਵੀਧਾਤੁ**। ਆਪੋਧਾਤੁਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਦਸਮਾਸਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – **ਪਥਵੀਧਾਤੂ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਧਾਤੁ। **ਆਪੋਧਾਤੂ**ਤਿ ਆਬਨ੍ਧਨਧਾਤੁ। **ਤੇਜੋਧਾਤੂ**ਤਿ ਪਰਿਪਾਚਨਧਾਤੁ। **ਵਾਯੋਧਾਤੂ**ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਧਾਤੁ। **ਆਕਾਸਧਾਤੂ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਧਾਤੁ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂ**ਤਿ ਵਿਜਾਨਨਧਾਤੁ।

੧੭੩. **ਪਥਵੀਧਾਤੁਦ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਦ੍ਵੇ ਅਯਂ। ਅਯਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਨਾਮ ਨ ਏਕਾ ਏਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਭੇਦੇਨ ਪਨ ਦ੍ਵੇ ਧਾਤੁਯੋ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਅਤ੍ਥਿ ਬਾਹਿਰਾ’’ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਾ। **ਬਾਹਿਰਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਸਨ੍ਤਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਾ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤਂ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਾਧਿਵਚਨਮੇਵ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਸਭਾਵਾਕਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਕ੍ਖਲ਼**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਕ੍ਖਲ਼**ਨ੍ਤਿ ਥਦ੍ਧਂ। **ਖਰਿਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਫਰੁਸਂ। **ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਭਾਵੋ। **ਕਕ੍ਖਲ਼ਭਾਵੋ**ਤਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਸਭਾਵੋ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ। ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਸਰੀਰਟ੍ਠਕਂ। ਸਰੀਰਟ੍ਠਕਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ ਹੋਤੁ ਮਾ ਵਾ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ; ਆਦਿਨ੍ਨਗ੍ਗਹਿਤਪਰਾਮਟ੍ਠਵਸੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸੇਯ੍ਯਥਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤੋ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਾ ਸਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਸਾ ਕਤਮਾ? ਯਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਂ ਨਾਮ ਤਂ ਕਤਮਨ੍ਤਿ? **ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ**ਤਿਆਦਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਪਭੇਦਦਸ੍ਸਨਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਕੇਸਾ ਨਾਮ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ ਸਰੀਰਟ੍ਠਕਾ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ। ਲੋਮਾ ਨਾਮ…ਪੇ… ਕਰੀਸਂ ਨਾਮ। ਇਧ ਪਨ ਅਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪) ਪਾਲ਼ਿਆਰੁਲ਼੍ਹਂ **ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ** ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਨਾਮ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ ਸਰੀਰਟ੍ਠਕਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ। ਪਰਤੋ ਆਪੋਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਇਮਿਨਾ ਕਿਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ? ਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿਤੁਕਾਮੇਨ ਕਿਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ? ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ ਸੋਧੇਤਬ੍ਬਂ। ਸੀਲਵਤੋ ਹਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾ ਇਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੋਧਨਵਿਧਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੇਨ ਪਨ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਦਸ ਪੁਬ੍ਬਪਲਿਬੋਧਾ ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਨਵਿਧਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਛਿਨ੍ਨਪਲਿਬੋਧੇਨ ਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤਬ੍ਬਂ। ਆਚਰਿਯੇਨਾਪਿ ਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਪੇਨ੍ਤੇਨ ਸਤ੍ਤਵਿਧਂ ਉਗ੍ਗਹਕੋਸਲ੍ਲਂ ਦਸਵਿਧਞ੍ਚ ਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੇਨਾਪਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਬਹੁਵਾਰੇ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਜ੍ਜਟਂ ਪਗੁਣਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ – ‘‘ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਜਰਾਮਰਣਾ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮੇਨ ਸਤ੍ਤਹਾਕਾਰੇਹਿ ਉਗ੍ਗਹਕੋਸਲ੍ਲਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਦਸਹਾਕਾਰੇਹਿ ਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਵਚਸਾ, ਮਨਸਾ, ਵਣ੍ਣਤੋ, ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ, ਦਿਸਤੋ, ਓਕਾਸਤੋ, ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਾਕਾਰੇਹਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ **‘ਉਗ੍ਗਹਕੋਸਲ੍ਲਂ’** ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ, ਨਾਤਿਸੀਘਤੋ, ਨਾਤਿਸਣਿਕਤੋ, ਵਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਬਾਹਨਤੋ ,

ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਤੋ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਮੁਞ੍ਚਨਤੋ, ਲਕ੍ਖਣਤੋ, ਤਯੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਦਸਹਾਕਾਰੇਹਿ **'ਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਂ'** ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਪਰਤੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਏਵਂ ਉਗ੍ਗਹਿਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਸੇਨਾਸਨਦੋਸੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ ਸੇਨਾਸਨੇ ਵਸਨ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾਪਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨ ਵਿਵਿਤ੍ਤੋਕਾਸਗਤੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਚ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਦਿਸੋਕਾਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਵਸਾਨੇ ਏਵਂ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ – ਇਮੇ **ਕੇਸਾ** ਨਾਮ ਸੀਸਕਟਾਹਪਲਿਵੇਠਨਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵਮ੍ਮਿਕਮਤ੍ਥਕੇ ਜਾਤੇਸੁ ਕੁਣ੍ਠਤਿਣੇਸੁ ਨ ਵਮ੍ਮਿਕਮਤ੍ਥਕੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਕੁਣ੍ਠਤਿਣਾਨਿ ਜਾਤਾਨੀ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਕੁਣ੍ਠਤਿਣਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਵਮ੍ਮਿਕਮਤ੍ਥਕੇ ਜਾਤਾਨੀ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਸੀਸਕਟਾਹਪਲਿਵੇਠਨਚਮ੍ਮਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਕੇਸਾ ਜਾਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਕੇਸਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਸੀਸਕਟਾਹਪਲਿਵੇਠਨਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਕੇਸਾ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਲੋਮਾ ਸਰੀਰਵੇਠਨਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਸੁਞ੍ਞਗਾਮਟ੍ਠਾਨੇ ਜਾਤੇਸੁ ਦਬ੍ਬਤਿਣੇਸੁ ਨ ਸੁਞ੍ਞਗਾਮਟ੍ਠਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਦਬ੍ਬਤਿਣਾਨਿ ਜਾਤਾਨੀ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਦਬ੍ਬਤਿਣਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਸੁਞ੍ਞਗਾਮਟ੍ਠਾਨੇ ਜਾਤਾਨੀ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਸਰੀਰਵੇਠਨਚਮ੍ਮਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਲੋਮਾ ਜਾਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਲੋਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਸਰੀਰਵੇਠਨਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਲੋਮਾ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਨਖਾ ਅਙ੍ਗੁਲੀਨਂ ਅਗ੍ਗੇਸੁ ਜਾਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਕੁਮਾਰਕੇਸੁ ਦਣ੍ਡਕੇਹਿ ਮਧੁਕਟ੍ਠਿਕੇ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤੇਸੁ ਨ ਦਣ੍ਡਕਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਮਧੁਕਟ੍ਠਿਕਾ ਠਪਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਮਧੁਕਟ੍ਠਿਕਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਦਣ੍ਡਕੇਸੁ ਠਪਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯੋ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਗ੍ਗੇਸੁ ਨਖਾ ਜਾਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਨਖਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਅਙ੍ਗੁਲੀਨਂ ਅਗ੍ਗੇਸੁ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਨਖਾ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਦਨ੍ਤਾ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕੇਸੁ ਜਾਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵਡ੍ਢਕੀਹਿ ਪਾਸਾਣਉਦੁਕ੍ਖਲੇਸੁ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਸਿਲੇਸਜਾਤੇਨ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਥਮ੍ਭੇਸੁ ਨ ਉਦੁਕ੍ਖਲਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਥਮ੍ਭਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਥਮ੍ਭਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਉਦੁਕ੍ਖਲੇਸੁ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਦਨ੍ਤਾ ਜਾਤਾ'ਤਿ , ਨਾਪਿ ਦਨ੍ਤਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕੇਸੁ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਦਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਤਚੋ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਅਲ੍ਲਗੋਚਮ੍ਮਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਾਯ ਮਹਾਵੀਣਾਯ ਨ ਮਹਾਵੀਣਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਅਲ੍ਲਗੋਚਮ੍ਮੇਨ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਲ੍ਲਗੋਚਮ੍ਮਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਮਹਾਵੀਣਾ ਪਰਿਯੋਦ੍ਧਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਸਰੀਰਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਤਚੇਨ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਤਚੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਸਰੀਰਂ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਤਚੋ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਮਂਸਂ ਅਟ੍ਠਿਸਙ੍ਘਾਟਂ ਅਨੁਲਿਮ੍ਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਮਹਾਮਤ੍ਤਿਕਾਯ ਲਿਤ੍ਤਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਭਿਤ੍ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਮਹਾਮਤ੍ਤਿਕਾਯ ਲਿਤ੍ਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਮਹਾਮਤ੍ਤਿਕਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਮਹਾਭਿਤ੍ਤਿ ਲਿਤ੍ਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਅਟ੍ਠਿਸਙ੍ਘਾਟੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਨਵਮਂਸਪੇਸਿਸਤਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਮਂਸੇਨ ਲਿਤ੍ਤੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਮਂਸਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਅਟ੍ਠਿਸਙ੍ਘਾਟੋ ਲਿਤ੍ਤੋ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ

ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਮੰਸੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਨ੍ਹਾਰੁ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਆਬਨ੍ਧਮਾਨਾ ਠਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵਲ੍ਲੀਹਿ ਵਿਨਦ੍ਧੇਸੁ ਕੁਟ੍ਟਦਾਰੂਸੁ ਨ ਕੁਟ੍ਟਦਾਰੂਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯੰ ਵਲ੍ਲੀਹਿ ਵਿਨਦ੍ਧਾਨੀ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਵਲ੍ਲਿਯੋ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਕੁਟ੍ਟਦਾਰੂਨਿ ਵਿਨਦ੍ਧਾਨੀ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯੰ ਨ੍ਹਾਰੂਹਿ ਆਬਦ੍ਧਾਨੀ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਨ੍ਹਾਰੂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਆਬਦ੍ਧਾਨੀ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਨ੍ਹਾਰੁ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਅਟ੍ਠੀਸੁ ਪਣ੍ਹਿਕਟ੍ਠਿ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿ ਊਰੁਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਊਰੁਟ੍ਠਿ ਕਟਿਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ । ਕਟਿਟ੍ਠਿ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੋ ਗੀਵਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। ਗੀਵਟ੍ਠਿ ਸੀਸਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਸੀਸਟ੍ਠਿ ਗੀਵਟ੍ਠਿਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ। ਗੀਵਟ੍ਠਿ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ। ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੋ ਕਟਿਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ। ਕਟਿਟ੍ਠਿ ਊਰੁਟ੍ਠਿਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ। ਊਰੁਟ੍ਠਿ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ। ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ। ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿ ਪਣ੍ਹਿਕਟ੍ਠਿਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ।

ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਇਟ੍ਠਕਦਾਰੁਗੋਮਯਾਦਿਸਞ੍ਚਯੇਸੁ ਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯੰ ਉਪਰਿਮੇ ਉਪਰਿਮੇ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਉਪਰਿਮਾ ਉਪਰਿਮਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯੰ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਪਣ੍ਹਿਕਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਊਰੁਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਊਰੁਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਕਟਿਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਕਟਿਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਗੀਵਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨ ਗੀਵਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਸੀਸਟ੍ਠਿੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਸੀਸਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਗੀਵਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਗੀਵਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਕਟਿਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨ ਕਟਿਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਊਰੁਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਊਰੁਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਪਣ੍ਹਿਕਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਅਟ੍ਠਿ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜੰ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਅਟ੍ਠੀਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵੇਲੁਪਬ੍ਬਾਦੀਨੰ ਅਨ੍ਤੋ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਿਨ੍ਨਵੇਤ੍ਤਗ੍ਗਾਦੀਸੁ ਨ ਵੇਲੁਪਬ੍ਬਾਦੀਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਵੇਤ੍ਤਗ੍ਗਾਦੀਨਿ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨੀ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਵੇਤ੍ਤਗ੍ਗਾਦੀਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯੰ ਵੇਲੁਪਬ੍ਬਾਦੀਸੁ ਠਿਤਾਨੀਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਅਟ੍ਠੀਨੰ ਅਨ੍ਤੋ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਵਕ੍ਕੰ ਗਲਵਾਟਕਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਏਕਮੂਲੇਨ ਥੋਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨੇਨ ਥੂਲਨ੍ਹਾਰੁਨਾ ਵਿਨਿਬਦ੍ਧੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹਦਯਮੰਸੰ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵਣ੍ਟੂਪਨਿਬਦ੍ਧੇ ਅਮ੍ਬਫਲਦ੍ਵਯੇ ਨ ਵਣ੍ਟੂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਅਮ੍ਬਫਲਦ੍ਵਯੰ ਉਪਨਿਬਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਮ੍ਬਫਲਦ੍ਵਯੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਵਣ੍ਟੇਨ ਉਪਨਿਬਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਥੂਲਨ੍ਹਾਰੁ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਵਕ੍ਕੰ ਉਪਨਿਬਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਵਕ੍ਕੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਥੂਲਨ੍ਹਾਰੁਨਾ ਉਪਨਿਬਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਵਕ੍ਕੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਹਦਯੰ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਉਰਟ੍ਠਿਪਞ੍ਜਰਮਜ੍ਝੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਜਿਣ੍ਣਸਨ੍ਦਮਾਨਿਕਪਞ੍ਜਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਪਿਤਾਯ ਮੰਸਪੇਸਿਯਾ ਨ ਜਿਣ੍ਣਸਨ੍ਦਮਾਨਿਕਪਞ੍ਜਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮੰਸਪੇਸਿ ਠਪਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਮੰਸਪੇਸਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਜਿਣ੍ਣਸਨ੍ਦਮਾਨਿਕਪਞ੍ਜਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਉਰਟ੍ਠਿਪਞ੍ਜਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਹਦਯੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਹਦਯੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਉਰਟ੍ਠਿਪਞ੍ਜਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਹਦਯੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਯਕਨੰ ਅਨ੍ਤੋਸਰੀਰੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਥਨਾਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਉਕ੍ਖਲਿਕਪਾਲਪਸ੍ਸਮ੍ਹਿ ਲਗ੍ਗੇ ਯਮਕਮੰਸਪਿਣ੍ਡੇ ਨ ਉਕ੍ਖਲਿਕਪਾਲਪਸ੍ਸੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਯਮਕਮੰਸਪਿਣ੍ਡੋ ਲਗ੍ਗੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਯਮਕਮੰਸਪਿਣ੍ਡੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਉਕ੍ਖਲਿਕਪਾਲਪਸ੍ਸੇ ਲਗ੍ਗੋ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਥਨਾਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਯਕਨੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਯਕਨੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਥਨਾਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਯਕਨੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਕਿਲੋਮਕੇਸੁ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਿਲੋਮਕੰ ਹਦਯਞ੍ਚ ਵਕ੍ਕਞ੍ਚ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ, ਅਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਿਲੋਮਕੰ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਚਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਤੋ ਮੰਸੰ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪਿਲੋਤਿਕਪਲਿਵੇਠਿਤੇ ਮੰਸੇ ਨ ਮੰਸੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਪਿਲੋਤਿਕਾਯ ਪਲਿਵੇਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਪਿਲੋਤਿਕਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਮੰਸੰ ਪਲਿਵੇਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਵਕ੍ਕਹਦਯਾਨਿ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਮੰਸਞ੍ਚ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਕਿਲੋਮਕੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਕਿਲੋਮਕੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਵਕ੍ਕਹਦਯਾਨਿ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਮੰਸਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਕਿਲੋਮਕੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਪਿਹਕੰ ਹਦਯਸ੍ਸ ਵਾਮਪਸ੍ਸੇ ਉਦਰਪਟਲਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪਸ੍ਸੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਕੋਟ੍ਠਕਮਤ੍ਥਕਪਸ੍ਸੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤਾਯ ਗੋਮਯਪਿਣ੍ਡਿਯਾ ਨ ਕੋਟ੍ਠਕਮਤ੍ਥਕਪਸ੍ਸੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਗੋਮਯਪਿਣ੍ਡਿ ਮੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਗੋਮਯਪਿਣ੍ਡਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਕੋਟ੍ਠਕਮਤ੍ਥਕਪਸ੍ਸੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਉਦਰਪਟਲਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪਸ੍ਸੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਪਿਹਕੰ ਮੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਪਿਹਕੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਉਦਰਪਟਲਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪਸ੍ਸੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਪਿਹਕੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਪਪ੍ਫਾਸੰ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਥਨਾਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਹਦਯਞ੍ਚ ਯਕਨਞ੍ਚ ਉਪਰਿਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤੰ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਜਿਣ੍ਣਕੋਟ੍ਠਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਓਲਮ੍ਬਮਾਨੇ ਸਕੁਣਕੁਲਾਵਕੇ ਨ ਜਿਣ੍ਣਕੋਟ੍ਠਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਸਕੁਣਕੁਲਾਵਕੋ ਓਲਮ੍ਬਮਾਨੋ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਸਕੁਣਕੁਲਾਵਕੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਜਿਣ੍ਣਕੋਟ੍ਠਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਓਲਮ੍ਬਮਾਨੋ ਠਿਤੋ'ਤਿ , ਏਵਮੇਵ ਨ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਪਪ੍ਫਾਸੰ ਓਲਮ੍ਬਮਾਨੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਪਪ੍ਫਾਸੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਏਵਰੂਪੇ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਓਲਮ੍ਬਮਾਨੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਪਪ੍ਫਾਸੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਅਨ੍ਤੰ ਗਲਵਾਟਕਤੋ ਕਰੀਸਮਗ੍ਗਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਲੋਹਿਤਦੋਣਿਕਾਯ ਓਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤੇ ਛਿਨ੍ਨਸੀਸਧਮਨਿਕਲੇਵਰੇ ਨ ਲੋਹਿਤਦੋਣਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਧਮਨਿਕਲੇਵਰੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਧਮਨਿਕਲੇਵਰੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਲੋਹਿਤਦੋਣਿਕਾਯੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਅਨ੍ਤੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਨ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਅਨ੍ਤੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਅਨ੍ਤਗੁਣੰ ਅਨ੍ਤਨ੍ਤਰੇ ਏਕਵੀਸਤਿ ਅਨ੍ਤਭੋਗੇ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪਾਦਪੁਞ੍ਛਨਰਜ੍ਜੁਮਣ੍ਡਲਕਂ ਸਿਬ੍ਬੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇਸੁ ਰਜ੍ਜੁਕੇਸੁ ਨ ਪਾਦਪੁਞ੍ਛਨਰਜ੍ਜੁਮਣ੍ਡਲਕਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਰਜ੍ਜੁਕਾ ਮਂ ਸਿਬ੍ਬੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਰਜ੍ਜੁਕਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਪਾਦਪੁਞ੍ਛਨਰਜ੍ਜੁਮਣ੍ਡਲਕਂ ਸਿਬ੍ਬੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਅਨ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਮਂ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਅਨ੍ਤਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਉਦਰਿਯਂ ਉਦਰੇ ਠਿਤਂ ਅਸਿਤਪੀਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਸੁਵਾਨਦੋਣਿਯਂ ਠਿਤੇ ਸੁਵਾਨਵਮਥੁਮ੍ਹਿ ਨ ਸੁਵਾਨਦੋਣਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਸੁਵਾਨਵਮਥੁ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਸੁਵਾਨਵਮਥੁ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਸੁਵਾਨਦੋਣਿਯਂ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਉਦਰਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਉਦਰਿਯਂ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਉਦਰਿਯਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਉਦਰੇ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਉਦਰਿਯਂ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਕਰੀਸਂ ਪਕ੍ਕਾਸਯਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਲਵੇਲੁਪਬ੍ਬਸਦਿਸੇ ਅਨ੍ਤਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਠਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵੇਲੁਪਬ੍ਬੇ ਓਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਯ ਸਣ੍ਹਪਣ੍ਡੁਮਤ੍ਤਿਕਾਯ ਨ ਵੇਲੁਪਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਪਣ੍ਡੁਮਤ੍ਤਿਕਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਪਣ੍ਡੁਮਤ੍ਤਿਕਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਵੇਲੁਪਬ੍ਬੇ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਪਕ੍ਕਾਸਯੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਕਰੀਸਂ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਕਰੀਸਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਪਕ੍ਕਾਸਯੇ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਕਰੀਸਂ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਸੀਸਕਟਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪੁਰਾਣਲਾਬੁਕਟਾਹੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਯ ਪਿਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਿਯਾ ਨ ਲਾਬੁਕਟਾਹਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਪਿਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਿ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਪਿਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਲਾਬੁਕਟਾਹੇ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਸੀਸਕਟਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਸੀਸਕਟਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਥਦ੍ਧੋ ਪਥਵੀਧਾਤੂਤਿ।

ਯਂ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਪੋਕੋਟ੍ਠਾਸਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਅਨ੍ਤਗਤਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਯੇਵਾਪਨਕਂ ਪਥਵਿਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਬਾਹਿਰਪਥਵੀਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਯੋ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਲੋਹਂ। **ਲੋਹ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਲੋਹਂ, ਵਿਜਾਤਿਲੋਹਂ, ਕਿਤ੍ਤਿਮਲੋਹਂ, ਪਿਸਾਚਲੋਹਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋ, ਸਜ੍ਝੁ, ਸੁਵਣ੍ਣਂ, ਤਿਪੁ, ਸੀਸਂ, ਤਮ੍ਬਲੋਹਂ, ਵੇਕਨ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਜਾਤਿਲੋਹਾਨਿ ਨਾਮ। ਨਾਗਨਾਸਿਕਲੋਹਂ ਵਿਜਾਤਿਲੋਹਂ ਨਾਮ। ਕਂਸਲੋਹਂ, ਵਟ੍ਟਲੋਹਂ, ਆਰਕੂਟਨ੍ਤਿ ਤੀਣਿ ਕਿਤ੍ਤਿਮਲੋਹਾਨਿ ਨਾਮ। ਮੋਰਕ੍ਖਕਂ, ਪੁਥੁਕਂ, ਮਲਿਨਕਂ, ਚਪਲਕਂ, ਸੇਲਕਂ, ਆਟਕਂ, ਭਲ੍ਲਕਂ, ਦੂਸਿਲੋਹਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਪਿਸਾਚਲੋਹਾਨਿ ਨਾਮ। ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚ ਜਾਤਿਲੋਹਾਨਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ। ਤਮ੍ਬਲੋਹਂ, ਵੇਕਨ੍ਤਕਲੋਹਨ੍ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਜਾਤਿਲੋਹੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਇਧ ਲੋਹਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਿਪੂਤਿ ਸੇਤਤਿਪੁ। **ਸੀਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲ਼ਤਿਪੁ। **ਸਜ੍ਝੂ**ਤਿ ਰਜਤਂ। **ਮੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਮੁਤ੍ਤਾ। **ਮਣੀ**ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਆਗਤੇ ਵੇਲੁਰਿਯਾਦਯੋ ਸੇਸੋ ਜੋਤਿਰਸਾਦਿਭੇਦੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਮਣਿ। **ਵੇਲੁਰਿਯੋ**ਤਿ ਵਂਸਵਣ੍ਣਮਣਿ। **ਸਙ੍ਖੋ**ਤਿ ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਸਙ੍ਖੋ। **ਸਿਲਾ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਸਿਲਾ, ਪਣ੍ਡੁਸਿਲਾ, ਸੇਤਸਿਲਾਤਿਆਦਿਭੇਦਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਸਿਲਾ। **ਪਵਾਲ਼**ਨ੍ਤਿ ਪਵਾਲ਼ਮੇਵ। **ਰਜਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਹਾਪਣੋ। **ਜਾਤਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਂ। **ਲੋਹਿਤਙ੍ਕੋ**ਤਿ ਰਤ੍ਤਮਣਿ। **ਮਸਾਰਗਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਕਬਰਮਣਿ। ਤਿਣਾਦੀਸੁ ਬਹਿਸਾਰਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਾਦਯੋਪਿ **ਤਿਣਂ** ਨਾਮ। ਅਨ੍ਤੋਸਾਰਂ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਦਾਰੁਖਣ੍ਡਮ੍ਪਿ **ਕਟ੍ਠਂ** ਨਾਮ। **ਸਕ੍ਖਰਾ**ਤਿ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਤੋ ਯਾਵ ਮੁਟ੍ਠਿਪ੍ਪਮਾਣਾ ਮਰੁਮ੍ਬਾ ਸਕ੍ਖਰਾ ਨਾਮ। ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਤੋ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ **ਵਾਲਿਕਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕਠਲ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਪਾਲਂ। **ਭੂਮੀ**ਤਿ ਪਥਵੀ। **ਪਾਸਾਣੋ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਮੁਟ੍ਠਿਯਂ ਅਸਣ੍ਠਹਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹਤ੍ਥਿਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਾਸਾਣੋ ਨਾਮ। ਹਤ੍ਥਿਪ੍ਪਮਾਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਨ ਉਪਰਿ **ਪਬ੍ਬਤੋ** ਨਾਮ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਾਲਟ੍ਠਿ-

ਨਾਲ਼ਿਕੇਰ-ਫਲਾਦਿਭੇਦੰ ਸੇਸਪਥਵਿੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਯਾ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਬਾਹਿਰਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯੋ ਕਕ੍ਖਲ਼ਟ੍ਠੇਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਏਕਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੧੭੪. ਆਪੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਆਪੋ ਆਪੋਗਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਆਬਨ੍ਧਨਵਸੇਨ ਆਪੋ। ਤਦੇਵ ਆਪੋਸਭਾਵੰ ਗਤਤ੍ਤਾ ਆਪੋਗਤੰ ਨਾਮ। ਸ੍ਨੇਹਵਸੇਨ **ਸ੍ਨੇਹੋ**। ਸੋਯੇਵ ਸ੍ਨੇਹਸਭਾਵੰ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਸ੍ਨੇਹਗਤੰ** ਨਾਮ। **ਬਨ੍ਧਨਤ੍ਤੰ ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਸ੍ਸ ਬਨ੍ਧਨਭਾਵੋ। **ਪਿਤ੍ਤੰ ਸੇਮ੍ਹ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿਪਿ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਦਿਸੋਕਾਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਾਤੁਵਸੇਨੇਵ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਨਯੋ – **ਪਿਤ੍ਤੇਸੁ** ਹਿ ਅਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤੰ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਸਕਲਸਰੀਰੰ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ, ਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤੰ ਪਿਤ੍ਤਕੋਸਕੇ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪੂਵੰ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇ ਤੇਲੇ ਨ ਪੂਵੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਤੇਲੰ ਮੰ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਤੇਲੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਪੂਵੰ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਸਰੀਰੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤੰ ਮੰ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਸਰੀਰੰ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਵਸ੍ਸੋਦਕੇਨ ਪੁਣ੍ਣੇ ਕੋਸਾਤਕੀਕੋਸਕੇ ਨ ਕੋਸਾਤਕੀਕੋਸਕੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਵਸ੍ਸੋਦਕੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਵਸ੍ਸੋਦਕੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਕੋਸਾਤਕੀਕੋਸਕੇ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਪਿਤ੍ਤਕੋਸਕੋ ਜਾਨਾਤਿ ਮਯਿ ਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤੰ ਠਿਤਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਪਿਤ੍ਤਕੋਸਕੇ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਪਿਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਸੇਮ੍ਹੰ ਏਕਪਤ੍ਥਪੂਰਪ੍ਪਮਾਣੰ ਉਦਰਪਟਲੇ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਉਪਰਿ ਸਞ੍ਜਾਤਫੇਣਪਟਲਾਯ ਚਨ੍ਦਨਿਕਾਯ ਨ ਚਨ੍ਦਨਿਕਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਫੇਣਪਟਲੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਫੇਣਪਟਲੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਚਨ੍ਦਨਿਕਾਯ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਉਦਰਪਟਲੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਸੇਮ੍ਹੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਸੇਮ੍ਹੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਉਦਰਪਟਲੇ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਸੇਮ੍ਹੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਪੁਬ੍ਬੋ ਅਨਿਬਦ੍ਧੋਕਾਸੋ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥੇਵ ਖਾਣੁਕਣ੍ਟਕਪ੍ਪਹਰਣਅਗ੍ਗਿਜਾਲਾਦੀਹਿ ਅਭਿਹਟੇ ਸਰੀਰਪ੍ਪਦੇਸੇ ਲੋਹਿਤੰ ਸਣ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਤਿ, ਗਣ੍ਡਪੀਲ਼ਕਾਦਯੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਫਰਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਪਗ੍ਘਰਿਤਨਿਯਾਸੇ ਰੁਕ੍ਖੇ ਨ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਫਰਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਦਿਪ੍ਪਦੇਸਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਨਿਯਜਾਸੋ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਨਿਯਜਾਸੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਫਰਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਦਿਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਖਾਣੁਕਣ੍ਟਕਾਦੀਹਿ ਅਭਿਹਟਪ੍ਪਦੇਸਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਪੁਬ੍ਬੋ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਤੇਸੁ ਪਦੇਸੇਸੁ ਠਿਤੋ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਪੁਬ੍ਬੋ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਲੋਹਿਤੇਸੁ ਸੰਸਰਣਲੋਹਿਤੰ ਅਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਸਕਲਸਰੀਰੰ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਸਨ੍ਨਿਚਿਤਲੋਹਿਤੰ ਯਕਨਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੰ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਪਤ੍ਤਪੂਰਣਪ੍ਪਮਾਣੰ ਵਕ੍ਕਹਦਯਯਕਨਪਪ੍ਫਾਸਾਨਿ ਤੇਮੇਨ੍ਤੰ ਠਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਸੰਸਰਣਲੋਹਿਤੇ ਅਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤਸਦਿਸੋਵ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਇਤਰੰ ਪਨ ਯਥਾ ਜਜ੍ਜਰਕਪਾਲਟ੍ਠੇ ਉਦਕੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਲੇਡ੍ਡੁਖਣ੍ਡਾਨਿ ਤੇਮਯਮਾਨੇ ਨ ਲੇਡ੍ਡੁਖਣ੍ਡਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯੰ ਉਦਕੇਨ ਤੇਮਿਯਮਾਨਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਉਦਕੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਲੇਡ੍ਡੁਖਣ੍ਡਾਨਿ ਤੇਮੇਮੀ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਯਕਨਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗਟ੍ਠਾਨੰ ਵਕ੍ਕਾਦੀਨਿ ਵਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਿ ਲੋਹਿਤੰ ਠਿਤੰ, ਅਮ੍ਹੇ ਵਾ ਤੇਮਯਮਾਨੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਲੋਹਿਤੰ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹੰ ਯਕਨਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੰ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਵਕ੍ਕਾਦੀਨਿ ਤੇਮਯਮਾਨੰ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਲੋਹਿਤੰ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਸੇਦੋ ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਾਦਿਕਾਲੇਸੁ ਕੇਸਲੋਮਕੂਪਵਿਵਰਾਨਿ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਚੇਵ ਪਗ੍ਘਰਤਿ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਉਦਕਾ ਅਬ੍ਬੂਲ਼੍ਹਮਤ੍ਤੇਸੁ ਭਿਸਮੁਲ਼ਾਲਕੁਮੁਦਨਾਲ਼ਕਲਾਪੇਸੁ ਨ ਭਿਸਾਦਿਕਲਾਪਵਿਵਰਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਉਦਕੰ ਪਗ੍ਘਰਤੀ'ਤਿ, ਨਾਪਿ

ਭਿਸਾਦਿਕਲਾਪਵਿਵਰੇਹਿ ਪਗ੍ਘਰਨ੍ਤੰ ਉਦਕਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਭਿਸਾਦਿਕਲਾਪਵਿਵਰੇਹਿ ਪਗ੍ਘਰਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਕੇਸਲੋਮਕੂਪਵਿਵਰਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸੇਦੋ ਪਗ੍ਘਰਤੀ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਸੇਦੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਕੇਸਲੋਮਕੂਪਵਿਵਰੇਹਿ ਪਗ੍ਘਰਾਮੀ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਸੇਦੋ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਮੇਦੋ ਥੂਲਸ੍ਸ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਕਿਸਸ੍ਸ ਜਙ੍ਘਮਂਸਾਦੀਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੋ ਪਤ੍ਥਿਨ੍ਨਸ੍ਨੇਹੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਹਲਿਦ੍ਦਿਪਿਲੋਤਿਕਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੇ ਮਂਸਪੁਞ੍ਜੇ ਨ ਮਂਸਪੁਞ੍ਜੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਹਲਿਦ੍ਦਿਪਿਲੋਤਿਕਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਹਲਿਦ੍ਦਿਪਿਲੋਤਿਕਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਮਂਸਪੁਞ੍ਜਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਜਙ੍ਘਾਦੀਸੁ ਵਾ ਮਂਸਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮੇਦੋ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਮੇਦੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਜਙ੍ਘਾਦੀਸੁ ਵਾ ਮਂਸਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੋ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਮੇਦੋ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਪਤ੍ਥਿਨ੍ਨਸ੍ਨੇਹੋ ਪਤ੍ਥਿਨ੍ਨਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਅਸ੍ਸੁ ਯਦਾ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ ਤਦਾ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਾ ਪਗ੍ਘਰਤਿ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਉਦਕਪੁਣ੍ਣੇਸੁ ਤਰੁਣਤਾਲਟ੍ਠਿਕੂਪਕੇਸੁ ਨ ਤਰੁਣਤਾਲਟ੍ਠਿਕੂਪਕਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਉਦਕਂ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਉਦਕਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਤਰੁਣਤਾਲਟ੍ਠਿਕੂਪਕੇਸੁ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਅਸ੍ਸੁ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਸ੍ਸੁ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕੇਸੁ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਅਸ੍ਸੁ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਵਸਾ ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਾਦਿਕਾਲੇ ਹਤ੍ਥਤਲਹਤ੍ਥਪਿਟ੍ਠਿਪਾਦਤਲਪਾਦਪਿਟ੍ਠਿਨਾਸਪੁਟਨਲਾਟਅਂਸਕੂਟੇਸੁ ਠਿਤਵਿਲੀਨਸ੍ਨੇਹੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤੇਲੇ ਆਚਾਮੇ ਨ ਆਚਾਮੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਂ ਤੇਲਂ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਤੇਲਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਆਚਾਮਂ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਹਤ੍ਥਤਲਾਦਿਪ੍ਪਦੇਸੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਂ ਵਸਾ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਵਸਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਹਤ੍ਥਤਲਾਦਿਪ੍ਪਦੇਸੇ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਵਸਾ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਖੇਲ਼ੋ ਤਥਾਰੂਪੇ ਖੇਲ਼ੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ ਉਭੋਹਿ ਕਪੋਲਪਸ੍ਸੇਹਿ ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਉਦਕਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇ ਨਦੀਤੀਰਕੂਪਕੇ ਨ ਕੂਪਤਲਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਉਦਕਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਉਦਕਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਕੂਪਤਲੇ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਾਮੀ'ਤਿ , ਏਵਮੇਵ ਨ ਜਿਵ੍ਹਾਤਲਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਉਭੋਹਿ ਕਪੋਲਪਸ੍ਸੇਹਿ ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਖੇਲ਼ੋ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਖੇਲ਼ੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਉਭੋਹਿ ਕਪੋਲਪਸ੍ਸੇਹਿ ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਤਲੇ ਠਿਤੋ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਖੇਲ਼ੋ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਯਦਾ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ ਤਦਾ ਨਾਸਾਪੁਟੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਾ ਪਗ੍ਘਰਤਿ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪੂਤਿਦਧਿਭਰਿਤਾਯ ਸਿਪ੍ਪਿਕਾਯ ਨ ਸਿਪ੍ਪਿਕਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਪੂਤਿਦਧਿ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਪੂਤਿਦਧਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਸਿਪ੍ਪਿਕਾਯ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਨਾਸਾਪੁਟਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਨਾਸਾਪੁਟੇਸੁ ਠਿਤਾ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਲਸਿਕਾ ਅਟ੍ਠਿਕਸਨ੍ਧੀਨਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਅਸੀਤਿਸਤਸਨ੍ਧੀਸੁ ਠਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਤੇਲਬ੍ਭਞ੍ਜਿਤੇ ਅਕ੍ਖੇ ਨ ਅਕ੍ਖੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਂ ਤੇਲਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਤੇਲਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਅਕ੍ਖਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਅਸੀਤਿਸਤਸਨ੍ਧਯੋ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਲਸਿਕਾ ਅਮ੍ਹੇ ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਲਸਿਕਾ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਅਸੀਤਿਸਤਸਨ੍ਧਯੋ ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ'ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਲਸਿਕਾ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ।

ਮੁਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥਿਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਚਨ੍ਦਨਿਕਾਯ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਧੋਮੁਖੇ ਰਵਣਘਟੇ ਨ ਰਵਣਘਟੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਚਨ੍ਦਨਿਕਾਰਸੋ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਨਾਪਿ ਚਨ੍ਦਨਿਕਾਰਸੋ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਰਵਣਘਟੇ ਠਿਤੋ'ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਨ ਵਤ੍ਥਿ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਮੁਤ੍ਤਂ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਮੁਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਵਤ੍ਥਿਮ੍ਹਿ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਭੋਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਤਿ ਮੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਯੂਸਭੂਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੋ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਅਵਸੇਸੇਸੁ ਤੀਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਬਾਹਿਰਆਪੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਮੂਲਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਰਸੋ **ਮੂਲਰਸੋ** ਨਾਮ। **ਖਨ੍ਧਰਸਾ**ਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਖੀਰਾਦੀਨਿ ਪਾਕਟਾਨੇਵ। ਯਥਾ ਪਨ ਭੇਸਜ੍ਜਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇ ਏਵਮਿਧ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਖੀਰਂ ਖੀਰਮੇਵ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਭੁਮ੍ਮਾਨੀ**ਤਿ ਆਵਾਟਾਦੀਸੁ ਠਿਤਉਦਕਾਨਿ। **ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਾਨੀ**ਤਿ ਪਥਵਿਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਵਸ੍ਸੋਦਕਾਨਿ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਹਿਮੋਦਕਕਪ੍ਪਵਿਨਾਸਕਉਦਕਪਥਵੀਸਨ੍ਧਾਰਕਉਦਕਾਦੀਨਿ ਇਧ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨਿ।

੧੭੫. ਤੇਜੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤੇਜਨਵਸੇਨ **ਤੇਜੋ**। ਤੇਜੋਵ ਤੇਜੋਭਾਵਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਤੇਜੋਗਤਂ। ਉਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਉਣ੍ਹਾਕਾਰੋ। ਉਸ੍ਮਾਵ ਉਸ੍ਮਾਭਾਵਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਉਸ੍ਮਾਗਤਂ। ਉਸੁਮ**ਨ੍ਤਿ ਚਣ੍ਡਉਸੁਮਂ। ਤਦੇਵ ਉਸੁਮਭਾਵਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਉਸੁਮਗਤਂ। ਯੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਤੇਜੋਗਤੇਨ ਕੁਪ੍ਪਿਤੇਨ। **ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, ਏਕਾਹਿਕਜਰਾਦਿਭਾਵੇਨ ਉਸੁਮਜਾਤੋ ਹੋਤਿ। **ਯੇਨ ਚ ਜੀਰੀਯਤੀ**ਤਿ ਯੇਨ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਜੀਰੀਯਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੇਕਲ੍ਲਤਂ ਬਲਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਵਲਿਪਲਿਤਾਦਿਭਾਵਞ੍ਚ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। **ਯੇਨ ਚ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤੀ**ਤਿ ਯੇਨ ਕੁਪ੍ਪਿਤੇਨ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਡਯ੍ਹਤਿ, ਸੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ 'ਡਯ੍ਹਾਮਿ ਡਯ੍ਹਾਮੀ'ਤਿ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਸਤਧੋਤਸਪ੍ਪਿਗੋਸੀਤਚਨ੍ਦਨਾਦਿਲੇਪਨਞ੍ਚੇਵ ਤਾਲਵਣ੍ਟਵਾਤਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ। **ਯੇਨ ਚ ਅਸਿਤਪੀਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਣਾਮਂ ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਯੇਨੇਤਂ ਅਸਿਤਂ ਵਾ ਓਦਨਾਦਿ, ਪੀਤਂ ਵਾ ਪਾਨਕਾਦਿ, ਖਾਯਿਤਂ ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਖਜ੍ਜਕਾਦਿ, ਸਾਯਿਤਂ ਵਾ ਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਮਧੁਫਾਣਿਤਾਦਿ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਰਸਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਿਵੇਕਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਾ ਤਯੋ ਤੇਜੋਧਾਤੂ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋਵ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਪਦਸਂਵਣ੍ਣਨਾ।

ਇਦਂ ਪਨ ਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਾਨਂ – ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਯੇਨ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਪਰਿਪਾਚਨਾਕਾਰੋ ਤੇਜੋਧਾਤੂ'ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ; 'ਯੇਨ ਜੀਰੀਯਤਿ, ਯੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਤਿ, ਯੇਨ ਅਸਿਤਪੀਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਣਾਮਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਪਰਿਪਾਚਨਾਕਾਰੋ ਤੇਜੋਧਾਤੂ'ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਕਤਿਕੋ ਏਕੋ ਉਤੁ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ।

ਬਾਹਿਰਤੇਜੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਟ੍ਠਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ ਕਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨੋ ਅਗ੍ਗਿ **ਕਟ੍ਠਗ੍ਗਿ** ਨਾਮ। ਸਕਲਿਕਗ੍ਗਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਙ੍ਕਾਰਗ੍ਗੀ**ਤਿ ਕਚਵਰਂ ਸਂਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਜਾਲਾਪਿਤੋ ਕਚਵਰਗ੍ਗਿ। **ਇਨ੍ਦਗ੍ਗੀ**ਤਿ ਅਸਨਿਅਗ੍ਗਿ। **ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪੋ**ਤਿ ਜਾਲਾਯ ਵਾ ਵੀਤਚ੍ਚਿਕਙ੍ਗਾਰਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਤਾਪੋ। **ਸੂਰਿਯਸਨ੍ਤਾਪੋ**ਤਿ ਆਤਪੋ। **ਕਟ੍ਠਸਨ੍ਨਿਚਯਸਨ੍ਤਾਪੋ**ਤਿ ਕਟ੍ਠਰਾਸਿਟ੍ਠਾਨੇ ਸਨ੍ਤਾਪੋ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਪੇਤਗ੍ਗਿ ਕਪ੍ਪਵਿਨਾਸਗ੍ਗਿ ਨਿਰਯਗ੍ਗਿਆਦਯੋ ਇਧ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾ।

੧੨੬. **ਵਾਯੋਧਾਤੁ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਾਯਨਵਸੇਨ **ਵਾਯੋ**। ਵਾਯੋਵ ਵਾਯੋਭਾਵਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਵਾਯੋਗਤਂ। ਥਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਸ੍ਸ ਥਮ੍ਭਿਤਭਾਵੋ। **ਉਦ੍ਧਙ੍ਗਮਾ ਵਾਤਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਾਰਹਿਕ੍ਕਾਦਿ ਪਵਤ੍ਤਕਾ ਉਦ੍ਧਂ ਆਰੋਹਨਵਾਤਾ। **ਅਧੋਗਮਾ ਵਾਤਾ**ਤਿ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਾਦਿਨੀਹਰਣਕਾ ਅਧੋ ਓਰੋਹਨਵਾਤਾ। **ਕੁਚ੍ਛਿਸਯਾ ਵਾਤਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਾਨਂ ਬਹਿਵਾਤਾ। **ਕੋਟ੍ਠਾਸਯਾ ਵਾਤਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਾਨਂ ਅਨ੍ਤੋਵਾਤਾ। **ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨੁਸਾਰਿਨੋ ਵਾਤਾ**ਤਿ ਧਮਨਿਜਾਲਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨਿ ਅਨੁਸਟਾ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾ ਵਾਤਾ। **ਸਤ੍ਥਕਵਾਤਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਧਿਬਨ੍ਧਨਾਨਿ ਕਤ੍ਤਰਿਯਾ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਵਾਤਾ। **ਖੁਰਕਵਾਤਾ**ਤਿ ਖੁਰੇਨ ਵਿਯ ਹਦਯਂ ਫਾਲਨਵਾਤਾ। **ਉਪ੍ਪਲਕਵਾਤਾ**ਤਿ ਹਦਯਮਂਸਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਟਨਕਵਾਤਾ। **ਅਸ੍ਸਾਸੋ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਪਵਿਸਨਨਾਸਿਕਾਵਤੋ। **ਪਸ੍ਸਾਸੋ**ਤਿ ਬਹਿਨਿਕ੍ਖਮਨਨਾਸਿਕਾਵਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਾ ਸਬ੍ਬੇ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ, ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਵ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਪਦਵਣ੍ਣਨਾ।

ਇਦਂ ਪਨ ਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਾਨਂ – ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਦ੍ਧਙ੍ਗਮਾਦਿਭੇਦੇ ਵਾਤੇ ਉਦ੍ਧਙ੍ਗਮਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘ਉਦ੍ਧਙ੍ਗਮਾ ਵਾਤਾ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤੋ ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਾਕਾਰੋ ਵਾਯੋਧਾਤੂ’ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਸੇਸੇ ਵਾਯੋਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਨੁਗਤਾ ਵਾਤਾ ਇਧ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾ।

ਬਾਹਿਰਵਾਯੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾ ਵਾਤਾ**ਤਿ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਦਿਸਤੋ ਆਗਤਾ ਵਾਤਾ। **ਪਚ੍ਛਿਮੁਤ੍ਤਰਦਕ੍ਖਿਣੇਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਰਜਾ ਵਾਤਾ**ਤਿ ਸਹ ਰਜੇਨ ਸਰਜਾ। **ਅਰਜਾ ਵਾਤਾ**ਤਿ ਰਜਵਿਰਹਿਤਾ ਸੁਦ੍ਧਾ ਅਰਜਾ ਨਾਮ। **ਸੀਤਾ**ਤਿ ਸੀਤਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਸੀਤਵਲਾਹਕਨ੍ਤਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ। **ਉਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਉਣ੍ਹਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਉਣ੍ਹਵਲਾਹਕਨ੍ਤਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ। **ਪਰਿਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਮਨ੍ਦਾ ਤਨੁਕਵਾਤਾ। **ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਬਲਵਵਾਤਾ। **ਕਾਲ਼ਾ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਵਲਾਹਕਨ੍ਤਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ, ਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭਾਹਤੋ ਛਵਿਵਣ੍ਣੋ ਕਾਲ਼ਕੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਸਂ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿਪਿ ਏਕੇ। **ਵੇਰਮ੍ਭਵਾਤਾ**ਤਿ ਯੋਜਨਤੋ ਉਪਰਿ ਵਾਯਨਵਾਤਾ। **ਪਕ੍ਖਵਾਤਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਕ੍ਖਿਕਾਯਪਿ ਪਕ੍ਖਾਯੂਹਨਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ ਵਾਤਾ। **ਸੁਪਣ੍ਣਵਾਤਾ**ਤਿ ਗਰੁਲ਼ਵਾਤਾ। ਕਾਮਞ੍ਚ ਇਮੇਪਿ ਪਕ੍ਖਵਾਤਾਵ ਉਸ੍ਸਦਵਸੇਨ ਪਨ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤਾ। **ਤਾਲਵਣ੍ਟਵਾਤਾ**ਤਿ ਤਾਲਪਣ੍ਣੇਹਿ ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਮਣ੍ਡਲਸਣ੍ਠਾਨੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤਾ ਵਾਤਾ। **ਵਿਧੂਪਨਵਾਤਾ**ਤਿ ਬੀਜਨਪਤ੍ਤਕੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤਾ ਵਾਤਾ। ਇਮਾਨਿ ਚ ਤਾਲਵਣ੍ਟਵਿਧੂਪਨਾਨਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵਾਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਆਗਤੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਵਾਤਾ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾ।

੧੨੭. **ਆਕਾਸਧਾਤੁ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਪ੍ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਟ੍ਠੇਨ ਨ ਕਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਆਕਾਸੋ**। ਆਕਾਸੋਵ ਆਕਾਸਭਾਵਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਆਕਾਸਗਤਂ**। ਅਘਟ੍ਟਨੀਯਤਾਯ **ਅਘਂ**। ਅਘਮੇਵ ਅਘਭਾਵਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਅਘਗਤਂ** । **ਵਿਵਰੋ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਂ। ਤਦੇਵ ਵਿਵਰਭਾਵਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਵਿਵਰਗਤਂ**। **ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਂ ਮਂਸਲੋਹਿਤੇਹੀ**ਤਿ ਮਂਸਲੋਹਿਤੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਟਂ। ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਭੇਦਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦ**ਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਣਸ੍ਮਿਂ ਛਿਦ੍ਦਂ ਵਿਵਰਂ ਮਂਸਲੋਹਿਤੇਹਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੋਕਾਸੋ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਵਿਵਰੇਨ ਏਤਂ ਅਸਿਤਾਦਿਭੇਦਂ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣੀਯਂ ਅਜ੍ਝੋਹਰਤਿ, ਅਨ੍ਤੋ ਪਵੇਸੇਤਿ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤੋਉਦਰਪਟਲਸਙ੍ਖਾਤੇ ਓਕਾਸੇ ਏਤਦੇਵ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣੀਯਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਵਿਵਰੇਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਵਿਪਕ੍ਕਂ ਕਸਟਭਾਵਂ ਆਪਨ੍ਨਂ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਤਂ ਉਦਰਪਟਲਤੋ ਯਾਵ ਕਰੀਸਮਗ੍ਗਾ ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਮਤ੍ਤਂ ਛਿਦ੍ਦਂ ਮਂਸਲੋਹਿਤੇਹਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਂ ਨਿਸ੍ਸਟਂ ਆਕਾਸਧਾਤੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਮਂਸਨ੍ਤਰਂ ਨ੍ਹਾਰੁਨ੍ਤਰਂ ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਤਰਂ ਲੋਮਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਂ।

ਬਾਹਿਰਕਆਕਾਸਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਂ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹੀ**ਤਿ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਟਂ ਭਿਤ੍ਤਿਛਿਦ੍ਦਕਵਾਟਛਿਦ੍ਦਾਦਿਕਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਮਿਨਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਕਾਸੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਂ ਕਥਿਤਂ।

੧੨੮. **ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਾ ਧਾਤੁ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ**। ਸੇਸਾਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਤਿ ਇਮਾਸੁ ਛਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ਪਥਵੀਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਾਵ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੁ

ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਤਿ, ਆਪੋਧਾਤੁਆਕਾਸਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਪਚ੍ਛਾਚਾਰਿਕਤ੍ਤਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦਯੋ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਾ ਏਵ। ਸੇਸਾ ਨਵ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ । ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਰੂਪਧਾਤੁ ਚ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੋਤਧਾਤੁਆਦਯੋਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਪਿ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਸੁ ਦਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਥਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਤ੍ਤਹਿ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ। ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਸਿਯਾ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਸਿਯਾ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ। ਇਤਿ ਅਡ੍ਢੇਕਾਦਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਅਡ੍ਢਟ੍ਠਧਾਤੂਹਿ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਥਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਂ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਤਂ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ। ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਪੁਰਿਮਤਣ੍ਹਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ । ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ। ਤਂਪਜਾਨਨੋ ਮਗ੍ਗੋ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸਧਾਤੁਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਗਮਨਂ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧੮੦. ਇਦਾਨਿ ਦੁਤਿਯਛਕ੍ਕਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਅਪਰਾਪਿ ਛ ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਖਧਾਤੁ ਦੁਕ੍ਖਧਾਤੂ**ਤਿ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਿ ਸਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਯੁਗਲ਼ਕਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਸੁਖਞ੍ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੁਖਸ੍ਸ। ਯਤ੍ਤਕਂ ਸੁਖੇਨ ਫਰਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਤਤ੍ਤਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਫਰਤਿ। ਯਤ੍ਤਕਂ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਫਰਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਤਤ੍ਤਕਂ ਸੁਖਂ ਫਰਤਿ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਧਾਤੁ ਦੋਮਨਸ੍ਸਧਾਤੂ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਤਥੇਵ ਯੁਗਲ਼ਕਂ ਕਤਂ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਞ੍ਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ। ਯਤ੍ਤਕਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਫਰਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਤਤ੍ਤਕਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਫਰਤਿ। ਯਤ੍ਤਕਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਫਰਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਤਤ੍ਤਕਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਫਰਤਿ।

ਉਪੇਕ੍ਖਾਧਾਤੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਧਾਤੂਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਦ੍ਵਯਂ ਸਰਿਕ੍ਖਕਵਸੇਨ ਯੁਗਲ਼ਕਂ ਕਤਂ। ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਅਵਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਸਰਿਕ੍ਖਕਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ ਕਾਯਧਾਤੁ, ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੁ ਚ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਗਹਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਗਹਿਤਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਮਨੋਧਾਤੁਯੋ , ਤਾਸਂਯੇਵ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਰੂਪਧਾਤੁਆਦਯੋ ਚ ਗਹਿਤਾਤਿ ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸਪਿ ਧਾਤੁਯੋ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਾਸੁ ਦਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਏਕਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਗਮਨਂ ਕਥਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਤਮਾ ਸੁਖਧਾਤੁ ਯਂ ਕਾਯਿਕਂ ਸਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੇਵ।

੧੮੧. ਤਤਿਯਛਕ੍ਕੇ **ਕਾਮੋ**ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਾ – ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਚ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਲੇਸਕਾਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਾਮਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ **ਕਾਮਧਾਤੁ,** ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਾਮੋਯੇਵ ਧਾਤੁ **ਕਾਮਧਾਤੁ,** ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਮੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ **ਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁ,** ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਬ੍ਯਾਪਾਦੋਵ ਧਾਤੁ ਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁ, ਦਸਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਕਸ੍ਸ ਪਟਿਘਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਵਿਹਿਂਸਾ ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ **ਵਿਹਿਂਸਾਧਾਤੁ,** ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਵਿਹਿਂਸਾਯੇਵ ਧਾਤੁ ਵਿਹਿਂਸਾਧਾਤੁ, ਪਰਸਤ੍ਤਵਿਹੇਸਨਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਅਤ੍ਥਾਦਿਵਿਭਾਗਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਵਿਹਿਂਸਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ ਸਤ੍ਤੇ, ਵਿਹਿਂਸਨਂ ਵਾ ਏਤਂ ਸਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਵਿਹਿਂਸਾ। ਸਾ ਵਿਹੇਠਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਕਰੁਣਾਪਟਿਪਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਾ ਵਾ; ਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਬ੍ਬੇਗਜਨਨਰਸਾ, ਸਕਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਰੁਣਾਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਾ ਵਾ; ਦੁਕ੍ਖਾਯਤਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ; ਪਟਿਘਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਲੋਭਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਲੋਭੋ, ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ, ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇਹਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਂ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁ,** ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਮੇਵ ਧਾਤੁ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ **ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁ,** ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋਵ ਧਾਤੁ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁ, ਮੇਤ੍ਤਾਯੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਅਵਿਹਿਂਸਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ **ਅਵਿਹਿਂਸਾਧਾਤੁ,** ਅਵਿਹਿਂਸਾ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਅਵਿਹਿਂਸਾਵ ਧਾਤੁ ਅਵਿਹਿਂਸਾਧਾਤੁ, ਕਰੁਣਾਯੇਤਂ ਨਾਮਂ।

੧੮੨. ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਕਾਮਧਾਤੂ**ਤਿ ਪਦਭਾਜਨੰ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਸੰਪਯੋਗਵਸੇਨ ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ। **ਤਕ੍ਕੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ। **ਵਿਹੇਠੇਤੀ**ਤਿ ਬਾਧੇਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਪੇਤਿ। **ਹੇਠਨਾ**ਤਿ ਪਾਣਿਪ੍ਪਹਾਰਾਦੀਹਿ ਬਾਧਨਾ, ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਾਦਨਾ। ਬਲਵਹੇਠਨਾ **ਵਿਹੇਠਨਾ**। ਹਿੰਸਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਹਿੰਸਨਾ**। ਬਲਵਹਿੰਸਨਾ **ਵਿਹਿੰਸਨਾ। ਰੋਸਨਾ**ਤਿ ਘਟ੍ਟਨਾ। **ਵਿਰੋਸਨਾ**ਤਿ ਬਲਵਘਟ੍ਟਨਾ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਾ 'ਵਿ' ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। ਉਪਹਨਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਉਪਘਾਤੋ, ਪਰੇਸੰ ਉਪਘਾਤੋ **ਪਰੂਪਘਾਤੋ**।

ਮੇਤ੍ਤਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਮੇਤ੍ਤਿ**। ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਾਕਾਰੋ **ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਾ**। ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਅਯਿਤਸ੍ਸ ਮੇਤ੍ਤਾਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਭਾਵੋ **ਮੇਤ੍ਤਾਯਿਤਤ੍ਤੰ**। ਬਜਾਪਾਦੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਸੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ **ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤਾਪਿ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾਪਿ ਮੇਤ੍ਤਾ ਕਥਿਤਾ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਾਵ।

ਕਰੁਣਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਕਰੁਣਾ**। ਕਰੁਣਾਯਨਾਕਾਰੋ **ਕਰੁਣਾਯਨਾ**। ਕਰੁਣਾਯ ਅਯਿਤਸ੍ਸ ਕਰੁਣਾਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਭਾਵੋ **ਕਰੁਣਾਯਿਤਤ੍ਤੰ**। ਵਿਹਿੰਸਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਸੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ **ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**। ਇਧਾਪਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਪਰਿਯੋਸਾਨਪਦੇ ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਤਿ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ। ਉਭਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋਵ। ਬਜਾਪਾਦੋ ਪਨ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਯੇਵ ਕਮ੍ਮਪਥੰ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਇਤਰੋ। ਵਿਹਿੰਸਾਯਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੁਵਿਧਾ ਕਥਾ – ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਾ ਚੇਵ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਾ ਚ। ਕਾਮਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਹਿ ਬਜਾਪਾਦਵਿਹਿੰਸਾਧਾਤੁਯੋਪਿ ਗਹਿਤਾ। ਕਾਮਧਾਤੁਯਾਯੇਵ ਪਨ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਏਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ। ਅਯੰ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਕਥਾ । ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਬਜਾਪਾਦਵਿਹਿੰਸਾਧਾਤੁਯੋ ਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਕਾਮਧਾਤੁ ਏਵਾਤਿ। ਅਯੰ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਕਥਾ ਨਾਮ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨਾਪਿ ਅਬਜਾਪਾਦਅਵਿਹਿੰਸਾਧਾਤੁਯੋ ਗਹਿਤਾਯੇਵ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁਤੋ ਪਨ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਕਥਾ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਬਜਾਪਾਦਅਵਿਹਿੰਸਾਧਾਤੁਯੋ ਅਵਸੇਸਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੂਤਿ ਅਯੰ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਕਥਾ ਨਾਮ।

ਇਮਾਹਿ ਚ ਛਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਹਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਹਿ ਤਾ ਕਾਮਧਾਤੁਤੋਵ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਲਭਾਪੇਤਬ੍ਬਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਿਣ੍ਣੰ ਛਕ੍ਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਪਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਛਕ੍ਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਾਨਿ ਏਕਜ੍ਝੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇ ਸੋਲ਼ਸ ਧਾਤੁਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਦ੍ਵੇ ਤੇਭੂਮਿਕਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਸਨਚਾਰੋਵ ਕਥਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮੩. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਧਾਤੁਯੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ - ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਰੂਪਧਾਤੂ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਤਾਵ –

ਅਤ੍ਥਤੋ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ, ਕਮਤਾਵਤ੍ਵਸਙ੍ਖਤੋ।
ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਥ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

ਤਤ੍ਥ '**ਅਤ੍ਥਤੋ**'ਤਿ ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁ**। ਰੂਪਯਤੀਤਿ **ਰੂਪੰ**। ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਤਾਵ ਨਯੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਵਿਦਹਤਿ, ਧੀਯਤੇ, ਵਿਧਾਨੰ, ਵਿਧੀਯਤੇ ਏਤਾਯ, ਏਤ੍ਥ ਵਾ ਧੀਯਤੀਤਿ **ਧਾਤੁ**। ਲੋਕਿਯਾ ਹਿ ਧਾਤੁਯੋ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਾਦਿਧਾਤੁਯੋ ਵਿਯ ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਾਦਿੰ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰੰ ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਦਹਨ੍ਤਿ ; ਭਾਰਹਾਰੇਹਿ ਚ ਭਾਰੋ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤੇਹਿ ਧੀਯਨ੍ਤੇ ਧਾਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਕ੍ਖਵਿਧਾਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਚੇਤਾ ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਏਤਾਹਿ ਚ ਕਰਣਭੂਤਾਹਿ ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖੰ ਸਤ੍ਤੇਹਿ ਅਨੁਵਿਧੀਯਤਿ; ਤਥਾਵਿਹਿਤਞ੍ਚੇਤੰ ਏਤਾਸ੍ਵੇਵ ਧੀਯਤਿ ਠਪੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਵਿਦਹਤਿ ਧੀਯਤੇਤਿਆਦਿਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਧਾਤੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਸਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਏਵਮੇਤਾ। ਏਤਾ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੰ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਧਾਤੁਯੋ। ਯਥਾ ਚ ਲੋਕੇ ਵਿਚਿਤ੍ਤਾ ਹਰਿਤਾਲਮਨੋਸਿਲਾਦਯੋ ਸਿਲਾਵਯਵਾ ਧਾਤੁਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤਾਪਿ ਧਾਤੁਯੋ ਵਿਯ ਧਾਤੁਯੋ। ਵਿਚਿਤ੍ਤਾ ਹੇਤਾ ਞਾਣਞੇਯਜਾਵਯਵਾਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਸਰੀਰਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਵਯਵਭੂਤੇਸੁ ਰਸਸੋਣਿਤਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਵਿਸਭਾਗਲਕ੍ਖਣਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਸੁ ਧਾਤੁਸਮਞ੍ਞਾ, ਏਵਮੇਤੇਸੁਪਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਯਵੇਸੁ ਧਾਤੁਸਮਞ੍ਞਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਭਾਗਲਕ੍ਖਣਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਹੇਤੇ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਧਾਤੂਤਿ ਨਿਜ੍ਜੀਵਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਭਗਵਾ – ''ਛ ਧਾਤੁਰੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੩-੩੪੪) ਜੀਵਸਞ੍ਞਾਸਮੂਹਨਤ੍ਥੰ ਧਾਤੁਦੇਸਨੰ ਅਕਾਸੀਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨਤ੍ਥੇਨ ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਤੰ ਧਾਤੁ ਚਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਤੰ ਧਾਤੁ ਚਾਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਤਿ ਏਵੰ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'**ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ**'ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪੇਤ੍ਥ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਤਾਨਿ ਚ ਪਨ ਤੇਸੰ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

'**ਕਮਤੋ**'ਤਿ ਇਧਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋਵ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਚ ਪਨਾਯੰ ਹੇਤੁਫਲਾਨੁਪੁਬ੍ਬਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਰੂਪਧਾਤੂਤਿ ਇਦਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਯੰ ਹੇਤੁ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਤਿ ਫਲੰ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਮਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'**ਤਾਵਤ੍ਵਤੋ**'ਤਿ ਤਾਵਭਾਵਤੋ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਦੇਸੇਸੁ ਆਭਾਧਾਤੁ, ਸੁਭਧਾਤੁ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ , ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਧਾਤੁ, ਕਾਮਧਾਤੁ, ਬਜਾਪਾਦਧਾਤੁ, ਵਿਹਿੰਸਾਧਾਤੁ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਅਬਜਾਪਾਦਧਾਤੁ, ਅਵਿਹਿੰਸਾਧਾਤੁ, ਸੁਖਧਾਤੁ, ਦੁਕ੍ਖਧਾਤੁ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਧਾਤੁ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਧਾਤੁ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਧਾਤੁ , ਅਵਿਜ੍ਜਾਧਾਤੁ, ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ, ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ, ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ, ਹੀਨਧਾਤੁ, ਮਜ੍ਝਿਮਧਾਤੁ, ਪਣੀਤਧਾਤੁ, ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ, ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ, ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਲੋਕੋਤਿ ਏਵਮਾਦਯੋ ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਧਾਤੁਯੋ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਾਸੰ ਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਕਤੋਤਿ ਚੇ? ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਸਬ੍ਬਧਾਤੂਨੰ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਧਾਤੁਯੇਵ ਹਿ ਆਭਾਧਾਤੁ। ਸੁਭਧਾਤੁ ਪਨ ਰੂਪਾਦਿਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਸੁਭਧਾਤੁ। ਤਞ੍ਚ ਰੂਪਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੰ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣਾ ਵਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਏਵ ਸੁਭਧਾਤੂਤਿ ਰੂਪਾਦਿਮਤ੍ਤਮੇਵੇਸਾ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁਆਦੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਸੇਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ। ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਧਾਤੁ ਪਨ ਸਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ; ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਨਿਰੋਧਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਸਾ। ਕਾਮਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਮਤ੍ਤੰ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਯਥਾਹ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਕਾਮਧਾਤੁ? ਕਾਮਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਤਕ੍ਕੋ ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ''ਤਿ; ਅਟ੍ਠਾਰਸਪਿ ਧਾਤੁਯੋ ਵਾ, ਯਥਾਹ ''ਹੇਟ੍ਠਤੋ ਅਵੀਚਿਨਿਰਯੰ ਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਤੋ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਦੇਵੇ ਅਨ੍ਤੋਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੰ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਨ੍ਤਰੇ ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ ਏਤ੍ਥ

ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾ, ਰੂਪਾ, ਵੇਦਨਾ, ਸਞ੍ਞਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਮਧਾਤੂ''ਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਏਵ; ''ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੂ''ਤਿ ਵਾ ਵਚਨਤੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਹਿੰਸਾਅਬ੍ਯਾਪਾਦਅਵਿਹਿੰਸਾਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਅਵਿਜ੍ਜਾਆਰਮ੍ਭਨਿਕ੍ਕਮਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁਯੋ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯੇਵ।

ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਧਾਤੁਯੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਧਾਤੁਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਹੀਨਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਹੀਨਧਾਤੁ। ਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਾ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਚੇਵ ਪਣੀਤਾ ਚ ਧਾਤੂ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ ਹੀਨਧਾਤੁ। ਲੋਕਿਯਾ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਉਭੋਪਿ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਆਦਯੋ ਚ ਮਜ੍ਝਿਮਧਾਤੁ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ ਪਣੀਤਧਾਤੁ। ਪਥਵੀਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੁਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੁਯੇਵ। ਆਪੋਧਾਤੁ ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਚ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯੇਵ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਙ੍ਖੇਪੋਯੇਵ। ਸਤ੍ਤਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਏਕਦੇਸੋ ਚ ਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ। ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ ਪਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਏਕਦੇਸੋਵ। ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਲੋਕੋ ਪਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸਧਾਤੁਪ੍ਪਭੇਦਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ। ਇਤਿ ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਸਬ੍ਬਧਾਤੂਨੰ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਅਪਿਚ ਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਜੀਵਸਞ੍ਞੀਨੰ ਜੀਵਸਞ੍ਞਾਸਮੂਹਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ । ਸਨ੍ਤਿ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਜੀਵਸਞ੍ਞਿਨੋ। ਤੇਸੰ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਭੇਦੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨੇਕਤ੍ਤੰ, ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਾਨੁਸਯਿਤੰ ਜੀਵਸਞ੍ਞੰ ਸਮੂਹਨਿਤੁਕਾਮੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਪਕਾਸਿਤਾ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ? ਤਥਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ; ਯੇ ਚ ਇਮਾਯ ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾ ਸਤ੍ਤਾ, ਤਦਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਚ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵ ਪਕਾਸਿਤਾ।

ਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨ ਤਥਾ ਤਥਾ ਹਿ,
ਧਮ੍ਮੰ ਪਕਾਸਯਤਿ ਏਸ ਯਥਾ ਯਥਾਸ੍ਸ।
ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਤੇਜਵਿਹਤੰ ਵਿਲਯੰ ਖਣੇਨ,
ਵੇਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤਹਦਯੇਸੁ ਤਮੋ ਪਯਾਤੀਤਿ॥

ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਤਾਵਤ੍ਵਤੋ' ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਸਙ੍ਖਤੋ'ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਤਾਵ ਜਾਤਿਤੋ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਧਾਤੁਯੋ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦਿਵਸੇਨ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੁ ਪਨ ਪਥਵੀਤੇਜੋਵਾਯੋਵਸੇਨ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਥਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ। ਮਨੋਧਾਤੁ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਵਸੇਨ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਤਿਣ੍ਣੰ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ, ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨੰ ਸੁਖੁਮਰੂਪਾਨੰ, ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ ਚ ਧਾਤੁਯਾ ਵਸੇਨ ਵੀਸਤਿਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸੇਸਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਛਸਤ੍ਤਤਿਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਸਙ੍ਖਤੋ' ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਪਚ੍ਚਯਾ'ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦੀਸੁ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਸੋ ਪਨੇਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

'ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ'ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤੋਪੇਤ੍ਥ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਬ੍ਬਾ ਏਵ ਹਿ ਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁਯੋ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਵਿਵਿਤ੍ਤਤੋ, ਧੁਵਸੁਭਸੁਖਤ੍ਤਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤੋ, ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਭੇਰਿਤਲੰ ਵਿਯ

ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਦਣ੍ਡੋ ਵਿਯ ਰੂਪਧਾਤੁ, ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ । ਤਥਾ ਆਦਾਸਤਲਂ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਮੁਖਂ ਵਿਯ ਰੂਪਧਾਤੁ, ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਅਥ ਵਾ ਉਚ੍ਛੁਤਿਲਾਨਿ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਯਨ੍ਤਚਕ੍ਕਯਟ੍ਠਿ ਵਿਯ ਰੂਪਧਾਤੁ, ਉਚ੍ਛੁਰਸਤੇਲਾਨਿ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਤਥਾ ਅਧਰਾਰਣੀ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਉਤ੍ਤਰਾਰਣੀ ਵਿਯ ਰੂਪਧਾਤੁ, ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੋਤਧਾਤੁਆਦੀਸੁਪਿ।

ਮਨੋਧਾਤੁ ਪਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਪੁਰੇਚਰਾਨੁਚਰਾ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਲ੍ਲਮਿਵ ਸੂਲਮਿਵ ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ ; ਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸਲ੍ਲਸੂਲਯੋਗਾ ਆਤੁਰਾ ਵਿਯ; ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾ ਆਸਾਦੁਕ੍ਖਜਨਨਤੋ ਰਿਤ੍ਤਮੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ, ਅਯਥਾਭੁਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਵਨਮਿਗੋ ਵਿਯ; ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਕ੍ਖਿਪਨਤੋ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁਯਂ ਖਿਪਨਕਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ, ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਾਨੁਬਨ੍ਧਨਤੋ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾਨੁਬਨ੍ਧਚੋਰਾ ਵਿਯ, ਸਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਾਵਹਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਤੋ ਵਿਸਰੁਕ੍ਖਬੀਜਾਨਿ ਵਿਯ; ਰੂਪਂ ਨਾਨਾਵਿਧੂਪਦ੍ਦਵਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਖੁਰਚਕ੍ਕਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਪਨ ਧਾਤੁ ਅਮਤਤੋ ਸਨ੍ਤਤੋ ਖੇਮਤੋ ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਗਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਵਨਮਕ੍ਕਟੋ ਵਿਯ, ਦੁਦ੍ਦਮਨਤੋ ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਵਿਯ, ਯਤ੍ਥਕਾਮਨਿਪਾਤਿਤੋ ਵੇਹਾਸਂ ਖਿਤ੍ਤਦਣ੍ਡੋ ਵਿਯ, ਲੋਭਦੋਸਾਦਿਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕਿਲੇਸਯੋਗਤੋ ਰਙ੍ਗਨਟੋ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ।

੧੮੪. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ **ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚਾ**ਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਦ੍ਵਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਞ੍ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ, ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਯੋ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ। **ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਨਿਰੁਦ੍ਧਸਮਨਨ੍ਤਰਾਤਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ। **ਤਜ੍ਜਾ ਮਨੋਧਾਤੂ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਜਾਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਤੋ ਦੁਵਿਧਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਿਚ੍ਚਾ। **ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਾ ਪਨ ਪਠਮਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਪਠਮਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ; ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਠਮਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤੇਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਾ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਮਨੋਧਾਤੁਯਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਸਮਨਨ੍ਤਰਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਕਾਰੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾਪੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਯਾ ਚ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਯਾ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਿਚ੍ਚਾ ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਯਾ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਯ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ – ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਕਥਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਮਨਂ। **ਧਮ੍ਮੇ ਚਾ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਾਵਜ੍ਜਨਕਂ ਜਵਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਹਤ੍ਥੇ ਗਹਿਤਪਞ੍ਹਂ ਨਾਮ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ। ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਨਾਮ ਦੀਘਭਾਣਕਾਭਯਤ੍ਥੇਰਂ ਹਤ੍ਥੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹ – 'ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ ਨਾਮ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਵਿਸੁਂ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਭਵਙ੍ਗਨਿਸ੍ਸਿਤਕਮੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ **ਮਨੋ**ਤਿ ਸਹਾਵਜ੍ਜਨਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ। **ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਜਵਨਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਸੋਲ਼ਸ ਧਾਤੁਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਦ੍ਵੇ ਚਤੁਭੂਮਿਕਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਕਥਿਤਾਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮੫. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ **ਛ ਧਾਤੁਯੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦ੍ਵੇ ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਮਨਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਸੋਲ਼ਸ ਧਾਤੁਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਦ੍ਵੇ ਚਤੁਭੂਮਿਕਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਕਥਿਤਾ। ਏਵਮਯਂ ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮੯. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੀ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ਪਨ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ –

ਵਿਭਾਗਤੋ ਨਿਬ੍ਬਚਨ-ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਤੋ।
ਅਤ੍ਥਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਤੋ ਚੇਵ, ਅਨੂਨਾਧਿਕਤੋ ਤਥਾ॥

ਕਮਤੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੁ, ਯਂ ਞਾਣਂ ਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਤੋ।
ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨਂ ਪਭੇਦੋ, ਉਪਮਾਤੋ ਚਤੁਕ੍ਕਤੋ॥

ਸੁਞ੍ਞਤੇਕਵਿਧਾਦੀਹਿ, ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤੋ।
ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਵਿਞ੍ਞੁਨਾ ਸਾਸਨਕ੍ਕਮੇ॥

ਤਤ੍ਥ '**ਵਿਭਾਗਤੋ**'ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਤ੍ਥਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਅਵਿਤਥਾ ਅਨਞ੍ਞਥਾ, ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤੇਹਿ ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾਹ, ''ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੋ, ਸਙ੍ਖਤਟ੍ਠੋ, ਸਨ੍ਤਾਪਟ੍ਠੋ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਟ੍ਠੋ – ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠਾ ਤਥਾ ਅਵਿਤਥਾ ਅਨਞ੍ਞਥਾ। ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਆਯੂਹਨਟ੍ਠੋ, ਨਿਦਾਨਟ੍ਠੋ, ਸਂਯੋਗਟ੍ਠੋ, ਪਲਿਬੋਧਟ੍ਠੋ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਟ੍ਠੋ, ਵਿਵੇਕਟ੍ਠੋ, ਅਸਙ੍ਖਤਟ੍ਠੋ, ਅਮਤਟ੍ਠੋ...ਪੇ॰... ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੋ, ਹੇਤ੍ਵਟ੍ਠੋ, ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੋ, ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਟ੍ਠੋ – ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾ ਤਥਾ ਅਵਿਤਥਾ ਅਨਞ੍ਞਥਾ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੮)। ਤਥਾ ''ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੋ, ਸਙ੍ਖਤਟ੍ਠੋ, ਸਨ੍ਤਾਪਟ੍ਠੋ, ਵਿਪਰਿਨਾਮਟ੍ਠੋ, ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੧੧) ਏਵਮਾਦਿ। ਇਤਿ ਏਵਂ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਵਿਭਾਗਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'**ਨਿਬ੍ਬਚਨਲਕ੍ਖਣਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਤੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ 'ਨਿਬ੍ਬਚਨਤੋ' ਤਾਵ ਇਧ '**ਦੁ**'ਇਤਿ ਅਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ਕੁਚ੍ਛਿਤੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ; ਕੁਚ੍ਛਿਤਞ੍ਹਿ ਪੁਤ੍ਤਂ ਦੁਪ੍ਪੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। '**ਖਂ**'ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਤੁਚ੍ਛੇ; ਤੁਚ੍ਛਞ੍ਹਿ ਆਕਾਸਂ **ਖ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਪਠਮਸਚ੍ਚਂ ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਅਨੇਕਉਪਦ੍ਦਵਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ, ਤੁਚ੍ਛਂ ਬਾਲਜਨਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਧੁਵਸੁਭਸੁਖਤ੍ਤਭਾਵਵਿਰਹਿਤਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਤੁਚ੍ਛਤ੍ਤਾ ਚ **ਦੁਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। '**ਸਂ**'ਇਤਿ ਚ ਅਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ''ਸਮਾਗਮੋ ਸਮੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੧੯੯; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੯੬) ਸਂਯੋਗਂ ਦੀਪੇਤਿ; '**ਉ**'ਇਤਿ ਅਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਦਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੧੭੨; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਖਗ੍ਗਵਿਸਾਣਸੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੪੧) ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ। '**ਅਯ**'ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਇਦਞ੍ਚਾਪਿ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਂ ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਾਯੋਗੇ ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਂ। ਇਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਂਯੋਗੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਤ੍ਤਾ **ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਤਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ 'ਨਿ'ਸਦ੍ਦੋ ਅਭਾਵਂ '**ਰੋਧ**'ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਚਾਰਕਂ ਦੀਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਾਵੋ ਏਤ੍ਥ ਸਂਸਾਰਚਾਰਕਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਰੋਧਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਗਤਿਸੁਞ੍ਞਤ੍ਤਾ, ਸਮਧਿਗਤੇ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਂਸਾਰਚਾਰਕਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਰੋਧਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਹੋਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾਤਿਪਿ **ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਸਚ੍ਚਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਤਦਭਿਮੁਖੀਭੂਤਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਪਦਾ ਚ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਾਨਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਚਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੭)। ਕਤਮਾਨਿ...ਪੇ॰... ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਅਰਿਯਾ ਇਮਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਪਿਚ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿਪਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਯਥਾਹ – ''ਸਦੇਵਕੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ...ਪੇ॰... ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਿਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਏਤੇਸਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋਪਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਯਥਾਹ – ''ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ 'ਅਰਿਯੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਅਪਿਚ ਖੋ ਪਨ ਅਰਿਯਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿਪਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ; ਅਰਿਯਾਨੀਤਿ ਤਥਾਨਿ ਅਵਿਤਥਾਨਿ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾਹ – ''ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਤਥਾਨਿ ਅਵਿਤਥਾਨਿ ਅਨਞ੍ਞਥਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਚਨਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਥਂ '**ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਤੋ**'? ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਬਾਧਨਲਕ੍ਖਣਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ, ਸਨ੍ਤਾਪਨਰਸਂ, ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਪਭਵਲਕ੍ਖਣਂ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਕਰਣਰਸਂ, ਪਲਿਬੋਧਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਨ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ, ਅਚ੍ਚੁਤਿਰਸਂ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ । ਨਿਯ੍ਯਾਨਲਕ੍ਖਣਂ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ, ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਕਰਣਰਸਂ, ਵੁਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਪਿਚ ਪਵਤ੍ਤਿਪਵਤ੍ਤਕਨਿਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਕਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ। ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਤਤਣ੍ਹਾਅਸਙ੍ਖਤਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਚਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਤੋ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'**ਅਤ੍ਥਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਤੋ ਚੇ**ਵਾ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ **ਅਤ੍ਥਤੋ** ਤਾਵ ਕੋ ਸਚ੍ਚਟ੍ਠੋਤਿ ਚੇ? ਯੋ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਮਾਨਾਨਂ ਮਾਯਾਵ ਵਿਪਰੀਤਕੋ, ਮਰੀਚੀਵ ਵਿਸਂਵਾਦਕੋ, ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਅਤ੍ਤਾਵ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਸਭਾਵੋ ਚ ਨ ਹੋਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਬਾਧਨਪਭਵਸਨ੍ਤਿਨਿਯ੍ਯਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਤਚ੍ਛਾਵਿਪਰੀਤਭੂਤਭਾਵੇਨ ਅਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਚਰੋ ਹੋਤਿਯੇਵ; ਏਸ ਅਗ੍ਗਿਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਯ, ਲੋਕਪਕਤਿ ਵਿਯ ਚ ਤਚ੍ਛਾਵਿਪਰੀਤਭੂਤਭਾਵੋ ਸਚ੍ਚਟ੍ਠੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾਹ – ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਮੇਤਂ ਅਵਿਤਥਮੇਤਂ ਅਨਞ੍ਞਥਮੇਤ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੦) ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ। ਅਪਿਚ –

ਨਾਬਾਧਕਂ ਯਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਬਾਧਕਂ।
ਬਾਧਕਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ, ਤਤੋ ਸਚ੍ਚਮਿਦਂ ਮਤਂ॥

ਤਂ ਵਿਨਾ ਨਾਞ੍ਞਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਨ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਤਂ ਤਤੋ।
ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਨਿਯਾਮੇਨ, ਇਤਿ ਸਚ੍ਚਂ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ॥

ਨਾਞ੍ਞਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਸਨ੍ਤਿ, ਸਨ੍ਤਂ ਨ ਚ ਨ ਤਂ ਯਤੋ।
ਸਨ੍ਤਭਾਵਨਿਯਾਮੇਨ, ਤਤੋ ਸਚ੍ਚਮਿਦਂ ਮਤਂ॥

ਮਗ੍ਗਾ ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਨਿਯ੍ਯਾਨਂ, ਅਨਿਯ੍ਯਾਨੋ ਨ ਚਾਪਿ ਸੋ।
ਤਚ੍ਛਨਿਯ੍ਯਾਨਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਇਤਿ ਸੋ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਮਤੋ॥

ਇਤਿ ਤਚ੍ਛਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸ-ਭੂਤਭਾਵਂ ਚਤੂਸ੍ਵਪਿ।
ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸ੍ਵਵਿਸੇਸੇਨ, ਸਚ੍ਚਟ੍ਠਂ ਆਹੁ ਪਣ੍ਡਿਤਾਤਿ॥

ਏਵਂ 'ਅਤ੍ਥਤੋ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਥਂ **'ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਤੋ'**? ਇਧਾਯਂ 'ਸਚ੍ਚ'ਸਦ੍ਦੋ ਅਨੇਕੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ''ਸਚ੍ਚਂ ਭਣੇ, ਨ ਕੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੨੪) ਵਾਚਾਸਚ੍ਚੇ। ''ਸਚ੍ਚੇ ਠਿਤਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਚਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ੨.੨੧.੪੩੩) ਵਿਰਤਿਸਚ੍ਚੇ। ''ਕਸ੍ਮਾ ਨੁ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਨਾਨਾ, ਪਵਾਦਿਯਾਸੇ ਕੁਸਲਾਵਦਾਨਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੮੯੧) ਦਿਟ੍ਠਿਸਚ੍ਚੇ। ''ਏਕਞ੍ਹਿ ਸਚ੍ਚਂ ਨ ਦੁਤਿਯਮਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੮੯੦) ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚੇਵ ਮਗ੍ਗੇ ਚ। ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਕਤਿ ਕੁਸਲਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੨੧੬) ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇ। ਸ੍ਵਾਯਮਿਧਾਪਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਤੋ'ਪਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'ਅਨੂਨਾਧਿਕਤੋ'ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਨੂਨਾਨਿ ਅਨਧਿਕਾਨੀਤਿ ਚੇ? ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਚ ਅਨਪਨੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋ; ਨ ਹਿ ਏਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਅਧਿਕਂ ਵਾ ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਏਕਮ੍ਪਿ ਅਪਨੇਤਬ੍ਬਂ ਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ 'ਨੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਂ ਸਮਣੇਨ ਗੋਤਮੇਨ ਦੇਸਿਤਂ। ਅਹਮੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਚਾਹ – ''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ 'ਨੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਯਂ ਸਮਣੇਨ ਗੋਤਮੇਨ ਦੇਸਿਤਂ। ਅਹਮੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੬)।

ਅਪਿਚ ਪਵਤ੍ਤਿਮਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਸਹੇਤੁਕਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿ, ਨਿਵਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਸਉਪਾਯਂ। ਇਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤਦੁਭਯਹੇਤੂਨਂ ਏਤਪ੍ਪਰਮਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਥਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਣ੍ਹਾਵਤ੍ਥੁਤਣ੍ਹਾਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੁਪਾਯਾਨਂ, ਆਲਯਾਲਯਰਾਮਤਾਆਲਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਆਲਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤੂਪਾਯਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨਾਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਅਨੂਨਾਧਿਕਤੋ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'ਕਮਤੋ'ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋਵ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਓਲ਼ਾਰਿਕਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਚ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਹੇਤੁਨਿਰੋਧਾ ਫਲਨਿਰੋਧੋਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਤਤੋ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ, ਤਦਧਿਗਮੁਪਾਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਨ੍ਤੇ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ। ਭਵਸੁਖਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਵੇਗਜਨਨਤ੍ਥਂ ਪਠਮਂ ਦੁਕ੍ਖਮਾਹ। ਤਂ ਨੇਵ ਅਕਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਾਦਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਤੋ ਪਨ ਹੋਤੀਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮੁਦਯਂ। ਤਤੋ ਸਹੇਤੁਕੇਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਸਂਵਿਗ੍ਗਮਾਨਸਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਸ੍ਸਰਣਗਵੇਸੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਸ੍ਸਾਸਜਨਨਤ੍ਥਂ ਨਿਰੋਧਂ। ਤਤੋ ਨਿਰੋਧਾਧਿਗਮਤ੍ਥਂ ਨਿਰੋਧਸਮ੍ਪਾਪਕਂ ਮਗ੍ਗਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਕਮਤੋ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੁ ਯਂ ਞਾਣਂ ਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਤੋ'ਤਿ ਸਚ੍ਚਞਾਣਕਿਚ੍ਚਤੋਪਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਵਿਧਞ੍ਹਿ ਸਚ੍ਚਞਾਣਂ – ਅਨੁਬੋਧਞਾਣਞ੍ਚ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਬੋਧਞਾਣਂ ਲੋਕਿਯਂ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਰੋਧੇ ਮਗ੍ਗੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਨਿਰੋਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦) ਸਬ੍ਬਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਯਂ ਪਨੇਤਂ ਲੋਕਿਯਂ, ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਞਾਣਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਭਿਭਵਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਸਮੁਦਯਞਾਣਂ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਂ, ਨਿਰੋਧਞਾਣਂ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਂ, ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਂ; ਦੁਕ੍ਖਞਾਣਂ ਵਾ ਧੁਵਸੁਭਸੁਖਤ੍ਤਭਾਵਰਹਿਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਧੁਵਸੁਭਸੁਖਤ੍ਤਭਾਵਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਫਲੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ, ਸਮੁਦਯਞਾਣਂ ਇਸ੍ਸਰਪ੍ਪਧਾਨਕਾਲਸਭਾਵਾਦੀਹਿ ਲੋਕੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਕਾਰਣੇ ਕਾਰਣਾਭਿਮਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ, ਨਿਰੋਧਞਾਣਂ ਅਰੂਪਲੋਕਲੋਕਥੂਪਿਕਾਦੀਸੁ ਅਪਵਗ੍ਗਗ੍ਗਾਹਭੂਤਂ ਨਿਰੋਧੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ, ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਪ੍ਪਭੇਦੇ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਗ੍ਗਾਹਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਉਪਾਯੇ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਲੋਕੇ ਲੋਕਪ੍ਪਭਵੋ, ਲੋਕਤ੍ਥਗਮੇ ਸਿਵੇ ਚ ਤਦੁਪਾਯੇ।
ਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਤਿ ਤਾਵ ਨਰੋ, ਨ ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਯਾਵ ਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ॥

ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਤੋ'ਪਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨਂ ਪਭੇਦਾ'ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਣ੍ਹਞ੍ਚੇਵ ਅਨਾਸਵਧਮ੍ਮੇ ਚ, ਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ; ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਿ; ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ; ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਮੁਖੇਨ ਵੀਮਂਸਿਦ੍ਧਿਪਾਦਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਞ੍ਞਾਬਲਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਪਦੇਸੇਨ ਤਯੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਪਦੇਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਪਦੇਸੇਨ ਤੀਣਿ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਮੁਖੇਨ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ ਚ, ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਵਾ ਏਤੇਸਂ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਜੀਵਾਨਂ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਸੀਲਤ੍ਤਾ ਸੀਲਸ੍ਸ ਚ ਸਦ੍ਧਾਹਤ੍ਥੇਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਦ੍ਧਾਬਲਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਾਪਦੇਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੀਰਿਯਬਲਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਅਪਦੇਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਤਿਬਲਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਅਪਦੇਸੇਨ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾਦਯੋ ਤਯੋ ਤਯੋ ਸਮਾਧੀ, ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਾਧਿਬਲਪੀਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਾਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨਂ ਪਭੇਦਾ'ਪਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'ਉਪਮਾਤੋ'ਤਿ ਭਾਰੋ ਵਿਯ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਭਾਰਾਦਾਨਮਿਵ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮਿਵ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ, ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨੂਪਾਯੋ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ; ਰੋਗੋ ਵਿਯ ਚ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ, ਰੋਗਨਿਦਾਨਮਿਵ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਰੋਗਵੂਪਸਮੋ ਵਿਯ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ, ਭੇਸਜ੍ਜਮਿਵ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ; ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਮਿਵ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਸੁਭਿਕ੍ਖਮਿਵ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ , ਸੁਵੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ। ਅਪਿਚ ਵੇਰੀਵੇਰਮੂਲਵੇਰਸਮੁਗ੍ਘਾਤਵੇਰਸਮੁਗ੍ਘਾਤੁਪਾਯੇਹਿ, ਵਿਸਰੁਕ੍ਖਰੁਕ੍ਖਮੂਲਮੂਲੁਪਚ੍ਛੇਦਤਦੁਪਚ੍ਛੇਦੁਪਾਯੇਹਿ, ਭਯਭਯਮੂਲਨਿਬ੍ਭਯਤਦਧਿਗਮੁਪਾਯੇਹਿ, ਓਰਿਮਤੀਰਮਹੋਘਪਾਰਿਮਤੀਰਤਂਸਮ੍ਪਾਪਕਵਾਯਾਮੇਹਿ ਚ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾਪੇਤਾਨਿ ਉਪਮਾਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਉਪਮਾਤੋ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'ਚਤੁਕ੍ਕਤੋ'ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ, ਅਤ੍ਥਿ ਨੇਵ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਮੁਦਯਾਦੀਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ਚ ''ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫) ਵਚਨਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਨਿਰੋਧੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਇਤਰਂ ਪਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਸਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ, ਨ ਪਨ ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਤਥਤ੍ਥੇਨ। ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਪਨ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਣ੍ਹਾਯ। ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ਚ ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਤਥਤ੍ਥੇਨ ਨੇਵ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਏਵਂ ਸਮੁਦਯਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਯੋਗਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ 'ਚਤੁਕ੍ਕਤੋ'ਪੇਤ੍ਥ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'ਸੁਞ੍ਞਤੇਕਵਿਧਾਦੀਹੀ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਤਾਵ ਪਰਮਤ੍ਥੇਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵੇਦਕਕਾਰਕਨਿਬ੍ਬੁਤਗਮਕਾਭਾਵਤੋ ਸੁਞ੍ਞਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਹਿ ਨ ਕੋਚਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ, ਕਾਰਕੋ ਨ ਕਿਰਿਯਾਵ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਨ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਪੁਮਾ, ਮਗ੍ਗਮਤ੍ਥਿ ਗਮਕੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ॥

ਅਥ ਵਾ –

ਧੁਵਸੁਭਸੁਖਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਂ, ਪੁਰਿਮਦ੍ਵਯਮਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਮਮਤਪਦਂ।
ਧੁਵਸੁਖਅਤ੍ਤਵਿਰਹਿਤੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਇਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਤੇਸੁ॥

ਨਿਰੋਧਸੁਞ੍ਞਾਨਿ ਵਾ ਤੀਣਿ, ਨਿਰੋਧੋ ਚ ਸੇਸਤ੍ਤਯਸੁਞ੍ਞੋ। ਫਲਸੁਞ੍ਞੋ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਹੇਤੁ ਸਮੁਦਯੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ ਮਗ੍ਗੇ ਚ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ, ਨ ਫਲੇਨ ਸਗਬ੍ਭੋ ਪਕਤਿਵਾਦੀਨਂ ਪਕਤਿ ਵਿਯ। ਹੇਤੁਸੁਞ੍ਞਞ੍ਚ ਫਲਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਾਨਂ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਅਸਮਵਾਯਾ, ਨ ਹੇਤੁਸਮਵੇਤਂ ਹੇਤੁਫਲਂ ਹੇਤੁਫਲਸਮਵਾਯਵਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਿਅਣੁਕਾਦੀਨਿ ਵਿਯ। ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਤਯਮਿਧ ਨਿਰੋਧਸੁਞ੍ਞਂ, ਤਯੇਨ ਤੇਨਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ ਸੁਞ੍ਞਾ।
ਸੁਞ੍ਞੋ ਫਲੇਨ ਹੇਤੁ, ਫਲਮ੍ਪਿ ਤਂ ਹੇਤੁਨਾ ਸੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ॥

ਏਵਂ ਤਾਵ ‘ਸੁਞ੍ਞਤੋ’ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘ਏਕਵਿਧਾਦੀਹੀ’ਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਂ ਏਕਵਿਧਂ ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ, ਦੁਵਿਧਂ ਨਾਮਰੂਪਤੋ, ਤਿਵਿਧਂ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਭਵਭੇਦਤੋ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਚਤੁਆਹਾਰਭੇਦਤੋ, ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਭੇਦਤੋ। ਸਮੁਦਯੋਪਿ ਏਕਵਿਧੋ ਪਵਤ੍ਤਕਭਾਵਤੋ, ਦੁਵਿਧੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ, ਤਿਵਿਧੋ ਕਾਮਭਵਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾਭੇਦਤੋ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਚਤੁਮਗ੍ਗਪ੍ਪਹੇਯ੍ਯਤੋ, ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਰੂਪਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦਿਭੇਦਤੋ, ਛਬ੍ਬਿਧੋ ਛਤਣ੍ਹਾਕਾਯਭੇਦਤੋ। ਨਿਰੋਧੋਪਿ ਏਕਵਿਧੋ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਭਾਵਤੋ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਦੁਵਿਧੋ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਤੋ, ਤਿਵਿਧੋ ਭਵਤ੍ਤਯਵੂਪਸਮਤੋ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਚਤੁਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਨੀਯਤੋ, ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਪਞ੍ਚਾਭਿਨਨ੍ਦਨਵੂਪਸਮਤੋ, ਛਬ੍ਬਿਧੋ ਛਤਣ੍ਹਾਕਾਯਕ੍ਖਯਭੇਦਤੋ। ਮਗ੍ਗੋਪਿ ਏਕਵਿਧੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤੋ, ਦੁਵਿਧੋ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਭੇਦਤੋ ਵਾ , ਤਿਵਿਧੋ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਭੇਦਤੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਸਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਤਾ ਨਗਰਂ ਵਿਯ ਰਜ੍ਜੇਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਹਿ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਅਰਿਯੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਤੀਹਿ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਯਾ ਚਾਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ; ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ; ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੨)।

ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦਯੋ ਤਯੋ ਸੀਲਮੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਸਜਾਤਿਤੋ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਤਿ ਭੁਮ੍ਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ, ਅਤ੍ਥੋ ਪਨ ਕਰਣਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਾਦੀਸੁ ਪਨ ਤੀਸੁ ਸਮਾਧਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਏਕਗ੍ਗਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਵੀਰਿਯੇ ਪਨ ਪਗ੍ਗਹਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤੇ ਸਤਿਯਾ ਚ ਅਪਿਲਾਪਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿਯਾ ਲਦ੍ਧੁਪਕਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਉਪਮਾ – ਯਥਾ ਹਿ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਕੀਲ਼ਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ ਉਯ੍ਯਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠੇਸੁ ਤੀਸੁ ਸਹਾਯੇਸੁ ਏਕੋ ਸੁਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਚਮ੍ਪਕਰੁਕ੍ਖਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾਪਿ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ। ਅਥਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯੋ ਓਨਮਿਤ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਂ ਦਦੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਠਤ੍ਵਾਪਿ ਕਮ੍ਪਮਾਨੋ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ। ਅਥਸ੍ਸ ਇਤਰੋ ਅਂਸਕੂਟਂ ਉਪਨਾਮੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਏਕਸ੍ਸ ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਠਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਸ ਅਂਸਕੂਟਂ ਓਲੁਬ੍ਭ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਕੀਲ਼ੇਯ੍ਯ। ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਕਤੋ ਉਯਜਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾ ਤਯੋ ਸਹਾਯਾ ਵਿਯ ਹਿ ਏਕਤੋ ਜਾਤਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਾਦਯੋ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ, ਸੁਪੁਪ੍ਫਿਤਚਮ੍ਪਕਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਹਤ੍ਥੇ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾਪਿ ਗਹੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਏਕਗ੍ਗਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਂ ਦਤ੍ਵਾ ਓਨਤਸਹਾਯੋ ਵਿਯ ਵਾਯਾਮੋ, ਅਂਸਕੂਟਂ ਦਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸਹਾਯੋ ਵਿਯ ਸਤਿ। ਯਥਾ ਤੇਸੁ ਏਕਸ੍ਸ ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਠਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਸ ਅਂਸਕੂਟਂ ਓਲੁਬ੍ਭ ਇਤਰੋ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਵੀਰਿਯੇ ਪਗ੍ਗਹਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤੇ ਸਤਿਯਾ ਚ ਅਪਿਲਾਪਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿਯਾ ਲਦ੍ਧੁਪਕਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਏਕਗ੍ਗਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪੇਤੁਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯੇਵੇਤ੍ਥ ਸਜਾਤਿਤੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਵਾਯਾਮਸਤਿਯੋ ਪਨ ਕਿਰਿਯਤੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਸੁਪਿ ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕੇ ਪਨ ਆਕੋਟੇਤ੍ਵਾ ਆਕੋਟੇਤ੍ਵਾ ਦੇਨ੍ਤੇ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਕਥਂ? ਯਥਾ ਹਿ ਹੇਰਞ੍ਞਿਕੋ ਕਹਾਪਣਂ ਹਤ੍ਥੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਭਾਗੇਸੁ ਓਲੋਕੇਤੁਕਾਮੋ ਸਮਾਨੋਪਿ ਨ ਚਕ੍ਖੁਤਲੇਨੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਙ੍ਗੁਲਿਪਬ੍ਬੇਹਿ ਪਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਓਲੋਕੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਨ ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਪਨ ਆਹਨਨਪਰਿਯਾਹਨਨਰਸੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਆਕੋਟੇਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ ਚ ਆਦਾਯ ਆਦਾਯ ਦਿਨ੍ਨਮੇਵ ਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧਾਪਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਸਜਾਤਿਤੋ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਨ ਕਿਰਿਯਤੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਮਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਤਿਵਿਧੋ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਭੇਦਤੋ''ਤਿ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ।

ਅਪਿਚ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਏਕਵਿਧਾਨਿ ਅਵਿਤਥਤ੍ਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯਜਤ੍ਤਾ ਵਾ, ਦੁਵਿਧਾਨਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤੋ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਤੋ ਚ, ਤਿਵਿਧਾਨਿ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤੋ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤੋ ਨੇਵਪਹਾਤਬ੍ਬਨਾਪਹਾਤਬ੍ਬਤੋ ਚ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਨਿ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯਜਾਦਿਭੇਦਤੋਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਏਕਵਿਧਾਦੀਹਿ' ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

'ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤੋ'ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਚ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਭਾਗਾਨਿ ਅਵਿਤਥਤੋ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤੋ ਦੁਕ੍ਕਰਪਟਿਵੇਧਤੋ ਚ। ਯਥਾਹ –

> ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਦੁਕ੍ਕਰਤਰਂ ਵਾ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਤਰਂ ਵਾ – ਯੋ ਦੂਰਤੋਵ ਸੁਖੁਮੇਨ ਤਾਲਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲੇਨ ਅਸਨਂ ਅਤਿਪਾਤੇਯਜ ਪੋਙ੍ਖਾਨੁਪੋਙ੍ਖਂ ਅਵਿਰਾਧਿਤਂ, ਯੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਲਸ੍ਸ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੇਯਜਾ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਕ੍ਕਰਤਰਞ੍ਚੇਵ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਤਰਞ੍ਚ – ਯੋ ਸਤ੍ਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਲਸ੍ਸ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੇਯਜਾ''ਤਿ। ''ਤਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਰਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਯੇ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੧੫)।

ਵਿਸਭਾਗਾਨਿ ਸਲਕ੍ਖਣਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ। ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਸਭਾਗਾਨਿ ਦੁਰਵਗਾਹਤ੍ਥੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਲੋਕਿਯਤ੍ਤਾ ਸਾਸਵਤ੍ਤਾ ਚ, ਵਿਸਭਾਗਾਨਿ ਫਲਹੇਤੁਭੇਦਤੋ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯਜਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤੋ ਚ। ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿਪਿ ਦ੍ਵੇ ਸਭਾਗਾਨਿ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੇਨ ਦੁਰਵਗਾਹਤ੍ਤਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਅਨਾਸਵਤ੍ਤਾ ਚ, ਵਿਸਭਾਗਾਨਿ ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭੇਦਤੋ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤੋ ਚ। ਪਠਮਤਤਿਯਾਨਿ ਚਾਪਿ ਸਭਾਗਾਨਿ ਫਲਾਪਦੇਸਤੋ, ਵਿਸਭਾਗਾਨਿ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਤੋ। ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ ਚਾਪਿ ਸਭਾਗਾਨਿ ਹੇਤੁਅਪਦੇਸਤੋ, ਵਿਸਭਾਗਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਤੋ। ਪਠਮਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ ਚਾਪਿ ਸਭਾਗਾਨਿ ਸਙ੍ਖਤਤੋ, ਵਿਸਭਾਗਾਨਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤੋ। ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਾਨਿ ਚਾਪਿ ਸਭਾਗਾਨਿ ਨੇਵਸੇਕ੍ਖਾਨਾਸੇਕ੍ਖਭਾਵਤੋ, ਵਿਸਭਾਗਾਨਿ ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤੋ।

ਇਤਿ ਏਵਂ ਪਕਾਰੇਹਿ, ਨਯੇਹਿ ਚ ਵਿਚਕ੍ਖਣੋ।
ਵਿਜਞ੍ਞਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ, ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤਨ੍ਤਿ॥

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਉਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧. ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੯੦. ਇਦਾਨਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਯਂ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਜਾਤਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ; ਜਰਾ, ਮਰਣਂ, ਸੋਕੋ , ਪਰਿਦੇਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਉਪਾਯਾਸੋ, ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗੋ, ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ; ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ; ਇਚ੍ਛਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਇਚ੍ਛਾਯ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ; ਖਨ੍ਧਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਥਨਤ੍ਥਾਯ ਅਯਂ ਮਾਤਿਕਾ – ਇਦਞ੍ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਮ ਅਨੇਕਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਂ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਂ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਦੁਕ੍ਖਂ, ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਦੁਕ੍ਖਂ, ਪਰਿਯਾਯਦੁਕ੍ਖਂ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ ਸਭਾਵਤੋ ਚ ਨਾਮਤੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤ੍ਤਾ **'ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਂ'** ਨਾਮ। ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਨ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤੋ **'ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਂ'** ਨਾਮ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ ਚੇਵ ਅਵਸੇਸਾ ਚ ਤੇਭੂਮਕਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਪੀਲ਼ਿਤਤ੍ਤਾ **'ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਂ'** ਨਾਮ। ਤਥਾ ਪੀਲ਼ਨਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਣ੍ਣਸੂਲਦਨ੍ਤਸੂਲਰਾਗਜਪਰਿਲ਼ਾਹਦੋਸਜਪਰਿਲ਼ਾਹਾਦਿ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕੋ ਆਬਾਧੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤੋ ਉਪਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਚ ਅਪਾਕਟਭਾਵਤੋ **'ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਦੁਕ੍ਖਂ'** ਨਾਮ, ਅਪਾਕਟਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਆਬਾਧੋ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾਵ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤੋ ਉਪਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਚ ਪਾਕਟਭਾਵਤੋ **'ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਦੁਕ੍ਖਂ'** ਨਾਮ, ਪਾਕਟਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਂ ਸੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਆਗਤਂ ਜਾਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ **'ਪਰਿਯਾਯਦੁਕ੍ਖਂ'** ਨਾਮ। ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਂ **'ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੁਕ੍ਖਂ'** ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਦਦ੍ਵਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਨਾਮੇਤਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋਪਿ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋਪਿ। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨਪਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨਪਿ ਕਥੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ । ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਪਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨੇਵ ਕਥੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ। ਤਂ ਇਦਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨੇਵ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਂ ਤਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਦਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਜਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਜਾਤਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਤਾਵ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਜਾਤਿ? ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਜਾਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤੀ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਪਦਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੧੯੧. ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ – **ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਯਾ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਿ, ਯਾ ਸੋਮਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਤੀਤਿ ਏਵਞ੍ਹਿ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਕਥਿਯਮਾਨੇ ਨੇਵ ਸਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਪਰਤ੍ਥਦੀਪਨਂ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਨ ਕੋਚਿ ਸਤ੍ਤੋ ਅਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਪਰਤ੍ਥਦੀਪਨਂ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ। **ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਜਾਤਿਗਤਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਕਾਯੇ, ਸਤ੍ਤਘਟਾਯਂ ਸਤ੍ਤਸਮੂਹੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਜਾਤੀਤਿ ਅਯਂ ਜਾਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਨੇਕਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹੇਸ ''ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ, ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੫੭) ਏਤ੍ਥ ਭਵੇ ਆਗਤੋ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਸਾਖੇ , ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਨਾਮ ਸਮਣਜਾਤਿਕਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੧) ਏਤ੍ਥ ਨਿਕਾਯੇ। ''ਤਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਤਿਣਜਾਤਿ ਨਾਭਿਯਾ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਭਂ ਆਹਚ੍ਚ ਠਿਤਾ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੯੬) ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ। ''ਜਾਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੭੧) ਏਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣੇ। ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਪਠਮਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਪਠਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਾਤੁਭੂਤਂ, ਤਦੁਪਾਦਾਯ ਸਾਵਸ੍ਸ ਜਾਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੨੪) ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ। ''ਸਮ੍ਪਤਿਜਾਤੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੦੭) ਏਤ੍ਥ ਪਸੂਤਿਯਂ। ''ਅਨੁਪਕ੍ਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵਾਦੇਨਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੩੧) ਏਤ੍ਥ ਕੁਲੇ। ''ਯਤੋਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਅਰਿਯਾਯ ਜਾਤਿਯਾ ਜਾਤੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੫੧) ਏਤ੍ਥ ਅਰਿਯਸੀਲੇ। ਇਧ ਪਨਾਯਂ ਸਵਿਕਾਰੇਸੁ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਯਮਾਨਕਵਸੇਨ ਜਾਤੀਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਸਭਾਵਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ। ਸਞ੍ਜਾਯਨਵਸੇਨ **ਸਞ੍ਜਾਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਓਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ **ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ**। ਜਾਯਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ **ਜਾਤਿ,** ਸਾ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਸਞ੍ਜਾਯਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਞ੍ਜਾਤਿ,** ਸਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਓਕ੍ਕਮਨਟ੍ਠੇਨ **ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ,** ਸਾ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਤੇ ਹਿ ਅਣ੍ਡਕੋਸਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥਿਕੋਸਞ੍ਚ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤਾਪਿ ਪਵਿਸਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ **ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ**। ਸਾ ਸਂਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਤੇ ਹਿ ਪਾਕਟਾ ਏਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਸਮ੍ਮੁਤਿਕਥਾ।

ਇਦਾਨਿ ਪਰਮਤ੍ਥਕਥਾ ਹੋਤਿ। ਖਨ੍ਧਾ ਏਵ ਹਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਚ **ਖਨ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਵੋਕਾਰਭਵੇ ਏਕਸ੍ਸ, ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ, ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਪਾਤੁਭਾਵੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਆਯਤਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯਤਨਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਪਟਿਲਾਭੋ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿਯਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋਯੇਵ; ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਾਨੇਵ ਹਿ ਤਾਨਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਜਾਤਿ ਨਾਮ ਕਥਿਯਤਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ, ਨੀਯਜਾਤਨਰਸਾ, ਅਤੀਤਭਵਤੋ ਇਧ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਫਲਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ।

ਇਦਾਨਿ '**ਜਾਤਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**'ਤਿ ਅਯਞ੍ਹਿ ਜਾਤਿ ਸਯਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਤਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਨਾਯਂ ਵਤ੍ਥੂਤਿ? ਯਂ ਤਂ ਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੬ ਆਦਯੋ) ਭਗਵਤਾਪਿ ਉਪਮਾਵਸੇਨ ਪਕਾਸਿਤਂ ਆਪਾਯਿਕਂਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਞ੍ਚ ਸੁਗਤਿਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਗਬ੍ਭੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਮੂਲਕਾਦਿਭੇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਏਸਾ ਵਤ੍ਥੁ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਗਬ੍ਭੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਮੂਲਕਾਦਿਭੇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ – ਅਯਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨੋ ਨ ਉਪ੍ਪਲਪਦੁਮਪੁਣ੍ਡਰੀਕਾਦੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਆਮਾਸਯਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਪਕ੍ਕਾਸਯਸ੍ਸ ਉਦਰਪਟਲਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਡਕਾਨਂ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਪਰਮਸਮ੍ਬਾਧੇ ਤਿਬ੍ਬਨ੍ਧਕਾਰੇ ਨਾਨਾਕੁਣਪਗਨ੍ਧਪਰਿਭਾਵਿਤੇ ਅਸੁਚਿਪਰਮਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਪਵਨਵਿਚਰਿਤੇ ਅਧਿਮਤ੍ਤਜੇਗੁਚ੍ਛੇ ਕੁਚ੍ਛਿਪ੍ਪਦੇਸੇ ਪੂਤਿਮਚ੍ਛਪੂਤਿਕੁਮ੍ਮਾਸਚਨ੍ਦਨਿਕਾਦੀਸੁ ਕਿਮਿ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਦਸ ਮਾਸੇ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸਮ੍ਭਵੇਨ ਉਸ੍ਮਨਾ ਪੁਟਪਾਕਂ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਮਾਨੋ ਪਿਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਿ ਵਿਯ ਸੇਦਿਯਮਾਨੋ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣਾਦਿਰਹਿਤੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀਤਿ। ਇਦਂ ਤਾਵ '**ਗਬ੍ਭੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਮੂਲਕਂ**' ਦੁਕ੍ਖਂ।

ਯਂ ਪਨ ਸੋ ਮਾਤੁ ਸਹਸਾ ਉਪਕ੍ਖਲਨਗਮਨਨਿਸੀਦਨਉਟ੍ਠਾਨਪਰਿਵਤ੍ਤਨਾਦੀਸੁ ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤਹਤ੍ਥਗਤੋ ਏਲ਼ਕੋ ਵਿਯ ਅਹਿਗੁਣ੍ਠਿਕਹਤ੍ਥਗਤੋ ਸਪ੍ਪਪੋਤਕੋ ਵਿਯ ਚ ਆਕਡ੍ਢਨਪਰਿਕਡ੍ਢਨਓਧੁਨਨਨਿਦ੍ਧੁਨਨਾਦਿਨਾ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨੁਭਵਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਮਾਤੁ ਸੀਤੁਦਕਪਾਨਕਾਲੇ ਸੀਤਨਰਕੂਪਪਨ੍ਨੋ ਵਿਯ, ਉਣ੍ਹਯਾਗੁਭਤ੍ਤਾਦਿਅਜ੍ਝੋਹਰਣਕਾਲੇ ਅਙ੍ਗਾਰਵੁਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਰਿਕਿਣ੍ਣੋ ਵਿਯ, ਲੋਣਮ੍ਬਿਲਾਦਿਅਜ੍ਝੋਹਰਣਕਾਲੇ ਖਾਰਾਪਟਿਚ੍ਛਕਾਦਿਕਮ੍ਮਕਾਰਣਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਤਿਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨੁਭੋਤਿ – ਇਦਂ '**ਗਬ੍ਭਪਰਿਹਰਣਮੂਲਕਂ**' ਦੁਕ੍ਖਂ।

ਯਂ ਪਨਸ੍ਸ ਮੂਲ਼੍ਹਗਬ੍ਭਾਯ ਮਾਤੁਯਾ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਸੁਹਜ੍ਜਾਦੀਹਿਪਿ ਅਦਸ੍ਸਨਾਰਹੇ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਛੇਦਨਫਾਲਨਾਦੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ਇਦਂ '**ਗਬ੍ਭਵਿਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਂ**' ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਵਿਜਾਯਮਾਨਾਯ ਮਾਤੁਯਾ ਕਮ੍ਮਜੇਹਿ ਵਾਤੇਹਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ

ਨਰਕਪਪਾਤਂ ਵਿਯ ਅਤਿਭਯਾਨਕਂ ਯੋਨਿਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਾਤਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਰਮਸਮ੍ਬਾਧੇਨ ਯੋਨਿਮੁਖੇਨ ਤਾਲ਼ਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲੇਨ ਵਿਯ ਨਿਕ੍ਕਡ੍ਢਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਮਹਾਨਾਗਸ੍ਸ ਨਰਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚ ਸਙ੍ਘਾਟਪਬ੍ਬਤੇਹਿ ਵਿਚੁਣ੍ਣਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ਇਦਂ ‘**ਵਿਜਾਯਨਮੂਲਕਂ**’ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਪਨ ਜਾਤਸ੍ਸ ਤਰੁਣਵਣਸਦਿਸਸ੍ਸ ਸੁਕੁਮਾਰਸਰੀਰਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਨ੍ਹਾਪਨਧੋਵਨਚੋਲ਼ਪਰਿਮਜ੍ਜਨਾਦਿਕਾਲੇ ਸੂਚਿਮੁਖਖੁਰਧਾਰਵਿਜ੍ਝਨਫਾਲਨਸਦਿਸਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ਇਦਂ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ‘**ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨਮੂਲਕਂ**’ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਵਧਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਚੇਲਕਵਤਾਦਿਵਸੇਨ ਆਤਾਪਨਪਰਿਤਾਪਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਕੋਧਵਸੇਨ ਅਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਉਬ੍ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਹੋਤਿ – ਇਦਂ ‘**ਅਤ੍ਤੂਪਕ੍ਕਮਮੂਲਕਂ**’ ਦੁਕ੍ਖਂ।

ਯਂ ਪਨ ਪਰਤੋ ਵਧਬਨ੍ਧਨਾਦੀਨਿ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ਇਦਂ ‘**ਪਰੂਪਕ੍ਕਮਮੂਲਕਂ**’ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਯਂ ਜਾਤਿ ਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਜਾਯੇਥ ਨੋ ਚੇ ਨਰਕੇਸੁ ਸਤ੍ਤੋ,
ਤਤ੍ਥਗ੍ਗਿਦਾਹਾਦਿਕਮਪ੍ਪਸਯ੍ਹਂ।
ਲਭੇਥ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨੁ ਕੁਹਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਂ,
ਇਚ੍ਚਾਹ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਮੁਨੀਧ ਜਾਤਿ॥

ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਿਰਚ੍ਛੇਸੁ ਕਸਾਪਤੋਦ-
ਦਣ੍ਡਾਭਿਘਾਤਾਦਿਭਵਂ ਅਨੇਕਂ।
ਯਂ ਤਂ ਕਥਂ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇਯਜ ਜਾਤਿਂ,
ਵਿਨਾ ਤਹਿਂ ਜਾਤਿ ਤਤੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ॥

ਪੇਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਨ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾ-
ਵਾਤਾਤਪਾਦਿਪ੍ਪਭਵਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ।
ਯਸ੍ਮਾ ਅਜਾਤਸ੍ਸ ਨ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ,
ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਮੁਨਿ ਜਾਤਿਮਾਹ॥

ਤਿਬ੍ਬਨ੍ਧਕਾਰੇ ਚ ਅਸਯ੍ਹਸੀਤੇ,
ਲੋਕਨ੍ਤਰੇ ਯਂ ਅਸੁਰੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਂ।
ਨ ਤਂ ਭਵੇ ਤਤ੍ਥ ਨ ਚਸ੍ਸ ਜਾਤਿ,
ਯਤੋ ਅਯਂ ਜਾਤਿ ਤਤੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ॥

ਯਞ੍ਚਾਪਿ ਗੂਥਨਰਕੇ ਵਿਯ ਮਾਤੁਗਬ੍ਭੇ,
ਸਤ੍ਤੋ ਵਸਂ ਚਿਰਮਤੋ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨਞ੍ਚ।
ਪਪ੍ਪੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਮਤਿਘੋਰਮਿਦਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ,
ਜਾਤਿਂ ਵਿਨਾ ਇਤਿਪਿ ਜਾਤਿਰਯਞ੍ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾ॥

ਕਿਂ ਭਾਸਿਤੇਨ ਬਹੁਨਾ ਨਨੁ ਯਂ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ,
ਅਤ੍ਥੀਧ ਕਿਞ੍ਚਿਦਪਿ ਦੁਕ੍ਖਮਿਦਂ ਕਦਾਚਿ।

ਨੇᩅਤ੍ਥਿ ਜਾਤਿᩅਿਰਹੇ ਯਦਤੋ ਮਹੇਸੀ,

ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਇਮਮਾਹ ਜਾਤਿਨ੍ਤਿ॥

ਜਰਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੯੨. **ਜਰਾ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਜਰਾ**ਤਿ ਸਭਾᩅਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ। **ਜੀਰਣਤਾ**ਤਿ ਆਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿਆਦਯੋ ਤਯੋ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਦ੍ᩅੇ ਪਕਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਜਰਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਸਭਾᩅਤੋ ਦੀਪਿਤਾ, ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਇਦਂ ਸਭਾᩅਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ। ਜੀਰਣਤਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਰਤੋ , ਤੇਨਸ੍ਸਾਯਂ ਆਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਦਨ੍ਤਨਖਾਨਂ ਖਣ੍ਡਿਤਭਾᩅਕਰਣਕਿਚ੍ਚਤੋ। **ਪਾਲਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕੇਸਲੋਮਾਨਂ ਪਲਿਤਭਾᩅਕਰਣਕਿਚ੍ਚਤੋ। **ᩅਲਿਤ੍ਤਚਤਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਂਸਂ ਮਿਲਾਪੇਤ੍ᩅਾ ਤਚੇ ᩅਲਿਤ੍ਤਭਾᩅਕਰਣਕਿਚ੍ਚਤੋ ਦੀਪਿਤਾ। ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਇਮੇ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਆਦਯੋ ਤਯੋ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਤੇਹਿ ਇਮੇਸਂ ᩅਿਕਾਰਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨᩅਸੇਨ ਪਾਕਟੀਭੂਤਾਤਿ ਪਾਕਟਜਰਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਯਥੇᩅ ਹਿ ਉਦਕਸ੍ਸ ᩅਾ ᩅਾਤਸ੍ਸ ᩅਾ ਅਗ੍ਗਿਨੋ ᩅਾ ਤਿਣਰੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਂਸਗ੍ਗਪਲਿਭਗ੍ਗਤਾਯ ᩅਾ ਝਾਮਤਾਯ ᩅਾ ਗਤਮਗ੍ਗੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸੋ ਗਤਮਗ੍ਗੋ ਤਾਨੇᩅ ਉਦਕਾਦੀਨਿ, ਏᩅਮੇᩅ ਜਰਾਯ ਦਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦਿᩅਸੇਨ ਗਤਮਗ੍ਗੋ ਪਾਕਟੋ, ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ᩅਾਪਿ ਗਯ੍ਹਤਿ। ਨ ਚ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦੀਨੇᩅ ਜਰਾ; ਨ ਹਿ ਜਰਾ ਚਕ੍ਖੁᩅਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਹੋਤਿ।

ਆਯੁਨੋ ਸਂਹਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਪਦੇਹਿ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇਯੇᩅ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਾਯ ਆਯੁਕ੍ਖਯਚਕ੍ਖਾਦਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਪਕਤਿਯਾ ਦੀਪਿਤਾ। ਤੇਨਸ੍ਸਿਮੇ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਦ੍ᩅੇ ਪਕਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਤਿ ᩅੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਜਰਂ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਯੁ ਹਾਯਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਜਰਾ ''ਆਯੁਨੋ ਸਂਹਾਨੀ''ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ᩅੁਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਦਹਰਕਾਲੇ ਸੁਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਸੁਖੁਮਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ᩅਿਸਯਂ ਸੁਖੇਨੇᩅ ਗਣ੍ਹਨਸਮਤ੍ਥਾਨਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਜਰਂ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਕ੍ਕਾਨਿ ਆਲੁਲਿਤਾਨਿ ਅᩅਿਸਦਾਨਿ ਓਲਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ᩅਿਸਯਂ ਗਹੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨੇᩅ ᩅੁਤ੍ਤਾ।

ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਏᩅਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਜਰਾ ਪਾਕਟਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਤਿ ਦੁᩅਿਧਾ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾᩅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਜਰਾ '**ਪਾਕਟਜਰਾ**' ਨਾਮ। ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਨ ਜਰਾ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ᩅਿਕਾਰਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ '**ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਜਰਾ**' ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਯ੍ᩅਾਯਂ ਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾᩅੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਦਨ੍ਤਾਦੀਨਂ ਸੁᩅਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ᩅਣ੍ਣੋਯੇᩅ। ਤਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਿਸ੍ᩅਾ ਮਨੋਦ੍ᩅਾਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ᩅਾ ''ਇਮੇ ਦਨ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਹਟਾ''ਤਿ ਜਰਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਉਦਕਟ੍ਠਾਨੇ ਬਦ੍ਧਾਨਿ ਗੋਸਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਓਲੋਕੇਤ੍ᩅਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਦਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾᩅਂ ਜਾਨਨਂ ᩅਿਯ। ਪੁਨ ਅᩅੀਚਿ ਸᩅੀਚੀਤਿ ਏᩅਮ੍ਪਿ ਅਯਂ ਜਰਾ ਦੁᩅਿਧਾ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਣਿਕਨਕਰਜਤਪᩅਾਲ਼ਚਨ੍ਦਸੂਰਿਯਾਦੀਨਂ ਮਨ੍ਦਦਸਕਾਦੀਸੁ ਪਾਣੀਨਂ ᩅਿਯ ਚ ਪੁਪ੍ਫਫਲਪਲ੍ਲᩅਾਦੀਸੁ ਅਪਾਣੀਨਂ ᩅਿਯ ਚ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ᩅਣ੍ਣᩅਿਸੇਸਾਦੀਨਂ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਜਰਾ '**ਅᩅੀਚਿਜਰਾ**' ਨਾਮ, ਨਿਰਨ੍ਤਰਜਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਨ ਯਥਾᩅੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ᩅਣ੍ਣᩅਿਸੇਸਾਦੀਨਂ ਸੁᩅਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਜਰਾ '**ਸᩅੀਚਿਜਰਾ**' ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਸᩅੀਚਿਜਰਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕᩅਸੇਨ ਏᩅਂ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ – ਦਹਰਕੁਮਾਰਕਾਨਞ੍ਹਿ ਪਠਮਮੇᩅ ਖੀਰਦਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇ ਥਿਰਾ। ਤੇਸੁ ਪਨ ਪਤਿਤੇਸੁ ਪੁਨ ਦਨ੍ਤਾ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਠਮਮੇᩅ ਸੇਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਜਰਾᩅਾਤੇਨ ਪਨ ਪਹਟਕਾਲੇ ਕਾਲ਼ਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕੇਸਾ ਪਨ ਪਠਮਮੇᩅ ਤਮ੍ਬਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਾਲ਼ਕਾਪਿ ਸੇਤਾਪਿ। ਛᩅਿ ਪਨ ਸਲੋਹਿਤਿਕਾ ਹੋਤਿ। ᩅਡ੍ਢਨ੍ਤਾਨਂ ᩅਡ੍ਢਨ੍ਤਾਨਂ ਓਦਾਤਾਨਂ ਓਦਾਤਭਾᩅੋ, ਕਾਲ਼ਕਾਨਂ ਕਾਲ਼ਕਭਾᩅੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਜਰਾᩅਾਤੇਨ ਪਨ ਪਹਟਕਾਲੇ ᩅਲ਼ਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਸ੍ਸਂ ᩅਪਿਤਕਾਲੇ ਸੇਤਂ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਨੀਲਂ, ਜਰਾᩅਾਤੇਨ ਪਨ ਪਹਟਕਾਲੇ ਪਣ੍ਡੁਕਂ ਹੋਤਿ। ਅਮ੍ਬਙ੍ਕੁਰੇਨਾਪਿ ਦੀਪੇਤੁਂ ᩅਟ੍ਟਤਿ ਏᩅ। **ਅਯਂ ᩅੁਚ੍ਚਤਿ ਜਰਾ**ਤਿ ਅਯਂ ਜਰਾ ਨਾਮ ਕਥਿਯਤਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਖਨ੍ਧਪਰਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ, ਮਰਣੂਪਨਯਨਰਸਾ, ਯੋਬ੍ਬਨᩅਿਨਾਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ।

'**ਜਰਾਯ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਯਮ੍ਪਿ ਸਯਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਤਰਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ? ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚੇਵ ਦੋਮਨਸ੍ਸਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ। ਜਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਹਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਜਰਸਕਟਂ ਵਿਯ ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਹੋਤਿ, ਠਾਤੁਂ ਵਾ ਗਨ੍ਤੁਂ ਵਾ ਨਿਸੀਦਿਤੁਂ ਵਾ ਵਾਯਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਂ ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇ ਯਥਾਪੁਰੇ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਿਚ –

ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਸਿਥਿਲਭਾਵਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਿਕਾਰਤੋ।
ਯੋਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸੇਨ, ਬਲਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤਤੋ॥

ਵਿਪ੍ਪਵਾਸਾ ਸਤਾਦੀਨਂ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ।
ਅਪਸਾਦਨੀਯਤੋ ਚੇਵ, ਭੀਯ੍ਯੋ ਬਾਲਤ੍ਤਪਤ੍ਤਿਯਾ॥

ਪਪ੍ਪੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਯਂ ਮਚ੍ਚੋ, ਕਾਯਿਕਂ ਮਾਨਸਂ ਤਥਾ।
ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਜਰਾਹੇਤੁ, ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਜਰਾ ਦੁਖਾਤਿ॥

ਮਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੯੩. **ਮਰਣ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚਵਨਕਵਸੇਨ **ਚੁਤਿ;** ਏਕਚਤੁਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਮੇਤਂ। **ਚਵਨਤਾ**ਤਿ ਭਾਵਵਚਨੇਨ ਲਕ੍ਖਣਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਭੇਦੋ**ਤਿ ਚੁਤਿਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭਙ੍ਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਿਦੀਪਨਂ । **ਅਨ੍ਤਰਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਘਟਸ੍ਸ ਵਿਯ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਚੁਤਿਖਨ੍ਧਾਨਂ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਠਾਨਾਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਮਚ੍ਚੁ ਮਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਚ੍ਚੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮਰਣਂ। ਕਾਲੋ ਨਾਮ ਅਨ੍ਤਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾ **ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ**। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਯਾ ਮਰਣਂ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਪਰਮਤ੍ਥੇਨ ਦੀਪੇਤੁਂ **ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪਰਮਤ੍ਥੇਨ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾਯੇਵ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਮਰਤਿ। ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਪਨ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਸਤ੍ਤੋ ਮਰਤਿ ਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਮਤੋਤਿ ਵੋਹਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਚਤੁਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ, ਏਕਵੋਕਾਰਵਸੇਨ ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ; ਚਤੁਵੋਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ, ਸੇਸਦ੍ਵਯਵਸੇਨ ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਭਵਦ੍ਵਯੇਪਿ ਰੂਪਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਦੀਸੁ ਖਨ੍ਧਾ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇਵ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਰਣਤੋ ਮਰਣਂ ''ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਸ੍ਸੇਵ ਮਰਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਮਰਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। 'ਸਸ੍ਸਂ ਮਤਂ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਮਤੋ'ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਏਵਰੂਪਾਨਿ ਵਚਨਾਨਿ ਸਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਖਯਵਯਭਾਵਮੇਵ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਮਰਣਂ ਨਾਮ ਕਥਿਯਤਿ।

ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਖਣਿਕਮਰਣਂ, ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਰਣਂ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਮਰਣਨ੍ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ '**ਖਣਿਕਮਰਣਂ**' ਨਾਮ ਪਵਤ੍ਤੇ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭੇਦੋ। 'ਤਿਸ੍ਸੋ ਮਤੋ, ਫੁਸ੍ਸੋ ਮਤੋ'ਤਿ ਇਦਂ '**ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਰਣਂ**' ਨਾਮ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ '**ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਮਰਣਂ**' ਨਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨਤ੍ਥੇ ਸਮ੍ਮੁਤਿਮਰਣਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਜਾਤਿਕ੍ਖਯਮਰਣਂ, ਉਪਕ੍ਕਮਮਰਣਂ, ਸਰਸਮਰਣਂ, ਆਯੁਕ੍ਖਯਮਰਣਂ, ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਯਮਰਣਨ੍ਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਂ। ਤਯਿਦਂ ਚੁਤਿਲਕ੍ਖਣਂ, ਵਿਯੋਗਰਸਂ, ਵਿਪ੍ਪਵਾਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ।

'**ਮਰਣਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਯਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਰਣਨ੍ਤਿਕਾਪਿ ਹਿ ਸਾਰੀਰਿਕਾ ਵੇਦਨਾ, ਪਟਿਵਾਤੇ ਗਹਿਤਾ ਆਦਿਤ੍ਤਤਿਣੁਕ੍ਕਾ ਵਿਯ, ਸਰੀਰਂ ਨਿਦਹਨ੍ਤਿ। ਨਰਕਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ

ਉਪਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ ਬਲਵਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਪਿ ਚ –

ਪਾਪਸ੍ਸ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਦਿ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ।
ਭਦ੍ਦਸ੍ਸਾਪਸਹਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਵਿਯੋਗਂ ਪਿਯਵਤ੍ਥੁਕਂ॥

ਮੀਯਮਾਨਸ੍ਸ ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਮਾਨਸਂ ਅਵਿਸੇਸਤੋ।
ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚਾਪਿ ਯਂ ਸਨ੍ਧਿ-ਬਨ੍ਧਨਚ੍ਛੇਦਨਾਦਿਕਂ॥

ਵਿਤੁਜ੍ਜਮਾਨਮਮ੍ਮਾਨਂ, ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਰੀਰਜਂ।
ਅਸਯ੍ਹਮਪ੍ਪਟਿਕਾਰਂ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਤਸ੍ਸਿਦਂ ਯਤੋ।
ਮਰਣਂ ਵਤ੍ਥੁ ਤੇਨੇਤਂ, ਦੁਕ੍ਖਮਿਚ੍ਚੇਵ ਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ॥

ਅਪਿਚ ਇਮਾਨਿ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿ ਨਾਮ ਇਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਧਕਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਓਤਾਰਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤਾਨਿ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਤੀਸੁ ਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਓਤਾਰਾਪੇਕ੍ਖੇਸੁ ਵਿਚਰਨ੍ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ''ਅਹਂ ਅਸੁਕਅਰਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਾਮ ਵਣ੍ਣਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਏਤਂ ਆਦਾਯ ਤਤ੍ਥ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਤ੍ਥ ਮਯ੍ਹਂ ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ''ਅਹਂ ਤਵ ਏਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਤਕਾਲੇ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਤ੍ਥ ਮਯ੍ਹਂ ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ''ਤਯਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਦੁਬ੍ਬਲੇ ਕਤੇ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਅਸਿਨਾ ਸੀਸਚ੍ਛੇਦਨਂ ਨਾਮ ਮਯ੍ਹਂ ਭਾਰੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ। ਤੇ ਏਵਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ।

ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਆਦਾਯ ਤਤ੍ਥ ਗਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸੁਹਜ੍ਜਞਾਤਿਮਣ੍ਡਲਤੋ ਨਿਕ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਨਂ ਨਾਮ ਜਾਤਿਯਾ ਕਿਚ੍ਚਂ। ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਦੁਬ੍ਬਲਕਰਣਂ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਪਰਾਧੀਨਮਞ੍ਚਪਰਾਯਣਭਾਵਕਰਣਂ ਜਰਾਯ ਕਿਚ੍ਚਂ। ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਅਸਿਨਾ ਸੀਸਚ੍ਛੇਦਨਂ ਵਿਯ ਜੀਵਿਤਕ੍ਖਯਪਾਪਨਂ ਮਰਣਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਂ ਸਾਦੀਨਵਮਹਾਕਨ੍ਤਾਰਪ੍ਪਵੇਸੋ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਜਰਾਦੁਕ੍ਖਂ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਨਪਾਨਰਹਿਤਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਮਰਣਦੁਕ੍ਖਂ ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਇਰਿਯਾਪਥਪਵਤ੍ਤਨੇ ਵਿਹਤਪਰਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਵਾਲਾਦੀਹਿ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਾਪਾਦਨਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਸੋਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੯੪. **ਸੋਕ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਬ੍ਯਸਤੀਤਿ ਬ੍ਯਸਨਂ; ਹਿਤਸੁਖਂ ਖਿਪਤਿ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਞਾਤੀਨਂ ਬ੍ਯਸਨਂ ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਂ; ਚੋਰਰੋਗਭਯਾਦੀਹਿ ਞਾਤਿਕ੍ਖਯੋ ਞਾਤਿਵਿਨਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ **ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟਸ੍ਸ ਅਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਭੋਗਾਨਂ ਬ੍ਯਸਨਂ **ਭੋਗਬ੍ਯਸਨਂ;** ਰਾਜਚੋਰਾਦਿਵਸੇਨ ਭੋਗਕ੍ਖਯੋ ਭੋਗਵਿਨਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੋਗੋਯੇਵ ਬ੍ਯਸਨਂ **ਰੋਗਬ੍ਯਸਨਂ;** ਰੋਗੋ ਹਿ ਆਰੋਗ੍ਯਂ ਬ੍ਯਸਤਿ ਵਿਨਾਸੇਤੀਤਿ ਬ੍ਯਸਨਂ। ਸੀਲਸ੍ਸ ਬ੍ਯਸਨਂ **ਸੀਲਬ੍ਯਸਨਂ;** ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵਿਨਾਸਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਬ੍ਯਸਨਂ **ਦਿਟ੍ਠਿਬ੍ਯਸਨਂ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਿ ਤਿਲਕ੍ਖਣਬ੍ਭਾਹਤਾਨਿ। ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚ ਤੀਣਿ ਨੇਵ ਕੁਸਲਾਨਿ ਨ ਅਕੁਸਲਾਨਿ। ਸੀਲਦਿਟ੍ਠਿਬ੍ਯਸਨਦ੍ਵਯਂ ਅਕੁਸਲਂ।

ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨਾਤਿ ਗਹਿਤੇਸੁ ਵਾ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤੇਸੁ ਵਾ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਬ੍ਯਸਨਾਦੀਸੁ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ। **ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮਨੁਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਪਰਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ। **ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਸੋਕਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ

ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਨਾ। **ਸੋਕੋ**ਤਿ ਸੋਚਨਕਵਸੇਨ ਸੋਕੋ; ਇਦਂ ਤੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸੋਕਸ੍ਸ ਸਭਾਵਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ। **ਸੋਚਨਾ**ਤਿ ਸੋਚਨਾਕਾਰੋ। **ਸੋਚਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਚਿਤਭਾਵੋ। **ਅਨ੍ਤੋਸੋਕੋ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਸੋਕੋ। ਦੁਤਿਯਪਦਂ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਸੋ ਹਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਸੁਕ੍ਖਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਪਰਿਸੁਕ੍ਖਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ''ਅਨ੍ਤੋਸੋਕੋ ਅਨ੍ਤੋਪਰਿਸੋਕੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਜ੍ਝਾਯਨਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਝਾਯਨਾਕਾਰੋ। ਸੋਕੋ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਝਾਪੇਤਿ ਪਰਿਦਹਤਿ, ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੇ ਝਾਮਂ, ਨ ਮੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਟਿਭਾਤੀ''ਤਿ ਵਦਾਪੇਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਮਨੋ ਦੁਮ੍ਮਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ**। ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਸੋਕੋਵ ਸਲ੍ਲਨ੍ਤਿ **ਸੋਕਸਲ੍ਲਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੋਕੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਸੋਕੋ ਨਾਮ ਕਥਿਯਤਿ। ਸੋ ਪਨਾਯਂ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਅਨ੍ਤੋਨਿਜ੍ਝਾਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਨਿਜ੍ਝਾਯਨਰਸੋ, ਅਨੁਸੋਚਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।

'**ਸੋਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਯਂ ਸਭਾਵਦੁਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਤਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾਤਿ? ਕਾਯਿਕਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚੇਵ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਚ ਦੋਮਨਸ੍ਸਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। ਸੋਕਵੇਗੇਨ ਹਿ ਹਦਯੇ ਮਹਾਗਣ੍ਡੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਪਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਮੁਖਤੋ ਵਾ ਕਾਲਲੋਹਿਤਂ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਬਲਵਂ ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ''ਏਤ੍ਤਕਾ ਮੇ ਞਾਤਯੋ ਖਯਂ ਗਤਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਮੇ ਭੋਗਾ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਬਲਵਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨਪੇਸ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚ –

ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਦਯਂ ਸੋਕੋ, ਸਲ੍ਲਂ ਵਿਯ ਵਿਤੁਜ੍ਜਤਿ।
ਅਗ੍ਗਿਤਤ੍ਤੋਵ ਨਾਰਾਚੋ, ਭੁਸਞ੍ਚ ਡਹਤੇ ਪੁਨ॥

ਸਮਾਵਹਤਿ ਚ ਬ੍ਯਾਧਿ-ਜਰਾਮਰਣਭੇਦਨਂ।
ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਵਿਵਿਧਂ ਯਸ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਪਰਿਦੇਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੯੫. **ਪਰਿਦੇਵ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ 'ਮਯ੍ਹਂ ਧੀਤਾ, ਮਯ੍ਹਂ ਪੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਏਵਂ ਆਦਿਸ੍ਸ ਆਦਿਸ੍ਸ ਦੇਵਨ੍ਤਿ ਰੋਦਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਆਦੇਵੋ**। ਤਂ ਤਂ ਵਣ੍ਣਂ ਪਰਿਕਿਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਕਿਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦੇਵਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਪਰਿਦੇਵੋ**। ਤਤੋ ਪਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਪਦਾਨਿ ਪੁਰਿਮਦ੍ਵਯਸ੍ਸੇਵ ਆਕਾਰਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਵਾਚਾ**ਤਿ ਵਚਨਂ। **ਪਲਾਪੋ**ਤਿ ਤੁਚ੍ਛਂ ਨਿਰਤ੍ਥਕਵਚਨਂ। ਉਪਡ੍ਢਭਣਿਤਅਞ੍ਞਭਣਿਤਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਰੂਪੋ ਪਲਾਪੋ **ਵਿਪ੍ਪਲਾਪੋ। ਲਾਲਪ੍ਪੋ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਲਪਨਂ। ਲਾਲਪ੍ਪਨਾਕਾਰੋ **ਲਾਲਪ੍ਪਨਾ**। ਲਾਲਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਲਾਲਪ੍ਪਿਤਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਰਿਦੇਵੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਰਿਦੇਵੋ ਨਾਮ ਕਥਿਯਤਿ। ਸੋ ਲਾਲਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਗੁਣਦੋਸਪਰਿਕਿਤ੍ਤਨਰਸੋ, ਸਮ੍ਭਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।

'**ਪਰਿਦੇਵਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਯਮ੍ਪਿ ਸਯਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖੋ, ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪਰਿਦੇਵਨ੍ਤੋ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਂ ਮੁਟ੍ਠੀਹਿ ਪੋਥੇਤਿ, ਉਭੋਹਿ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਉਰਂ ਪਹਰਤਿ ਪਿਂਸਤਿ, ਸੀਸੇਨ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੁਜ੍ਝਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਬਲਵਂ ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਏਤ੍ਤਕਾ ਮੇ ਞਾਤਯੋ ਖਯਂ ਵਯਂ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਤਾ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਬਲਵਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚ –

ਯਂ ਸੋਕਸਲ੍ਲਵਿਹਤੋ ਪਰਿਦੇਵਮਾਨੋ,
ਕਣ੍ਠੋਟ੍ਠਤਾਲੁਤਲਸੋਸਜਮਪ੍ਪਸਯ੍ਹਂ।
ਭਿਯ੍ਯੋਧਿਮਤ੍ਤਮਧਿਗਚ੍ਛਤਿਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਂ,

ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਤੇਨ ਭਗਵਾ ਪਰਿਦੇਵਮਾਹਾਤਿ॥

ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੯੬-੭. ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵਣ੍ਣਿਤਤ੍ਤਾ ਪਾਕਟਾ ਏਵ। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਪਨ ਤੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ।

'ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤਂ ਸਯਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਦੁਕ੍ਖਾਨਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਹਤ੍ਥਪਾਦਾਨਞ੍ਹਿ ਕਣ੍ਣਨਾਸਿਕਾਨਞ੍ਚ ਛੇਦਨਦੁਕ੍ਖੇਨ ਦੁਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ , ਅਨਾਥਸਾਲਾਯਂ ਉਚ੍ਛਿਟ੍ਠਕਪਾਲਂ ਪੁਰਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਵਣਮੁਖੇਹਿ ਪੁਲੁਵਕੇਸੁ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੇਸੁ ਬਲਵਂ ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਨਾਨਾਰਙ੍ਗਰਤ੍ਤਵਤ੍ਥਮਨੁਞ੍ਞਾਲਙ੍ਕਾਰਂ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਂ ਮਹਾਜਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਬਲਵਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚ –

ਪੀਲ਼ੇਤਿ ਕਾਯਿਕਮਿਦਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ ਮਾਨਸਂ ਭਿਯ੍ਯੋ।
ਜਨਯਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ, ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ॥

ਚੇਤੋਦੁਕ੍ਖਸਮਪ੍ਪਿਤਾ ਪਨ ਕੇਸੇ ਪਕਿਰਿਯ ਉਰਾਨਿ ਪਤਿਪਿਸੇਨ੍ਤਿ, ਆਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ, ਵਿਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ, ਛਿਨ੍ਨਪਪਾਤਂ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਨ੍ਤਿ, ਵਿਸਂ ਖਾਦਨ੍ਤਿ, ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਉਬ੍ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ, ਅਗ੍ਗਿਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ । ਤਂ ਤਂ ਵਿਪਰੀਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਪਰਿਡਯ੍ਹਮਾਨਚਿਤ੍ਤਾ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚ –

ਪੀਲ਼ੇਤਿ ਯਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਪੀਲ਼ਨਂ ਸਮਾਵਹਤਿ।
ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਮ੍ਪਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਤਤੋ ਅਹੁਤਿ॥

ਉਪਾਯਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੯੮. ਉਪਾਯਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਆਯਾਸਨਟ੍ਠੇਨ **ਆਯਾਸੋ;** ਸਂਸੀਦਨਵਿਸੀਦਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਕਿਲਮਥਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਬਲਵਂ ਆਯਾਸੋ **ਉਪਾਯਾਸੋ**। ਆਯਾਸਿਤਭਾਵੋ **ਆਯਾਸਿਤਤ੍ਤਂ**। ਉਪਾਯਾਸਿਤਭਾਵੋ **ਉਪਾਯਾਸਿਤਤ੍ਤਂ**। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਉਪਾਯਾਸੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਉਪਾਯਾਸੋ ਨਾਮ ਕਥਿਯਤਿ। ਸੋ ਪਨੇਸ ਬ੍ਯਾਸਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣੋ, ਨਿਤ੍ਥੁਨਨਰਸੋ, ਵਿਸਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।

'**ਉਪਾਯਾਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਯਮ੍ਪਿ ਸਯਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖੋ, ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕੁਪਿਤੇਨ ਹਿ ਰਞ੍ਞਾ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਹਤਪੁਤ੍ਤਭਾਤਿਕਾਨਂ ਆਣਤ੍ਤਵਧਾਨਂ ਭਯੇਨ ਅਟਵਿਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਲੀਨਾਨਂ ਮਹਾਵਿਸਾਦਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠਾਨੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸੇਯ੍ਯਾਯ ਦੁਕ੍ਖਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਬਲਵਂ ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਏਤ੍ਤਕਾ ਨੋ ਞਾਤਕਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਭੋਗਾ ਨਟ੍ਠਾ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਾਨਂ ਬਲਵਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਅਪਿਚ –

ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਦਹਨਾ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਸਾਦਨਾ ਚ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ।
ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਮੁਪਾਯਾਸੋ, ਜਨੇਤਿ ਦੁਕ੍ਖੋ ਤਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋ॥

ਏਤ੍ਥ ਚ ਮਨ੍ਦਗ੍ਗਿਨਾ ਅਨ੍ਤੋਭਾਜਨੇਯੇਵ ਤੇਲਾਦੀਨਂ ਪਾਕੋ ਵਿਯ ਸੋਕੋ। ਤਿਕ੍ਖਗ੍ਗਿਨਾ ਪਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਜਨਤੋ ਬਹਿਨਿਕ੍ਖਮਨਂ ਵਿਯ ਪਰਿਦੇਵੋ। ਬਹਿਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾਵਸੇਸਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤੁਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਹੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਭਾਜਨੇਯੇਵ ਯਾਵ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਪਾਕੋ ਵਿਯ ਉਪਾਯਾਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੧੯੯. **ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੇ ਅਸ੍ਸ। **ਅਨਿਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਅਪਰਿਯੇਸਿਤਾ। ਪਰਿਯੇਸਿਤਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤੁ ਅਪਰਿਯੇਸਿਤਾ ਵਾ, ਨਾਮਮੇਵੇਤਂ ਅਮਨਾਪਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ। ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨ ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਵਿਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਕਨ੍ਤਾ**। ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਨ ਅਪ੍ਪਿਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਾ ਮਨਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਮਨਾਪਾ**। **ਰੂਪਾ**ਤਿਆਦਿ ਤੇਸਂ ਸਭਾਵਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਅਨਤ੍ਥਂ ਕਾਮੇਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਨਤ੍ਥਕਾਮਾ**। ਅਹਿਤਂ ਕਾਮੇਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਹਿਤਕਾਮਾ**। ਅਫਾਸੁਕਂ ਦੁਕ੍ਖਵਿਹਾਰਂ ਕਾਮੇਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਫਾਸੁਕਕਾਮਾ**। ਚਤੂਹਿ ਯੋਗੇਹਿ ਖੇਮਂ ਨਿਬ੍ਭਯਂ ਵਿਵਟ੍ਟਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਭਯਂ ਵਟ੍ਟਮੇਵ ਨੇਸਂ ਕਾਮੇਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਯੋਗਕ੍ਖੇਮਕਾਮਾ**।

ਅਪਿਚ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਕਾਮਨਤੋ ਤੇਸਂਯੇਵ ਹਾਨਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਨਤੋ **ਅਨਤ੍ਥਕਾਮਾ**। ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂਯੇਵ ਉਪਾਯਭੂਤਸ੍ਸ ਹਿਤਸ੍ਸ ਅਕਾਮਨਤੋ ਸਦ੍ਧਾਹਾਨਿਆਦੀਨਂ ਉਪਾਯਭੂਤਸ੍ਸ ਅਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਨਤੋ **ਅਹਿਤਕਾਮਾ**। ਫਾਸੁਕਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਅਕਾਮਨਤੋ ਅਫਾਸੁਕਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਨਤੋ **ਅਫਾਸੁਕਕਾਮਾ**। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਿਬ੍ਭਯਸ੍ਸ ਅਕਾਮਨਤੋ ਭਯਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਨਤੋ **ਅਯੋਗਕ੍ਖੇਮਕਾਮਾ**ਤਿ ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸਙ੍ਗਤੀਤਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਂਯੋਗੋ। **ਸਮਾਗਮੋ**ਤਿ ਆਗਤੇਹਿ ਸਂਯੋਗੋ। **ਸਮੋਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਸਹਭਾਵੋ। **ਮਿਸ੍ਸੀਭਾਵੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਸਹਕਰਣਂ। ਅਯਂ ਸਤ੍ਤਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਪਨ ਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਾਮ ਕਥਿਯਤਿ। ਸੋ ਅਨਿਟ੍ਠਸਮੋਧਾਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਘਾਤਕਰਣਰਸੋ, ਅਨਤ੍ਥਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।

ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਕੇਵਲਂ ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਨਿਟ੍ਠਾਨਿ ਹਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਸਮੋਧਾਨਗਤਾਨਿ ਵਿਜ੍ਝਨਛੇਦਨਫਾਲਨਾਦੀਹਿ ਕਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਉਬ੍ਬੇਗਜਨਨਤੋ ਮਾਨਸਮ੍ਪਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਦਿਸ੍ਵਾਵ ਅਪ੍ਪਿਯੇ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਪਠਮਂ ਹੋਤਿ ਚੇਤਸਿ।
ਤਦੁਪਕ੍ਕਮਸਮ੍ਭੂਤ-ਮਥ ਕਾਯੇ ਯਤੋ ਇਧ॥

ਤਤੋ ਦੁਕ੍ਖਦ੍ਵਯਸ੍ਸਾਪਿ, ਵਤ੍ਥੁਤੋ ਸੋ ਮਹੇਸਿਨਾ।
ਦੁਕ੍ਖੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਅਪ੍ਪਿਯੇਹਿ ਸਮਾਗਮੋਤਿ॥

ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੦੦. **ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਮਾਤਾ** ਵਾਤਿਆਦਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਕਾਮੇ ਸਰੂਪੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਮਮਾਯਤੀਤਿ **ਮਾਤਾ**। ਪਿਯਾਯਤੀਤਿ **ਪਿਤਾ**। ਭਜਤੀਤਿ **ਭਾਤਾ**। ਤਥਾ **ਭਗਿਨੀ**। ਮੇਤ੍ਤਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਮਿਤ੍ਤਾ, ਮਿਨਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਮਿਤ੍ਤਾ**; ਸਬ੍ਬਗੁਯ੍ਹੇਸੁ ਅਨ੍ਤੋ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇਸੁ ਸਹਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਅਮਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਮਚ੍ਚਾ**। ਅਯਂ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੋਤਿ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਞਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਞਾਤੀ**। ਲੋਹਿਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਤਿ **ਸਾਲੋਹਿਤਾ**। ਏਵਮੇਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਿਯੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਨਾਮ ਕਥਿਯਤਿ। ਸੋ ਇਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਵਿਯੋਗਲਕ੍ਖਣੋ, ਸੋਕੁਪ੍ਪਾਦਨਰਸੋ, ਬ੍ਯਸਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।

ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਕੇਵਲਂ ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਇਟ੍ਠਾਨਿ ਹਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਵਿਯੁਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਸੋਸਨਮਿਲਾਪਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਕਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, 'ਯਮ੍ਪਿ ਨੋ ਅਹੋਸਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਅਨੁਸੋਚਾਪਨਤੋ ਮਾਨਸਮ੍ਪਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

> ਞਾਤਿਧਨਾਦਿਵਿਯੋਗਾ, ਸੋਕਸਰਸਮਪ੍ਪਿਤਾ ਵਿਤੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।
> ਬਾਲਾ ਯਤੋ ਤਤੋ ਯਂ, ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਮਤੋ ਪਿਯਵਿਯੋਗੋਤਿ॥

ਇਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੦੧. **ਇਚ੍ਛਾ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਸਭਾਵਾਨਂ ਜਾਤਿਪਕਤਿਕਾਨਂ। **ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਅਹੋ** ਵਤਾਤਿ ਪਤ੍ਥਨਾ। **ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਇਚ੍ਛਾਯ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਏਤਂ ''ਅਹੋ ਵਤ ਮਯਂ ਨ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਵਤ ਨੋ ਜਾਤਿ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਹੀਨਸਮੁਦਯੇਸੁ ਸਾਧੂਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਜਾਤਿਧਮ੍ਮਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇਸੁ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਜਾਤਿਯਾ ਅਨਾਗਮਨਂ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਤਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਭਾਵਨਾਯ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਨ ਇਚ੍ਛਾਯ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਇਦਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਤਮ੍ਪਿ; ਉਪਰਿ ਸੇਸਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਪਿਕਾਰੋ। **ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਨਪਿ ਧਮ੍ਮੇਨ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਨ ਲਭਤਿ, ਤਂ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁਇਚ੍ਛਨਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਜਰਾਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੂਸੁ ਇਚ੍ਛਾਵ ''ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛਂ ਨ ਲਭਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁਇਚ੍ਛਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਤਪ੍ਪਰਿਯੇਸਨਰਸਾ, ਤੇਸਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ।

ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਰਾਜਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਛਿਨ੍ਨਭਿਨ੍ਨਗਣੇਨ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ ਪਬ੍ਬਤਵਿਸਮਂ ਵਾ ਵਨਗਹਨਂ ਵਾ ਪਵਿਸਤਿ। ਅਥ ਰਾਜਾ ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਞਤ੍ਵਾ ਬਲਕਾਯਂ ਪੇਸੇਤਿ। ਸੋ ਰਾਜਪੁਰਿਸੇਹਿ ਨਿਹਤਪਰਿਵਾਰੋ ਸਯਮ੍ਪਿ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਹਾਰੋ ਪਲਾਯਮਾਨੋ ਰੁਕ੍ਖਨ੍ਤਰਂ ਵਾ ਪਾਸਾਣਨ੍ਤਰਂ ਵਾ ਪਵਿਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਹਾਮੇਘੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਤਿਬ੍ਬਨ੍ਧਕਾਰਾ ਕਾਲ਼ਵਦ੍ਦਲਿਕਾ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਕਾਲ਼ਕਿਪਿਲ੍ਲਿਕਾਦਯੋ ਪਾਣਾ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਬਲਵਕਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਮਂ ਏਕਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਏਤ੍ਤਕਾ ਞਾਤੀ ਚ ਭੋਗਾ ਚ ਵਿਨਟ੍ਠਾ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਅਯਂ ਇਚ੍ਛਾ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਿਚ –

> ਤਂ ਤਂ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਲਾਭਤੋ।
> ਯਂ ਵਿਘਾਤਮਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਇਧ ਜਾਯਤਿ॥
>
> ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੂਨਂ, ਪਤ੍ਥਨਾ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ।
> ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਜਿਨੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਇਚ੍ਛਿਤਾਲਾਭਮਬ੍ਰਵੀਤਿ॥

ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੦੨. **ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਦੇਸਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਹਿ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਸਤਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ ਸਂਖਿਪਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਦੇਸਨਾ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਮ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਦੇਸਨਂ ਸਙ੍ਖਿਪੇਨ੍ਤੋ ਏਵਮਾਹ। **ਸੇਯ੍ਯਥਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤੋ; ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਕਤਮੇਤਿ ਚੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਰੂਪੂਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਣ੍ਣਿਤੋਯੇਵ।

'**ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ –

ਜਾਤਿਪ੍ਪਭੁਤਿਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਧ ਤਾਦਿਨਾ।
ਅਵੁਤ੍ਤੰ ਯਞ੍ਚ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ, ਵਿਨਾ ਏਤੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਾਨ-ਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਇਮੇ।
ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤ-ਦੇਸਕੇਨ ਮਹੇਸਿਨਾ॥

ਤਥਾ ਹਿ ਇਨ੍ਧਨਮਿਵ ਪਾਵਕੋ, ਲਕ੍ਖਮਿਵ ਪਹਰਣਾਨਿ, ਗੋਰੂਪਮਿਵ ਡੰਸਮਕਸਾਦਯੋ, ਖੇਤ੍ਤਮਿਵ ਲਾਵਕਾ, ਗਾਮੰ ਵਿਯ ਗਾਮਘਾਤਕਾ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਮੇਵ ਜਾਤਿਆਦਯੋ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਬਾਧਯਮਾਨਾ, ਤਿਣਲਤਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਭੂਮਿਯੰ, ਪੁਪ੍ਫਫਲਪਲ੍ਲਵਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਰੁਕ੍ਖੇਸੁ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਦਿਦੁਕ੍ਖੰ ਜਾਤਿ, ਮਜ੍ਝੇਦੁਕ੍ਖੰ ਜਰਾ, ਪਰਿਯੋਸਾਨਦੁਕ੍ਖੰ ਮਰਣੰ। ਮਾਰਣਨ੍ਤਿਕਦੁਕ੍ਖਾਭਿਘਾਤੇਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਮਾਨਦੁਕ੍ਖੰ ਸੋਕੋ, ਤਦਸਹਨਤੋ ਲਾਲਪ੍ਪਨਦੁਕ੍ਖੰ ਪਰਿਦੇਵੋ। ਤਤੋ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਸਙ੍ਖਾਤਅਨਿਟ੍ਠਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਮਾਯੋਗਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਆਬਾਧਨਦੁਕ੍ਖੰ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਤੇਨ ਬਾਧਿਯਮਾਨਾਨੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਘੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚੇਤੋਬਾਧਨਦੁਕ੍ਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਸੋਕਾਦਿਵੁਡ੍ਢਿਯਾ ਜਨਿਤਵਿਸਾਦਾਨੰ ਅਨੁਤ੍ਥੁਨਨਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪਾਯਾਸੋ। ਮਨੋਰਥਵਿਘਾਤਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੰ ਇਚ੍ਛਾਵਿਘਾਤਦੁਕ੍ਖੰ ਇਚ੍ਛਿਤਾਲਾਭੋਤਿ ਏਵੰ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਯਮਾਨਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਵ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਯਦੇਤੰ ਏਕਮੇਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਅਨੇਕੇਹਿ ਕਪ੍ਪੇਹਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਸੇਸਤੋ ਵਤ੍ਤੁੰ, ਤੰ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖੰ ਏਕਜਲਬਿਨ੍ਦੁਮ੍ਹਿ ਸਕਲਸਮੁਦ੍ਦਜਲਰਸੰ ਵਿਯ ਯੇਸੁ ਕੇਸੁਚਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ''ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚਾਤਿ।

ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੩. ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯਾਯੰ ਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਯਾ ਅਯੰ ਤਣ੍ਹਾ। **ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ**ਤਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵਕਰਣੰ ਪੁਨੋਬ੍ਭਵੋ, ਪੁਨੋਬ੍ਭਵੋ ਸੀਲਮਸ੍ਸਾਤਿ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ। ਅਪਿਚ ਪੁਨਬ੍ਭਵੰ ਦੇਤਿ, ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵਸ੍ਸ ਦਾਯਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਦਾਯਿਕਾਪਿ, ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾਪਿ, ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਮਤ੍ਤਾਪਿ। ਸਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵੰ ਦਦਮਾਨਾਪਿ ਅਦਦਮਾਨਾਪਿ, ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਅਸੰਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ, ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਮਤ੍ਤਾਪਿ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਏਵਾਤਿ ਨਾਮੰ ਲਭਤਿ। ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗੇਨ ਸਹਗਤਾਤਿ **ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ,** ਨਨ੍ਦਿਰਾਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਤ੍ਤਮੇਵ ਗਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ**ਤਿ ਯਤ੍ਰ ਯਤ੍ਰ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ; ਰੂਪਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ ਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੇਯ੍ਯਥਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤੋ; ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਕਤਮਾਤਿ ਚੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਕਾਮੇ ਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ; ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕਰਾਗਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਭਵੇ ਤਣ੍ਹਾ **ਭਵਤਣ੍ਹਾ;** ਭਵਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਚ ਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਚੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਵਿਭਵੇ ਤਣ੍ਹਾ **ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ;** ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ।

ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਵਤ੍ਥੁੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਸਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਜਾਯਤਿ। **ਨਿਵਿਸਤੀ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ। **ਯੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ ਪਿਯਸਭਾਵਞ੍ਚੇਵ ਮਧੁਰਸਭਾਵਞ੍ਚ। **ਚਕ੍ਖੁੰ ਲੋਕੇ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਲੋਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਮਮਤ੍ਤੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਕ੍ਖੁੰ ਆਦਾਸਾਦੀਸੁ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਪਞ੍ਚਪਸਾਦੰ ਸੁਵਣ੍ਣਵਿਮਾਨੇ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤਮਣਿਸੀਹਪਞ੍ਜਰੰ ਵਿਯ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਸੋਤੰ ਰਜਤਪਨਾਲ਼ਿਕੰ ਵਿਯ ਪਾਮਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਕੰ ਵਿਯ ਚ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤੁਙ੍ਗਨਾਸਾਤਿ ਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰੰ ਘਾਨੰ ਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਹਰਿਤਾਲਵਟ੍ਟਿੰ ਵਿਯ

ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਜਿਵ੍ਹੰ ਰਤ੍ਤਕਮ੍ਬਲਪਟਲੰ ਵਿਯ ਮੁਦੁਸਿਨਿਦ੍ਧਮਧੁਰਰਸਦੰ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਕਾਯੰ ਸਾਲਲਟ੍ਠਿੰ ਵਿਯ ਸੁਵਣ੍ਣਤੋਰਣੰ ਵਿਯ ਚ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਨੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਮਨੇਨ ਅਸਦਿਸੰ ਉਲ਼ਾਰੰ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਰੂਪੰ ਸੁਵਣ੍ਣਕਣਿਕਾਰਪੁਪ੍ਫਾਦਿਵਣ੍ਣੰ ਵਿਯ , ਸਦ੍ਦੰ ਮਤ੍ਤਕਰਵੀਕਕੋਕਿਲਮਨ੍ਦਧਮਿਤਮਣਿਵੰਸਨਿਗ੍ਘੋਸੰ ਵਿਯ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਨਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿ 'ਕਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪਾਨਿ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੰ ਏਵੰ ਮਞ੍ਞਮਾਨਾਨੰ ਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਪਿਯਰੂਪਾਨਿ ਚੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਾਤਰੂਪਾਨਿ ਚ। ਅਥ ਨੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਨਿਵਿਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ – ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ। ਏਤ੍ਥੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ**ਤਿ ਯਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਦਾ ਏਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਪੀਤਿ।

ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੪. ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ 'ਯੋ ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧੇਨੇਵ ਦੁਕ੍ਖੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾ, ਯਥਾਹ –

''ਯਥਾਪਿ ਮੂਲੇ ਅਨੁਪਦ੍ਦਵੇ ਦਲ਼੍ਹੇ,
ਛਿਨ੍ਨੋਪਿ ਰੁਕ੍ਖੋ ਪੁਨਰੇਵ ਰੂਹਤਿ।
ਏਵਮ੍ਪਿ ਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯੇ ਅਨੂਹਤੇ,
ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਦੁਕ੍ਖਮਿਦੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੩੮)।

ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਏਵਮਾਹ। ਸੀਹਸਮਾਨਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਹਿ ਤਥਾਗਤਾ। ਤੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਾ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਫਲੇ। ਸੁਵਾਨਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ। ਤੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੇਨ ਚੇਵ ਤਸ੍ਸੇਵ ਚ ਦੇਸਨਾਯ ਫਲੇ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਹੇਤੁਮ੍ਹੀਤਿ। ਸੀਹਸਮਾਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ **ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇ**ਵਾਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਸਾਯੇ**ਵਾਤਿ ਯਾ ਸਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਕਾਸਿਤਾ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ। **ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਵੇਵਚਨਾਨੇਵ । ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਹਿ ਆਗਮ੍ਮ ਤਣ੍ਹਾ ਅਸੇਸਾ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ''ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਆਗਮ੍ਮ ਤਣ੍ਹਾ ਚਜਿਯਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਯਤਿ, ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਅਲ੍ਲਿਯਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ''ਚਾਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਕਮੇਵ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ। ਨਾਮਾਨਿ ਪਨਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਾਨੰ ਨਾਮਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਅਨੇਕਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਵੇਵਚਨਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ, ਚਾਗੋ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ, ਮੁਤ੍ਤਿ, ਅਨਾਲਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ, ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ, ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ, ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੰ, ਅਨਾਯੂਹਨੰ, ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਅਨੁਪਪਤ੍ਤਿ, ਅਗਤਿ, ਅਜਾਤੰ, ਅਜਰੰ, ਅਬ੍ਯਾਧਿ, ਅਮਤੰ, ਅਸੋਕੰ, ਅਪਰਿਦੇਵੰ, ਅਨੁਪਾਯਾਸੰ, ਅਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ।

ਇਦਾਨਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਛਿਨ੍ਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤਾਯਪਿ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਯੇਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਤਸ੍ਸਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਸਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪੁਰਿਸੋ ਖੇਤ੍ਤੇ ਜਾਤੰ ਤਿਤ੍ਤਅਲਾਬੁਵਲ੍ਲਿੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮੂਲੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਸਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਮਿਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਤਤੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖੇਤ੍ਤੇ ਤਿਤ੍ਤਅਲਾਬੁ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਪਹੀਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੇਤ੍ਤੇ ਤਿਤ੍ਤਅਲਾਬੁ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਤਣ੍ਹਾ। ਸਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਮੂਲਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ

ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵੰ ਗਤਾ ਪਨ ਤੇਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਖੇਤ੍ਤੇ ਤਿਤ੍ਤਅਲਾਬੁ ਵਿਯ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਅਟਵਿਤੋ ਚੋਰੇ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਨਗਰਸ੍ਸ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰੇ ਘਾਤੇਯ੍ਯੁੰ, ਤਤੋ ਅਟਵਿਯੰ ਚੋਰਾ ਮਤਾਤਿ ਵਾ ਮਾਰਿਤਾਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁੰ; ਏਵਮੇਵ ਅਟਵਿਯੰ ਚੋਰਾ ਵਿਯ ਯਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਤਣ੍ਹਾ, ਸਾ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰੇ ਚੋਰਾ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ। ਏਵੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਪਨ ਤੇਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਅਟਵਿਯੰ ਚੋਰਾ ਵਿਯ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਨਿਰੋਧੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ, ਏਤ੍ਥੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੫. **ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਯਮੇਵਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਗ੍ਗਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਤ੍ਥੰ ਨਿਯਮਨੰ। **ਅਰਿਯੋ**ਤਿ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਰਕਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯਭਾਵਕਰਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯਫਲਪਟਿਲਾਭਕਰਤ੍ਤਾ ਚ ਅਰਿਯੋ। ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨਿ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ**। ਸ੍ਵਾਯੰ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਾ ਵਿਯ ਸੇਨਾ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੰ ਵਿਯ ਤੂਰਿਯੰ ਅਙ੍ਗਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਅਙ੍ਗਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਮਗ੍ਗੀਯਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਾ ਮਗ੍ਗਤਿ, ਕਿਲੇਸੇ ਵਾ ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਮਗ੍ਗੋ**। **ਸੇਯ੍ਯਥਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਸੋ ਕਤਮੋਤਿ ਚੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਦਾਨਿ ਅਙ੍ਗਮਤ੍ਤਮੇਵ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤਿ, ਅਙ੍ਗਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣਾ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ**। ਸਮ੍ਮਾ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣਾ **ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ**। ਸਮ੍ਮਾ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ਵੋਦਾਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ਪਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣੋ **ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣਾ **ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ**। ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਾਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ**।

ਤੇਸੁ ਚ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਤੀਣਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਤਾਵ ਅਞ੍ਞੇਹਿਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਨੀਕਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਜਹਤਿ, ਨਿਰੋਧੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਮੋਹਵਿਧਮਨਵਸੇਨ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋਪਿ ਤਥੇਵ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦੀਨਿ ਚ ਪਜਹਨ੍ਤਿ, ਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਨਿਰੋਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵੋਦਾਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਸਮ੍ਮਾ ਪਦਹਤਿ।

ਅਪਿਚੇਸਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਤਿ, ਮਗ੍ਗਕਾਲੇ ਏਕਕ੍ਖਣਾ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋਪਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਕਾਲੇ ਏਕਕ੍ਖਣਾ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿਆਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦਯੋ ਤਯੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਵਿਰਤਿਯੋਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੇਤਨਾਯੋਪਿ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਵਿਰਤਿਯੋਵ। ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤੀਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਯੰ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਪਿ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਪਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਯੇਵ।

ਇਤਿ ਇਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਗਵਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਬਹੂਪਕਾਰਤ੍ਤਾ ਪਠਮੰ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਦੇਸਿਤਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ ''ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੋ ਪਞ੍ਞਾਸਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬, ੨੦, ੨੯, ੩੪) ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰੰ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸਚੋਰੇ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਖੇਮੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਬਹੂਪਕਾਰਤ੍ਤਾ ਪਠਮੰ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਦੇਸਿਤਾ''ਤਿ।

ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਬਹੂਪਕਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਹੇਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਕਹਾਪਣਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ 'ਅਯਂ ਕੂਟੋ, ਅਯਂ ਛੇਕੋ'ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵਂ ਯੋਗਾਵਚਰੋਪਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਓਲੋਕਯਮਾਨੋ 'ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਯੋ'ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਕੋਟਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਾਰੁਕ੍ਖਂ ਤਚ੍ਛਕੋ ਵਾਸਿਯਾ ਤਚ੍ਛੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੇਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਪਞ੍ਞਾਯ 'ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੇਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ 'ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਬਹੂਪਕਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਵੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

ਸ੍ਵਾਯਂ ਯਥਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਯਪਿ ਉਪਕਾਰਕੋ। ਯਥਾਹ – ''ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਚਂ ਭਿਨ੍ਦਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੩)। ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ 'ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਪਠਮਂ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਲੋਕੇ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ ਪਯੋਜੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਾਚਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਿਕਾਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਪਨ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ, ਤਿਵਿਧਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਉਭਯਂ ਸੁਚਰਿਤਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਯਸ੍ਮਾ ਆਜੀਵਟ੍ਠਮਕਸੀਲਂ ਪੂਰਤਿ, ਨ ਇਤਰਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੁਭਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਏਵਂ ਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੇਨ 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੇ ਆਜੀਵੋ'ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਰਿਤੋਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਸਬ੍ਬਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਇਦਂ ਵੀਰਿਯਮਾਰਭਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਤਤੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਨਾਪਿ ਕਾਯਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਸਤਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਦੇਸਿਤਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਵਂ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਾਨੁਪਕਾਰਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਤਿਯੋ ਸਮਨ੍ਵੇਸਿਤ੍ਵਾ ਪਹੋਤਿ ਏਕਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਾਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਦੇਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਟ੍ਟਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿ ਵਿਵਟ੍ਟਂ। ਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਟ੍ਟੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਵਟ੍ਟੇ ਨਤ੍ਥਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਹਿ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ''ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਣ੍ਹਾ ਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਚ ''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ? ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਚ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ; ਇਤਰੇਸੁ ਪਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ''ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ ਇਟ੍ਠਂ ਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪਂ, ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ ਇਟ੍ਠਂ ਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸਵਨੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਏਕੇਨ ਪਟਿਵੇਧੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਏਕਾਭਿਸਮਯੇਨ ਅਭਿਸਮੇਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਟਿਵੇਧੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਸਮੁਦਯਂ ਪਹਾਨਪਟਿਵੇਧੇਨ, ਨਿਰੋਧਂ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਪਟਿਵੇਧੇਨ, ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਨਾਪਟਿਵੇਧੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯੇਨ... ਪੇ॰... ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯੇਨ ਅਭਿਸਮੇਤਿ।

ਏਵਮਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਉਗ੍ਗਹਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਸਵਨਧਾਰਣਸਮ੍ਮਸਨਪਟਿਵੇਧੋ ਹੋਤਿ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਸਵਨਪਟਿਵੇਧੋਯੇਵ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਤੀਸੁ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਪਟਿਵੇਧੋ ਹੋਤਿ, ਨਿਰੋਧੇ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵੇਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ, ਸਵਨਧਾਰਣਸਮ੍ਮਸਨਞਾਣਂ ਲੋਕਿਯਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ, ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਪਨ ਪਤ੍ਤਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਇਧ ਨ

ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਰਿਗ੍ਗਹਤੋ ‘ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਜਾਨਾਮਿ , ਸਮੁਦਯਂ ਪਜਹਾਮਿ, ਨਿਰੋਧਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਮਿ, ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਮੀ’ਤਿ ਆਭੋਗਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਮਨਸਿਕਾਰਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਰਿਗ੍ਗਹਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹੋਤਿ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਮੇਵ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਿਤੋਵ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਦੁਦ੍ਦਸਾਨਿ। ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਾਕਟਂ; ਖਾਣੁਕਣ੍ਟਕਪ੍ਪਹਾਰਾਦੀਸੁ ‘ਅਹੋ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਮ੍ਪਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਖਾਦਿਤੁਕਾਮਤਾਭੁਞ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਾਕਟਂ। ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਤੋ ਪਨ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਗਮ੍ਭੀਰਂ। ਇਤਿ ਤਾਨਿ ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾਨਿ। ਇਤਰੇਸਂ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਾਯ ਪਯੋਗੋ ਭਵਗ੍ਗਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ ਹਤ੍ਥਪ੍ਪਸਾਰਣਂ ਵਿਯ, ਅਵੀਚਿਫੁਸਨਤ੍ਥਂ ਪਾਦਪ੍ਪਸਾਰਣਂ ਵਿਯ, ਸਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਵਾਲਸ੍ਸ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿਂ ਪਟਿਪਾਦਨਂ ਵਿਯ ਚ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਤਾਨਿ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਦੁਦ੍ਦਸਾਨਿ। ਏਵਂ ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰੇਸੁ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਚ ਦੁਦ੍ਦਸੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਉਗ੍ਗਹਾਦਿਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਇਦਂ ‘‘ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਵੇਧਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਏਕਮੇਵ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਾਮਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟੋਤਿ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**। ਬਜਾਪਾਦਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟੋਤਿ **ਅਬਜਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**। ਵਿਹਿਂਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟੋਤਿ **ਅਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**। ਤਤ੍ਥ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕੋ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਦਘਾਤਂ ਪਦਚ੍ਛੇਦਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਬਜਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ ਬਜਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ, ਅਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਨੀਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਬਜਾਪਾਦਅਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਾ ਬਜਾਪਾਦਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਾਨਂ।

ਤਤ੍ਥ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਦਘਾਤਨਤ੍ਥਂ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਂ ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਂ। ਅਥਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਦਘਾਤਂ ਪਦਚ੍ਛੇਦਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਪਾਪੇਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਦਘਾਤਂ ਪਦਚ੍ਛੇਦਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਬਜਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸਾਪਿ ਪਦਘਾਤਨਤ੍ਥਂ ਬਜਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਸਮ੍ਮਸਤਿ; ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਦਘਾਤਨਤ੍ਥਂ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਸਮ੍ਮਸਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਿਭਤ੍ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਤਿਂਸਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਏਕਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਅਪਚ੍ਚਨੀਕਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਪਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਤਾਵ ਅਸੁਭੇਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਪਚ੍ਚਨੀਕਂ, ਬਜਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ, ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਕਰੁਣਾਯ ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਸੁਭੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਝਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਨੀਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਨੀਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਨੀਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਪਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਕਰੁਣਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਬਜਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਮੇਤੇ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਝਾਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾ; ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ

ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪਦਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਾਧਨਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੰ ਪੂਰਯਮਾਨੋ ਏਕੋਵ ਕੁਸਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਨਾਮ।

ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵਿਰਮਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨਞ੍ਞੇਨ ਪਿਸੁਣਵਾਚਾਦੀਹਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋਪੇਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾ; ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਯ ਅਕੁਸਲਦੁਸ੍ਸੀਲਜਚੇਤਨਾਯ ਪਦਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਾਧਨਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੰ ਪੂਰਯਮਾਨਾ ਏਕਾਵ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਕੁਸਲਵੇਰਮਣੀ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਨਾਮ।

ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵਿਰਮਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋਪੇਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾ; ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਤਿਵਿਧਾਯ ਅਕੁਸਲਦੁਸ੍ਸੀਲਜਚੇਤਨਾਯ ਪਦਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਾਧਨਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੰ ਪੂਰਯਮਾਨਾ ਏਕਾਵ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਕੁਸਲਵੇਰਮਣੀ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਨਾਮ।

ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨੇ। **ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ**ਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਵਕੋ। **ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੰ ਪਹਾਯਾ**ਤਿ ਪਾਪਕੰ ਆਜੀਵੰ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ। **ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੇਨਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਪਸਤ੍ਥੇਨ ਕੁਸਲਆਜੀਵੇਨ। **ਜੀਵਿਕੰ ਕਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਜੀਵਿਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਇਧਾਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾ ਵਿਰਮਤਿ; ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਕਮ੍ਮਪਥਾਨੰ ਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਦੁਸ੍ਸੀਲਜਚੇਤਨਾਯ ਪਦਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਾਧਨਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੰ ਪੂਰਯਮਾਨਾ ਏਕਾਵ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸਙ੍ਖਾਤਾ ਕੁਸਲਵੇਰਮਣੀ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਨਾਮ।

ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਨੁਪਦਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਯੰ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਭਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਵਾਯਾਮੰ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ; ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਚ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਠਿਤਿਯਾ; ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਏਕਮੇਵ ਹਿ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਵੀਰਿਯੰ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਟ੍ਠੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਨੁਪਦਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਚ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਾਯੰ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨਞ੍ਞੇਨ ਵੇਦਨਾਦੀਨਿ; ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਏਕਾਯੇਵ ਹਿ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਟ੍ਠੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ।

ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਪਿ ਨਾਨਾ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਪਿ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਨਾਨਾ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਨਾਨਾਮਗ੍ਗਵਸੇਨ। ਏਕਸ੍ਸ ਹਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਾਦਯੋਪਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾ, ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਜ੍ਝਾਨਿਕਾ ਵਾ। ਏਕਸ੍ਸ ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰਜ੍ਝਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਾਦਯੋਪਿ ਦੁਤਿਯਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰਜ੍ਝਾਨਿਕਾ ਵਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾ ਵਾ। ਏਵੰ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਝਾਨਵਸੇਨ ਸਦਿਸਾ ਵਾ ਅਸਦਿਸਾ ਵਾ ਏਕਚ੍ਚਸਦਿਸਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਯੰ ਪਨਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਯਾਮੇਨ ਹੋਤਿ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਯਾਮੇਨ ਤਾਵ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਲਾਭਿਨੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਗ੍ਗੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯ

ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ ਛ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾ।

ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਨੋ ਲੋਕਿਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਯਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਆਰੁਪ੍ਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਯੋ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਂਝਾਨਿਕਾਵ ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ । ਏਵਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਨਿਯਾਮੇਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਥੇਰਾ ''ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਨਿਯਾਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ''ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਾਮੇਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ''ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਯਾਮੇਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਵਾਦਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪਦਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾਯਂ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੫੦) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਯਾ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਝਾਨੇਸੁ ਏਕਗ੍ਗਤਾ, ਅਯਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਲੋਕਿਯੋ, ਅਪਰਭਾਗੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਸੇਨ ਭਗਵਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ ਦੇਸੇਸਿ।

ਤਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਮਗ੍ਗੇ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੇ ਪਨ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਾਯ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਕਂ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਤਥਾ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਤਿਵਿਧਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਮੁਗ੍ਘਾਤਕਂ ਚੇਤਸੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਦਾਭਿਨਿਰੋਪਨਂ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ। ਤਥਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਕਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਯ ਵਿਰਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ। ਤਥਾ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮੁਚ੍ਛੇਦਿਕਾ ਤਿਵਿਧਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਿਰਤਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਵੋਦਾਨਭੂਤਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ ਕੁਹਨਾਦਿਸਮੁਚ੍ਛੇਦਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਵਿਰਤਿ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਜੀਵਸਂਖਾਤਾਯ ਸੀਲਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਮਾਨਸ੍ਸ ਤਦਨੁਰੂਪੋ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਵ ਕੋਸਜ੍ਜਸਮੁਚ੍ਛੇਦਕੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਕੁਸਲਕੁਸਲਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਪਹਾਨੁਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਸਾਧਕੋ ਚ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ। ਏਵਂ ਵਾਯਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਵ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਵਿਨਿਦ੍ਧੁਨਨਕੋ ਕਾਯਾਦੀਸੁ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਸਾਧਕੋ ਚ ਚੇਤਸੋ ਅਸਮ੍ਮੋਸੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ। ਇਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸੁਵਿਹਿਤਚਿਤ੍ਤਾਰਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਕਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀਤਿ। ਏਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਯੋ ਸਹ ਲੋਕਿਯੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਤੋ।

ਸੋ ਖੋ ਪਨੇਸ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਯ, ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਚਰਣੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ **ਵਿਜ੍ਜਾ ਚੇਵ ਚਰਣਞ੍ਚ**। ਤਥਾ ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨੇਨ, ਇਤਰੇਸਂ ਸਮਥਯਾਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ **ਸਮਥੋ ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ**। ਤੇਸਂ ਵਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ, ਅਵਸੇਸਾਨਂ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਅਧਿਸੀਲਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾਹਿ ਚ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ **ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਞ੍ਚੇਵ ਸਿਕ੍ਖਾਤ੍ਤਯਞ੍ਚ** ਹੋਤਿ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਦਸ੍ਸਨਸਮਤ੍ਥੇਹਿ ਚਕ੍ਖੂਹਿ ਗਮਨਸਮਤ੍ਥੇਹਿ ਚ ਪਾਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਦ੍ਧਿਕੋ ਵਿਯ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨੇਨ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗਂ, ਸਮਥਯਾਨੇਨ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਮੋਹਕ੍ਖਨ੍ਧਂ, ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਦੋਸਕ੍ਖਨ੍ਧਂ, ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਚ ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਦਾਲੇਨ੍ਤੋ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾਯ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਂ, ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਯ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਂ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾਯ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਨ੍ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਤ੍ਵਾ ਅਮਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ, ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਰਤਨਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਰਿਯਭੂਮਿਞ੍ਚ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੬-੨੧੪. ਇਦਾਨਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਮੁਦਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ । ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਵਸੇਸਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ, ਅਵਸੇਸਾ ਚ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੀਣਿ ਚ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਸਾਸਵਾਨਿ, ਅਵਸੇਸਾ ਚ ਸਾਸਵਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਨ ਚ ਕੇਵਲਂ ਤਣ੍ਹਾਵ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਮੁਦਾਨੇਤਿ, ਇਮੇਪਿ ਅਵਸੇਸਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਮੁਦਾਨੇਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਇਤਿ ਇਮੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਮੁਦਾਨੇਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਮੁਦਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚ ਨੇਸਂ ਪਠਮਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਖਨਿਦ੍ਦੇਸਤ੍ਥਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ‘‘ਅਵਸੇਸਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਸੁਖਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਹੋਤਿ। ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਹਾਨਂ ‘‘ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਵਸੇਸਾਨਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯਂ ਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਨਯਸ੍ਸ ਮੁਖਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਤਤ੍ਥ ਨਯਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਂ ਉਪਰਿ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋਵ ਪਟਿਪਦਾ ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਆਜੀਵੋ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੩੩) ਵਚਨਤੋ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋਪਿ ਮਗ੍ਗੋ ਪਟਿਪਦਾ ਏਵਾਤਿ ਦੇਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਵਾਰੋਪਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗਾਵ ਪਟਿਪਦਾ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਪਨ ਅਤਿਰੇਕਪਞ੍ਞਾਸਧਮ੍ਮਾਪਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤਤਿਯੋ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਾਰੋਪਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਅਵਸੇਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਦਿਸਮੇਵ।

ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਵਾਰਸ੍ਸ ‘‘ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਵਸੇਸਾਨਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਪਠਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਤਾਵ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ ਝਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸੇ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਞ੍ਞਤਾ, ਸੁਞ੍ਞਤਪਟਿਪਦਾ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਂ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਪਟਿਪਦਾਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਵਾਰੇਸੁ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਨਯਾਨਂ ਵਸੇਨ **ਦਸ ਨਯਾ** ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪੀਤਿ ਵੀਸਤਿਯਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇਸੁ **ਦ੍ਵੇ ਨਯਸਤਾਨਿ**। ਤਾਨਿ ਚਤੂਹਿ ਅਧਿਪਤੀਹਿ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ । ਇਤਿ ਸੁਦ੍ਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਾਧਿਪਤੀ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ **ਨਯਸਹਸ੍ਸਂ** ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ, ਏਵਂ ਸੇਸਮਗ੍ਗੇਸੁਪੀਤਿ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ** ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਪਠਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪੀਤਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਵਾਰੇ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ **ਵੀਸਤਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ** ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਵਾਰੇ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਾਰੇ ਚਾਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ **ਸਟ੍ਠਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ** ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਪਾਲ਼ਿ ਪਨ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਆਗਤਾ। ਏਵਮਿਦਂ ਤਿਵਿਧਮਹਾਵਾਰਂ ਪਞ੍ਚਦਸਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਸਟ੍ਠਿਨਯਸਹਸ੍ਸਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਂ ਨਾਮ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੨੧੫. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ତਿਕੇਸੁ ਪਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਨਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਂ ਵੀਰਿਯਂ ਵਾ ਵੀਮਂਸਂ ਵਾ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ, ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਧਿਪਤਿਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਅਰਿਯਾਨਂ

ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਤੇਸਂਯੇਵ ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ, ਸੇਸਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ।

ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਦ੍ਵੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਲੋਕਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ। ਯਥਾ ਚ ਇਮਸ੍ਮਿਂ, ਏਵਂ ਪੁਰਿਮੇਸੁਪਿ ਦ੍ਵੀਸੁ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਤੀਸੁਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਾਦੀਸੁ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੇਵ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਏਵਮਯਂ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨੀਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੨੧੯. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਬਾਵੀਸਤੀ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਇਦਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਇਤ੍ਥਿਭਾਵੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਪੁਰਿਸਭਾਵੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਸੁਖਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਦੁਕ੍ਖਸੋਮਨਸ੍ਸ ਦੋਮਨਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਾਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਪਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਉਪਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇ ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਞਾਤਾਨਂਯੇਵ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਨ ਆਜਾਨਨੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਅਞ੍ਞਾਤਾਵੀਭਾਵੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**।

ਇਧ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਨਾਮ ਨ ਗਹਿਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਬਾਵੀਸਤਿਯਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਦ੍ਵੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਤੀਣਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਞ੍ਚ। ਏਵਂ ਪਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਆਗਤਾਨਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਏਤੇਸੁ ਹਿ

> ਅਤ੍ਥਤੋ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ, ਕਮਤੋ ਚ ਵਿਜਾਨਿਯਾ।
> ਭੇਦਾਭੇਦਾ ਤਥਾ ਕਿਚ੍ਚਾ, ਭੂਮਿਤੋ ਚ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ॥

ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਤਾਵ ''ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ ਚਕ੍ਖੁ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ **ਅਤ੍ਥੋ** ਪਕਾਸਿਤੋ। ਪਚ੍ਛਿਮੇਸੁ ਪਨ ਤੀਸੁ ਪਠਮਂ 'ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਅਨਞ੍ਞਾਤਂ ਅਮਤਂ ਪਦਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ ਵਾ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਤਿਯਂ ਆਜਾਨਨਤੋ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਤਿਯਂ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨੋ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਨਿਟ੍ਠਿਤਞਾਣਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

ਕੋ ਪਨੇਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠੋ ਨਾਮਾਤਿ? ਇਨ੍ਦਲਿਙ੍ਗਟ੍ਠੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠੋ, ਇਨ੍ਦਦੇਸਿਤਟ੍ਠੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠੋ, ਇਨ੍ਦਦਿਟ੍ਠਟ੍ਠੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠੋ, ਇਨ੍ਦਸਿਟ੍ਠਟ੍ਠੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠੋ, ਇਨ੍ਦਜੁਟ੍ਠਟ੍ਠੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠੋ। ਸੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਇਧ ਯਥਾਯੋਗਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਰਮਿਸ੍ਸਰਿਯਭਾਵਤੋ ਇਨ੍ਦੋ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ਕਸ੍ਸਚਿ ਇਸ੍ਸਰਿਯਾਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਸਞ੍ਜਨਿਤਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਿਟ੍ਠਾਨੀਤਿ ਇਨ੍ਦਲਿਙ੍ਗਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦਸਿਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਪਨੇਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ ਯਥਾਭੂਤਤੋ ਪਕਾਸਿਤਾਨਿ ਚ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਿ ਚਾਤਿ ਇਨ੍ਦਦੇਸਿਤਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦਦਿਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਤੇਨੇਵ ਭਗਵਤਾ ਮੁਨਿਨ੍ਦੇਨ ਕਾਨਿਚਿ ਗੋਚਰਾਸੇਵਨਾਯ, ਕਾਨਿਚਿ ਭਾਵਨਾਸੇਵਨਾਯ ਸੇਵਿਤਾਨੀਤਿ ਇਨ੍ਦਜੁਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਅਪਿਚ ਆਧਿਪਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਇਸ੍ਸਰਿਯਟ੍ਠੇਨਾਪਿ ਏਤਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਿਦ੍ਧਮਾਧਿਪਚ੍ਚਂ; ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਿਕ੍ਖੇ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਮਨ੍ਦੇ ਚ ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ **'ਅਤ੍ਥਤੋ'** ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹੀ'ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨੇਹਿਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਵਿਜਾਨਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਾਨਿ ਨੇਸਂ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੇਵ। ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਮੋਹੋਯੇਵ। ਸੇਸਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਸਰੂਪੇਨੇਵਾਗਤਾਨਿ।

‘ਕਮਤੋ’ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋਵ। ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਰਿਯਭੂਮਿਪਟਿਲਾਭੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਪਠਮੰ ਦੇਸਿਤਾਨਿ। ਸੋ ਪਨਤ੍ਤਭਾਵੋ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਉਪਾਦਾਯ ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਯੰ ਸੋਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਤਤੋ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ । ਸੋ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤੀਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ ਤਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਯਾਵ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਤਾਵ ਏਤੇਸੰ ਵੇਦਯਿਤਾਨੰ ਅਨਿਵਤ੍ਤਿ। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ ਤਤੋ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ। ਤੰਨਿਰੋਧਤ੍ਥੰ ਪਨ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਤਤੋ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ। ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਸ ਧਮ੍ਮੋ ਪਠਮੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਾਤੁਭਵਤੀਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਮੋਘਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਫਲਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਇਤੋ ਪਰੰ ਭਾਵਨਾਯ ਇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮੋ, ਅਧਿਗਤੇ ਚ ਪਨਿਮਸ੍ਮਿੰ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥੰ ਅਨ੍ਤੇ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਭੂਤੰ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਦੇਸਿਤਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਕਮੋ।

‘ਭੇਦਾਭੇਦਾ’ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਭੇਦੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧੰ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਾਨੰ ਅਭੇਦੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਭੇਦਾਭੇਦਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵਿਜਾਨਿਯੋ।

‘ਕਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਕਿੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਾਵ ‘‘ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਯੰ ਤੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਾਦਿਭਾਵੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਅਤ੍ਤਾਕਾਰਾਨੁਵਤ੍ਤਾਪਨੰ ਇਦੰ ‘ਕਿਚ੍ਚੰ’। ਏਵੰ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾਨੰ। ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪਨ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸਵਤ੍ਤਾਪਨੰ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੁਪਾਲਨੰ, ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਨਿਮਿਤ੍ਤਕੁਤ੍ਤਾਕਪ੍ਪਾਕਾਰਾਨੁਵਿਧਾਨੰ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਸਕੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਕਾਰਾਨੁਪਾਪਨੰ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਪਣੀਤਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਾਨੁਪਾਪਨੰ, ਸਦ੍ਧਾਦੀਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਭਿਭਵਨੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਪਸਨ੍ਨਾਕਾਰਾਦਿਭਾਵਸਮ੍ਪਾਪਨੰ, ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸੰਯੋਜਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਤਪ੍ਪਹਾਨਾਭਿਮੁਖਭਾਵਕਰਣੰ, ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਿਤਨੁਕਰਣਪਹਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਹਜਾਤਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸਾਨੁਵਤ੍ਤਾਪਨੰ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚੇਵ ਅਮਤਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚਯਤਾ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵਿਜਾਨਿਯੋ।

‘ਭੂਮਿਤੋ’ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਸੁਖਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੇਵ । ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਸਦ੍ਧਾਵੀਰਿਯਸਤਿਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚ ਚਤੁਭੂਮਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਕਾਮਾਵਚਰ-ਰੂਪਾਵਚਰ-ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਸੇਨ ਭੂਮਿਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ। ਅਵਸਾਨੇ ਤੀਣਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੇਵਾਤਿ ਏਵੰ ਭੂਮਿਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵਿਜਾਨਿਯੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵਿਜਾਨਨ੍ਤੋ –

> ਸੰਵੇਗਬਹੁਲੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਠਿਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੇ।
> ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਨਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ॥

੨੨੦. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ‘‘ਯੰ ਚਕ੍ਖੁ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਹਾਭੂਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬੰ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯੰ ਪਦਭਾਜਨੇ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੯੫ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਚ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧੀਤਿਆਦੀਨਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਾਨਿ ਹਿ ਇਧ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪੇਤ੍ਥ ਦਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਲੋਕਿਯਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੇਵ, ਤੀਣਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ, ਨਵ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾਨੀਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੨੨੧. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਪਾਲ਼ਿਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੨੨੩. ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ **ਸਤ੍ਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਨ ਅਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ ਇਧ ਅਨਾਭਟ੍ਠਂ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ; ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਦ੍ਵਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਿਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਸਿਯਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ , ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਨ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਨਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਸਿਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚੇਵ ਸਦ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਚਕਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਹਿ ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਙ੍ਗਹਿਤਮ੍ਪਿ ਅਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਸਿਯਾਪਕ੍ਖੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ।

ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀਤਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਨ ਭਜਨ੍ਤਿ। **ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੀਰਿਯਵੀਮਂਸਾਜੇਟ੍ਠਕਕਾਲੇ ਸਿਯਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ, ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਕਕਾਲੇ ਸਿਯਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ।

ਦਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਸਿਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸਿਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋਤਿ ਸਤ੍ਤ ਰੂਪਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤੀਣਿ ਚ ਵਿਪਾਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਸੇਸਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇਪਿ। **ਤੀਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀ**ਤਿ ਤੀਣਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰੀ**ਤਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮੇਪਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ**ਤਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚੇਵ ਸਦ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਚਕਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਦਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਤੀਣਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ, ਨਵ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾਨੇਵ ਕਥਿਤਾਨੀਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਵ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੋ ਦ੍ਵੇਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੨੨੫. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਯਾ ''ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਤਨ੍ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦਿਮਣ੍ਡਲਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯੇ ਅਨਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਸਕਸਮਯਂ ਅਵੋਕ੍ਕਮਨ੍ਤੇਨ ਪਰਸਮਯਂ ਅਨਾਯੂਹਨ੍ਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤੇਨ ਵਿਨਯਂ ਅਨੁਲੋਮੇਨ੍ਤੇਨ ਮਹਾਪਦੇਸੇ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਸਙ੍ਗਹਨ੍ਤੇਨ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਆਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰੇਹਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੇਨ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ, ਪਕਤਿਯਾਪਿ ਚ ਦੁਕ੍ਕਰਾਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾ, ਯਥਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

''ਸਚ੍ਚਂ ਸਤ੍ਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਮੇਵ ਚ।
ਦੁਦ੍ਦਸਾ ਚਤੁਰੋ ਧਮ੍ਮਾ, ਦੇਸੇਤੁਞ੍ਚ ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਾ''ਤਿ॥

ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਗਮਾਧਿਗਮਪ੍ਪਤ੍ਤੇਹਿ ਨ ਸੁਕਰਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ''ਤਿ ਪਰਿਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾ –

ਵਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਅਹਂ ਅਜ੍ਜ, ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਣ੍ਣਨਂ।
ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਅਜ੍ਝੋਗਾਲ੍ਹੋਵ ਸਾਗਰਂ॥

ਸਾਸਨਂ ਪਨਿਦਂ ਨਾਨਾ-ਦੇਸਨਾਨਯਮਣ੍ਡਿਤਂ।
ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਚ, ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ॥

ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੁਭਯਂ, ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਾਯਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਂ।
ਆਰਭਿਸ੍ਸਾਮਿ ਏਤਸ੍ਸ, ਤਂ ਸੁਣਾਥ ਸਮਾਹਿਤਾ॥

ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯੇਹਿ –

''ਯੋ ਕੋਚਿਮਂ ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਣੇਯ੍ਯ,
ਲਭੇਥ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਂ ਵਿਸੇਸਂ।
ਲਦ੍ਧਾਨ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਂ ਵਿਸੇਸਂ,
ਅਦਸ੍ਸਨਂ ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਸ੍ਸ ਗਚ੍ਛੇ''ਤਿ॥

ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿਆਦੀਸੁ ਹਿ ਆਦਿਤੋਯੇਵ ਤਾਵ –

ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ ਅਤ੍ਥ-ਲਕ੍ਖਣੇਕਵਿਧਾਦਿਤੋ।
ਅਙ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

ਤਤ੍ਥ '**ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ**'ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਵਲ੍ਲਿਹਾਰਕਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਵਲ੍ਲਿਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ ਆਦਿਤੋ ਵਾ ਮਜ੍ਝਤੋ ਵਾ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ, ਤਥਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਤੋ ਵਾ ਮਜ੍ਝਤੋ ਵਾ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਆਦੀਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਲ੍ਲਿਹਾਰਕੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪੁਰਿਸੇਸੁ ਏਕੋ ਵਲ੍ਲਿਯਾ ਮੂਲਮੇਵ ਪਠਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਮੂਲੇ ਛੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਆਦਾਯ

ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੇਤਿ, ਏਵਂ ਭਗਵਾ ''ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਆਦਿਤੋ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੦੨) ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਾਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂ ਦੇਸੇਤਿ।

ਯਥਾ ਪਨ ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਸੇਸੁ ਏਕੋ ਵਲ੍ਲਿਯਾ ਮਜ੍ਝਂ ਪਠਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਮਜ੍ਝੇ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਭਾਗਂਯੇਵ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਆਦਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੇਤਿ, ਏਵਂ ਭਗਵਾ ''ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ; ਯਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਨਨ੍ਦੀ, ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ, ਤਸ੍ਸੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ, ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੦੯; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫) ਮਜ੍ਝਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਾਪਿ ਦੇਸੇਤਿ।

ਯਥਾ ਚ ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਸੇਸੁ ਏਕੋ ਵਲ੍ਲਿਯਾ ਅਗ੍ਗਂ ਪਠਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਅਗ੍ਗੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯਾਵ ਮੂਲਾ ਸਬ੍ਬਂ ਆਦਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੇਤਿ, ਏਵਂ ਭਗਵਾ ''ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ ਨੋ ਵਾ ਕਥਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ; ਏਵਂ ਨੋ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤਿ – ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ''ਨ੍ਤਿ। ''ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨੋ ਵਾ ਕਥਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਏਵਂ ਨੋ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤਿ – ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਆਦਿਤੋਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂ ਦੇਸੇਤਿ।

ਯਥਾ ਪਨ ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਸੇਸੁ ਏਕੋ ਵਲ੍ਲਿਯਾ ਮਜ੍ਝਮੇਵ ਪਠਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਮਜ੍ਝੇ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਓਤਰਨ੍ਤੋ ਯਾਵ ਮੂਲਾ ਆਦਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੇਤਿ , ਏਵਂ ਭਗਵਾ ''ਇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਕਿਂ ਨਿਦਾਨਾ, ਕਿਂ ਸਮੁਦਯਾ, ਕਿਂ ਜਾਤਿਕਾ, ਕਿਂ ਪਭਵਾ? ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਦਾਨਾ, ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯਾ, ਤਣ੍ਹਾਜਾਤਿਕਾ, ਤਣ੍ਹਾਪਭਵਾ। ਤਣ੍ਹਾ ਚਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਿਂ ਨਿਦਾਨਾ? ਵੇਦਨਾ, ਫਸ੍ਸੋ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਨਾਮਰੂਪਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਕਿਂ ਨਿਦਾਨਾ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਦਾਨਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਜਾਤਿਕਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਭਵਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੧) ਮਜ੍ਝਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਆਦਿਤੋ ਦੇਸੇਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਵਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ? ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਸਮਨ੍ਤਭਦ੍ਦਕਤ੍ਤਾ, ਸਯਞ੍ਚ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਸਮਨ੍ਤਭਦ੍ਦਕੋ ਹਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਤਤੋ ਤਤੋ ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿਯੇਵ। ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਚ ਭਗਵਾ ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਪ੍ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯੋਗੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ। ਸੋ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਨਯੇਹੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨਸ੍ਸ ਯਾ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨੁਲੋਮਦੇਸਨਾ, ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਰਣਵਿਭਾਗਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਂ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾਸਕੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਾ।

ਯਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਟਿਲੋਮਦੇਸਨਾ, ਸਾ ''ਕਿਚ੍ਛਂ ਵਤਾਯਂ ਲੋਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਜਾਯਤਿ ਚ ਜੀਯਤਿ ਚ ਮੀਯਤਿ ਚਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੭) ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਕਿਚ੍ਛਾਪਨ੍ਨਂ ਲੋਕਮਨੁਵਿਲੋਕਯਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾਨੁਸਾਰੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾਧਿਗਤਕਾਰਣਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਯਾ ਪਨ ਮਜ੍ਝਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਆਦਿ, ਸਾ ਆਹਾਰਨਿਦਾਨਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯਾਵ ਅਤੀਤਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਅਤਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਤੀਤਦ੍ਧਤੋ ਪਭੁਤਿ ਹੇਤੁਫਲਪਟਿਪਾਟਿਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਯਾ ਪਨ ਮਜ੍ਝਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਦ੍ਧਾਨੇ ਅਨਾਗਤਦ੍ਧਹੇਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਭੁਤਿ ਅਨਾਗਤਦ੍ਧਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਤਾਸੁ ਯਾ ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਰਣਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਨਸ੍ਸ ਯਥਾਸਕੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨੁਲੋਮਦੇਸਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਇਧ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਆਦਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ? ਕਿਂ ਪਕਤਿਵਾਦੀਨਂ ਪਕਤਿ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ ਅਕਾਰਣਂ ਮੂਲਕਾਰਣਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ? ਨ ਅਕਾਰਣਂ। ''ਆਸਵਸਮੁਦਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯੋ ਯੇਨ ਮੂਲਕਾਰਣਂ ਸਿਯਾ। ਕੋ ਪਨ ਸੋਤਿ? ਵਟ੍ਟਕਥਾਯ ਸੀਸਭਾਵੋ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਵਟ੍ਟਕਥਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸੀਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸਿ –

ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਵਾ ਭਵਤਣ੍ਹਂ ਵਾ। ਯਥਾਹ – ‘‘ਪੁਰਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ‘ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨਾਹੋਸਿ, ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ ਸਮਭਵੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ‘ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੬੧); ਭਵਤਣ੍ਹਂ ਵਾ, ਯਥਾਹ – ‘‘ਪੁਰਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ ‘ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਨਾਹੋਸਿ, ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ ਸਮਭਵੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ‘ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਤਣ੍ਹਾ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੬੨)।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਾ ਵਟ੍ਟਕਥਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸੀਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸੀਤਿ? ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਨੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਹੇਤੁਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਨੋ ਹਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਹੇਤੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਿਭੂਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ, ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਲਗੁਲ਼ਾਭਿਘਾਤਪਰਿਸ੍ਸਮਾਭਿਭੂਤਾ ਵਜ੍ਝਗਾਵੀ ਤਾਯ ਪਰਿਸ੍ਸਮਾਤੁਰਤਾਯ ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਤ੍ਥਾਵਹਮ੍ਪਿ ਚ ਉਣ੍ਹੋਦਕਪਾਨਂ ਵਿਯ, ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਪਤੋ ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਮ੍ਪਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਤੋ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਤ੍ਥਾਵਹਮ੍ਪਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਮਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ ਆਰਭਤਿ। ਸੁਗਤਿਗਾਮਿਨੋ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਹੇਤੁ ਭਵਤਣ੍ਹਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਭਵਤਣ੍ਹਾਭਿਭੂਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ, ਯਥਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਗਾਵੀ ਸੀਤੁਦਕਤਣ੍ਹਾਯ ਸਅਸ੍ਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸ੍ਸਮਵਿਨੋਦਨਞ੍ਚ ਸੀਤੁਦਕਪਾਨਂ ਵਿਯ, ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਪਵਿਰਹਤੋ ਸਅਸ੍ਸਾਦਂ ਸੁਗਤਿਸਮ੍ਪਾਪਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿਦੁਕ੍ਖਪਰਿਸ੍ਸਮਵਿਨੋਦਨਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਵੇਰਮਣੀਆਦਿਮਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਂ ਸੁਗਤਿਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ ਆਰਭਤਿ।

ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਵਟ੍ਟਕਥਾਯ ਸੀਸਭੂਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਥਚਿ ਭਗਵਾ ਏਕਧਮ੍ਮਮੂਲਿਕਂ ਦੇਸਨਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜੂਪਨਿਸਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰੂਪਨਿਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੩)। ਤਥਾ ‘‘ਉਪਾਦਾਨੀਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੨)। ਕਤ੍ਥਚਿ ਉਭਯਮੂਲਿਕਮ੍ਪਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਯਂ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ। ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪਂ ਇਤ੍ਥੇਤਂ ਦ੍ਵਯਂ, ਦ੍ਵਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫਸ੍ਸੋ, ਸਲ਼ੇਵਾਯਤਨਾਨਿ ਯੇਹਿ ਫੁਟ੍ਠੋ ਬਾਲੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯)। ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਦੇਸਨਾਸੁ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਅਯਮਿਧ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਸੇਨ ਏਕਧਮ੍ਮਮੂਲਿਕਾ ਦੇਸਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

‘ਅਤ੍ਥਤੋ’ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਪੂਰੇਤੁਂ ਅਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿ ਅਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਨਾਮ; ਅਲਦ੍ਧਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਂ ਅਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਵਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਤੋ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦਿ ਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਨਾਮ। ਤਂ ਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਰਾਸਟ੍ਠਂ, ਆਯਤਨਾਨਂ ਆਯਤਨਟ੍ਠਂ, ਧਾਤੂਨਂ ਸੁਞ੍ਞਟ੍ਠਂ, ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਤਥਟ੍ਠਂ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਟ੍ਠਂ ਅਵਿਦਿਤਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪੀਲ਼ਨਾਦਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਦਿਤਂ ਕਰੋਤੀਤਿਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਅਨ੍ਤਵਿਰਹਿਤੇ ਸਂਸਾਰੇ ਸਬ੍ਬਯੋਨਿਗਤਿਭਵਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇ ਜਵਾਪੇਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦੀਸੁ ਜਵਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਨ ਜਵਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਅਪਿਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਛਾਦਨਤੋਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ।

ਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫਲਮੇਤਿ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ। **ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਨ ਵਿਨਾ ਤੇਨ; ਤਂ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤੀ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਿ ਚ ਉਪਕਾਰਕਟ੍ਠੋ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਸਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਸ੍ਮਾ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ**।

ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਅਪਿਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ ਤਯੋ, ਕਾਯਵਚੀਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਾ ਤਯੋਤਿ ਇਮੇ ਛ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ । ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਪਯੋਗਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੧, ੨੭੨; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੬; ੨.੧੪੩) ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ **‘ਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰਾ’** ਨਾਮ। ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇਭੂਮਕਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ **‘ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰਾ’**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਪਿ ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਵਿਸੁਂ ਪਨ ਨੇਸਂ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਪਨ **‘ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਕਸਙ੍ਖਾਰੋ’**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੧) ਆਗਤਟ੍ਠਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਂ ਪਨ ਵੀਰਿਯਂ **‘ਪਯੋਗਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ’**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ‘‘ਯਾਵਤਿਕਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਗਤਿ, ਤਾਵਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਖਾਹਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਅਟ੍ਠਾਸੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫) ਆਗਤੋ।

ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਏਤੇਯੇਵ, ਅਞ੍ਞੇਪਿ ‘‘ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਠਮਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਤਤੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੪) ਨਯੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਾ ਅਨੇਕਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਤੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਯੋ ਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਨ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਇਤੋ ਪਰਂ **ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ**। ਨਮਤੀਤਿ **ਨਾਮਂ**। ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ **ਰੂਪਂ**। ਆਯੇ ਤਨੋਤਿ, ਆਯਤਞ੍ਚ ਨਯਤੀਤਿ **ਆਯਤਨਂ**। ਫੁਸਤੀਤਿ **ਫਸ੍ਸੋ**। ਵੇਦਯਤੀਤਿ **ਵੇਦਨਾ**। ਪਰਿਤਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਤਣ੍ਹਾ**। ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ **ਉਪਾਦਾਨਂ**। ਭਵਤਿ ਭਾਵਯਤਿ ਚਾਤਿ **ਭਵੋ**। ਜਨਨਂ **ਜਾਤਿ**। ਜੀਰਣਂ **ਜਰਾ**। ਮਰਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਮਰਣਂ**। ਸੋਚਨਂ **ਸੋਕੋ**। ਪਰਿਦੇਵਨਂ **ਪਰਿਦੇਵੋ**। ਦੁਕ੍ਖਯਤੀਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਂ;** ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਦ੍ਵੇਧਾ ਖਣਤੀਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਂ**। ਦੁਮ੍ਮਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ**। ਭੁਸੋ ਆਯਾਸੋ **ਉਪਾਯਾਸੋ**।

ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਸੋਕਾਦੀਹੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ‘ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਇਤਰਥਾ ਹਿ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯੁਂ। ‘‘ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪਨ ਯੋਜਨਾਯ ਸਤਿ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਸਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯੋ; ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ।

ਏਵਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨਯਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਤੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹੇਵ ਕਾਰਣੇਹਿ, ਨ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਾਦੀਹੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਕੇਵਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਕਲਸ੍ਸ ਵਾ। **ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੂਹਸ੍ਸ, ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਨ ਸੁਖਸੁਭਾਦੀਨਂ। **ਸਮੁਦਯੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

‘ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ’ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਞ੍ਞਾਣਲਕ੍ਖਣਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਸਮ੍ਮੋਹਨਰਸਾ, ਛਾਦਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਆਸਵਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਲਕ੍ਖਣਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਆਯੂਹਨਰਸਾ, ਚੇਤਨਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਰਸਂ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ। ਨਮਨਲਕ੍ਖਣਂ ਨਾਮਂ, ਸਮ੍ਪਯੋਗਰਸਂ, ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ ਰੂਪਂ, ਵਿਕਿਰਣਰਸਂ, ਅਬਜਾਕਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਆਯਤਨਲਕ੍ਖਣਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਰਸਂ, ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ , ਨਾਮਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ, ਸਙ੍ਗਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਦਟ੍ਠਾਨੋ। ਅਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ ਵੇਦਨਾ, ਵਿਸਯਰਸਸਮ੍ਭੋਗਰਸਾ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਫਸ੍ਸਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਹੇਤੁਲਕ੍ਖਣਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਰਸਾ, ਅਤਿਤ੍ਤਿਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਵੇਦਨਾਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਅਮੁਞ੍ਚਨਰਸਂ, ਤਣ੍ਹਾਦਲ਼੍ਹਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਣ੍ਹਾਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਫਲਲਕ੍ਖਣੋ

ਭਵੋ, ਭਾਵਨਭਵਨਰਸੋ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਉਪਾਦਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨੋ। ਜਾਤਿਆਦੀਨੰ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਏਕਵਿਧਾਦਿਤੋ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਞ੍ਞਾਣਾਦਸ੍ਸਨਮੋਹਾਦਿਭਾਵਤੋ ਏਕਵਿਧਾ, ਅਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ ਦੁਵਿਧਾ ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਸਙ੍ਖਾਰਤੋ, ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਯਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਤਿਵਿਧਾ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਤੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ, ਗਤਿਪਞ੍ਚਕਾਦੀਨਵਚ੍ਛਾਦਨਤੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ, ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਛਬ੍ਬਿਧਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਾਸਵਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਤੋ ਏਕਵਿਧਾ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਤੋ ਦੁਵਿਧਾ ਤਥਾ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾਨਿਯਤਤੋ, ਤਿਵਿਧਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਭਾਵਤੋ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਚਤੁਯੋਨਿਸੰਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਪਞ੍ਚਗਤਿਗਾਮਿਤੋ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਾਦਿਭਾਵਤੋ ਏਕਵਿਧੰ, ਸਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਾਦਿਤੋ ਦੁਵਿਧੰ, ਭਵਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਯਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਅਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੁਕਤੋ ਚ ਤਿਵਿਧੰ, ਯੋਨਿਗਤਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਪਞ੍ਚਵਿਧਞ੍ਚ।

ਨਾਮਰੂਪੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਤੋ ਚ ਏਕਵਿਧੰ, ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਦੁਵਿਧੰ, ਅਤੀਤਾਦਿਤੋ ਤਿਵਿਧੰ, ਯੋਨਿਗਤਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਪਞ੍ਚਵਿਧਞ੍ਚ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ ਸਞ੍ਜਾਤਿਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠਾਨਤੋ ਏਕਵਿਧੰ, ਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਤੋ ਦੁਵਿਧੰ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਨੋਭਯਗੋਚਰਤੋ ਤਿਵਿਧੰ, ਯੋਨਿਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਪਞ੍ਚਵਿਧਞ੍ਚਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਕਵਿਧਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਏਕਵਿਧਾਦਿਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਅਙ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾ'ਤਿ ਸੋਕਾਦਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਭਵਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਜਰਾਮਰਣਬ੍ਭਾਹਤਸ੍ਸ ਹਿ ਬਾਲਸ੍ਸ ਤੇ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਾਰੀਰਿਕਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਉਰਤ੍ਤਾਲਿੰ ਕਨ੍ਦਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਮਾਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੫੨)। ਯਾਵ ਚ ਤੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਿ ਤਾਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਾਤਿ ਪੁਨਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ ਭਵਚਕ੍ਕੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਜਰਾਮਰਣੇਨੇਵ ਏਕਸਙ੍ਖੇਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸੇਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਙ੍ਗਾਨੰ ਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਅਯੰ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਕਥਾ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੨੬. ਇਦਾਨਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ ਹੋਤਿ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਤ੍ਤੇ ਕਥੇਤਬ੍ਬੇ ਪਠਮੰ ਪਿਤਾ ਕਥੀਯਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ 'ਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਪੁਤ੍ਤੋ ਸੁਕਥਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ ਸਤ੍ਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਜਨਕਤ੍ਤੇਨ ਪਿਤੁਸਦਿਸੰ ਅਵਿਜ੍ਜੰ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ? ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਅਯੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਯਾਥਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣੰ ਜਾਨਿਤੁੰ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤਿ, ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਯਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਸ੍ਸ

ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਯਾਥਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣੰ ਜਾਨਿਤੁੰ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤਿ, ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਕਥਿਤੰ।

ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੭) ਪਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ''ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇਸੁਪਿ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਗਹਿਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਤੀਤੋ ਅਦ੍ਧਾ, ਅਤੀਤਾਨਿ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ। **ਅਪਰਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਨਾਗਤੋ ਅਦ੍ਧਾ, ਅਨਾਗਤਾਨਿ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਤਦੁਭਯੰ। **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨੰ ਕਾਰਣਾਨਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ। **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਯਾਥਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣੰ ਜਾਨਿਤੁੰ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤਿ, ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਾਗਤਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚੇਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਯਾਥਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣੰ ਜਾਨਿਤੁੰ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤਿ, ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਕਥਿਤੰ।

ਏਵੰ ਕਿੰ ਕਥਿਤੰ ਹੋਤਿ? ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਚੇਵ ਜਾਤਿਤੋ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਕਥਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਕਥੰ ? ਅਯਞ੍ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਇਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਠਾਨਾਨਿ ਜਾਨਿਤੁੰ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਕਥਿਤਾ; ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਇਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਜਾਤਿਤੋਪਿ ਕਥਿਤਾ। ਏਵੰ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਯੰ ਏਵਰੂਪੰ ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਅਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਪਦਾਨਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਲਕ੍ਖਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਗਹਿਤਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਅਯੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਇਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਪਦੇਹਿ ਕਥਿਤਾਪਿ ਪੁਨ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਪਦੇਹਿ ਲਕ੍ਖਣੇ ਅਕਥਿਤੇ ਸੁਕਥਿਤਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਲਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਕਥਿਤੇਯੇਵ ਸੁਕਥਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪੁਰਿਸੋ ਨਟ੍ਠੰ ਗੋਣੰ ਪਰਿਯੇਸਮਾਨੋ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – ''ਅਪਿ, ਅਯ੍ਯਾ, ਸੇਤੰ ਗੋਣੰ ਪਸ੍ਸਥ, ਰਤ੍ਤੰ ਗੋਣੰ ਪਸ੍ਸਥਾ''ਤਿ? ਤੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ''ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਰਟ੍ਠੇ ਸੇਤਰਤ੍ਤਾਨੰ ਗੋਣਾਨੰ ਅਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿੰ ਤੇ ਗੋਣਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਤੇਨ 'ਸਙ੍ਘਾਟਿ' ਵਾ 'ਨਙ੍ਗਲੰ' ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਗੋਣੋ ਸੁਕਥਿਤੋ ਨਾਮ ਭਵੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਯਸ੍ਮਾ ਅਯੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਟ੍ਠਹਿ ਪਦੇਹਿ ਕਥਿਤਾਪਿ ਪੁਨ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਪਦੇਹਿ ਲਕ੍ਖਣੇ ਅਕਥਿਤੇ ਸੁਕਥਿਤਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਲਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਕਥਿਤੇਯੇਵ ਸੁਕਥਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਾਨਸ੍ਸਾ ਲਕ੍ਖਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਪਦਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਞਾਣੰ ਨਾਮ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥੰ ਕਾਰਣਕਾਰਣੰ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੰ ਵਿਦਿਤੰ ਪਾਕਟੰ ਕਰੋਤਿ। ਅਯੰ ਪਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਵਿਦਿਤੰ ਪਾਕਟੰ ਕਾਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ ਞਾਣਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ **ਅਞ੍ਞਾਣੰ**। ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾਪਿ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਦਸ੍ਸਨੰ**। ਅਭਿਸਮਯੋਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਅਭਿਸਮੇਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਅਭਿਸਮੇਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਨਭਿਸਮਯੋ**। ਅਨੁਬੋਧੋ ਸਮ੍ਬੋਧੋ ਪਟਿਵੇਧੋਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਤਿ ਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਿਤੁੰ ਸੰਬੁਜ੍ਝਿਤੁੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਨਨੁਬੋਧੋ ਅਸਮ੍ਬੋਧੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧੋ**। ਸਙ੍ਗਾਹਨਾਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਘੰਸਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਘੰਸਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਸਙ੍ਗਾਹਨਾ**। ਪਰਿਯੋਗਾਹਨਾਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਓਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਓਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਪਰਿਯੋਗਾਹਨਾ**। ਸਮਪੇਕ੍ਖਨਾਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾ । ਸਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਸਮੰ ਸਮ੍ਮਾ ਚ ਪੇਕ੍ਖਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਸਮੰ ਸਮ੍ਮਾ ਚ ਪੇਕ੍ਖਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਨਾ**। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਤਿਪਿ

ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਤਿ। ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਤੰ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਾ**। ਨਾਸ੍ਸਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਯਞ੍ਚ ਅਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਕਤੰ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ **ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਮ੍ਮੰ**। ਦੁਮ੍ਮੇਧਭਾਵਤਾਯ **ਦੁਮ੍ਮੇਜ੍ਝੰ**। ਬਾਲਭਾਵਤਾਯ **ਬਾਲ੍ਯੰ**।

ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਨ੍ਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਅਤ੍ਤਹਿਤੰ ਕਾਰਣਕਾਰਣੰ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੰ ਸਮ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਪਜਾਨਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**। ਮੋਹਨਵਸੇਨ **ਮੋਹੋ**। ਪਮੋਹਨਵਸੇਨ **ਪਮੋਹੋ**। ਸਮ੍ਮੋਹਨਵਸੇਨ **ਸਮ੍ਮੋਹੋ**। ਅਵ◌ਿਨ੍ਦਿਯੰ ਵ◌ਿਨ੍ਦਤੀਤਿਆਦਿਵਸੇਨ **ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ**। ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿੰ ਓਹਨਤਿ ਓਸੀਦਾਪੇਤੀਤਿ **ਅਵ◌ਿਜ੍ਜੋਘੋ**। ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿੰ ਯੋਜੇਤੀਤਿ **ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯੋਗੋ**। ਅਪ੍ਪਹੀਨਵਸੇਨ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਚ **ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ**। ਮਗ੍ਗੇ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚੋਰਾ ਅਦ੍ਧਿਕੇ ਵ◌ਿਯ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਵ◌ਿਲੁਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੰ**। ਯਥਾ ਨਗਰਦ੍ਵ◌ਾਰੇ ਪਲਿਘਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਲਙ੍ਗਿਯਾ ਪਤਿਤਾਯ ਅਨ੍ਤੋਨਗਰੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬਹਿਨਗਰਗਮਨਮ੍ਪਿ ਬਹਿਨਗਰੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਅਨ੍ਤੋਨਗਰਪਵ◌ੇਸਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਯਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਨਗਰੇ ਅਯੰ ਪਤਿਤਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਾਪਕੰ ਞਾਣਗਮਨੰ ਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਲਙ੍ਗੀ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਤੰ ਮੂਲਞ੍ਚ, ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਵ◌ਾ ਮੂਲਨ੍ਤਿ **ਅਕੁਸਲਮੂਲੰ**। ਤੰ ਪਨ ਨ ਅਞ੍ਞੰ, ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਮੋਹੋਤਿ ਮੋਹੋ ਅਕੁਸਲਮੂਲੰ। **ਅਯੰ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਅਯੰ ਏਵ◌ੰਲਕ੍ਖਣਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵ◌ੰ ਪਞ੍ਚਵ◌ੀਸਤਿਪਦਵਸੇਨ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਲਕ੍ਖਣੰ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਏਵ◌ੰਲਕ੍ਖਣਾ ਪਨਾਯੰ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਸਹਜਾਤਾ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਛਾਦੇਤਿ; ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨ ਏਕਦੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਸਹਜਾਤਾ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਛਾਦੇਤਿ; ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨੇਵ ਏਕਦੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਹਜਾਤਾ, ਨ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਕੇਵਲੰ ਛਾਦੇਤਿ; ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਏਕਦੇਸੋ, ਨ ਸਹਜਾਤਾ, ਨ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਕੇਵਲੰ ਛਾਦੇਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਛਾਦੇਤਿ। ਸਮੁਦਯਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਛਾਦੇਤਿ। ਨਿਰੋਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਛਾਦੇਤਿ। ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਛਾਦੇਤਿ।

ਦ੍ਵ◌ੇ ਸਚ੍ਚਾ ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ। ਦ੍ਵ◌ੇ ਸਚ੍ਚਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਦੁਦ੍ਦਸਾ। ਅਪਿਚ ਖੋ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਗਮ੍ਭੀਰਞ੍ਚੇਵ ਦੁਦ੍ਦਸਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖੰ ਨਾਮ ਪਾਕਟੰ, ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਪਨ ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰੰ ਨਾਮ ਜਾਤੰ। ਸਮੁਦਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੰ ਮਨ੍ਥੇਤ੍ਵ◌ਾ ਓਜਾਯ ਨੀਹਰਣੰ ਨਾਮ ਭਾਰੋ, ਸਿਨੇਰੁਪਾਦਤੋ ਵ◌ਾਲਿਕਾਯ ਉਦ੍ਧਰਣੰ ਨਾਮ ਭਾਰੋ, ਪਬ੍ਬਤੰ ਪੀਲੇਤ੍ਵ◌ਾ ਰਸਸ੍ਸ ਨੀਹਰਣੰ ਨਾਮ ਭਾਰੋ; ਏਵਮੇਵ ਦ੍ਵ◌ੇ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਗਮ੍ਭੀਰਤਾਯ ਏਵ ਦੁਦ੍ਦਸਾਨਿ, ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ ਪਨ ਅਤਿਗਮ੍ਭੀਰਞ੍ਚ ਅਤਿਦੁਦ੍ਦਸਞ੍ਚਾਤਿ। ਏਵ◌ੰ ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾਨੰ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਚ ਦੁਦ੍ਦਸਾਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕੰ ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰੰ ਅਯੰ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਤਿ।

ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਸਙ੍ਖਾਰਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

ਸਙ੍ਖਾਰਪਦੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ? ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਨਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਕੰ, ਪੂਰੇਤਿ ਚਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ, ਪੁਜ੍ਜਞ੍ਚ ਭਵ◌ੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਪੁਞ੍ਞੋ। ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਵ◌ਿਪਾਕੰ ਕਟੱਤ੍ਤਾਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਪੁਞ੍ਞੋਵ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ **ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਪੁਞ੍ਞਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਪੁਞ੍ਞੋ। ਅਪੁਞ੍ਞੋਵ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ **ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਨ ਇਞ੍ਜਤੀਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜੰ। ਆਨੇਞ੍ਜਮੇਵ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਆਨੇਞ੍ਜਞ੍ਚ ਭਵ◌ੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ **ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਕਾਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਕਾਯਤੋ ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ **ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਤ੍ਤਿਕੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਨਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਪੁਞ੍ਞੂਪਗਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਅਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਅਪੁਞ੍ਞੂਪਗਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਆਨੇਞ੍ਜਞ੍ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਆਨੇਞ੍ਜੁਪਗਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਤਿਯਤ੍ਤਿਕੋ ਤਦਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੨) ਗਹਿਤੋਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤੇ ਗਹਿਤਾਤਿ? ਅਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਨ ਅਧੁਨਾਕਤੋ, ਨਾਪਿ ਬਾਹਿਰਕਇਸੀਹਿ ਵਾ ਸਾਵਕੇਹਿ ਵਾ ਦੇਵਤਾਹਿ ਵਾ ਭਾਸਿਤੋ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਜਿਨਭਾਸਿਤੋ ਪਨ ਅਯਂ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇਪਿ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਪਿ ਏਕਸਦਿਸਾਵ ਤਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ।

ਇਦਾਨਿ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਅਨਿਯਮਤੋ ਚਤੁਭੂਮਿਕਚੇਤਨਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ**ਤਿ ਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾ, ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾਤਿ ਤੇਰਸ ਚੇਤਨਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਾਮ। **ਦਾਨਮਯਾ**ਤਿਆਦੀਹਿ ਤਾਸਂਯੇਵ ਚੇਤਨਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਾਵ ਦਾਨਸੀਲਮਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਭਾਵਨਾਮਯਾ ਪਨ ਤੇਰਸਪਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਗੁਣਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸਜ੍ਝਾਯਮਾਨੋ ਏਕਂ ਦ੍ਵੇ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਗਤੇਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਗੁਣਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਭਾਵਨਾਮਯਾ ਪਨ ਤੇਰਸਪੀ’’ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਮਯਾਦੀਸੁ ‘‘ਦਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਦਾਨਮਧਿਕਿਚ੍ਚ ਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਤਨਾ ਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਚੇਤਯਿਤਤ੍ਤਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦਾਨਮਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ। ਸੀਲਂ ਆਰਬ੍ਭ...ਪੇ॰... ਭਾਵਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਭਾਵਨਮਧਿਕਿਚ੍ਚ ਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਤਨਾ ਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਚੇਤਯਿਤਤ੍ਤਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਭਾਵਨਾਮਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੬੯) ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਦੇਸਨਾ।

ਚੀਵਰਾਦੀਸੁ ਪਨ ਚਤੂਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਵਾ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਨ੍ਨਾਦੀਸੁ ਵਾ ਦਸਸੁ ਦਾਨਵਤ੍ਥੂਸੁ ਤਂ ਤਂ ਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਕਾਲੇ ਪਚ੍ਛਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣੇ ਚਾਤਿ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ **ਦਾਨਮਯਾ** ਨਾਮ। ਸੀਲਂ ਪਰਿਪੂਰਣਤ੍ਥਾਯ ਪਨ ‘ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਵਿਹਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਰਥਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ‘ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਤਮ੍ਹਿ, ਸਾਧੁ ਸੁਟ੍ਠੂ’ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚੀਵਰਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਤੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨਿ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਜੀਵਂ ਸੋਧੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ **ਸੀਲਮਯਾ** ਨਾਮ। ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗੇਨ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਂ ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਂ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ **ਭਾਵਨਾਮਯਾ** ਨਾਮਾਤਿ ਅਯਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ।

ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ। **ਕਾਮਾਵਚਰਾ**ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚੇਤਨਾ ਸੇਸਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਨ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕਾਮਾਵਚਰੇਯੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਪਾਕਂ ਅਵਚਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ**ਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾ। ਏਤਾ ਹਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਨਿਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਅਨਿਞ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਤੋ ਹਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਚੇਤਨਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਰੂਪਾਵਚਰਚੇਤਨਾਤਿ ਪਞ੍ਚਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਲਟ੍ਠੇਨ ਅਫਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨ ਆਨੇਞ੍ਜਾ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ ਅਨਿਞ੍ਜਾ ਸਮਾਨਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਰਿਕ੍ਖਕਮ੍ਪਿ ਅਸਰਿਕ੍ਖਕਮ੍ਪਿ ਸਇਞ੍ਜਨਮ੍ਪਿ ਅਨਿਞ੍ਜਨਮ੍ਪਿ

ਰੂਪਾਰੂਪਂ ਜਨੇਤੀਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਚੇਤਨਾ ਪਨ ਅਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਚੇਤਨਾਪੀਤਿ ਏਕਾਦਸਾਪਿ ਏਤਾ ਚੇਤਨਾ ਆਨੇਞ੍ਜਾਵ ਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਪਨ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਯਥਾ ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਸਦਿਸਾਵ ਛਾਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸਂ ਨਿਚ੍ਚਲਂ ਅਰੂਪਮੇਵ ਜਨੇਤੀਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਏਵਂ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਤੇਰਸ, ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਚਤਸ੍ਸੋਤਿ ਸਬ੍ਬਾਪੇਤਾ ਪਰਿਪਿਣ੍ਡਿਤਾ ਏਕੂਨਤਿਂਸ ਚੇਤਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਭਗਵਾ ਅਪਰਿਮਾਣੇਸੁ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਮਹਾਤੁਲਾਯ ਧਾਰਯਮਾਨੋ ਵਿਯ, ਨਾਲ਼ਿਯਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਮਿਨਮਾਨੋ ਵਿਯ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕੂਨਤਿਂਸਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਸਿ।

ਇਦਾਨਿ ਅਪਰਿਮਾਣੇਸੁ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਆਯੂਹਮਾਨਾ ਯੇਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਆਯੂਹਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ? ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾਤਿ ਸਮਵੀਸਤਿ ਚੇਤਨਾ; ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਆਦਾਨਗ੍ਗਹਣਚੋਪਨਂ ਪਾਪਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵੀਸਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

ਵਚੀਸਞ੍ਚੇਤਨਾਤਿ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਾਯੇਵ ਵੀਸਤਿ ਚੇਤਨਾ; ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨੁਸਞ੍ਚੋਪਨਂ ਵਾਕਜਭੇਦਂ ਪਾਪਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵੀਸਤਿ ਚੇਤਨਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਯਥਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ, ਏਵਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾਪਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਅਪਨੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਪੇਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਤਿ ਉਭੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਅਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਏਕੂਨਤਿਂਸ ਚੇਤਨਾ। ਇਤਿ ਭਗਵਾ ਅਪਰਿਮਾਣੇਸੁ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਆਯੂਹਮਾਨਾ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਆਯੂਹਨ੍ਤੀਤਿ ਆਯੂਹਨਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ।

ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਤਿਕਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਥਂ? ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਏਵਂ ਅਟ੍ਠ ਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਹੋਤਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਨ ਤੇਰਸ ਚੇਤਨਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ। ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਪਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਿਯਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਿਯਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ। ਏਵਂ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋਪਿ ਹੋਤਿ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋਪਿ।

ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਨ ਸਿਯਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਸਿਯਾ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਨ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਤਥਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਨ ਸਿਯਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ , ਸਿਯਾ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਸਿਯਾ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ। ਇਮੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਾਮ।

ਕਥਂ ਪਨੇਤਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ – ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਵੇ ਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਦੁਕ੍ਖੇ ਤਾਵ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਚ ਅਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤੇ ਤਿਵਿਧੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਭਤਿ , ਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਭੂਤੇਪਿ ਤਣ੍ਹਾਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸੁਖਹੇਤੁਤੋ

ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਆਰਭਤਿ, ਨਿਰੋਧੇ ਪਨ ਮਗ੍ਗੇ ਚ ਅਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨਿਰੋਧਭੂਤੇਪਿ ਗਤਿਵਿਸੇਸੇ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਅਮਗ੍ਗਭੂਤੇਸੁਪਿ ਯਞ੍ਞਾਮਰਤਪਾਦੀਸੁ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਸਞ੍ਞੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨੋ ਯਞ੍ਞਾਮਰਤਪਾਦਿਮੁਖੇਨ ਤਿਵਿਧੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਭਤਿ।

ਅਪਿਚ ਸੋ ਤਾਯ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਵਿਜ੍ਜਤਾਯ ਵਿਸੇਸਤੋ ਜਾਤਿਜਰਾਰੋਗਮਰਣਾਦਿਅਨੇਕਾਦੀਨਵਵੋਕਿਣ੍ਣਂ ਪੁਞ੍ਞਫਲਸਙ੍ਖਾਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਕਾਯਵਚੀਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਂ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਆਰਭਤਿ ਦੇਵਚ੍ਛਰਕਾਮਕੋ ਵਿਯ ਮਰੁਪਪਾਤਂ; ਸੁਖਸਮ੍ਮਤਸ੍ਸਾਪਿ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਫਲਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੇ ਮਹਾਪਰਿਲ਼ਾਹਜਨਕਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਂ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਤਞ੍ਚ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਮੇਵ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਆਰਭਤਿ ਸਲਭੋ ਵਿਯ ਦੀਪਸਿਖਾਭਿਨਿਪਾਤਂ, ਮਧੁਬਿਨ੍ਦੁਗਿਦ੍ਧੋ ਵਿਯ ਚ ਮਧੁਲਿਤ੍ਤਸਤ੍ਥਧਾਰਾਲੇਹਨਂ।

ਕਾਮੂਪਸੇਵਨਾਦੀਸੁ ਚ ਸਵਿਪਾਕੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਚੇਵ ਕਿਲੇਸਾਭਿਭੂਤਤਾਯ ਚ ਦ੍ਵਾਰਤ੍ਤਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਆਰਭਤਿ ਬਾਲੋ ਵਿਯ ਗੂਥਕੀਲਨਂ, ਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਵਿਯ ਚ ਵਿਸਖਾਦਨਂ। ਆਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕੇਸੁ ਚਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਂ ਅਨਵਬੁਜ੍ਝਮਾਨੋ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਭੂਤਂ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਆਰਭਤਿ ਦਿਸਾਮੂਲ਼੍ਹੋ ਵਿਯ ਪਿਸਾਚਨਗਰਾਭਿਮੁਖਮਗ੍ਗਗਮਨਂ।

ਏਵਂ ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਵਤੋਵ ਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵੋ, ਨ ਅਭਾਵਤੋ; ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ – ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ – ''ਅਵਿਦ੍ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਨਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ ਵਿਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦਾ ਨੇਵ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀ''ਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਗਣ੍ਹਾਮ ਤਾਵ ਏਤਂ 'ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ'ਤਿ। ਇਦਂ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ – 'ਕਤਮੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਕਥਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਂ, ਦੁਵਿਧਾਨੇਕਧਾ ਪਨ।
ਪਰੇਸਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਸਾ, ਏਕਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਤਾ॥

ਤਤ੍ਥ **'ਪੁਞ੍ਞਾਨਂ ਦੁਵਿਧਾ'**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਖਯਤੋ ਵਯਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮੋਹਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤ੍ਥਾਯ ਪਨ ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਚੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ; ਤਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਤ੍ਤਾ ਕਾਮਭਵਰੂਪਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਤਾਨੇਵ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ।

'ਅਨੇਕਧਾ ਪਨ ਪਰੇਸ'ਨ੍ਤਿ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨੇਕਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ? ਏਸਾ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ, ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦਨਕਾਲੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ, ਦੁਤਿਯਜਵਨਾਦੀਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਾਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਸੇਵਨਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਕੁਸਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹੀਤਿ ਅਨੇਕਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

'ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਸਾ ਏਕਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਤਾ'ਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਏਕਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਤਾ। ਸੋ ਪਨਸ੍ਸਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – 'ਕਿਂ ਪਨਾਯਮੇਕਾਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀ'ਤਿ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਦਿ ਤਾਵ ਏਕਾਵ ਏਕਕਾਰਣਵਾਦੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਥ 'ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਸਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਏਕਕਾਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨੁਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨ ਨੁਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ –

ਏਕਂ ਨ ਏਕਤੋ ਇਧ, ਨਾਨੇਕਮਨੇਕਤੋਪਿ ਨੋ ਏਕਂ।
ਫਲਮਤ੍ਥਿ ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਏਕ-ਹੇਤੁਫਲਦੀਪਨੇ ਅਤ੍ਥੋ॥

ਏਕਤੋ ਹਿ ਕਾਰਣਤੋ ਨ ਇਧ ਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਂ ਫਲਮਤ੍ਥਿ, ਨ ਅਨੇਕਂ। ਨਾਪਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਏਕਂ। ਅਨੇਕੇਹਿ ਪਨ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਨੇਕਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਉਤੁਪਥਵੀਬੀਜਸਲਿਲਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਨੇਕਮੇਵ ਰੂਪਗਨ੍ਧਰਸਾਦਿਅਙ੍ਕੁਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਫਲਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਤਂ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਏਕੇਕਹੇਤੁਫਲਦੀਪਨਂ ਕਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਪਯੋਜਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

ਭਗਵਾ ਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਸ੍ਸ ਚ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਞ੍ਚ ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਏਕਮੇਵਹੇਤੁਂ ਵਾ ਫਲਂ ਵਾ ਦੀਪੇਤਿ; ''ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੭) ਹਿ ਏਕਮੇਵ ਹੇਤੁਂ ਫਲਞ੍ਚਾਹ। ਫਸ੍ਸੋ ਹਿ ਵੇਦਨਾਯ ਪਧਾਨਹੇਤੁ ਯਥਾਫਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨਾਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ। ਵੇਦਨਾ ਚ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਧਾਨਫਲਂ ਯਥਾਵੇਦਨਂ ਫਸ੍ਸਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ।

''ਸੇਮ੍ਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਆਬਾਧਾ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੫) ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਏਕਂ ਹੇਤੁਮਾਹ। ਪਾਕਟੋ ਹੇਤ੍ਥ ਸੇਮ੍ਹੋ, ਨ ਕਮ੍ਮਾਦਯੋ। ''ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮੂਲਕਾ''ਤਿ ਅਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਏਕਂ ਹੇਤੁਮਾਹ; ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਹਿ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਅਕੁਸਲਾਨਂ, ਸਾਧਾਰਣਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨੀਤਿ।

ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਮਿਧ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰਕਾਰਣੇਸੁ ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੨) ਚ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਆਸਵਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੪) ਚ ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਹੇਤੂਨਂ ਹੇਤੂਤਿ ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ, ''ਅਵਿਦ੍ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀ''ਤਿ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਅਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਦੀਪਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤੇਨੇਵ ਚ ਏਕੇਕਹੇਤੁਫਲਦੀਪਨਪਰਿਹਾਰਵਚਨੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਏਕੇਕਹੇਤੁਫਲਦੀਪਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਏਕਨ੍ਤਾਨਿਟ੍ਠਫਲਾਯ ਸਾਵਜ੍ਜਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਕਥਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ? ਨ ਹਿ ਨਿਮ੍ਬਬੀਜਤੋ ਉਚ੍ਛੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਕਥਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ? ਲੋਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ –

ਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਚਾਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਚ, ਸਦਿਸਾਸਦਿਸੋ ਤਥਾ।
ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਵਿਪਾਕਾ ਏਵ ਤੇ ਚ ਨ॥

ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਠਾਨਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਚ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਲੋਕੇ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਅਪਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਾਨਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਪੁਰਿਮਸਿਪ੍ਪਾਦਿਸਿਕ੍ਖਾ ਚ ਪਚ੍ਛਾਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਸਿਪ੍ਪਾਦਿਕਿਰਿਯਾਨਂ। ਕਮ੍ਮਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਭਾਵਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਖੀਰਾਦੀਨਿ ਚ ਦਧਿਆਦੀਨਂ। ਆਲੋਕੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਵਿਰੁਦ੍ਧੋ, ਗੁਲ਼ਾਦਯੋ ਚ ਆਸਵਾਦੀਨਂ। ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦਯੋ

ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਠਾਨਾਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚਯਾ। ਪੁਰਿਮਜਵਨਾਦਯੋ ਪਚ੍ਛਿਮਜਵਨਾਦੀਨਂ ਸਭਾਵਾਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਕਿਚ੍ਚਾਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਚ।

ਯਥਾ ਚ ਵਿਰੁਦ੍ਧਾਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਦ੍ਧਾ, ਏਵਂ ਸਦਿਸਾਸਦਿਸਾਪਿ। ਸਦਿਸਮੇਵ ਹਿ ਉਤੁਆਹਾਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਰੂਪਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਸਾਲਿਬੀਜਾਦੀਨਿ ਚ ਸਾਲਿਫਲਾਦੀਨਂ। ਅਸਦਿਸਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਅਰੂਪਸ੍ਸ, ਅਰੂਪਞ੍ਚ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ; ਗੋਲੋਮਾਵਿਲੋਮਵਿਸਾਣਦਧਿਤਿਲਪਿਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਚ ਦਬ੍ਬਭੂਤਿਣਕਾਦੀਨਂ। ਯੇਸਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯੇ ਵਿਰੁਦ੍ਧਾਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਸਦਿਸਾਸਦਿਸਾ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾਯੇਵ। ਇਤਿ ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਏਕਨ੍ਤਾਨਿਟ੍ਠਫਲਸਭਾਵਵਸੇਨ ਚ ਸਾਵਜ੍ਜਾਪਿ ਸਮਾਨਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਏਤੇਸਂ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਸਭਾਵਵਿਰੁਦ੍ਧਾਵਿਰੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਸਦਿਸਾਸਦਿਸਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸੋ ਚਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ''ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਦੁਕ੍ਖੇ ਤਾਵ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਚ ਅਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤੇ ਤਿਵਿਧੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਭਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ।

ਅਪਿਚ ਅਯਂ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯੋ –

ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਸਂਸਾਰੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣੇ।
ਯੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ-ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਵਿਮੁਯ੍ਹਤਿ॥

ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਸੋ ਏਤੇ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਤਿਵਿਧੇ ਯਤੋ।
ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਤੇਸਂ, ਤਿਵਿਧਾਨਮ੍ਪਿ ਯਂ ਤਤੋਤਿ॥

ਕਥਂ ਪਨ ਯੋ ਏਤੇਸੁ ਵਿਮੁਯ੍ਹਤਿ, ਸੋ ਤਿਵਿਧੇਪੇਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਕਰੋਤੀਤਿ ਚੇ? ਚੁਤਿਯਾ ਤਾਵ ਵਿਮੂਲ੍ਹੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ''ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ ਮਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਚੁਤਿਂ ਅਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ 'ਸਤ੍ਤੋ ਮਰਤਿ, ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਨ੍ਤਰਸਙ੍ਕਮਨ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਉਪਪਾਤੇ ਵਿਮੂਲ੍ਹੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ''ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਜਾਤੀ''ਤਿ ਉਪਪਾਤਂ ਅਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ 'ਸਤ੍ਤੋ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਵਸਰੀਰਪਾਤੁਭਾਵੋ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਸਂਸਾਰੇ ਵਿਮੂਲ੍ਹੋ ਯੋ ਏਸ –

''ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਪਾਟਿ, ਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨ ਚ।
ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ, ਸਂਸਾਰੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥

ਏਵਂ ਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਂਸਾਰੋ। ਤਂ ਏਵਂ ਅਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ 'ਅਯਂ ਸਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਪਰਂ ਲੋਕਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਪਰਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣੇ ਵਿਮੂਲ੍ਹੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਅਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਨਿਯਤੋ ਧੁਵਤੋ ਸੁਭਤੋ ਸੁਖਤੋ ਚ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਮੂਲ੍ਹੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਅਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ''ਅਤ੍ਤਾ ਜਾਨਾਤਿ ਵਾ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਵਾ, ਸੋ ਏਵ ਕਰੋਤਿ ਚ ਕਾਰੇਤਿ ਚ ਸੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਣੁਇਸ੍ਸਰਾਦਯੋ ਕਲਲਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਰੀਰਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਫੁਸਤਿ ਵੇਦਿਯਤਿ ਤਣ੍ਹਿਯਤਿ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਘਟਿਯਤਿ, ਸੋ ਪੁਨ ਭਵਨ੍ਤਰੇ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਵਾ ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਨਿਯਤਿਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਪਰਿਣਤਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੮) ਵਾ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਨ੍ਧੀਕਤੋ ਏਵਂ ਵਿਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਯਥਾ ਨਾਮ ਅਨ੍ਧੋ ਪਥਵਿਯਂ

ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਮਗ੍ਗਮ੍ਪਿ ਅਮਗ੍ਗਮ੍ਪਿ ਥਲਮ੍ਪਿ ਨਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮਮ੍ਪਿ ਵਿਸਮਮ੍ਪਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਪੁਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਆਨੇਞ੍ਜਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ, ਨਰੋ ਅਪਰਿਨਾਯਕੋ।
ਏਕਦਾ ਯਾਤਿ ਮਗ੍ਗੇਨ, ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗੇਨਾਪਿ ਏਕਦਾ॥

ਸਂਸਾਰੇ ਸਂਸਰਂ ਬਾਲੋ, ਤਥਾ ਅਪਰਿਨਾਯਕੋ।
ਕਰੋਤਿ ਏਕਦਾ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਅਪੁਞ੍ਞਮਪਿ ਏਕਦਾ॥

ਯਦਾ ਞਤ੍ਵਾ ਚ ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਭਿਸਮੇਸ੍ਸਤਿ।
ਤਦਾ ਅਵਿਜ੍ਜੂਪਸਮਾ, ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਚਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ॥

ਅਯਂ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਪਦਸ੍ਮਿਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੨੭. ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਦ੍ਵੇ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ, ਅਟ੍ਠ ਸਹੇਤੁਕਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾਨੀਤਿ ਬਾਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਹਿ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਪਨ ਵਟ੍ਟਕਥਾਯਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਕਥਂ ਪਨੇਤਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ‘ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਤੀ’ਤਿ? ਉਪਚਿਤਕਮ੍ਮਾਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਾਭਾਵਤੋ। ਵਿਪਾਕਞ੍ਹੇਤਂ, ਵਿਪਾਕਞ੍ਚ ਨ ਉਪਚਿਤਕਮ੍ਮਾਭਾਵੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਦਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਬ੍ਬਵਿਪਾਕਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ; ਨ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ – ‘ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਇਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤੀ’ਤਿ।

ਕਤਰਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਕਤਰਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਚੇ? **ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ** ਤਾਵ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਏਕਾ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਦ੍ਵੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ, ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨੀਤਿ ਸੋਲ਼ਸ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਪਾਕਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧, ੪੯੮)।

ਰੂਪਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਪਨ ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਿ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਰੂਪਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੯੯)।

ਏਵਂ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਏਕਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ।

ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਪਨ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ, ਏਕਾ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਏਕਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਤਿ ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਵਿਧਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ , ਵਿਪਾਕਾ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਵਿਪਾਕਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੫੬)।

ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਵਿਪਾਕਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਰੂਪਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ...ਪੇ॰... ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ...ਪੇ॰... ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੦੧)।

ਏਵਂ ਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਹਿ ਇਦਂ ਪਵਤ੍ਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਤਿ ਇਮਾਨਿ ਤੇਰਸ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਾਨਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਕਥਂ? ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਤਾਵ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਨ ਵਾ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਨ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪਰਿਪਾਕਮੁਪਗਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਆਪਾਥਗਤਂ ਇਟ੍ਠਂ ਵਾ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਸਾਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦਸ੍ਸਨਸਵਨਘਾਯਨਸਾਯਨਫੁਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਪਞ੍ਚ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਦਸਾਪਿ ਚੇਤਾਨਿ ਨਿਯਤਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਵਤ੍ਥੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਨਿਯਤਕਿਚ੍ਚਾਨੇਵ ਚ ਭਵਨ੍ਤਿ।

ਤਤੋ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁ ਤੇਸਞ੍ਞੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਮਾਰਬ੍ਭ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ । ਇਦਞ੍ਚ ਪਨ ਦ੍ਵਯਂ ਅਨਿਯਤਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਯਤਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚ ਹੋਤਿ।

ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਪਨ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਤਸ੍ਸਾ ਏਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਚ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਭਵਙ੍ਗਵੀਥਿਂ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਜਵਨੇਨ ਗਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚ ਸਕਿਂ ਵਾ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ

ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਗਣਨਾਯਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਦ੍ਵੇ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਵਾਰਾ ਆਗਤਾ। ਇਦਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਚ ਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ, ਅਨਿਯਤਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਂ ਅਨਿਯਤਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਤੇਰਸ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਸੇਸੇਸੁ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਤਾਵ ਦ੍ਵੇ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੂਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਂ , ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਂ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਅਸਤਿ ਭਵਙ੍ਗੁਪਚ੍ਛੇਦਕੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਭਵਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਂ, ਅਨ੍ਤੇ ਚੁਤਿਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਾ ਅਨਿਯਤਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਂ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਅਸਤਿ ਭਵਙ੍ਗੁਪਚ੍ਛੇਦਕੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਭਵਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਂ, ਅਨ੍ਤੇ ਚੁਤਿਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚਾਤਿ ਤੀਣਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਸਾਧਯਮਾਨਾਨਿ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ ਅਨਿਯਤਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਅਸਤਿ ਭਵਙ੍ਗੁਪਚ੍ਛੇਦਕੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਭਵਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਂ, ਅਨ੍ਤੇ ਚੁਤਿਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚਾਤਿ ਕਿਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ ਨਿਯਤਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਅਨਿਯਤਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਾਨਿ, ਇਤਰਾਨਿ ਅਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ ਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਅਨਿਯਤਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਤੇ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਾਨੇਤਾਨਿ ਏਕਾਦਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਬੀਜਾਭਾਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਬੀਜਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਂ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਤਸ੍ਸ ਜਨਕਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਭਵੇ ਅਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ; ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਆਨੁਭਾਵਤੋ ਦ੍ਵਾਰਵੀਥਿਭੇਦੇ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਤੋ ਚ।

ਯਥਾ ਚੇਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਤਥਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਕਾਮਾਵਚਰੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਜਨਕਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਜਨਕਸ੍ਸ ਚ ਅਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਗੇਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਤਰੁਣਦਾਰਕੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਨਕਂ ਪਿਤਰਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਪਿਤੁਸਦਿਸਂ ਹਿਤਕਾਮਂ ਞਾਤਿਂ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਂ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾਦਿਂ, ਤਥਾ ਏਤਮ੍ਪਿ ਭਵਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤੁਕਾਮਂ ਸਭਾਗਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਨਕਂ ਪਿਤਰਂ ਵਾ ਪਿਤੁਸਦਿਸਂ ਵਾ ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਮੇਵ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ।

ਯਥਾ ਚੇਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਤਥਾ ਯਦਾ ਏਤੇ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਦਾ ਤੇਪਿ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਪਰਿਚਿਤਦੇਸਤ੍ਤਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਥਾ ਪਿਤਰਂ ਵਾ ਪਿਤੁਸਦਿਸਂ ਵਾ ਞਾਤਿਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨ੍ਤੋਪਿ ਤਰੁਣਦਾਰਕੋ ਘਰਦ੍ਵਾਰਅਨ੍ਤਰਵੀਥਿਚਤੁਕ੍ਕਾਦਿਮ੍ਹਿ ਪਰਿਚਿਤੇਯੇਵ ਦੇਸੇ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਅਰਞ੍ਞਂ ਵਾ ਯੁਦ੍ਧਭੂਮਿਂ ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ; ਏਵਂ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਮਹਗ੍ਗਤਾਦਿਮ੍ਹਿ ਪਰਿਚਿਤੇਯੇਵ ਦੇਸੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚਸ੍ਸ ''ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਕਿਰਿਯਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਏਵੰ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾਪੇਤੰ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇਪਿ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਕਿੰ ਵਾ ਇਮਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਕਥਾਯ? ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਹਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ – ਏਕਾਦਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿੰ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣੰ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣੰ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਦੁਬ੍ਬਲਾਰਮ੍ਮਣੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥਗਤੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਲਬ੍ਭਮਾਨਞ੍ਚ ਕਾਮਾਵਚਰੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

ਯੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸੇਸੇਸੁ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ, ਤੰ ਅਤਿਸੰਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਦੁਬ੍ਬਿਜਾਨੰ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ – ''ਕਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ? ਕਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ? ਕੇਨ ਕਤ੍ਥ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ? ਕਿੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ?

ਅਸਞ੍ਞਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਵੀਸਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨੇਵ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਯ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਅਪਾਯੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਯ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਜਾਤਿਬਧਿਰਜਾਤਿਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਏਲ਼ਮੂਗਨਪੁੰਸਕਾਦੀਨੰ। ਅਟ੍ਠਹਿ ਸਹੇਤੁਕਮਹਾਵਿਪਾਕੇਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਚੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ ਪੁਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕੇਹਿ ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ, ਚਤੂਹਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕੇਹਿ ਅਰੂਪਲੋਕੇਤਿ। ਯੇਨ ਚ ਯਤ੍ਥ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਸਾ ਏਵ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨੁਰੂਪਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨਾਮ।

ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਤੀਣਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਕਮ੍ਮੰ, ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ , ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕਮ੍ਮੰ** ਨਾਮ ਆਯੂਹਿਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ। **ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ** ਨਾਮ ਯੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮੰ ਆਯੂਹਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਤੀਤੇ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮੇ ਕਤੇ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਕਮ੍ਮੰ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ ਵਤ੍ਥੁ – ਗੋਪਕਸੀਵਲੀ ਕਿਰ ਨਾਮ ਤਾਲਪਿਟ੍ਠਿਕਵਿਹਾਰੇ ਚੇਤਿਯੰ ਕਾਰੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਰਣਮਞ੍ਚੇ ਨਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚੇਤਿਯੰ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋ ਤਦੇਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲੰਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਪਰਮ੍ਮੁਖੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਚ੍ਛਤੋ ਤਿਖਿਣੇਨ ਅਸਿਨਾ ਸੀਸੰ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਿਖਿਣੇਨ ਅਸਿਨਾ ਸੀਸੰ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਉਦਕੇ ਓਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਾਰੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਰੂਪੇਪਿ ਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਕਮ੍ਮੰ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਞ੍ਞੰ ਲਹੁਕਮਰਣੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਨਿਖਾਦਨਦਣ੍ਡਕਮਤ੍ਥਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਨਿਲੀਨਮਕ੍ਖਿਕੰ ਮੁਗ੍ਗਰੇਨ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਿਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਰੂਪੇਪਿ ਕਾਲੇ ਕਮ੍ਮੰ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਏਵੰ ਪਿਸਿਯਮਾਨਾਯ ਪਨ ਮਕ੍ਖਿਕਾਯ ਪਠਮੰ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੰ ਭਵਙ੍ਗੰ ਨਾਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਮੇਵ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ। ਅਥ ਜਵਨੰ ਜਵਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗੰ ਓਤਰਤਿ। ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੰ ਭਵਙ੍ਗੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ। ਤਤੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੰ, ਸਨ੍ਤੀਰਣੰ, ਵੋਟ੍ਠਪਨਨ੍ਤਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਜਵਨੰ ਜਵਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗੰ ਓਤਰਤਿ। ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੰ ਭਵਙ੍ਗੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ। ਅਥ ਜਵਨੰ ਜਵਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗੰ ਓਤਰਤਿ। ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਕਾਲਕਿਰਿਯੰ ਕਰੋਤਿ। ਇਦੰ ਕਿਮਤ੍ਥੰ ਆਭਤੰ? ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਸਯੋ ਨਾਮ ਏਵੰ ਲਹੁਕੋਤਿ ਦੀਪਨਤ੍ਥੰ।

ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਓਕਾਸੇ ਏਕੋ ਵਣ੍ਣੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਰਯੇ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਲੋਹਕੁਮ੍ਭਿਸਦਿਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਕਮ੍ਬਲਯਾਨਸਦਿਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਦੇਵਲੋਕੇ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਵਿਮਾਨਸਯਨਾਦੀਨਿ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਤੀਣਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਤੀਣਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਅਤੀਤਂ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ , ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਅਸਞ੍ਞੀਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਂ ਅਤੀਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਅਤੀਤਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਾ। ਸੇਸਾਨਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਤੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਚੁਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਤੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿਯਂ ਤਾਵ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਾਪਕਮ੍ਮਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ''ਤਾਨਿਸ੍ਸ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੮) ਮਰਣਮਞ੍ਚੇ ਨਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਯਥੂਪਚਿਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੋਸਾਨਾਯ ਸੁਦ੍ਧਾਯ ਵਾ ਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਵਿਸਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਤਦੇਵ ਆਪਾਥਗਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਬਲਵਿਨਾਮਿਤਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਮਰਣਸਮਯੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਨਰਕਾਦੀਸੁ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਵਣ੍ਣਾਦਿਕਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਭਵਙ੍ਗੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਏਕਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ, ਮਰਣਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਮਨ੍ਦੀਭੂਤਵੇਗਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀਤਿ ਤੀਣਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗਵਿਸਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਏਕਾਦਸ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾ ਅਤੀਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥਾਵਸੇਸਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕੇ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਮਰਣਸਮਯੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਰਾਗਾਦਿਹੇਤੁਭੂਤਂ ਹੀਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਸਾਨੇ ਮਰਣਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਮਨ੍ਦੀਭੂਤਵੇਗਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗਵਿਸਯਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਦ੍ਵੇ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਂ, ਦਸ੍ਸਨਂ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ, ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ, ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ, ਏਕਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਦਸ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾ ਅਤੀਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥਾਵਸੇਸਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ। ਏਸ ਤਾਵ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋ।

ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਉਪਚਿਤਾਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਦੁਗ੍ਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਸੁਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋ।

ਸੁਗਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਉਪਚਿਤਾਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ''ਤਾਨਿਸ੍ਸ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਮਰਣਮਞ੍ਚੇ ਨਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਯਥੂਪਚਿਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ

ਉਪਚਿਤਕਾਮਾਵਚਰਾਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ। ਉਪਚਿਤਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੋਸਾਨਾਯ ਸੁਦ੍ਧਾਯ ਵਾ ਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਵਿਸਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਤਦੇਵ ਆਪਾਥਗਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਬਲਵਿਨਾਮਿਤਂ ਸੁਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਮਰਣਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਵਣ੍ਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਉਯ੍ਯਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾਦਿਵਣ੍ਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਾ ਸੁਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਦੁਗ੍ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਮਰਣਸਮਯੇ ਞਾਤਕਾ ‘ਅਯਂ, ਤਾਤ, ਤਵਤ੍ਥਾਯ ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾ ਕਰੀਯਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਹੀ’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਦਾਮਧਜਪਟਾਕਾਦਿਵਸੇਨ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਤੂਰਿਯਪੂਜਾਦਿਵਸੇਨ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਧੂਮਵਾਸਗਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ‘ਇਦਂ, ਤਾਤ, ਸਾਯਸ੍ਸੁ, ਤਵਤ੍ਥਾਯ ਦਾਤਬ੍ਬਂ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮ’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਮਧੁਫਾਣਿਤਾਦਿਵਸੇਨ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ‘ਇਦਂ, ਤਾਤ, ਫੁਸਸ੍ਸੁ, ਤਵਤ੍ਥਾਯ ਦਾਤਬ੍ਬਂ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮ’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਚੀਨਪਟਸੋਮਾਰਪਟਾਦਿਵਸੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪਸਂਹਰਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਪਾਥਗਤੇ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵੋਟ੍ਠਪਨਾਵਸਾਨੇ ਮਰਣਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਮਨ੍ਦੀਭੂਤਵੇਗਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗਵਿਸਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਦਵਸਾਨੇ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਞੇਵ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਕੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਪਨ ਪਥਵੀਕਸਿਣਜ੍ਝਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਹਗ੍ਗਤਸ੍ਸ ਸੁਗਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਮਰਣਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਕਮ੍ਮ-ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤ-ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਕਂ ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਂ ਪਣੀਤਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਸਾਨੇ ਮਰਣਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਮਨ੍ਦੀਭੂਤਵੇਗਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਮਹਗ੍ਗਤਗਤਿਕਾਨਂ ਪਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂਯੇਵ ਭਵਙ੍ਗਵਿਸਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ । ਤਸ੍ਸਾਵਸਾਨੇ ਕਾਮਾਵਚਰਮਹਗ੍ਗਤਸੁਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸੁਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਯਥੂਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ।

ਏਤੇਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਆਰੁਪ੍ਪਚੁਤਿਯਾਪਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਂ ਅਤੀਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਤੀਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋ।

ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮਿਨੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਅਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਾਵਸਾਨੇ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਦੁਗ੍ਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਾ ਹੋਤਿ।

ਤਯਿਦਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਏਵਂ –

> ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਸਨ੍ਧਿਮ੍ਹਿ, ਦ੍ਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਵਤ੍ਤਤਿ।
> ਮਿਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਚ ਭੇਦੇਹਿ, ਭੇਦਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਾਦਿਕੋ॥

ਇਦਞ੍ਹਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਥਾਸਕਞ੍ਹਿ ਏਤਸ੍ਸ ਜਨਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪ੍ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚੇਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੩)। ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਮਿਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਭੇਦੇਹਿ ਦੁਵਿਧਾਦਿਕੋਪਿ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਇਦਞ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਏਕਧਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪੇਨ ਸਹ ਮਿਸ੍ਸਾਮਿਸ੍ਸਭੇਦਤੋ ਦੁਵਿਧਂ, ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਭਵਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧਂ, ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਸਂਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ, ਗਤਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਵਿਧਂ, ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ –

> ਮਿਸ੍ਸਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਾਵਭੇਦਾ, ਸਭਾਵਂ ਤਤ੍ਥ ਚ ਦ੍ਵਿਧਾ।
> ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤਯੋ ਵਾ ਦਸਕਾ, ਓਮਤੋ ਆਦਿਨਾ ਸਹ॥

'**ਮਿਸ੍ਸਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਾਵਭੇਦਾ**'ਤਿ ਯਞ੍ਹੇਤਮੇਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਰੂਪਭਵਾ ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਰੂਪਭਵੇ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਭਾਵੇਨ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਕਾਮਭਵੇ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਜਾਤਿਪਣ੍ਡਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਭਾਵੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਸਭਾਵਂ ਅਭਾਵਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ।

'**ਸਭਾਵਂ ਤਤ੍ਥ ਚ ਦ੍ਵਿਧਾ**'ਤਿ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਯਂ ਸਭਾਵਂ ਤਂ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਭਾਵਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਦੁਵਿਧਮੇਵ ਹੋਤਿ।

'**ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤਯੋ ਵਾ ਦਸਕਾ, ਓਮਤੋ ਆਦਿਨਾ ਸਹਾ**'ਤਿ ਯਞ੍ਹੇਤਮੇਤ੍ਥ ਮਿਸ੍ਸਂ ਅਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਯੇ ਆਦਿਭੂਤਂ ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤੇਨ ਸਹ ਵਤ੍ਥੁਕਾਯਦਸਕਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਵਤ੍ਥੁਕਾਯਭਾਵਦਸਕਵਸੇਨ ਤਯੋ ਵਾ ਦਸਕਾ ਓਮਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਇਤੋ ਪਰਂ ਰੂਪਪਰਿਹਾਨੀਤਿ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਏਵਂ ਓਮਕਪਰਿਮਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਨਾਮਿਕਾਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਯੋਨੀਸੁ ਜਾਤਿਉਣ੍ਣਾਯ ਏਕੇਨ ਅਂਸੁਨਾ ਉਦ੍ਧਤਤੇਲਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡਪ੍ਪਮਾਣਂ ਕਲਲਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਸਙ੍ਖਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨੀਨਂ ਗਤਿਵਸੇਨ ਸਮ੍ਭਵਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤਾਸੁ ਹਿ –

> ਨਿਰਯੇ ਭੁਮ੍ਮਵਜ੍ਜੇਸੁ, ਦੇਵੇਸੁ ਚ ਨ ਯੋਨਿਯੋ।
> ਤਿਸ੍ਸੋ ਪੁਰਿਮਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਗਤਿਤ੍ਤਯੇ॥

ਤਤ੍ਥ **ਦੇਵੇਸੁ ਚਾ**ਤਿ ਚਸਦ੍ਦੇਨ ਯਥਾ ਨਿਰਯੇ ਚ ਭੁਮ੍ਮਵਜ੍ਜੇਸੁ ਚ ਦੇਵੇਸੁ, ਏਵਂ ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਿਕਪੇਤੇਸੁ ਚ ਪੁਰਿਮਿਕਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਯੋਨਿਯੋ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਏਵ ਹਿ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੇਸੇ ਪਨ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਮਨੁਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੇ ਗਤਿਤ੍ਤਯੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਜ੍ਜਿਤਭੁਮ੍ਮਦੇਵੇਸੁ ਚ ਚਤਸ੍ਸੋ ਯੋਨਿਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ –

> ਤਿਂਸ ਨਵ ਚੇਵ ਰੂਪੀਸੁ, ਸਤ੍ਤਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋਵ ਰੂਪਾਨਿ।
> ਸਂਸੇਦਜੋਪਪਾਤੀਸੁ, ਅਥ ਵਾ ਅਵਕਂਸਤੋ ਤਿਂਸ॥

ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮੇਸੁ ਤਾਵ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਕੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨੰ ਜੀਵਿਤਨਵਕਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਕਲਾਪਾਨੰ ਵਸੇਨ ਤਿੰਸ ਚ ਨਵ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਹ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮੇ ਪਨ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਸੰਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕੇਸੁ ਉਕ੍ਕੰਸਤੋ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਭਾਵਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਤਿ। ਤਾਨਿ ਚ ਨਿਚ੍ਚੰ ਦੇਵੇਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਵਣ੍ਣੋ ਗਨ੍ਧੋ ਰਸੋ ਓਜਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਚਾਪਿ ਧਾਤੁਯੋ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਦਸਰੂਪਪਰਿਮਾਣੋ ਰੂਪਪੁਞ੍ਜੋ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕੋ ਨਾਮ। ਏਵੰ ਸੇਸਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਵਕੰਸਤੋ ਪਨ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਅਘਾਨਕਨਪੁੰਸਕਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਤਿੰਸ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਉਕ੍ਕੰਸਾਵਕੰਸਾਨੰ ਪਨ ਅਨ੍ਤਰੇ ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ –

ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਗਤਿਹੇਤੁ-ਵੇਦਨਾਪੀਤਿਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਹਿ।
ਭੇਦਾਭੇਦਵਿਸੇਸੋ, ਚੁਤਿਸਨ੍ਧੀਨੰ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ॥

ਯਾਹੇਸਾ ਮਿਸ੍ਸਾਮਿਸ੍ਸਤੋ ਦੁਵਿਧਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਯਾ ਚਸ੍ਸਾ ਅਤੀਤਾਨਨ੍ਤਰਾ ਚੁਤਿ, ਤਾਸੰ ਇਮੇਹਿ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਭੇਦਾਭੇਦਵਿਸੇਸੋ ਞਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਥੰ? ਕਦਾਚਿ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯ ਆਰੁਪ੍ਪਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਪਿ ਅਭਿਨ੍ਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਅਮਹਗ੍ਗਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਮਹਗ੍ਗਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਅਯੰ ਤਾਵ ਅਰੂਪਭੂਮੀਸੁਯੇਵ ਨਯੋ। ਕਦਾਚਿ ਪਨ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯ ਆਰੁਪ੍ਪਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ। ਕਦਾਚਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਚੁਤਿਯਾ ਰੂਪਾਵਚਰਚੁਤਿਯਾ ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਆਰੁਪ੍ਪਪਟਿਸਨ੍ਧਿ। ਏਵੰ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਚੁਤਿਯਾ ਅਤੀਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਏਕਚ੍ਚਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਏਕਚ੍ਚਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਅਹੇਤੁਕਚੁਤਿਯਾ ਸਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਦੁਹੇਤੁਕਚੁਤਿਯਾ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਚੁਤਿਯਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਅਪ੍ਪੀਤਿਕਚੁਤਿਯਾ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਚੁਤਿਯਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਅਵਿਚਾਰਚੁਤਿਯਾ ਸਵਿਚਾਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਚੁਤਿਯਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰੀਤਤੋ ਚ ਯਥਾਯੋਗੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਚ੍ਚਯਮਿਤਿਧਮ੍ਮ-ਮਤ੍ਤਮੇਤੰ ਭਵਨ੍ਤਰਮੁਪੇਤਿ।
ਨਾਸ੍ਸ ਤਤੋ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਤੋ ਹੇਤੁੰ ਵਿਨਾ ਹੋਤਿ॥

ਇਤਿ ਹੇਤੰ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯੰ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਭਵਨ੍ਤਰੰ ਉਪੇਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਸਤ੍ਤੋ, ਨ ਜੀਵੋ। ਤਸ੍ਸ ਨਾਪਿ ਅਤੀਤਭਵਤੋ ਇਧ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਤਤੋ ਹੇਤੁੰ ਵਿਨਾ ਇਧ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਤਯਿਦੰ ਪਾਕਟੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮੇਨ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮ –

ਅਤੀਤਭਵਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਰਸੇਨ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਾ ਸਮਾਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸ ਅਸਯ੍ਹਾਨੰ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਸਨ੍ਧਿਬਨ੍ਧਨਚ੍ਛੇਦਕਾਨੰ ਮਾਰਣਨ੍ਤਿਕਵੇਦਨਾਸਤ੍ਥਾਨੰ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੰ ਅਸਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਪੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਹਰਿਤਤਾਲਪਣ੍ਣਮਿਵ ਕਮੇਨ ਉਪਸੁਸ੍ਸਮਾਨੇ ਸਰੀਰੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਤਙ੍ਖਣਾਵਸੇਸੰ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਗਰੁਸਮਾਸੇਵਿਤਾਸਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਕਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਲਦ੍ਧਾਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਵਾ ਤਦੁਪਟ੍ਠਾਪਿਤੰ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵਿਸਯਮਾਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਦੇਵੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਨੰ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤਾਦੀਨਵੇ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਸਯੇ ਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮੇਤਿ , ਸਹਜਾਤਸਙ੍ਖਾਰਾ ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਾਮਿਯਮਾਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਖਿਪ੍ਪਮਾਨੰ ਓਰਿਮਤੀਰਰੁਕ੍ਖਵਿਨਿਬਦ੍ਧਰਜ੍ਜੁਮਾਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤਿਕਾਤਿਕ੍ਕਮਕੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਞ੍ਚ

ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਜਹਤਿ, ਅਪਰਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤੰ ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨੰ ਵਾ ਅਨਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨੰ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮੰ ਚਵਨਤੋ ਚੁਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਭਵਨ੍ਤਰਾਦਿਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਦੇਤੰ ਨਾਪਿ ਪੁਰਿਮਭਵਾ ਇਧ ਆਗਤੰ, ਨਾਪਿ ਤਤੋ ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਰਨਤਿਵਿਸਯਾਦਿਹੇਤੁੰ ਵਿਨਾ ਪਾਤੁਭੂਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਸਿਯੁੰ ਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨੇਤ੍ਥ, ਪਟਿਘੋਸਾਦਿਕਾ ਅਥ।
ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਤਾ ਨਾਪਿ ਨਾਨਤਾ॥

ਏਤ੍ਥ ਚੇਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਭਵਤੋ ਇਧ ਅਨਾਗਮਨੇ ਅਤੀਤਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਹੇਤੂਹਿ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਪਟਿਘੋਸਪਦੀਪਮੁਦ੍ਦਾਪਟਿਬਿਮ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਸਿਯੁੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਟਿਘੋਸਪਦੀਪਮੁਦ੍ਦਚ੍ਛਾਯਾ ਸਦ੍ਦਾਦਿਹੇਤੁਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ **'ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਏਕਤਾ ਨਾਪਿ ਨਾਨਤਾ'**। ਯਦਿ ਹਿ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇ ਸਤਿ ਏਕਨ੍ਤਮੇਕਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਖੀਰਤੋ ਦਧਿ ਸਮ੍ਭੂਤੰ ਸਿਯਾ। ਅਥਾਪਿ ਏਕਨ੍ਤਨਾਨਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਖੀਰਸ੍ਸਾਧੀਨੋ ਦਧਿ ਸਿਯਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਲੋਕਵੋਹਾਰਲੋਪੋ ਸਿਯਾ। ਸੋ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਨ ਏਕਨ੍ਤਮੇਕਤਾ ਵਾ ਨਾਨਤਾ ਵਾ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਨਨੁ ਏਵੰ ਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵੇ ਸਤਿ ਯੇ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵੇ ਖਨ੍ਧਾ, ਤੇਸੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਫਲਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਚ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਗਮਨਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤੋ ਚ ਤੰ ਫਲੰ ਸਿਯਾ? ਉਪਭੁਞ੍ਜਕੇ ਚ ਅਸਤਿ ਕਸ੍ਸ ਤੰ ਫਲੰ ਸਿਯਾ? ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰਮਿਦੰ ਵਿਧਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਯੰ ਫਲੰ ਏਤੰ, ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਤੋ।
ਬੀਜਾਨੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਕੋ॥

ਏਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਫਲਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਏਕਨ੍ਤੰ ਏਕਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤੋਤਿ ਵਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤਸ੍ਸ ਚ ਪਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਬੀਜਾਨੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਾਧਕੋ। ਅਮ੍ਬਬੀਜਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਕਤੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਬੀਜਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯੋ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਫਲਵਿਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਨ ਅਞ੍ਞਬੀਜਾਨੰ ਨਾਪਿ ਅਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਬੀਜਾਨਿ ਤੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਾ ਫਲਟ੍ਠਾਨੰ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੋਸਧਾਦੀਹਿ ਚਾਪਿ ਬਾਲਸਰੀਰੇ ਉਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਵੁਡ੍ਢਸਰੀਰਾਦੀਸੁ ਫਲਦੇਹਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ 'ਉਪਭੁਞ੍ਜਕੇ ਚ ਅਸਤਿ ਕਸ੍ਸ ਤੰ ਫਲੰ ਸਿਯਾ'ਤਿ? ਤਤ੍ਥ –

ਫਲਸ੍ਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ, ਸਿਦ੍ਧਾ ਭੁਞ੍ਜਕਸਮ੍ਮੁਤਿ।
ਫਲੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਯਥਾ ਫਲਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿ॥

ਯਥਾ ਹਿ ਰੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਏਕਦੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਰੁਕ੍ਖੋ ਫਲਤੀਤਿ ਵਾ ਫਲਿਤੋਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਏਕਦੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪਭੋਗਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵ ਦੇਵੋ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ ਉਪਭੁਞ੍ਜਤੀਤਿ ਵਾ ਸੁਖਿਤੋਤਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਏਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞੇਨ ਉਪਭੁਞ੍ਜਕੇਨ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਯੋਪਿ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਏਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵਾ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਯੁਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵਾ। ਯਦਿ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨੇਸਂ ਵਿਪਾਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ, ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚ ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਨਿਚ੍ਚਂ ਫਲਾਵਹਾ ਸਿਯੁ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ –

ਕਤਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਏਤੇ, ਨ ਚ ਨਿਚ੍ਚਂ ਫਲਾਵਹਾ।
ਪਾਟਿਭੋਗਾਦਿਕਂ ਤਤ੍ਥ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ॥

ਕਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵਾ। ਯਥਾਹ ''ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧)। ਯਥਾਰਹਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਪੁਨ ਫਲਾਵਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ। ਏਤਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨੇ ਇਦਂ ਪਾਟਿਭੋਗਾਦਿਕਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯਥਾ ਹਿ ਲੋਕੇ ਯੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਤ੍ਥਂ ਪਾਟਿਭੋਗੋ ਹੋਤਿ, ਭਣ੍ਡਂ ਵਾ ਕਿਣਾਤਿ, ਇਣਂ ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਕਿਰਿਯਾਕਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਤਦਤ੍ਥਨਿਯ੍ਯਾਤਨਾਦਿਮ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਕਿਰਿਯਾਯ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਵਾ। ਨ ਚ ਤਦਤ੍ਥਨਿਯ੍ਯਾਤਨਾਦਿਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਧਾਰਕੋਵ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਾਦੀਨਂ ਕਤਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਕਤਤ੍ਤਾਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਫਲਦਾਨਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਫਲਾਵਹਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਮਿਸ੍ਸਾਮਿਸ੍ਸਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਾ ਹੋਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਸਬ੍ਬੇਸ੍ਵੇਤੇਸੁ ਬਤ੍ਤਿਂਸਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਘਾਤਤ੍ਥਂ –

ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਨਂ , ਵਸੇਨੇਤੇ ਭਵਾਦਿਸੁ।
ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਯਥਾ ਯੇਸਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ॥

ਤਤ੍ਥ ਤਯੋ ਭਵਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਯੋਨਿਯੋ, ਪਞ੍ਚ ਗਤਿਯੋ, ਸਤ੍ਤ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ, ਨਵ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਾਤਿ ਏਤੇ ਭਵਾਦਯੋ ਨਾਮ। ਏਤੇਸੁ ਭਵਾਦੀਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਏਤੇ ਯੇਸਂ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਯਥਾ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਤ੍ਥ – ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਤਾਵ ਕਾਮਾਵਚਰਅਟ੍ਠਚੇਤਨਾਭੇਦੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਕਾਮਭਵੇ ਸੁਗਤਿਯਂ ਨਵਨ੍ਨਂ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚੇਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਕੁਸਲਚੇਤਨਾਭੇਦੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਰੂਪਭਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਏਵ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਕਾਮਾਵਚਰੋ ਪਨ ਕਾਮਭਵੇ ਸੁਗਤਿਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਵਜ੍ਜਾਨਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ। ਸ੍ਵੇਵ ਰੂਪਭਵੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ। ਕਾਮਭਵੇ ਪਨ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ।

ਤਤ੍ਥ ਨਿਰਯੇ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਨਰਕਚਾਰਿਕਾਦੀਸੁ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸਮਾਯੋਗੇ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨੇਸੁ ਪਨ ਨਾਗਸੁਪਣ੍ਣਪੇਤਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇਸੁ ਚ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵ। ਸ੍ਵੇਵ ਕਾਮਭਵੇ ਸੁਗਤਿਯਂ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ। ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਰੂਪਭਵੇ ਦਸਨ੍ਨਂ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ।

ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾਭੇਦੋ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਾਮਭਵੇ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੰ ਏਕਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ, ਨੋ ਪਵਤ੍ਤੇ; ਛਨ੍ਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ; ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ। ਕਾਮਭਵੇ ਪਨ ਸੁਗਤਿਯੰ ਤੇਸੰਯੇਵ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ; ਰੂਪਭਵੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਦਸ੍ਸਨਸਦ੍ਦਸਵਨਵਸੇਨ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਪਨ ਅਨਿਟ੍ਠਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਲੋਕੇਪਿ।

ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਰੂਪਭਵੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਕੁਸਲਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਨਯੇਨ ਵੀਸਤਿਚੇਤਨਾਭੇਦੋਪਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਾਮਭਵੇ ਦਸਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚੇਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਸ੍ਵੇਵ ਕਾਮਭਵੇ ਤੇਰਸਨ੍ਨੰ, ਰੂਪਭਵੇ ਨਵਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ। ਸ੍ਵੇਵ ਕਾਮਭਵੇ ਤੇਵੀਸਤਿਯਾ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ। ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਏਕੂਨਤਿੰਸਚੇਤਨਾਭੇਦੋਪਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ, ਨੋ ਪਵਤ੍ਤੇ। ਸ੍ਵੇਵ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਾਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਤੇਰਸਨ੍ਨਞ੍ਚ ਨਵਨ੍ਨਞ੍ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਯਾ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ। ਤੀਸੁ ਪਨ ਭਵੇਸੁ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਯਪਿ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ। ਏਵੰ ਤਾਵ ਭਵੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਨੰ ਵਸੇਨ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਯੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਯਥਾ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਯੋਨਿਆਦੀਸੁਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮੁਖਮਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨੰ – ਇਮੇਸੁ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਤਾਵ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕੰ ਜਨੇਤਿ, ਤਥਾ ਅਣ੍ਡਜਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ, ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤਾਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਏਕਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਏਕਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਸਙ੍ਖਾਤਾਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਞ੍ਚੇਵ ਪਠਮਦੁਤਿਯਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮੀਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਚਤੂਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ। ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਪਨੇਸ ਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵਾਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ ਚਤੂਸੁਯੇਵ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕੰ ਜਨੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸ ਏਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੁ, ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਚਤੂਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ, ਚਤੂਸੁ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਚ ਏਕਵੀਸਤਿਯਾ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ।

ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਞੇਵ ਕਾਮਭਵੇ, ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ, ਅਵਸੇਸਾਸੁ ਤੀਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾ, ਤਾਦਿਸੇਯੇਵ ਚ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਸ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ, ਤੀਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾ, ਏਕਮ੍ਹਿ ਚ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ।

ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਅਰੂਪਭਵੇ, ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਯਾ, ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਦੇਵਗਤਿਯਾ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਚ ਚਤੂਸੁ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਸ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਭਵੇ, ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਯੋਨਿਯਾ, ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਦੇਵਗਤਿਯਾ, ਤੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ।

ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮਭਵੇ, ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਚ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਜਨੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਸ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ, ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਚ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਤੇਵੀਸਤਿਯਾ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ। ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਂ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਸ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ, ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਸਤ੍ਤਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਯਥਾਯੋਗਂ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਾਯ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ। ਅਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ।

ਅਪਿਚ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੇਸੁ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ। ਏਵਂ –

ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਨਂ , ਵਸੇਨੇਤੇ ਭਵਾਦਿਸੁ।
ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਯਥਾ ਯੇਸਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ॥

ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਨਾਮਰੂਪਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੨੮. ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਦ੍ਦੇਸੇ –

ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ ਸਬ੍ਬ-ਭਵਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ।
ਸਙ੍ਗਹਾ ਪਚ੍ਚਯਨਯਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

‘**ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ**’ਤਿ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਰੂਪਂ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੦) ਏਵਂ ਤਾਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਚ ਇਧ ਰੂਪਪਦਸ੍ਸ ਅਭੇਦਤੋ ਏਕਸਦਿਸਾ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ; ਨਾਮਪਦਸ੍ਸ ਪਨ ਭੇਦਤੋ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਾਮਂ? ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਫਸ੍ਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਧ ‘‘ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ’’ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਯਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿ ਅਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯੂਤਿ ਏਵਂ ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਪਾਕਟਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਚੇਤਨਾਫਸ੍ਸਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਤਿਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਇਧ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਨਾਮਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ‘‘ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ – ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ’’ਤਿ ਆਹ।

ਕਿਂ ਪਨ ਇਮੇ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾਵ ਨਾਮਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਮਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਨਾਮਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਸਹਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਨਾਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤਯੋਵ ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ‘ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ’ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

‘**ਸਬ੍ਬਭਵਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ**’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਨਾਮਂ ਏਕਂ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਭਵਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸੇਸਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਰੂਪਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੁ, ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਪੁਰਿਮਾਸੁ ਚਤੂਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਚ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਚੇਤਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮਰੂਪੇ ਯਸ੍ਮਾ ਅਭਾਵਕਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨਂ

ਅਣ੍ਡਜਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਤ੍ਥੁਕਾਯਵਸੇਨ ਰੂਪਤੋ ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਾਨਿ ਤਯੋ ਚ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਰੂਪਰੂਪਤੋ ਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਤਯੋ ਚ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਏਤੇ ਤੇਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਤੋ ਨਵ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਚੁਦ੍ਦਸ, ਸਭਾਵਕਾਨਂ ਭਾਵਦਸਕਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਅਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਦ੍ਵਯਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਪਨ੍ਨਰਸ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਓਪਪਾਤਿਕਸਤ੍ਤੇਸੁ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾਦੀਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਵਕਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਰੂਪਰੂਪਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਾਨਿ ਤਯੋ ਚ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਰੂਪਰੂਪਤੋ ਏਕੂਨਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਧਮ੍ਮਾ ਤਯੋ ਚ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਏਤੇ ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਤ੍ਤਯਤੋ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਪਨ੍ਨਰਸ।

ਕਾਮਭਵੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਸੇਸਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਵਾ ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ ਵਾ ਸਭਾਵਕਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪਰੂਪਤੋ ਸਤ੍ਤ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਾਨਿ ਤਯੋ ਚ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਰੂਪਰੂਪਤੋ ਸਤ੍ਤਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਤਯੋ ਚ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਏਤੇ ਤੇਸਤ੍ਤਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਛਕ੍ਕਤੋ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ। ਏਸ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋ। ਅਵਕਂਸੇਨ ਪਨ ਤਂਤਂਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਵਿਕਲਾਨਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਰੂਪੀਨਂ ਪਨ ਤਯੋਵ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ। ਅਸਞ੍ਞੀਨਂ ਰੂਪਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਵਕਮੇਵਾਤਿ। ਏਸ ਤਾਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਨਯੋ।

ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦੇਸੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਉਤੁਤੋ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਂ ਪਾਤੁਭਵਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਥਾ ਪਪਾਤੇ ਪਤਿਤਪੁਰਿਸੋ ਪਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਂ ਵਤ੍ਥੁਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਤੋ ਪਨ ਉਦ੍ਧਂ ਪਠਮਭਵਙ੍ਗਤੋ ਪਭੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਂ। ਸਦ੍ਦਪਾਤੁਭਾਵਕਾਲੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਪਵਤ੍ਤਉਤੁਤੋ ਚੇਵ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਚ ਸਦ੍ਦਨਵਕਂ। ਯੇ ਪਨ ਕਬਲ਼ਿਕਾਰਾਹਾਰੂਪਜੀਵਿਨੋ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਸਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ –

‘‘ਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਭੁਞ੍ਜਤੀ ਮਾਤਾ, ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਞ੍ਚ ਭੋਜਨਂ।
ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਗਤੋ ਨਰੋ’’ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੫)।

ਵਚਨਤੋ ਮਾਤਰਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਤਾਹਾਰੇਨ ਅਨੁਗਤੇ ਸਰੀਰੇ, ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੁਖਗਤਂ ਖੇਲ਼ਂ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਕਾਲੇ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਸ੍ਸ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਨਵਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਵਿਧਂ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਕੇਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਤ੍ਤਤਿਵਿਧਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਨਵੁਤਿਵਿਧਂ ਰੂਪਂ ਤਯੋ ਚ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਸਮਾਸਤੋ ਨਵਨਵੁਤਿ ਧਮ੍ਮਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾਸਦ੍ਦੋ ਅਨਿਯਤੋ ਕਦਾਚਿਦੇਵ ਪਾਤੁਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਤਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਨਵੁਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਮਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਚਰਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਖਾਦਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਿਵਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਦਿਵਾ ਚ ਰਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਏਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਤੇਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਪਰਤੋ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ।

ਯਂ ਪਨੇਤਮੇਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਤਂ ਭਵਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪੇਨ ਅਨੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਣ੍ਠਾਤੁਂ, ਨਾਪਿ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਂ ਤੇਨ ਅਨੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧਂ। ਅਥ ਖੋ ਵਾਤਬ੍ਭਾਹਤਾਪਿ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾ ਨਲ਼ਕਲਾਪਿਯੋ ਵਿਯ, ਊਮਿਵੇਗਬ੍ਭਾਹਤਾਪਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਕਤ੍ਥਚਿ ਲਦ੍ਧਪਤਿਟ੍ਠਾ ਭਿਨ੍ਨਵਾਹਨਿਕਾ ਵਿਯ ਚ

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾਨੇਵੇਤਾਨਿ ਅਪਤਮਾਨਾਨਿ ਸਣ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ...ਪੇ॰... ਵਸ੍ਸਸਤਮ੍ਪਿ ਯਾਵ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਆਯੁਕ੍ਖਯੋ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਯੋ ਵਾ ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ତੀਤਿ। ਏਵੰ 'ਸਬ੍ਬਭਵਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ'ਪੇਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਸਙ੍ਗਹਾ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਯੰ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਪਵਤ੍ਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਸੁ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਮੇਵ, ਯਞ੍ਚ ਅਸਞ੍ਞੀਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਰੂਪਮੇਵ, ਯਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪੰ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਏਕਦੇਸਸਰੂਪੇਕਸੇਸਨਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਸਞ੍ਞੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵਾ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ ਨਾਯੁਤ੍ਤੰ। ਇਦਞ੍ਹਿ –

ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਯੰ ਹੇਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਤੰ ਦ੍ਵਿਧਾ ਮਤੰ।
ਵਿਪਾਕਮਵਿਪਾਕਞ੍ਚ, ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਯਤੋ ਇਦੰ॥

ਯਞ੍ਹਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਤੰ ਵਿਪਾਕਾਵਿਪਾਕਭੇਦਤੋ ਦ੍ਵਿਧਾ ਮਤੰ। ਇਦਞ੍ਚ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੇਸੁ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਪਵਤ੍ਤਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਰੂਪੰ, ਤਥਾ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕੁਸਲਾਦਿਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਇਦੰ। ਏਵੰ 'ਸਙ੍ਗਹਤੋ'ਪੇਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਪਚ੍ਚਯਨਯਾ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ –

ਨਾਮਸ੍ਸ ਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਨਵਧਾ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ।
ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਸ੍ਸ ਨਵਧਾ, ਸੇਸਰੂਪਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਧਾ॥

ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਹੋਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਏਕਧਾ।
ਤਦਞ੍ਞੰ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਰਹੰ॥

ਯਞ੍ਹੇਤੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਵਾ ਵਿਪਾਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਨਾਮੰ, ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਾ ਰੂਪਅਮਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਵਾ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪਾਕਆਹਾਰਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨਵਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਵਿਪਾਕਆਹਾਰਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨਵਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪੰ ਸੇਸਰੂਪਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਨਵਸੁ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੰ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਨ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਰੂਪਸ੍ਸ ਵਾ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇ ਵਾ ਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਏਕਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਸੇਸੰ ਪਠਮਭਵਙ੍ਗਤੋ ਪਭੁਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਯਥਾਰਹੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਨਯੇ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨੇ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਟ੍ਠਾਨਕਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਤੰ ਆਰਭਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ ''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਾਮਰੂਪੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਚ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਹਿ ''ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੬੨) ਨਯੇਨ ਬਹੁਧਾ ਵੇਦਨਾਦੀਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ। ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਪਨ –

ਚਿਤ੍ਤਜੇਨ ਹਿ ਰੂਪੇਨ, ਇਧ ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ।
ਅਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸਾਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਇਤਿ॥

ਚਿੱਤੇ ਹਿ ਪਸੰਨੇ ਅੱਪਸੰਨੇ ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਉੱਪੱਜਮਾਨਾਨਿ ਦਿੱਟਾਨਿ। ਦਿੱਟੇਨ ਚ ਅਦਿੱਟੱਸ ਅਨੁਮਾਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਇਧ ਦਿੱਟੇਨ ਚਿੱਤਜਰੂਪੇਨ ਅਦਿੱਟੱਸਾਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਰੂਪੱਸ ਵਿੱਞਾਣੰ ਪੱਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਜਾਨਿਤੱਬਮੇਤੰ। ਕੱਮਸਮੁੱਟਾਨੱਸਾਪਿ ਹਿ ਤੱਸ ਚਿੱਤਸਮੁੱਟਾਨੱਸੇਵ ਵਿੱਞਾਣਪੱਚਯਤਾ ਪੱਟਾਨੇ (ਪੱਟਾ॰ ੧.੧.੫੩, ੪੧੯) ਆਗਤਾਤਿ। ਏਵੰ ਪੱਚਯਨਯਤੋ ਪੇੱਥ ਵਿੱਞਾਤੱਬੋ ਵਿਨਿੱਛਯੋ।

ਏੱਥ ਚ ''ਵਿੱਞਾਣਪੱਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਭਾਸਮਾਨੇਨ ਭਗਵਤਾ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪਪਰਿੱਖਮਾਨਾਨੰ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨੰ ਪਰਮੱਥਤੋ ਨਾਮਰੂਪਮੱਤਮੇਵ ਪਵੱਤਮਾਨੰ ਦਿੱਸਤਿ, ਨ ਸੱਤੋ, ਨ ਪੋਸੋ; ਤਸ੍ਮਾ ਅੱਪਟਿਵੱਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ ਅਨੁੱਤਰੰ ਧੱਮਚੱਕੰ ਪਵੱਤਿਤੰ ਹੋਤੀਤਿ।

ਵਿੱਞਾਣਪੱਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਪਦਨਿੱਦੇਸੋ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਦਨਿੱਦੇਸੋ

੨੨੯. ਨਾਮਰੂਪਪੱਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿੱਦੇਸੇ –

ਨਾਮੰ ਖਨ੍ਧੱਤਯੰ ਰੂਪੰ, ਭੂਤਵੱਥਾਦਿਕੰ ਮਤੰ।
ਕਤੇਕਸੇਸੰ ਤੰ ਤੱਸ, ਤਾਦਿਸੱਸੇਵ ਪੱਚਯੋ॥

ਯਞ੍ਹੇਤੰ ਸਲ਼ਾਯਤਨੱਸ ਪੱਚਯਭੂਤੰ ਨਾਮਰੂਪੰ, ਤੱਥ ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾਦਿੱਖਨ੍ਧੱਤਯੰ, ਰੂਪੰ ਪਨ ਸਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪੰਨੰ ਨਿਯਮਤੋ ਚੱਤਾਰਿ ਭੂਤਾਨਿ ਛ ਵੱਥੂਨਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਭੂਤਵੱਥਾਦਿਕੰ ਮਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤੱਬੰ। ਤੰ ਪਨ ''ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਕਤੇਕਸੇਸੰ ''ਛੱਟਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਕਤੇਕਸੇਸੱਸੇਵ ਸਲ਼ਾਯਤਨੱਸ ਪੱਚਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤੱਬੰ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਆਰੁੱਪੇ ਨਾਮਮੇਵ ਪੱਚਯੋ। ਤਞ੍ਚ ਛੱਟਾਯਤਨੱਸੇਵ, ਨ ਅੰਞੱਸ। ''ਨਾਮਪੱਚਯਾ ਛੱਟਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਵਾਰੇ ਵੱਖਤਿ। ਇਧ ਸਙ੍ਗਹਿਤਮੇਵ ਹਿ ਤੱਥ ਵਿਭੱਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤੱਬੰ।

ਤੱਥ ਸਿਯਾ – ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਜਾਨਿਤੱਬੰ ''ਨਾਮਰੂਪੰ ਸਲ਼ਾਯਤਨੱਸ ਪੱਚਯੋ''ਤਿ? ਨਾਮਰੂਪਭਾਵੇ ਭਾਵਤੋ। ਤੱਸ ਤੱਸ ਹਿ ਨਾਮੱਸ ਰੂਪੱਸ ਚ ਭਾਵੇ ਤੰ ਤੰ ਆਯਤਨੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਅੰਞਥਾ। ਸਾ ਪਨੱਸ ਤੱਭਾਵਭਾਵੀਭਾਵਤਾ ਪੱਚਯਨਯਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਆਵਿਭਵਿੱਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ –

ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਵੱਤੇ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਯੰ ਯੱਸ ਪੱਚਯੋ।
ਯਥਾ ਚ ਪੱਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਨੇੱਯੰ ਵਿਭਾਵਿਨਾ॥

ਤੱਤ੍ਰਾਯੰ ਅੱਥਦੀਪਨਾ –

ਨਾਮਮੇਵ ਹਿ ਆਰੁੱਪੇ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵੱਤਿਸੁ।
ਪੱਚਯੋ ਸੱਤਧਾ ਛੱਟਾ, ਹੋਤਿ ਤੰ ਅਵਕੰਸਤੋ॥

ਕਥੰ? **'ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ'** ਤਾਵ ਅਵਕੰਸਤੋ ਸਹਜਾਤਅੰਞਮੰਞਨਿੱਸਯਸੰਪਯੁੱਤਵਿਪਾਕਅੱਥਿਅਵਿਗਤਪੱਚਯੇਹਿ ਸੱਤਧਾ ਨਾਮੰ ਛੱਟਾਯਤਨੱਸ ਪੱਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਨੇੱਥ ਹੇਤੁਪੱਚਯੇਨ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹਾਰਪੱਚਯੇਨਾਤਿ ਏਵੰ ਅੰਞਥਾਪਿ ਪੱਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਤੱਸ ਵਸੇਨ ਉੱਕੰਸਾਵਕੰਸੋ ਵੇਦਿਤੱਬੋ।

'ਪਵਤ੍ਤੇ'ਪਿ ਵਿਪਾਕੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਇਤਰੰ ਪਨ ਅਵਕੰਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਵਜ੍ਜੇਹਿ ਛਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨਾਤਿ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਕ੍ਕੰਸਾਵਕੰਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਭਵੇ ਨਾਮੰ, ਤਥੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ।
ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਇਤਰੇਸੰ ਤੰ, ਛਹਾਕਾਰੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ॥

ਆਰੁਪ੍ਪਤੋ ਹਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਤੰ ਵਿਪਾਕਨਾਮੰ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਸਹਾਯੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਯਥਾ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਵੁਤ੍ਤੰ ਤਥੇਵ ਅਵਕੰਸਤੋ ਸਤ੍ਤਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਇਤਰੇਸੰ ਪਨੇਤੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਸਹਾਯੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਹਜਾਤ ਨਿਸ੍ਸਯਵਿਪਾਕਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ ਛਹਾਕਾਰੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨਾਤਿ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਕ੍ਕੰਸਾਵਕੰਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਵਤ੍ਤੇਪਿ ਤਥਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਕੰ ਪਾਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ।
ਅਪਾਕੰ ਅਵਿਪਾਕਸ੍ਸ, ਛਧਾ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ॥

ਪਵਤ੍ਤੇਪਿ ਹਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਯਥਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ, ਤਥੇਵ ਵਿਪਾਕਨਾਮੰ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਵਕੰਸਤੋ ਸਤ੍ਤਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਪਾਕੰ ਪਨ ਅਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਵਕੰਸਤੋਵ ਤਤੋ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੰ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਛਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਨੇਤ੍ਥ ਉਕ੍ਕੰਸਾਵਕੰਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥੇਵ ਸੇਸਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ, ਵਿਪਾਕੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵੇ।
ਚਤੁਧਾ ਅਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ, ਏਵਮੇਵ ਪਕਾਸਿਤੰ॥

ਤਤ੍ਥੇਵ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸੇਸਾਨੰ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਚਕ੍ਖੁਪ੍ਪਸਾਦਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਮ੍ਪਿ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਨਾਮੰ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚਤੁਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਵਿਪਾਕੰ, ਅਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਏਵਮੇਵ ਪਕਾਸਿਤੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦਮ੍ਪਿ ਤੇਸੰ ਚਤੁਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਤਾਵ ਨਾਮਮੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਵਾ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਆਯਤਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਰੂਪੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਆਰੁਪ੍ਪ-ਭਵੇ ਭਵਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ।
ਨ ਏਕਾਯਤਨਸ੍ਸਾਪਿ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਭਵੇ ਪਨ॥

ਰੂਪਤੋ ਸਨ੍ਧਿਯੰ ਵਤ੍ਥੁ, ਛਧਾ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ।
ਭੂਤਾਨਿ ਚਤੁਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਅਵਿਸੇਸਤੋ॥

ਰੂਪਤੋ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪੰ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਛਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਨ ਭੂਤਾਨਿ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਯੰ ਯੰ ਆਯਤਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚਤੁਧਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤਿਧਾ ਜੀਵਿਤਮੇਤੇਸੰ, ਆਹਾਰੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ।
ਤਾਨੇਵ ਛਧਾ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਵਤ੍ਥੁ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਞ੍ਚਧਾ॥

ਏਤੇਸਂ ਪਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਰੂਪਜੀਵਿਤਂ ਤਿਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

'ਆਹਾਰੋ ਚਾ'ਤਿ ਆਹਾਰੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਆਹਾਰਵਸੇਨ ਤਿਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਯੇ ਸਤ੍ਤਾ ਆਹਾਰੂਪਜੀਵਿਨੋ, ਤੇਸਂ ਆਹਾਰਾਨੁਗਤੇ ਕਾਯੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂਯੇਵ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ ਛਹਾਕਾਰੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਵਸੇਸਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇ, ਨੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ। ਏਵਂ ਰੂਪਮੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤੇ ਵਾ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਆਯਤਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

> ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਨੁਭਯਂ, ਹੋਤਿ ਯਂ ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ।
> ਯਥਾ ਚ ਤਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਵਿਨਾ॥

ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਵਤ੍ਥੁਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਵਿਪਾਕਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਮੁਖਮਤ੍ਤਂ। ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾ ਸਬ੍ਬਂ ਯੋਜੇਤੁਨ੍ਤਿ ਨ ਏਤ੍ਥ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਫਸ੍ਸਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੩੦. ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇ –

> ਛਲ਼ੇਵ ਫਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖੇਪਾ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਆਦਯੋ।
> ਵਿਞ੍ਞਾਣਮਿਵ ਬਤ੍ਤਿਂਸ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

'ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ' ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਆਦਯੋ ਛਲ਼ੇਵ ਫਸ੍ਸਾ ਆਗਤਾ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਪਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਤਿ ਦਸ, ਸੇਸਾ ਬਾਵੀਸਤਿ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ ਬਾਵੀਸਤੀਤਿ ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਮਿਵ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ। ਤਤ੍ਥ –

> ਛਟ੍ਠੇਨ ਸਹ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਚਕ੍ਖਾਦਿਂ ਬਾਹਿਰੇਹਿਪਿ।
> ਸਲ਼ਾਯਤਨਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਛਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਚਕ੍ਖਣਾ॥

ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਤਾਵ ''ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪਵਤ੍ਤਿਕਥਾ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰਤੋ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਹਤੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਞ੍ਚ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਏਕਦੇਸਸਰੂਪੇਕਸੇਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਛਟ੍ਠੇਨ ਸਹ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ, ਤੇ ਯਂ ਯਂ ਆਯਤਨਂ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤਾ ਬਾਹਿਰਮ੍ਪਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਛਟ੍ਠੇਨ ਸਹ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਬਾਹਿਰੇਹਿਪਿ

ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਏਕਸੇਸੇ ਕਤੇ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਨ ਸਬ੍ਬਾਯਤਨੇਹਿ ਏਕੋ ਫਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਭੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਏਕਮ੍ਹਾ ਆਯਤਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਫਸ੍ਸਾ, ਅਯਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਏਕੋਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਕਸ੍ਮਾਤਿ? ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ – ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ। ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਏਕੋ ਏਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਨ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਭੋਤਿ ਪਨ ਅਨੇਕੇਹਿ ਏਕੋ; ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾ ਰੂਪਾਯਤਨਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਾ ਮਨਾਯਤਨਾ ਅਵਸੇਸਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵ ਹਿ –

ਏਕੋ ਪਨੇਕਾਯਤਨ-ਪ੍ਪਭਵੋ ਇਤਿ ਦੀਪਿਤੋ।
ਫਸ੍ਸੋਯਂ ਏਕਵਚਨ-ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨਿਧ ਤਾਦਿਨਾ॥

‘**ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨਾ**’ਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਅਨੇਕੇਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਏਕੋ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਾਦਿਨਾ ਦੀਪਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਯਤਨੇਸੁ ਪਨ –

ਛਧਾ ਪਞ੍ਚ ਤਤੋ ਏਕਂ, ਨਵਧਾ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਛ।
ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਮੇਤਸ੍ਸ, ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਵਿਭਾਵਯੇ॥

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਵਿਭਾਵਨਾ – ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ ਛਧਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਏਕਂ ਵਿਪਾਕਮਨਾਯਤਨਂ ਅਨੇਕਭੇਦਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਵਿਪਾਕਆਹਾਰਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ ਨਵਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਬਾਹਿਰੇਸੁ ਪਨ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ ਚਤੁਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ। ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਨ ਤਾਨਿ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਞ੍ਚ ਤਥਾ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਛ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਮੇਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਵਿਭਾਵਯੇਤਿ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਵੇਦਨਾਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੩੧. ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ –

ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਦਿਕਾ।
ਛਲ਼ੇਵ ਤਾ ਪਭੇਦੇਨ, ਏਕੂਨਨਵੁਤੀ ਮਤਾ॥

ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਵੇਦਨਾਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਨਯੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਇਮਾ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਦਿਕਾ ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਛਲ਼ੇਵ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਾ ਪਨ ਪਭੇਦੇਨ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਕੂਨਨਵੁਤੀਤਿ ਮਤਾ।

ਵੇਦਨਾਸੁ ਪਨੇਤਾਸੁ, ਇਧ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਵੇਦਨਾ।
ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਯੁਤ੍ਤਾਵ, ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਭਾਸਿਤਾ॥

ਅਟ੍ਠਧਾ ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਮ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ।

> ਸੇਸਾਨਂ ਏਕਧਾ ਫਸ੍ਸੋ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਸੋ ਤਥਾ॥

ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੋ ਫਸ੍ਸੋ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਵਿਪਾਕਆਹਾਰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਾਨਂ ਪਨ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੋ ਫਸ੍ਸੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਏਕਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

'ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਸੋ ਤਥਾ'ਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਹਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਨਂ ਸੋ ਸਹਜਾਤਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਤਥੇਵ ਅਟ੍ਠਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਭੂਮਕਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਨਮ੍ਪਿ। ਯਾ ਪਨੇਤਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕਾਮਾਵਚਰਵੇਦਨਾ, ਤਾਸਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਏਕਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਤਣ੍ਹਾਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੩੨. ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ –

> ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦਿਭੇਦੇਨ, ਛ ਤਣ੍ਹਾ ਇਧ ਦੀਪਿਤਾ।
> ਏਕੇਕਾ ਤਿਵਿਧਾ ਤਤ੍ਥ, ਪਵਤ੍ਤਾਕਾਰਤੋ ਮਤਾ॥

ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ 'ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਪਿਤਿਤੋ ਨਾਮਵਸੇਨ ਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਇਮਾ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਾਮਵਸੇਨ ਛ ਤਣ੍ਹਾ ਦੀਪਿਤਾ ਪਕਾਸਿਤਾ ਕਥਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪੇ ਤਣ੍ਹਾ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਦਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਾਸੁ ਚ ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਸੁ ਏਕੇਕਾ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਤੋ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾਤਿ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧਾ ਮਤਾ। ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਏਵ ਹਿ ਯਦਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਗਤਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਾਮਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਦਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਦਾ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੋ ਹਿ ਰਾਗੋ ਭਵਤਣ੍ਹਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ''ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਦਾ ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੋ ਹਿ ਰਾਗੋ ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾਦੀਸੁਪੀਤਿ ਏਤਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਤਿ ਛਤ੍ਤਿਂਸ। ਇਤਿ ਅਤੀਤਾ ਛਤ੍ਤਿਂਸ, ਅਨਾਗਤਾ ਛਤ੍ਤਿਂਸ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਛਤ੍ਤਿਂਸਾਤਿ ਅਟ੍ਠਸਤਂ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾ ਪਨ ਸਙ੍ਖਿਪ੍ਪਮਾਨਾ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਛ, ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਤਿਸ੍ਸੋਵ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਿਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪੁਤ੍ਤੇ ਮਮਤ੍ਤੇਨ ਧਾਤਿਯਾ ਵਿਯ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵੇਦਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਯ ਮਮਤ੍ਤੇਨ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਦਾਯਕਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਕਾਰਗਨ੍ਧਬ੍ਬਗਨ੍ਧਿਕਸੂਦਤਨ੍ਤੁਵਾਯਰਸਾਯਨਵਿਧਾਯਕਵੇਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਮਹਾਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਪੇਸਾ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਵਿਪਾਕਸੁਖਵੇਦਨਾ।
ਏਕਾਵ ਏਕਧਾ ਚੇਸਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ॥

'**ਏਕਧਾ**'ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ –

ਦੁਕ੍ਖੀ ਸੁਖੰ ਪਤ੍ਥਯਤਿ, ਸੁਖੀ ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਇਚ੍ਛਤਿ।
ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਸੁਖਮਿਚ੍ਚੇਵ ਭਾਸਿਤਾ॥

ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਚ੍ਚਯਾ ਤਸ੍ਮਾ, ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਵੇਦਨਾ।
ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਹੇਸਿਨਾ॥

ਵੇਦਨਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਚਾਪਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਨਾਨੁਸਯੰ ਵਿਨਾ।
ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਸਾ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵੁਸੀਮਤੋਤਿ॥

ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਉਪਾਦਾਨਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੩੩. ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ –

ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਤਾਨਿ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਗਤੋ।
ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾ, ਕਮਤੋ ਚ ਵਿਭਾਵਯੇ॥

ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਹਿ ਉਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਆਗਤਾਨਿ। ਤੇਸੰ ਅਯੰ **ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਗੋ** – ਵਤ੍ਥੁਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਾਮੰ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ **ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ**। ਕਾਮੋ ਚ ਸੋ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚਾਤਿਪਿ **ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ**। **ਉਪਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਲ਼੍ਹਗ੍ਗਹਣੰ। ਦਲ਼੍ਹਤ੍ਥੋ ਹੇਤ੍ਥ ਉਪਸਦ੍ਦੋ ਉਪਾਯਾਸ-ਉਪਕਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਸਾ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨੰ**। ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ ਵਾ **ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨੰ** । ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿਆਦੀਸੁ ਹਿ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿੰ ਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਤਥਾ ਸੀਲਬ੍ਬਤੰ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ **ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨੰ**। ਸੀਲਬ੍ਬਤਞ੍ਚ ਤੰ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚਾਤਿਪਿ **ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨੰ**। ਗੋਸੀਲਗੋਵਤਾਦੀਨਿ ਹਿ ਏਵੰ ਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਤੋ ਸਯਮੇਵ ਉਪਾਦਾਨਾਨੀਤਿ। ਤਥਾ ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਾਦੋ, ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਉਪਾਦਾਨੰ। ਕਿੰ ਵਦਨ੍ਤਿ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਵਾ? ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾਦੁਪਾਦਾਨੰ **ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨੰ**। ਅਤ੍ਤਵਾਦਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨੰ**। ਅਯੰ ਤਾਵ ਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਗੋ।

'**ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰੇ**' ਪਨ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ ਤਾਵ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੰ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ? ਯੋ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮਰਾਗੋ ਕਾਮਨਨ੍ਦੀ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮਸ੍ਨੇਹੋ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਕਾਮਮੁਚ੍ਛਾ ਕਾਮਜ੍ਝੋਸਾਨੰ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਤਣ੍ਹਾਦਲ਼੍ਹਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਣ੍ਹਾਦਲ਼੍ਹਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਪੁਰਿਮਤਣ੍ਹਾਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਦਲ਼੍ਹਸਮ੍ਭੂਤਾ ਉਤ੍ਤਰਤਣ੍ਹਾ ਏਵ। ਕੇਚਿ ਪਨਾਹੁ – ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਪਤ੍ਥਨਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਚੋਰਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਪ੍ਪਸਾਰਣੰ ਵਿਯ। ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣੰ ਉਪਾਦਾਨੰ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਭਣ੍ਡਗ੍ਗਹਣੰ ਵਿਯ। ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਥਾ ਪਰਿਯੇਸਨਾਰਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਮੂਲਾਤਿ। ਸੇਸੁਪਾਦਾਨਤ੍ਤਯੰ ਪਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਮੇਵ।

ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਅਟ੍ਠਸਤਪ੍ਪਭੇਦਾਯਪਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਦਲ੍ਹਭਾਵੋ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ। ਦਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ। ਯਥਾਹ – ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ? ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਯੇਸਗ੍ਗਾਹੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੨੧; ਵਿਭ॰ ੯੩੮) ਸੀਲਵਤੇਹਿ ਸੁਦ੍ਧਿਪਰਾਮਸਨਂ ਪਨ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਂ। ਯਥਾਹ – ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਂ? ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਸੀਲੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ, ਵਤੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ, ਸੀਲਬ੍ਬਤੇਨ ਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਯੇਸਗ੍ਗਾਹੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੨੨; ਵਿਭ॰ ੯੩੮)। ਵੀਸਤਿਵਤ੍ਥੁਕਾ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਂ। ਯਥਾਹ – ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਂ? ਇਧ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ...ਪੇ॰... ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਯੇਸਗ੍ਗਾਹੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੨੩; ਵਿਭ॰ ੯੩੮)। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰੋ।

'**ਕਮਤੋ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਤਿਵਿਧੋ ਕਮੋ – ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੋ, ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰੇ ਇਮਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਅਭਾਵਤੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਾਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਤਤੋ ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਯਂ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਅਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਂ, ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਪਰਲੋਕਨਿਰਪੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਠਮਂ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਂ, ਤਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਲਬ੍ਬਤਕਾਮੁਪਾਦਾਨਾਨੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ।

ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਾਦੀਨਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪਠਮਂ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਤ੍ਤਾ। ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ ਪਚ੍ਛਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤਿ। ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੋ।

ਮਹਾਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਏਤੇਸੁ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ ਪਠਮਂ ਦੇਸਿਤਂ। ਮਹਾਵਿਸਯਞ੍ਹਿ ਤਂ ਅਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੋਗਾ। ਅਪ੍ਪਵਿਸਯਾਨਿ ਇਤਰਾਨਿ ਚਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੋਗਾ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਆਲਯਰਾਮਤਾਯ ਪਜਾਯ ਪਾਕਟਂ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ, ਨ ਇਤਰਾਨਿ। ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਵਾ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾਨਂ ਸਮਧਿਗਮਤ੍ਥਂ ਕੋਤੂਹਲਮਙ੍ਗਲਾਦਿਬਹੁਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ। ਤਂ ਪਭਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਯੇ ਗੋਕਿਰਿਯਂ ਵਾ ਕੁਕ੍ਕੁਰਕਿਰਿਯਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਤੋ ਓਲਾਰਿਕਨ੍ਤਿ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਂ ਪਠਮਂ ਦੇਸਿਤਂ, ਸੁਖੁਮਤ੍ਤਾ ਅਨ੍ਤੇ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ।

ਤਣ੍ਹਾ ਚ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸੇਤ੍ਥ, ਏਕਧਾ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ।
ਸਤ੍ਤਧਾ ਅਟ੍ਠਧਾ ਵਾਪਿ, ਹੋਤਿ ਸੇਸਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਸਾ॥

ਏਤ੍ਥ ਚ ਏਵਂ ਦੇਸਿਤੇ ਉਪਾਦਾਨਚਤੁਕ੍ਕੇ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਏਕਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਨ੍ਦਿਤੇਸੁ ਵਿਸਯੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਸੇਸਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਪਨ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਧਾ ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਹ ਅਟ੍ਠਧਾ ਵਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਚ ਸਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਤਦਾ ਅਸਹਜਾਤਾਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਭਵਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੩੪. ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ –

ਅਤ੍ਥਤੋ ਧਮ੍ਮਤੋ ਚੇਵ, ਸਾਤ੍ਥਤੋ ਭੇਦਸਙ੍ਗਹਾ।
ਯਂ ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚੇਵ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

ਤਤ੍ਥ ਭਵਤੀਤਿ ਭਵੋ। **ਦੁਵਿਧੇਨਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥਵਾ ਦੁਵਿਧੇਨਾਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੇ ਕਰਣਵਚਨੰ, ਦੁਵਿਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਭਵੋ **ਕਮ੍ਮਭਵੋ**। ਉਪਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਭਵੋ **ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਭਵਤੀਤਿ ਭਵੋ। ਕਮ੍ਮੰ ਪਨ ਯਥਾ ਸੁਖਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ''ਸੁਖੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨਮੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੯੪) ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵੰ ਭਵਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਫਲਵੋਹਾਰੇਨ ਭਵੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਕਮ੍ਮਭ**ਵੋਤਿ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਯੋ ਕਮ੍ਮਭਵੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਕਤਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਏਵ। **ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਵਸੇਸੰ। ਭਵੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਗਮੇਤਿ ਚਾਤਿ **ਭਵਗਾਮਿ**। ਇਮਿਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਵਟ੍ਟਕਥਾ, ਤਞ੍ਚ ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ। ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮੰ।

ਕਾਮਭਵਾਦੀਸੁ ਕਾਮਸਙ੍ਖਾਤੋ ਭਵੋ **ਕਾਮਭਵੋ**। ਏਸ ਨਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ। ਸਞ੍ਞਾਵਤੰ ਭਵੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਭਵੇ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਸਞ੍ਞਾਭਵੋ**। ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ **ਅਸਞ੍ਞਾਭਵੋ**। ਓਲ਼ਾਰਿਕਸਞ੍ਞਾਯ ਅਭਾਵਾ ਸੁਖੁਮਾਯ ਚ ਭਾਵਾ ਨੇਵ ਸਞ੍ਞਾ ਨਾਸਞ੍ਞਾ ਅਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇਤਿ **ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਭਵੋ**। ਏਕੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਵੋਕਿਣ੍ਣੋ ਭਵੋ **ਏਕਵੋਕਾਰਭਵੋ**। ਏਕੋ ਵਾ ਵੋਕਾਰੋ ਅਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸਾਤਿ ਏਕਵੋਕਾਰਭਵੋ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਚਤੁਵੋਕਾਰਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇਸੁ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭ**ਵੋਤਿ ਏਸ ਨਵਵਿਧੋਪਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਏਵੰ ਤਾਵੇਤ੍ਥ 'ਅਤ੍ਥਤੋ' ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਧਮ੍ਮਤੋ' ਪਨ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਧਮ੍ਮਤੋ ਤੇਰਸ ਚੇਤਨਾ, ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚਤਸ੍ਸੋ। ''ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚੇਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਾ ਆਚਯਗਾਮਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਕਾਮਭਵੋ ਪਞ੍ਚ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਤਥਾ ਰੂਪਭਵੋ, ਅਰੂਪਭਵੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਸਞ੍ਞਾਭਵੋ ਚਤੁਪਞ੍ਚ, ਅਸਞ੍ਞਾਭਵੋ ਏਕੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਭਵੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ। ਏਕਵੋਕਾਰਭਵਾਦਯੋ ਏਕਚਤੁਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਧਮ੍ਮਤੋ'ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਸਾਤ੍ਥਤੋ'ਤਿ ਯਥਾ ਚ ਭਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਥੇਵ ਕਾਮਞ੍ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਪੁਰਿਮਾ ਅਤੀਤਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਮੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਆਯਤਿੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਤਿ ਪੁਨਵਚਨੰ ਸਾਤ੍ਥਕਮੇਵ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ? ਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਚੇਤਨਾਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਧ ਪਨ ''ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਮੇਵ ਕਮ੍ਮੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਾਨਿ ਅਸਞ੍ਞਾਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ। ਕਿੰ ਵਾ ਬਹੁਨਾ? ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋਵ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ''ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ''ਤਿ ਇਧ ਪਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਸਾਤ੍ਥਕਮੇਵਿਦੰ ਪੁਨਵਚਨਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ 'ਸਾਤ੍ਥਤੋ'ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਭੇਦਸਙ੍ਗਹਾ'ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਸ੍ਸ ਭੇਦਤੋ ਚੇਵ ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਚ। ਯਞ੍ਹਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਮਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰਿਯਤਿ, ਸੋ ਕਮ੍ਮਭਵੋ। ਤਦਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ। ਏਵੰ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਭਵਾ, ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾਵ ਸਞ੍ਞਾਭਵਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਾ; ਦ੍ਵੇ ਰੂਪਭਵਾ, ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾਵ ਸਞ੍ਞਾਭਵਅਸਞ੍ਞਾਭਵਏਕਵੋਕਾਰਭਵਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਾ; ਦ੍ਵੇ ਅਰੂਪਭਵਾ, ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾਵ ਸਞ੍ਞਾਭਵਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਭਵਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵਾਤਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਨ੍ਤੋਗਧੇਹਿ ਛ ਭਵਾ। ਯਥਾ ਚ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਨ੍ਤੋਗਧੇਹਿ ਛ ਭਵਾ ਤਥਾ ਸੇਸੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾਪੀਤਿ ਏਵੰ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭੇਦਤੋ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਨ੍ਤੋਗਧੇਹਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਭਵਾ।

ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਪਨ ਕਮ੍ਮਭਵੰ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਞ੍ਚ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਨ੍ਤੋਗਧੇਹਿ ਏਕੋ ਕਾਮਭਵੋ, ਤਥਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਤਿ ਤਯੋ ਭਵਾ। ਤਥਾ ਸੇਸੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾਪੀਤਿ ਏਵੰ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਨ੍ਤੋਗਧੇਹਿ ਦ੍ਵਾਦਸ

ਭਵਾ। ਅਪਿਚ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਕਾਮਭਵੂਪਗੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਮ੍ਮਭਵੋ। ਤਦਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ। ਏਵੰ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਨੁਲੋਮੇਹਿ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਭਵਾ, ਦ੍ਵੇ ਰੂਪਭਵਾ, ਦ੍ਵੇ ਅਰੂਪਭਵਾਤਿ ਅਪਰੇਨਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਛ ਭਵਾ। ਕਮ੍ਮਭਵਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਭੇਦੰ ਵਾ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਨੁਲੋਮੇਹਿ ਕਾਮਭਵਾਦਿਵਸੇਨ ਤਯੋ ਭਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਾਮਭਵਾਦਿਭੇਦਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਕਮ੍ਮਭਵਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਭਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮੁਪਪਤ੍ਤਿਭੇਦਞ੍ਚ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋਤਿ ਭਵਵਸੇਨ ਏਕੋ ਭਵੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਭੇਦਸਙ੍ਗਹਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਯੰ ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚੇਵਾਤਿ ਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨੰ ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ? ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕੋ ਵਿਯ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ। ਸੋ 'ਇਦੰ ਯੁਤ੍ਤੰ, ਇਦੰ ਅਯੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭਵੰ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਤਿਯੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਦੇਕਚ੍ਚੇ ''ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਸਬ੍ਬੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬੋ ਹੋਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਨੁਸ੍ਸਵਵਸੇਨ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਾ ''ਕਾਮਾ ਨਾਮੇਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਚੇਵ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਕੁਲਾਦੀਸੁ ਛਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਲੋਕੇ ਚ ਸਮਿਦ੍ਧਾ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਅਧਿਗਮਤ੍ਥੰ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਾਦੀਹਿ ਵਞ੍ਚਿਤੋ 'ਇਮਿਨਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਕਾਮਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਵਸੇਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਿਪਿ ਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਅਪਾਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੇ ਵਾ ਪਨ ਕਾਮੇ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧੇ ਵਾ ਗੋਪਯਮਾਨੋ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਵਸੇਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਿਪਿ ਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਅਪਾਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਕਮ੍ਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਸਞ੍ਞਾਭਵਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਾ ਪਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵ।

ਅਪਰੋ ਪਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਾਦੀਹਿ ਉਪਬ੍ਰੂਹਿਤਞਾਣੋ ''ਇਮਿਨਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਕਾਮਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਵਸੇਨ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਸੁਚਰਿਤਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਦੇਵੇਸੁ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਕਮ੍ਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਸਞ੍ਞਾਭਵਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਾ ਪਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵ। ਇਤਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ ਸਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਾਨ੍ਤੋਗਧਸ੍ਸ ਕਾਮਭਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

ਅਪਰੋ ''ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਤਤੋ ਸਮਿਦ੍ਧਤਰਾ ਕਾਮਾ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਵਸੇਨੇਵ ਰੂਪਾਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਬਲੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਕਮ੍ਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਸਞ੍ਞਾਅਸਞ੍ਞਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾ ਨਾਸਞ੍ਞਾਏਕਵੋਕਾਰਚਤੁਵੋਕਾਰਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਾ ਪਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵ। ਇਤਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ ਸਪ੍ਪਭੇਦਾਨੰ ਸਾਨ੍ਤੋਗਧਾਨੰ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ।

ਅਪਰੋ ''ਅਯੰ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਕਾਮਾਵਚਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਨੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਸੁਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਦੁਪਗੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਕਮ੍ਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਸਞ੍ਞਾਭਵਾਦਯੋ ਪਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵ। ਇਤਿ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨੰ ਸਪ੍ਪਭੇਦਾਨੰ ਸਾਨ੍ਤੋਗਧਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

ਅਪਰੋ ''ਅਯੰ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਕਾਮਾਵਚਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਨੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਸੁਖੀ ਹੋਤਿ, ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨੇਨ ਤਦੁਪਗੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਤਦਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਸਞ੍ਞਾਭਵਾਦਯੋ ਪਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵ । ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨੰ ਸਪ੍ਪਭੇਦਾਨੰ ਸਾਨ੍ਤੋਗਧਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਭਵਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

ਅਪਰੋ ‘‘ਇਦਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਂ ਨਾਮ ਕਾਮਾਵਚਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਨਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਵਸੇਨ ਤਦੁਪਗਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਤਦਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਸਞ੍ਞਾਭਵਾਦਯੋ ਪਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵ। ਇਤਿ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਮ੍ਪਿ ਸਪ੍ਪਭੇਦਾਨਂ ਸਾਨ੍ਤੋਗਧਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਭਵਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯਂ ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਤਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਕਥਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਚੇ?

ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਨਂ, ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਉਪਾਦਾਨਂ।
ਸਹਜਾਤਾਦੀਹਿਪਿ ਤਂ, ਕਾਮਭਵਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ॥

ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਨਞ੍ਹਿ ਕਾਮਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਭਵੇ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਚੇਤਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਏਕਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਕਾਮਭਵੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਭੇਦੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵਾਤਿ।

ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਦਿਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੨੩੫. ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਭਵੋ**ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਭਵੋਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ। ਸੋ ਪਨ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਕਥਂ ਪਨੇਤਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ‘‘ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਚੇ? ਬਾਹਿਰਪਚ੍ਚਯਸਮਤ੍ਤੇਪਿ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾਦਿਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਬਾਹਿਰਾਨਞ੍ਹਿ ਜਨਕਜਨੇਤ੍ତਿਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਾਹਾਰਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤੇਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਯਮਕਾਨਮ੍ਪਿ ਸਤਂ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾਦਿਵਿਸੇਸੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਚ ਨ ਅਹੇਤੁਕੋ , ਸਬ੍ਬਦਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਅਭਾਵਤੋ; ਨ ਕਮ੍ਮਭਵਤੋ ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਕੋ, ਤਦਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਕਮ੍ਮਭਵਹੇਤੁਕੋਵ। ਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹੀਨਪਣੀਤਾਦਿਵਿਸੇਸਹੇਤੁ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ‘‘ਕਮ੍ਮਂ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਭਜਤਿ ਯਦਿਦਂ ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਤਾਯਾ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮੯)। ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ – ‘‘ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਸਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋਕਾਦਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਜਾਤਿਯਾ ਪਨ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਞ੍ਚੇਵ ਜਰਾਮਰਣਸਙ੍ਖਾਤਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ ਬਾਲਸ੍ਸ ਜਰਾਮਰਣਾਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਵਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਵਾ ਸੋਕਾਦਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਚੇਵ ਸੋਕਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਾ ਪਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਏਕਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿਆਦਿਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੨੪੨. **ਏਵਮੇਤਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸਙ੍ਗਤਿ**ਆਦੀਨਿ ਸਮੁਦਯਵੇਵਚਨਾਨੇਵ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੋਕਾਦਯੋ ਅਵਸਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਾ ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਭਵਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ –

ਸੋਕਾਦੀਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਸਿਦ੍ਧਾ ਭਵਚਕ੍ਕਮਵਿਦਿਤਾਦਿਮਿਦਂ।
ਕਾਰਕਵੇਦਕਰਹਿਤਂ, ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਸੁਞ੍ਞਤਾਸੁਞ੍ਞਂ॥

ਸਤਤਂ ਸਮਿਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਥਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੋਕਾਦੀਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਿਦ੍ਧਾ? ਕਥਮਿਦਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਅਵਿਦਿਤਾਦਿ? ਕਥਂ ਕਾਰਕਵੇਦਕਰਹਿਤਂ? ਕਥਂ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਸੁਞ੍ਞਤਾਸੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਸੋਕਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਵਿਯੋਗਿਨੋ, ਪਰਿਦੇਵੋ ਚ ਨਾਮ ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸਾਤਿ ਤੇਸੁ ਤਾਵ ਸਿਦ੍ਧੇਸੁ ਸਿਦ੍ਧਾਵ ਹੋਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਅਪਿਚ ‘‘ਆਸਵਸਮੁਦਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯੋ’’ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਸਵਸਮੁਦਯਾ ਚੇਤੇ ਸੋਕਾਦਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਵਿਯੋਗੇ ਤਾਵ ਸੋਕੋ ਕਾਮਾਸਵਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ? ਯਥਾਹ –

‘‘ਤਸ੍ਸ ਚੇ ਕਾਮਯਾਨਸ੍ਸ, ਛਨ੍ਦਜਾਤਸ੍ਸ ਜਨ੍ਤੁਨੋ।
ਤੇ ਕਾਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਸਲ੍ਲਵਿਦ੍ਧੋਵ ਰੁਪ੍ਪਤੀ’’ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੩)।

ਯਥਾ ਚਾਹ – ‘‘ਕਾਮਤੋ ਜਾਯਤੀ ਸੋਕੋ’’ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੧੫)। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚੇਤੇ ਦਿਟ੍ਠਾਸਵਸਮੁਦਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਹ – ‘‘ਤਸ੍ਸ ਅਹਂ ਰੂਪਂ, ਮਮ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧)। ਯਥਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਾਸਵਸਮੁਦਯਾ ਏਵਂ ਭਵਾਸਵਸਮੁਦਯਾਪਿ, ਯਥਾਹ – ‘‘ਯੇਪਿ ਤੇ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ ਉਚ੍ਚੇਸੁ ਵਿਮਾਨੇਸੁ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਤੇਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਯਂ ਸਂਵੇਗਂ ਸਨ੍ਤਾਸਂ ਆਪਜ੍ਜ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੩) ਪਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਰਣਭਯੇਨ ਸਨ੍ਤਜ੍ਜਿਤਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਵਿਯਾਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਭਵਾਸਵਸਮੁਦਯਾ ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਸਮੁਦਯਾਪਿ , ਯਥਾਹ – ‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਤਿਵਿਧਂ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੬)।

ਇਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਆਸਵਸਮੁਦਯਾ ਏਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਹੇਤੁਭੂਤੇ ਆਸਵੇ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ। ਆਸਵੇਸੁ ਚ ਸਿਦ੍ਧੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ ਸਿਦ੍ਧਾਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ‘**ਸੋਕਾਦੀਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਿਦ੍ਧਾ**’ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਪੁਨ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਹੇਤੁਫਲਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਹੇਤੁਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗ ‘**ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਅਵਿਦਿਤਾਦੀ**’ਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ।

ਏਵਂ ਸਤਿ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਆਦਿਮਤ੍ਤਕਥਨਂ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਚੇ? ਨਯਿਦਂ ਆਦਿਮਤ੍ਤਕਥਨਂ, ਪਧਾਨਧਮ੍ਮਕਥਨਂ ਪਨੇਤਂ। ਤਿਣ੍ਣਞ੍ਹਿ ਵਟ੍ਟਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਧਾਨਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਹਿ ਅਵਸੇਸਂ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਾਦੀਨਿ ਚ ਬਾਲਂ ਪਲਿਵੇਠੇਨ੍ਤਿ, ਸਪ੍ਪਸਿਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੇਸਂ ਸਪ੍ਪਸਰੀਰਂ ਵਿਯ ਬਾਹਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਚ੍ਛੇਦੇ ਪਨ ਕਤੇ ਤੇਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਸਪ੍ਪਸਿਰਚ੍ਛੇਦੇ ਕਤੇ ਪਲਿਵੇਠਿਤਬਾਹਾਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵਿਯ। ਯਥਾਹ – ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਮਹਾਵ॰ ੧)। ਇਤਿ ਯਂ ਗਣ੍ਹਤੋ ਬਨ੍ਧੋ ਮੁਞ੍ਚਤੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਧਾਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਥਨਮਿਦਂ, ਨ ਆਦਿਮਤ੍ਤਕਥਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਿਦਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਅਵਿਦਿਤਾਦੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਯਿਦਂ ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸੇਟ੍ਠੋ ਸਜਿਤਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਦਿਨਾ ਵਾ

ਸਂਸਾਰਸ੍ਸ ਕਾਰਕੇਨ ''ਸੋ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਅਯਂ ਅਤ੍ਤਾ ਵਦੋ ਵੇਦੇਯ੍ਯੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵੇਦਕੇਨ ਰਹਿਤਂ। ਇਤਿ '**ਕਾਰਕਵੇਦਕਰਹਿਤ**'ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਧਮ੍ਮਕਤ੍ਤਾ ਧੁਵਭਾਵੇਨ, ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਤ੍ਤਾ ਚ ਸੁਭਭਾਵੇਨ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤਤ੍ਤਾ ਸੁਖਭਾਵੇਨ, ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ ਵਸਵਤ੍ਤਨਭੂਤੇਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਚ ਸੁਞ੍ਞਾ, ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਿਪਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ; ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨ ਅਤ੍ਤਾ, ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ , ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ, ਨ ਅਤ੍ਤਵਤੀ, ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਿਪਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ; ਤਸ੍ਮਾ '**ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਸੁਞ੍ਞਤਾਸੁਞ੍ਞਮਿਦਂ**' ਭਵਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਏਵਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ –

ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾ, ਮੂਲਮਤੀਤਾਦਯੋ ਤਯੋ ਕਾਲਾ।
ਦ੍ਵੇ ਅਟ੍ਠ ਦ੍ਵੇ ਏਵ ਚ, ਸਰੂਪਤੋ ਤੇਸੁ ਅਙ੍ਗਾਨਿ॥

ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਭਵਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਤਣ੍ਹਾ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮੂਲਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਦੇਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਹਰਣਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਂ ਵੇਦਨਾਵਸਾਨਂ, ਅਪਰਨ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਂ ਜਰਾਮਰਣਾਵਸਾਨਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਂ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਵਸੇਨ। ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਾਨਞ੍ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾ ਸਂਸਾਰਨਾਯਿਕਾ। ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਵਾ ਪਠਮਂ, ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੂਨਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਪਕਾਸਨਤੋ; ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਦੁਤਿਯਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਜਰਾਮਰਣਪਕਾਸਨਤੋ; ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਵਸੇਨ ਵਾ ਪੁਰਿਮਂ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਵਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋ; ਓਪਪਾਤਿਕਵਸੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋ।

ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤਾ ਚਸ੍ਸ ਤਯੋ ਕਾਲਾ। ਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਰੂਪਤੋ ਆਗਤਵਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਅਤੀਤਕਾਲਾਨਿ , ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਭਵਾਵਸਾਨਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲਾਨਿ, ਜਾਤਿ ਚੇਵ ਜਰਾਮਰਣਞ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਨਾਗਤਕਾਲਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਪੁਨ –

ਹੇਤੁਫਲਹੇਤੁਪੁਬ੍ਬਕ-ਤਿਸਨ੍ਧਿਚਤੁਭੇਦਸਙ੍ਗਹਞ੍ਚੇਤਂ।
ਵੀਸਤਿਆਕਾਰਾਰਂ, ਤਿਵਟ੍ਟਮਨਵਟ੍ਠਿਤਂ ਭਮਤਿ॥

ਇਤਿਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਕੋ ਹੇਤੁਫਲਸਨ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਵੇਦਨਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਕੋ ਫਲਹੇਤੁਸਨ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਭਵਸ੍ਸ ਚ ਜਾਤਿਯਾ ਚ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਕੋ ਹੇਤੁਫਲਸਨ੍ਧੀਤਿ। ਏਵਮਿਦਂ ਹੇਤੁਫਲਹੇਤੁਪੁਬ੍ਬਕਤਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਨ੍ਧੀਨਂ ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਪਨਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਙ੍ਗਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਕੋ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਾਮਰੂਪਸਲ਼ਾਯਤਨਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾ ਦੁਤਿਯੋ, ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਭਵਾ ਤਤਿਯੋ, ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋਤਿ। ਏਵਮਿਦਂ ਚਤੁਭੇਦਸਙ੍ਗਹਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਤੀਤੇ ਹੇਤਵੋ ਪਞ੍ਚ, ਇਦਾਨਿ ਫਲਪਞ੍ਚਕਂ।
ਇਦਾਨਿ ਹੇਤਵੋ ਪਞ੍ਚ, ਆਯਤਿਂ ਫਲਪਞ੍ਚਕਨ੍ਤਿ॥

ਏਤੇਹਿ ਪਨ ਵੀਸਤਿਯਾ ਆਕਾਰੇਹਿ ਅਰੇਹਿ ਵੀਸਤਿਆਕਾਰਾਰਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ '**ਅਤੀਤੇ ਹੇਤਵੋ ਪਞ੍ਚਾ**'ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਤਾਵ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਏਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਵਿਦ੍ਵਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਿਤਸਿਤੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਭਵਾਪਿ ਗਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿਂ ਮੋਹੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਆਯੂਹਨਾ

ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਉਪਗਮਨਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿਂ ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੭)।

ਤਤ੍ਥ **ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮੇ ਕਮ੍ਮਭਵੇ, ਅਤੀਤਜਾਤਿਯਂ ਕਮ੍ਮਭਵੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮੋਹੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਯੋ ਤਦਾ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਮੋਹੋ, ਯੇਨ ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। **ਆਯੂਹਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤੋ ਪੁਰਿਮਚੇਤਨਾਯੋ, ਯਥਾ ‘ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਮਾਸਮ੍ਪਿ ਸਂਵਚ੍ਛਰਮ੍ਪਿ ਦਾਨੂਪਕਰਣਾਨਿ ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪੁਰਿਮਚੇਤਨਾਯੋ। ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਪਨ ਹਤ੍ਥੇ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਯਤੋ ਚੇਤਨਾ ਭਵੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਕਾਵਜ੍ਜਨੇਸੁ ਵਾ ਛਸੁ ਜਵਨੇਸੁ ਚੇਤਨਾ ਆਯੂਹਨਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਾਮ। ਸਤ੍ਤਮਾ ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵਾ ਪਨ ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ, ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਆਯੂਹਨਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਾਮ। **ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਯਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਫਲੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਨਿਕਾਮਨਾ ਪਤ੍ਥਨਾ ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮ। **ਉਪਗਮਨਂ ਉਪਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਭਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ; ‘ਇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸੁਕਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਠਾਨੇ ਕਾਮੇ ਸੇਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਉਪਗਮਨਂ ਗਹਣਂ ਪਰਾਮਸਨਂ – ਇਦਂ ਉਪਾਦਾਨਂ ਨਾਮ। **ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ**ਤਿ ਆਯੂਹਨਾਵਸਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਚੇਤਨਾ ਭਵੋਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘**ਇਦਾਨਿ ਫਲਪਞ੍ਚਕ**’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿ ਵੇਦਨਾਵਸਾਨਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਮੇਵ। ਯਥਾਹ ‘‘ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਪਸਾਦੋ ਆਯਤਨਂ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਵੇਦਯਿਤਂ ਵੇਦਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਇਧੂਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਮਿਂ ਪੁਰੇਕਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੭)। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਭਵਨ੍ਤਰਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। **ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਗਬ੍ਭੇ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਵਿਸਨਂ ਵਿਯ – ਇਦਂ ਨਾਮਰੂਪਂ। **ਪਸਾਦੋ ਆਯਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਞ੍ਚਾਯਤਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਫੁਟ੍ਠੋ ਫਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਫੁਟ੍ਠੋ ਫੁਸਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ – ਅਯਂ ਫਸ੍ਸੋ। **ਵੇਦਯਿਤਂ ਵੇਦਨਾ**ਤਿ ਯਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਵਾ ਫਸ੍ਸੇਨ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਪਾਕਵੇਦਯਿਤਂ, ਸਾ ਵੇਦਨਾਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘**ਇਦਾਨਿ ਹੇਤਵੋ ਪਞ੍ਚਾ**’ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਯੋ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਾਵ ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਭਵਾ। ਭਵੇ ਪਨ ਗਹਿਤੇ ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਯਾਯ ਵਾ ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਚ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਇਧ ਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਆਯਤਨਾਨਂ ਮੋਹੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਆਯੂਹਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਉਪਗਮਨਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ। ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਇਧ ਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿਂ ਆਯਤਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੭)। ਤਤ੍ਥ **ਇਧ ਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਆਯਤਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਪਕ੍ਕਾਯਤਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਕਰਣਕਾਲੇ ਸਮ੍ਮੋਹੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਸੇਸਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

‘**ਆਯਤਿਂ ਫਲਪਞ੍ਚਕ**’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ। ਤਾਨਿ ਜਾਤਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਨ ਤੇਸਂਯੇਵ ਜਰਾਮਰਣਂ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਆਯਤਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਪਸਾਦੋ ਆਯਤਨਂ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਵੇਦਯਿਤਂ ਵੇਦਨਾ। ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਆਯਤਿਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਮਿਂ ਇਧ ਕਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੭)। ਏਵਮਿਦਂ ਵੀਸਤਿਆਕਾਰਾਰਂ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਭਵਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਏਤਰਹਿ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਏਤਰਹਿ ਪਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਅਨਾਗਤੇ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾਤਿ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਂ, ਦਸ ਵਿਪਾਕੋਤਿ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਾਮਾਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਟ੍ਟਂ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚੇਵ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਚ। ਤਥਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪੋ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਸਙ੍ਖੇਪੋਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪੋ ਚੇਵ ਵਿਪਾਕਸਙ੍ਖੇਪੋ ਚ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਂ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਞ੍ਚੇਵ ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਞ੍ਚ। ਤਥਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਭਵੋਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਚੇਵ ਵਿਪਾਕਭਵੋ ਚ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਂ

ਕਮ੍ਮਪਵਤ੍ਤਂ , ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਕਮ੍ਮਪਵਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਵਿਪਾਕਪਵਤ੍ਤਞ੍ਚ। ਤਥਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਸਨ੍ਤਤਿ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਕਮ੍ਮਸਨ੍ਤਤਿ ਚੇਵ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਤਿ ਚ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਿਰਿਯਾ ਨਾਮ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਵਿਪਾਕੋ ਕਿਰਿਯਾਫਲਂ ਨਾਮਾਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਕਿਰਿਯਾ ਚੇਵ ਕਿਰਿਯਾਫਲਞ੍ਚਾਤਿ।

> ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮਿਦਂ ਸਹੇਤੁਕਂ,
> ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਚਲਮਿਤ੍ਤਰਦ੍ਧੁਵਂ।
> ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਪਭਵਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਸੋ,
> ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਾਵ ਪਰੋਵ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

> ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮੇ ਸਞ੍ਜਨੇਨ੍ਤਿ, ਹੇਤੁਸਮ੍ਭਾਰਪਚ੍ਚਯਾ।
> ਹੇਤੂਨਞ੍ਚ ਨਿਰੋਧਾਯ, ਧਮ੍ਮੋ ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੇਸਿਤੋ।
> ਹੇਤੂਸੁ ਉਪਰੁਦ੍ਧੇਸੁ, ਛਿਨ੍ਨਂ ਵਟ੍ਟਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ॥

> ਏਵਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਕਿਰਿਯਾਯ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੀਧ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
> ਸਤ੍ਤੇ ਚ ਨੂਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤੇ, ਨੇਵੁਚ੍ਛੇਦੋ ਨ ਸਸ੍ਸਤਂ॥

ਤਿਵਟ੍ਟਮਨਵਟ੍ਠਿਤਂ ਭਮਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਭਵਾ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਾਨਿ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਾਮਰੂਪਸਲ਼ਾਯਤਨਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾ ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਵਟ੍ਟੇਹਿ ਤਿਵਟ੍ਟਮਿਦਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਯਾਵ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਂ ਨ ਉਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਤਾਵ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਰਿਵਟ੍ਟਨਤੋ ਭਮਤਿਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਯਿਦਮੇਵਂ ਭਮਮਾਨਂ –

> ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਤੋ ਕਿਚ੍ਚਾ, ਵਾਰਣਾ ਉਪਮਾਹਿ ਚ।
> ਗਮ੍ਭੀਰਨਯਭੇਦਾ ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ॥

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਂ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਂ ਪਠਮਸਚ੍ਚਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਨਾਮਰੂਪਾਦੀਨਿ ਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ ਪਠਮਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਂ ਪਠਮਸਚ੍ਚਂ, ਵੇਦਨਾਯ ਤਣ੍ਹਾ ਪਠਮਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਂ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪਾਦਾਨਂ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਂ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਉਪਾਦਾਨਤੋ ਭਵੋ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਂ ਪਠਮਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ, ਭਵਤੋ ਜਾਤਿ ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਂ ਪਠਮਸਚ੍ਚਂ, ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਠਮਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਂ ਪਠਮਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵਿਦਂ **'ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਤੋ'** ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਚ ਸਤ੍ਤੇ ਸਮ੍ਮੋਹੇਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ, ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਥੁਞ੍ਚ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ, ਨਾਮਰੂਪਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਮ੍ਪਿ ਸਵਿਸਯੇ ਚ ਵਤ੍ਤਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ, ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਫੁਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਵੇਦਨਾਯ, ਵੇਦਨਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਞ੍ਚ ਅਨੁਭਵਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਤਣ੍ਹਾਯ, ਤਣ੍ਹਾਪਿ ਰਜ੍ਜਨੀਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਰਜ੍ਜਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ, ਉਪਾਦਾਨਮ੍ਪਿ ਉਪਾਦਾਨੀਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਭਵਸ੍ਸ, ਭਵੋਪਿ ਨਾਨਾਗਤੀਸੁ ਚ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਜਾਤਿਯਾ, ਜਾਤਿਪਿ ਖਨ੍ਧੇ ਚ ਜਨੇਤਿ ਤੇਸਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ

ਪਵਤ੍ਤਤਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ, ਜਰਾਮਰਣਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਾਕਭੇਦਭਾਵਞ੍ਚ ਅਧਿਤਿਟ੍ਠਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਭਵਨ੍ਤਰਪਾਤੁਭਾਵਾਯ ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਵਤ੍ਤ‘**ਕਿਚ੍ਚਤੋ**’ਪਿ ਇਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤ੍ਥ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਕਾਰਕਦਸ੍ਸਨਨਿਵਾਰਣਂ, ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਨਿਵਾਰਣਂ, ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਤਿਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਵਤ੍ਥੁਭੇਦਦਸ੍ਸਨਤੋ ਘਨਸਞ੍ਞਾਨਿਵਾਰਣਂ, ‘‘ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ ਪਸ੍ਸਤਿ…ਪੇ॰… ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਫੁਸਤਿ ਵੇਦਯਤਿ ਤਣ੍ਹਿਯਤਿ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਭਵਤਿ ਜਾਯਤਿ ਜੀਯਤਿ ਮੀਯਤੀ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਦਸ੍ਸਨਨਿਵਾਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨ**ਨਿਵਾਰਣਤੋ**ਪੇਤਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ‘ਨਿਵਾਰਣਤੋ’ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਲਕ੍ਖਣਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਅਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾ , ਅਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਖਲਨਂ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਉਪਕ੍ਖਲਿਤਸ੍ਸ ਪਤਨਂ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਪਤਿਤਸ੍ਸ ਗਣ੍ਡਪਾਤੁਭਾਵੋ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਗਣ੍ਡਭੇਦਪੀਲ਼ਕਾ ਵਿਯ ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਗਣ੍ਡਪੀਲ਼ਕਾਘਟ੍ਟਨਂ ਵਿਯ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ, ਘਟ੍ਟਨਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਯ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਟਿਕਾਰਾਭਿਲਾਸੋ ਵਿਯ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਪਟਿਕਾਰਾਭਿਲਾਸੇਨ ਅਸਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਅਸਪ੍ਪਾਯਾਲੇਪਨਂ ਵਿਯ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਲੇਪਨੇਨ ਗਣ੍ਡਵਿਕਾਰਪਾਤੁਭਾਵੋ ਵਿਯ ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ, ਗਣ੍ਡਵਿਕਾਰਤੋ ਗਣ੍ਡਭੇਦੋ ਵਿਯ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਅਭਿਭਵਤਿ ਪਟਲਂ ਵਿਯ ਅਕ੍ਖੀਨਿ, ਤਦਭਿਭੂਤੋ ਚ ਬਾਲੋ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਵੇਠੇਤਿ ਕੋਸਕਾਰਕਿਮਿ ਵਿਯ ਕੋਸਪ੍ਪਦੇਸੇਹਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਗਤੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਲਭਤਿ ਪਰਿਣਾਯਕਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਵਿਯ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਰਜ੍ਜੇ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ ਮਾਯਾਕਾਰੋ ਵਿਯ ਮਾਯਂ, ਨਾਮਰੂਪੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸੁਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਵਨਪ੍ਪਗੁਮ੍ਬੋ ਵਿਯ, ਆਯਤਨਘਟ੍ਟਨਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਜਾਯਤਿ ਅਰਣੀਸਹਿਤਾਭਿਮਦ੍ਦਨਤੋ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ, ਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾ ਪਾਤੁਭਵਤਿ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਡਾਹੋ ਵਿਯ, ਵੇਦਯਮਾਨਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾ ਵਡ੍ਢਤਿ ਲੋਣੂਦਕਂ ਪਿਵਤੋ ਪਿਪਾਸਾ ਵਿਯ, ਤਸਿਤੋ ਭਵੇਸੁ ਅਭਿਲਾਸਂ ਕਰੋਤਿ ਪਿਪਾਸਿਤੋ ਵਿਯ ਪਾਨੀਯੇ, ਤਦਸ੍ਸੁਪਾਦਾਨਂ ਉਪਾਦਾਨੇਨ ਭਵਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਆਮਿਸਲੋਭੇਨ ਮਚ੍ਛੋ ਬਲ਼ਿਸਂ ਵਿਯ, ਭਵੇ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ ਬੀਜੇ ਸਤਿ ਅਙ੍ਕੁਰੋ ਵਿਯ, ਜਾਤਸ੍ਸ ਅਵਸ੍ਸਂ ਜਰਾਮਰਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਤਨਂ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ‘**ਉਪਮਾਹਿ**’ ਪੇਤਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਭਗਵਤਾ ਅਤ੍ਥਤੋਪਿ ਧਮ੍ਮਤੋਪਿ ਦੇਸਨਾਤੋਪਿ ਪਟਿਵੇਧਤੋਪਿ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਚਾਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਵਭਾਸੋ ਚਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੦) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ‘**ਗਮ੍ਭੀਰਭੇਦਤੋ**’ਪੇਤਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਜਾਤਿਤੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਜਾਤਿਂ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਤ੍ਥਞ੍ਚ ਜਾਤਿਤੋ ਸਮੁਦਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਏਵਂ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠਸ੍ਸ ਦੁਰਵਬੋਧਨੀਯਤੋ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਤਥਾ ਜਾਤਿਯਾ ਭਵਪਚ੍ਚਯ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਅਤ੍ਥਗਮ੍ਭੀਰਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ‘**ਅਤ੍ਥਗਮ੍ਭੀਰਤਾ**’ ਹੇਤੁਫਲਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯਥਾਹ ‘‘ਹੇਤੁਫਲੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੨੦)।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਯਦਵਤ੍ਥਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਰਵਬੋਧਨੀਯਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ…ਪੇ॰… ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ

ਧਮ੍ਮਗਮ੍ਭੀਰਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ **‘ਧਮ੍ਮਗਮ੍ਭੀਰਤਾ’** ਹੇਤੁਨੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਨਾਮਂ, ਯਥਾਹ ‘‘ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚਸ੍ਸ ਤੇਨ ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਪਿ ਗਮ੍ਭੀਰਾ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਞਾਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਲਭਤਿ, ਤਥਾ ਹੇਤਂ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨੁਲੋਮਤੋ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਟਿਲੋਮਤੋ; ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤੋ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਵੇਮਜ੍ਝਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਵਾ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਵਾ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਤਿਸਨ੍ਧਿਚਤੁਸਙ੍ਖੇਪਂ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਦ੍ਵਿਸਨ੍ਧਿਤਿਸਙ੍ਖੇਪਂ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਏਕਸਨ੍ਧਿਦ੍ਵਿਸਙ੍ਖੇਪਂ ਦੇਸਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਦੇਸਨਾਗਮ੍ਭੀਰਨ੍ਤਿ ਅਯਂ **ਦੇਸਨਾਗਮ੍ਭੀਰਤਾ**।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਸਭਾਵੋ, ਯੇਨ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਯੋਗਾਹਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਪਟਿਵੇਧਗਮ੍ਭੀਰਂ। ਤਥਾ ਹੇਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਾਦਸ੍ਸਨਸਚ੍ਚਾਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਟ੍ਠੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਾਯੂਹਨਸਰਾਗਵਿਰਾਗਟ੍ਠੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤਅਬ੍ਯਾਪਾਰਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਾਤੁਭਾਵਟ੍ਠੋ , ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਨਮਨਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੋ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤਿਲੋਕਦ੍ਵਾਰਖੇਤ੍ਤਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭਾਵਟ੍ਠੋ, ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਫੁਸਨਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸਙ੍ਗਤਿਸਨ੍ਨਿਪਾਤਟ੍ਠੋ, ਵੇਦਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਸੁਖਦੁਕ੍ਖਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਨਿਜ੍ਜੀਵਵੇਦਯਿਤਟ੍ਠੋ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਜ੍ਝੋਸਾਨਸਰਿਤਾਲਤਾਨਦੀਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦ੍ਦਦੁਪ੍ਪੂਰਣਟ੍ਠੋ, ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਆਦਾਨਗ੍ਗਹਣਾਭਿਨਿਵੇਸਪਰਾਮਾਸਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਨਟ੍ਠੋ, ਭਵਸ੍ਸ ਆਯੂਹਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਯੋਨਿਗਤਿਠਿਤਿਨਿਵਾਸੇਸੁ ਖਿਪਨਟ੍ਠੋ, ਜਾਤਿਯਾ ਜਾਤਿਸਞ੍ਜਾਤਿਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵਟ੍ਠੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਖਯਵਯਭੇਦਵਿਪਰਿਣਾਮਟ੍ਠੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ **ਪਟਿਵੇਧਗਮ੍ਭੀਰਤਾ**।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਤ੍ਤਨਯੋ, ਨਾਨਤ੍ਤਨਯੋ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਨਯੋ, ਏਵਂਧਮ੍ਮਤਾਨਯੋਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਤ੍ਥਨਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ , ਤਸ੍ਮਾ **‘ਨਯਭੇਦਤੋ’**ਪੇਤਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਬੀਜਸ੍ਸ ਅਙ੍ਕੁਰਾਦਿਭਾਵੇਨ ਰੁਕ੍ਖਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਸਨ੍ਤਾਨਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦੋ **‘ਏਕਤ੍ਤਨਯੋ’** ਨਾਮ; ਯਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਹੇਤੁਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਾਵਬੋਧਤੋ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਹੇਤੁਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਏਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਤੋ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਪਨ ਯਥਾਸਕਲਕ੍ਖਣਵਵਤ੍ਥਾਨਂ **‘ਨਾਨਤ੍ਤਨਯੋ’** ਨਾਮ; ਯਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਨਵਨਵਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਦਸ੍ਸਨਤੋ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਏਕਸਨ੍ਤਾਨਪਤਿਤਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸੇਵ ਨਾਨਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਤੋ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ‘ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਮਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ’, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਾ ‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਮ੍ਹੇਹੀ’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਬ੍ਯਾਪਾਰਾਭਾਵੋ **‘ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਨਯੋ’** ਨਾਮ; ਯਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਕਾਰਕਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਵਬੋਧਤੋ ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਯੋ ਅਸਤਿਪਿ ਬ੍ਯਾਪਾਰੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਸਭਾਵਨਿਯਮਸਿਦ੍ਧੋ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ ਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਪਨ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂਯੇਵ ਸਮ੍ਭਵੋ ਖੀਰਾਦੀਹਿ ਦਧਿਆਦੀਨਂ ਵਿਯ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਨ੍ਤਿ ਅਯਂ **‘ਏਵਂਧਮ੍ਮਤਾਨਯੋ’** ਨਾਮ; ਯਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਰੂਪਤੋ ਫਲਾਵਬੋਧਤੋ ਅਹੇਤੁਕਦਿਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਪਜਹਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਰੂਪਂ ਫਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਤੋ ਕੁਤੋਚਿ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਸਮ੍ਭਵਗ੍ਗਹਣਤੋ ਅਹੇਤੁਕਦਿਟ੍ਠਿਞ੍ਚੇਵ ਨਿਯਤਵਾਦਞ੍ਚ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ ਏਵਮਿਦਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ –

ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭਵਤੋ ਕਿਚ੍ਚਾ, ਵਾਰਣਾ ਉਪਮਾਹਿ ਚ।
ਗਮ੍ਭੀਰਨਯਭੇਦਾ ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ॥

ਇਦਞ੍ਹਿ ਗਮ੍ਭੀਰਤੋ ਅਗਾਧਂ ਨਾਨਾਨਯਗ੍ਗਹਣਤੋ ਦੁਰਭਿਯਾਨਂ ਞਾਣਾਸਿਨਾ ਸਮਾਧਿਪਵਰਸਿਲਾਯਂ ਸੁਨਿਸਿਤੇਨ –

ਭਵਚਕ੍ਕਮਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ,
ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕਮਿਵ ਨਿਚ੍ਚਨਿਮ੍ਮਥਨਂ।
ਸਂਸਾਰਭਯਮਤੀਤੋ,
ਨ ਕੋਚਿ ਸੁਪਿਨਨ੍ਤਰੇਪ੍ਯਤ੍ਥਿ॥

ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘‘ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਚਾਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਵਭਾਸੋ ਚ। ਏਤਸ੍ਸ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨੁਬੋਧਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਤਨ੍ਤਾਕੁਲਕਜਾਤਾ ਕੁਲਗਣ੍ਠਿਕਜਾਤਾ ਮੁਞ੍ਜਪਬ੍ਬਜਭੂਤਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਸਂਸਾਰਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੦)। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਪਰੇਸਂ ਵਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਵਸੇਸਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਪਹਾਯ –

ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰ-ਪ੍ਪਭੇਦੇ ਇਧ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
ਯਥਾ ਗਾਧਂ ਲਭੇਥੇਵ-ਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇ ਸਦਾ ਸਤੋਤਿ॥

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੨੪੩. ਏਵਂ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਪਤ੍ਥਰਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਆਕਾਸਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣੋ ਸਤ੍ਥਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਠਿਂ ਨਿਜ੍ਜਟਂ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਂ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਏਕਚਿਤ੍ਤੇਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਂ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਮਾਤਿਕਂ ਤਾਵ ਠਪੇਸਿ। ਏਵਂ ਠਪਿਤਾਯ ਪਨ ਮਾਤਿਕਾਯ –

ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਮੂਲੇਹਿ, ਨਵ ਮੂਲਪਦਾ ਨਵ।
ਨਯਾ ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ, ਵਾਰਭੇਦਞ੍ਚ ਦੀਪਯੇ॥

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਦੀਪਨਾ – ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਨਾਮਛਟ੍ਠਾਯਤਨਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾਤਣ੍ਹਾਉਪਾਦਾਨਪ੍ਪਭੇਦੇਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਨਵਹਿ ਮੂਲਪਦੇਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਕੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਕੋ, ਨਾਮਾਦਿਕੋ, ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਾਦਿਕੋ, ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੋ, ਵੇਦਨਾਦਿਕੋ, ਤਣ੍ਹਾਦਿਕੋ, ਉਪਾਦਾਨਾਦਿਕੋਤਿ ਇਮੇ ਨਵ ਮੂਲਪਦਾ ਨਵ ਨਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤੇਸੁ ਯੋ ਤਾਵ ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ ਨਯੋ, ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਚਤੁਕ੍ਕਂ, ਹੇਤੁਚਤੁਕ੍ਕਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਕਂ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਚਤੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪੀਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਨਯੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕੇਨ ਚਤੁਕ੍ਕੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਾਰਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਨਯੇ ਸੋਲ਼ਸ ਸੋਲ਼ਸ ਵਾਰਾਤਿ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਧਿਕਂ ਵਾਰਸਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧. ਪਚ੍ਚਯਚਤੁਕ੍ਕਂ

ਤਤ੍ਥ ਯਦੇਤੰ ਸਬ੍ਬਪਠਮੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੇ ਨਯੇ ਪਚ੍ਚਯਚਤੁਕ੍ਕਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮੋ ਨਾਮਰੂਪਟ੍ਠਾਨੇ ਨਾਮਸ੍ਸ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਟ੍ਠਾਨੇ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਅਙ੍ਗਦ੍ਵਯਯੁਤ੍ਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗਿਕਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਦੁਤਿਯੋ ਨਾਮਰੂਪਟ੍ਠਾਨੇ ਨਾਮਸ੍ਸੇਵ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਏਕਙ੍ਗਯੁਤ੍ਤੋ ਏਕਾਦਸਙ੍ਗਿਕਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਤਤਿਯੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਟ੍ਠਾਨੇ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਏਕਙ੍ਗਯੁਤ੍ਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗਿਕਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗਿਕੋਯੇਵ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਅਯਮ੍ਪਿ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣੇਕਙ੍ਗਯੁਤ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ? ਨ, ਤਸ੍ਸ ਅਨਙ੍ਗਤ੍ਤਾ। ਫਸ੍ਸੋਯੇਵ ਹੇਤ੍ਥ ਅਙ੍ਗਂ, ਨ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨਙ੍ਗਤ੍ਤਾ ਨਾਯਂ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣੇਕਙ੍ਗਯੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਪਠਮੋ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਟ੍ਠੇਨ , ਦੁਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ, ਤਤਿਯੋ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਜਕਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਓਪਪਾਤਿਕਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ। ਤਥਾ ਪਠਮੋ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਟ੍ਠੇਨ, ਦੁਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ, ਤਤਿਯੋ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਵਸੇਨ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ। ਤਥਾ ਪਠਮੋ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਟ੍ਠੇਨ, ਦੁਤਿਯੋ ਮਹਾਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਵਸੇਨ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੫ ਆਦਯੋ), ਤਤਿਯੋ ਰੂਪਭਵਵਸੇਨ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਕਾਮਭਵਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ''ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਪਠਮੋ ਇਮੇਸੁ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਵਾਰੇਸੁ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨ ਪਵਿਸਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੇਸਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ ਪਰਤੋ ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸਾਵਿਭਾਵਤ੍ਥਂ –

> ਯਂ ਯਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਪਿ ਯਂ ਯਹਿਂ।
> ਯਂ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯਸ੍ਸ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਮੁਪਲਕ੍ਖਯੇ॥

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਯੋ – ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਤਾਵ ਚਤੂਸੁਪਿ ਏਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨਿਯੇ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਸ੍ਮਾਤਿ? ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਇਧ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਚ ਬਹੂ ਚੇਤਨਾ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਪਠਮਵਾਰੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਣਤੋ ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਸਾਧਾਰਣਤੋ ਚ ਰੂਪਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਸਾਧਾਰਣਞ੍ਚ, ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਏਕੋਵੇਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾਨੁਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਆਯਤਨਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਟ੍ਠਾਨੇ ''ਨਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਕਂ ਮਨਾਯਤਨਂਯੇਵ ਆਹ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਕਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਹੇਤੁਫਲਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪਨ ਅਙ੍ਗਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥਞ੍ਚ ਪੁਨ ਇਧ ਗਹਿਤਂ। ਤਤ੍ਰ ਹਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹੇਤੁ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਨਾਮਂ ਫਲਂ। ਇਧ ਪਨਸ੍ਸ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਨਾਮਂ ਹੇਤੁ, ਵਿਸੇਸੇਨ ਫਸ੍ਸੋ ਫਲਨ੍ਤਿ। ਸੋਕਾਦਯੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਚੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚ ਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿ ਪਨ ਅਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਸਮਾਨਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਅਙ੍ਗਪਰਿਪੂਰਣਤ੍ਥਂ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਏਵਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ **'ਯਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਞ੍ਚ ਅਵੁਤ੍ਤਂ'** ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁ ਵਾਰੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵਾਰੇ ਯੋ ਯੋ ਵਿਸੇਸੋ ਆਗਤੋ, ਤਂ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮ।

'ਯਂ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਾਧਾਰਣੇਹਿ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਛਹਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਤਿ ਸਤ੍ਤਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਪਰਤੋ

ਹੇਤੁਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ ਅਵਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਤਾਨਿ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾਨੰ ਵਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਚਤੁਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣੇਹਿ ਛਹਿ, ਕਮ੍ਮਾਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਇਧ ਪਨ ਤੇਯੇਵ ਤਯੋ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਧਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਮਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣੇਹਿ ਛਹਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਹਾਰਾਧਿਪਤੀਹਿ ਚਾਤਿ ਨਵਧਾ। ਇਧ ਪਨ ਤਯੋ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਛਧਾ। ਨਾਮੰ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣੇਹਿ ਛਹਿ। ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਾਦੀਹੀਤਿ ਅਨੇਕਧਾ। ਇਧ ਪਨ ਤੇਯੇਵ ਤਯੋ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਤਿਧਾ ਚਤੁਧਾ ਪਞ੍ਚਧਾ ਵਾ। ਛਟ੍ਠਾਯਤਨੰ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਯਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਮਸ੍ਸ। ਏਵਂ ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾਯ ਸਾਧਾਰਣੇਹਿ ਛਹਿ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਤਿ ਸਤ੍ਤਧਾ। ਇਧ ਪਨ ਤੇਯੇਵ ਤਯੋ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਧਾ। ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਾਧਾਰਣੇਹਿ ਛਹਿ ਝਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠਧਾ। ਇਧ ਪਨ ਤੇਯੇਵ ਤਯੋ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਧਾ। ਤਣ੍ਹਾ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ, ਯਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ। ਏਵਂ ਉਪਾਦਾਨੰ ਭਵਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣੇਹਿ ਛਹਿ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਤਿ ਸਤ੍ਤਧਾ। ਇਧ ਪਨ ਤੇਯੇਵ ਤਯੋ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਧਾ। ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਜਾਤੀਤਿ ਇਧ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਥਾ ਜਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸਾਤਿ।

ਯੇ ਪਨ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤਿ – ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਤੁਕ੍ਕੇ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਹਿ ਪਠਮਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ’’ਤਿ, ਤੇ ਭਵਾਦੀਨੰ ਤਥਾ ਅਭਾਵਂ ਸੇਸਪਚ੍ਚਯਾਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਜਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ। ਯੇ ਚੇਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਰਾਦੀਨੰ ਅਵਸੇਸਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਪਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਛਡ੍ਡੇਤੁਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਪਠਮਵਾਰੇ ਯਂ ਯਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਪਿ ਯਂ ਯਹਿਂ, ਯਞ੍ਚ ਯਥਾ ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਦੁਤਿਯਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ‘‘ਨਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਟ੍ਠਾਨੇ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਿਮਤ੍ਥਨ੍ਤਿ? ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ਮਹਾਨਿਦਾਨਦੇਸਨਾਸਙ੍ਗਹਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਹਿ ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਪਨ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾਯੇਵ। ਮਹਾਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਚਸ੍ਸ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਸਤਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤ੍ਥੀਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਕਿਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ? ਇਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਨਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੬)। ਏਵਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਏਕਾਦਸਙ੍ਗਿਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਮਹਾਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਪਰਿਗ੍ਗਹਤ੍ਥਂ ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ‘‘ਨਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਟ੍ਠਾਨੇ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਏਸ ਤਾਵ ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਵਿਸੇਸੋ।

ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਪਨ ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇ ਆਗਤਮੇਵ ਚਤੁਤ੍ਥਙ੍ਗਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਸ੍ਸ ਇਧ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਤਂ ਨਾਯੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸਕਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਸਚੇਪਿ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਥਾਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਸਕਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ? ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਤਾਵ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ‘‘ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧੧)। ਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਯਥਾਹ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਰੂਪਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੮)।

ਯਦਿ ਏਵਂ, ਪੁਰਿਮਵਾਰੇਸੁ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ? ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦੇਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦੇਸੇ ਕਾਮਭਵੇ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨਞ੍ਚੇਵ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਓਪਪਾਤਿਕਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਦੇਵਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤੋ। ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ‘‘ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ’’ਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਨਾਮੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਰੂਪਂ ਪਨ ਹਦਯਰੂਪਂ

ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਂ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚੇਵ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਏਸ ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਵਿਸੇਸੋ।

ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੋ ਪਨ ਯੋਨਿਵਸੇਨ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ, ਆਯਤਨਵਸੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂ, ਭਵਵਸੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ''ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਂ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਦੀਹਿ, ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ। ਰੂਪੇ ਹਦਯਰੂਪਂ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤੇਹਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਸ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ ਵਿਸੇਸੋ।

ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਞਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਸਬ੍ਬੇਸ੍ਵੇਵ ਤੇਸੁ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਠਮਕਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰਾ ਅਰੂਪਭਵੇ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਰੂਪਭਵਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਰੂਪੇਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯੋ ਰੂਪਭਵੇ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਰੂਪਭਵਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਤਿਪਿ ਰੂਪਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤ੍ਤੇ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਕਾਮਭਵੇ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਾਮਭਵਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਕਲਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਤਿਯੋ ਵਾ ਰੂਪਭਵੇ ਚੇਵ ਕਾਮਭਵੇ ਚ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂ ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਵਾ ਕਾਮਭਵੇ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂ। ਪਠਮੋ ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦੇਸੇ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਦੁਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਕਾਦਸਙ੍ਗਿਕਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਚ ਨਾਮਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੋ। ਤਤਿਯੋ ਪੁਰਿਮਯੋਨਿਦ੍ਵਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪੁਰਿਮਾਸੁ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਯੋਨੀਸੁ ਸੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਸਦਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਚ੍ਛਿਮਯੋਨਿਦ੍ਵਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪਚ੍ਛਿਮਾਸੁ ਹਿ ਸੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਯੋਨੀਸੁ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਸਦਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਚਤੂਸੁਪਿ ਵਾਰੇਸੁ –

> ਯਂ ਯਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਪਿ ਯਂ ਯਹਿਂ।
> ਯਂ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯਸ੍ਸ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਮੁਪਲਕ੍ਖਯੇਤਿ॥

ਗਾਥਾਯ ਅਤ੍ਥਦੀਪਨਾ ਕਤਾ ਹੋਤਿ।

> ਏਤੇਨੇਵਾਨੁਸਾਰੇਨ, ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਨਯਂ ਇਤੋ।
> ਵਿਸੇਸੋ ਯੋ ਚ ਤਂ ਜਞ੍ਞਾ, ਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁ ਪਰੇਸੁਪਿ॥

੨. ਹੇਤੁਚਤੁਕ੍ਕਂ

੨੪੪. ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਤਾਵ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤੋ ਨਯੋ, ਸੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਾਕਟੋਯੇਵ। ਵਿਸੇਸੋ ਪਨ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਹੇਤੁਚਤੁਕ੍ਕੇ ਤਾਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਹੇਤੁ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਹੇਤੁਕੋ**। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਸ੍ਸ ਸਹਵਤ੍ਤਨਤੋ ਯਾਵਭਙ੍ਗਾ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾ ਗਮਿਕਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਚ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਪੁਨ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਹੇਤੁਕੋ''ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰਹੇਤੁਕ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਵਾਦੀਸੁ ਹੇਤੁਕਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ? ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ ਅਭਾਵਤੋ ਚ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ? ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ – ਅਯਂ

ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਇਧ ਭਵੋਤਿ ਨਾਮੰ। ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਚ ''ਜਾਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਧਾਤੁ॰ ੭੧) ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿ ਅਨੋਗਧਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਾਵ ਉਪਾਦਾਨੰ ਤਾਵ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨੰ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋ ਉਪਾਦਾਨੰ ਭਵਸ੍ਸ ਨ ਨਿਯਮਤੋ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ''ਯਾ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਜਾਤੀ''ਤਿ ਆਦਿਵਚਨਤੋ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਜਾਤਿਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਅਭਾਵਤੋ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਤਥਾ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣਕ੍ਖਣੇ ਅਭਾਵਤੋ । ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਪਨ ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ। ਜਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ ਅਭਾਵਤੋ ਚ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਭਵਾਦੀਸੁ ਹੇਤੁਕਗ੍ਗਹਣੰ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਕੇਚਿ ਪਨਾਹੁ – ''ਭਵੋ ਦੁਵਿਧੇਨਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਮਿਸ੍ਸਕੋ ਭਵੋ, ਨ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨੰ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ''ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ ਉਪਾਦਾਨਹੇਤੁਕੋ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਇਧ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਰਤੋਪਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਇਧ ਉਪਪਤ੍ਤਿਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਅਯੁਤ੍ਤੰ। ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਹਿ ਇਧ ਭਵੋਤਿ ਆਗਤਾ।

ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿ ਅਵਸੇਸੋ ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਜਾਤਿਆਦੀਨੰ ਜਾਤਿਯਾ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਏਵੰ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿ ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਆਮ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਪਦੇਸਾਭਾਵਤੋ ਪਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦਸਮਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਹਿ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤੋ ਭਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਏਕਾਦਸਮਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਜਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਯੋ ਪਨ ਭਵੋ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਪਦੇਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਪਦੇਸਾਭਾਵਤੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਪਨ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਮ੍ਭਵਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਹੇਤੁਕਾਦਿਵਚਨੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਏਸ ਹੇਤੁਚਤੁਕ੍ਕੇ ਵਿਸੇਸੋ।

੩. ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਕੰ

੨੪੫. ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਕੇਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਰੂਪੀਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰਪਦੇਸੁ ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯੰ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਦੇਵ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਏਸ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਕੇ ਵਿਸੇਸੋ।

੪. ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਚਤੁਕ੍ਕੰ

੨੪੬. ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਚਤੁਕ੍ਕੇਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਵੋ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੋ, ਉਪਾਦਾਨੰ ਸਪ੍ਪਦੇਸੰ, ਸਪ੍ਪਦੇਸਧਮ੍ਮੋ ਚ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਧਮ੍ਮੋ ਸਪ੍ਪਦੇਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ''ਭਵਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ; ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਾ ਦੇਸਨਾਯ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ । ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਨਾਮਰੂਪੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਸ੍ਸ ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵੇਯਜ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ ''ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਦੇਵ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਏਸ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਚਤੁਕ੍ਕੇ ਵਿਸੇਸੋ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕਨਯਮਾਤਿਕਾ।

ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਮੂਲਕਨਯਮਾਤਿਕਾ

੨੪੭. ਇਦਾਨਿ **ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਮੂਲਕਨਯੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਯਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੇ ਏਵਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸ ਚ ਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਠਮਚਤੁਕ੍ਕੇ ਪਨ ਪਠਮਵਾਰਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮੂਲਕਾਦੀਸੁਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਸ੍ਵੇਵ ਤੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰਮੂਲਕਾਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਨਯੇਸੁ ''ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਵਮੂਲਕਾ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਮੂਲਕਾ ਵਾ ਨਯਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ? ਕਿਂ ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨੋ ਨ ਹੋਤਿ। ''ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਸੁ ਨ ਕੋਚਿ ਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਭਵਮੂਲਕੋ ਨਯੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਭਵਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਚ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾਵ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਮੂਲਕਾਪਿ ਨਯਾ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਅਪਿਚ ਭਵੇ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿਪਿ ਅਨੋਗਧਾਨਿ। ਨ ਚੇਤਾਨਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਭਵਮੂਲਕਾ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਮੂਲਕਾ ਵਾ ਨਯਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ।

ਅਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨੪੮-੨੪੯. ਇਦਾਨਿ ਯਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਾਤਿਕਾਯ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਠਮਂ ਕੁਸਲਂ ਭਾਜਿਤਂ, ਤਥਾ ਇਧ ਮਾਤਿਕਾਯ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਠਮਂ ਕੁਸਲਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਮਾਤਿਕਾਯ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਪਾਟਿਯਾਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗਾਨਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੬੫) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਂ ਏਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਦੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਦਿਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਭਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਨ ਚ ਤਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਜਾਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਜਾਤਿਆਦਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਂ, ਪਾਲਿਚ੍ਚਂ, ਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾ, ਚੁਤਿ, ਚਵਨਤਾ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੨੫੦. ਏਵਂ ਪਠਮਵਾਰਂ ਨਿਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਠਮਵਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਮਯੇ ਅਪਰੇਨਪਿ ਨਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵਿਸੁਂ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਵਾਰਂ ਅਵਤ੍ਵਾ **ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ**ਤਿਆਦਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਫਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਯਸ੍ਮਾ ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਨਾਮਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਾਮਤੋ ਨੀਹਰਣਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੨੫੨. ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਯਸ੍ਮਾ ਤੇਨੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾਨਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਸ੍ਸਪਿ

ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕਮ੍ਮਜਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇਵ ਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਗਹਿਤਾ, ਇਤਰਾਪਿ ਪਨ ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ।

੨੫੪. ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਪਿ ਮਹਾਭੂਤਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ, ਹਦਯਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਂ, ਨਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਸਹਜਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ? ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੨੫੬. ਦੁਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇ ਸਬ੍ਬਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

੨੬੪. ਤਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇ ਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੨੭੨. ਚਤੁਤ੍ਥਚਤੁਕ੍ਕੇ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਫਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾਪਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਫਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਦੇਵ ਹਿ ਨਾਮਂ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ।

ਯਥਾ ਚਾਯਂ ਚਤੁਚਤੁਕ੍ਕੋ ਸੋਲ਼ਸਵਾਰਪ੍ਪਭੇਦੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕੋ ਪਠਮਨਯੋ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇ ਪਕਾਸਿਤੋ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਮੂਲਕਾਦਯੋ ਅਟ੍ਠ ਨਯਾਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਾਲ਼ਿ ਪਨ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ। ਏਵਮੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਨਵ ਨਯਾ, ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ, ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਧਿਕਞ੍ਚ ਵਾਰਸਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੨੮੦. ਇਦਾਨਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਸੇਸਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਾਨਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪਾਦਾਨਂ ਵਿਯ ਦਲ਼੍ਹਨਿਪਾਤਿਨਾ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਪਦਂ ਪੂਰਿਤਂ। ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਸੁ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਟ੍ਠਾਨੇ ਤਣ੍ਹਾ ਵਿਯ ਬਲਵਕਿਲੇਸੇਨ ਪਟਿਘੇਨ ਪਦਂ ਪੂਰਿਤਂ। ਉਪਾਦਾਨਟ੍ਠਾਨੇ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੇਨੇਵ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਟ੍ਠਾਨੇ ਬਲਵਕਿਲੇਸਭੂਤਾਯ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਦਂ ਪੂਰਿਤਂ। ਉਪਾਦਾਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਹੀਨਮੇਵ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਟ੍ਠਾਨੇ ਬਲਵਕਿਲੇਸੇਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਪਦਂ ਪੂਰਿਤਂ। ਉਪਾਦਾਨਟ੍ਠਾਨੇ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੇਨੇਵ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥੇਵ ਚ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ। ਯੋ ਚਾਯਂ ਵਿਸੇਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਕੇਵਲਂ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸੋਵ ਅਪੁਬ੍ਬੋ। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਆਗਤਮੇਵ।

ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਵਸੇਨ **ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ**। ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵਾ ਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਾਯ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ**। ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਾਕਾਰੋ **ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਾ**। ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ **ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ**। ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਨਯਚਤੁਕ੍ਕਵਾਰਪ੍ਪਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਉਪਾਦਾਨਮੂਲਕਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਅਟ੍ਠ ਨਯਾ, ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ, ਅਟ੍ਠਵੀਸਾਧਿਕਞ੍ਚ ਵਾਰਸਤਂ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨੯੨. ਇਦਾਨਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਯਥਾ ਪਨ ਅਕੁਸਲੇ ਪਠਮਂ ਮਾਤਿਕਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ, ਨ ਤਥਾ ਇਧ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਪ੍ਪਨਾਵਾਰੇ ਨਾਨਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਹਿ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ‘‘ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ‘‘ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਮਾਤਿਕਂ ਠਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਮਾਤਿਕਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਵਤ੍ਵਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਯ ਅਕੁਸਲਾਨਂ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਮੂਲਤੋ ਕੁਸਲਮੂਲਂ, ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਾਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਤੋ ਤਣ੍ਹਾਟ੍ਠਾਨੇ ਤਣ੍ਹਾ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਜ੍ਝੋਗਾਲ੍ਹੋ ਪਸਾਦੋ, ਉਪਾਦਾਨਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪਾਦਾਨਂ ਵਿਯ ਦਲ੍ਹਨਿਪਾਤੀ ਨਾਮ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਅਬਜਾਕਤਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੦੬. ਅਬਜਾਕਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਆਗਤਪਟਿਪਾਟਿਯਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੁ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕਾ ਨਯਾ ਪਰਿਹੀਨਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ ਕੁਸਲਮੂਲਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਹੇਤੁਕੇਸੁ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਇਧ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਨ ਗਹਿਤਂ। ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤੇ ਸੋਤਪਤਿਤਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਤਣ੍ਹਾਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਾਦਾਨਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਪਰਿਹੀਨਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਣ੍ਹਾਟ੍ਠਾਨਾਰਹਸ੍ਸ ਬਲਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਚ। ਸੇਸਾਹੇਤੁਕੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਪਰਿਹੀਨਂ। ਸਹੇਤੁਕੇਸੁ ਪਸਾਦਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਤਣ੍ਹਾਟ੍ਠਾਨੇ ਪਸਾਦੇਨ ਪਦਂ ਪੂਰਿਤਂ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਨਾਮਛਟ੍ਠਾਯਤਨਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾਮੂਲਕਾ ਛ ਛ, ਸੇਸਾਹੇਤੁਕੇਸੁ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਮੂਲਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤ ਸਤ੍ਤ, ਸਹੇਤੁਕੇਸੁ ਪਸਾਦਮੂਲਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠ ਨਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁਪਿ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਆਦਿਵਾਰੋਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦੁਤਿਯਵਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋਯੇਵ। ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਾ ਹਿ ਤੇ, ਨ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਪਠਮਚਤੁਕ੍ਕੇ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸੇਸਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁਪਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮਚਤੁਕ੍ਕੇ ਦੁਤਿਯਵਾਰੋ, ਸੇਸਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁ ਚ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰਾ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਾਹੇਤੁਕਾਬਜਾਕਤੇ ਸਬ੍ਬਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਾਰਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਰਤੋ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਸੋਤਪਤਿਤਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ। ਸੇਸਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ। ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਾਰਦ੍ਵਯਮੇਵ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ।

ਅਬਜਾਕਤਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੩੪. ਇਦਾਨਿ ਅਪਰੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ’’ਤਿ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ’’ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਂ। ਕੁਸਲਚੇਤਨਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋਯੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ।

ਤਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਵਿਜ੍ਜੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਹਾਨਤ੍ਥਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਤੋਯੇਵ ਹਿ ਕੁਸਲਾਯੂਹਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਇਤਰਸ੍ਸ। ਤਤ੍ਥ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲੇ ਸਮ੍ਮੋਹਵਸੇਨਪਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਭਾਵਨਾਵਸੇਨਪਿ ਆਯੂਹਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਭਾਵਨਾਵਸੇਨਾਤਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਯਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਏਕੇਕਕੁਸਲੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਨਵ ਸੋਲ਼ਸਕਾ ਲਦ੍ਧਾ, ਤਥਾ ਇਧ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਵਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਾਭਾਵਤੋ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਠਮਚਤੁਕ੍ਕਮੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਪਠਮਵਾਰਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ। ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਕੁਸਲਮੂਲਕਵਿਪਾਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੪੩. ਇਦਾਨਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਸੁਪਿ ਅਪਰੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕੁਸਲਮੂਲਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਹਿ ਕੁਸਲਮੂਲਂ , ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਅਕੁਸਲਮੂਲਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ; ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚੇਵ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਕੁਸਲਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਕੁਸਲਮੂਲਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਂ। ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਿਯ ਚ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਠਮਂ ਪਚ੍ਚਯਚਤੁਕ੍ਕਮੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਪਠਮਵਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇ ਏਕਮੇਕਸ੍ਸੇਵ ਚਤੁਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਕੁਸਲਮੂਲਮੂਲਕੇ ਅਕੁਸਲਮੂਲਮੂਲਕੇ ਚ ਨਯੇ ਵਾਰਪ੍ਪਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਰਿਯਾਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਨੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਏਵਮੇਸ –

ਅਕੁਸਲਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤ-ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੇਕਭੇਦਤੋ ਵਤ੍ਵਾ।
ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਪਨ, ਵਿਪਾਕੇ ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ॥

ਪੁਨ ਏਕਧਾਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਾਦਿਪ੍ਪਵਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ।
ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਦੇ, ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਭੇਦਜਨਨਤ੍ਥਂ॥

ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਵਨਚਿਨ੍ਤਨ-ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਵਿਵਜ੍ਜਿਤਾਨਞ੍ਚ।
ਯਸ੍ਮਾ ਞਾਣਪਭੇਦੋ, ਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਹੋਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ॥

ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਵਨਚਿਨ੍ਤਨ-ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਸਦਾ ਧੀਰੋ।
ਤਤ੍ਥ ਕਯਿਰਾ ਨ ਹਞ੍ਞਂ, ਕਰਣੀਯਤਰਂ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ॥

ਅਯਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇਪਰਿਵਟ੍ਟਮੇਵ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੰ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੩੫੫. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਤੇਨ ਨ ਤਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨ ਉਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਦੀਪੇਤਿ। **ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਤਯੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ – ਸਤਿਗੋਚਰੋਪਿ, ਤਿਧਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਸੁ ਸਾਵਕੇਸੁ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਪਟਿਘਾਨੁਨਯਵੀਤਿਵਤ੍ਤਤਾਪਿ, ਸਤਿਪਿ। ''ਚਤੁਨ੍ਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ? ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੪੦੮) ਹਿ ਸਤਿਗੋਚਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ''ਕਾਯੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਨੋ ਸਤਿ। ਸਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਤਿ ਚਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੩੫)। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਅਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਕਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ? ਸਤਿ। ਸਤਿਯਾ ਪਟ੍ਠਾਨੰ **ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ,** ਪਧਾਨੰ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਟ੍ਠਾਨੰ; ਸਤਿਯਾ ਪਟ੍ਠਾਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਹਤ੍ਥਿਟ੍ਠਾਨਅਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਵਿਯ।

''ਤਯੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਤਿ, ਯਦਰਿਯੋ ਸੇਵਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਗਣੰ ਅਨੁਸਾਸਿਤੁਮਰਹਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੪, ੩੧੧) ਏਤ੍ਥ ਤਿਧਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਸੁ ਸਾਵਕੇਸੁ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਪਟਿਘਾਨੁਨਯਵੀਤਿਵਤ੍ਤਤਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਤੋ ਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਪਵਤ੍ਤਯਿਤਬ੍ਬਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੇਨ ਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਤੋਤਿ? ਸਤਿਯਾ; ਸਤਿਯਾ ਪਟ੍ਠਾਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੭) ਪਨ ਸਤਿਯੇਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ ਓਕ੍ਕਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ; ਸਤਿਯੇਵ ਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ; ਅਥਵਾ ਸਰਣਟ੍ਠੇਨ ਸਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਇਤਿ ਸਤਿ ਚ ਸਾ ਪਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚਾਤਿਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਇਦਮਿਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਯਦਿ ਏਵੰ, ਕਸ੍ਮਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਬਹੁਵਚਨੰ ਕਤਨ੍ਤਿ? ਸਤਿਯਾ ਬਹੁਤ੍ਤਾ; ਆਰਮ੍ਮਣਭੇਦੇਨ ਹਿ ਬਹੁਕਾ ਤਾ ਸਤਿਯੋਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨੂਨਾ ਅਨਧਿਕਾਤਿ? ਵੇਨੇਯ੍ਯਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸਮਥਯਾਨਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਿਕੇਸੁ ਹਿ ਮਨ੍ਦਤਿਕ੍ਖਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਮਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ, ਤਿਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮੰ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤਸ੍ਸਪਿ ਮਨ੍ਦਸ੍ਸ ਨਾਤਿਪ੍ਪਭੇਦਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ, ਤਿਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤਿਪ੍ਪਭੇਦਗਤੰ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਸਮਥਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਚ ਮਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਕਿਚ੍ਛੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਠਮੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ, ਤਿਕ੍ਖਸ੍ਸ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਸਣ੍ਠਹਨਤੋ ਦੁਤਿਯੰ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਿਕਸ੍ਸਾਪਿ ਮਨ੍ਦਸ੍ਸ ਨਾਤਿਪ੍ਪਭੇਦਗਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਤਤਿਯੰ, ਤਿਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤਿਪ੍ਪਭੇਦਗਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ। ਇਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨੂਨਾ ਅਨਧਿਕਾਤਿ।

ਸੁਭਸੁਖਨਿਚ੍ਚਅਤ੍ਤਭਾਵਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥੰ ਵਾ। ਕਾਯੋ ਹਿ ਅਸੁਭੋ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਭਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਸਤ੍ਤਾ। ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਅਸੁਭਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸ੍ਸ ਪਹਾਨਤ੍ਥੰ ਪਠਮੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੁਖੰ, ਨਿਚ੍ਚੰ, ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹਿਤੇਸੁਪਿ ਚ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਏਤੇਸੁ ਚ ਸੁਖਨਿਚ੍ਚਅਤ੍ਤਭਾਵਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਾ ਸਤ੍ਤਾ। ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤੇਸੰ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨੰ ਪਹਾਨਤ੍ਥੰ ਸੇਸਾਨਿ ਤੀਣਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। ਏਵੰ ਸੁਭਸੁਖਨਿਚ੍ਚਅਤ੍ਤਭਾਵਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥੰ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਨੂਨਾ ਅਨਧਿਕਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪਹਾਨਤ੍ਥਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਚਤੁਰੋਘਯੋਗਾਸਵਗਨ੍ਥਉਪਾਦਾਨਅਗਤਿਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਹਾਰਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯੰ ਤਾਵ ਪਕਰਣਨਯੋ।

ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ‘‘ਸਰਣਵਸੇਨ ਚੇਵ ਏਕਤ੍ਤਸਮੋਸਰਣਵਸੇਨ ਚ ਏਕਮੇਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਏਤਦੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਤੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਗਰੇ ਪਾਚੀਨਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਪਾਚੀਨਦਿਸਾਯ ਉਟ੍ਠਾਨਕਂ ਭਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਚੀਨਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰਮੇਵ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ, ਪਚ੍ਛਿਮਤੋ, ਉਤ੍ਤਰਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਰਦਿਸਾਯ ਉਟ੍ਠਾਨਕਂ ਭਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰਮੇਵ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨਗਰਂ ਵਿਯ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮਹਾਨਗਰਂ, ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਿਯ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ। ਪਾਚੀਨਦਿਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਕਾਯਾਦਯੋ।

ਯਥਾ ਪਾਚੀਨਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਪਾਚੀਨਦਿਸਾਯ ਉਟ੍ਠਾਨਕਂ ਭਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਚੀਨਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰਮੇਵ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਏਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਓਸਰਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਦਕ੍ਖਿਣਦਿਸਾਯ ਉਟ੍ਠਾਨਕਂ ਭਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰਮੇਵ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਨਵਵਿਧੇਨ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਏਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਓਸਰਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਿਮਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਪਚ੍ਛਿਮਦਿਸਾਯ ਉਟ੍ਠਾਨਕਂ ਭਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰਮੇਵ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੇਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਏਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਓਸਰਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਉਤ੍ਤਰਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਰਦਿਸਾਯ ਉਟ੍ਠਾਨਕਂ ਭਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰਮੇਵ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਏਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਓਸਰਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਸਰਣਵਸੇਨ ਚੇਵ ਏਕਤ੍ਤਸਮੋਸਰਣਵਸੇਨ ਚ ਏਕਮੇਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਧ ਭਿਕ੍ਖਵੇਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਭਗਵਤਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ ਕਥਿਤੋ, ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਗੋਚਰਾ ਹਿ ਏਤੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਭਿਕ੍ਖਵੇਤਿ ਆਲਪਤਿ। ਕਿਂ ਪਨੇਤੇ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵ ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਆਦਯੋਤਿ? ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਆਦਯੋਪਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਨ ਅਗ੍ਗਪਰਿਸਾ। ਇਤਿ ਅਗ੍ਗਪਰਿਸਤ੍ਤਾ ਇਧ ਭਿਕ੍ਖਵੇਤਿ ਆਲਪਤਿ। ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤੋ ਏਵਮਾਹ। ਯੋ ਹਿ ਇਮਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਪਟਿਪਨ੍ਨਕੋ ਹਿ ਦੇਵੋ ਵਾ ਹੋਤੁ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿਯੇਵ। ਯਥਾਹ –

> ‘‘ਅਲਙ੍ਕਤੋ ਚੇਪਿ ਸਮਞ੍ਚਰੇਯ੍ਯ,
> ਸਨ੍ਤੋ ਦਨ੍ਤੋ ਨਿਯਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ।
> ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭੂਤੇਸੁ ਨਿਧਾਯ ਦਣ੍ਡਂ,
> ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸੋ ਸਮਣੋ ਸ ਭਿਕ੍ਖੂ’’ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੪੨)।

ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਉਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਯੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਯੇ**ਤਿ ਰੂਪਕਾਯੇ। ਰੂਪਕਾਯੋ ਹਿ ਇਧ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨਂ ਕੇਸਾਦੀਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੂਹਟ੍ਠੇਨ, ਹਤ੍ਥਿਕਾਯਅਸ੍ਸਕਾਯਰਥਕਾਯਾਦਯੋ ਵਿਯ, ਕਾਯੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਯਥਾ ਚ ਸਮੂਹਟ੍ਠੇਨ ਏਵਂ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਆਯਟ੍ਠੇਨ। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਞ੍ਹਿ ਪਰਮਜੇਗੁਚ੍ਛਾਨਂ ਸੋ ਆਯੋਤਿਪਿ **ਕਾਯੋ। ਆਯੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸੋ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਆਯਨ੍ਤਿ ਤਤੋਤਿ ਆਯੋ। ਕੇ ਆਯਨ੍ਤਿ? ਕੁਚ੍ਛਿਤਾ ਕੇਸਾਦਯੋ। ਇਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਕੇਸਾਦੀਨਂ ਆਯੋਤਿ ਕਾਯੋ।

ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀਤਿ ਕਾਯਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਸੀਲੋ, ਕਾਯਂ ਵਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਮਾਨੋ **ਕਾਯੇ**ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਨ **ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਂ ਕਾਯਗ੍ਗਹਣਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਨਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾਦਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨ ਨ ਕਾਯੇ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਾ; ਅਥ ਖੋ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਯੇਵਾਤਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਕਾਰਸ੍ਸੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਨ ਕਾਯੇ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਏਕਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਨਾਪਿ ਕੇਸਲੋਮਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਨੁਪਸ੍ਸੀ। ਯੋਪਿ ਚੇਤ੍ਥ ਕੇਸਲੋਮਾਦਿਕੋ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤੋ ਕਾਯੋ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਨ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਏਕਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ; ਅਥ ਖੋ ਰਥਸਮ੍ਭਾਰਾਨੁਪਸ੍ਸਕੋ ਵਿਯ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਸਮੂਹਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਨਗਰਾਵਯਵਾਨੁਪਸ੍ਸਕੋ ਵਿਯ ਕੇਸਲੋਮਾਦਿਸਮੂਹਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧਪਤ੍ਤਵਟ੍ਟਿਵਿਨਿਭੁਞ੍ਜਕੋ ਵਿਯ ਰਿਤ੍ਤਮੁਟ੍ਠਿਵਿਨਿਵੇਠਕੋ ਵਿਯ ਚ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਸਮੂਹਾਨੁਪਸ੍ਸੀਯੇਵਾਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਸਮੂਹਵਸੇਨ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮੂਹਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕਾਯੋ ਵਾ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਵਾ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਮੂਹਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਪਨ ਤਥਾ ਤਥਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

''ਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਯਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਤਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ।
ਅਪਸ੍ਸਂ ਬਜ੍ਝਤੇ ਮੂਲ੍ਹੋ, ਬਜ੍ਝਮਾਨੋ ਨ ਮੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥

ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾਦਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਅਯਞ੍ਹਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀਯੇਵ, ਨ ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ। ਕਿਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ? ਯਥਾ ਅਨੁਦਕਭੂਤਾਯਪਿ ਮਰੀਚਿਯਾ ਉਦਕਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਅਸੁਭਭੂਤੇਯੇਵ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਨਿਚ੍ਚਸੁਖਅਤ੍ਤਸੁਭਭਾਵਾਨੁਪਸ੍ਸੀ; ਅਥ ਖੋ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਅਸੁਭਾਕਾਰਸਮੂਹਾਨੁਪਸ੍ਸੀਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯ੍ਵਾਯਂ ਮਹਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੭) ਨਯੇਨ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਦਿਚੁਣ੍ਣਕਜਾਤਅਟ੍ਠਿਕਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਕਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਯੋ ਚ ''ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪਥਵੀਕਾਯਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਆਪੋਕਾਯਂ, ਤੇਜੋਕਾਯਂ, ਵਾਯੋਕਾਯਂ, ਕੇਸਕਾਯਂ, ਲੋਮਕਾਯਂ, ਛਵਿਕਾਯਂ, ਚਮ੍ਮਕਾਯਂ, ਮਂਸਕਾਯਂ, ਰੁਧਿਰਕਾਯਂ, ਨ੍ਹਾਰੁਕਾਯਂ, ਅਟ੍ਠਿਕਾਯਂ, ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਕਾਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ ਕਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਾਯੇ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਤੋ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਥ ਵਾ ਕਾਯੇ ਅਹਨ੍ਤਿ ਵਾ ਮਮਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਵਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਨਨੁਪਸ੍ਸਨਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ਕੇਸਲੋਮਾਦਿਕਸ੍ਸ ਨਾਨਾਧਮ੍ਮਸਮੂਹਸ੍ਸ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਤੋ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾਦਿਧਮ੍ਮਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਨਿਚ੍ਚਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੩੫) ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ ਆਗਤਨਯਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਾਦਿਨੋ ਆਕਾਰਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਤੋਪਿ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਤਥਾ ਹਿ ਅਯਂ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨੋ ਨਿਚ੍ਚਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨੋ ਸੁਖਤੋ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਨੋ ਅਤ੍ਤਤੋ, ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ ਨੋ ਨਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਨੋ ਰਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਰੋਧੇਤਿ ਨੋ ਸਮੁਦੇਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਤਿ ਨੋ ਆਦਿਯਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਂ ਪਜਹਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਸੁਖਸਞ੍ਞਂ ਪਜਹਤਿ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਂ ਪਜਹਤਿ , ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਨਨ੍ਦਿਂ ਪਜਹਤਿ, ਵਿਰਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਰਾਗਂ ਪਜਹਤਿ, ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤੋ ਸਮੁਦਯਂ ਪਜਹਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਆਦਾਨਂ ਪਜਹਤੀਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੩੫) ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਚਤੂਸੁ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਵਿਹਾਰਸਮਾਯੋਗਪਰਿਦੀਪਨਮੇਤਂ, ਏਕਂ ਇਰਿਯਾਪਥਬਾਧਨਂ ਅਪਰੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥੇਨ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪਤਮਾਨਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਹਰਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਕਾਯੇ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ**ਤਿ ਕਾਲੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇ, ਕਾਲੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਕਾਯੇ। ਪਠਮਨਯੇਨ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇ ਕਾਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਦੁਤਿਯਨਯੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਕਾਯੇ, ਤਤਿਯਨਯੇਨ ਕਾਲੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਲੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਕਾਯੇ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਨ ਘਟਿਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਗੁਣਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸਞ੍ਚਰਣਕਾਲੋ ਏਤ੍ਥ ਕਥਿਤੋ। **ਆਤਾਪੀ**ਤਿ ਕਾਯਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਵੀਰਿਯਸਮਾਯੋਗਪਰਿਦੀਪਨਮੇਤਂ। ਸੋ ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਂ ਤਂ ਵੀਰਿਯਂ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਆਤਾਪਨਤੋ ਆਤਾਪੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਆਤਾਪੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਸਮ੍ਪਜਾਨੋਤਿ ਕਾਯਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕੇਨ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। **ਸਤਿਮਾ**ਤਿ ਕਾਯਪਰਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਸਤਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹਿ ਸਤਿਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਨੇਵਾਹ – ''ਸਤਿਞ੍ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕਂ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੪), ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ''ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਾਤਾਪਿਨੋ ਅਨ੍ਤੋਸਙ੍ਖੇਪੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰੋ ਹੋਤਿ, ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਉਪਾਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਅਨੁਪਾਯਪਰਿਵਜ੍ਜਨੇ ਚ ਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਤਿ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀ ਉਪਾਯਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇ ਅਨੁਪਾਯਾਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਚ ਅਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਤਸ੍ਮਾ ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਤਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਤਿ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਙ੍ਗਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਹਾਨਙ੍ਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਨੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਤਦਙ੍ਗਵਿਨਯੇਨ ਵਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਨਯੇਨ ਵਾ ਵਿਨਯਿਤ੍ਵਾ। **ਲੋਕੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯ੍ਵਾਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦੋ ਕਾਯੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸ੍ਵੇਵ ਇਧ ਲੋਕੋ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਵਿਨਯਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਭਿਜ੍ਝਾਗਹਣੇਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨੀਵਰਣਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਬਲਵਧਮ੍ਮਦ੍ਵਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਵਿਸੇਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਭਿਜ੍ਝਾਵਿਨਯੇਨ ਕਾਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਸ੍ਸ ਅਨੁਰੋਧਸ੍ਸ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਵਿਨਯੇਨ ਕਾਯਵਿਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਸ੍ਸ ਵਿਰੋਧਸ੍ਸ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਵਿਨਯੇਨ ਚ ਕਾਯੇ ਅਭਿਰਤਿਯਾ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਵਿਨਯੇਨ ਕਾਯਭਾਵਨਾਯ ਅਨਭਿਰਤਿਯਾ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਵਿਨਯੇਨ ਕਾਯੇ ਅਭੂਤਾਨਂ ਸੁਭਸੁਖਭਾਵਾਦੀਨਂ ਪਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਵਿਨਯੇਨ ਕਾਯੇ ਭੂਤਾਨਂ ਅਸੁਭਾਸੁਖਭਾਵਾਦੀਨਂ ਅਪਨਯਨਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਯੋਗਾਨੁਭਾਵੋ ਯੋਗਸਮਤ੍ਥਤਾ ਚ ਦੀਪਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯੋਗਾਨੁਭਾਵੋ ਹਿ ਏਸ ਯਦਿਦਂ ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਰਤਿਰਤਿਸਹੋ, ਅਭੂਤਪਕ੍ਖੇਪਭੂਤਾਪਨਯਨਵਿਰਹਿਤੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਚੇਸ ਅਰਤਿਰਤਿਸਹੋ ਅਭੂਤਂ ਅਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਭੂਤਞ੍ਚ ਅਨਪਨੇਨ੍ਤੋ ਯੋਗਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ''ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਵਿਹਾਰੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਪਰਿਹਰਣਂ। ਆਤਾਪੀਤਿਆਦੀਸੁ ਆਤਾਪੇਨ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਂ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਪਰਿਹਰਣੂਪਾਯੋ ਵਾ; ਸਤਿਯਾ ਵਾ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮਥੋ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ , ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਵਿਨਯੇਨ ਭਾਵਨਾਫਲਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੁਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ।

ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਉਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੁਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁਪਿ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ**ਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਏਤੇਸੁਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ, ਪਰਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ, ਕਾਲੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਲੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਦੀਸੂਤਿ ਤਿਵਿਧੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਚ ਵੇਦਨਾਦੀਨੰ ਪੁਨਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨੰ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ **ਵੇਦਨਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ। ਤਾ ਚ ਲੋਕਿਯਾ ਏਵ; ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਲੋਕਿਯੰ, ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਸੰ ਵਿਭਾਗੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਪਾਕਟੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕੇਵਲੰ ਪਨਿਧ ਯਥਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਤਥਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ''ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕਥਞ੍ਚ ਵੇਦਨਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ? ਸੁਖਾ ਤਾਵ ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਸਲ੍ਲਤੋ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ। ਯਥਾਹ –

''ਯੋ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਦ੍ਦ, ਦੁਕ੍ਖਮਦ੍ਦਕ੍ਖਿ ਸਲ੍ਲਤੋ।
ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਸਨ੍ਤੰ, ਅਦ੍ਦਕ੍ਖਿ ਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ।
ਸ ਵੇ ਸਮ੍ਮਦਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਚਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੫੩)।

ਸਬ੍ਬਾ ਏਵ ਚੇਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿਪਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ – ''ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੫੯)। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਤੋਪਿ ਚ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਯਥਾਹ – ''ਸੁਖਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਵੇਦਨਾ ਠਿਤਿਸੁਖਾ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੫) ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੰ। ਅਪਿਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨਪਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੩੫) ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇਯੇਵ ਪਾਕਟੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਸਹਜਾਤਭੂਮਿਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਦਿਨਾਨਤ੍ਤਭੇਦਾਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਆਗਤਸਰਾਗਾਦਿਭੇਦਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ। ਧਮ੍ਮਾ ਸਲਕ੍ਖਣਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਾਨੰ ਸੁਞ੍ਞਤਾਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਆਗਤਸਨ੍ਤਾਸਨ੍ਤਾਦਿਭੇਦਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤੇ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਹੀਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਦਿਲੋਕੇਸੁਪਿ ਤੰ ਪਹੀਨਮੇਵ। ਨਾਨਾਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਪਨ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਤੋ ਵਾ ਏਕਤ੍ਥ ਪਹੀਨੰ, ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਪਹੀਨੰ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਪਹਾਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੫੬. ਇਦਾਨਿ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਛੇਕੋ ਵਿਲੀਵਕਾਰਕੋ ਥੂਲਕਿਲਞ੍ਜਸਣ੍ਹਕਿਲਞ੍ਜਚਙ੍ਕੋਟਕਪੇਲ੍ਲਾਪੁਟਾਦੀਨਿ ਉਪਕਰਣਾਨਿ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਏਕੰ ਮਹਾਵੇਲ਼ੁੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਧਾ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਏਕੇਕੰ ਵੇਲ਼ੁਖਣ੍ਡੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਫਾਲੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਤੰ ਉਪਕਰਣੰ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਛੇਕੋ ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰੋ ਨਾਨਾਵਿਹਿਤੰ ਪਿਲਨ੍ਧਨਵਿਕਤਿੰ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਸੁਵਣ੍ਣਘਟਿਕੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਏਕੇਕੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਤੰ ਪਿਲਨ੍ਧਨੰ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ ਭਗਵਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਦੇਸਨਾਯ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰੰ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮੰ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਏਕਮੇਵ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿੰ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ – ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚਤੁਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਏਕੇਕੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ **ਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਕਾਯੇ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੰ ਵਤ੍ਤੁਮਾਰਦ੍ਧੋ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਥਞ੍ਚਾ**ਤਿਆਦਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤੁੰ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ। ਅਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਕੇਨ ਚ ਆਕਾਰੇਨ ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤੀਤਿ? ਸੇਸਪੁਚ੍ਛਾਵਾਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨੇ ਭਿਕ੍ਖੁ।

ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਇਧ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸਾਸਨਪਰਿਦੀਪਨੋ ਅਞ੍ਞਸਾਸਨਸ੍ਸ ਤਥਾਭਾਵਪਟਿਸੇਧਨੋ ਚ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ – ''ਇਧੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ...ਪੇ॰... ਸੁਞ੍ਞਾ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਾ ਸਮਣੇਭਿ ਅਞ੍ਞੇਹੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੧)। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨੇ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਕਾਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੰ। **ਉਦ੍ਧੰ ਪਾਦਤਲਾ**ਤਿ ਪਾਦਤਲਤੋ ਉਪਰਿ। **ਅਧੋ ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ**ਤਿ ਕੇਸਗ੍ਗਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ। **ਤਚਪਰਿਯਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਰਿਯੰ ਤਚਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। **ਪੂਰੰ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕੇਸਾਦਿਅਸੁਚਿਭਰਿਤੋ ਅਯੰ ਕਾਯੋਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਕਥੰ? **ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ...ਪੇ॰... ਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਸੰਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਇਮਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਯ੍ਵਾਯੰ ਉਦ੍ਧੰ ਪਾਦਤਲਾ ਅਧੋ ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ ਤਿਰਿਯੰ ਤਚਪਰਿਯਨ੍ਤੋ ਪੂਰੋ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਨੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ। **ਕਾਯੇ**ਤਿ ਸਰੀਰੇ। ਸਰੀਰਞ੍ਹਿ ਅਸੁਚਿਸਞ੍ਚਯਤੋ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਕੇਸਾਦੀਨਞ੍ਚੇਵ ਚਕ੍ਖੁਰੋਗਾਦੀਨਞ੍ਚ ਰੋਗਸਤਾਨੰ ਆਯਭੂਤਤੋ ਕਾਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਕੇਸਾ ਲੋਮਾਤਿ ਏਤੇ ਕੇਸਾਦਯੋ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਕਾਯੇ ਲੋਮਾਤਿ ਏਵੰ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਪਾਦਤਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਉਪਰਿ, ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹੇਟ੍ਠਾ, ਤਚਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤਿਰਿਯਨ੍ਤੋਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇ ਬ੍ਯਾਮਮਤ੍ਤੇ ਕਲੇਵਰੇ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਪਿ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਨ ਕੋਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਮਣਿੰ ਵਾ ਵੇਲੁਰਿਯੰ ਵਾ ਅਗਰੁੰ ਵਾ ਕੁਙ੍ਕੁਮੰ ਵਾ ਕਪ੍ਪੂਰੰ ਵਾ ਵਾਸਚੁਣ੍ਣਾਦਿੰ ਵਾ ਅਣੁਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੁਚਿਭਾਵੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪਰਮਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਜੇਗੁਚ੍ਛੰ ਅਸ੍ਸਿਰੀਕਦਸ੍ਸਨੰ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੰ ਕੇਸਲੋਮਾਦਿਭੇਦੰ ਅਸੁਚਿੰਯੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – **ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ...ਪੇ॰... ਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਪਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤੋ ਵਣ੍ਣਨਾ।

ਇਮੰ ਪਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿਤੁਕਾਮੇਨ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇਨ ਆਦਿਤੋਵ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਸੀਲੰ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ, ਯ੍ਵਾਯੰ ਦਸਸੁ ਪਲਿਬੋਧੇਸੁ ਪਲਿਬੋਧੋ ਅਤ੍ਥਿ ਤੰ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ, ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਯ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ਝਾਨੰ ਪਾਦਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਾਦੀਸੁ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਸਾਟ੍ਠਕਥਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਕਤਪਰਿਚਯਸ੍ਸ ਤਨ੍ਤਿਆਚਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਤਥਾਰੂਪੰ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੰ ਏਕਵਿਹਾਰੇ ਅਲਭਨ੍ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸੀਲਵਿਸੋਧਨਞ੍ਚੇਵ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੯) ਪਲਿਬੋਧੋ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੪੧) ਚ ਪਲਿਬੋਧੁਪਚ੍ਛੇਦੋ ਚ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਵਿਧਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਕਥਿਤੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਕਥਿਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਆਚਰਿਯੇਨ ਪਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਕਤਿਯਾ ਉਗ੍ਗਹਿਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਕੰ ਦ੍ਵੇ ਨਿਸਜ੍ਜਵਾਰੇ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਕੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਆਗਤਾਗਤਵੇਲਾਯ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਕੋ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨਾਤਿਪਪਞ੍ਚੰ ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਜ੍ਜਟੰ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਠਿਕੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ। ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ ਕਿੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਸਤ੍ਤਧਾ ਉਗ੍ਗਹਕੋਸਲ੍ਲੰ ਦਸਧਾ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ।

ਤਤ੍ਥ ਵਚਸਾ ਮਨਸਾ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਦਿਸਤੋ ਓਕਾਸਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋਤਿ ਏਵੰ ਸਤ੍ਤਧਾ ਉਗ੍ਗਹਕੋਸਲ੍ਲੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਯੋਪਿ ਤਿਪਿਟਕੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਨਪਿ ਮਨਸਿਕਾਰਕਾਲੇ ਪਠਮੰ ਵਾਚਾਯ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਹਿ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਮਲਯਵਾਸੀਮਹਾਦੇਵਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਉਗ੍ਗਹਿਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਥੇਰਾਨੰ ਵਿਯ। ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਤੇਹਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਯਾਚਿਤੋ 'ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇ ਇਮੰ ਏਵੰ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਰੋਥਾ'ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰਪਾਲ਼ਿੰ ਅਦਾਸਿ। ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤੇਸੰ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਨਿਕਾਯਾ ਪਗੁਣਾ, ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹਿਤਾਯ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੰ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਾਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਹੇਸੁੰ।

ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ ਆਚਰਿਯੇਨ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਵਾਚਾਯ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ। ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਚ ਤਚਪਞ੍ਚਕਾਦੀਨਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਵਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ''ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ''ਤਿ ਹਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ''ਤਚੋ ਦਨ੍ਤਾ ਨਖਾ ਲੋਮਾ ਕੇਸਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਵਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕੇ ''ਮਂਸਂ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਵਕ੍ਕ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ''ਵਕ੍ਕਂ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਅਟ੍ਠਿ ਨ੍ਹਾਰੁ ਮਂਸਂ ਤਚੋ ਦਨ੍ਤਾ ਨਖਾ ਲੋਮਾ ਕੇਸਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤਤੋ ਪਪ੍ਫਾਸਪਞ੍ਚਕੇ ''ਹਦਯਂ ਯਕਨਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਪਿਹਕਂ ਪਪ੍ਫਾਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ''ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਪਿਹਕਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਯਕਨਂ ਹਦਯਂ ਵਕ੍ਕਂ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਅਟ੍ਠਿ ਨ੍ਹਾਰੁ ਮਂਸਂ ਤਚੋ ਦਨ੍ਤਾ ਨਖਾ ਲੋਮਾ ਕੇਸਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤੋ ਇਮਂ ਤਨ੍ਤਿਂ ਅਨਾਰੁਲ਼੍ਹਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪) ਆਗਤਂ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਕਰੀਸਾਵਸਾਨੇ ਤਨ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਪਞ੍ਚਕੇ ''ਅਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਉਦਰਿਯਂ ਕਰੀਸਂ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ''ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਕਰੀਸਂ ਉਦਰਿਯਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਅਨ੍ਤਂ ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਪਿਹਕਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਯਕਨਂ ਹਦਯਂ ਵਕ੍ਕਂ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਅਟ੍ਠਿ ਨ੍ਹਾਰੁ ਮਂਸਂ ਤਚੋ ਦਨ੍ਤਾ ਨਖਾ ਲੋਮਾ ਕੇਸਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤੋ ਮੇਦਛਕ੍ਕੇ ''ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਂ ਪੁਬ੍ਬੋ ਲੋਹਿਤਂ ਸੇਦੋ ਮੇਦੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ''ਮੇਦੋ ਸੇਦੋ ਲੋਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੋ ਸੇਮ੍ਹਂ ਪਿਤ੍ਤਂ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਕਰੀਸਂ ਉਦਰਿਯਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਅਨ੍ਤਂ ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਪਿਹਕਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਯਕਨਂ ਹਦਯਂ ਵਕ੍ਕਂ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਅਟ੍ਠਿ ਨ੍ਹਾਰੁ ਮਂਸਂ ਤਚੋ ਦਨ੍ਤਾ ਨਖਾ ਲੋਮਾ ਕੇਸਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤੋ ਮੁਤ੍ਤਛਕ੍ਕੇ ''ਅਸ੍ਸੁ ਵਸਾ ਖੇਲ਼ੋ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਲਸਿਕਾ ਮੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ''ਮੁਤ੍ਤਂ ਲਸਿਕਾ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਖੇਲ਼ੋ ਵਸਾ ਅਸ੍ਸੁ ਮੇਦੋ ਸੇਦੋ ਲੋਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੋ ਸੇਮ੍ਹਂ ਪਿਤ੍ਤਂ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਕਰੀਸਂ ਉਦਰਿਯਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਅਨ੍ਤਂ ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਪਿਹਕਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਯਕਨਂ ਹਦਯਂ ਵਕ੍ਕਂ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਅਟ੍ਠਿ ਨ੍ਹਾਰੁ ਮਂਸਂ ਤਚੋ ਦਨ੍ਤਾ ਨਖਾ ਲੋਮਾ ਕੇਸਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਕਾਲਸਤਮ੍ਪਿ ਕਾਲਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਕਾਲਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਵਾਚਾਯ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਵਚਸਾ ਸਜ੍ਝਾਯੇਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤਨ੍ਤਿ ਪਗੁਣਾ ਹੋਤਿ; ਨ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਧਾਵਤਿ; ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਸਙ੍ਖਲਿਕਾ ਵਿਯ ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਵਤਿਪਾਦਪਨ੍ਤਿ ਵਿਯ ਚ ਖਾਯਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਪਨ ਵਚਸਾ, ਤਥੇਵ ਮਨਸਾਪਿ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਵਚਸਾ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਹਿ ਮਨਸਾ ਸਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਮਨਸਾ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧੋ ਮਗ੍ਗਫਲਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

'**ਵਣ੍ਣਤੋ**'ਤਿ ਕੇਸਾਦੀਨਂ ਵਣ੍ਣੋ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬੋ। '**ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ**'ਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬਂ । '**ਦਿਸਤੋ**'ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ ਨਾਭਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਉਪਰਿਮਾ ਦਿਸਾ, ਅਧੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਦਿਸਾ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਯਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਨਾਮ ਦਿਸਾਯਾ''ਤਿ ਦਿਸਾ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬਾ। '**ਓਕਾਸਤੋ**'ਤਿ ''ਅਯਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਓਕਾਸੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬੋ। '**ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ**'ਤਿ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾ। ਤਤ੍ਥ ''ਅਯਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚ ਉਪਰਿ ਚ ਤਿਰਿਯਞ੍ਚ ਇਮਿਨਾ ਨਾਮ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ''ਕੇਸਾ ਨ ਲੋਮਾ, ਲੋਮਾਪਿ ਨ ਕੇਸਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਅਮਿਸ੍ਸੀਕਤਵਸੇਨ ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਧਾ ਉਗ੍ਗਹਕੋਸਲ੍ਲਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ''ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਸੁਕਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਵਸੇਨ ਕਥਿਤਂ, ਅਸੁਕਸ੍ਮਿਂ ਧਾਤੁਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਮਹਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੫ ਆਦਯੋ) ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਵਸੇਨੇਵ ਕਥਿਤਂ, ਮਹਾਹਤ੍ਥਿਪਦੋਪਮ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦੦ ਆਦਯੋ) -ਮਹਾਰਾਹੁਲੋਵਾਦ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੧੩ ਆਦਯੋ) -ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗੇਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੨ ਆਦਯੋ) ਧਾਤੁਵਸੇਨ ਕਥਿਤਂ। ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਸੁਤ੍ਤੇ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫੩ ਆਦਯੋ) ਪਨ ਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਧਾਤੁਵਸੇਨ ਕਥਿਤਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਵਸੇਨ ਕਥਿਤਂ ਸਮਥਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਦੇਤਂ ਇਧ ਸਮਥਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ।

ਏਵੰ ਸਤ੍ਤਧਾ ਉਗ੍ਗਹਕੋਸਲ੍ਲੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ''ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ, ਨਾਤਿਸੀਘਤੋ, ਨਾਤਿਸਣਿਕਤੋ, ਵਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਬਾਹਨਤੋ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਮੁਞ੍ਚਨਤੋ, ਅਪ੍ਪਨਾਤੋ, ਤਯੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਵੰ ਦਸਧਾ ਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ '**ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ**'ਤਿ ਇਦਞ੍ਹਿ ਸਜ੍ਝਾਯਕਰਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਾਯ। ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਾਯ ਹਿ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਯਥਾ ਨਾਮ ਅਕੁਸਲੋ ਪੁਰਿਸੋ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਪਦੰ ਨਿਸ੍ਸੇਣਿੰ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਾਯ ਆਰੋਹਨ੍ਤੋ ਕਿਲਨ੍ਤਕਾਯੋ ਪਤਤਿ, ਨ ਆਰੋਹਨੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਭਾਵਨਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਸ੍ਸ ਅਨਧਿਗਮਾ ਕਿਲਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਪਤਤਿ, ਨ ਭਾਵਨੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਚ '**ਨਾਤਿਸੀਘਤੋ**' ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬੰ। ਅਤਿਸੀਘਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਹਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਤਿਯੋਜਨੰ ਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਓਕ੍ਕਮਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਸੀਘੇਨ ਜਵੇਨ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਗਮਨਾਗਮਨੰ ਕਰੋਤੋ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾਵ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਕੇਵਲੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਅਵਿਭੂਤੰ ਪਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਿਸੇਸੰ ਆਵਹਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਤਿਸੀਘਤੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬੰ।

ਯਥਾ ਚ ਨਾਤਿਸੀਘਤੋ ਏਵੰ '**ਨਾਤਿਸਣਿਕਤੋ**'ਪਿ। ਅਤਿਸਣਿਕਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਹਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਤਦਹੇਵ ਤਿਯੋਜਨੰ ਮਗ੍ਗੰ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਰੁਕ੍ਖਪਬ੍ਬਤਗਹਨਾਦੀਸੁ ਵਿਲਮ੍ਬਮਾਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਦ੍ਵੀਹਤੀਹੇਨ ਪਰਿਯੋਸਾਪੇਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ।

'**ਵਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਬਾਹਨਤੋ**'ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪੁਥੁਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚੇਤਸੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਪਟਿਬਾਹਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪ੍ਪਟਿਬਾਹਤੋ ਹਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਏਕਪਦਿਕੰ ਪਪਾਤਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਕ੍ਕਮਨਪਦੰ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਵਿਲੋਕਯਤੋ ਪਦਵਾਰੋ ਵਿਰਜ੍ਝਤਿ, ਤਤੋ ਸਤਪੋਰਿਸੇ ਪਪਾਤੇ ਪਤਿਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪੇ ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਪਰਿਧੰਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਬਾਹਨਤੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬੰ।

'**ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ**'ਤਿ ਯਾ ਅਯੰ ''ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ''ਤਿ ਆਦਿਕਾ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ ਤੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਠਪੇਤਬ੍ਬੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਉਦਕਦੁਲ੍ਲਭਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਉਦਪਾਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਾਲਪਣ੍ਣਾਦਿਕੰ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਸਞ੍ਞਾਣੰ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਸਞ੍ਞਾਣੇਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਯਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਪਿਵਨ੍ਤਿ ਚ, ਯਦਾ ਪਨ ਤੇਸੰ ਅਭਿਣ੍ਹਸਞ੍ਚਾਰੇਨ ਆਗਤਾਗਤਪਦੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਸਞ੍ਞਾਣੇਨ ਕਿਚ੍ਚੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਕ੍ਖਣੇ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਯਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਪਿਵਨ੍ਤਿ ਚ; ਏਵਮੇਵ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ 'ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ'ਤਿ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ 'ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ'ਤਿ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵੇਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਠਪੇਤਬ੍ਬੰ।

'**ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਮੁਞ੍ਚਨਤੋ**'ਤਿ ਯੋ ਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੰ ਤੰ ਮੁਞ੍ਚਨ੍ਤੇਨ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਮੁਞ੍ਚਨਤੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬੰ। ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਹਿ 'ਕੇਸਾ'ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਇਮੰ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਮੇਵ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। 'ਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਚ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਕੇਸਾ'ਤਿ ਇਮੰ ਆਦਿਕੋਟ੍ਠਾਸਮੇਵ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਕੇਚਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਕੇਚਿ ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਯੇ ਯੇ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਤਾਵ ਕਮ੍ਮੰ ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਯਾਵ ਦ੍ਵੀਸੁ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਏਕੋ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰੰ ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ। ਏਵੰ ਉਪਟ੍ਠਿਤੰ ਪਨ ਤਮੇਵ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਉਪਮਾ – ਯਥਾ ਹਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਤਾਲਕੇ ਤਾਲਵਨੇ ਵਸਨ੍ਤੰ ਮਕ੍ਕਟੰ ਗਹੇਤੁਕਾਮੋ ਲੁਦ੍ਦੋ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਠਿਤਤਾਲਸ੍ਸ ਪਣ੍ਣੰ ਸਰੇਨ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿੰ ਕਰੇਯ੍ਯ; ਅਥ ਸੋ ਮਕ੍ਕਟੋ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਾਲੇ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਤਾਲਮੇਵ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਤਤ੍ਥਪਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਲੁਦ੍ਦੇਨ ਤਥੇਵ ਕਤੇ ਪੁਨ ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਆਦਿਤਾਲੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਸੋ ਏਵੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ

ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠੁਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਤਾਲੇ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਮਕੁਲ਼ਤਾਲਪਣ੍ਣਸੂਚਿਂ ਦਲ਼੍ਹਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਜ੍ਝਿਯਮਾਨੋਪਿ ਨ ਉਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਓਪਮ੍ਮਸਂਸਨ੍ਦਨਂ – ਯਥਾ ਹਿ ਤਾਲਵਨੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਤਾਲਾ, ਏਵਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ; ਮਕ੍ਕਟੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਲੁਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਯੋਗਾਵਚਰੋ; ਮਕ੍ਕਟਸ੍ਸ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਤਾਲਕੇ ਤਾਲਵਨੇ ਨਿਵਾਸੋ ਵਿਯ ਯੋਗਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਕੋਟ੍ਠਾਸਕੇ ਕਾਯੇ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਨੁਸਂਚਰਣਂ; ਲੁਦ੍ਦੇਨ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਠਿਤਤਾਲਸ੍ਸ ਪਣ੍ਣਂ ਸਰੇਨ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਯਾ ਕਤਾਯ ਮਕ੍ਕਟਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਾਲੇ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਤਾਲਗਮਨਂ ਵਿਯ ਯੋਗਿਨੋ ‘ਕੇਸਾ’ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰੇ ਆਰਦ੍ਧੇ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨਂ; ਪੁਨ ਪਚ੍ਚਾਗਮਨੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ; ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਗਚ੍ਛਮਾਨਸ੍ਸ ਮਕ੍ਕਟਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠੁਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇ ਉਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਕੇਸੁਚਿ ਕੇਸੁਚਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਅਨੁਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਂ; ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਤਾਲੇ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਮਕੁਲ਼ਤਾਲਪਣ੍ਣਸੂਚਿਂ ਦਲ਼੍ਹਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਜ੍ਝਿਯਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨੁਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਅਵਸਾਨੇ ਦ੍ਵੀਸੁ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਯੋ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ ਤਮੇਵ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ।

ਅਪਰਾਪਿ ਉਪਮਾ – ਯਥਾ ਨਾਮ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਕੁਲਂ ਗਾਮਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਸਨ੍ਤੋ ਪਠਮਗੇਹੇ ਏਵ ਦ੍ਵੇ ਭਿਕ੍ਖਾ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਏਕਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਦ੍ਵੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਤਤਿਯਦਿਵਸੇ ਆਦਿਮ੍ਹਿਯੇਵ ਪਤ੍ਤਪੂਰਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨਸਾਲਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਕੁਲਗਾਮੋ ਵਿਯ ਹਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਾਕਾਰੋ; ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਵਿਯ ਯੋਗਾਵਚਰੋ; ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਗਾਮਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਾਸੋ ਵਿਯ ਯੋਗਿਨੋ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਾਕਾਰੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਂ; ਪਠਮਗੇਹੇ ਦ੍ਵੇ ਭਿਕ੍ਖਾ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਵਿਯ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਵਿਯ ਚ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਯਾਵ ਕੋਟ੍ਠਾਸਦ੍ਵਯੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਂ; ਤਤਿਯਦਿਵਸੇ ਆਦਿਮ੍ਹਿਯੇਵ ਪਤ੍ਤਪੂਰਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨਸਾਲਾਯਂ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੋਗੋ ਵਿਯ ਦ੍ਵੀਸੁ ਯੋ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ ਤਮੇਵ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ।

‘ਅਪ੍ਪਨਾਤੋ’ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ। ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

‘ਤਯੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ’ਤਿ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੀਤਿਭਾਵੋ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਕੋਸਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਤਯੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਯੋਜਨਤ੍ਥਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਤ੍ਥ –

‘‘ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮਨੁਯੁਤ੍ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੀਣਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ...ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਨ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂਯੇਵ ਮਨਸਿਕਰੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਂ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕੋਸਜ੍ਜਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਨ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਂਯੇਵ ਮਨਸਿਕਰੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਂ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਨ੍ਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂਯੇਵ ਮਨਸਿਕਰੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਂ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਯੇਯ੍ਯ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਪਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ, ਤਂ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੁਦੁ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਞ੍ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਞ੍ਚ, ਨ ਚ ਪਭਙ੍ਗੁ, ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰੋ ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਉਕ੍ਕਂ ਬਨ੍ਧਤਿ, ਉਕ੍ਕਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕਾਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪੇਤਿ, ਉਕ੍ਕਾਮੁਖਂ ਆਲਿਮ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਸਣ੍ਡਾਸੇਨ ਜਾਤਰੂਪਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕਾਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ,

ਉਕ੍ਕਾਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਭਿਧਮਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸੇਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ । ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰੋ ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਭਿਧਮੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਂ ਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਡਹੇਯ੍ਯ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰੋ ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਂ ਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ। ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰੋ ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਠਾਨਂ ਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

''ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰੋ ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਕਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਭਿਧਮਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਦਕੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫੋਸੇਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਤਂ ਹੋਤਿ ਜਾਤਰੂਪਂ ਮੁਦੁ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਞ੍ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਞ੍ਚ, ਨ ਚ ਪਭਙ੍ਗੁ, ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ; ਯਸ੍ਸਾ ਯਸ੍ਸਾ ਚ ਪਿਲਨ੍ਧਨਵਿਕਤਿਯਾ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – ਯਦਿ ਪਟ੍ਟਿਕਾਯ ਯਦਿ ਕੁਣ੍ਡਲਾਯ ਯਦਿ ਗੀਵੇਯ੍ਯਕਾਯ ਯਦਿ ਸੁਵਣ੍ਣਮਾਲਾਯ, ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਅਨੁਭੋਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮਨੁਯੁਤ੍ਤੇਨ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ; ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਆਯਤਨੇ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੩) ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਛਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਬ੍ਬੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸੀਤਿਭਾਵਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਛਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਹਂਸਿਤਬ੍ਬਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਪਣੀਤਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਭਿਰਤੋ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਬ੍ਬੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸੀਤਿਭਾਵਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੮੫) ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸੀਤਿਭਾਵੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਕੋਸਲ੍ਲਂ ਪਨ ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਲੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੪) ਸਂਯੁਤ੍ਤਮਹਾਵਗ੍ਗੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਮੇਵ।

ਇਤਿ ਇਦਂ ਸਤ੍ਤਵਿਧਂ ਉਗ੍ਗਹਕੋਸਲ੍ਲਂ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਮਞ੍ਚ ਦਸਵਿਧਂ ਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਉਭਯਕੋਸਲ੍ਲਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਸਾਧੁਕਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਵਿਹਾਰੇਯੇਵ ਫਾਸੁ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਕਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਵਿਸੇਸਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪਰੂਪਰਿ ਕਥਾਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਸਿਤੁਕਾਮੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਧਿਨਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਕਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਗਣ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਯ ਅਨਨੁਰੂਪਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਹਾਯ ਮਹਾਵਾਸਤਾਦਿਅਟ੍ਠਾਰਸਦੋਸਵਜ੍ਜਿਤੇ ਅਨੁਰੂਪੇ ਵਿਹਾਰੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇਨ ਖੁਦ੍ਦਕਪਲਿਬੋਧੁਪਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੋ ਤਾਵ ਰਾਗਚਰਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ।

ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਕੇਸੇਸੁ ਤਾਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਥਂ? ਏਕਂ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਕੇਸੇ ਲੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਤਲੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣੋ ਤਾਵ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਛਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਕੇਸੇ ਓਲੋਕੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਉਦਕਪਤ੍ਤੇ ਵਾ ਯਾਗੁਪਤ੍ਤੇ ਵਾ ਓਲੋਕੇਤੁਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਕਾਲ਼ਕਕਾਲੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਾਲ਼ਕਾਤਿ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ; ਸੇਤਕਾਲੇ ਸੇਤਾਤਿ। ਮਿਸ੍ਸਕਕਾਲੇ ਪਨ ਉਸ੍ਸਦਵਸੇਨ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਕੇਸੇਸੁ, ਏਵਂ ਸਕਲੇਪਿ ਤਚਪਞ੍ਚਕੇ ਦਿਸ੍ਵਾਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਦਿਸੋਕਾਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਗਨ੍ਧਆਸਯੋਕਾਸਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਧਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਥਾ – **ਕੇਸਾ** ਤਾਵ ਪਕਤਿਵਣ੍ਣੇਨ ਕਾਲ਼ਕਾ ਅਦ੍ਦਾਰਿਟ੍ਠਕਵਣ੍ਣਾ, ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਦੀਘਵਟ੍ਟਲਿਕਾ ਤੁਲਾਦਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨਾ, ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਦਿਸਾਯ ਜਾਤਾ, ਓਕਾਸਤੋ ਉਭੋਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਕਣ੍ਣਚੂਲ਼ਿਕਾਹਿ, ਪੁਰਤੋ ਨਲਾਟਨ੍ਤੇਨ, ਪਚ੍ਛਤੋ ਗਲਵਾਟਕੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਸੀਸਕਟਾਹਵੇਠਨਂ ਅਲ੍ਲਚਮ੍ਮਂ ਕੇਸਾਨਂ ਓਕਾਸੋ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਕੇਸਾ ਸੀਸਵੇਠਨਚਮ੍ਮੇ ਵੀਹਗ੍ਗਮਤ੍ਤਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੂਲਤਲੇਨ, ਉਪਰਿ ਆਕਾਸੇਨ, ਤਿਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਦ੍ਵੇ ਕੇਸਾ ਏਕਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਯਂ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

'ਕੇਸਾ ਨ ਲੋਮਾ, ਲੋਮਾ ਨ ਕੇਸਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਅਵਸੇਸੇਹਿ ਏਕਤਿਂਸਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ ਅਮਿਸ੍ਸੀਕਤਾ ਕੇਸਾ ਨਾਮ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ ਅਯਂ ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਇਦਂ ਕੇਸਾਨਂ ਵਣ੍ਣਾਦਿਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ।

ਇਦਂ ਪਨ ਤੇਸਂ ਵਣ੍ਣਾਦਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਧਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ – ਕੇਸਾ ਚ ਨਾਮੇਤੇ ਵਣ੍ਣਤੋਪਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ, ਸਣ੍ਠਾਨਤੋਪਿ ਗਨ੍ਧਤੋਪਿ ਆਸਯਤੋਪਿ ਓਕਾਸਤੋਪਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ। ਮਨੁਞ੍ਞੇਪਿ ਹਿ ਯਾਗੁਪਤ੍ਤੇ ਵਾ ਭਤ੍ਤਪਤ੍ਤੇ ਵਾ ਕੇਸਵਣ੍ਣਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਕੇਸਮਿਸ੍ਸਕਮਿਦਂ, ਹਰਥ ਨ'ਨ੍ਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਕੇਸਾ **ਵਣ੍ਣਤੋ** ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ। ਰਤ੍ਤਿਂ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਕੇਸਸਣ੍ਠਾਨਂ ਅਕ੍ਕਵਾਕਂ ਵਾ ਮਕਚਿਵਾਕਂ ਵਾ ਛੁਪਿਤ੍ਵਾਪਿ ਤਥੇਵ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ **ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ** ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ।

ਤੇਲਮਕ੍ਖਨਪੁਪ੍ਫਧੂਮਾਦਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਰਹਿਤਾਨਞ੍ਚ ਕੇਸਾਨਂ ਗਨ੍ਧੋ ਪਰਮਜੇਗੁਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਜੇਗੁਚ੍ਛਤਰੋ ਅਗ੍ਗਿਮ੍ਹਿ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨਂ। ਕੇਸਾ ਹਿ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਪਿ ਸਿਯੁਂ, ਗਨ੍ਧੇਨ ਪਨ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਯੇਵ। ਯਥਾ ਹਿ ਦਹਰਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਵਚ੍ਚਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਹਲ਼ਿਦ੍ਦਿਵਣ੍ਣਂ, ਸਣ੍ਠਾਨਤੋਪਿ ਹਲ਼ਿਦ੍ਦਿਪਿਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨਂ; ਸਙ੍ਕਾਰਟ੍ਠਾਨੇ ਛਡ੍ਡਿਤਞ੍ਚ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਕਾਲ਼ਸੁਨਖਸਰੀਰਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਤਾਲਪਕ੍ਕਵਣ੍ਣਂ, ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਮੁਦਿਙ੍ਗਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਦਾਠਾਪਿਸ੍ਸ ਸੁਮਨਮਕੁਲ਼ਸਦਿਸਾਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਸਿਯਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਂ, ਗਨ੍ਧੇਨ ਪਨ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਮੇਵ; ਏਵਂ ਕੇਸਾਪਿ ਸਿਯੁਂ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ, ਗਨ੍ਧੇਨ ਪਨ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ ਏਵਾਤਿ।

ਯਥਾ ਪਨ ਅਸੁਚਿਟ੍ਠਾਨੇ ਗਾਮਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਜਾਤਾਨਿ ਸੂਪੇਯ੍ਯਪਣ੍ਣਾਨਿ ਨਾਗਰਿਕਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਜੇਗੁਚ੍ਛਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਪਰਿਭੋਗਾਨਿ, ਏਵਂ ਕੇਸਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਾਦਿਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਜਾਤਤ੍ਤਾ ਅਤਿਜੇਗੁਚ੍ਛਾਤਿ ਇਦਂ ਨੇਸਂ **'ਆਸਯਤੋ'** ਪਾਟਿਕੁਲ੍ਯਂ। ਇਮੇ ਚ ਕੇਸਾ ਨਾਮ ਗੂਥਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਉਟ੍ਠਿਤਕਣ੍ਣਿਕਂ ਵਿਯ ਏਕਤ੍ਤਿਂਸਕੋਟ੍ਠਾਸਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਜਾਤਾ। ਤੇ ਸੁਸਾਨਸਙ੍ਕਾਰਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਜਾਤਸਾਕਂ ਵਿਯ, ਪਰਿਖਾਦੀਸੁ ਜਾਤਕਮਲਕੁਵਲਯਾਦਿਪੁਪ੍ਫਂ ਵਿਯ ਚ ਅਸੁਚਿਟ੍ਠਾਨੇ ਜਾਤਤ੍ਤਾ ਪਰਮਜੇਗੁਚ੍ਛਾਤਿ ਇਦਂ ਤੇਸਂ **'ਓਕਾਸਤੋ'** ਪਾਟਿਕ੍ਕੂਲ੍ਯਂ।

ਯਥਾ ਚ ਕੇਸਾਨਂ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਂ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਗਨ੍ਧਾਸਯੋਕਾਸਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਧਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤਾ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਦਿਸੋਕਾਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਲੋਮਾ** ਤਾਵ ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਤੋ ਨ ਕੇਸਾ ਵਿਯ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਕਾਲ਼ਕਾ, ਕਾਲ਼ਪਿਙ੍ਗਲਾ ਪਨ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਨਤਗ੍ਗਤਾਲਮੂਲਸਣ੍ਠਾਨਾ; ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਾ; ਓਕਾਸਤੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕੇਸਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋਕਾਸਞ੍ਚ ਹਤ੍ਥਪਾਦਤਲਾਨਿ ਚ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਵਸੇਸਸਰੀਰਵੇਠਨਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ; ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਸਰੀਰਵੇਠਨਚਮ੍ਮੇ ਲਿਕ੍ਖਾਮਤ੍ਤਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੂਲਤਲੇਨ, ਉਪਰਿ ਆਕਾਸੇਨ, ਤਿਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਦ੍ਵੇ ਲੋਮਾ ਏਕਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਯਂ ਤੇਸਂ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਯੇਵ।

ਨਖਾਤਿ ਵੀਸਤਿਯਾ ਨਖਪਟ੍ਟਾਨਂ ਨਾਮਂ। ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤਾ; ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਮਚ੍ਛਸਕਲਿਕਸਣ੍ਠਾਨਾ; ਦਿਸਤੋ ਪਾਦਨਖਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਦਿਸਾਯ ਜਾਤਾ, ਹਤ੍ਥਨਖਾ ਉਪਰਿਮਦਿਸਾਯਾਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਾ; ਓਕਾਸਤੋ ਅਙ੍ਗੁਲੀਨਂ ਅਗ੍ਗਪਿਟ੍ਠੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ;

ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਅਙ੍ਗੁਲਿਕੋਟਿਮੰਸੇਹਿ, ਅਨ੍ਤੋ ਅਙ੍ਗੁਲਿਪਿਟ੍ਠਿਮੰਸੇਨ, ਬਹਿ ਚੇਵ ਅਗ੍ਗੇ ਚ ਆਕਾਸੇਨ, ਤਿਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਦ੍ਵੇ ਨਖਾ ਏਕਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਯਂ ਨੇਸਂ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਯੇਵ।

ਦਨ੍ਤਾਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਦਨ੍ਤਟ੍ਠਿਕਾਨਿ। ਤੇਪਿ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤਾ; ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਅਨੇਕਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਯ ਤਾਵ ਦਨ੍ਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਮਜ੍ਝੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਨ੍ਤਾ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਿਣ੍ਡੇ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਠਪਿਤਅਲਾਬੁਬੀਜਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਤੇਸਂ ਉਭੋਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਏਕੇਕੋ ਏਕਮੂਲਕੋ ਏਕਕੋਟਿਕੋ ਮਲ੍ਲਿਕਮਕੁਲਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਤਤੋ ਏਕੇਕੋ ਦ੍ਵਿਮੂਲਕੋ ਦ੍ਵਿਕੋਟਿਕੋ ਯਾਨਕਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਿਕਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਤਤੋ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਤਿਮੂਲਾ ਤਿਕੋਟਿਕਾ। ਤਤੋ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਚਤੁਮੂਲਾ ਚਤੁਕੋਟਿਕਾਤਿ। ਉਪਰਿਮਪਾਲ਼ਿਯਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ । ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਦਿਸਾਯ ਜਾਤਾ। ਓਕਾਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੂਲਤਲੇਨ, ਉਪਰਿ ਆਕਾਸੇਨ, ਤਿਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਦ੍ਵੇ ਦਨ੍ਤਾ ਏਕਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਯਂ ਨੇਸਂ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਯੇਵ।

ਤਚੋਤਿ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਚਮ੍ਮਂ। ਤਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਕਾਲ਼ਸਾਮਪੀਤਾਦਿਵਣ੍ਣਾ ਛਵਿ ਨਾਮ, ਯਾ ਸਕਲਸਰੀਰਤੋਪਿ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਯਮਾਨਾ ਬਦਰਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਚੋ ਪਨ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤੋਯੇਵ। ਸੋ ਚਸ੍ਸ ਸੇਤਭਾਵੋ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਾਭਿਘਾਤਪਹਰਣਪਹਾਰਾਦੀਹਿ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਾਯ ਛਵਿਯਾ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨੋਵ ਹੋਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ।

ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਪਾਦਙ੍ਗੁਲਿਤ੍ਤਚੋ ਕੋਸਕਾਰਕਕੋਸਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਦਤ੍ਤਚੋ ਪੁਟਬਨ੍ਧਉਪਾਹਨਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਜਙ੍ਘਤ੍ਤਚੋ ਭਤ੍ਤਪੁਟਕਤਾਲਪਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਊਰੁਤ੍ਤਚੋ ਤਣ੍ਡੁਲਭਰਿਤਦੀਘਤ੍ਥਵਿਕਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਆਨਿਸਦਤ੍ਤਚੋ ਉਦਕਪੂਰਿਤਪਟਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਪਿਟ੍ਠਿਤ੍ਤਚੋ ਫਲਕੋਨਦ੍ਧਚਮ੍ਮਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਕੁਚ੍ਛਿਤ੍ਤਚੋ ਵੀਣਾਦੋਣਿਕੋਨਦ੍ਧਚਮ੍ਮਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਉਰਤ੍ਤਚੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚਤੁਰਸ੍ਸਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਉਭਯਬਾਹੁਤ੍ਤਚੋ ਤੂਣੀਰੋਨਦ੍ਧਚਮ੍ਮਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਪਿਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥਤ੍ਤਚੋ ਖੁਰਕੋਸਕਸਣ੍ਠਾਨੋ, ਫਣਕਤ੍ਥਵਿਕਸਣ੍ਠਾਨੋ ਵਾ। ਹਤ੍ਥਙ੍ਗੁਲਿਤ੍ਤਚੋ ਕੁਞ੍ਚਿਕਾਕੋਸਕਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਗੀਵਤ੍ਤਚੋ ਗਲਕਞ੍ਚੁਕਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਮੁਖਤ੍ਤਚੋ ਛਿਦ੍ਦਾਵਛਿਦ੍ਦੋ ਕੀਟਕੁਲਾਵਕਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਸੀਸਤ੍ਤਚੋ ਪਤ੍ਤਤ੍ਥਵਿਕਸਣ੍ਠਾਨੋਤਿ।

ਤਚਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਕੇਨ ਚ ਯੋਗਾਵਚਰੇਨ ਉਤ੍ਤਰੋਟ੍ਠਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਉਪਰਿ ਮੁਖਂ ਞਾਣਂ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਮੁਖਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਚਮ੍ਮਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤੋ ਨਲਾਟਟ੍ਠਿਚਮ੍ਮਂ। ਤਤੋ ਥਵਿਕਾਯ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਥਵਿਕਾਯ ਚ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਹਤ੍ਥਮਿਵ ਸੀਸਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਚ ਸੀਸਚਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਞਾਣਂ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਮ੍ਮਸ੍ਸ ਏਕਾਬਦ੍ਧਭਾਵਂ ਵਿਯੋਜੇਨ੍ਤੇਨ ਸੀਸਚਮ੍ਮਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤੋ ਖਨ੍ਧਚਮ੍ਮਂ। ਤਤੋ ਅਨੁਲੋਮੇਨ ਪਟਿਲੋਮੇਨ ਚ ਦਕ੍ਖਿਣਹਤ੍ਥਚਮ੍ਮਂ। ਅਥ ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਵਾਮਹਤ੍ਥਚਮ੍ਮਂ। ਤਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਚਮ੍ਮਂ। ਤਂ ਤਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਲੋਮੇਨ ਚ ਪਟਿਲੋਮੇਨ ਚ ਦਕ੍ਖਿਣਪਾਦਚਮ੍ਮਂ। ਅਥ ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਵਾਮਪਾਦਚਮ੍ਮਂ। ਤਤੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਵਤ੍ਥਿਉਦਰਹਦਯਗੀਵਚਮ੍ਮਾਨਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਥ ਗੀਵਾਚਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਹਨੁਚਮ੍ਮਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਅਧਰੋਟ੍ਠਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋਲ਼ਾਰਿਕਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ।

ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤੋ। ਓਕਾਸਤੋ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਲੇਨ, ਉਪਰਿ ਆਕਾਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਯੇਵ।

ਮਂਸਨ੍ਤਿ ਨਵ ਮਂਸਪੇਸਿਸਤਾਨਿ। ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਣ੍ਣਤੋ ਰਤ੍ਤਂ ਕਿਂਸੁਕਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸਂ; ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਜਙ੍ਘਪਿਣ੍ਡਿਕਮਂਸਂ ਤਾਲਪਣ੍ਣਪੁਟਭਤ੍ਤਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਊਰੁਮਂਸਂ ਨਿਸਦਪੋਤਕਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਆਨਿਸਦਮਂਸਂ ਉਦ੍ਧਨਕੋਟਿਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਪਿਟ੍ਠਿਮਂਸਂ ਤਾਲਗੁਲ਼ਪਟਲਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਫਾਸੁਕਦ੍ਵਯਮਂਸਂ ਪੋਤ੍ਥਲਿਕਾਯ ਕੁਚ੍ਛਿਯਂ ਤਨੁਮਤ੍ਤਿਕਾਲੇਪਨਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਥਨਮਂਸਂ ਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਅਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਤ੍ਤਿਕਾਪਿਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਬਾਹੁਦ੍ਵਯਮਂਸਂ ਦਿਗੁਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਨਿਚ੍ਚਮ੍ਮਮਹਾਮੂਸਿਕਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਏਵਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋਲ਼ਾਰਿਕਂ ਮਂਸਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਤੀਣਿ ਅਟ੍ਠਿਸਤਾਨਿ ਅਨੁਲਿਮ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਟ੍ਠਿਸਙ੍ਘਾਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਲੇਨ, ਉਪਰਿ ਤਚੇਨ, ਤਿਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

'ਨ੍ਹਾਰੂ'ਤਿ ਨਵ ਨ੍ਹਾਰੁਸਤਾਨਿ। ਵਣ੍ਣਤੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਨ੍ਹਾਰੂ ਸੇਤਾ; ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਨਾਨਾਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਗੀਵਾਯ ਉਪਰਿਭਾਗਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਨ੍ਹਾਰੂ ਸਰੀਰੰ ਵਿਨਦ੍ਧਮਾਨਾ ਹਦਯਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਪਸ੍ਸੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣਾ, ਪਞ੍ਚ ਪਚ੍ਛਿਮਪਸ੍ਸੇਨ, ਪਞ੍ਚ ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸੇਨ, ਪਞ੍ਚ ਵਾਮਪਸ੍ਸੇਨ, ਦਕ੍ਖਿਣਹਤ੍ਥੰ ਵਿਨਦ੍ਧਮਾਨਾਪਿ ਹਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਪਸ੍ਸੇਨ ਪਞ੍ਚ, ਪਚ੍ਛਿਮਪਸ੍ਸੇਨ ਪਞ੍ਚ, ਤਥਾ ਵਾਮਹਤ੍ਥੰ ਵਿਨਦ੍ਧਮਾਨਾਪਿ। ਦਕ੍ਖਿਣਪਾਦੰ ਵਿਨਦ੍ਧਮਾਨਾਪਿ ਪਾਦਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਪਸ੍ਸੇਨ ਪਞ੍ਚ, ਪਚ੍ਛਿਮਪਸ੍ਸੇਨ ਪਞ੍ਚ, ਤਥਾ ਵਾਮਪਾਦੰ ਵਿਨਦ੍ਧਮਾਨਾਪੀਤਿ। ਏਵੰ ਸਰੀਰਧਾਰਕਾ ਨਾਮ ਸਟ੍ਠਿ ਮਹਾਨ੍ਹਾਰੂ ਕਾਯੰ ਵਿਨਦ੍ਧਮਾਨਾ ਓਤਿਣ੍ਣਾ, ਯੇ ਕਣ੍ਡਰਾਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਨ੍ਦੂਲਮਕੁਲਸਣ੍ਠਾਨਾ।

ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ਤੰ ਤੰ ਪਦੇਸੰ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ ਤਤੋ ਸੁਖੁਮਤਰਾ ਸੁਤ੍ਤਰਜ੍ਜੁਕਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਅਞ੍ਞੇ ਤਤੋ ਸੁਖੁਮਤਰਾ ਪੂਤਿਲਤਾਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਅਞ੍ਞੇ ਤਤੋ ਸੁਖੁਮਤਰਾ ਮਹਾਵੀਣਾਤਨ੍ਤਿਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਅਞ੍ਞੇ ਥੂਲਸੁਤ੍ਤਕਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਹਤ੍ਥਪਾਦਪਿਟ੍ਠਿਯੰ ਨ੍ਹਾਰੂ ਸਕੁਣਪਾਦਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਸੀਸਨ੍ਹਾਰੂ ਦਾਰਕਾਨੰ ਸੀਸਜਾਲਕਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਪਿਟ੍ਠਿਨ੍ਹਾਰੂ ਆਤਪੇ ਪਸਾਰਿਤਅਲ੍ਲਜਾਲਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਅਵਸੇਸਾ ਤੰਤੰਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨੁਗਤਾ ਨ੍ਹਾਰੂ ਸਰੀਰੇ ਪਟਿਮੁਕ੍ਕਜਾਲਕਞ੍ਚੁਕਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਾ। ਓਕਾਸਤੋ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਿਣ੍ਣੰ ਅਟ੍ਠਿਸਤਾਨੰ ਉਪਰਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਲੇਹਿ, ਉਪਰਿ ਮੰਸਚਮ੍ਮਾਨਿ ਆਹਚ੍ਚ ਠਿਤਪਦੇਸੇਹਿ, ਤਿਰਿਯੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਅਯੰ ਨੇਸੰ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਯੇਵ।

ਅਟ੍ਠੀਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਦਨ੍ਤਟ੍ਠੀਨਿ ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਹਤ੍ਥਟ੍ਠੀਨਿ, ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਪਾਦਟ੍ਠੀਨਿ, ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਮੰਸਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਮੁਦੁਅਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਪਣ੍ਹਿਕਟ੍ਠੀਨਿ, ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਪਾਦੇ ਦ੍ਵੇ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਜਣ੍ਣੁਕਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਊਰੁਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਕਟਿਟ੍ਠੀਨਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕਟ੍ਠੀਨਿ, ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਫਾਸੁਕਟ੍ਠੀਨਿ, ਚੁਦ੍ਦਸ ਉਰਟ੍ਠੀਨਿ, ਏਕੰ ਹਦਯਟ੍ਠਿ, ਦ੍ਵੇ ਅਕ੍ਖਕਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਕੋਟ੍ਠਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਬਾਹਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਬਾਹਟ੍ਠੀਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਗੀਵਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਹਨੁਕਟ੍ਠੀਨਿ, ਏਕੰ ਨਾਸਿਕਟ੍ਠਿ, ਦ੍ਵੇ ਅਕ੍ਖਿਟ੍ਠੀਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਕਣ੍ਣਟ੍ਠੀਨਿ, ਏਕੰ ਨਲਾਟਟ੍ਠਿ, ਏਕੰ ਮੁਦ੍ਧਟ੍ਠਿ, ਨਵ ਸੀਸਕਪਾਲਟ੍ਠੀਨੀਤਿ ਏਵੰ ਤਿਮਤ੍ਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਿਸਤਾਨਿ।

ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤਾਨਿ, ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਨਾਨਾਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਗ੍ਗਪਾਦਙ੍ਗੁਲਿਟ੍ਠੀਨਿ ਕਤਕਬੀਜਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਮਜ੍ਝਪਬ੍ਬਟ੍ਠੀਨਿ ਪਨਸਟ੍ਠਿਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਮੂਲਪਬ੍ਬਟ੍ਠੀਨਿ ਪਣਵਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਦਟ੍ਠੀਨਿ ਕੋਟ੍ਟਿਤਕਨ੍ਦੁਲਕਨ੍ਦਰਾਸਿਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਪਣ੍ਹਿਕਟ੍ਠਿ ਏਕਟ੍ਠਿਤਾਲਫਲਬੀਜਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠੀਨਿ ਬਨ੍ਧਕੀਲ਼ਾਗੋਲ਼ਕਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਜਙ੍ਘਟ੍ਠੀਨੰ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨਪਨੀਤਤਚਸਿਨ੍ਦਿਕਲੀਰਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਖੁਦ੍ਦਕਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿਕੰ ਧਨੁਕਦਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨੰ, ਮਹਨ੍ਤੰ ਮਿਲਾਤਸਪ੍ਪਪਿਟ੍ਠਿਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਜਣ੍ਣੁਕਟ੍ਠਿ ਏਕਤੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਫੇਣਕਸਣ੍ਠਾਨੰ।

ਤਤ੍ਥ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਅਤਿਖਿਣਗ੍ਗਗੋਸਿਙ੍ਗਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਊਰੁਟ੍ਠਿ ਦੁਤ੍ਤਚ੍ਛਿਤਵਾਸਿਫਰਸੁਦਣ੍ਡਕਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਕਟਿਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਕੀਲ਼ਾਗੋਲ਼ਕਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਤੇਨ ਕਟਿਟ੍ਠਿਨੋ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਅਗ੍ਗਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮਹਾਪੁਨ੍ਨਾਗਫਲਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਕਟਿਟ੍ਠੀਨਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਕਉਦ੍ਧਨਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਕਮ੍ਮਾਰਕੂਟਯੋਤ੍ਤਕਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਕੋਟਿਯੰ ਠਿਤਆਨਿਸਦਟ੍ਠਿ ਅਧੋਮੁਖੰ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਸਪ੍ਪਫਣਸਣ੍ਠਾਨੰ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਛਿਦ੍ਦਾਵਛਿਦ੍ਦੰ। ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕਟ੍ਠੀਨਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤੋ ਉਪਰੂਪਰਿ ਠਪਿਤਸੀਸਕਪਟ੍ਟਵੇਠਕਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਬਾਹਿਰਤੋ ਵਟ੍ਟਨਾਵਲਿਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਤੇਸੰ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਕਕਚਦਨ੍ਤਸਦਿਸਾ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਕਣ੍ਟਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਵੀਸਤਿਯਾ ਫਾਸੁਕਟ੍ਠੀਸੁ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਨਿ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਸਿਤਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਨਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਸਿਤਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਓਦਾਤਕੁਕ੍ਕੁਟਸ੍ਸ ਪਸਾਰਿਤਪਕ੍ਖਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ।

ਚੁਦ੍ਦਸ ਉਰਟ੍ਠੀਨਿ ਜਿਣ੍ਣਸਨ੍ਦਮਾਨਿਕਪਞ੍ਜਰਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਹਦਯਟ੍ਠਿ ਦਬ੍ਬਿਫਣਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਅਕ੍ਖਕਟ੍ਠੀਨਿ ਖੁਦ੍ਦਕਲੋਹਵਾਸਿਦਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਕੋਟ੍ਠਟ੍ਠੀਨਿ ਏਕਤੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਸੀਹਲ਼ਕੁਦਾਲਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਬਾਹੁਟ੍ਠੀਨਿ ਆਦਾਸਦਣ੍ਡਕਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਅਗ੍ਗਬਾਹੁਟ੍ਠੀਨਿ ਯਮਕਤਾਲਕਨ੍ਦਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਮਣਿਬਨ੍ਧਟ੍ਠੀਨਿ ਏਕਤੋ ਅਲ੍ਲੀਯਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਸੀਸਕਪਟ੍ਟਵੇਠਕਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ।

ਪਿਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥਟ੍ਠੀਨਿ ਕੋਟ੍ਟਿਤਕਨ੍ਦੁਲਕਨ੍ਦੁਰਾਸਿਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਹਤ੍ਥਙ੍ਗੁਲੀਸੁ ਮੂਲਪਬ੍ਬਟ੍ਠੀਨਿ ਪਣਵਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ; ਮਜ੍ਝਪਬ੍ਬਟ੍ਠੀਨਿ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਪਨਸਟ੍ਠਿਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ; ਅਗ੍ਗਪਬ੍ਬਟ੍ਠੀਨਿ ਕਤਕਬੀਜਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਸਤ੍ਤ ਗੀਵਟ੍ਠੀਨਿ ਦਣ੍ਡੇਨ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਠਪਿਤਵਂਸਕਲ਼ੀਰਚਕ੍ਕਲਿਕਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਹਨੁਕਟ੍ਠਿ ਕਮ੍ਮਾਰਾਨਂ ਅਯੋਕੂਟਯੋਤ੍ਤਕਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਉਪਰਿਮਂ ਅਵਲੇਖਨਸਤ੍ਥਕਸਣ੍ਠਾਨਂ।

ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਨਾਸਾਕੂਪਟ੍ਠੀਨਿ ਅਪਨੀਤਮਿਞ੍ਜਤਰੁਣਤਾਲਟ੍ਠਿਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਨਲਾਟਟ੍ਠਿ ਅਧੋਮੁਖਠਪਿਤਸਙ੍ਖਥਾਲਕਕਪਾਲਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਕਣ੍ਣਚੂਲ਼ਿਕਟ੍ਠੀਨਿ ਨ੍ਹਾਪਿਤਖੁਰਕੋਸਕਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਨਲਾਟਕਣ੍ਣਚੂਲ਼ਿਕਾਨਂ ਉਪਰਿ ਪਟ੍ਟਬਨ੍ਧਨੋਕਾਸੇ ਅਟ੍ਠਿ ਸਙ੍ਕੁਟਿਤਘਟਪੁਣ੍ਣਪਟਲਖਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਮੁਦ੍ਧਟ੍ਠਿ ਮੁਖਚ੍ਛਿਨ੍ਨਵਙ੍ਕਨਾਲ਼ਿਕੇਰਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਸੀਸਟ੍ਠੀਨਿ ਸਿਬ੍ਬੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਜਜ੍ਜਰਲਾਬੁਕਟਾਹਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ।

ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਾਨਿ। ਓਕਾਸਤੋ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਠਿਤਾਨਿ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੀਸਟ੍ਠੀਨਿ ਗੀਵਟ੍ਠੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਨਿ, ਗੀਵਟ੍ਠੀਨਿ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕਟ੍ਠੀਸੁ, ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕਟ੍ਠੀਨਿ ਕਟਿਟ੍ਠੀਸੁ, ਕਟਿਟ੍ਠੀਨਿ ਊਰੁਟ੍ਠੀਸੁ, ਊਰੁਟ੍ਠੀਨਿ ਜਣ੍ਣੁਕਟ੍ਠੀਸੁ, ਜਣ੍ਣੁਕਟ੍ਠੀਨਿ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠੀਸੁ, ਜਙ੍ਘਟ੍ਠੀਨਿ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠੀਸੁ, ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠੀਨਿ ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਦਟ੍ਠੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਨਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜੇਨ, ਉਪਰਿ ਮਂਸੇਨ, ਅਗ੍ਗੇ ਮੂਲੇ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨਿ। ਅਯਂ ਨੇਸਂ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਅਟ੍ਠੀਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤਂ ਮਿਞ੍ਜਂ। ਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤਂ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਮਹਨ੍ਤਮਹਨ੍ਤਾਨਂ ਅਟ੍ਠੀਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤਂ ਵੇਲ਼ੁਨਾਲ਼ਿਯਂ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸੇਦਿਤਮਹਾਵੇਤ੍ਤਗ੍ਗਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਖੁਦ੍ਦਾਨੁਖੁਦ੍ਦਕਾਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤਂ ਵੇਲ਼ੁਯਟ੍ਠਿਪਬ੍ਬੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸੇਦਿਤਤਨੁਵੇਤ੍ਤਗ੍ਗਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਅਟ੍ਠੀਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਟ੍ਠੀਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤਲੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਏਕਬਨ੍ਧਨਾ ਦ੍ਵੇ ਮਂਸਪਿਣ੍ਡਾ। ਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਮਨ੍ਦਰਤ੍ਤਂ ਪਾਲ਼ਿਭਦ੍ਦਕਟ੍ਠਿਵਣ੍ਣਂ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਦਾਰਕਾਨਂ ਯਮਕਕੀਲ਼ਾਗੋਲ਼ਕਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਏਕਵਣ੍ਟਪਟਿਬਦ੍ਧਅਮ੍ਬਫਲਦ੍ਵਯਸਣ੍ਠਾਨਂ ਵਾ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਗਲਵਾਟਕਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਏਕਮੂਲੇਨ ਥੋਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨੇਨ ਥੂਲਨ੍ਹਾਰੁਨਾ ਵਿਨਿਬਦ੍ਧਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹਦਯਮਂਸਂ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਵਕ੍ਕਂ ਵਕ੍ਕਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਹਦਯਨ੍ਤਿ ਹਦਯਮਂਸਂ। ਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਰਤ੍ਤਂ ਪਦੁਮਪਤ੍ਤਪਿਟ੍ਠਿਵਣ੍ਣਂ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਬਾਹਿਰਪਤ੍ਤਾਨਿ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਅਧੋਮੁਖਠਪਿਤਪਦੁਮਮਕੁਲ਼ਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਬਹਿ ਮਟ੍ਠਂ; ਅਨ੍ਤੋ ਕੋਸਾਤਕੀਫਲਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਸਦਿਸਂ। ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨਂ ਥੋਕਂ ਵਿਕਸਿਤਂ, ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਾਨਂ ਮਕੁਲ਼ਿਤਮੇਵ। ਅਨ੍ਤੋ ਚਸ੍ਸ ਪੁਨ੍ਨਾਗਟ੍ਠਿਪਤਿਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤੋ ਆਵਾਟਕੋ ਹੋਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਅਡ੍ਢਪਸਤਮਤ੍ਤਂ ਲੋਹਿਤਂ ਸਣ੍ਠਾਤਿ; ਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਨੋਧਾਤੁ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਚ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਰਾਗਚਰਿਤਸ੍ਸ ਰਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਦੋਸਚਰਿਤਸ੍ਸ ਕਾਲ਼ਕਂ, ਮੋਹਚਰਿਤਸ੍ਸ ਮਂਸਧੋਵਨੁਦਕਸਦਿਸਂ, ਵਿਤਕ੍ਕਚਰਿਤਸ੍ਸ ਕੁਲਤ੍ਥਯੂਸਵਣ੍ਣਂ, ਸਦ੍ਧਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਕਣਿਕਾਰਪੁਪ੍ਫਵਣ੍ਣਂ, ਪਞ੍ਞਾਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਂ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਅਨਾਵਿਲਂ ਪਣ੍ਡਰਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਨਿਦ੍ਧੋਤਜਾਤਿਮਣਿ ਵਿਯ ਜੁਤਿਮਨ੍ਤਂ ਖਾਯਤਿ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਥਨਾਨਂ ਮਜ੍ਝੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਹਦਯਂ ਹਦਯਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਯਕਨਨ੍ਤਿ ਯਮਕਮਂਸਪਟਲਂ। ਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਰਤ੍ਤਪਣ੍ਡੁਕਧਾਤੁਕਂ, ਨਾਤਿਰਤ੍ਤਕੁਮੁਦਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਪਿਟ੍ਠਿਵਣ੍ਣਂ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਮੂਲੇ ਏਕਂ, ਅਗ੍ਗੇ ਯਮਕਂ ਕੋਵਿਲ਼ਾਰਪਤ੍ਤਸਣ੍ਠਾਨਂ । ਤਞ੍ਚ ਦਨ੍ਧਾਨਂ ਏਕਮੇਵ ਹੋਤਿ ਮਹਨ੍ਤਂ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਖੁਦ੍ਦਕਾਨਿ। ਦਿਸਤੋ

ਉਪਰਿਮਦਿਸਾਯ ਜਾਤੰ। ਓਕਾਸਤੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਥਨਾਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੰ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਯਕਨੰ ਯਕਨਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਕਿਲੋਮਕਨ੍ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਭੇਦਤੋ ਦੁਵਿਧੰ ਪਰਿਯੋਨਹਨਮੰਸੰ। ਤੰ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤੰ, ਦੁਕੂਲਪਿਲੋਤਿਕਵਣ੍ਣੰ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਦਿਸਤੋ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਿਲੋਮਕੰ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤੰ। ਇਤਰੰ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤੰ। ਓਕਾਸਤੋ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਿਲੋਮਕੰ ਹਦਯਞ੍ਚ ਵਕ੍ਕਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਅਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਿਲੋਮਕੰ ਸਕਲਸਰੀਰੇ ਚਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਤੋ ਮੰਸੰ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਮੰਸੇਨ, ਉਪਰਿ ਚਮ੍ਮੇਨ, ਤਿਰਿਯੰ ਕਿਲੋਮਕਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਪਿਹਕਨ੍ਤਿ ਉਦਰਜਿਵ੍ਹਾਮੰਸੰ। ਤੰ ਵਣ੍ਣਤੋ ਨੀਲੰ ਨਿਗ੍ਗੁਣ੍ਡਿਕਪੁਪ੍ਫਵਣ੍ਣੰ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਸਤ੍ਤਙ੍ਗੁਲਪ੍ਪਮਾਣੰ ਅਬਨ੍ਧਨੰ ਕਾਲਵਚ੍ਛਕਜਿਵ੍ਹਾਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤੰ। ਓਕਾਸਤੋ ਹਦਯਸ੍ਸ ਵਾਮਪਸ੍ਸੇ ਉਦਰਪਟਲਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪਸ੍ਸੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੰ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਪਹਰਣਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਜੀਵਿਤਕ੍ਖਯੋ ਹੋਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪਿਹਕਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਪਪ੍ਫਾਸਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਮੰਸਖਣ੍ਡਪ੍ਪਭੇਦੰ ਪਪ੍ਫਾਸਮੰਸੰ। ਤੰ ਵਣ੍ਣਤੋ ਰਤ੍ਤੰ ਨਾਤਿਪਕ੍ਕਉਦੁਮ੍ਬਰਫਲਵਣ੍ਣੰ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਵਿਸਮਚ੍ਛਿਨ੍ਨਬਹਲਪੂਵਖਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਸਿਤਪੀਤਾਨੰ ਅਭਾਵੇ ਉਗ੍ਗਤੇਨ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੁਸ੍ਮਨਾ ਅਬ੍ਭਾਹਤਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਦਿਤਪਲਾਲਪਿਣ੍ਡਮਿਵ ਨਿਰਸੰ ਨਿਰੋਜੰ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤੰ। ਓਕਾਸਤੋ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਥਨਾਨਮਨ੍ਤਰੇ ਹਦਯਞ੍ਚ ਯਕਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤੰ ਠਿਤੰ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਫਪ੍ਫਾਸਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਅਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਹਤ੍ਥਾ, ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਹਤ੍ਥਾ ਏਕਵੀਸਤਿਯਾ ਠਾਨੇਸੁ ਓਭਗ੍ਗਾ ਅਨ੍ਤਵਟ੍ਟਿ। ਤਦੇਤੰ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤੰ ਸਕ੍ਖਰਸੁਧਾਵਣ੍ਣੰ । ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਲੋਹਿਤਦੋਣਿਯੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸਪ੍ਪਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤੰ। ਓਕਾਸਤੋ ਉਪਰਿ ਗਲਵਾਟਕੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚ ਕਰੀਸਮਗ੍ਗੇ ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਗਲਵਾਟਕਕਰੀਸਮਗ੍ਗਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤੰ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨ੍ਤਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਅਨ੍ਤਗੁਣਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤਭੋਗਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਬਨ੍ਧਨੰ। ਤੰ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤੰ ਦਕਸੀਤਲਿਕਮੂਲਵਣ੍ਣੰ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਦਕਸੀਤਲਿਕਮੂਲਸਣ੍ਠਾਨਮੇਵ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤੰ। ਓਕਾਸਤੋ ਕੁਦਾਲਫਰਸੁਕਮ੍ਮਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨੰ ਯਨ੍ਤਾਕਡ੍ਢਨਕਾਲੇ ਯਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਮਿਵ, ਯਨ੍ਤਫਲਕਾਨਿ ਅਨ੍ਤਭੋਗੇ ਏਕਤੋ ਅਗਲ਼ਨ੍ਤੇ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦਪੁਞ੍ਛਨਰਜ੍ਜੁਮਣ੍ਡਲਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾ ਤੰ ਸਿਬ੍ਬੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਰਜ੍ਜੁਕਾ ਵਿਯ ਏਕਵੀਸਤਿਯਾ ਠਾਨੇਸੁ ਅਨ੍ਤਭੋਗਾਨੰ ਅਨ੍ਤਰਾ ਠਿਤੰ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨ੍ਤਗੁਣਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਉਦਰਿਯਨ੍ਤਿ ਉਦਰੇ ਭਵੰ ਅਸਿਤਪਿਤਖਾਯਿਤਸਾਯਿਤੰ। ਤੰ ਵਣ੍ਣਤੋ ਅਜ੍ਝੋਹਟਾਹਾਰਵਣ੍ਣੰ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨੇ ਸਿਥਿਲਬਨ੍ਧਤਣ੍ਡੁਲਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤੰ। ਓਕਾਸਤੋ ਉਦਰੇ ਠਿਤੰ। ਉਦਰੰ ਨਾਮ ਉਭਤੋ ਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਅਲ੍ਲਸਾਟਕਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਸਞ੍ਜਾਤਫੋਟਕਸਦਿਸੰ ਅਨ੍ਤਪਟਲੰ; ਬਹਿ ਮਟ੍ਠੰ, ਅਨ੍ਤੋ ਮੰਸਕਸਮ੍ਬੁਕਪਲਿਵੇਠਨਕਿਲਿਟ੍ਠਪਾਵਾਰਕਪੁਪ੍ਫਕਸਦਿਸੰ, ਕੁਥਿਤਪਨਸਤਚਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਸਦਿਸਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਯਤ੍ਥ ਤਕ੍ਕੋਟਕਾ, ਗਣ੍ਡੁਪ੍ਪਾਦਕਾ, ਤਾਲਹੀਰਕਾ, ਸੂਚਿਮੁਖਕਾ, ਪਟਤਨ੍ਤੁਸੁਤ੍ਤਕਾ ਇਚ੍ਚੇਵਮਾਦਿਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਕੁਲਪ੍ਪਭੇਦਾ ਕਿਮਯੋ ਆਕੁਲਬ੍ਯਾਕੁਲਾ ਸਣ੍ਡਸਣ੍ਡਚਾਰਿਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿਮ੍ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਉਲ੍ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਵਿਰਵਨ੍ਤਾ ਹਦਯਮੰਸੰ ਅਭਿਹਨਨ੍ਤਿ,

ਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿਅਜ੍ਝੋਹਰਣਵੇਲਾਯ ਚ ਉਦ੍ਧਂਮੁਖਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਠਮਜ੍ਝੋਹਟੇ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਆਲੋਪੇ ਤੁਰਿਤਤੁਰਿਤਾ ਵਿਲੁਮ੍ਪਨ੍ਤਿ; ਯਂ ਤੇਸਂ ਕਿਮੀਨਂ ਸੂਤਿਘਰਂ, ਵਚ੍ਚਕੁਟਿ, ਗਿਲਾਨਸਾਲਾ, ਸੁਸਾਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ।

ਯਤ੍ਥ ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਨਾਮ ਚਣ੍ਡਾਲਗਾਮਦ੍ਵਾਰੇ ਚਨ੍ਦਨਿਕਾਯ ਨਿਦਾਘਸਮਯੇ ਥੂਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਉਦਕੇਨ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨਂ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸਚਮ੍ਮਅਟ੍ਠਿਨ੍ਹਾਰੁਖਣ੍ਡਖੇਲ਼ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਲੋਹਿਤਪ੍ਪਭੁਤਿ ਨਾਨਾਕੁਣਪਜਾਤਂ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਕਦ੍ਦਮੋਦਕਾਲ਼ੁਲ਼ਿਤਂ ਦ੍ਵੀਹਤੀਹਚ੍ਚਯੇਨ ਸਞ੍ਜਾਤਕਿਮਿਕੁਲਂ ਸੂਰਿਯਾਤਪਵੇਗਸਨ੍ਤਾਪਕੁਥਿਤਂ ਉਪਰਿ ਫੇਣਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ਕੇ ਮੁਞ੍ਚਨ੍ਤਂ ਅਭਿਨੀਲਵਣ੍ਣਂ ਪਰਮਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਜੇਗੁਚ੍ਛਂ ਨੇਵ ਉਪਗਨ੍ਤੁਂ ਨ ਦਟ੍ਠੁਂ ਅਰਹਰੂਪਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਪਗੇਵ ਘਾਯਿਤੁਂ ਵਾ ਸਾਯਿਤੁਂ ਵਾ; ਏਵਮੇਵ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿਦਨ੍ਤਮੁਸਲਸਞ੍ਚੁਣ੍ਣਿਤਂ ਜਿਵ੍ਹਾਹਤ੍ਥਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਖੇਲ਼ਲਾਲਾਪਲਿਬੁਦ੍ਧਂ ਤਙ੍ਖਣਵਿਗਤਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸਾਦਿਸਮ੍ਪਦਂ ਤਨ੍ਤਵਾਯਖਲਿਸੁਵਾਨਵਮਥੁਸਦਿਸਂ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਵਾਤਪਲਿਵੇਠਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਦਰਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਵੇਗਕੁਥਿਤਂ ਕਿਮਿਕੁਲਾਕੁਲਂ ਉਪਰੂਪਰਿ ਫੇਣਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ਕਾਨਿ ਮੁਞ੍ਚਨ੍ਤਂ ਪਰਮਕਸਮ੍ਬੁਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਜੇਗੁਚ੍ਛਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਯਂ ਸੁਤ੍ਵਾਪਿ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦੀਸੁ ਅਮਨੁਞ੍ਞਤਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਪਗੇਵ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਵਲੋਕੇਤ੍ਵਾ, ਯਤ੍ਥ ਚ ਪਤਿਤਂ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿ ਪਞ੍ਚਧਾ ਵਿਭਾਗਂ ਗਚ੍ਛਤਿ – ਏਕਂ ਭਾਗਂ ਪਾਣਕਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ, ਏਕਂ ਭਾਗਂ ਉਦਰਗ੍ਗਿ ਝਾਪੇਤਿ, ਏਕੋ ਭਾਗੋ ਮੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਏਕੋ ਕਰੀਸਂ, ਏਕੋ ਰਸਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸੋਣਿਤਮਂਸਾਦੀਨਿ ਉਪਬ੍ਰੂਹਯਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਉਦਰਪਟਲੇਨ ਚੇਵ ਉਦਰਿਯਭਾਗੇਨ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਕਰੀਸਨ੍ਤਿ ਵਚ੍ਚਂ। ਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਯੇਭੁਯਜੇਨ ਅਜ੍ਝੋਹਟਾਹਾਰਵਣ੍ਣਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਦਿਸਤੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਪਕ੍ਕਾਸਯੇ ਠਿਤਂ। ਪਕ੍ਕਾਸਯੋ ਨਾਮ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਾਭਿਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕਮੂਲਾਨਮਨ੍ਤਰੇ ਅਨ੍ਤਾਵਸਾਨੇ ਉਬ੍ਬੇਧੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਲਮਤ੍ਤੋ ਵੇਲ਼ੁਨਾਲ਼ਿਕਸਦਿਸੋ, ਯਤ੍ਥ ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਨਾਮ ਉਪਰੂਪਰਿ ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਪਤਿਤਂ ਵਸ੍ਸੋਦਕਂ ਓਗਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਭੂਮਿਭਾਗਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਮਾਸਯੇ ਪਤਿਤਂ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿਕਂ ਉਦਰਗ੍ਗਿਨਾ ਫੇਣੁਦ੍ਦੇਹਕਂ ਪਕ੍ਕਂ ਪਕ੍ਕਂ ਨਿਸਦਾਯ ਪਿਸਿਤਮਿਵ ਸਣ੍ਹਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਬਿਲੇਨ ਓਗਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਓਗਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੇਲ਼ੁਪਬ੍ਬੇ ਪਕ੍ਖਿਪਮਾਨਪਣ੍ਡੁਮਤ੍ਤਿਕਾ ਵਿਯ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪਕ੍ਕਾਸਯਪਟਲੇਨ ਚੇਵ ਕਰੀਸਭਾਗੇਨ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਸੀਸਕਟਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤਮਿਞ੍ਜਰਾਸਿ। ਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤਂ ਅਹਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਪਿਣ੍ਡਿਕਵਣ੍ਣਂ, ਦਧਿਭਾਵਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਦੁਟ੍ਠਖੀਰਵਣ੍ਣਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਸੀਸਕਟਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਿਬ੍ਬਿਨਿਮਗ੍ਗੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਿਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਾ ਵਿਯ ਸਮੋਹਿਤਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਸੀਸਕਟਾਹਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤਲੇਹਿ ਚੇਵ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਭਾਗੇਨ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਪਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਪਿਤ੍ਤਾਨਿ – ਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਬਹਲਮਧੁਕਤੇਲਵਣ੍ਣਂ, ਅਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤਂ ਮਿਲਾਤਆਕੁਲਿਤਪੁਪ੍ਫਵਣ੍ਣਂ। ਤਂ ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਦਿਸਤੋ ਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤਂ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਂ, ਇਤਰਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਅਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕੇਸਲੋਮਦਨ੍ਤਨਖਾਨਂ ਮਂਸਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚੇਵ ਥਦ੍ਧਸੁਕ੍ਖਚਮ੍ਮਞ੍ਚ ਉਦਕਮਿਵ ਤੇਲਬਿਨ੍ਦੁ ਅਵਸੇਸਸਰੀਰਂ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ, ਯਮ੍ਹਿ ਕੁਪਿਤੇ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਪੀਤਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਭਮਨ੍ਤਿ, ਗਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਪਤਿ ਕਣ੍ਡੁਯਤਿ। ਬਦ੍ਧਪਿਤ੍ਤਂ ਹਦਯਪਪ੍ਫਾਸਾਨਮਨ੍ਤਰੇ ਯਕਨਮਂਸਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਮਹਾਕੋਸਾਤਕੀਕੋਸਕਸਦਿਸੇ ਪਿਤ੍ਤਕੋਸਕੇ ਠਿਤਂ, ਯਮ੍ਹਿ ਕੁਪਿਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਾ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਭਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਅਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਂ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪਿਤ੍ਤਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਸੇਮ੍ਹਨ੍ਤਿ ਸਰੀਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਏਕਪਤ੍ਥਪੂਰਪ੍ਪਮਾਣਂ ਸੇਮ੍ਹਂ। ਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤਂ ਨਾਗਬਲਪਣ੍ਣਰਸਵਣ੍ਣਂ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਉਦਰਪਟਲੇ ਠਿਤਂ, ਯਂ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦੀਨਿ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਕਾਲੇ ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਨਾਮ ਉਦਕੇ ਸੇਵਾਲਪਣਕਂ ਕਟ੍ਠੇ ਵਾ ਕਪਾਲੇ ਵਾ ਪਤਨ੍ਤੇ ਛਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਿਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿਮ੍ਹਿ ਨਿਪਤਨ੍ਤੇ ਛਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਿਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਯਮ੍ਹਿ ਚ ਮਨ੍ਦੀਭੂਤੇ ਪਕ੍ਕਗਣ੍ਡੋ ਵਿਯ ਪੂਤਿਕੁਕ੍ਕੁਟਣ੍ਡਮਿਵ ਚ ਉਦਰਂ ਪਰਮਜੇਗੁਚ੍ਛਂ ਕੁਣਪਗਨ੍ਧਂ ਹੋਤਿ; ਤਤੋ ਉਗ੍ਗਤੇਨ ਚ ਗਨ੍ਧੇਨ ਉਦ੍ਦੇਕੋਪਿ ਮੁਖਮ੍ਪਿ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਪੂਤਿਕੁਣਪਸਦਿਸਂ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਚ ਪੁਰਿਸੋ 'ਅਪੇਹਿ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਵਾਯਸੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਯਞ੍ਚ ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਬਹਲਤ੍ਤਮਾਪਨ੍ਨਂ ਪਿਧਾਨਫਲਕਮਿਵ ਵਚ੍ਚਕੁਟਿਯਾ ਉਦਰਪਟਲਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇਯੇਵ ਕੁਣਪਗਨ੍ਧਂ ਸਨ੍ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਸੇਮ੍ਹਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਪੁਬ੍ਬੋਤਿ ਪੂਤਿਲੋਹਿਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਵਣ੍ਣਤੋ ਪਣ੍ਡੁਪਲਾਸਵਣ੍ਣੋ, ਮਤਕਸਰੀਰੇ ਪਨ ਪੂਤਿਬਹਲਾਚਾਮਵਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤੋ। ਓਕਾਸਤੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋ ਨਾਮ ਨਿਬਦ੍ਧੋ ਨਤ੍ਥਿ ਯਤ੍ਥ ਸੋ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤੋ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ; ਯਤ੍ਰ ਯਤ੍ਰ ਪਨ ਖਾਣੁਕਣ੍ਟਕਪ੍ਪਹਰਣਗ੍ਗਿਜਾਲਾਦੀਹਿ ਅਭਿਹਤੇ ਸਰੀਰਪ੍ਪਦੇਸੇ ਲੋਹਿਤਂ ਸਣ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਤਿ, ਗਣ੍ਡਪਿਲਕਾਦਯੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ । ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਲੋਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਲੋਹਿਤਾਨਿ – ਸਨ੍ਨਿਚਿਤਲੋਹਿਤਞ੍ਚ ਸਂਸਰਣਲੋਹਿਤਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤਲੋਹਿਤਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਨਿਪਕ੍ਕਬਹਲਲਾਖਾਰਸਵਣ੍ਣਂ, ਸਂਸਰਣਲੋਹਿਤਂ ਅਚ੍ਛਲਾਖਾਰਸਵਣ੍ਣਂ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਦਿਸਤੋ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤਲੋਹਿਤਂ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਂ, ਇਤਰਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਸਂਸਰਣਲੋਹਿਤਂ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕੇਸਲੋਮਦਨ੍ਤਨਖਾਨਂ ਮਂਸਵਿਨਿਮ੍ਮੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚੇਵ ਥਦ੍ਧਸੁਕ੍ਖਚਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਧਮਨਿਜਾਲਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਰੀਰਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ; ਸਨ੍ਨਿਚਿਤਲੋਹਿਤਂ ਯਕਨਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਪਤ੍ਥਪੂਰਮਤ੍ਤਂ ਹਦਯਵਕ੍ਕਪਪ੍ਫਾਸਾਨਂ ਉਪਰਿ ਥੋਕਂ ਥੋਕਂ ਪਗ੍ਘਰਨ੍ਤਂ ਵਕ੍ਕਹਦਯਯਕਨਪਪ੍ਫਾਸੇ ਤੇਮਯਮਾਨਂ ਠਿਤਂ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਕ੍ਕਹਦਯਾਦੀਨਿ ਅਤੇਮੇਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਪਿਪਾਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਲੋਹਿਤਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਸੇਦੋਤਿ ਲੋਮਕੂਪਾਦੀਹਿ ਪਗ੍ਘਰਣਕਆਪੋਧਾਤੁ। ਸੋ ਵਣ੍ਣਤੋ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਤਿਲਤੇਲਵਣ੍ਣੋ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤੋ। ਓਕਾਸਤੋ ਸੇਦਸ੍ਸੋਕਾਸੋ ਨਾਮ ਨਿਬਦ੍ਧੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਤ੍ਥ ਸੋ ਲੋਹਿਤਂ ਵਿਯ ਸਦਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ; ਯਦਾ ਪਨ ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਸੂਰਿਯਸਨ੍ਤਾਪਉਤੁਵਿਕਾਰਾਦੀਹਿ ਸਰੀਰਂ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਤਿ ਤਦਾ ਉਦਕਤੋ ਅਬ੍ਬੁਲ੍ਹਮਤ੍ਤਵਿਸਮਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਿਸਮੂਲਾਲਕੁਮੁਦਨਾਲਕਲਾਪੋ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਕੇਸਲੋਮਕੂਪਵਿਵਰੇਹਿ ਪਗ੍ਘਰਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਕੇਸਲੋਮਕੂਪਵਿਵਰਾਨਂਯੇਵ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੇਦਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਕੇਨ ਚ ਯੋਗਿਨਾ ਕੇਸਲੋਮਕੂਪਵਿਵਰੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਵਸੇਨੇਵ ਸੇਦੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਸੇਦਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਮੇਦੋਤਿ ਥਿਨਸਿਨੇਹੋ। ਸੋ ਵਣ੍ਣਤੋ ਫਾਲਿਤਹਲਿਦ੍ਦਿਵਣ੍ਣੋ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਥੂਲਸਰੀਰਸ੍ਸ ਤਾਵ ਚਮ੍ਮਮਂਸਨ੍ਤਰੇ ਠਪਿਤਹਲਿਦ੍ਦਿਵਣ੍ਣਦੁਕੂਲਪਿਲੋਤਿਕਸਣ੍ਠਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਸਸਰੀਰਸ੍ਸ ਜਙ੍ਘਮਂਸਂ ਊਰੁਮਂਸਂ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਪਿਟ੍ਠਮਂਸਂ ਉਦਰਵਟ੍ਟਿਮਂਸਨ੍ਤਿ ਏਤਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦਿਗੁਣਂ ਤਿਗੁਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਹਲਿਦ੍ਦਿਵਣ੍ਣਦੁਕੂਲਪਿਲੋਤਿਕਸਣ੍ਠਾਨੋ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤੋ। ਓਕਾਸਤੋ ਥੂਲਸ੍ਸ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ, ਕਿਸਸ੍ਸ ਜਙ੍ਘਮਂਸਾਦੀਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੋ, ਯਂ ਸਿਨੇਹਸਙ੍ਖਂ ਗਤਮ੍ਪਿ ਪਰਮਜੇਗੁਚ੍ਛਤ੍ਤਾ ਨੇਵ ਮੁਦ੍ਧਨਿ ਤੇਲਤ੍ਥਾਯ, ਨ ਨਾਸਾਤੇਲਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਮਂਸੇਨ, ਉਪਰਿ ਚਮ੍ਮੇਨ, ਤਿਰਿਯਂ ਮੇਦਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਅਸ੍ਸੂਤਿ ਅਕ੍ਖੀਹਿ ਪਗ੍ਘਰਣਕਆਪੋਧਾਤੁ। ਤੰ ਵਣ੍ਣਤੋ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਤਿਲਤੇਲਵਣ੍ਣੰ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨੰ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤੰ। ਓਕਾਸਤੋ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕੇਸੁ ਠਿਤੰ। ਨ ਚੇਤੰ ਪਿਤ੍ਤਕੋਸਕੇ ਪਿਤ੍ਤਮਿਵ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕੇਸੁ ਸਦਾ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤੰ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਯਦਾ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤਾ ਮਹਾਹਸਿਤੰ ਹਸਨ੍ਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤਾ ਰੋਦਨ੍ਤਿ ਪਰਿਦੇਵਨ੍ਤਿ ਤਥਾਰੂਪੰ ਵਿਸਭਾਗਾਹਾਰੰ ਆਹਰਨ੍ਤਿ, ਯਦਾ ਚ ਨੇਸੰ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਧੂਮਰਜਪੰਸੁਕਾਦੀਹਿ ਅਭਿਹਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਏਤੇਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਵਿਸਭਾਗਾਹਾਰਉਤੂਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਾ ਪਗ੍ਘਰਤਿ ਵਾ। ਅਸ੍ਸੁਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਕੇਨ ਪਨ ਯੋਗਿਨਾ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤਬ੍ਬੰ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਸ੍ਸੁਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਵਸਾਤਿ ਵਿਲੀਨਸ੍ਨੇਹੋ। ਸਾ ਵਣ੍ਣਤੋ ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਤੇਲਵਣ੍ਣਾ, ਆਚਾਮੇ ਆਸਿਤ੍ਤਤੇਲਵਣ੍ਣਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਨ੍ਹਾਨਕਾਲੇ ਪਸਨ੍ਨਉਦਕਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨ੍ਤਸਿਨੇਹਬਿਨ੍ਦੁਵਿਸਟਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਾ। ਓਕਾਸਤੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਤ੍ਥਤਲਹਤ੍ਥਪਿਟ੍ਠਿਪਾਦਤਲਪਾਦਪਿਟ੍ਠਿਨਾਸਾਪੁਟਨਲਾਟਅੰਸਕੂਟੇਸੁ ਠਿਤਾ। ਨ ਚੇਸਾ ਏਤੇਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਸਦਾ ਵਿਲੀਨਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਯਦਾ ਪਨ ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਸੂਰਿਯਸਨ੍ਤਾਪਉਤੁਵਿਸਭਾਗਧਾਤੁਵਿਸਭਾਗੇਹਿ ਤੇ ਪਦੇਸਾ ਉਸ੍ਮਾ ਜਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਤਤ੍ਥ ਨ੍ਹਾਨਕਾਲੇ ਪਸਨ੍ਨਉਦਕੂਪਰਿ ਸਿਨੇਹਬਿਨ੍ਦੁਵਿਸਟੋ ਵਿਯ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸੰਸਰਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਵਸਾਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ । ਅਯਮਸ੍ਸਾ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਖੇਲ਼ੋਤਿ ਅਨ੍ਤੋਮੁਖੇ ਫੇਣਮਿਸ੍ਸਾ ਆਪੋਧਾਤੁ। ਸੋ ਵਣ੍ਣਤੋ ਸੇਤੋ ਫੇਣਵਣ੍ਣੋ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨੋ, ਫੇਣਸਣ੍ਠਾਨਤੋਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤੋ। ਓਕਾਸਤੋ ਉਭੋਹਿ ਕਪੋਲਪਸ੍ਸੇਹਿ ਓਰੁਯ੍ਹ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਠਿਤੋ। ਨ ਚੇਸ ਏਤ੍ਥ ਸਦਾ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾ ਤਥਾਰੂਪੰ ਆਹਾਰੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਰਨ੍ਤਿ ਵਾ ਉਣ੍ਹਤਿਤ੍ਤਕਟੁਕਲੋਣਮ੍ਬਿਲਾਨੰ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮੁਖੇ ਠਪੇਨ੍ਤਿ, ਯਦਾ ਵਾ ਨੇਸੰ ਹਦਯੰ ਆਕਿਲਾਯਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਵਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਖੇਲ਼ੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਉਭੋਹਿ ਕਪੋਲਪਸ੍ਸੇਹਿ ਓਰੁਯ੍ਹ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਅਗ੍ਗਜਿਵ੍ਹਾਯ ਚੇਸ ਤਨੁਕੋ ਹੋਤਿ, ਮੂਲਜਿਵ੍ਹਾਯ ਬਹਲੋ; ਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪੁਥੁਕੰ ਵਾ ਤਣ੍ਡੁਲੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਖਾਦਨੀਯੰ, ਨਦੀਪੁਲ਼ਿਨੇ ਖਤਕੂਪਕਸਲਿਲੰ ਵਿਯ, ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਵ ਤੇਮੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਖੇਲ਼ਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾਤਿ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਤੋ ਪਗ੍ਘਰਣਕਅਸੁਚਿ। ਸਾ ਵਣ੍ਣਤੋ ਤਰੁਣਤਾਲਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਵਣ੍ਣਾ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਦਿਸਤੋ ਉਪਰਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਾ। ਓਕਾਸਤੋ ਨਾਸਾਪੁਟੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ। ਨ ਚੇਸਾ ਏਤ੍ਥ ਸਦਾ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਯਥਾ ਨਾਮ ਪੁਰਿਸੋ ਪਦੁਮਿਨੀਪਤ੍ਤੇਨ ਦਧਿੰ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਣ੍ਟਕੇਨ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ, ਅਥ ਤੇਨ ਛਿਦ੍ਦੇਨ ਦਧਿਮਤ੍ਥੁ ਗਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿ ਪਤੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ ਯਦਾ ਸਤ੍ਤਾ ਰੋਦਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਿਸਭਾਗਾਹਾਰਉਤੁਵਸੇਨ ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਅਨ੍ਤੋਸੀਸਤੋ ਪੂਤਿਸੇਮ੍ਹਭਾਵਂ ਆਪਨ੍ਨੰ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੰ ਗਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਤਾਲੁਮਤ੍ਥਕਵਿਵਰੇਨ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਨਾਸਾਪੁਟੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਾ ਪਗ੍ਘਰਤਿ ਵਾ। ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਕੇਨ ਪਨ ਯੋਗਿਨਾ ਨਾਸਾਪੁਟੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਲਸਿਕਾਤਿ ਸਰੀਰਸਨ੍ਧੀਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਪਿਚ੍ਛਿਲਕੁਣਪੰ। ਸਾ ਵਣ੍ਣਤੋ ਕਣਿਕਾਰਨਿਯ੍ਯਾਸਵਣ੍ਣਾ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਓਕਾਸਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਦਿਸਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਜਾਤਾ। ਓਕਾਸਤੋ ਅਟ੍ਠਿਸਨ੍ਧੀਨੰ ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਅਸੀਤਿਸਤਸਨ੍ਧੀਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤਾ। ਯਸ੍ਸ ਚੇਸਾ ਮਨ੍ਦਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਸੀਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਿਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਸਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਿਕਾਨਿ ਕਟਕਟਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਚ੍ਛਰਾਸਦ੍ਦੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਵਿਚਰਤਿ, ਏਕਯੋਜਨਦ੍ਵਿਯੋਜਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਗਤਸ੍ਸ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਬਹੁਕਾ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਨ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਕਟਕਟਾਯਨ੍ਤਿ, ਦੀਘਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨੰ

ਗਤਸ੍ਸ ਨ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਨ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਲਸਿਕਾਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਣ੍ਣਤੋ ਮਾਸਖਾਰੋਦਕਵਣ੍ਣਂ। ਸਣ੍ਠਾਨਤੋ ਅਧੋਮੁਖਠਪਿਤਉਦਕਕੁਮ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤਉਦਕਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਦਿਸਤੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ ਜਾਤਂ। ਓਕਾਸਤੋ ਵਤ੍ਥਿਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤਂ। ਵਤ੍ਥਿ ਨਾਮ ਵਤ੍ਥਿਪੁਟੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਚਨ੍ਦਨਿਕਾਯ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਮੁਖੇ ਰਵਣਘਟੇ ਚਨ੍ਦਨਿਕਰਸੋ ਪਵਿਸਤਿ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਪਵਿਸਨਮਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਸਰੀਰਤੋ ਮੁਤ੍ਤਂ ਪਵਿਸਤਿ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਪਵਿਸਨਮਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨਿਕ੍ਖਮਨਮਗ੍ਗੋ ਪਨ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ; ਯਮ੍ਹਿ ਚ ਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਰਿਤੇ 'ਪਸ੍ਸਾਵਂ ਕਰੋਮਾ'ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਯੂਹਨਂ ਹੋਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਵਤ੍ਥਿਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇਨ ਚੇਵ ਮੁਤ੍ਤਭਾਗੇਨ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਵਿਸਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਨ ਕੇਸਸਦਿਸੋਵ।

ਏਵਞ੍ਹਿ ਕੇਸਾਦਿਕੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਦਿਸੋਕਾਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਨਾਤਿਸੀਘਤੋ ਨਾਤਿਸਣਿਕਤੋਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਗਨ੍ਧਾਸਯੋਕਾਸਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਧਾ 'ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾ'ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਵਣ੍ਣਾਨਂ ਕੁਸੁਮਾਨਂ ਏਕਸੁਤ੍ਤਗਨ੍ਥਿਤਂ ਮਾਲਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਅਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਮਿਵ ਪਾਕਟਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ''ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ''ਤਿ ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਮਿਵ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਕਥਾਯਂ ''ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਹਿ 'ਕੇਸਾ'ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਮੇਵ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ।

ਸਚੇ ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਮਨਸਿਕਾਰਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਪਾਕਟੀਭੂਤੇਸੁ ਆਹਿਣ੍ਡਨ੍ਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤਾਕਾਰਂ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਕੋਟ੍ਠਾਸਰਾਸਿਵਸੇਨੇਵ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ; ਤੇਹਿ ਚ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਯਮਾਨਂ ਪਾਨਭੋਜਨਾਦਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਪਕ੍ਖਿਪਿਯਮਾਨਮਿਵ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਮੁਞ੍ਚਨਾਦਿਵਸੇਨ 'ਪਟਿਕੂਲਾ ਪਟਿਕੂਲਾ'ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਕੇਸਾਦੀਨਂ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਦਿਸੋਕਾਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਪਟਿਕੂਲਵਸੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਕ੍ਕਾਹਤਂ ਵਿਤਕ੍ਕਾਹਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਟਿਕੂਲਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਉਪਚਾਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾਨਿ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ ਪਟਿਕੂਲਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ; ਅਪ੍ਪਨਾਪਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਵ। ਭੂਮਨ੍ਤਰੇਨ ਪਨ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੇਪਿ ਚ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਾਵਿਤਾਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਕਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਬਲੇਨੇਵ ਵਾ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਓਲਾਰਿਕਤ੍ਤਾ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਓਲਾਰਿਕਂ। ਵਿਤਕ੍ਕਬਲੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਜਾਯਤਿ, ਨ ਵਿਤਕ੍ਕਸਮਤਿਕ੍ਕਮੇਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਸਮਥਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਕਥਾ।

ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਇਦਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਭਾਵੇਤੁਕਾਮੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਜ੍ਝਾਯਕਾਲੇ ਏਵ ਕੇਸਾਦੀਨਂ ਵਣ੍ਣਨਿਮਿਤ੍ਤਸਣ੍ਠਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤਦਿਸਾਨਿਮਿਤ੍ਤਓਕਾਸਨਿਮਿਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਾਚਾਯ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਕੋਟ੍ਠਾਸੇ 'ਅਯਂ ਏਤਂਸਰਿਕ੍ਖਕੋ'ਤਿ ਤਿਵਿਧੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਥਂ? ਤਚਪਞ੍ਚਕੇ ਤਾਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਪਞ੍ਚਾਹਂ, ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਪਞ੍ਚਾਹਂ, ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤੋ ਪਞ੍ਚਾਹਨ੍ਤਿ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਤੋ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਥੇਵ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਤੋ ਤੇ ਦਸਪਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ। ਪੁਨ ਪਪ੍ਫਾਸਪਞ੍ਚਕਾਦੀਸੁਪਿ ਏਕੇਕਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ। ਤਤੋ ਤੇ ਪਞ੍ਚਦਸਪਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ। ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਪਞ੍ਚਕਂ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ। ਤਤੋ

ਤੇਵ◌ੀਸਤਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ। ਮੇਦਛਕ੍ਕਂ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ। ਤਤੋ ਤੇ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਪਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ। ਮੁਤ੍ਤਛਕ੍ਕਂ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ। ਤਤੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦ੍ਵ◌ਤ੍ਤਿਂਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਦ੍ਧਮਾਸਨ੍ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਛ ਮਾਸੇ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ – ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ◌ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ 'ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਵ◌ੀਰਿਯਂ ਨ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਤ੍ਤਕਾ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਤਕੇ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਏਵ◌ਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਨੇਵ◌ ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਨ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵ◌ਸੇਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵ◌ਸੇਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਮਜ੍ਝਿਮਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਹਿ ਵ◌ਸੇਨ ਆਚਰਿਯਾ ਛਹਿ ਮਾਸੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਤਨ੍ਤਿਂ ਠਪਯਿਂਸੁ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਏਤ੍ਤਾਵ◌ਤਾਪਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਪਾਕਟਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਤਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਏਵ◌; ਨੋ ਚ ਖੋ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ, ਛ ਛ ਮਾਸੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾਵ◌ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਵ◌ਣ੍ਣੋ ਨ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਲਕ੍ਖਣਂ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਕੋਟ੍ਠਾਸਵ◌ਸੇਨੇਵ◌ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਆਚਰਿਯੇਨਾਪਿ 'ਵ◌ਣ੍ਣਵ◌ਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵ◌ਾ ਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਨਿਯਮੇਤ੍ਵ◌ਾ ਕਥਿਤੇ ਕੋ ਦੋਸੋਤਿ? ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਵ◌ਿਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞਾਆਪਜ੍ਜਨਂ। ਸਚੇ ਹਿ ਆਚਰਿਯੇਨ 'ਵ◌ਣ੍ਣਵ◌ਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਇਮਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਥਾ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਣ੍ਣਤੋ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਵ◌ਸੇਨ ਵ◌ਾ ਧਾਤੁਵ◌ਸੇਨ ਵ◌ਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਥੇਸ 'ਨ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਿਲਕ੍ਖਣ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ, ਆਚਰਿਯੇਨ ਕਥਿਤਮੇਵ◌ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। 'ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਵ◌ਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਪਿ ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਵ◌ਣ੍ਣਵ◌ਸੇਨ ਵ◌ਾ ਧਾਤੁਵ◌ਸੇਨ ਵ◌ਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਥੇਸ 'ਨਯਿਦਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਿਲਕ੍ਖਣ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ, ਆਚਰਿਯੇਨ ਕਥਿਤਮੇਵ◌ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। 'ਧਾਤੁਵ◌ਸੇਨ ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਪਿ ਸਚੇ ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਧਾਤੁਤੋ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਵ◌ਣ੍ਣਵ◌ਸੇਨ ਵ◌ਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਵ◌ਸੇਨ ਵ◌ਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਥੇਸ 'ਨਯਿਦਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਿਲਕ੍ਖਣ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ, ਆਚਰਿਯੇਨ ਕਥਿਤਮੇਵ◌ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਯਂ ਆਚਰਿਯੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵ◌ਾ ਕਥਿਤੇ ਦੋਸੋ।

ਕਿਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵ◌ਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤੀਤਿ? 'ਕੋਟ੍ਠਾਸਵ◌ਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵ◌ਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਕਥਂ? 'ਕੇਸਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਲੋਮਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵ◌ਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਵ◌ਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਣ੍ਣਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਥਾਨੇਨ ਓਵ◌ਾਦਾਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਹਂ ਦ੍ਵ◌ਤ੍ਤਿਂਸਾਕਾਰਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਵ◌ਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਮਿ; ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਵ◌ਣ੍ਣਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀ'ਤਿ। ਆਚਰਿਯੇਨ 'ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਿਯ ਅਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ, ਵ◌ਿਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਵ◌ਿਸਂਵ◌ਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। 'ਸਾਧੁ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਯਾ ਵ◌ਣ੍ਣਕਸਿਣੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤਪੁਬ੍ਬਂ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਤਦੇਵ◌ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਸਪ੍ਪਾਯਂ। ਵ◌ਣ੍ਣਵ◌ਸੇਨੇਵ◌ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵ◌ਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਪਿ ਵ◌ਣ੍ਣਵ◌ਸੇਨੇਵ◌ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

ਸੋ ਏਵ◌ਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਨੀਲਕਂ ਪੀਤਕਂ ਲੋਹਿਤਕਂ ਓਦਾਤਕਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵ◌ਣ੍ਣਕਸਿਣਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਕਥਂ? ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਕੇਸਲੋਮਪਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ◌ ਅਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਕਾਲ਼ਕਟ੍ਠਾਨੇ ਵ◌ਣ੍ਣਂ 'ਨੀਲਂ ਨੀਲ'ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਮੇਦਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਪੀਤਕਟ੍ਠਾਨੇ ਵ◌ਣ੍ਣਂ 'ਪੀਤਕਂ ਪੀਤਕ'ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਮਂਸਲੋਹਿਤੇਸੁ ਪਨ ਅਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵ◌ਣ੍ਣਂ 'ਲੋਹਿਤਕਂ ਲੋਹਿਤਕ'ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਨਖਦਨ੍ਤਚਮ੍ਮਅਟ੍ਠੀਸੁ ਪਨ ਅਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਪਣ੍ਡਰਟ੍ਠਾਨੇ ਵ◌ਣ੍ਣਂ 'ਓਦਾਤਂ ਓਦਾਤ'ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਇਦਂ ਵ◌ਣ੍ਣਵ◌ਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਾਵ◌ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਨਿਗਮਨਂ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸਵ◌ਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਥਾਨੇਨ ਓਵ◌ਾਦਾਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਆਚਰਿਯੇਨ 'ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਿਯ ਅਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ, ਵ◌ਿਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਵ◌ਿਸਂਵ◌ਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। 'ਸਾਧੁ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਯਾ

ਪਟਿਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰੇ ਯੋਗੋ ਕਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਤਦੇਵ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਸਪ੍ਪਾਯਂ। ਪਟਿਕੂਲਵਸੇਨੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਪਿ ਪਟਿਕੂਲਵਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਸ ਕੇਸਾ ਨਾਮ 'ਅਜਞ੍ਞਾ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਾ ਜੇਗੁਚ੍ਛਾ ਪਟਿਕੂਲਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਪਟਿਕੂਲਵਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕੂਲਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਇਦਂ ਪਟਿਕੂਲਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਨਿਗਮਨਂ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਧਾਤੁਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਧਾਤੁਤੋ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਂ ਕੀਦਿਸਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ? ਕੇਸਾ ਤਾਵ ਵਮ੍ਮਿਕਮਤ੍ਥਕੇ ਜਾਤਕੁਣ੍ਠਤਿਣਕਾਨਿ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਲੋਮਾ ਪੁਰਾਣਗਾਮਟ੍ਠਾਨੇ ਜਾਤਦਬ੍ਬਤਿਣਕਾਨਿ ਵਿਯ। ਨਖਾ ਦਣ੍ਡਕੇਸੁ ਠਪਿਤਮਧੁਕਫਲਟ੍ਠਿਕੋਸਕਾ ਵਿਯ। ਦਨ੍ਤਾ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਿਣ੍ਡੇ ਪਵੇਸੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਅਲਾਬੁਬੀਜਾਨਿ ਵਿਯ। ਤਚੋ ਵੀਣਾਪਬ੍ਬਕੇ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਅਲ੍ਲਗੋਚਮ੍ਮਂ ਵਿਯ, ਮਂਸਂ ਭਿਤ੍ਤਿਯਂ ਅਨੁਲਿਤ੍ਤਮਤ੍ਤਿਕਾ ਵਿਯ। ਨ੍ਹਾਰੁ ਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਬਦ੍ਧਵਲ੍ਲੀ ਵਿਯ। ਅਟ੍ਠਿ ਉਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਭਿਤ੍ਤਿਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰੋ ਵਿਯ। ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਮਹਾਵੇਲੁਮ੍ਹਿ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸੇਦਿਤਵੇਤ੍ਤਗ੍ਗਂ ਵਿਯ। ਵਕ੍ਕਂ, ਹਦਯਂ, ਯਕਨਂ, ਕਿਲੋਮਕਂ, ਪਿਹਕਂ, ਪਪ੍ਫਾਸਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਛ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਸੂਨਕਾਰਘਰਂ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਹਤ੍ਥਂ ਅਨ੍ਤਂ ਲੋਹਿਤਦੋਣਿਯਂ ਸਂਵੇਲ੍ਲਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਘਰਸਪ੍ਪੋ ਵਿਯ। ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਪਾਦਪੁਞ੍ਛਨਕੇ ਸਿਬ੍ਬਿਤਰਜ੍ਜੁਕਾ ਵਿਯ। ਉਦਰਿਯਂ ਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨੇ ਸਿਥਿਲਬਨ੍ਧਤਣ੍ਡੁਲਂ ਵਿਯ। ਕਰੀਸਂ ਵੇਣੁਪਬ੍ਬੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਣ੍ਡੁਮਤ੍ਤਿਕਾ ਵਿਯ। ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਓਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਤਣ੍ਡੁਲਪਿਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਾ ਵਿਯ। ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਾ ਆਪੋਧਾਤੁ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਠਪਿਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਉਦਕਸਰਾਵਕੇਸੁ ਪੂਰਿਤਉਦਕਂ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ।

ਅਥਾਨੇਨ ਓਵਾਦਾਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਆਚਰਿਯੇਨ 'ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਅਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ, ਵਿਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਸਂਵਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। 'ਸਾਧੁ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਯਾ ਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰੇ ਯੋਗੋ ਕਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਤਦੇਵ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਸਪ੍ਪਾਯਂ। ਧਾਤੁਵਸੇਨੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਪਿ ਧਾਤੁਵਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਮਨਸਿਕਾਰਮੁਖੇਨੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਵਿਧਾਨਂ – ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਕੇਸਾ ਸੀਸਂ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ। ਤੇ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਸੀਸਂ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ'ਤਿ; ਸੀਸਂ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਚਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਕੇਸਾ ਮਯਿ ਜਾਤਾ'ਤਿ; ਅਚੇਤਨਾ ਏਤੇ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾ ਥਦ੍ਧਾ ਪਤ੍ਥਿਨ੍ਨਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਏਸਾ'ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ। 'ਲੋਮਾ ਸਰੀਰਂ ਪਰਿਯੋਨਹਨਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ। ਤੇ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਸਰੀਰਂ ਪਰਿਯੋਨਹਨਚਮ੍ਮੇ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਸਰੀਰਂ ਪਰਿਯੋਨਹਨਚਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਲੋਮਾ ਮਯਿ ਜਾਤਾ'ਤਿ ਏਤੇਪਿ ਅਚੇਤਨਾ। ਨਖਾ ਅਙ੍ਗੁਲੀਨਂ ਅਗ੍ਗੇਸੁ ਜਾਤਾ। ਤੇ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਅਙ੍ਗੁਲੀਨਂ ਅਗ੍ਗੇਸੁ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਅਙ੍ਗੁਲੀਨਂ ਅਗ੍ਗਾਨਿਪਿ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਨਖਾ ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਏਤੇਪਿ ਅਚੇਤਨਾ। ਦਨ੍ਤਾ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕੇ ਜਾਤਾ। ਤੇ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ 'ਮਯਂ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕੇ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਕਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਦਨ੍ਤਾ ਮਯਿ ਜਾਤਾ'ਤਿ। ਏਤੇਪਿ ਅਚੇਤਨਾ। ਤਚੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਸਰੀਰਂ ਮਯਾ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ। ਸਰੀਰਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਤਚੇਨ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਚੇਤਨੋ। ਮਂਸਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਾ ਸਰੀਰਂ ਅਨੁਲਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਸਰੀਰਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਮਂਸੇਨ ਅਨੁਲਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਅਚੇਤਨਂ। ਨ੍ਹਾਰੁ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਅਟ੍ਠਿਪੁਞ੍ਜਂ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਿਪੁਞ੍ਜੋਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਨ੍ਹਾਰੁਜਾਲੇਨਾਹਂ ਆਬਦ੍ਧੋ'ਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਅਚੇਤਨਂ।

ਸੀਸਟ੍ਠਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਗੀਵਟ੍ਠਿਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਗੀਵਟ੍ਠਿਕਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਮਯਿ ਸੀਸਟ੍ਠਿਕਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਗੀਵਟ੍ਠਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੇ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕਟ੍ਠਿਕੋਪਿ ਕਟਿਟ੍ਠਿਕਂ ਊਰੁਟ੍ਠਿਕਂ ਜਙ੍ਘਟ੍ਠਿਕਂ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿਕਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਪਣ੍ਹਿਕਟ੍ਠਿਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਪਣ੍ਹਿਕਟ੍ਠਿਕਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਗੋਪ੍ਫਕਟ੍ਠਿਕਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਗੀਵਟ੍ਠਿਕਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ 'ਅਹਂ ਸੀਸਟ੍ਠਿਕਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ।

ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਠਿਤਾਨਿ ਕੋਟਿਯਾ,

ਅਨੇਕਸਨ੍ਧਿਯਮਿਤੋ ਨ ਕੇਹਿਚਿ।
ਬਦ੍ਧੋ ਨਹਾਰੂਹਿ ਜਰਾਯ ਚੋਦਿਤੋ,
ਅਚੇਤਨੋ ਕਟ੍ਠਕਲਿਙ੍ਗਰੂਪਮੋ॥

‘ਇਦਮ੍ਪਿ ਅਚੇਤਨੰ। ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜੰ; ਵਕ੍ਕੰ...ਪੇ॰... ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੰ ਅਚੇਤਨੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਥਦ੍ਧੰ ਪਤ੍ਥਿਨ੍ਨੰ ਪਥਵੀਧਾਤੂ’ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ। ‘ਪਿਤ੍ਤੰ ਸੇਮ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਮੁਤ੍ਤੰ ਅਚੇਤਨੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਸੁਞ੍ਞੰ ਯੂਸਗਤੰ ਆਪੋਧਾਤੂ’ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ।

ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦਰੇ ਉਸ੍ਮਦਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ, ਨਾਸਾਯ ਉਸ੍ਸਦਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਰੂਪੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ। ਮਹਾਭੂਤੰ ਨਾਮ ਉਪਾਦਾਰੂਪੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ, ਉਪਾਦਾਰੂਪੰ ਮਹਾਭੂਤੇਨ। ਯਥਾ ਆਤਪੋ ਨਾਮ ਛਾਯਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ, ਛਾਯਾ ਆਤਪੇਨ; ਏਵਮੇਵ ਮਹਾਭੂਤੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ , ਉਪਾਦਾਰੂਪੰ ਮਹਾਭੂਤੇਨ। ਅਥਸ੍ਸ ਏਵੰ ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਤੇਵੀਸਤਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ’’ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਯਤਨਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਵਸੇਨ ਯਮਕਤਾਲਕਨ੍ਦੰ ਫਾਲੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਦ੍ਵੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਕਤ੍ਵਾ ਨਾਮਰੂਪੰ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਿ।

ਸੋ ‘‘ਇਦੰ ਨਾਮਰੂਪੰ ਨ ਅਹੇਤੁ ਨ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ, ਸਹੇਤੁ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ। ਕੋ ਪਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਕੋ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਚਾ’’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੰ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਤੀਤੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾ ਚ ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਏਤਰਹਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਤਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਸਤ੍ਤੋ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਪੁਞ੍ਜੋ ਏਵਾ’’ਤਿ – ਏਵੰ ਤੀਸੁ ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਕਙ੍ਖੰ ਵਿਤਰਤਿ। ਅਯੰ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਰਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾ **ਵਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ।

ਏਵੰ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਮੂਲੰ ਓਤਿਣ੍ਣੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਲਦ੍ਧਾ ਨਾਮ, ਚੂਲ਼ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਨਿਯਤਗਤਿਕੋ। ਤਥਾਰੂਪੰ ਪਨ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਪੁਗ੍ਗਲਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਭੋਜਨਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਧਮ੍ਮਸਵਣਸਪ੍ਪਾਯੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਏਕਾਸਨੇ ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕਵਰਗਤੋ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਇਦੰ ਧਾਤੁਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਨਿਗਮਨੰ।

ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਨੇਵ ਵਣ੍ਣਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ ਨ ਪਟਿਕੂਲਤੋ ਨ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਤੇਨ ‘ਨ ਮੇ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀ’ਤਿ ਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਕੋਟ੍ਠਾਸਮਨਸਿਕਾਰੇਯੇਵ ਪਨ ਯੋਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਪੋਰਾਣਕਤ੍ਥੇਰਾ ਕਿਰ ‘ਕੋਟ੍ਠਾਸਮਨਸਿਕਾਰੋਵ ਪਮਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਆਹੰਸੁ। ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਸੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਪਗੁਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਦਾ ਪਨ ਪਗੁਣਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਯਦਾ ‘ਕੇਸਾ’ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਿਤਮਤ੍ਤੇ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗ’ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ, ‘ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗ’ਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਿਤਮਤ੍ਤੇ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘ਕੇਸਾ’ਤਿ ਆਦਿਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ।

ਅਥਸ੍ਸ ਯਥਾ ਨਾਮ ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਵਣ੍ਣਾਨੰ ਪੁਪ੍ਫਾਨੰ ਏਕਸੁਤ੍ਤਗਨ੍ਥਿਤੰ ਮਾਲੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਵਾ ਪਨ ਨਿਖਾਤੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਵਤਿਪਾਦੇ ਪਟਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾਵ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਵਣ੍ਣਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਵਤਿਪਾਦਾ ਵਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਚਰਨ੍ਤਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਪਿ ਸਤ੍ਤਾਤਿ ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਤਿ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਖਾਦਨੀਯਭੋਜਨੀਯੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸਨ੍ਤਰੇ ਪਕ੍ਖਿਪ੍ਪਮਾਨੰ ਵਿਯ ਹੋਤਿ।

ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਂ ਪਗੁਣਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤੀਸੁ ਮੁਖੇਸੁ ਏਕੇਨ ਮੁਖੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵਣ੍ਣਤੋ ਵਾ ਪਟਿਕੂਲਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ । ਯਥਾ ਨਾਮ ਪੂਵੇ ਪਚਿਤੁਕਾਮਾ ਇਤ੍ਥੀ ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਪਿਟ੍ਠਤੋ ਯਂ ਯਂ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਂ ਤਂ ਪਚਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਸਮੇ ਭੂਮਿਪ੍ਪਦੇਸੇ ਠਪਿਤਂ ਉਦਕਪੂਰਂ ਕੁਮ੍ਭਂ ਯਤੋ ਯਤੋ ਆਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਤੋਵ ਉਦਕਂ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਂ ਪਗੁਣਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤੀਸੁ ਮੁਖੇਸੁ ਏਕੇਨ ਮੁਖੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤਿ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਤੋ, ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਕੂਲਤੋ, ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਤਿਯੇਵ। ਅਯਂ ਏਤ੍ਤਕੋ ਉਗ੍ਗਹਸਨ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਉਗ੍ਗਹਸਨ੍ਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਣਨਪਥਂ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾ।

ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਉਗ੍ਗਹਸਨ੍ਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਸਚੇ ਯਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯੋ ਵਸਤਿ, ਸੋ ਆਵਾਸੋ ਸਪ੍ਪਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਕੁਸਲਂ; ਨੋ ਚੇ, ਸਪ੍ਪਾਯਟ੍ਠਾਨੇ ਵਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਵਸਨ੍ਤੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਵਿਹਾਰਦੋਸੇ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੫੨) ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ ਸੇਨਾਸਨੇ ਵਸਿਤਬ੍ਬਂ, ਸਯਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤੋ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨ ਰਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ।

ਕਥਂ? ਆਦਿਤੋ ਤਾਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਾ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਹਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਪਦਂ ਨਿਸ੍ਸੇਣਿਂ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਪਾਸਾਦਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਪਾਸਾਦਾਨਿਸਂਸਂ ਅਨੁਭਵਨਕਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ‘ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ’ਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਚ ਨ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਪਾਸਾਦਾਨਿਸਂਸਸਦਿਸੇ ਚ ਨਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਭਵਤਿ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਚ ਨਾਤਿਸੀਘਤੋ ਨਾਤਿਸਣਿਕਤੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਅਤਿਸੀਘਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਪਗੁਣਂ ਹੋਤਿ, ਅਵਿਭੂਤਂ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਓਪਮ੍ਮਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਅਤਿਸਣਿਕਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਨ੍ਤਰਾਵ ਓਸਕ੍ਕਿਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਪੁਰਿਸੋ ਤਿਯੋਜਨਂ ਮਗ੍ਗਂ ਸਾਯਂ ਕਚ੍ਛਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸੀਤਲਚ੍ਛਾਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਮਤਿ, ਰਮਣੀਯਂ ਵਾਲਿਕਤਲਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਂ ਪਸਾਰੇਤਿ, ਵਨਪੋਕ੍ਖਰਣਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਾਨੀਯਂ ਪਿਵਤਿ ਨ੍ਹਾਯਤਿ, ਪਬ੍ਬਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਰੁਯ੍ਹ ਪਬ੍ਬਤਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਸੀਹੋ ਵਾ ਬ੍ਯਗ੍ਘੋ ਵਾ ਦੀਪਿ ਵਾ ਹਨਤਿ, ਚੋਰਾ ਵਾ ਪਨ ਵਿਲੁਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਹਨਨ੍ਤਿ ਚ; ਏਵਮੇਵ ਅਤਿਸਣਿਕਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਨ੍ਤਰਾਵ ਓਸਕ੍ਕਿਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ।

ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਤਿਸੀਘਂ ਨਾਤਿਸਣਿਕਂ ਏਕਦਿਵਸਂ ਤਿਂਸਵਾਰੇ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ; ਪਾਤੋਵ ਦਸ ਵਾਰੇ, ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕੇ ਦਸਵਾਰੇ, ਸਾਯਨ੍ਹੇ ਦਸ ਵਾਰੇ ਸਜ੍ਝਾਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਨੋ ਕਾਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਾਤੋਵ ਉਟ੍ਠਾਯ ਮੁਖਂ ਨੋ ਧੋਵਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਖਾਦਨੀਯਂ ਭੋਜਨੀਯਂ ਨੋ ਖਾਦਿਤੁਂ ਨੋ ਭੁਞ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਏਤਂ ਪਨ ਵਟ੍ਟੇਯ੍ਯ; ਇਦਮੇਵ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਨੋ ਕਾਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ; ਏਕਂ ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਕੁਮ੍ਭਂ ਦੇਤਿ, ਏਕਂ ਸੋਲ਼ਸ, ਏਕਂ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ; ਤੇਨ ਤੀਣਿਪਿ ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੇਨ ਦ੍ਵੇ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਕੁਮ੍ਭਦਾਯਕਮੇਵ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬਂ; ਤਤ੍ਥੇਵ ਕਸਨਵਪਨਨਿਦ੍ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ; ਤਦੇਵਸ੍ਸ ਇਤਰੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਉਟ੍ਠਾਨਕਦਾਯਂ ਦਸ੍ਸਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਸੇਸਂ ਮੁਖਧੋਵਨਾਦਿਕਮ੍ਮਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਨੋ ਕਾਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਨਾਮ ਕਥਿਤਾ।

ਏਵਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਨਾਪਿ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਪਟਿਬਾਹਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਵਟ੍ਟਭਯਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਏਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸਹਸ੍ਸੁਦ੍ਧਾਰਂ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਿਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਕੁਮ੍ਭੀਲਮਕਰਗਾਹਰਕ੍ਖਸਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰਗਿਰਿਕਨ੍ਦਰਾਯ ਉਪਰਿ ਅਤ੍ਥਤਂ ਏਕਪਦਿਕਂ ਦਣ੍ਡਕਸੇਤੁਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਕ੍ਕਮਨਪਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਪਰਿਪਤਿਤ੍ਵਾ

ਕੁਮ੍ਭੀਲਾਦਿਭਤ੍ਤੁਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਅਯਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਚਿਤ੍ਤੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਵਟ੍ਟਭਯਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਓਪਮ੍ਮਸਂਸਨ੍ਦਨਂ – ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਹਸ੍ਸੁਦ੍ਧਾਰਂ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਿਂ ਲਦ੍ਧਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਚਰਿਯਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਉਗ੍ਗਹਿਤਕਾਲੋ; ਅਨ੍ਤਰਾ ਗਮ੍ਭੀਰਗਿਰਿਕਨ੍ਦਰਾ ਵਿਯ ਸਂਸਾਰੋ; ਤਸ੍ਸ ਕੁਮ੍ਭੀਲਾਦੀਹਿ ਦਟ੍ਠਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਟ੍ਟਮੂਲਕਾਨਿ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਾਨਿ; ਏਕਪਦਿਕਦਣ੍ਡਕਸੇਤੁ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਜ੍ਝਾਯਵੀਥਿ; ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਏਕਪਦਿਕਂ ਦਣ੍ਡਕਸੇਤੁਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਅਕ੍ਕਮਨਪਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਕੁਮ੍ਭੀਲਾਦੀਨਂ ਭਤ੍ਤਭਾਵਂ ਆਪਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਰਿਹਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵਟ੍ਟਭਯਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਮਾ ਕੇਸਾ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਕੇਸੇ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ‘ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ’ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਨ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਵਟ੍ਟਭਯਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਤਿ। ਓਪਮ੍ਮਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਤਦੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਹਸ੍ਸੁਦ੍ਧਾਰਂ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਿਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਛੇਕਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਣ੍ਡਕਸੇਤੁਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਨਿਵਾਸਨਪਾਰੁਪਨਂ ਸਂਵਿਧਾਯ ਧਾਤੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧਕਾਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਪਰਤੀਰਗਮਨਂ ਵਿਯ ਛੇਕਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕੇਸੇ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ‘ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ’ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਪਰਿਹਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵਟ੍ਟਭਯਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਏਵਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ। ‘ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ’ਤਿ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ‘ਪਟਿਕੂਲਂ ਪਟਿਕੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਸਤਿ ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਠਮਂਯੇਵ ਪਨ ਪਟਿਕੂਲਤੋ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ । ਯਾਵ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ ਤਾਵ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਯਦਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ ਤਦਾ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ‘ਪਟਿਕੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਪਟਿਕੂਲਤੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਤਚਪਞ੍ਚਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਗਨ੍ਧਾਸਯੋਕਾਸਵਸੇਨੇਵ ਪਞ੍ਚਵਿਧਮ੍ਪਿ ਪਾਟਿਕੂਲ੍ਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯਂ ਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਕੇਸਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਰਾਗਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਤਾ। ਯੇ ਕੇਚਿ ਰਜ੍ਜਨਕਸਤ੍ਤਾ ਨਾਮ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਰਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ‘ਪਟਿਕੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਰਤੋ ਅਕਿਲਮਨ੍ਤੋਵ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਓਪਮ੍ਮਂ – ਯਥਾ ਹਿ ਛੇਕੋ ਧਨੁਗ੍ਗਹੋ ਰਾਜਾਨਂ ਆਰਾਧੇਤ੍ਵਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸੁਟ੍ਠਾਨਕਂ ਗਾਮਵਰਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਨਦ੍ਧਪਞ੍ਚਾਵੁਧੋ ਤਤ੍ਥ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਚੋਰੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕੇ ਘਾਤੇਯ੍ਯ; ਤੇਸਂ ਘਾਤਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੇ ਏਕਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਧਨੁਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਰਾਜਾਨਂ ਆਰਾਧੇਤ੍ਵਾ ਗਾਮਵਰਂ ਲਦ੍ਧਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਚਰਿਯਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਕਾਲੋ; ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਚੋਰਾ ਵਿਯ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ; ਪਞ੍ਚ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾ ਵਿਯ ਕੇਸਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ; ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾਨਂ ਘਾਤਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਰਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਤਚਪਞ੍ਚਕੇ ‘ਪਟਿਕੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਪਾਪਿਤਕਾਲੋ; ਸੇਸਚੋਰਾਨਂ ਪਾਣਿਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਪਲਾਯਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸੇਸਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਅਕਿਲਮਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਵਂ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੇਨ ਚ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਮੁਞ੍ਚਨਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ – ਕੇਸੇ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੇਨੇਵ ਕੇਸੇਸੁ ਸਾਪੇਕ੍ਖੇਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਲੋਮੇਸੁ ਸਤਿ ਪੇਸੇਤਬ੍ਬਾ। ਯਾਵ ਲੋਮਾ ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਤਾਵ ‘ਕੇਸਾ ਕੇਸਾ’ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਯਦਾ ਪਨ ਲੋਮਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਤਦਾ ਕੇਸੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਲੋਮੇਸੁ ਸਤਿ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਨਖਾਦੀਸੁਪਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਉਪਮ੍ਮਂ – ਯਥਾ ਹਿ ਜਲੂਕਾ ਗਚ੍ਛਮਾਨਾ ਯਾਵ ਪੁਰਤੋ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨ ਲਭਤਿ ਤਾਵ ਪਚ੍ਛਤੋ ਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠੇਨ ਗਹਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਮੁਞ੍ਚਤਿ; ਯਦਾ ਪਨ ਪੁਰਤੋ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਲਭਤਿ ਤਦਾ ਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਮੁਖੇਨ ਗਹਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਕੇਸੇ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੇਨੇਵ ਕੇਸੇਸੁ ਸਾਪੇਕ੍ਖੇਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਲੋਮੇਸੁ ਸਤਿ ਪੇਸੇਤਬ੍ਬਾ। ਯਾਵ ਲੋਮਾ ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਤਾਵ 'ਕੇਸਾ ਕੇਸਾ'ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਯਦਾ ਲੋਮਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਤਦਾ ਕੇਸੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਲੋਮੇਸੁ ਸਤਿ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਨਖਾਦੀਸੁਪਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਥਂ? ਇਦਞ੍ਹਿ ਅਪ੍ਪਨਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ; ਪਠਮਂਯੇਵ ਤਾਵ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ; ਅਨਮਤਗ੍ਗਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟੇ ਚ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵਡ੍ਢਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਕੇਸਾ'ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਿਤਮਤ੍ਤੇ ਸਜ੍ਝਾਯਸੋਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। 'ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗ'ਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਿਤਮਤ੍ਤੇ ਸਜ੍ਝਾਯਸੋਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕੇਸੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸੋ ਸੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਸਤਿ ਸਮਾਧਿਨਾਪਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤੇਨ ਯੋ ਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਧਿਕਤਰਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵਿਗੁਣੇਨ ਯੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾ ਪਾਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਪਾਪਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸੇਸਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਅਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਾਲਵਨਮਕ੍ਕਟੋਵ ਉਪਮ੍ਮਂ।

ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਏਵਮ੍ਪਿ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਤਾਲਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਤਾਲਵਨੇ ਮਕ੍ਕਟੋ ਪਟਿਵਸਤਿ। ਤਂ ਗਹੇਤੁਕਾਮੋ ਲੁਦ੍ਦੋ ਕੋਟਿਯਂ ਠਿਤਤਾਲਮੂਲੇ ਠਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਮਕਾਸਿ। ਮਾਨਜਾਤਿਕੋ ਮਕ੍ਕਟੋ ਤਂ ਤਂ ਤਾਲਂ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਤਾਲੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਲੁਦ੍ਦੋ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਮਕਾਸਿ। ਮਕ੍ਕਟੋ ਪੁਨ ਤਥੇਵ ਪੁਰਿਮਤਾਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਯਮਾਨੋ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਤਾਲਸ੍ਸ ਮੂਲੇ ਠਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠੁਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਕਾਲੇ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਤਿਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਏਕਸ੍ਸ ਤਾਲਸ੍ਸ ਮਕੁਲਪਣ੍ਣਸੂਚਿਂ ਦਲ੍ਹਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਨੁਕੋਟਿਯਾ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਪਲਾਯਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਤਾਲਾ ਵਿਯ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ; ਮਕ੍ਕਟੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਲੁਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਯੋਗਾਵਚਰੋ; ਲੁਦ੍ਦੇਨ ਤਾਲਮੂਲੇ ਠਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਕਾਲੇ ਮਾਨਜਾਤਿਕਸ੍ਸ ਮਕ੍ਕਟਸ੍ਸ ਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਕੋਟਿਯਂ ਠਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟੇ ਚ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵਡ੍ਢਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ 'ਕੇਸਾ'ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਿਤਮਤ੍ਤੇ ਸਜ੍ਝਾਯਸੋਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਂ; ਪਰਿਯਨ੍ਤਕੋਟਿਯਂ ਠਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠੇ ਓਰਿਮਕੋਟਿਂ ਆਗਮਨਕਾਲੋ ਵਿਯ 'ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗ'ਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਿਤਮਤ੍ਤੇ ਸਜ੍ਝਾਯਸੋਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕੇਸੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਂ; ਅਪਰਾਪਰਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਕਿਲਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠੁਕ੍ਕੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੇ ਉਟ੍ਠਾਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਸਤਿਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਗਮਨਂ; ਧਨੁਕੋਟਿਯਾ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਪਲਾਯਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅਧਿਕਤਰਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਿਗੁਣਂ ਮਨਸਿਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਪਾਪਨਂ।

ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਪਾਪਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸੇਸਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਅਕਿਲਮਨ੍ਤੋਵ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੇਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ 'ਪਟਿਕੂਲਂ ਪਟਿਕੂਲ'ਨ੍ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਕ੍ਕਾਹਤਂ ਵਿਤਕ੍ਕਾਹਤਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਟਿਕੂਲਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਉਪਚਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾਨੀਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ। ਏਕਂ ਪਨ ਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਮੇਵ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਹਤ੍ਥੇ ਗਹਿਤਪਞ੍ਹਾਵਤ੍ਥੁ ਪਾਕਤਿਕਮੇਵ।

ਸੋ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਆਸੇਵਤੀ**ਤਿ ਸੇਵਤਿ ਭਜਤਿ। **ਭਾਵੇਤੀ**ਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤਿ। **ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਕਰੋਤਿ। **ਸ੍ਵਾਵਤ੍ਥਿਤਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀ**ਤਿ ਸੁਵਵਤ੍ਥਿਤਂ ਕਰੋਤਿ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਂਹਰਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਰਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ ਠਪੇਤਿ ਪੇਸੇਤਿ।

ਅਤ੍ਥਿ ਅਸ੍ਸ ਕਾਯੇਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਸ੍ਸ ਕਾਯੇ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਕਾਯੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਸੰਹਰਤੀ**ਤਿ ਕਾਲੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਲੇਨ ਪਰੇਸੰ ਕਾਯੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਨਾਮੇਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਯੋ**ਤਿ ਇਦੰ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੋ ਨਾਪਿ ਪਰਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤੰ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੀਵਮਾਨਕਸਰੀਰੇ 'ਪਟਿਕੂਲ'ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਪਿ ਉਪਚਾਰਮ੍ਪਿ ਜਾਯਤਿ। ਪਰਸ੍ਸ ਜੀਵਮਾਨਕਸਰੀਰੇ 'ਪਟਿਕੂਲ'ਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਵ ਅਪ੍ਪਨਾ ਜਾਯਤਿ, ਨ ਉਪਚਾਰੰ। ਨਨੁ ਚ ਦਸਸੁ ਅਸੁਭੇਸੁ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤੰ ਜਾਯਤੀਤਿ? ਆਮ, ਜਾਯਤਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪਕ੍ਖੇ ਠਿਤਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨਾਪਿ ਉਪਚਾਰਮ੍ਪਿ ਜਾਯਤਿ। ਇਦੰ ਪਨ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪਕ੍ਖੇ ਠਿਤੰ। ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤੰ ਨ ਜਾਯਤਿ। ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਬ੍ਬੇ ਕਿੰ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ? ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਥਿਤਾ।

ਇਦਾਨੇਤ੍ਥ ਏਵੰ ਸਬ੍ਬੰ ਮਨਸਿਕਾਰਸਾਧਾਰਣੰ ਪਕਿਣ੍ਣਕੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਏਤੇਸਞ੍ਹਿ –

ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਲਕ੍ਖਣਤੋ, ਧਾਤੁਤੋ ਅਥ ਸੁਞ੍ਞਤੋ।
ਖਨ੍ਧਾਦਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਕੇਸਾਦੀਨੰ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

ਤਤ੍ਥ '**ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ**'ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੇ ਸਟ੍ਠਿਸਤੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਯੇਸੰ ਵਸੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਕੇਸਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਸਣ੍ਠਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਦਿਸਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਓਕਾਸਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਲੋਮਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

'**ਲਕ੍ਖਣਤੋ**'ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੇ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਸਤੰ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯੇਸੰ ਵਸੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੰ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਕੇਸੇ ਥਦ੍ਧਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੰ, ਆਬਨ੍ਧਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੰ, ਉਣ੍ਹਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੰ, ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਲੋਮਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

'**ਧਾਤੁਤੋ**'ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੇ ''ਚਤੁਧਾਤੁਰੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਵੁੱਤਾਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਸਤੰ ਧਾਤੁਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਾਸੰ ਵਸੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੰ ਧਾਤੁਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਕੇਸੇ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਬਨ੍ਧਨਤਾ ਆਪੋਧਾਤੁ, ਉਣ੍ਹਤਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੂਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਲੋਮਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

'**ਸੁਞ੍ਞਤੋ**'ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੇ ਛਨ੍ਨਵੁਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਾਸੰ ਵਸੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੰ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਕੇਸਾ ਸੁਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ ਨਿਚ੍ਚੇਨ ਵਾ ਧੁਵੇਨ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤੇਨ ਵਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇਨ ਵਾਤਿ। ਕੇਸੇ ਤਾਵ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾ, ਅਤ੍ਤਨਿਯਸੁਞ੍ਞਤਾ, ਨਿਚ੍ਚਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤਾਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਲੋਮਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

'**ਖਨ੍ਧਾਦਿਤੋ**'ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਕਾਰੇ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨੇਸੁ ਕੇਸਾ ਕਤਿ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਤਿ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਕਤਿ ਧਾਤੁਯੋ, ਕਤਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ, ਕਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੀਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪੇਤ੍ਥ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ।

੩੫੭. ਏਵੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧੇਨ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ''ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਦਾਨਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਅਨੁਪਸ੍ਸੀ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਾਯ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ? ਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪਜਾਨਨਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। **ਆਤਾਪੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਞਾ ਪਜਾਨਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਯੰ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੬) ਵੁੱਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਉਪੇਤੋ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਾਨਿ। ਅਪਿਚ ਆਸੇਵਨਵਸੇਨ **ਉਪੇਤੋ,** ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪੇਤੋਤਿ **ਸਮੁਪੇਤੋ** ।

ਉਪਾਗਤੋ ਸਮੁਪਾਗਤੋ, **ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਇਮੇਸੁਪਿ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁ ਦੁਕੇਸੁ ਅਯਮੇਵ ਨਯੋ। ਬਹੁਲੀਕਾਰਵਸੇਨ ਪਨ **ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ**ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਇਮਿਨਾ ਆਤਾਪੇਨ ਉਪੇਤੋ**ਤਿ ਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਵ◌ਿ**ਹਰਤੀ**ਤਿ ਪਦੇ 'ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਵ◌ਿਹਾਰੋ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਂ ਅਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ **ਇਰਿਯਤੀ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਰਿਯਾਪਥਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵਤੋ **ਇਰਿਯਤਿ**। ਤੇਹਿ ਇਰਿਯਾਪਥਚਤੁਕ੍ਕੇਹਿ ਕਾਯਸਕਟਵਤ੍ਤਨੇਨ ਵ**ਤ੍ਤਤਿ**। ਏਕਂ ਇਰਿਯਾਪਥਦੁਕ੍ਖਂ ਅਪਰੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥੇਨ ਬਾਧਿਤ੍ਵ◌ਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਭਾਵ◌ੇਨ ਸਰੀਰਕ੍ਖਨਤੋ **ਪਾਲੇਤਿ**। ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਅਸਣ੍ਠਹਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਬ੍ਬਿਰਿਯਾਪਥਵਤਨਤੋ **ਯਪੇਤਿ**। ਤੇਨ ਤੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥੇਨ ਤਥਾ ਤਥਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਯਾਪਨਤੋ **ਯਾਪੇਤਿ**। ਚਿਰਕਾਲਵਤ੍ਤਾਪਨਤੋ **ਚਰਤਿ**। ਇਰਿਯਾਪਥੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਵ◌ਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਜੀਵ◌ਿਤਹਰਣਤੋ ਵ◌ਿ**ਹਰਤਿ**।

੩੬੨. **ਸ੍ਵ◌ੇਵ ਕਾਯੋ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵ◌ਿਹਰਤਿ, ਸ੍ਵ◌ੇਵ ਕਾਯੋ ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਪਹੀਯਮਾਨਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਵ◌ੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ ਪਹੀਯਤਿ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ **ਪਞ੍ਚਪਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਸਨ੍ਤਾਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਨਿਰੋਧਵਸੇਨ ਸਨ੍ਤਤਾਯ **ਸਨ੍ਤਾ**। ਭਾਵਨਾਯ ਸਮਿਤਤ੍ਤਾ **ਸਮਿਤਾ**। ਵਤ੍ਥੁਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵ◌ੂਪਸਮਵਸੇਨ ਵ◌ੂ**ਪਸਨ੍ਤਾ**। ਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਗਤਾਤਿ **ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ**। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਤਿਵ◌ਿਯ ਅਤ੍ਥਂ ਗਤਾਤਿ **ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ**। **ਅਪ੍ਪਿਤਾ**ਤਿ ਵ◌ਿਨਾਸਿਤਾ, ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਠਪਿਤਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬਜਪ੍ਪਿਤਾ**ਤਿ ਸੁਵ◌ਿਨਾਸਿਤਾ, ਅਤਿਵ◌ਿਯ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਠਪਿਤਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਪੁਨ ਨ ਅਨ੍ਵਸ੍ਸਵਨ੍ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਸੋਸਿਤਤ੍ਤਾ **ਸੋਸਿਤਾ**। ਸੁਟ੍ਠੁ ਸੋਸਿਤਾਤਿ ਵ◌ਿ**ਸੋਸਿਤਾ** , ਸੁਕ੍ਖਾਪਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵ◌ਿਗਤਨ੍ਤਾ ਕਤਾਤਿ **ਬਜਨ੍ਤੀ ਕਤਾ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵ◌ਿਹਾਰੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਪਰਿਹਰਣਂ, ਆਤਾਪੇਨ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਂ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਪਰਿਹਰਣੂਪਾਯੋ; ਸਤਿਯਾ ਵ◌ਾ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ ਸਮਥੋ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਵ◌ਿਨਯੇਨ ਭਾਵਨਾਫਲਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵ◌ੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੩. ਵ◌ੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਸਦਿਸਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਸੁਖਂ ਵ◌ੇਦਨਂ ਵ◌ੇਦਯਮਾਨੋ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ **ਸੁਖਂ ਵ◌ੇਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਿਕਂ ਵ◌ਾ ਚੇਤਸਿਕਂ ਵ◌ਾ ਸੁਖਂ ਵ◌ੇਦਨਂ ਵ◌ੇਦਯਮਾਨੋ 'ਅਹਂ ਸੁਖਂ ਵ◌ੇਦਨਂ ਵ◌ੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਂ ਉਤ੍ਤਾਨਸੇਯਕਾਪਿ ਦਾਰਕਾ ਥਞ੍ਞਪਿਵਨਾਦਿਕਾਲੇ ਸੁਖਂ ਵ◌ੇਦਯਮਾਨਾ 'ਸੁਖਂ ਵ◌ੇਦਨਂ ਵ◌ੇਦਯਾਮਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨੇਤਂ ਏਵਰੂਪਂ ਜਾਨਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਰੂਪਞ੍ਹਿ ਜਾਨਨਂ ਸਤ੍ਤੂਪਲਦ੍ਧਿਂ ਨਪ੍ਪਜਹਤਿ, ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞਂ ਨ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾ ਵ◌ਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਜਾਨਨਂ ਸਤ੍ਤੂਪਲਦ੍ਧਿਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾ ਚ ਹੋਤਿ। 'ਇਦਞ੍ਹਿ ਕੋ ਵ◌ੇਦਯਤਿ, ਕਸ੍ਸ ਵ◌ੇਦਨਾ, ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ ਵ◌ੇਦਨਾ'ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਸਮ੍ਪਜਾਨਵ◌ੇਦਿਯਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਕੋ ਵ◌ੇਦਯਤੀ**ਤਿ? ਨ ਕੋਚਿ ਸਤ੍ਤੋ ਵ◌ਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵ◌ਾ ਵ◌ੇਦਯਤਿ। **ਕਸ੍ਸ ਵ◌ੇਦਨਾ**ਤਿ? ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਵ◌ੇਦਨਾ। **ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ ਵ◌ੇਦਨਾ**ਤਿ? ਵਤ੍ਥੁਆਰਮ੍ਮਣਾ ਚ ਪਨੇਸਾ ਵ◌ੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸ ਏਵ◌ਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਤਂ ਤਂ ਸੁਖਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੇਦਨਾਵ ਵ◌ੇਦਯਤਿ; ਤਂ ਪਨ ਵ◌ੇਦਨਾਪਵਤ੍ਤਿਂ ਉਪਾਦਾਯ 'ਅਹਂ ਵ◌ੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਵ◌ੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੇਦਨਾਵ ਵ◌ੇਦਯਤੀਤਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤੋ 'ਏਸ ਸੁਖਂ ਵ◌ੇਦਨਂ ਵ◌ੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਥੇਰੋ ਵ◌ਿਯ।

ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਅਫਾਸੁਕਕਾਲੇ ਬਲਵਵੇਦਨਾਯ ਨਿਤ੍ਥੁਨਨ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਮੇਕੋ ਦਹਰੋ ਆਹ – ''ਕਤਰੰ ਵੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਠਾਨੰ ਰੁਜਤੀ''ਤਿ? ''ਆਵੁਸੋ, ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਰੁਜਨਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ; ਵਤ੍ਥੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਵ ਵੇਦਯਤੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ ਜਾਨਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਧਿਵਾਸੇਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ। ''ਅਧਿਵਾਸੇਮਿ, ਆਵੁਸੋ''ਤਿ। ''ਅਧਿਵਾਸਨਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੇਯ੍ਯੋ''ਤਿ। ਥੇਰੋ ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ। ਵਾਤੋ ਯਾਵ ਹਦਯਾ ਫਾਲੇਸਿ। ਮਞ੍ਚਕੇ ਅਨ੍ਤਾਨਿ ਰਾਸੀਕਤਾਨਿ ਅਹੇਸੁੰ। ਥੇਰੋ ਦਹਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਸਿ – ''ਵਟ੍ਟਤਾਵੁਸੋ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਅਧਿਵਾਸਨਾ''ਤਿ? ਦਹਰੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਥੇਰੋ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿੰ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸਹਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ **ਸਮਸੀਸੀ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ।

ਯਥਾ ਚ ਸੁਖੰ, ਏਵੰ ਦੁਕ੍ਖੰ...ਪੇ॰... ਨਿਰਾਮਿਸੰ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਨਿਰਾਮਿਸੰ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ''ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਇਤਿ ਭਗਵਾ ਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਕਥੇਸਿ। ਦੁਵਿਧਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ – ਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਅਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ; ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋਤਿਪਿ ਏਤਦੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਖੇਪਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਥੇਸਿ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ।

ਅਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਪਨ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਕਥੇਸਿ। ਤਿਵਿਧੋ ਹਿ ਅਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ – ਫਸ੍ਸਵਸੇਨ, ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ, ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨਾਤਿ। ਕਥੰ? ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਹਿ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਵਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੇ ਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਤਸ੍ਮਿੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਫੁਸਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਫਸ੍ਸੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੀ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵੇਦਨਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਜਾਨਨ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ, ਸੋਪਿ 'ਨ ਕੇਵਲੰ ਫਸ੍ਸੋਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨੁਭਵਮਾਨਾ ਵੇਦਨਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਞ੍ਜਾਨਮਾਨਾ ਸਞ੍ਞਾਪਿ, ਚੇਤਯਮਾਨਾ ਚੇਤਨਾਪਿ, ਵਿਜਾਨਨਮਾਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕੇਯੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ, ਸੋਪਿ 'ਨ ਕੇਵਲੰ ਵੇਦਨਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣੰ ਫੁਸਮਾਨੋ ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਞ੍ਜਾਨਨਮਾਨਾ ਸਞ੍ਞਾਪਿ, ਚੇਤਯਮਾਨਾ ਚੇਤਨਾਪਿ, ਵਿਜਾਨਨਮਾਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕੇਯੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਸੋਪਿ 'ਨ ਕੇਵਲੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣੰ ਫੁਸਮਾਨੋ ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਭਵਮਾਨਾ ਵੇਦਨਾਪਿ, ਸਞ੍ਜਾਨਨਮਾਨਾ ਸਞ੍ਞਾਪਿ, ਚੇਤਯਮਾਨਾ ਚੇਤਨਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕੇਯੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਸੋ 'ਇਮੇ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿੰਨਿਸ੍ਸਿਤਾ'ਤਿ ਉਪਧਾਰੇਨ੍ਤੋ 'ਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮ ਕਰਜਕਾਯੋ; ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਇਦਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਏਤ੍ਥ ਸਿਤੰ, ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਬਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੫)। ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਭੂਤਾਨਿ ਚੇਵ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ ਚ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁ ਰੂਪੰ, ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾ ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਰੂਪਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਨਾਮੰ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਮਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਹਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਨਾਮਰੂਪੰ ਨਤ੍ਥਿ।

ਸੋ 'ਇਮੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਿੰਹੇਤੁਕਾ'ਤਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਹੇਤੁਕਾ'ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਤਤੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਇਦੰ; ਅਞ੍ਞੋ ਸਤ੍ਤੋ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ; ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਪੁਞ੍ਜਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਵਸੇਨਵ ਤਿਲਕ੍ਖਣੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਾਟਿਯਾ 'ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਤਿ। ਸੋ 'ਅਜ੍ਜ ਅਜ੍ਜਾ'ਤਿ ਪਟਿਵੇਧੰ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਤਥਾਰੂਪੇ ਦਿਵਸੇ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਪੁਗ੍ਗਲਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਭੋਜਨਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਧਮ੍ਮਸਵਨਸਪ੍ਪਾਯੰ ਵਾ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਮਤ੍ਥਕੰ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਏਵੰ ਇਮੇਸੰ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਜਨਾਨੰ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਕਥਿਤੰ ਹੋਤਿ।

ਇਧ ਪਨ ਭਗਵਾ ਅਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਕਥੇਸਿ। ਫਸ੍ਸਵਸੇਨ ਵਾ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਵਾ ਕਥਿਯਮਾਨਂ ਨ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ। ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਪਨ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਵੇਦਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਾਕਟਤਾਯ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਨਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ। ਯਦਾ ਸੁਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਖੋਭੇਨ੍ਤਂ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਂ ਫਰਮਾਨਂ ਅਭਿਸਨ੍ਦਯਮਾਨਂ ਸਤਧੋਤਸਪ੍ਪਿਂ ਖਾਦਾਪਯਨ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਸਤਪਾਕਤੇਲਂ ਮਕ੍ਖਾਪਯਮਾਨਂ ਵਿਯ, ਉਦਕਘਟਸਹਸ੍ਸੇਨ ਪਰਿਲ਼ਾਹਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪਯਮਾਨਂ ਵਿਯ, 'ਅਹੋ ਸੁਖਂ! ਅਹੋ ਸੁਖਨ੍ਤਿ'! ਵਾਚਂ ਨਿਚ੍ਛਾਰਯਮਾਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਦਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਖੋਭੇਨ੍ਤਂ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਂ ਫਰਮਾਨਂ ਅਭਿਸਨ੍ਦਯਮਾਨਂ ਤਤ੍ਤਫਾਲਂ ਪਵੇਸੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਵਿਲੀਨਤਮ੍ਬਲੋਹੇਨ ਆਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਸੁਕ੍ਖਤਿਣਵਨਪ੍ਪਤਿਮ੍ਹਿ ਅਰਞ੍ਞੇ ਦਾਰੁਉਕ੍ਕਾਕਲਾਪਂ ਪਕ੍ਖਿਪਮਾਨਂ ਵਿਯ 'ਅਹੋ ਦੁਕ੍ਖਂ! ਅਹੋ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ!' ਵਿਪ੍ਪਲਾਪਯਮਾਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ।

ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਪਨ ਦੁਦ੍ਦੀਪਨਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾ ਅਵਿਭੂਤਾ। ਸਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਅਪਗਮੇ ਸਾਤਾਸਾਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਭੂਤਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾਤਿ ਨਯਤੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਕਿਂ? ਅਨ੍ਤਰਾ ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਸਾਣਂ ਆਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਪਲਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਗਸ੍ਸ ਅਨੁਪਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਮਿਗਲੁਦ੍ਦਕੋ ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਸਾਣਸ੍ਸ ਓਰਭਾਗੇ ਅਪਰਭਾਗੇਪਿ ਪਦਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝੇ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ 'ਇਤੋ ਆਰੁਲ਼੍ਹੋ, ਇਤੋ ਓਰੁਲ਼੍ਹੋ, ਮਜ੍ਝੇ ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਸਾਣੇ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਸੇਨ ਗਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨਯਤੋ ਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਆਰੁਲ਼੍ਹਟ੍ਠਾਨੇ ਪਦਂ ਵਿਯ ਹਿ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ; ਓਰੁਲ਼੍ਹਟ੍ਠਾਨੇ ਪਦਂ ਵਿਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ। 'ਇਤੋ ਆਰੁਲ਼੍ਹੋ, ਇਤੋ ਓਰੁਲ਼੍ਹੋ, ਮਜ੍ਝੇ ਏਵਂ ਗਤੋ'ਤਿ ਨਯਤੋ ਗਹਣਂ ਵਿਯ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਅਪਗਮੇ ਸਾਤਾਸਾਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਭੂਤਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾਤਿ ਨਯਤੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ।

ਏਵਂ ਭਗਵਾ ਪਠਮਂ ਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਅਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ; ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਇਧੇਵ ਏਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਦੀਘਨਿਕਾਯਮ੍ਹਿ ਮਹਾਨਿਦਾਨੇ, ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹੇ, ਮਹਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ , ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯਮ੍ਹਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਚੂਲ਼ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਯੇ, ਮਹਾਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਯੇ, ਚੂਲ਼ਵੇਦਲ੍ਲੇ, ਮਹਾਵੇਦਲ੍ਲੇ, ਰਟ੍ਠਪਾਲਸੁਤ੍ਤੇ, ਮਾਗਣ੍ਡਿਯਸੁਤ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗੇ, ਆਨੇਞ੍ਜਸਪ੍ਪਾਯੇ, ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯਮ੍ਹਿ ਚੂਲ਼ਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤੇ, ਰੁਕ੍ਖੋਪਮੇ, ਪਰਿਵੀਮਂਸਨਸੁਤ੍ਤੇ, ਸਕਲੇ ਵੇਦਨਾਸਂਯੁਤ੍ਤੇਤਿ ਏਵਂ ਅਨੇਕੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਠਮਂ ਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਅਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਯਥਾ ਚ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ, ਏਵਂ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਠਮਂ ਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਅਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਖਂ ਵੇਦਨ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯਂ ਅਪਰੋਪਿ ਪਜਾਨਨਪਰਿਯਾਯੋ – **ਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾਕ੍ਖਣੇ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ 'ਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਨ ਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਇਦਾਨਿ ਅਭਾਵਤੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਸੁਖਾਯ ਇਤੋ ਪਠਮਂ ਅਭਾਵਤੋ ਵੇਦਨਾ ਨਾਮ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਦ੍ਧੁਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾਤਿ ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

> ''ਯਸ੍ਮਿਂ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਸਮਯੇ ਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਨੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਸੁਖਂਯੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ , ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਸਮਯੇ ਦੁਕ੍ਖਂ...ਪੇ॰... ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਨੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਨ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂਯੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ। ਸੁਖਾਪਿ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ , ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮਾ ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾ। ਦੁਕ੍ਖਾਪਿ ਖੋ...ਪੇ॰... ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਪਿ ਖੋ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੁਖਾਯਪਿ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਯਪਿ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯਪਿ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਰਾਗਾ

ਵਿਮુਚ੍ਚਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ; 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੫)।

ਸਾਮਿਸਂ ਵਾ **ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ **ਸਾਮਿਸਾ ਸੁਖਾ** ਨਾਮ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਾਮਿਸਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਛ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ; **ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਸੁਖਾ** ਨਾਮ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ; **ਸਾਮਿਸਾ ਦੁਕ੍ਖਾ** ਨਾਮ ਛ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ; **ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਦੁਕ੍ਖਾ** ਨਾਮ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ; **ਸਾਮਿਸਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ** ਨਾਮ ਛ ਗੇਹਸਿਤਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ; **ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ** ਨਾਮ ਛ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ। ਤਾਸਂ ਵਿਭਾਗੋ ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸੇ ਪਾਲ਼ਿਯਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੪ ਆਦਯੋ) ਆਗਤੋਯੇਵ। **ਸੋ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੋ ਤਂ ਵੇਦਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੂ**ਤਿ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਸੁ। **ਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸੁਖਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨਂ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਕਾਲੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਲੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਾਰੇ ਯਸ੍ਮਾ ਨੇਵ ਅਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਰੋ ਨਿਯਮਿਤੋ; ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਪਰਿਗ੍ਗਹਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਂ ਵੇਦਨਂ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਬ੍ਬੇ ਸੁਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਕਥਿਤਾਤਿ।

ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੫. ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਸਰਾਗਂ** ਵਾ **ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ **ਸਰਾਗ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਲੋਭਸਹਗਤਂ। **ਵੀਤਰਾਗ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਂ। ਇਦਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਨ ਧਮ੍ਮਸਮੋਧਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਏਕਪਦੇਪਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਸਹ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਦੇਸੁ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਸੇਸਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨੇਵ ਪੁਰਿਮਪਦਂ, ਨ ਪਚ੍ਛਿਮਪਦਂ ਭਜਨ੍ਤਿ। **ਸਦੋਸ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ। **ਵੀਤਦੋਸ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਂ। ਸੇਸਾਨਿ ਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨੇਵ ਪੁਰਿਮਪਦਂ, ਨ ਪਚ੍ਛਿਮਪਦਂ ਭਜਨ੍ਤਿ। **ਸਮੋਹ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਞ੍ਚੇਵ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਞ੍ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਮੋਹੋ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੇਸਾਨਿਪਿ ਇਧ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਯੇਵ ਹਿ ਦੁਕੇ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਾਨੀਤਿ। **ਵੀਤਮੋਹ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਂ। **ਸਂਖਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਨੁਪਤਿਤਂ। ਏਤਞ੍ਹਿ ਸਙ੍ਕੁਟਿਤਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। **ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ। ਏਤਞ੍ਹਿ ਪਸਟਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ।

ਮਹਗ੍ਗਤਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਞ੍ਚ। **ਅਮਹਗ੍ਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ। **ਸਉਤ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ। **ਅਨੁਤ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਞ੍ਚ ਅਰੂਪਾਵਚਰਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਰੂਪਾਵਚਰਂ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਮੇਵ। **ਸਮਾਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥਿ। **ਅਸਮਾਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਭਯਸਮਾਧਿਵਿਰਹਿਤਂ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਮੁਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ। **ਅਵਿਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਭਯਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਹਿਤਂ; ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਮੁਤ੍ਤੀਨਂ ਪਨ ਇਧ ਓਕਾਸੋਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਸਰਾਗਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਰਾਗਂ ਅਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ। ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਬ੍ਬੇ ਸੁਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਕਥਿਤਾਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਨੀਵਰਣਪਬ੍ਬਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੭. ਏਤ੍ਤਾੵਤਾ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਗ੍ਗਹੋੵ ਕਥਿਤੋ, ੵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ੵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਗ੍ਗਹੋੵ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ੵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਗ੍ਗਹੋੵ ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਾਨਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸੀਸੇਨ ਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਗ੍ਗਹਮ੍ਪਿ ਕਥੇਤੁੰ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਸਮੁਦਾਚਾਰੵਸੇਨ ਸਂੵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ। **ਅਸਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰੵਸੇਨ ੵਾ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ੵਾ ਅੵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ। **ਯਥਾ ਚਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। **ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਤਞ੍ਚ ਕਾਰਣਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ੵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। **ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ ਸੁਭਮ੍ਪਿ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਸੁਭਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ** ਨਾਮ ਅਨੁਪਾਯਮਨਸਿਕਾਰੋ ਉਪ੍ਪਥਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ੵਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ੵਾ ਅਨਤ੍ਤਨਿ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ੵਾ ਅਸੁਭੇ ਸੁਭਨ੍ਤਿ ੵਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਬਹੁਲਂ ਪੵਤ੍ਤਯਤੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗੵਾ –

''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ੵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ੵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾੵਾਯ ੵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨)।

ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ। **ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ ਅਸੁਭਮ੍ਪਿ ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਅਸੁਭਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ** ਨਾਮ ਉਪਾਯਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਥਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ੵਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ੵਾ ਅਨਤ੍ਤਨਿ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ੵਾ ਅਸੁਭੇ ਅਸੁਭਨ੍ਤਿ ੵਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਬਹੁਲਂ ਪੵਤ੍ਤਯਤੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗੵਾ –

''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ੵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ੵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾੵਾਯ, ੵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨)।

ਅਪਿਚ ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂੵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਗ੍ਗਹੋ, ਅਸੁਭਭਾੵਨਾਨੁਯੋਗੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ੵਾਰਤਾ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਤਿ। ਦਸੵਿਧਞ੍ਹਿ ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਪਹੀਯਤਿ, ਭਾੵੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ; ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਪਿਹਿਤਦ੍ੵਾਰਸ੍ਸਾਪਿ ; ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਆਲੋਪਾਨਂ ਓਕਾਸੇ ਸਤਿ ਉਦਕਂ ਪਿੵਿਤ੍ੵਾ ਯਾਪਨਸੀਲਤਾਯ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋਪਿ। ਤੇਨ ੵੁਤ੍ਤਂ –

''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਚ ਆਲੋਪੇ, ਅਭੁਤ੍ੵਾ ਉਦਕਂ ਪਿੵੇ।
ਅਲਂ ਫਾਸੁੵਿਹਾਰਾਯ, ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ''ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੯੮੩)।

ਅਸੁਭਕਮ੍ਮਿਕਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਸਦਿਸੇ ਅਸੁਭਭਾੵਨਾਰਤੇ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇ ਸੇੵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਪਹੀਯਤਿ; ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਦਸਅਸੁਭਨਿਸ੍ਸਿਤਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਯਪਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨ ੵੁਤ੍ਤਂ ''ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂੵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਹੀਨਸ੍ਸ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਪਟਿਘਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਪਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਘਮ੍ਪਿ ਪਟਿਘਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ; ਪਟਿਘਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਪਟਿਘਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਏਕਲਕ੍ਖਣੋੵ। ਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਬਹੁਲਂ ਪੵਤ੍ਤਯਤੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗੵਾ –

‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਘਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨)।

ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਪਨ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ତਿਯਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮੇਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਨਾਪਿ ਉਪਚਾਰੋਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੀਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਵ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੋਵ। ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਬਹੁਲੰ ਪਵਤ੍ਤਯਤੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ, ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨ ਥੋਕੰ ਵਿਸਦਿਸੰ)।

ਅਪਿਚ ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਮੇਤ੍ਤਾਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਗ੍ਗਹੋ, ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗੋ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਹੁਲੀਕਤਾ , ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਤਿ। ਓਦਿਸ੍ਸਕਾਨੋਦਿਸ੍ਸਕਦਿਸਾਫਰਣਾਨਞ੍ਹਿ ਅਞ੍ਞਤਰਵਸੇਨ ਮੇਤ੍ਤੰ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਓਧਿਸੋ ਅਨੋਧਿਸੋ ਦਿਸਾਫਰਣਵਸੇਨ ਮੇਤ੍ਤੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ। ‘ਤ੍ਵੰ ਏਤਸ੍ਸ ਕੁਦ੍ਧੋ ਕਿੰ ਕਰਿਸ੍ਸਸਿ, ਕਿਮਸ੍ਸ ਸੀਲਾਦੀਨਿ ਵਿਨਾਸੇਤੁੰ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ? ਨਨੁ ਤ੍ਵੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮੇਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮੇਨੇਵ ਗਮਿਸ੍ਸਸਿ? ਪਰਸ੍ਸ ਕੁਜ੍ਝਨੰ ਨਾਮ ਵੀਤਚ੍ਚਿਤਙ੍ਗਾਰਤਤ੍ਤਅਯੋਸਲਾਕਗੂਥਾਦੀਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਸ੍ਸ ਪਹਰਿਤੁਕਾਮਤਾਸਦਿਸੰ ਹੋਤਿ। ਏਸੋਪਿ ਤਵ ਕੁਦ੍ਧੋ ਕਿੰ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ? ਕਿੰ ਤੇ ਸੀਲਾਦੀਨਿ ਵਿਨਾਸੇਤੁੰ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ? ਏਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮੇਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮੇਨੇਵ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ; ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਪਹੇਣਕੰ ਵਿਯ ਪਟਿਵਾਤਖਿਤ੍ਤਰਜੋਮੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ ਚ ਏਤਸ੍ਸੇਵੇਸ ਕੋਧੋ ਮਤ੍ਥਕੇ ਪਤਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋਪਿ, ਉਭਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੇ ਠਿਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਅਸ੍ਸਗੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸਦਿਸੇ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾਰਤੇ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਹੀਯਤਿ; ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਮੇਤ੍ਤਾਨਿਸ੍ਸਿਤਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਯਪਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਹੀਨਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਆਯਤਿੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਰਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। **ਅਰਤਿ** ਨਾਮ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤਤਾ। **ਤਨ੍ਦੀ** ਨਾਮ ਕਾਯਾਲਸਿਯਤਾ। **ਵਿਜਮ੍ਭਿਕਾ** ਨਾਮ ਕਾਯਵਿਨਾਮਨਾ। **ਭਤ੍ਤਸਮ੍ਮਦੋ** ਨਾਮ ਭਤ੍ਤਮੁਚ੍ਛਾ ਭਤ੍ਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ। **ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤੰ** ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲੀਨਾਕਾਰੋ। ਇਮੇਸੁ ਅਰਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੰ ਬਹੁਲੰ ਪਵਤ੍ਤਯਤੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਤਿ ਤਨ੍ਦੀ ਵਿਜਮ੍ਭਿਕਾ ਭਤ੍ਤਸਮ੍ਮਦੋ ਚੇਤਸੋ ਚ ਲੀਨਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ , ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨)।

ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁਆਦੀਸੁ ਪਨ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ। **ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ** ਨਾਮ ਪਠਮਾਰਮ੍ਭਵੀਰਿਯੰ। **ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ** ਨਾਮ ਕੋਸਜ੍ਜਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਬਲਵਤਰੰ। **ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ** ਨਾਮ ਪਰੰ ਪਰੰ ਠਾਨੰ ਅਕ੍ਕਮਨਤੋ ਤਤੋਪਿ ਬਲਵਤਰੰ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੇ ਵੀਰਿਯੇ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੰ ਬਹੁਲੰ ਪਵਤ੍ਤਯਤੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ, ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ, ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ, ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨)।

ਅਪਿਚ ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਅਤਿਭੋਜਨੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ, ਇਰਿਯਾਪਥਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਤਾ, ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਵਾਸੋ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਤਿ। ਆਹਰਹਤ੍ਥਕ ਭੁਤ੍ਤਵਮਿਤਕ ਤਤ੍ਰਵਟ੍ਟਕ ਅਲਂਸਾਟਕ ਕਾਕਮਾਸਕਭੋਜਨਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਰਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਿ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਮਹਾਹਤ੍ਥੀ ਵਿਯ ਓਤ੍ਥਰਨ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਚਤੁਪਞ੍ਚਆਲੋਪਓਕਾਸਂ ਪਨ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਨੀਯਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਯਾਪਨਸੀਲਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤਿਭੋਜਨੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਪਹੀਯਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਓਕ੍ਕਮਤਿ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਰਤ੍ਤਿਂ ਚਨ੍ਦਾਲੋਕਦੀਪਾਲੋਕਉਕ੍ਕਾਲੋਕੇ ਦਿਵਾ ਸੂਰਿਯਾਲੋਕਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਸਦਿਸੇ ਪਹੀਨਥਿਨਮਿਦ੍ਧੇ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਪਹੀਯਤਿ; ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਧੁਤਙ੍ਗਨਿਸ੍ਸਿਤਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਯਪਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਹੀਨਸ੍ਸ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮੇ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। **ਅਵੂਪਸਮੋ** ਨਾਮ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਾਕਾਰੋ; ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਮੇਵੇਤਂ ਅਤ੍ਥਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਬਹੁਲਂ ਪਵਤ੍ਤਯਤੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

> ''ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨)।

ਸਮਾਧਿਸਙ੍ਖਾਤੇ ਪਨ ਚੇਤਸੋ ਵੂਪਸਮੇ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

> ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸੋ ਵੂਪਸਮੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ, ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨)।

ਅਪਿਚ ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਤਾ, ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਤਾ, ਵਿਨਯੇ ਪਕਤਞ੍ਞੁਤਾ, ਵੁਡ੍ਢਸੇਵਿਤਾ , ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਤਿ। ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਹਿ ਏਕਂ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤਯੋ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਨਿਕਾਯੇ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨ ਚ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਚ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਪਹੀਯਤਿ। ਕਪ੍ਪਿਯਾਕਪ੍ਪਿਯਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਬਹੁਲਸ੍ਸਾਪਿ, ਵਿਨਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵਤਾਯ ਪਕਤਞ੍ਞੁਨੋਪਿ, ਵੁਡ੍ਢੇ ਮਹਲ੍ਲਕਤ੍ਥੇਰੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਉਪਾਲਿਤ੍ਥੇਰਸਦਿਸੇ ਵਿਨਯਧਰੇ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਪਹੀਯਤਿ; ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਕਪ੍ਪਿਯਾਕਪ੍ਪਿਯਨਿਸ੍ਸਿਤਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਯਪਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਹੀਨੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਠਾਨੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ** ਨਾਮ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਬਹੁਲਂ ਪਵਤ੍ਤਯਤੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

> ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ''ਤਿ

(ਸං ਨਿං ੫.੨੩੨)।

ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਪਨਸ੍ਸਾ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ, ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ''ਤਿ (ਸං ਨਿං ੫.੨੩੨)।

ਅਪਿਚ ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਤਾ, ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਤਾ, ਵਿਨਯੇ ਪਕਤਞ੍ਞੁਤਾ, ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਬਹੁਲਤਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਤਿ। ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਹਿ ਏਕਂ ਵਾ...ਪੇ... ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਨਿਕਾਯੇ ਪਾਲਿਵਸੇਨ ਚ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਚ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੀਣਿ ਰਤਨਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਬਹੁਲਸ੍ਸਾਪਿ, ਵਿਨਯੇ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵਸ੍ਸਾਪਿ, ਤੀਸੁ ਰਤਨੇਸੁ ਓਕਪ੍ਪਨਿਯਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਖਾਤਅਧਿਮੋਕ੍ਖਬਹੁਲਸ੍ਸਾਪਿ , ਸਦ੍ਧਾਧਿਮੁਤ੍ਤੇ ਵਕ੍ਕਲਿਤ੍ਥੇਰਸਦਿਸੇ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਹੀਯਤਿ। ਠਾਨਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਤਿਣ੍ਣਂ ਰਤਨਾਨਂ ਗੁਣਨਿਸ੍ਸਿਤਸਪ੍ਪਾਯਕਥਾਯਪਿ ਪਹੀਯਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਹੀਨਾਯ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਨੀਵਰਣਪਬ੍ਬਵਣ੍ਣਨਾ।

ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਪਬ੍ਬਵਣ੍ਣਨਾ

ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਪਬ੍ਬੇ **ਸਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਲਾਭਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ। **ਅਸਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਟਿਲਾਭਵਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ। **ਯਥਾ ਚ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਤਾਵ –

''ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ (ਸං ਨਿං ੫.੧੮੩) – ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਤਿਯੇਵ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੋਯੇਵ। ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਬਹੁਲਂ ਪਵਤ੍ਤਯਤੋ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਅਪਿਚ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਤਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ। ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਹਿ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ, ਭਤ੍ਤਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਾਕਸਦਿਸੇ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨੇਨ, ਤਿਸ੍ਸਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਅਭਯਤ੍ਥੇਰਸਦਿਸੇ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਨੇਨ, ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਸਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਂ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਪਨ –

''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ... ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ

ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨) –

ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ।

ਅਪਿਚ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਤਾ, ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤਪਟਿਪਾਦਨਾ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਤਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਲਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਝਾਨਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਅਤ੍ਥਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਬਹੁਲਤਾ। **ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ ਵਿਸਦਭਾਵਕਰਣਂ। ਯਦਾ ਹਿਸ੍ਸ ਕੇਸਨਖਲੋਮਾਨਿ ਦੀਘਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਰੀਰਂ ਵਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਦੋਸਞ੍ਚੇਵ ਸੇਦਮਲਮਕ੍ਖਿਤਞ੍ਚ, ਤਦਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਵਤ੍ਥੁ ਅਵਿਸਦਂ ਹੋਤਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ। ਯਦਾ ਪਨ ਚੀਵਰਂ ਜਿਣ੍ਣਂ ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸੇਨਾਸਨਂ ਵਾ ਉਕ੍ਲਾਪਂ, ਤਦਾ ਬਾਹਿਰਂ ਵਤ੍ਥੁ ਅਵਿਸਦਂ ਹੋਤਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਕੇਸਾਦਿਛੇਦਨੇਨ ਉਦ੍ਧਂਵਿਰੇਚਨਅਧੋਵਿਰੇਚਨਾਦੀਹਿ ਸਰੀਰਸਲ੍ਲਹੁਕਭਾਵਕਰਣੇਨ, ਉਚ੍ਛਾਦਨਨ੍ਹਾਪਨੇਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁ ਵਿਸਦਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਸੂਚਿਕਮ੍ਮਧੋਵਨਰਜਨਪਰਿਭਣ੍ਡਕਰਣਾਦੀਹਿ ਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁ ਵਿਸਦਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਏਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਅਵਿਸਦੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕੇਸੁ ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਅਵਿਸਦਂ ਹੋਤਿ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ; ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਦੀਪਕਪਲ੍ਲਕਵਟ੍ਟਿਤੇਲਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦੀਪਸਿਖਾਯ ਓਭਾਸੋ ਵਿਯ। ਵਿਸਦੇ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕੇਸੁ ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਵਿਸਦਂ ਹੋਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਦੀਪਕਪਲ੍ਲਕਵਟ੍ਟਿਤੇਲਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦੀਪਸਿਖਾਯ ਓਭਾਸੋ ਵਿਯ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤਪਟਿਪਾਦਨਾ ਨਾਮ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਭਾਵਕਰਣਂ। ਸਚੇ ਹਿਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਬਲਵਂ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਾਨਿ ਮਨ੍ਦਾਨਿ, ਤਤੋ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਗ੍ਗਹਕਿਚ੍ਚਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਕਿਚ੍ਚਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਵਾ ਯਥਾ ਵਾ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਬਲਵਂ ਜਾਤਂ, ਤਥਾ ਅਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਹਾਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਵਕ੍ਕਲਿਤ੍ਥੇਰਵਤ੍ਥੁ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਸਚੇ ਪਨ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਬਲਵਂ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਨੇਵ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਨ ਇਤਰਾਨਿ ਇਤਰਕਿਚ੍ਚਭੇਦਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਿਭਾਵਨਾਯ ਹਾਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਸੋਣਤ੍ਥੇਰਵਤ੍ਥੁ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਕਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਸਤਿ ਇਤਰੇਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਾਧਿਵੀਰਿਯਾਨਞ੍ਚ ਸਮਤਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ। ਬਲਵਸਦ੍ਧੋ ਹਿ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ ਮੁਦ੍ਧਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਅਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਪਸੀਦਤਿ। ਬਲਵਪਞ੍ਞੋ ਮਨ੍ਦਸਦ੍ਧੋ ਕੇਰਾਟਿਕਪਕ੍ਖਂ ਭਜਤਿ, ਭੇਸਜ੍ਜਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ ਵਿਯ ਰੋਗੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ 'ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕੁਸਲਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਅਤਿਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਰਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਪਨ ਸਮਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪਸੀਦਤਿ। ਬਲਵਸਮਾਧਿਂ ਪਨ ਮਨ੍ਦਵੀਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ, ਕੋਸਜ੍ਜਂ ਅਭਿਭਵਤਿ। ਬਲਵਵੀਰਿਯਂ ਮਨ੍ਦਸਮਾਧਿਂ, ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਭਿਭਵਤਿ। ਸਮਾਧਿ ਪਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਸਂਯੋਜਿਤੋ ਕੋਸਜ੍ਜੇ ਪਤਿਤੁਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਵੀਰਿਯਂ ਸਮਾਧਿਨਾ ਸਂਯੋਜਿਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇ ਪਤਿਤੁਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਸਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਉਭਯਸਮਤਾਯ ਹਿ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤਿ । ਅਪਿਚ ਸਮਾਧਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਬਲਵਤੀਪਿ ਸਦ੍ਧਾ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਏਵਂ ਸੋ ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੋ ਓਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ।

ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸੁ ਪਨ ਸਮਾਧਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਬਲਵਤੀ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾ ਬਲਵਤੀ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਪਨ ਸਮਤਾਯ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਸਤਿ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਬਲਵਤੀ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਸਤਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਸਦ੍ਧਾਵੀਰਿਯਪਞ੍ਞਾਨਂ ਵਸੇਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪਾਤਤੋ, ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖਿਕੇਨ ਚ ਸਮਾਧਿਨਾ ਕੋਸਜ੍ਜਪਾਤਤੋ ਰਕ੍ਖਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ, ਲੋਣਧੂਪਨਂ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਸੁ, ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮਿਕਅਮਚ੍ਚੋ

ਵਿਯ ਚ ਸਬ੍ਬਰਾਜਕਿਚ੍ਚੇਸੁ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ ''ਸਤਿ ਚ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ? ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਸਤਿਪਟਿਸਰਣਂ, ਆਰਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਚ ਸਤਿ; ਨ ਵਿਨਾ ਸਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਗ੍ਗਹਨਿਗ੍ਗਹੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ ਨਾਮ ਖਨ੍ਧਾਦਿਭੇਦੇ ਅਨੋਗਾਲ੍ਹਪਞ੍ਞਾਨਂ ਦੁਮ੍ਮੇਧਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਆਰਕਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਂ। **ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ** ਨਾਮ ਸਮਪਞ੍ਞਾਸਲਕ੍ਖਣਪਰਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾਯ ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ। **ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ** ਨਾਮ ਗਮ੍ਭੀਰੇਸੁ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰਪਞ੍ਞਾਯ ਪਭੇਦਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ। **ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਂ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਚਿਤ੍ਤਤਾ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ –

> ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨) –

ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ।

ਅਪਿਚ ਏਕਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਅਪਾਯਭਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਾਵਿਤਾ, ਗਮਨਵੀਥਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਪਚਾਯਨਤਾ , ਦਾਯਜ੍ਜਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਸਤ੍ਥੁਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਜਾਤਿਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਕੁਸੀਤਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਤਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਨਿਰਯੇਸੁ ਪਞ੍ਚਵਿਧਬਨ੍ਧਨਕਮ੍ਮਕਾਰਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭਵਨਕਾਲੇਪਿ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਂ ਜਾਲਕ੍ਖਿਪਕੁਮੀਨਾਦੀਹਿ ਗਹਿਤਕਾਲੇਪਿ, ਪਾਚਨਕਣ੍ਟਕਾਦਿਪ੍ਪਹਾਰਾਵਿਤੁਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਸਕਟਵਹਨਾਦਿਕਾਲੇਪਿ, ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਅਨੇਕਾਨਿਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾਹਿ ਆਤੁਰੀਭੂਤਕਾਲੇਪਿ, ਕਾਲਕਞ੍ਜਿਕਅਸੁਰੇਸੁ ਸਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਟ੍ਠਿਚਮ੍ਮਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਵਾਤਾਤਪਾਦਿਦੁਕ੍ਖਾਨੁਭਵਨਕਾਲੇਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ। 'ਅਯਮੇਵ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਲੋ ਵੀਰਿਯਕਰਣਾਯਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਅਪਾਯਭਯਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕੁਸੀਤੇਨ ਨਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ ਲਦ੍ਧੁਂ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਨੇਵ ਸਕ੍ਕਾ; ਅਯਮਾਨਿਸਂਸੋ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਮਹਾਸਾਵਕੇਹੇਵ ਤੇ ਗਤਮਗ੍ਗੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ; ਸੋ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕੁਸੀਤੇਨ ਗਨ੍ਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਗਮਨਵੀਥਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਯੇ ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਦੀਹਿ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਨੇਵ ਞਾਤਕਾ, ਨ ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਾ, ਨਾਪਿ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ 'ਜੀਵਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਤੇ ਪਣੀਤਾਨਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਦੀਨਿ ਦੇਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਾਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਤਂ ਪਚ੍ਚਾਸਿਂਸਮਾਨਾ ਦੇਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਥਾਰਾਪਿ 'ਅਯਂ ਇਮੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਦਲ੍ਹੀਬਹੁਲੋ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨ ਏਵਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਤਾ ਤੁਯ੍ਹਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ; ਅਥ ਖੋ 'ਅਯਂ ਇਮੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਤੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ। ਸੋ ਦਾਨਿ ਤ੍ਵਂ ਕੁਸੀਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨ ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਅਪਚਾਯਿਸ੍ਸਸਿ। ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਪਚਾਯਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਪਚਾਯਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਮਹਾਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਿਯ।

ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਕਸ੍ਸਕਲੇਣੇ ਨਾਮ ਪਟਿਵਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਗੋਚਰਗਾਮੇ ਏਕਾ ਮਹਾਉਪਾਸਿਕਾ ਥੇਰੰ ਪੁਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਜਗ੍ਗਤਿ। ਸਾ ਏਕਦਿਵਸੰ ਅਰਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਧੀਤਰੰ ਆਹ – ''ਅਮ੍ਮ, ਅਸੁਕਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਪੁਰਾਣਤਣ੍ਡੁਲਾ, ਅਸੁਕਸ੍ਮਿੰ ਖੀਰੰ, ਅਸੁਕਸ੍ਮਿੰ ਸਪ੍ਪਿ, ਅਸੁਕਸ੍ਮਿੰ ਫਾਣਿਤੰ। ਤਵ ਭਾਤਿਕਸ੍ਸ ਅਯਜਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਗਤਕਾਲੇ ਭਤ੍ਤੰ ਪਚਿਤ੍ਵਾ ਖੀਰਸਪ੍ਪਿਫਾਣਿਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦੇਹਿ , ਤ੍ਵਞ੍ਚ ਭੁਞ੍ਜੇਯਜਾਸੀ''ਤਿ। ''ਤ੍ਵੰ ਪਨ ਕਿੰ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਸਿ, ਅਮ੍ਮਾ''ਤਿ? ''ਅਹੰ ਪਨ ਹਿਯਜੋ ਪਕ੍ਕੰ ਪਾਰਿਵਾਸਿਕਭਤ੍ਤੰ ਕਞ੍ਜਿਯੇਨ ਭੁਤ੍ਤਮ੍ਹੀ''ਤਿ। ''ਦਿਵਾ ਕਿੰ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਸਿ, ਅਮ੍ਮਾ''ਤਿ? ''ਸਾਕਪਣ੍ਣੰ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਣਤਣ੍ਡੁਲੇਹਿ ਅਮ੍ਬਿਲਯਾਗੁੰ ਪਚਿਤ੍ਵਾ ਠਪੇਹਿ, ਅਮ੍ਮਾ''ਤਿ।

ਥੇਰੋ ਚੀਵਰੰ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੰ ਨੀਹਰਨ੍ਤੋਵ ਤੰ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਓਵਦਿ – 'ਮਹਾਉਪਾਸਿਕਾ ਕਿਰ ਕਞ੍ਜਿਯੇਨ ਪਾਰਿਵਾਸਿਕਭਤ੍ਤੰ ਭੁਞ੍ਜਿ; ਦਿਵਾਪਿ ਕਣਪਣ੍ਣਮ੍ਬਿਲਯਾਗੁੰ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ; ਤੁਯ੍ਹੰ ਅਤ੍ਥਾਯ ਪਨ ਪੁਰਾਣਤਣ੍ਡੁਲਾਦੀਨਿ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ। ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਖੋ ਪਨੇਸਾ ਨੇਵ ਖੇਤ੍ਤੰ, ਨ ਵਤ੍ਥੁੰ, ਨ ਭਤ੍ਤੰ, ਨ ਵਤ੍ਥੰ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ; ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਦੇਤਿ। ਤ੍ਵੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਤਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਦਾਤੁੰ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ, ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸੀਤਿ? ਅਯੰ ਖੋ ਪਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਤਯਾ ਸਰਾਗੇਨ ਸਦੋਸੇਨ ਸਮੋਹੇਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਭੁਞ੍ਜਿਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਪਤ੍ਤੰ ਥਵਿਕਾਯ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਠਿਕੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਸਕਲੇਣਮੇਵ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾਮਞ੍ਚੇ ਚੀਵਰੰ ਚੀਵਰਵੰਸੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ 'ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਅਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਨ ਨਿਕ੍ਖਮਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵੀਰਿਯੰ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਵੁਤ੍ਥਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰੇਭਤ੍ਤਮੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਕਸਮਾਨਮਿਵ ਪਦੁਮੰ ਮਹਾਖੀਣਾਸਵੋ ਸਿਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋਵ ਨਿਸੀਦਿ। ਲੇਣਦ੍ਵਾਰੇ ਰੁਕ੍ਖਮ੍ਹਿ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ –

''ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ, ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮ।
ਯਸ੍ਸ ਤੇ ਆਸਵਾ ਖੀਣਾ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋਸਿ ਮਾਰਿਸਾ''ਤਿ॥

ਉਦਾਨੰ ਉਦਾਨੇਤ੍ਵਾ – 'ਭਨ੍ਤੇ, ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨੰ ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸਾਨੰ ਅਰਹਨ੍ਤਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੰ ਦਤ੍ਵਾ ਮਹਲ੍ਲਕਿਤ੍ਥਿਯੋ ਦੁਕ੍ਖਾ ਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਆਹ।

ਥੇਰੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰੰ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ 'ਪਾਤੋਯੇਵਾ'ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਗਾਮੰ ਪਾਵਿਸਿ। ਦਾਰਿਕਾਪਿ ਭਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ 'ਇਦਾਨਿ ਮੇ ਭਾਤਾ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਇਦਾਨਿ ਮੇ ਭਾਤਾ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦ੍ਵਾਰੰ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕਯਮਾਨਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਾ, ਥੇਰੇ ਘਰਦ੍ਵਾਰੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ, ਪਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਿਫਾਣਿਤਯੋਜਿਤਸ੍ਸ ਖੀਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸ੍ਸ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥੇ ਠਪੇਸਿ। ਥੇਰੋ 'ਸੁਖੰ ਹੋਤੂ'ਤਿ ਅਨੁਮੋਦਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸਾਪਿ ਤੰ ਓਲੋਕਯਮਾਨਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ।

ਥੇਰਸ੍ਸ ਹਿ ਤਦਾ ਅਤਿਵਿਯ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਛਵਿਵਣ੍ਣੋ ਅਹੋਸਿ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਮੁਖੰ ਬਨ੍ਧਨਾ ਮੁਤ੍ਤਤਾਲਪਕ੍ਕੰ ਵਿਯ ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਰੋਚਿਤ੍ਥ। ਮਹਾਉਪਾਸਿਕਾ ਅਰਞ੍ਞਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ – ''ਕਿੰ, ਅਮ੍ਮ, ਭਾਤਿਕੋ ਤੇ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਸਾ ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਉਪਾਸਿਕਾ 'ਅਜਜ ਮੇ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਿਚ੍ਚੰ ਮਤ੍ਥਕੰ ਪਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ''ਅਭਿਰਮਤਿ ਤੇ, ਅਮ੍ਮ, ਭਾਤਾ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ, ਨ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਆਹ।

ਮਹਨ੍ਤੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਸਤ੍ਥੁ ਦਾਯਜ੍ਜੰ ਯਦਿਦੰ ਸਤ੍ਤ ਅਰਿਯਧਨਾਨਿ ਨਾਮ। ਤੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕੁਸੀਤੇਨ ਗਹੇਤੁੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੰ ਪੁਤ੍ਤੰ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ 'ਅਯੰ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਪੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਪਰਿਬਾਹਿਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ; ਸੋ ਤੇਸੰ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਦਾਯਜ੍ਜੰ ਨ ਲਭਤਿ; ਏਵੰ ਕੁਸੀਤੋਪਿ ਇਦੰ ਅਰਿਯਧਨਦਾਯਜ੍ਜੰ ਨ ਲਭਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋਵ ਲਭਤੀਤਿ **ਦਾਯਜ੍ਜਮਹਤ੍ਤੰ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਮਹਾ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਸਤ੍ਥਾ। ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਹਿ ਤੇ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗਣ੍ਹਨਕਾਲੇਪਿ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨੇਪਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪਵਤ੍ਤਨਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਦੇਵੋਰੋਹਨਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁਪਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੇਪਿ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁ

ਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। ਯੁਤ੍ਤੰ ਨੁ ਤੇ ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕੁਸੀਤੇਨ ਭਵਿਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ **ਸਤ੍ਥੁਮਹਤ੍ਤੰ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

'ਜਾਤਿਯਾਪਿ ਤ੍ਵੰ ਇਦਾਨਿ ਨ ਲਾਮਕਜਾਤਿਕੋਸਿ; ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਾਯ ਮਹਾਸਮ੍ਮਤਪਵੇਣਿਯਾ ਆਗਤੇ ਓਕ੍ਕਾਕਰਾਜਵੰਸੇ ਜਾਤੋ; ਸਿਰਿਸੁਦ੍ਧੋਦਨਮਹਾਰਾਜਸ੍ਸ ਚ ਮਹਾਮਾਯਾਦੇਵਿਯਾ ਚ ਨਤ੍ਤਾ; ਰਾਹੁਲਭਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਨਿਟ੍ਠੋ। ਤਯਾ ਨਾਮ ਏਵਰੂਪੇਨ ਜਿਨਪੁਤ੍ਤੇਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਯੁਤ੍ਤੰ ਕੁਸੀਤੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ **ਜਾਤਿਮਹਤ੍ਤੰ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। 'ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ ਚੇਵ ਅਸੀਤਿਮਹਾਸਾਵਕਾ ਚ ਵੀਰਿਯੇਨੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਂਸੁ। ਤ੍ਵੰ ਏਤੇਸਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਸਿ, ਨਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਸੀ'ਤਿ ਏਵੰ **ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਮਹਤ੍ਤੰ** ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਕੁਚ੍ਛਿਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਅਜਗਰਸਦਿਸੇ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਵੀਰਿਯੇ ਕੁਸੀਤਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇ ਪਹਿਤਤ੍ਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਵਿਰਿਯੁਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ –

> ''ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨) –

ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪੀਤਿਯੇਵ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸਾ ਉਪ੍ਪਾਦਕਮਨਸਿਕਾਰੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਨਾਮ।

ਅਪਿਚ ਏਕਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਘਸੀਲਚਾਗਦੇਵਤਾਨੁਸ੍ਸਤਿ, ਉਪਸਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ, ਲੂਖਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾ, ਸਿਨਿਦ੍ਧਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਤਾ, ਪਸਾਦਨੀਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ।

ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ਯਾਵ ਉਪਚਾਰਾ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਫਰਮਾਨੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਘਗੁਣੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਕ੍ਖਣ੍ਡਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰਕ੍ਖਿਤਂ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਗਿਹਿਨੋ ਦਸਸੀਲਂ ਪਞ੍ਚਸੀਲਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਭਯਾਦੀਸੁ ਪਣੀਤਂ ਭੋਜਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਦਤ੍ਵਾ 'ਏਵੰ ਨਾਮ ਅਦਮ੍ਹਾ'ਤਿ ਚਾਗਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਗਿਹਿਨੋਪਿ ਏਵਰੂਪੇ ਕਾਲੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਦਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਯੇਹਿ ਗੁਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਦੇਵਤਾ ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤਾ ਤਥਾਰੂਪਾਨਂ ਗੁਣਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਤ੍ਥਿਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਸਟ੍ਠਿਪਿ ਸਤ੍ਤਤਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਚੇਤਿਯਦਸ੍ਸਨਬੋਧਿਦਸ੍ਸਨਥੇਰਦਸ੍ਸਨੇਸੁ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਸੂਚਿਤਲੂਖਭਾਵੇ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਸਾਦਸਿਨੇਹਾਭਾਵੇਨ ਗਦ੍ਰਭਪਿਟ੍ਠੇ ਰਜਸਦਿਸੇ ਲੂਖਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਪਸਾਦਬਹੁਲੇ ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤੇ ਸਿਨਿਦ੍ਧਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਪਰਿਦੀਪਕੇ ਪਸਾਦਨੀਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਪੀਤਿਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ –

‘‘ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨) –

ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਪਣੀਤਭੋਜਨਸੇਵਨਤਾ, ਉਤੁਸੁਖਸੇਵਨਤਾ , ਇਰਿਯਾਪਥਸੁਖਸੇਵਨਤਾ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਪਯੋਗਤਾ, ਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਕਾਯਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਤਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ। ਪਣੀਤਞ੍ਹਿ ਸਿਨਿਦ੍ਧਂ ਸਪ੍ਪਾਯਭੋਜਨਂ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਸੀਤੁਣ੍ਹੇਸੁ ਉਤੂਸੁ ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਚ ਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਸਪ੍ਪਾਯਂ ਉਤੁਞ੍ਚ ਇਰਿਯਾਪਥਞ੍ਚ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਮਹਾਪੁਰਿਸਜਾਤਿਕੋ ਸਬ੍ਬਉਤੁਇਰਿਯਾਪਥਕ੍ਖਮੋਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਸ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸਭਾਗੇ ਉਤੁਇਰਿਯਾਪਥੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਭਾਗੇ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਪਯੋਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ; ਇਮਿਨਾ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਪਯੋਗੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਲੇਡ੍ਡੁਦਣ੍ਡਾਦੀਹਿ ਪਰਂ ਵਿਹੇਠਯਮਾਨੋਵ ਵਿਚਰਤਿ, ਏਵਰੂਪਂ ਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਸਂਯਤਪਾਦਪਾਣਿਂ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਾਯ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ –

‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਯਗ੍ਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨) –

ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਮਥੋਵ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਟ੍ਠੇਨ ਚ ਅਬ੍ਯਗ੍ਗਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਏਕਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਤਾ , ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤਪਟਿਪਾਦਨਤਾ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਕੁਸਲਤਾ, ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤਾ, ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਹਣਤਾ, ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਤਾ, ਸਮਯੇ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਅਸਮਾਹਿਤਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾ, ਸਮਾਹਿਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਤਾ, ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਤਾ** ਚ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤਪਟਿਪਾਦਨਤਾ** ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਨਿਮਿਤ੍ਤਕੁਸਲਤਾ ਨਾਮ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਗ੍ਗਹਣਕੁਸਲਤਾ। **ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਗ੍ਗਹਣਤਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤਿਸਿਥਿਲਵੀਰਿਯਤਾਦੀਹਿ ਲੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਵੀਰਿਯਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੇਨ ਤਸ੍ਸ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ। **ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਹਣਤਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਤਾਦੀਹਿ ਉਦ੍ਧਟਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਾਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੇਨ ਤਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ। **ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਤਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯੋਗਮਨ੍ਦਤਾਯ ਵਾ ਉਪਸਮਸੁਖਾਨਧਿਗਮੇਨ ਵਾ ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਟ੍ਠਸਂਵੇਗਵਤ੍ਥੁਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਸਂਵੇਜੇਤਿ। **ਅਟ੍ਠ ਸਂਵੇਗਵਤ੍ਥੂਨਿ** ਨਾਮ ਜਾਤਿਜਰਾਬ੍ਯਾਧਿਮਰਣਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਚਮਂ, ਅਤੀਤੇ ਵਟ੍ਟਮੂਲਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਅਨਾਗਤੇ ਵਟ੍ਟਮੂਲਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਆਹਾਰਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਮੂਲਕਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ ਚ ਪਸਾਦਂ ਜਨੇਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਪਹਂਸਨਤਾਤਿ।

ਸਮਯੇ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਤਾ ਨਾਮ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਆਗਮ੍ਮ ਅਲੀਨਂ ਅਨੁਦ੍ਧਟਂ ਅਨਿਰਸ੍ਸਾਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਮਥਵੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾਯਂ ਪਗ੍ਗਹਨਿਗ੍ਗਹਸਮ੍ਪਹਂਸਨੇਸੁ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਸਾਰਥੀ ਵਿਯ

ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਅਸ੍ਸੇਸੁ। ਅਯਂ ਵਾਚੂਤਿ ਸਮਯੇ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਤਾਤਿ। **ਅਸਮਾਹਿਤਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾ** ਨਾਮ ਉਪਚਾਰਂ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਂ ਵਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਆਰਕਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਂ। **ਸਮਾਹਿਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਤਾ** ਨਾਮ ਉਪਚਾਰੇਨ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਵਾ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸੇਵਨਾ ਭਜਨਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾ। **ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ** ਨਾਮ ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਸਮਾਧਿਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂਯੇਵ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਚਿਤ੍ਤਤਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੋ ਏਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ –

> ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੨) –

ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ। ਅਪਿਚ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਸਤ੍ਤਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ, ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕੇਲਾਯਨਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾ, ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਤਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੀਹਾਕਾਰੇਹਿ **ਸਤ੍ਤਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ** ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ – 'ਤ੍ਵਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮੇਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਕਮ੍ਮੇਨ ਗਮਿਸ੍ਸਸਿ। ਏਸੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮੇਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਕਮ੍ਮੇਨ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ। ਤ੍ਵਂ ਕਂ ਕੇਲਾਯਸੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਚ 'ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਤ੍ਤੋਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੋ ਤ੍ਵਂ ਕਂ ਕੇਲਾਯਸੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਚ। ਦ੍ਵੀਹੇਵਾਕਾਰੇਹਿ **ਸਙ੍ਖਾਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ** ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ – 'ਇਦਂ ਚੀਵਰਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਞ੍ਚੇਵ ਜਿਣ੍ਣਭਾਵਞ੍ਚ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਾਦਪੁਞ੍ਛਨਚੋਲ਼ਕਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਟ੍ਠਿਕੋਟਿਯਾ ਛਡ੍ਡਨੀਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਸਾਮਿਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨਾਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਨਸ੍ਸਿਤੁਂ ਦਦੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਭਾਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਚ। 'ਅਨਦ੍ਧਨਿਯਂ ਇਦਂ ਤਾਵਕਾਲਿਕ'ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵਕਾਲਿਕਭਾਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਚ। ਯਥਾ ਚ ਚੀਵਰੇ, ਏਵਂ ਪਤ੍ਤਾਦੀਸੁਪਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕੇਲਾਯਨਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਗਿਹੀ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਤ੍ਤਧੀਤਾਦਿਕੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਸਮਾਨੁਪਜ੍ਝਾਯਕਾਦਿਕੇ ਮਮਾਯਤਿ, ਸਹਤ੍ਥੇਨੇਵ ਨੇਸਂ ਕੇਸਚ੍ਛੇਦਨਸੂਚਿਕਮ੍ਮਚੀਵਰਧੋਵਨਰਜਨਪਤ੍ਤਪਚਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਮੁਹੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ 'ਅਸੁਕੋ ਸਾਮਣੇਰੋ ਕੁਹਿਂ? ਅਸੁਕੋ ਦਹਰੋ ਕੁਹਿ'ਨ੍ਤਿ? ਭਨ੍ਤਮਿਗੋ ਵਿਯ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਆਲੋਕੇਤਿ; ਅਞ੍ਞੇਨ ਕੇਸਚ੍ਛੇਦਨਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ 'ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਅਸੁਕਂ ਪੇਸੇਥਾ'ਤਿ ਯਾਚਿਯਮਾਨੋਪਿ 'ਅਮ੍ਹੇਪਿ ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਕਾਰੇਮ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਿਲਮੇਸ੍ਸਥਾ'ਤਿ ਨ ਦੇਤਿ – ਅਯਂ **ਸਤ੍ਤਕੇਲਾਯਨੋ** ਨਾਮ।

ਯੋ ਪਨ ਚੀਵਰਪਤ੍ਤਥਾਲਕਕਤ੍ਤਰਯਟ੍ਠਿਆਦੀਨਿ ਮਮਾਯਤਿ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਰਾਮਸਿਤੁਮ੍ਪਿ ਨ ਦੇਤਿ, ਤਾਵਕਾਲਿਕਂ ਯਾਚਿਤੋਪਿ 'ਮਯਮ੍ਪਿ ਇਮਂ ਮਮਾਯਨ੍ਤਾ ਨ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮ, ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਕਿਂ ਦਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਵਦਤਿ – ਅਯਂ **ਸਙ੍ਖਾਰਕੇਲਾਯਨੋ** ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤੋ ਉਦਾਸੀਨੋ – ਅਯਂ **ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੋ** ਨਾਮ। ਇਤਿ ਅਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਏਵਰੂਪੇ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕੇਲਾਯਨਪੁਗ੍ਗਲੇ ਆਰਕਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਪਬ੍ਬਵਣ੍ਣਨਾ।

ਇਮੇਸੁਪਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਬ੍ਬੇਸੁ ਸੁਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਕਥਿਤਾ। ਇਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਾਯਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਵੇਦਨਂ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਆਦਿਤੋ ਹਿ ਕਾਯਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਆਗਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ **ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ** ਨਾਮ। ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ** ਨਾਮ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ ਕਾਯਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ। ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਨਾਮ। ਵੇਦਨਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ...। ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ...। ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਆਗਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ **ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ** ਨਾਮ। ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ** ਨਾਮ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ। ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਨਾਮ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਦੇਸਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਕਾਯੇ ਪਨ 'ਸੁਭ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨਾ ਕਾਯਪਰਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ। ਵੇਦਨਾਯ 'ਸੁਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨਾ ਵੇਦਨਾਪਰਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ। ਚਿਤ੍ਤੇ 'ਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨਾ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ। ਧਮ੍ਮੇਸੁ 'ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨਾ ਧਮ੍ਮਪਰਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ। ਇਤਿ ਏਕਾਵ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਟ੍ਠੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – 'ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ'ਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੩੭੪. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਆਰਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਕਾਯਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਲੋਕਿਯਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਤਨ੍ਤਿ ਠਪਿਤਾ, ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਾਦੀਨਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯਂ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੫੫ ਆਦਯੋ) ਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਨਯਸ੍ਸ ਮੁਖਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਨਯਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਥਂ? ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਤਾਵ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ ਝਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸੇ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਞ੍ਞਤਾ, ਸੁਞ੍ਞਤਪਟਿਪਦਾ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਂ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਪਟਿਪਦਾਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਨਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦਸ ਨਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪੀਤਿ ਵੀਸਤਿਯਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇਸੁ ਦ੍ਵੇ ਨਯਸਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਚਤੂਹਿ ਅਧਿਪਤੀਹਿ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ। ਇਤਿ ਸੁਦ੍ਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਾਧਿਪਤੀਨਿ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ ਸੁਦ੍ਧਿਕਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚਾਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ ਪਞ੍ਚ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਯਥਾ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ, ਏਵਂ ਸੇਸਮਗ੍ਗੇਸੁਪੀਤਿ ਕੁਸਲੇ ਵੀਸਤਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ; ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਣਿਹਿਤਾਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਪਨ ਤਤੋ ਤਿਗੁਣੇ ਵਿਪਾਕੇ ਸਟ੍ਠਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਸਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕਾਨਞ੍ਞੇਵ ਸਂਸਿਦ੍ਧਿਕਕਿਚ੍ਚਾਨਞ੍ਚ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੋ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਸੁਦ੍ਧਿਕਵਸੇਨ ਚ ਕੁਸਲੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਪਾਕੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਦਸਨ੍ਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦਸਪ੍ਪਭੇਦੋ ਅਸੀਤਿਨਯਸਹਸ੍ਸਪਤਿਮਣ੍ਡਿਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੩੮੬. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਏਤਾਨਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ, ਨ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ; ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਪਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਨਿ; ਵੀਰਿਯਂ ਵਾ ਵੀਮਂਸਂ ਵਾ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨਿ; ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਕਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨੀਤਿ ਫਲਕਾਲੇਪਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੇਵ; ਅਤੀਤਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨਪਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ; ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ

ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੇਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਕਥਿਤਾ; ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਸੁ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਯੇਵਾਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੩੯੦. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਤੇਨ ਨ ਤਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨ ਉਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਦੀਪੇਤਿ। **ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਪ੍ਪਧਾਨਾ ਉਪਾਯਪ੍ਪਧਾਨਾ ਯੋਨਿਸੋਪਧਾਨਾ। **ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨੇ ਪਟਿਪਨ੍ਨਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੰ। **ਪਾਪਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਲਾਮਕਾਨੰ। **ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਾਯ। **ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤੀ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕੁਸਲਚ੍ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। **ਵਾਯਮਤੀ**ਤਿ ਪਯੋਗੰ ਪਰਕ੍ਕਮੰ ਕਰੋਤਿ। **ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤੀ**ਤਿ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕੰ ਵੀਰਿਯੰ ਕਰੋਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀ**ਤਿ ਤੇਨੇਵ ਸਹਜਾਤਵੀਰਿਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਕ੍ਖਿਪਤਿ। **ਪਦਹਤੀ**ਤਿ ਪਧਾਨਵੀਰਿਯੰ ਕਰੋਤਿ। ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਨੇਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਪਦਾਨਿ ਆਸੇਵਨਾਭਾਵਨਾਬਹੁਲੀਕਮ੍ਮਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਹਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤੰ ਆਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ। **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੰ ਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਉਪ੍ਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਾਯ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੰ। **ਠਿਤਿਯਾ**ਤਿ ਠਿਤਤ੍ਥਾਯ। **ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯਾ**ਤਿ ਅਨਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। **ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯਾ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਭਾਵਾਯ। **ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਪੁਲਭਾਵਾਯ। **ਭਾਵਨਾਯਾ**ਤਿ ਵਡ੍ਢਿਯਾ। **ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ**ਤਿ ਪਰਿਪੂਰਣਤ੍ਥਾਯ। ਅਯੰ ਤਾਵ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨੰ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਸੇਨ ਏਕਪਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੋ।

੩੯੧. ਇਦਾਨਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ ਆਗਤਸਦਿਸੰ, ਤੰ ਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਯੰ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਨਾਗਤੰ, ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਾਵ **ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਯੋ ਛਨ੍ਦਨਿਯਵਸੇਨ ਛਨ੍ਦੋ। **ਛਨ੍ਦਿਕਤਾ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਿਕਭਾਵੋ, ਛਨ੍ਦਕਰਣਾਕਾਰੋ ਵਾ। **ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾ। **ਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਛੇਕੋ। **ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਚ੍ਛਨ੍ਦੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਛਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਤਣ੍ਹਾਛਨ੍ਦੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਛਨ੍ਦੋ, ਵੀਰਿਯਛਨ੍ਦੋ, ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋਤਿ ਬਹੁਵਿਧੋ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕੋ। ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ।

ਇਮੰ ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤੀਤਿ ਛਨ੍ਦੰ ਕੁਰੁਮਾਨੋਵ ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤਿ ਨਾਮ। **ਸਞ੍ਜਨੇਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। **ਉਟ੍ਠਪੇਤੀ**ਤਿ ਛਨ੍ਦੰ ਕੁਰੁਮਾਨੋਵ ਤੰ ਉਟ੍ਠਪੇਤਿ ਨਾਮ। **ਸਮੁਟ੍ਠਪੇਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀ**ਤਿ ਛਨ੍ਦੰ ਕੁਰੁਮਾਨੋਵ ਤੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ ਨਾਮ। **ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। ਅਪਿਚ ਛਨ੍ਦੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋਵ ਛਨ੍ਦੰ **ਜਨੇਤਿ** ਨਾਮ। ਤਮੇਵ ਸਤਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਸਞ੍ਜਨੇਤਿ** ਨਾਮ। ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਪਤਿਤੰ ਪੁਨ ਉਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ **ਉਟ੍ਠਪੇਤਿ** ਨਾਮ। ਪਬਨ੍ਧਟ੍ਠਿਤਿੰ ਪਾਪੇਨ੍ਤੋ **ਸਮੁਟ੍ਠਪੇਤਿ** ਨਾਮ। ਤੰ ਪਾਕਟੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ** ਨਾਮ। ਅਨੋਸਕ੍ਕਨਤਾਯ ਅਲੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਨੋਲੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ **ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ** ਨਾਮ।

੩੯੪. ਵੀਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੀਰਿਯੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋਵ ਵੀਰਿਯੰ **ਆਰਭਤਿ** ਨਾਮ। ਦੁਤਿਯਪਦੰ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। ਵੀਰਿਯੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋਯੇਵ ਚ **ਆਸੇਵਤਿ ਭਾਵੇਤਿ** ਨਾਮ। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਵਹੁਲੀਕਰੋਤਿ**। ਆਦਿਤੋਵ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਆਰਭਤਿ**। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਸਮਾਰਭਤਿ**। ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਭਜਨ੍ਤੋ **ਆਸੇਵਤਿ**। ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੋ **ਭਾਵੇਤਿ**। ਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਤਦੇਵ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੩੯੫. ਚਿਤ੍ਤਪਗ੍ਗਹਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੀਰਿਯਪਗ੍ਗਹੇਨ ਯੋਜੇਨ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ**, ਉਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ **ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ**। ਏਵੰ ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੰ ਯਥਾ ਨ ਪਤਤਿ ਤਥਾ ਨੰ ਵੀਰਿਯੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ**। ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਮ੍ਪਿ ਥਿਰਭਾਵਤ੍ਥਾਯ

ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ **ਪਚ੍ਚੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ** ਨਾਮ।

੪੦੬. **ਠਿਤਿਯਾ**ਤਿਪਦਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਦੀਨਂ ਠਿਤਿਵੇਵਚਨਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਯਾ ਠਿਤਿ ਸੋ ਅਸਮ੍ਮੋਸੋ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਪਦਂ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਉਪਰਿਮਂ ਉਪਰਿਮਂ ਪਦਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਪਾਲਿਵਣ੍ਣਨਾ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਕਥਾ ਨਾਮ ਦੁਵਿਧਾ – ਲੋਕਿਯਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਾ ਸਬ੍ਬਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਕਸ੍ਸਪਸਂਯੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਲੋਕਿਯਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ –

‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ?

ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ; ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ; ‘ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ। ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੫)।

ਏਤ੍ਥ ਚ **‘ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ**’ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚੇਵ ਮਗ੍ਗੋ ਚ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕੁਸਲਾ** ਨਾਮ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ। ਮਗ੍ਗੋ ਪਨ ਸਕਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨੋ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੋ ਹਿ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਂ ਦਤ੍ਵਾਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ‘‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਵਿਭਾਵਤ੍ਥਂ ਇਦਂ ਵਤ੍ਥੁ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰੋ ‘ਮਹਾਚੇਤਿਯਞ੍ਚ ਮਹਾਬੋਧਿਞ੍ਚ ਵਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨਾ ਭਣ੍ਡਗਾਹਕਸਾਮਣੇਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਜਨਪਦਤੋ ਮਹਾਵਿਹਾਰਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਪਰਿਵੇਣਂ ਪਾਵਿਸਿ; ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੇ ਮਹਾਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਮਾਨੇ ਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਨਤ੍ਥਾਯ ਨ ਨਿਕ੍ਖਮਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਖੀਣਾਸਵਾਨਞ੍ਹਿ ਤੀਸੁ ਰਤਨੇਸੁ ਮਹਨ੍ਤਂ ਗਾਰਵਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਾਯਮਾਸਭੁਤ੍ਤਵੇਲਾਯ ਸਾਮਣੇਰਮ੍ਪਿ ਅਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ ‘ਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਏਕਕੋਵ ਨਿਕ੍ਖਮਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਥੇਰੋ ਅਵੇਲਾਯ ਏਕਕੋਵ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਪਦਾਨੁਪਦਿਕੋਵ ਨਿਕ੍ਖਮਿ। ਥੇਰੋ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨੇਨ ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਨਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰੇਨ ਮਹਾਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਂ ਆਰੁਲ੍ਹੋ। ਸਾਮਣੇਰੋਪਿ ਅਨੁਪਦਂਯੇਵ ਆਰੁਲ੍ਹੋ।

ਮਹਾਥੇਰੋ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਉਲ੍ਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੀਤਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸੋ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਤਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਨ੍ਦਨਾਕਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਮੇ ਅਤਿਵਿਯ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਨ੍ਦਤਿ; ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪੂਜਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਥੇਰੇ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯ ਸਿਰਸਿ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਉਲ੍ਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇ ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਕ੍ਕਾਸਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਗਤਭਾਵਂ ਜਾਨਾਪੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਕਦਾ ਆਗਤੋਸੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ‘‘ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਨਕਾਲੇ, ਭਨ੍ਤੇ; ਅਤਿਵਿਯ ਪਸਨ੍ਨਾ ਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਥ; ਕਿਨ੍ਨੁ ਖੋ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਆਮ, ਸਾਮਣੇਰ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚੇਤਿਯੇ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਤ੍ਤਕਂ ਧਾਤੁਨਿਧਾਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵਰੂਪਂ ਅਸਦਿਸਂ ਮਹਾਥੂਪਂ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਕੋ ਨ ਪੂਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਧਿਵਾਸੇਥ, ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਤਾਵਦੇਵ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਥੇਰੇ ਦਕ੍ਖਿਣਮੁਖਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਮੁਖੇ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਯੇਵ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨਂ ਹਤ੍ਥੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਪੂਜੇਥ ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ‘‘ਅਤਿਮਨ੍ਦਾਨਿ ਨੋ, ਸਾਮਣੇਰ, ਪੁਪ੍ਫਾਨੀ’’ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਗਚ੍ਛਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਗੁਣੇ ਆਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਥਾ’’ਤਿ।

ਥੇਰੋ ਪਚ੍ਛਿਮਮੁਖਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਸੋਪਾਨੇਨ ਆਰੁਯ੍ਹ ਕੁਚ੍ਛਿਵੇਦਿਕਾਭੂਮਿਯਂ ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਂ ਕਾਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਵੇਦਿਕਾਭੂਮਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ; ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਭੂਮਿਯਂ ਜਣ੍ਣੁਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਓਧਿਨਾ ਪੂਰਯਿਂਸੁ। ਤਤੋ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦਪਿਟ੍ਠਿਕਪਨ੍ਤਿਂ ਪੂਜੇਸਿ; ਸਾਪਿ ਪਰਿਪੂਰਿ; ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤਲੇ ਵਿਕਿਰਨ੍ਤੋ ਅਗਮਾਸਿ; ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਂ ਪਰਿਪੂਰਿ; ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੇ ''ਸਾਮਣੇਰ, ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਨ ਖੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਆਹ। ''ਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਧੋਮੁਖਂ ਕਰੋਥਾ''ਤਿ। ਅਧੋਮੁਖਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਾਲੇਸਿ। ਤਦਾ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਖੀਣਾਨਿ। ਥੇਰੋ ਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨਂ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹਤ੍ਥਿਪਾਕਾਰੇਨ ਚੇਤਿਯਂ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵੇਣਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਯਾਵ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਵਤਾਯਂ ਸਾਮਣੇਰੋ; ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ ਨੁ ਖੋ ਇਮਂ ਇਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਰਕ੍ਖਿਤੁਨ੍ਤਿ? ਤਤੋ 'ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਾਮਣੇਰਂ ਆਹ – ''ਸਾਮਣੇਰ, ਤ੍ਵਂ ਇਦਾਨਿ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ; ਏਵਰੂਪਂ ਪਨ ਇਦ੍ਧਿਂ ਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਕਾਲੇ ਕਾਣਪੇਸਕਾਰਿਯਾ ਹਤ੍ਥੇਨ ਮਦ੍ਦਿਤਂਕਞ੍ਜਿਯਂ ਪਿਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ। ਦਹਰਕਭਾਵਸ੍ਸ ਨਾਮੇਸ ਦੋਸੋ ਯਂ ਸੋ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਕਥਾਯ ਸਂਵੇਜੇਤ੍ਵਾ 'ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਚਿਕ੍ਖਥਾ'ਤਿ ਨ ਯਾਚਿ; 'ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਕਿਂ ਵਦਤੀ'ਤਿ ਤਂ ਪਨ ਅਸੁਣਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਗਮਾਸਿ।

ਥੇਰੋ ਮਹਾਚੇਤਿਯਞ੍ਚ ਮਹਾਬੋਧਿਞ੍ਚ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਾਮਣੇਰਂ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਕੁਟੇਲ਼ਿਤਿਸ੍ਸਮਹਾਵਿਹਾਰਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਪਦਾਨੁਪਦਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ''ਕਤਰਂ ਗਾਮਂ ਪਵਿਸਥ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਨ 'ਇਦਾਨਿ ਮੇ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਗਾਮਦ੍ਵਾਰਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਚ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ। ਥੇਰੋ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਓਵਦਤਿ – ''ਸਾਮਣੇਰ, ਮਾ ਏਵਮਕਾਸਿ; ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਿਦ੍ਧਿ ਨਾਮ ਚਲਾ ਅਨਿਬਦ੍ਧਾ; ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ; ਸਨ੍ਤਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਹੀਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੇ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ 'ਕਿਂ ਕਥੇਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ'ਤਿ ਸੋਤੁਂ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਥੇਵ ਕਰੋਤਿ। ਥੇਰੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚੇਤਿਯਵਨ੍ਦਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮੁਪੇਨ੍ਦਵਿਹਾਰਂ ਨਾਮ ਗਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਸਨ੍ਤੇਪਿ ਥੇਰੇ ਸਾਮਣੇਰੋ ਤਥੇਵ ਕਰੋਤਿ।

ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਏਕਾ ਪੇਸਕਾਰਧੀਤਾ ਅਭਿਰੂਪਾ ਪਠਮਵਯੇ ਠਿਤਾ ਕਮ੍ਮੁਪੇਨ੍ਦਗਾਮਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਪਦੁਮਸ੍ਸਰਂ ਓਰੁਯ੍ਹ ਗਾਯਮਾਨਾ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਭਞ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਾਮਣੇਰੋ ਪਦੁਮਸ੍ਸਰਮਤ੍ਥਕੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਪਨ, ਸਕ੍ਕਰਲਸਿਕਾਯ ਕਾਣਮਕ੍ਖਿਕਾ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਸਾ ਗੀਤਸਦ੍ਦੇ ਬਜ੍ਝਿ; ਤਾਵਦੇਵ ਇਦ੍ਧਿ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ, ਛਿਨ੍ਨਪਕ੍ਖੋ ਕਾਕੋ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਸਨ੍ਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿਬਲੇਨ ਪਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਦਕਪਿਟ੍ਠੇ ਅਪਤਿਤ੍ਵਾ ਸਿਮ੍ਬਲਿਤੂਲਂ ਵਿਯ ਪਤਮਾਨਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਪਦੁਮਸ੍ਸਰਤੀਰੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋ ਵੇਗੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਦਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿ। ਮਹਾਥੇਰੋ 'ਪਗੇਵੇਤਂ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਨਿਵਾਰਿਯਮਾਨੋਪਿ ਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ।

ਸਾਮਣੇਰੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਦੁਮਸ੍ਸਰਤੀਰੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਣਂ ਆਗਮਯਮਾਨੋ। ਸਾਪਿ ਸਾਮਣੇਰਂ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਞ੍ਚ ਪੁਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਠਿਤਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਅਦ੍ਧਾ ਏਸ ਮਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋ'ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ 'ਪਟਿਕ੍ਕਮ ਸਾਮਣੇਰਾ'ਤਿ ਆਹ। ਸੋਪਿ ਪਟਿਪਕ੍ਕਮਿ। ਇਤਰਾ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਸਾਟਕਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ 'ਕਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਸੋ ਤਮਤ੍ਥਂ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਸਾ ਬਹੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਘਰਾਵਾਸੇ ਆਦੀਨਵਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੇ ਆਨਿਸਂਸਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਓਵਦਮਾਨਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਂ ਵਿਨੋਦੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ 'ਅਯਂ ਮਮ ਕਾਰਣਾ ਏਵਰੂਪਾਯ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਰਿਹੀਨੋ; ਨ ਦਾਨਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤੁ'ਨ੍ਤਿ। 'ਇਧੇਵ ਤਿਟ੍ਠਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਘਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਤੇਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਓਵਦਮਾਨਾ ਵਚਨਂ ਅਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਂ ਆਹਂਸੁ – ''ਤ੍ਵਂ ਅਮ੍ਹੇ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾਤਿ ਮਾ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਸਿ। ਮਯਂ ਪੇਸਕਾਰਾ। ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਪੇਸਕਾਰਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ਸਾਮਣੇਰੋ ਆਹ – ''ਉਪਾਸਕ, ਗਿਹੀਭੂਤੋ ਨਾਮ ਪੇਸਕਾਰਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਰੇਯ੍ਯ ਨਲ਼ਕਾਰਕਮ੍ਮਂ ਵਾ, ਕਿਂ ਇਮਿਨਾ, ਮਾ ਸਾਟਕਮਤ੍ਤੇ ਲੋਭਂ ਕਰੋਥਾ''ਤਿ । ਪੇਸਕਾਰਕੋ ਉਦਰੇ ਬਦ੍ਧਸਾਟਕਂ ਦਤ੍ਵਾ ਘਰਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ਧੀਤਰਂ ਅਦਾਸਿ।

ਸੋ ਪੇਸਕਾਰਕਮ੍ਮਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਪੇਸਕਾਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਾਲਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਪਾਤੋਵ ਭਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਆਹਰਿਂਸੁ। ਤਸ੍ਸ ਭਰਿਯਾ ਨ ਤਾਵ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਸੋ ਇਤਰੇਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਭੁਞ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਤਸਰਂ ਵਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਾ ਪਚ੍ਛਾ ਆਗਮਾਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਸੋ 'ਅਤਿਚਿਰੇਨ ਆਗਤਾਸੀ'ਤਿ ਤਜ੍ਜੇਸਿ। ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਚ ਨਾਮ ਅਪਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਟਿਬਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਦਾਸਂ ਵਿਯ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਏਵਮਾਹ – ''ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਘਰੇ ਦਾਰੁਪਣ੍ਣਲੋਣਾਦੀਨਿ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਾਨਿ; ਬਾਹਿਰਤੋ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਾਯਕਾ ਪੇਸਕਾਰਕਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਹਂ ਪਨ ਏਕਿਕਾ; ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ 'ਮਯ੍ਹਂ ਘਰੇ ਇਦਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਦਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਨ ਜਾਨਾਸਿ। ਸਚੇ ਇਚ੍ਛਸਿ ਭੁਞ੍ਜ, ਨੋ ਚੇ ਇਚ੍ਛਸਿ ਮਾ ਭੁਞ੍ਜਾ''ਤਿ। ਸੋ 'ਨ ਕੇਵਲਂ ਉਸ੍ਸੂਰੇ ਭਤ੍ਤਂ ਆਹਰਸਿ, ਵਾਚਾਯਪਿ ਮਂ ਘਟ੍ਟੇਸੀ'ਤਿ ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਪਹਰਣਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਤਮੇਵ ਤਸਰਦਣ੍ਡਕਂ ਤਸਰਤੋ ਲੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਖਿਪਿ। ਸਾ ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਈਸਕਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿ। ਤਸਰਦਣ੍ਡਕਸ੍ਸ ਚ ਕੋਟਿ ਨਾਮ ਤਿਖਿਣਾ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਅਕ੍ਖਿਕੋਟਿਯਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਾ ਉਭੋਹਿ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਵੇਗੇਨ ਅਕ੍ਖਿਂ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਭਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਤੋ ਲੋਹਿਤਂ ਪਗ੍ਘਰਤਿ।

ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿ 'ਇਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਮਂ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ''ਅਨਾਗਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਣਪੇਸਕਾਰਿਯਾ ਹਤ੍ਥੇਨ ਮਦ੍ਦਿਤਂ ਕਞ੍ਜਿਯਂ ਪਿਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਆਹ। ਇਦਂ ਥੇਰੇਨ ਦਿਟ੍ਠਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਹੋ ਦੀਘਦਸ੍ਸੀ ਅਯ੍ਯੋ'ਤਿ ਮਹਾਸਦ੍ਦੇਨ ਰੋਦਿਤੁਂ ਆਰਭਿ। ਤਮੇਨਂ ਅਞ੍ਞੇ ''ਅਲਂ, ਆਵੁਸੋ, ਮਾ ਰੋਦਿ; ਅਕ੍ਖਿ ਨਾਮ ਭਿਨ੍ਨਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਰੋਦਨੇਨ ਪਟਿਪਾਕਤਿਕਂ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਆਹਂਸੁ। ਸੋ ''ਨਾਹਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਰੋਦਾਮਿ; ਅਪਿਚ ਖੋ ਇਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਰੋਦਾਮੀ''ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕਥੇਸਿ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਥੁ – ਤਿਂਸਮਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕਲ੍ਯਾਣਿਯਂ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਟਵਿਮਗ੍ਗੇਨ ਮਹਾਮਗ੍ਗਂ ਓਤਰਮਾਨਾ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਝਾਮਕ੍ਖੇਤ੍ਤੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਏਕਂ ਮਨੁਸ੍ਸਂ ਅਦ੍ਦਸਂਸੁ। ਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਂ ਮਸਿਮਕ੍ਖਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਮਸਿਮਕ੍ਖਿਤਮੇਵ ਚ ਏਕਂ ਕਾਸਾਵਂ ਕਚ੍ਛਂ ਪੀਲੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਥਂ। ਓਲੋਕਿਯਮਾਨੋ ਝਾਮਖਾਣੁਕੋ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ। ਸੋ ਦਿਵਸਭਾਗੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਡ੍ਢਝਾਯਮਾਨਾਨਂ ਦਾਰੂਨਂ ਕਲਾਪਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣੇਹਿ ਕੇਸੇਹਿ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗੇਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਾਮਣੇਰਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਓਲੋਕਯਮਾਨਾ ''ਆਵੁਸੋ, ਤੁਯ੍ਹਂ ਪਿਤਾ, ਤੁਯ੍ਹਂ ਮਹਾਪਿਤਾ, ਤੁਯ੍ਹਂ ਮਾਤੁਲੋ''ਤਿ ਹਸਮਾਨਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਕੋ ਨਾਮੋਸਿ ਤ੍ਵਂ, ਉਪਾਸਕਾ''ਤਿ ਨਾਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿਂਸੁ। ਸੋ ਨਾਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਾਰੁਕਲਾਪਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥਂ ਸਂਵਿਧਾਯ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਥੇਰੇ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ''ਤਿਟ੍ਠਥ ਤਾਵ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਆਹ। ਮਹਾਥੇਰਾ ਅਟ੍ਠਂਸੁ।

ਦਹਰਸਾਮਣੇਰਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਥੇਰਾਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾਪਿ ਪਰਿਹਾਸਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਉਪਾਸਕੋ ਆਹ – ''ਭਨ੍ਤੇ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਮਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਹਸਥ; ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਤ੍ਤਮ੍ਹਾਤਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਥ। ਅਹਮ੍ਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸੋਵ ਸਮਣੋ ਅਹੋਸਿਂ। ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਹਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਅਹੋਸਿਂ; ਆਕਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਥਵਿਂ ਕਰੋਮਿ, ਪਥਵਿਂ ਆਕਾਸਂ; ਦੂਰਂ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਕਰੋਮਿ, ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਦੂਰਂ; ਚਕ੍ਕਵਾਲਸਹਸ੍ਸਂ ਖਣੇਨ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਾਮਿ। ਹਤ੍ਥੇ ਮੇ ਪਸ੍ਸਥ; ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਮਕ੍ਕਟਹਤ੍ਥਸਦਿਸਾ। ਅਹਂ ਇਮੇਹੇਵ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਇਧ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਵ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਪਰਾਮਸਿਂ। ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਪਾਦਾਨਂ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਪਾਦਕਥਲਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿਂ। ਏਵਰੂਪਾ ਮੇ ਇਦ੍ਧਿ ਪਮਾਦੇਨ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ। ਤੁਮ੍ਹੇ ਮਾ ਪਮਜ੍ਜਿਤ੍ਥ। ਪਮਾਦੇਨ ਹਿ ਏਵਰੂਪਂ ਬ੍ਯਸਨਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਾ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੁਮ੍ਹੇ ਮਞ੍ਞੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਹੋਥ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਓਵਾਦਮਦਾਸਿ। ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਂਵੇਗਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਤਿਂਸ ਜਨਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿਂਸੂਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਲੋਕਿਯਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਕਥਾਯ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨੇਤਂ ਏਕਮੇਵ ਵੀਰਿਯਂ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨਨੁਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ; ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ

ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਏਤੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ , ਪਹੀਯਮਾਨਾਪਿ ਏਤੇਯੇਵ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਾ ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਗਨ੍ਥਧੁਤਙ੍ਗਸਮਾਧਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਵਕਮ੍ਮਿਕਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਵਸੇਨ। ਕਥਂ? ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਵਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਸੀਤਿਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਤਾਨਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੪੩ ਆਦਯੋ), ਚੁਦ੍ਦਸ ਮਹਾਵਤ੍ਤਾਨਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੫੬ ਆਦਯੋ), ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਬੋਧਿਯਙ੍ਗਣਪਾਨੀਯਮਾਲ਼ਉਪੋਸਥਾਗਾਰਆਗਨ੍ਤੁਕਗਮਿਕਵਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਿਲੇਸਾ ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਨਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਚਰਤੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਞ੍ਚੇਵ ਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਞ੍ਚ ਆਗਮ੍ਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਗਨ੍ਥਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ; ਏਕਮ੍ਪਿ ਨਿਕਾਯਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਦ੍ਵੇਪਿ, ਤਯੋਪਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਪਿਟਕਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾਚੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾ ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨਸ੍ਸ ਗਨ੍ਥਕਮ੍ਮਂ ਪਹਾਯ ਕੁਸੀਤਸ੍ਸ ਵਿਚਰਤੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਆਗਮ੍ਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਨ ਧੁਤਙ੍ਗਧਰੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਰਸ ਧੁਤਙ੍ਗਗੁਣੇ ਸਮਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਧੁਤਙ੍ਗਗੁਣੇ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾ ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨਸ੍ਸ ਧੁਤਙ੍ਗਾਨਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਬਾਹੁਲ੍ਲਾਯ ਆਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਚਰਤੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਆਗਮ੍ਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਨ ਅਟ੍ਠਸੁ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸੀਆਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾ ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨਸ੍ਸ ਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਭਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਆਗਮ੍ਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਹੋਤਿ; ਸਤ੍ਤਸੁ ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਵਾ ਮਹਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਵਿਹਰਤੋ ਕਿਲੇਸਾ ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਦਲ਼੍ਹੀਬਹੁਲਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਆਗਮ੍ਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਨ ਨਵਕਮ੍ਮਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੋਸਥਾਗਾਰਭੋਜਨਸਾਲਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਉਪਕਰਣਾਨਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾ ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨਸ੍ਸ ਨਵਕਮ੍ਮੇ ਨਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠੇ ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਆਗਮ੍ਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਆਗਤੋ ਸੁਦ੍ਧਸਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸੇਵਨਾਯ ਕਿਲੇਸਾ ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ; ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਸ੍ਸ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਆਗਮ੍ਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਅਸਮੁਚਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਥਂ ਅਨਨੁਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਨਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ ਮਨਾਪਿਯਾਦਿਭੇਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਲਭਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਅਨਨੁਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਏਕਮੇਵ ਵੀਰਿਯਂ।

ਯੇ ਚ ਏਵਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇ ਯਥਾ ਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਨੇਸਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਕਿਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚ ਪਹਾਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ – ਵਤ੍ਤਮਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਭੁਤ੍ਵਾ ਵਿਗਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਕਿਲੇਸਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਮਙ੍ਗਿਨੋ – ਇਦਂ **ਵਤ੍ਤਮਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ** ਨਾਮ। ਕਮ੍ਮੇ ਪਨ ਜਵਿਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਵਿਪਾਕੋ ਭੁਤ੍ਵਾ ਵਿਗਤਂ ਨਾਮ। ਕਮ੍ਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਭੁਤ੍ਵਾ ਵਿਗਤਂ ਨਾਮ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ **ਭੁਤ੍ਵਾ ਵਿਗਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਓਕਾਸਂ ਕਰੋਤਿ। ਏਵਂ ਕਤੇ ਓਕਾਸੇ ਵਿਪਾਕੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਓਕਾਸਕਰਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਂ **ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ** ਨਾਮ।

ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਭੂਮਿ ਨਾਮ। ਤੇ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਅਨੁਸਯਿਤਕਿਲੇਸਾ ਪਨ ਅਤੀਤਾ ਵਾ ਅਨਾਗਤਾ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਸਯਿਤਾਪਿ ਹਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਸਯਿਤਾਪਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ **ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ** ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ – ''ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤਾ ਕਿਲੇਸਾ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ – ਸਮੁਦਾਚਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਗਹਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਂਯੇਵ **'ਸਮੁਦਾਚਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ'** ਨਾਮ। ਸਕਿਂ ਚਕ੍ਖੂਨਿ ਉਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਗਹਿਤੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾਨੁਸ੍ਸਰਿਤਕ੍ਖਣੇ ਕਿਲੇਸਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਧਿਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਕਿਂ? ਯਥਾ ਖੀਰਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕੁਠਾਰਿਯਾ ਆਹਤਾਹਤਟ੍ਠਾਨੇ ਖੀਰਂ ਨ ਨਿਕ੍ਖਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਂ। ਇਦਂ **'ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਗਹਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ'** ਨਾਮ। ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਕਿਲੇਸਾ ਪਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਠਾਨੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਕਿਂ? ਯਥਾ ਸਚੇ ਖੀਰਰੁਕ੍ਖਂ ਕੁਠਾਰਿਯਾ ਆਹਨੇਯ੍ਯੁਂ, 'ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਠਾਨੇ ਖੀਰਂ ਨ ਨਿਕ੍ਖਮੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਂ। ਇਦਂ **'ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ'** ਨਾਮ। ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤਕਿਲੇਸਾ ਪਨ ਭਵਗ੍ਗੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਂ **'ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ'** ਨਾਮ।

ਇਮੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਭੁਤ੍ਵਾਵਿਗਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਸਮੁਦਾਚਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਂ; ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਗ੍ਗਹਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਂ। ਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਏਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ। ਸੋ ਯੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਤੇ ਅਤੀਤਾ ਵਾ ਅਨਾਗਤਾ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

''ਹਞ੍ਚਿ ਅਤੀਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਤੇਨ ਹਿ ਖੀਣਂ ਖੇਪੇਤਿ, ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਨਿਰੋਧੇਤਿ, ਵਿਗਤਂ ਵਿਗਮੇਤਿ, ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਗਮੇਤਿ, ਅਤੀਤਂ ਯਂ ਨਤ੍ਥਿ ਤਂ ਪਜਹਤਿ। ਹਞ੍ਚਿ ਅਨਾਗਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਤੇਨ ਹਿ ਅਜਾਤਂ ਪਜਹਤਿ, ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਪਾਤੁਭੂਤਂ ਪਜਹਤਿ, ਅਨਾਗਤਂ ਯਂ ਨਤ੍ਥਿ ਤਂ ਪਜਹਤਿ। ਹਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਤੇਨ ਹਿ ਰਤ੍ਤੋ ਰਾਗਂ ਪਜਹਤਿ, ਦੁਟ੍ਠੋ ਦੋਸਂ, ਮੂਲ੍ਹੋ ਮੋਹਂ, ਵਿਨਿਬਦ੍ਧੋ ਮਾਨਂ, ਪਰਾਮਟ੍ਠੋ ਦਿਟ੍ਠਿਂ, ਵਿਕ੍ਖੇਪਗਤੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ, ਥਾਮਗਤੋ ਅਨੁਸਯਂ ਪਜਹਤਿ; ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਧਮ੍ਮਾ ਯੁਗਨਦ੍ਧਾ ਸਮਮੇਵ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ; ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਤੇਨ ਹਿ ਨਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ'ਤਿ। 'ਅਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ'ਤਿ। ਯਥਾ ਕਥਂ ਵਿਯ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਤਰੁਣੋ ਰੁਕ੍ਖੋ...ਪੇ॰... ਅਪਾਤੁਭੂਤਾਨੇਵ ਨ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੨੧)।

ਇਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਜਾਤਫਲਰੁਕ੍ਖੋ ਆਗਤੋ; ਜਾਤਫਲਰੁਕ੍ਖੇਨ ਪਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਫਲੋ ਤਰੁਣਅਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਸ ਫਲਾਨਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਸੇਸਾਨਿ ਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਯੋ ਪੂਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਥਞ੍ਞੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਂ ਫਰਸੁਨਾ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਨੇਵ ਅਤੀਤਾਨਿ ਫਲਾਨਿ ਨਾਸਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਚ ਨਾਸਿਤਾਨਿ; ਅਤੀਤਾਨਿ ਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਨਾਗਤਾਨਿ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਾਸੇਤੁਂ । ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸਮਯੇ ਸੋ ਛਿਨ੍ਨੋ ਤਦਾ ਫਲਾਨਿਯੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿਪਿ ਅਨਾਸਿਤਾਨਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਰੁਕ੍ਖੋ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਸ੍ਸ, ਅਥਸ੍ਸ ਪਥਵੀਰਸਞ੍ਚ ਆਪੋਰਸਞ੍ਚ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਨਿ ਫਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਾਨਿ ਨਾਸਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਅਜਾਤਾਨੇਵ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੇਵ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਪਾਤੁਭੂਤਾਨੇਵ ਨ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਪਿ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਨਾਪਿ ਨ ਪਜਹਤਿ। ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਮਗ੍ਗੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਤੇ ਕਿਲੇਸਾ ਅਜਾਤਾਵ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਵ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਪਾਤੁਭੂਤਾਵ ਨ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਰੁਣਪੁਤ੍ਤਾਯ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਪੁਨ ਅਵਿਜਾਯਨਤ੍ਥਂ ਬਜ੍ਝਾਪਿਤਾਨਂ ਰੋਗਵੂਪਸਮਤ੍ਥਂ ਪੀਤਭੇਸਜ੍ਜੇਹਿ ਚਾਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਂ ਮਗ੍ਗੋ ਯੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਤੇ ਅਤੀਤਾ ਵਾ ਅਨਾਗਤਾ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਚ ਮਗ੍ਗੋ ਕਿਲੇਸੇ ਨ ਪਜਹਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਮਗ੍ਗੋ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯ 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨ'ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗੋ ਕਿਲੇਸੇਯੇਵ ਪਜਹਤਿ, ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਨ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਤੇਪਿ ਪਜਹਤਿਯੇਵ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰੇ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਅਜਿਤਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੬) ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ। ਇਤਿ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤੋ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਤੋ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਭਵਵਸੇਨ ਪਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਅਪਾਯਭਵਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ । ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਸੁਗਤਿਭਵੇਕਦੇਸਤੋ; ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਸੁਗਤਿਕਾਮਭਵਤੋ; ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਸਬ੍ਬਭਵੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿਯੇਵਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਕਥਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ? ਕਥਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾਤਿ? ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ। ਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਨਾਗਤਪੁਬ੍ਬਞ੍ਹਿ ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਨਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਾਰੋ ਭਵਨ੍ਤਿ – 'ਅਨਾਗਤਟ੍ਠਾਨਂ ਆਗਤਮ੍ਹ, ਅਨਨੁਭੂਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਭਵਾਮਾ'ਤਿ। ਯਾ ਚਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਠਿਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਠਿਤਿਯਾ ਭਾਵੇਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਦਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵੀਰਿਯਂ ''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯਾ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਅਯਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਕਥਾ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੮. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯਂ ਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਨਯਸ੍ਸ ਮੁਖਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਯਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਥਂ? ਪਠਮਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਤਾਵ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ ਝਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸੇ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਞ੍ਞਤਾ, ਸੁਞ੍ਞਤਪਟਿਪਦਾ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਪਟਿਪਦਾਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਨਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦਸ ਨਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪੀਤਿ ਵੀਸਤਿਯਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇਸੁ ਦ੍ਵੇ ਨਯਸਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਚਤੂਹਿ ਅਧਿਪਤੀਹਿ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ। ਇਤਿ ਸੁਦ੍ਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਾਧਿਪਤੀਨਿ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾਦੁਤਿਯਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਦੀਸੁ ਸੁਦ੍ਧਿਕਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਚਾਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ ਪਞ੍ਚਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਯਥਾ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ, ਏਵਂ

ਸੇਸਮਗ੍ਗੇਸੁਪੀਤਿ ਕੁਸਲਵਸੇਨੇਵ ਵੀਸਤਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਵਿਪਾਕੇ ਪਨ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇਹਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਪਾਕਵਾਰੋ ਨ ਗਹਿਤੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੇਵ ਕਥਿਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੪੨੭. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਏਤਾਨਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ, ਨ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ; ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਪਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਨਿ; ਵੀਮਂਸਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨਿ; ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨੀਤਿ; ਵੀਰਿਯਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਪਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨੀਤਿ ਵਾ ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨੀਤਿ ਵਾ; ਅਤੀਤਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ; ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੇਵ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਕਥਿਤਾ; ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਸੁ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਯੇਵਾਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੪੩੧. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਇਦ੍ਧਿ, ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਾ ਵੁਦ੍ਧਾ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿਪਿ ਇਦ੍ਧਿ। ਪਠਮੇਨਤ੍ਥੇਨ ਇਦ੍ਧਿ ਏਵ ਪਾਦੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ, ਇਦ੍ਧਿਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਤਿਯੇਨਤ੍ਥੇਨ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਦੋਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ; ਪਾਦੋਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ, ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪਰੂਪਰਿਵਿਸੇਸਸਙ੍ਖਾਤੰ ਇਦ੍ਧਿੰ ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਦੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵੰ ਤਾਵ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਦਾਨਿ ਤੇ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨੇ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਹੇਤੁਕੋ ਛਨ੍ਦਾਧਿਕੋ ਵਾ ਸਮਾਧਿ **ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ**। ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਛਨ੍ਦੰ ਅਧਿਪਤਿੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮਾਧਿਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਪਧਾਨਭੂਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ **ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ**। ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵੀਰਿਯਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। **ਸਮਨ੍ਨਾਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਨਾ ਚ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਚ ਉਪੇਤੰ। **ਇਦ੍ਧਿਪਾਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਾ ਇਜ੍ਝਨਕਟ੍ਠੇਨ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਾ ਵੁਦ੍ਧਾ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਇਦ੍ਧੀਤਿ ਸਙ੍ਖੰ ਗਤਾਨੰ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਾਦਿਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਪਾਦਭੂਤੰ ਸੇਸਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਰਾਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਞ੍ਹਿ ਪਰਤੋ ''ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋਤਿ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਇਮਿਨਾ ਅਤ੍ਥੇਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਛਨ੍ਦੰ ਅਧਿਪਤਿੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮਾਧਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵੰ ਵੀਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੰ। ਵੀਮੰਸੰ ਅਧਿਪਤਿੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮਾਧਿ ਵੀਮੰਸਸਮਾਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਆਦੀਨਿ ਪਦਾਨਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਛਨ੍ਦਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਪਤਿੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਦਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦੰ ਅਧਿਪਤਿੰ ਛਨ੍ਦੰ ਜੇਟ੍ਠਕੰ ਛਨ੍ਦੰ ਧੁਰੰ ਛਨ੍ਦੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿੰ ਪਟਿਲਭਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਏਵੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਅਯੰ ਸਮਾਧਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੀਰਿਯਞ੍ਚੇ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵਯਮਾਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਧਾਨਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕੰ ਵੀਰਿਯੰ ਕਥਿਤੰ। **ਤਦੇਕਜ੍ਝੰ ਅਭਿਸਞ੍ਞੂਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਏਕਤੋ ਰਾਸਿੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਙ੍ਖਜੰ ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਏਤੰ ਵੋਹਾਰੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੪੩੩. ਇਦਾਨਿ ''ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਦਸਮੂਹੇ ਛਨ੍ਦਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤੰ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਉਪੇਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸਙ੍ਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮਰਾਸਿ ਉਪੇਤੋ ਹੋਤਿ। **ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਛਨ੍ਦਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਇਦ੍ਧਿ ਸਮਿਦ੍ਧੀ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਵੇਵਚਨਾਨੇਵ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਇਜ੍ਝਨਕਟ੍ਠੇਨ **ਇਦ੍ਧਿ**। ਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣਾ ਇਦ੍ਧਿ **ਸਮਿਦ੍ਧਿ;** ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। ਇਜ੍ਝਨਾਕਾਰੋ **ਇਜ੍ਝਨਾ**। **ਸਮਿਜ੍ਝਨਾ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਾਤੁਭਾਵਵਸੇਨ ਲਭਨੰ **ਲਾਭੋ**। ਪਰਿਹੀਨਾਨਮ੍ਪਿ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਸੇਨ ਪੁਨ ਲਾਭੋ **ਪਟਿਲਾਭੋ;** ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। **ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਧਿਗਮੋ। ਅਪਰਿਹਾਨਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਤ੍ਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**। **ਫੁਸਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਲਾਭਫੁਸਨਾ। **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ**ਤਿ ਪਟਿਲਾਭਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਵ। **ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ**ਤਿ ਪਟਿਲਾਭਉਪਸਮ੍ਪਦਾ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਯਾਭੂਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਭੂਤਸ੍ਸ; ਤੇ ਛਨ੍ਦਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿਆਦੀਹਿ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਅਨ੍ਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਖਨ੍ਧਾ ਕਥਿਤਾ। **ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ; ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਵਾ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤੁਂ। **ਆਸੇਵਤੀ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ। ਸੇਸਇਦ੍ਧਿਪਾਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਿਂ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ? ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥਿਤਂ। ਏਕੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਂ ਅਵਸ੍ਸਯਤਿ; ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਂ ਸਤਿ 'ਅਹਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਯ੍ਹਂ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਭਾਰੋ'ਤਿ ਛਨ੍ਦਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਛਨ੍ਦਂ ਧੁਰਂ ਛਨ੍ਦਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਏਕੋ ਵੀਰਿਯਂ ਅਵਸ੍ਸਯਤਿ। ਏਕੋ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਏਕੋ ਪਞ੍ਞਂ ਅਵਸ੍ਸਯਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਂ ਸਤਿ 'ਅਹਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮਿ , ਨਤ੍ਥਿ ਮਯ੍ਹਂ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਭਾਰੋ'ਤਿ ਪਞ੍ਞਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਪਞ੍ਞਂ ਧੁਰਂ ਪਞ੍ਞਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ।

ਕਥਂ? ਯਥਾ ਹਿ ਚਤੂਸੁ ਅਮਚ੍ਚਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਅਵਸ੍ਸਯਿ, ਏਕੋ ਸੂਰਭਾਵਂ, ਏਕੋ ਜਾਤਿਂ, ਏਕੋ ਮਨ੍ਤਂ। ਕਥਂ? ਤੇਸੁ ਹਿ ਪਠਮੋ 'ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਕਾਰਿਤਾਯ ਅਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਲਚ੍ਛਾਮੇਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਰ'ਨ੍ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਅਵਸ੍ਸਯਿ। ਦੁਤਿਯੋ 'ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋਪਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੇ ਸਣ੍ਠਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ; ਅਵਸ੍ਸਂ ਖੋ ਪਨ ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਕੁਪ੍ਪਿਸ੍ਸਤਿ; ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਪ੍ਪਿਤੇ ਰਥਧੁਰੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾਨਂ ਆਰਾਧੇਤ੍ਵਾ ਆਹਰਾਪੇਸ੍ਸਾਮੇਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਰ'ਨ੍ਤਿ ਸੂਰਭਾਵਂ ਅਵਸ੍ਸਯਿ। ਤਤਿਯੋ 'ਸੂਰਭਾਵੇਪਿ ਸਤਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਹੀਨਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਜਾਤਿਂ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਦਦਨ੍ਤਾ ਮਯ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਜਾਤਿਂ ਅਵਸ੍ਸਯਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ 'ਜਾਤਿਮਾਪਿ ਏਕੋ ਅਮਨ੍ਤਨੀਯੋ ਹੋਤਿ; ਮਨ੍ਤੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਆਹਰਾਪੇਸ੍ਸਾਮੇਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਰ'ਨ੍ਤਿ ਮਨ੍ਤਂ ਅਵਸ੍ਸਯਿ। ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਵਸ੍ਸਯਬਲੇਨ ਠਾਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਪਾਪੁਣਿਂਸੁ।

ਤਤ੍ਥ ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਛਨ੍ਦਂ ਅਵਸ੍ਸਾਯ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਂ ਸਤਿ 'ਅਹਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਯ੍ਹਂ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਭਾਰੋ'ਤਿ ਛਨ੍ਦਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਛਨ੍ਦਂ ਧੁਰਂ ਛਨ੍ਦਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਰਟ੍ਠਪਾਲਤ੍ਥੇਰੋ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੯੩ ਆਦਯੋ) ਵਿਯ। ਸੋ ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਦਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸਿ। ਸੂਰਭਾਵੇਨ ਰਾਜਾਨਂ ਆਰਾਧੇਤ੍ਵਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਵੀਰਿਯਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਵੀਰਿਯਂ ਧੁਰਂ ਵੀਰਿਯਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਸੋਣਤ੍ਥੇਰੋ (ਮਹਾਵ॰ ੨੪੩) ਵਿਯ। ਸੋ ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵੀਰਿਯਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸਿ।

ਜਾਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਧੁਰਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ। ਸੋ ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸਿ। ਮਨ੍ਤਂ ਅਵਸ੍ਸਾਯ ਠਾਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਵੀਮਂਸਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਵੀਮਂਸਂ ਧੁਰਂ ਵੀਮਂਸਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਥੇਰੋ ਮੋਘਰਾਜਾ ਵਿਯ। ਸੋ ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵੀਮਂਸਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਤਯੋ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਇਦ੍ਧੀਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਪਿ। ਸੇਸਾ ਪਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਯੇਵ। ਵੀਰਿਯਚਿਤ੍ਤਵੀਮਂਸਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾਪਿ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਇਦ੍ਧੀਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਪਿ। ਸੇਸਾ ਪਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਯੇਵ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਅਭੇਦਤੋ ਕਥਾ।

ਭੇਦਤੋ ਪਨ 'ਛਨ੍ਦੋ' ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਛਨ੍ਦਧੁਰੇਨ ਭਾਵਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ। ਸਮਾਧਿ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ; ਪਾਦੇ ਪਵਿਟ੍ਠਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਤਤ੍ਥੇਵ 'ਸਮਾਧਿ' ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਸਮਾਧਿਧੁਰੇਨ ਭਾਵਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਸਮਾਧਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ। ਛਨ੍ਦੋ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਸਮਾਧਿਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ; ਪਾਦੇ ਪਵਿਟ੍ਠਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਏਵ। ਤਤ੍ਥੇਵ 'ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋ' ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ।

ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ। ਛਨ੍ਦੋ ਸਮਾਧੀਤਿ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਿਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ; ਪਾਦੇ ਪਵਿਟ੍ਠਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ ਏਵ। ਤਤ੍ਥੇਵ 'ਵੀਰਿਯਂ' ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ, 'ਚਿਤ੍ਤਂ' ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ, 'ਵੀਮਂਸਾ' ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਪਾਦੇ ਪਵਿਟ੍ਠਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ ਏਵ। ਅਯਂ ਭੇਦਤੋ ਕਥਾ ਨਾਮ।

ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਭਿਨਵਂ ਨਤ੍ਥਿ; ਗਹਿਤਮੇਵ ਵਿਭੂਤਧਾਤੁਕਂ ਕਤਂ। ਕਥਂ? ਛਨ੍ਦੋ, ਸਮਾਧਿ, ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਇਮੇ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਇਦ੍ਧੀਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਪਿ। ਸੇਸਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਯੇਵ। ਇਮੇ ਹਿ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਇਜ੍ਝਮਾਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਿਨਾ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਇਜ੍ਝਨਕਟ੍ਠੇਨ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਪਾਦੋ ਨਾਮ। 'ਇਦ੍ਧੀ'ਤਿ ਵਾ 'ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ'ਤਿ ਵਾ ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਵੀਰਿਯਂ, ਚਿਤ੍ਤਂ, ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਅਧਿਵਚਨਂ।

ਅਪਿਚ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ; ਪਟਿਲਾਭੋ ਪਟਿਲਾਭੋ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਉਪਚਾਰੇਨ ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਾ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਰਿਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਸਕਦਾਗਾਮਿ, ਅਨਾਗਾਮਿ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ। ਪਟਿਲਾਭੇਨਾਪਿ ਦੀਪੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਞ੍ਹਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ; ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ, ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ।

ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਇਦ੍ਧਿ? ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਪਾਦੋਤਿ? ਇਜ੍ਝਨਕਟ੍ਠੇਨੇਵ ਇਦ੍ਧਿ। ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨੇਵ ਪਾਦੋ। ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਇਦ੍ਧੀਤਿ ਵਾ ਪਾਦੋਤਿ ਵਾ ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਇਦਮਾਹਂਸੁ – ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਮੇਵ ਅਧਿਵਚਨਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਯਦਿ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਤੋ ਉਤ੍ਤਰਚੂਲ਼ਭਾਜਨੀਯਂ ਨਾਮ ਨ ਆਹਰੇਯ੍ਯ। ਉਤ੍ਤਰਚੂਲ਼ਭਾਜਨੀਯੇ ਪਨ ''ਛਨ੍ਦੋਯੇਵ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋ, ਵੀਰਿਯਮੇਵ, ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ, ਵੀਮਂਸਾਵ ਵੀਮਂਸਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋ''ਤਿ ਕਥਿਤਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਵਦਿਂਸੁ। ਤੇਸਂ ਵਚਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧੀਪਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋਪਿ 'ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ ਤਿਲਕ੍ਖਣਬ੍ਭਾਹਤੋ'ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤਂ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਕਥਿਤਾਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੪੪੪. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਂ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ। ਨਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਗਣੇਤਬ੍ਬਾ। ''ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਥਾ ਉਤ੍ਤਰਚੂਲ਼ਭਾਜਨੀਯੇ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਵੀਰਿਯਚਿਤ੍ਤਵੀਮਂਸਿਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਏਵਮੇਤਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਂਯੇਵ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਨਯਸਹਸ੍ਸਪ੍ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਂ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੪੬੨. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਵ, ਨ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ; ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਪਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ, ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹਿ ਅਧਿਪਤਯੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਗਰੁਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸਯਂ ਜੇਟ੍ਠਕਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਮਜਾਤਿਕਾ ਸਮਵਯਾ ਸਮਥਾਮਾ ਸਮਸਿਪ੍ਪਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੇਟ੍ਠਕਤਾਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਪਚਿਤਿਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਿਮੇਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਧਿਪਤਯੋ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਜੇਟ੍ਠਕਧਮ੍ਮਤਾਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਗਰੁਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ। ਅਤੀਤਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਵ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਕਥਿਤਾ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਕਥਿਤਾ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਸੁ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਯੇਵਾਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੪੬੬. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**ਤਿ ਬੋਧਿਯਾ ਬੋਧਿਸ੍ਸ ਵਾ ਅਙ੍ਗਾਤਿ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਾ ਏਸਾ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗੀ ਯਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਯੂਹਨਕਾਮਸੁਖਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਉਚ੍ਛੇਦਸਸ੍ਸਤਾਭਿਨਿਵੇਸਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਉਪਦ੍ਦਵਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਯ ਸਤਿਧਮ੍ਮਵਿਚਯਵੀਰਿਯਪੀਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਾਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਬੋਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਨਨਿਦ੍ਦਾਯ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗੀਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਬੋਧਿਯਾ ਅਙ੍ਗਾਤਿਪਿ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ,** ਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਵਿਯ। ਯੋ ਪਨੇਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਏਤਾਯ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੋਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਤਿਪਿ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ,** ਸੇਨਙ੍ਗਰਥਙ੍ਗਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਤੇਨਾਹੁ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ – ''ਬੁਜ੍ਝਨਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਤਿ ਵਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ''ਤਿ।

ਅਪਿਚ ''ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਤਿ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ? ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਯੇਨਾਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋਤਿਆਦੀਸੁ ਪਸਤ੍ਥੋ ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਸਤਿਯੇਵ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ **ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ**। ਤਤ੍ਥ ਉਪਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੋ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਪਵਿਚਯਲਕ੍ਖਣੋ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਪਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣੋ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਫਰਣਲਕ੍ਖਣੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਉਪਸਮਲਕ੍ਖਣੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਲਕ੍ਖਣੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਤੇਸੁ ''ਸਤਿਞ੍ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕਂ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੪) ਵਚਨਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤੋ ਪਰਂ ''ਸੋ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧੫੦) ਨਯੇਨ ਏਵਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਯੋਜਨਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਮੇਵ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇ ਸਤ੍ਤੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨੂਨਾ ਅਨਧਿਕਾਤਿ? ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕਤੋ ਚ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਤਯੋ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਲੀਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ, ਯਥਾਹ – ''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਲੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੪)। ਤਯੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ, ਯਥਾਹ – ''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੪)। ਏਕੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਲੋਣਧੂਪਨਂ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਸੁ, ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮਿਕਅਮਚ੍ਚੋ ਵਿਯ ਚ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਰਾਜਕਿਚ੍ਚੇਸੁ, ਸਬ੍ਬਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਸੁ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕੋ, ਯਥਾਹ – ''ਸਤਿਞ੍ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕਂ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕਤੋ ਚ ਸਤ੍ਤੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੬੭. ਇਦਾਨਿ ਨੇਸਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਸਤਿਮਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਞਵਾ, ਯਸੇਨ ਯਸਵਾ, ਧਨੇਨ ਧਨਵਾ ਵਿਯ ਸਤਿਯਾ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਰਮੇਨਾ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਮੇਨ; ਤਞ੍ਹਿ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸ੍ਸ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚੇਵ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਪਰਮਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਮਂ ਸੇਟ੍ਠਂ। **ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨਾ**ਤਿ ਨੇਪਕ੍ਕਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਞ੍ਞਾ; ਸਤਿਯਾ ਚੇਵ ਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿਭਾਜਨੀਯੇ ਪਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ? ਸਤਿਯਾ ਬਲਵਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ। ਸਤਿ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਦ੍ਧਿਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਾਪਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤਿ, ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਦੁਬ੍ਬਲਾ। ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਬਲਵਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਦ੍ਵੇ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯੁਂ; ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਏਕੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਏਕਕੋਵ ਤੇਸੁ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋਪਿ ਤੇਜੇਨ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਤੇਜੇਨ ਤੇਜਵਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਠਿਤੋ ਨ ਤੇਨ ਸਮਤੇਜੋ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਠਿਤੋ ਵਿਯ ਵਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋਪਿ ਤੇਜੇਨ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਤੇਜੇਨ ਤੇਜਵਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਤਿ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤਿ; ਯਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਠਿਤੋ ਨ ਤੇਨ ਸਮਤੇਜੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਤੀਤਿ ਬਲਵਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਞਾ ਗਹਿਤਾਤਿ।

ਚਿਰਕਤਮ੍ਪੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਚਿਰਕਤਂ ਵਤ੍ਤਂ ਵਾ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਂ ਵਾ ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਵਾ। **ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਪਰੇਨ ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਚਿਰਭਾਸਿਤਂ ਬਹੁਕਮ੍ਪਿ, ਵਤ੍ਤਸੀਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਵਾ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਸੀਸੇ ਵਾ ਠਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਕਥਮੇਵ। **ਸਰਿਤਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਤਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ‘ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਸਰਿਤਾ ਹੋਤਿ। **ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਰਿਤਾ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੇਸਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਕਥੀਯਤਿ।

ਸੋ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋਤਿ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਸਤਿਯਾ ਸਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ। **ਤਂ ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਚਿਰਕਤਂ ਚਿਰਭਾਸਿਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਧਮ੍ਮਂ। **ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਪਵਿਚਿਨਤਿ। **ਪਵਿਚਰਤੀ**ਤਿ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਂ ਚਰਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਵਿਚਰਤਿ। **ਪਰਿਵੀਮਂਸਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਓਲੋਕਨਂ ਗਵੇਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਧਮ੍ਮਂ। **ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ ਪਗ੍ਗਹਿਤਂ। **ਅਸਲ੍ਲੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਰਦ੍ਧਤ੍ਤਾਯੇਵ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵੀਰਿਯਂ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਨਿਰਾਮਿਸਾਤਿ ਕਾਮਾਮਿਸਲੋਕਾਮਿਸਵਟ੍ਟਾਮਿਸਾਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪੀਤਿ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸਾਤਿ ਪੀਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਨਾਮਕਾਯੋ ਕਿਲੇਸਦਰਥਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਤਥੇਵ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਤਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖੇਨ ਸੁਖਿਤਸ੍ਸ। **ਸਮਾਧਿਯਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਆਧਿਯਤਿ, ਨਿਚ੍ਚਲਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਠਪੀਯਤਿ, ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ

ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਥਾ ਸਮਾਹਿਤਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਵਿਯ ਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤਂ। **ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਵਡ੍ਢਨੇ ਅਬਜਾਵਟੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਛਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਅਨੋਸਕ੍ਕਨਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਭਾਵਸਾਧਕੋ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਿਂ ਕਥਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ? ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਨਾਨਾਰਸਲਕ੍ਖਣਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਪਠਮੋ ਨਯੋ।

੪੬੮-੪੬੯. ਇਦਾਨਿ ਯੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਚੁਦ੍ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ ਦੁਤਿਯਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪੁਨ **ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ – **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਤੀ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਤਿ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਤੀ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਤਿ। **ਯਦਪੀ**ਤਿ ਯਾਪਿ। **ਤਦਪੀ**ਤਿ ਸਾਪਿ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਜਾਨਨਤ੍ਥਾਯ। **ਸਮ੍ਬੋਧਾਯਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਬੋਧਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਗ੍ਗੋ, ਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਵਾਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾ; ਸਾ ਤਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਦਤ੍ਥਾਯ, ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ ਅਮਤਧਾਤੁਯਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਪਿ** ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਕਾਯਿਕਂ ਵੀਰਿਯਨ੍ਤਿ ਚਙ੍ਕਮਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵੀਰਿਯਂ। **ਚੇਤਸਿਕਂ ਵੀਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ''ਨ ਤਾਵਾਹਂ ਇਮਂ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਨ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਕਾਯਪਯੋਗਂ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵੀਰਿਯਂ। **ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਦਰਥਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ। **ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਦਰਥਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਦਿਸੋਵ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਯੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਕਥਿਤਾ।

ਪੋਰਾਣਕਤ੍ਥੇਰਾ ਪਨ 'ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਪਾਕਟਂ ਨ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸੁਂ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਤਿ ਪਵਿਚਯੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਇਮੇ ਤਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਲੋਕਿਯਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਮਗ੍ਗਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਾਯਿਕਵੀਰਿਯਂ। ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ ਪਨ ਪੀਤਿਸਮਾਧਯੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਤਿਪਵਿਚਯਉਪੇਕ੍ਖਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਤੇਸਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵੋ ਮਾ ਯੁਜ੍ਜਿਤ੍ਥ। ਚਙ੍ਕਮਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਵੀਰਿਯਮ੍ਪਿ ਲੋਕਿਯਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਨ ਕਿਲਮਤਿ। ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ ਪਨ ਪੀਤਿਸਮਾਧਯੋ ਕਦਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਤਾਵ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ ਪੀਤਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ ਪੀਤਿ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਪਨ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਕਂ ਉਪਾਦਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕਾਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਏਵਮਯਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਕਾਮਾਵਚਰਤੋਪਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਵਚਰਤੋਪਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਤੋਪੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਯੇਵਾਤਿ ਕਥਿਤੋ।

ਤਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ ਪਨ ਸਮਾਧਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਅਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਪਨ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਕਂ ਉਪਾਦਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕੋਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਏਵਮਯਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਕਾਮਾਵਚਰਤੋਪਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਵਚਰਤੋਪਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਤੋਪੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਯੇਵਾਤਿ ਕਥਿਤੋ।

ਅਪਿਚ ਲੋਕਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕਿਯੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿ ਸਤਿਪਵਿਚਯਉਪੇਕ੍ਖਾਨਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵਨਾਕਾਲੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ – ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਯਂ ਵਦਾਮਿ; ਏਵਮਸ੍ਸਿਮੇ ਆਸਵਾ ਨਾਨੁਸੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੨ ਥੋਕਂ ਵਿਸਦਿਸਂ) ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਚਙ੍ਕਮਪਯੋਗੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਕਾਯਿਕਵੀਰਿਯੇ ਅਨੁਪਸਨ੍ਤੇਯੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਘਟੀਯਤਿ, ਤਦਾ ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਹੋਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਥੇਰਾ ''ਕਸਿਣਜ੍ਝਾਨੇ, ਆਨਾਪਾਨਜ੍ਝਾਨੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਜ੍ਝਾਨੇ ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੇ ਨ ਵਾਰੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾਦੇ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ ਪੀਤਿਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਲੋਕਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਦੁਤਿਯੋ ਨਯੋ।

੪੭੦-੪੭੧. ਇਦਾਨਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਤਤਿਯਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪੁਨ **ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਅਯਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ – **ਭਾਵੇਤੀ**ਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਜਨੇਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। **ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਵੇਕੇ ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ। **ਵਿਵੇਕੋ**ਤਿ ਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾ। ਸੋ ਚਾਯਂ ਤਦਙ੍ਗਵਿਵੇਕੋ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕੋਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਤਦਙ੍ਗਵਿਵੇਕੋ ਨਾਮ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ। ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਵੇਕੋ ਨਾਮ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ। ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਵੇਕੋ ਨਾਮ ਮਗ੍ਗੋ। ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਿਵੇਕੋ ਨਾਮ ਫਲਂ। ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕੋ ਨਾਮ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਟਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇ ਵਿਵੇਕੇ ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਤਦਙ੍ਗਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਞ੍ਚ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਥਾ ਹਿ ਅਯਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਯੋਗੀ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਤਦਙ੍ਗਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ, ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ, ਮਗ੍ਗਕਾਲੇ ਪਨ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਪਞ੍ਚਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਮ੍ਪੀਤਿ ਏਕੇ। ਤੇ ਹਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਏਵ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਾਦਕਕਸਿਣਜ੍ਝਾਨਆਨਾਪਾਨਾਸੁਭਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਜ੍ਝਾਨੇਸੁਪਿ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੇਹਿ । ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਏਤੇਸਂ ਝਾਨਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਏਵ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ। ਯਥਾ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ''ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ''ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਾਦੀਸੁ। ਵਿਵੇਕਤ੍ਥਾ ਏਵ ਹਿ ਵਿਰਾਗਾਦਯੋ।

ਕੇਵਲਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਦੁਵਿਧੋ – ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਚ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਚਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ **'ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ'**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਚ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ। **'ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ'**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਭਾਵੇਨ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਂ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕੇ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਨਯੇ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਯਂ ਸਤਿ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਕਿਲੇਸੇ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ।

ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਸਕਲੇਨ ਵਚਨੇਨ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥਂ ਪਰਿਣਮਨ੍ਤਂ ਪਰਿਣਤਞ੍ਚ, ਪਰਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਪਰਿਪਕ੍ਕਞ੍ਚਾਤਿ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਭਾਵਨਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਕਿਲੇਸਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਤ੍ਥਞ੍ਚ ਪਰਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਪਰਿਪਕ੍ਕੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਨਂ ਭਾਵੇਤੀਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਸੁਪਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਯੇ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਿਤਾਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੪੭੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਸਤ੍ਤਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਏਕਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਨਯਾ। ਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨ ਉਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ **ਉਪੇਕ੍ਖਾ**। ਉਪੇਕ੍ਖਨਾਕਾਰੋ **ਉਪੇਕ੍ਖਨਾ**। ਉਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤੇ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਇਕ੍ਖਤਿ, ਨ ਚੋਦੇਤੀਤਿ **ਉਪੇਕ੍ਖਾ**। ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਪੇਤੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਨਾ । ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲੋਕਿਯਉਪੇਕ੍ਖਨਾਯ ਅਧਿਕਾ ਉਪੇਕ੍ਖਨਾ **ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਾ**। ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਾਪਜ੍ਜਨੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੋ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ। ਸਾ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਦੀਪੇਤੁੰ **ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ।

ਨਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਗਣੇਤਬ੍ਬਾ – ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਏਕਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਏਕੇਕਮਗ੍ਗੇ ਨਯਸਹਸ੍ਸੰ ਨਯਸਹਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਏਕੇਕਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਸਤ੍ਤ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿ। ਤਾਨਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਾਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨੇਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਫਲਕ੍ਖਣੇਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਹੇਤੁਕਾਨਿ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੁਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯ ਏਵ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਵਿਪਾਕਨਯੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਸੋਪਿ ਏਕਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ, ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਪਾਕੇ ਪਨ ਕੁਸਲਤੋ ਤਿਗੁਣਾ ਨਯਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੪੮੨. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਵ, ਨ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ, ਵੀਰਿਯੰ ਵਾ ਵੀਮੰਸੰ ਵਾ ਜੇਟ੍ਠਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ, ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋਤਿ, ਫਲਕਾਲੇਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਏਵ।

ਅਤੀਤਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਮਿੰ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਵ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਿਤਾ । ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸੇਵ ਪਠਮਨਯਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕਿਯਾ, ਦੁਤਿਯਤਤਿਯੇਸੁ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਿਤਾ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸ ਪਨ ਚਤੂਸੁਪਿ ਨਯੇਸੁ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਯੇਵਾਤਿ ਏਵਮਯੰ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟੰ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੧. ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੪੮੬. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਮਗ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀਪਟਿਪਦਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਦੁਤਿਯਨਯੇਪਿ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਮਿਦਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਨਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਮੇਵ ਕਥਿਤਂ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯੦. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ 'ਅਰਿਯੋ'ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ **ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਅਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਏਵ। ਯਥਾ ਹਿ ਮੁਦ੍ਧਾਭਿਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਮੁਦ੍ਧਾਭਿਸਿਤ੍ਤਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਜਾਤੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਰਾਜਪੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਯਮ੍ਪਿ ਅਰਿਯੋਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਅਰਿਯੋ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੇਸਮਿਧਾਪਿ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੪੯੩. ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਵਾਰੇਪਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਏਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਕਥਾ। ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦੀ ਪਨਾਹ – ''ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋਯੇਵ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸੋ ''ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾਹੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਦ੍ਧਾ ਅਞ੍ਞਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਇਮਂ ਮਹਾਸਲ਼ਾਯਤਨਤੋ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸਂ ਆਹਰਿਸ੍ਸਤਿ ''ਯਾ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਯੋ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਵਾਯਾਮੋ, ਸਤਿ, ਯੋ ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿ, ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਆਜੀਵੋ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਤਤੋ ''ਏਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਆਹਰਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਆਹਰਤਿ ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਕੁਸਲਂ, ਨੋ ਚੇ ਆਹਰਤਿ ਸਯਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ''ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੩੧) ''ਇਮਿਨਾ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਸਾਸਨੇਨ ਵਾਦੋ ਭਿਨ੍ਨੋ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਵ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ।

ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਤੀਣਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਰਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥ 'ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ'ਤਿ ਇਦਂ ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ? ਅਤਿਰੇਕਕਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਮਯੇ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂ ਪੂਰੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਕਾਰਾਪਕਙ੍ਗਾਨੇਵ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਪਨ ਸਯਂ ਵਿਰਤਿਵਸੇਨ ਪੂਰੇਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪੂਰੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਕਾਰਾਪਕਙ੍ਗਾਨੇਵ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਨ ਸਯਂ ਵਿਰਤਿਵਸੇਨ ਪੂਰੇਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ਪਜਹਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂ ਪੂਰੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਕਾਰਾਪਕਙ੍ਗਾਨੇਵ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਪਨ ਸਯਂ ਵਿਰਤਿਵਸੇਨ ਪੂਰੇਤਿ। ਇਮਂ ਏਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਰਾਪਕਙ੍ਗਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚਾਤਿਰੇਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਗਹਿਤਂ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਪਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਵ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

''ਯਦਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਤਿ ਵਦਥ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਚੇਤਨਾ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਚੇਤਨਾ, ਸਤ੍ਤ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਚੇਤਨਾਤਿ ਇਮਮ੍ਹਾ ਚੇਤਨਾਬਹੁਤ੍ਤਾ ਕਥਂ ਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਥ? ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ। ''ਚੇਤਨਾਬਹੁਤ੍ਤਾ ਚ ਪਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਾਮ; ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋਤਿ ਚ ਵਕ੍ਖਾਮ''। ''ਤ੍ਵਂ ਤਾਵ ਮਹਾਚਤ੍ਤਾਰੀਸਕਭਾਣਕੋ ਹੋਸਿ, ਨ ਹੋਸੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸਚੇ ''ਨ ਹੋਮੀ''ਤਿ ਵਦਤਿ, ''ਤ੍ਵਂ ਅਭਾਣਕਤ੍ਤਾ ਨ ਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ''ਭਾਣਕੋਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਵਦਤਿ, ''ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਤਿ ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਕੁਸਲਂ, ਨੋ ਚੇ ਆਹਰਤਿ ਸਯਂ ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸਤੋ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬਂ –

> ''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ? ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂਪਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਾਯਂ ਵਦਾਮਿ – ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ; ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ।

> ''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ? ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਾਸਵਾ ਪੁਞ੍ਞਭਾਗਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਾ।

> ''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਚਤੂਹਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾ…ਪੇ॰…।

> ''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ? ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂਪਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਯਂ ਵਦਾਮਿ…ਪੇ॰… ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ।

> ''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ…ਪੇ॰…।

> ''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ? ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂਪਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਾਯਂ ਵਦਾਮਿ…ਪੇ॰… ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੋ।

> ''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਾ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਪਟਿਵਿਰਤਿ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਅਰਿਯੋ ਅਨਾਸਵੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੩੮ ਆਦਯੋ)।

ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਚਤੂਹਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ, ਤੀਹਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਤੋ ਚਾਤਿ ਏਕੇਕਾਵ ਵਿਰਤਿ ਅਰਿਯਾ ਅਨਾਸਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ''ਕੁਤੋ ਏਤ੍ਥ ਚੇਤਨਾਬਹੁਤ੍ਤਂ? ਕੁਤੋ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਦਂ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਕਾਮਕਸ੍ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ''। ਸਚੇ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਕੁਸਲਂ, ਨੋ ਚੇ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

> ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਸੁਭਦ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਮਣੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ…ਪੇ॰… ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਸੁਭਦ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ; ਇਧੇਵ , ਸੁਭਦ੍ਦ, ਸਮਣੋ…ਪੇ॰… ਸੁਞ੍ਞਾ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਾ ਸਮਣੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹੀਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੪)।

ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਅਨੇਕੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਸਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਵ ਮਗ੍ਗੋ ਆਗਤੋ। ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣੇਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ''ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਸੇਟ੍ਠੋ, ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਚਤੁਰੋ ਪਦਾ।
> ਵਿਰਾਗੋ ਸੇਟ੍ਠੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਦ੍ਵਿਪਦਾਨਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਮਾ''ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੮੭੨) –

‘‘ਅਤ੍ਥੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋਤਿ’’? ‘‘ਆਮਨ੍ਤਾ’’ ‘‘ਤੇਨ ਹਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਏਤ੍ਤਕੇਨਾਪਿ ਸਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ‘‘ਗਚ੍ਛ, ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਯਾਗੁਂ ਪਿਵਾਹੀ’’ਤਿ ਉਯ੍ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਉਤ੍ਤਰਿਮ੍ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਨਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਗਣੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਏਕਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਏਕਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗੇ ਏਕਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਏਕਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ; ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਅਙ੍ਗੇਸੁ ਵੀਸਤਿ। ਇਤਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਇਮਾਨਿ ਚ ਵੀਸਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਮਗ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਚ ਖੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨੇਵ। ਵਿਪਾਕੇ ਪਨ ਕੁਸਲਤੋ ਤਿਗੁਣਾ ਨਯਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੫੦੪. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪੇਤਾਨਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ, ਨ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਨੇਵ ਹਿ ਮਗ੍ਗੋ ਨ ਫਲਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ। ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਨਿ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਨਿ; ਵੀਰਿਯਂ ਵਾ ਵੀਮਂਸਂ ਵਾ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨਿ; ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨੀਤਿ; ਫਲਕਾਲੇਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੇਵ।

ਅਤੀਤਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ; ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੇਵ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ; ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਪਨ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੇਵਾਤਿ ਏਵਮਯਂ ਮਗ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੨. ਝਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ

ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੦੮. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਝਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਯਾ ਤਾਵ ਅਯਂ ਸਕਲਸ੍ਸਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਮਾਤਿਕਾ ਠਪਿਤਾ, ਤਤ੍ਥ **ਇਧਾ**ਤਿ ਵਚਨਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਕਰਣੀਯਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਜ੍ਝਾਨਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸਾਸਨਪਰਿਦੀਪਨਂ, ਅਞ੍ਞਸਾਸਨਸ੍ਸ ਚ ਤਥਾਭਾਵਪਟਿਸੇਧਨਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਇਧੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ…ਪੇ॰… ਸੁਞ੍ਞਾ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਾ ਸਮਣੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੧)। **ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਝਾਨਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਵਿਹਰਤੀ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਤਦਨੁਰੂਪਵਿਹਾਰਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਝਾਨਾਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਚ ਉਪਕਾਰਧਮ੍ਮਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਤੋ ਅਚਵਨਧਮ੍ਮਤਾਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸਮਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਆਦਾਨਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸਿਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਪਰਿਦੀਪਨਂ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੂਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾਯ ਭੂਮਿਪਰਿਦੀਪਨਂ; ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋਕਾਸਪਰਿਦੀਪਨਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਵ। **ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਸਂਵਿਹਿਤਾਰਕ੍ਖਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੋਸਾਦਿਗੁਣਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤਂ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸਾਤਚ੍ਚਂ ਨੇਪਕ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੇਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾਪਰਿਦੀਪਨਂ । **ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਤ੍ਤਪਰਿਦੀਪਨਂ।

ਸੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ…ਪੇ॰… ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਭਜਤੀ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਸੇਨਾਸਨਪਰਿਗ੍ਗਹਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਅਰਞ੍ਞਂ…ਪੇ॰… ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਸੇਨਾਸਨਪ੍ਪਭੇਦਨਿਰਾਦੀਨਵਤਾਨਿਸਂਸਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸੋ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ** ਵਾਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸੇਨਾਸਨੇਨ ਯੁਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਨਿਸੀਦਤੀ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਯੋਗਾਨੁਰੂਪਇਰਿਯਾਪਥਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਯੋਗਾਰਮ੍ਭਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸੋ ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯਾ**ਤਿਆਦਿ ਪਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੋਗੇਨ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਪਰਿਦੀਪਨਂ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਹੀਨਨੀਵਰਣਸ੍ਸ **ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹੀ**ਤਿਆਦਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਝਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਿਦੀਪਨਂ।

ਅਪਿ ਚ **ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਝਾਨੁਪ੍ਪਾਦਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਝਾਨੁਪ੍ਪਾਦਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੀਲਾਨਿ ਸੋਧੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਉਪਦਿਸਤਿ। **ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਜੀਵਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ। **ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸੀਲਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਆਦਾਨਂ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਸੀਲਂ। **ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸੀਲਂ। **ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਝਾਨਭਾਵਨਾਯ ਉਪਕਾਰਕੇ ਧਮ੍ਮੇ। **ਸੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਚ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸਮਾਯੋਗਂ। **ਸੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਭਾਵਨਾਨੁਰੂਪਸੇਨਾਸਨਪਰਿਗ੍ਗਹਂ। **ਸੋ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ** ਵਾਤਿਆਦਿਨਾ ਤਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਉਪਗਤਸ੍ਸ

ਝਾਨਾਨੁਰੂਪਇਰਿਯਾਪਥਞ੍ਚੇਵ ਝਾਨਭਾਵਨਾਰਮ੍ਭਞ੍ਚ। **ਸੋ ਅਭਿਜ੍ਝ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਝਾਨਭਾਵਨਾਰਮ੍ਭੇਨ ਝਾਨਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਪ੍ਪਹਾਨਂ। **ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਵਂ ਪਹੀਨਜ੍ਝਾਨਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਂ ਉਪਦਿਸਤੀਤਿ।

ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੦੯. ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਮਾਤਿਕਂ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਇਧਾਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ**ਤਿਆਦੀਹਿ ਦਸਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨਮੇਵ ਕਥਿਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਭਗਵਤਾ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ **ਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਖਮਨਵਸੇਨ **ਖਨ੍ਤਿ,** ਰੁਚ੍ਚਨਵਸੇਨ **ਰੁਚਿ,** ਗਹਣਵਸੇਨ **ਆਦਾਯੋ,** ਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ **ਧਮ੍ਮੋ,** ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ **ਵਿਨਯੋ,** ਤਦੁਭਯੇਨਾਪਿ **ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ,** ਪਵੁਤ੍ਤਵਸੇਨ **ਪਾਵਚਨਂ,** ਸੇਟ੍ਠਚਰਿਯਟ੍ਠੇਨ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ,** ਅਨੁਸਿਟ੍ਠਿਦਾਨਵਸੇਨ **ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ **ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਬੁਦ੍ਧਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਬੁਦ੍ਧਖਨ੍ਤਿਯਾ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਬੁਦ੍ਧਰੁਚਿਯਾ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਆਦਾਯੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਵਿਨਯੇ।

> ''ਯੇ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗੋਤਮਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ – 'ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਾਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਵਿਰਾਗਾਯ, ਸਂਯੋਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਵਿਸਂਯੋਗਾਯ, ਆਚਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਅਪਚਯਾਯ, ਉਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯਾ, ਮਹਿਚ੍ਛਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ, ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਪਵਿਵੇਕਾਯ, ਕੋਸਜ੍ਜਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਾਯ, ਦੁਬ੍ਭਰਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਸੁਭਰਤਾਯਾ'ਤਿ ਏਕਂਸੇਨ ਹਿ, ਗੋਤਮਿ, ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ – 'ਨੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਨੇਸੋ ਵਿਨਯੋ, ਨੇਤਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨ'ਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗੋਤਮਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ – 'ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਸਰਾਗਾਯ...ਪੇ॰... ਸੁਭਰਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਦੁਬ੍ਭਰਤਾਯਾ'ਤਿ। ਏਕਂਸੇਨ ਹਿ, ਗੋਤਮਿ, ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ – 'ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਏਸੋ ਵਿਨਯੋ, ਏਤਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੫੩; ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੦੬)।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ , ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਪਾਵਚਨੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਪਿਚੇਤਂ ਸਿਕ੍ਖਾਤ੍ਤਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਕਲਂ ਸਾਸਨਂ ਭਗਵਤਾ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤ੍ਤਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਭਗਵਤੋ ਖਮਨਵਸੇਨ ਖਨ੍ਤਿ, ਰੁਚ੍ਚਨਵਸੇਨ ਰੁਚਿ, ਗਹਣਵਸੇਨ ਆਦਾਯੋ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਕਂ ਅਪਾਯੇਸੁ ਅਪਤਮਾਨਂ ਧਾਰੇਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮੋ। ਸੋਵ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਂ ਵਿਨੇਤੀਤਿ ਵਿਨਯੋ। ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਸੋ ਵਿਨਯੋ ਚਾਤਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ। ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਸ ਵਿਨਯੋਤਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ। ਤੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਯੇ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗੋਤਮਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ – 'ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨੋ ਸਰਾਗਾਯ...ਪੇ॰... ਏਕਂਸੇਨ, ਗੋਤਮਿ, ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ 'ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਏਸੋ ਵਿਨਯੋ, ਏਤਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨ'ਨ੍ਤਿ।

ਧਮ੍ਮੇਨ ਵਾ ਵਿਨਯੋ, ਨ ਦਣ੍ਡਾਦੀਹੀਤਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ, ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

> ''ਦਣ੍ਡੇਨੇਕੇ ਦਮਯਨ੍ਤਿ, ਅਙ੍ਕੁਸੇਹਿ ਕਸਾਹਿ ਚ।
> ਅਦਣ੍ਡੇਨ ਅਸਤ੍ਥੇਨ, ਨਾਗੋ ਦਨ੍ਤੋ ਮਹੇਸਿਨਾ''ਤਿ॥ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੪੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੫੨)।

ਤਥਾ –

> ''ਧਮ੍ਮੇਨ ਨੀਯਮਾਨਾਨਂ, ਕਾ ਉਸੂਯਾ ਵਿਜਾਨਤ''ਨ੍ਤਿ। (ਮਹਾਵ॰ ੬੩)।

ਧਮ੍ਮਾਯ ਵਾ ਵਿਨਯੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ। ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਤ੍ਥਞ੍ਹੇਸ ਵਿਨਯੋ, ਨ ਭਵਭੋਗਾਮਿਸਤ੍ਥਂ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਨਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਜਨਕੁਹਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੫) ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ। ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਆਹ – ''ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੯)। ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਨਯਤੀਤਿ ਵਿਨਯੋ। ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਨਯੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ। ਸਂਸਾਰਧਮ੍ਮਤੋ ਹਿ ਸੋਕਾਦਿਧਮ੍ਮਤੋ ਵਾ ਏਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਯਤਿ। ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਨਯੋ, ਨ ਤਿਤ੍ਥਕਰਾਨਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ; ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਹਿ ਭਗਵਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਨਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਨਯੋ, ਨ ਸਤ੍ਤੇਸੁ, ਨ ਜੀਵੇਸੁ ਚਾਤਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ। ਸਾਤ੍ਥਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਵਚਨਤੋ ਪਧਾਨਂ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਪਵਚਨਂ; ਪਵਚਨਮੇਵ ਪਾਵਚਨਂ। ਸਬ੍ਬਚਰਿਯਾਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਚਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ। ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਤ੍ਥੁਭੂਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ; ਸਤ੍ਥੁਭੂਤਂ ਵਾ ਸਾਸਨਨ੍ਤਿਪਿ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ। ''ਸੋ ਵੋ ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਸਤ੍ਥਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੬) ਹਿ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋਵ ਸਤ੍ਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਾਸਨੇ ਸਬ੍ਬਪਕਾਰਞ੍ਞਾਨਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ 'ਇਮਿਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਚ 'ਇਮਸ੍ਮਿ'ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਯਂ ਨਿਯਮੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਅਯਂ 'ਇਧਾ'ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੧੦. ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸਮਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ, ਵੋਹਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਏਵ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਿਮਨ੍ਤਨਾਦਿਮ੍ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਗਣੀਯਮਾਨੇਸੁ ਸਾਮਣੇਰੇਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਸਤਂ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਸਹਸ੍ਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਟਿਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਜਾਨਨੇਨ। ਪਟਿਞ੍ਞਾਯਪਿ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਸ੍ਸ ''ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਆਵੁਸੋ''ਤਿ? ''ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੯੬) ਸਮ੍ਭਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾ। ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਪਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾਪਿ ਪਟਿਪਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ''ਕੋ ਏਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਧਮ੍ਮਿਕਾਯ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਅਭੂਤਤ੍ਥਾਯ ''ਮਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਭਿਕ੍ਖਤੀਤਿ ਯਾਚਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ ਭਿਕ੍ਖਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਂ ਏਸਤਿ ਗਵੇਸਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਲਭਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ, ਅਥ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਤੀਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਭਿਕ੍ਖਕੋ**ਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ; ਭਿਕ੍ਖਨਧਮ੍ਮਤਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਂ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤਂ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਂ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਂ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ ਨਾਮ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਕਸਿਗੋਰਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਜੀਵਿਤਕਪ੍ਪਨਂ ਹਿਤ੍ਵਾ ਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇਨੇਵ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਂ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਪਰਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਜੀਵਿਕਤ੍ਤਾ ਵਾ ਵਿਹਾਰਮਜ੍ਝੇ ਕਾਜਭਤ੍ਤਂ ਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਂ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਪਿਣ੍ਡਿਯਾਲੋਪਭੋਜਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹਜਾਤਤ੍ਤਾ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਂ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ।

ਅਗ੍ਘਫਸ੍ਸਵਣ੍ਣਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨਂ ਪਟਂ ਧਾਰੇਤੀਤਿ **ਭਿਨ੍ਨਪਟਧਰੋ**। ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਥਕਚ੍ਛੇਦਨੇਨ ਅਗ੍ਘਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਹਸ੍ਸਗ੍ਘਨਕੋਪਿ ਹਿ ਪਟੋ ਸਤ੍ਥਕੇਨ ਖਣ੍ਡਾਖਣ੍ਡਿਕਂ ਛਿਨ੍ਨੋ ਭਿਨ੍ਨਗ੍ਘੋ ਹੋਤਿ, ਪੁਰਿਮਗ੍ਘਤੋ ਉਪਡ੍ਢਮ੍ਪਿ ਨ ਅਗ੍ਘਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਸਂਸਿਬ੍ਬਨੇਨ ਫਸ੍ਸਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਹਿ ਪਟੋ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਂਸਿਬ੍ਬਿਤੋ ਭਿਨ੍ਨਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਖਰਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਸੂਚਿਮਲਾਦੀਹਿ ਵਣ੍ਣਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋਪਿ ਹਿ ਪਟੋ ਸੂਚਿਕਮ੍ਮਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸੂਚਿਮਲੇਨ, ਹਤ੍ਥਸੇਦਮਲਜਲ੍ਲਿਕਾਦੀਹਿ , ਅਵਸਾਨੇ ਰਜਨਕਪ੍ਪਕਰਣੇਹਿ ਚ ਭਿਨ੍ਨਵਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ, ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਂ ਵਿਜਹਤਿ। ਏਵਂ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਭਿਨ੍ਨਪਟਧਾਰਣਤੋ ਭਿਨ੍ਨਪਟਧਰੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਗਿਹੀਵਤ੍ਥਵਿਸਭਾਗਾਨਂ ਵਾ ਕਾਸਾਵਾਨਂ ਧਾਰਣਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਭਿਨ੍ਨਪਟਧਰੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ।

ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸੇ ਭਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਅਟ੍ਠ ਕਿਲੇਸੇ ਭਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਫਲਟ੍ਠਾ। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸੇ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ,

ਅਨਾਗਾਮੀ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਅਰਹਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਅਟ੍ਠ ਕਿਲੇਸੇ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। ਏਵਮਯਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਫਲਟ੍ਠੋ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਮ।

ਓਧਿਸੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਓਧੀ – ਮਗ੍ਗੋਧਿ ਚ ਕਿਲੇਸੋਧਿ ਚ। ਓਧਿ ਨਾਮ ਸੀਮਾ, ਮਰਿਯਾਦਾ। ਤਤ੍ਥ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਮਗ੍ਗੋਧਿਨਾ ਓਧਿਸੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਏਕੇਨੇਵ ਓਧਿਨਾ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾ, ਨ ਸਕਲੇਨ ਮਗ੍ਗਚਤੁਕ੍ਕੇਨ। ਸਕਦਾਗਾਮੀਅਨਾਗਾਮੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਚ ਕਿਲੇਸੋਧਿਨਾਪਿ ਓਧਿਸੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇਸੁ ਓਧਿਨਾਵ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ। ਅਰਹਾ ਪਨ ਅਨੋਧਿਸੋਵ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਮਗ੍ਗਚਤੁਕ੍ਕੇਨ ਅਨੋਧਿਨਾਵ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾ, ਨ ਏਕਾਯ ਮਗ੍ਗਸੀਮਾਯ। ਪਹਾਤਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇਸੁ ਚ ਅਨੋਧਿਸੋਵ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾ। ਏਕਾਪਿ ਹਿ ਕਿਲੇਸਸੀਮਾ ਠਿਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵਂ ਸੋ ਉਭਯਥਾਪਿ ਅਨੋਧਿਸੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁ।

ਸੇਕ੍ਖੋਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਲ੍ਯਾਣਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤ ਅਰਿਯਾ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ ਸੇਕ੍ਖਾ। ਤੇਸੁ ਯੋ ਕੋਚਿ ਸੇਕ੍ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਸਿਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਅਸੇਕ੍ਖੋ**। ਸੇਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਗ੍ਗਫਲੇ ਠਿਤੋ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਅਸੇਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਵਸੇਸੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਿਕ੍ਖੁ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ ਨੇਵ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਨ ਸਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋਤਿ **ਨੇਵਸੇਕ੍ਖਨਾਸੇਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੀਲਗ੍ਗਂ ਸਮਾਧਿਗ੍ਗਂ ਪਞ੍ਞਗ੍ਗਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਗ੍ਗਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਅਗ੍ਗਂ ਪਤ੍ਵਾ ਠਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਗ੍ਗੋ ਭਿਕ੍ਖੁ** ਨਾਮ। **ਭਦ੍ਰੋ**ਤਿ ਅਪਾਪਕੋ। ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦਯੋ ਹਿ ਯਾਵ ਅਰਹਾ ਤਾਵ ਭਦ੍ਰੇਨ ਸੀਲੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਭਦ੍ਰੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਸਙ੍ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਮਣ੍ਡੋ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਪਸਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ; ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਵਿਯ ਅਨਾਵਿਲੋ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਾਰੋ**ਤਿ ਤੇਹਿਯੇਵ ਸੀਲਸਾਰਾਦੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ, ਨੀਲਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇਨ ਨੀਲੋ ਪਟੋ ਵਿਯ, ਸਾਰੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਗਤਕਿਲੇਸਫੇਗ੍ਗੁਭਾਵਤੋ ਵਾ ਖੀਣਾਸਵੋਵ ਸਾਰੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਚ ''ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਓਧਿਸੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੇਕ੍ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਸੇਕ੍ਖਾ ਕਥਿਤਾ। ''ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨੋਧਿਸੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਗ੍ਗੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਣ੍ਡੋ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਖੀਣਾਸਵੋਵ ਕਥਿਤੋ। ''ਨੇਵਸੇਕ੍ਖਨਾਸੇਕ੍ਖੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋਵ ਕਥਿਤੋ। ਸੇਸਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਲ੍ਯਾਣਕੋ, ਸਤ੍ਤ ਸੇਕ੍ਖਾ, ਖੀਣਾਸਵੋਤਿ ਇਮੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਥਿਤਾ।

ਏਵਂ ਸਮਞ੍ਞਾਦੀਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਸਮਗ੍ਗੇਨ ਸਙ੍ਘੇਨਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮਗ੍ਗੇਨ ਸਙ੍ਘੇਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਪਞ੍ਚਵਗ੍ਗਕਰਣੀਯੇ ਕਮ੍ਮੇ ਯਾਵਤਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਛਨ੍ਦਾਰਹਾਨਂ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਆਹਟਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਨਤੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮੇ ਸਮਗ੍ਗਭਾਵਂ ਉਪਗਤੇਨ। **ਞਤ੍ਤਿਚਤੁਤ੍ਥੇਨਾ**ਤਿ ਤੀਹਿ ਅਨੁਸ੍ਸਾਵਨਾਹਿ ਏਕਾਯ ਚ ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਤਬ੍ਬੇਨ। **ਕਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਨ ਵਿਨਯਕਮ੍ਮੇਨ। **ਅਕੁਪ੍ਪੇਨਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਞਤ੍ਤਿਅਨੁਸ੍ਸਾਵਨਸੀਮਾਪਰਿਸਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਕੋਪੇਤਬ੍ਬਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤਬ੍ਬਤਂ ਉਪਗਤੇਨ। **ਠਾਨਾਰਹੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਾਰਹੇਨ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਾਰਹੇਨ।

ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਉਪਰਿਭਾਵਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ, ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਿਕ੍ਖੁਭਾਵੋ ਹਿ ਉਪਰਿਭਾਵੋ। ਤਞ੍ਚੇਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਤੇਨ ਯਾ ਇਮਾ ਏਹਿਭਿਕ੍ਖੂਪਸਮ੍ਪਦਾ, ਸਰਣਾਗਮਨੂਪਸਮ੍ਪਦਾ, ਓਵਾਦਪਟਿਗ੍ਗਹਣੂਪਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਞ੍ਹਬ੍ਯਾਕਰਣੂਪਸਮ੍ਪਦਾ, ਗਰੁਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਹਣੂਪਸਮ੍ਪਦਾ, ਦੂਤੇਨੂਪਸਮ੍ਪਦਾ, ਅਟ੍ਠਵਾਚਿਕੂਪਸਮ੍ਪਦਾ, ਞਤ੍ਤਿਚਤੁਤ੍ਥਕਮ੍ਮੂਪਸਮ੍ਪਦਾਤਿ ਅਟ੍ਠ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾਸਂ ਞਤ੍ਤਿਚਤੁਤ੍ਥਕਮ੍ਮੂਪਸਮ੍ਪਦਾ,

ਦੂਤੇਨੂਪਸਮ੍ਪਦਾ, ਅਟ੍ਠਵਾਚਿਕੂਪਸਮ੍ਪਦਾਤਿ ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋਵ ਥਾਵਰਾ। ਸੇਸਾ ਬੁਦ੍ਧੇ ਧਰਮਾਨੇਯੇਵ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਾਸੁ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਸੁ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਅਯਂ ਞਤ੍ਤਿਚਤੁਤ੍ਥਕਮ੍ਮੂਪਸਮ੍ਪਦਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

੫੧੧. ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸੀਲਂ। ਤਞ੍ਹਿ, ਯੋ ਨਂ ਪਾਤਿ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਤਂ ਮੋਕ੍ਖੇਤਿ ਮੋਚਯਤਿ ਆਪਾਯਿਕਾਦੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੀਲਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਸੀਲਨ੍ਤਿ ਕਾਮਞ੍ਚੇਤਂ ਸਹ ਕਮ੍ਮਵਾਚਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇਨ ਇਜ੍ਝਨਕਸ੍ਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਏਤਂ ਸੀਲਂ ਨਾਮ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਵਾ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ ''ਕਿਂ ਸੀਲ''ਨ੍ਤਿ? ਚੇਤਨਾ ਸੀਲਂ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਸੀਲਂ, ਸਂਵਰੋ ਸੀਲਂ, ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ ਸੀਲ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੩੯)।

ਤਤ੍ਥ **ਚੇਤਨਾ ਸੀਲਂ** ਨਾਮ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਵਾ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾ। **ਚੇਤਸਿਕਂ ਸੀਲਂ** ਨਾਮ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਰਤਿ। ਅਪਿਚ ਚੇਤਨਾ ਸੀਲਂ ਨਾਮ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਿ ਪਜਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤ ਕਮ੍ਮਪਥਚੇਤਨਾ। ਚੇਤਸਿਕਂ ਸੀਲਂ ਨਾਮ ''ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤਮਹਾਵਗ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਧਮ੍ਮਾ। **ਸਂਵਰੋ ਸੀਲ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਸਂਵਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੋ, ਸਤਿਸਂਵਰੋ, ਞਾਣਸਂਵਰੋ , ਖਨ੍ਤਿਸਂਵਰੋ, ਵੀਰਿਯਸਂਵਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੬) ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ ਸੀਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਸੀਲਸ੍ਸ ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕੋ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਂਵਰਸੀਲਂ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸੀਲਨ੍ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸੀਲਂ; ਚੇਤਨਾ ਸੀਲਂ ਚੇਤਸਿਕਂ ਸੀਲਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸੀਲਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸੀਲੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਸਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ '**ਪਤਿਟ੍ਠਾ**'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ; ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ –

''ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਨਰੋ ਸਪਞ੍ਞੋ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵਯਂ।
ਆਤਾਪੀ ਨਿਪਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੋ ਇਮਂ ਵਿਜਟਯੇ ਜਟ''ਨ੍ਤਿ ਚ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩)।

''ਪਤਿਟ੍ਠਾ , ਮਹਾਰਾਜ, ਸੀਲਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸਬ੍ਬੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੯) ਚ ਆਦਿਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਦੇਤਂ ਪੁਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨ **ਆਦਿ**। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ? ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਜੁਕਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੮੨)।

ਯਥਾ ਹਿ ਨਗਰਵਡ੍ਢਕੀ ਨਗਰਂ ਮਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਪਠਮਂ ਨਗਰਟ੍ਠਾਨਂ ਸੋਧੇਤਿ, ਤਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਵੀਥਿਚਤੁਕ੍ਕਸਿਙ੍ਘਾਟਕਾਦਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਨਗਰਂ ਮਾਪੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਆਦਿਤੋਵ ਸੀਲਂ ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ਤਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਰਜਕੋ ਪਠਮਂ ਤੀਹਿ ਖਾਰੇਹਿ ਵਤ੍ਥਂ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਵਤ੍ਥੇ ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ ਰਙ੍ਗਜਾਤਂ ਉਪਨੇਤਿ; ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਛੇਕੋ ਚਿਤ੍ਤਕਾਰੋ ਰੂਪਂ ਲਿਖਿਤੁਕਾਮੋ ਆਦਿਤੋਵ ਭਿਤ੍ਤਿਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਆਦਿਤੋਵ ਸੀਲਂ ਵਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੀਲਂ ''ਆਦੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਦੇਤੰ ਚਰਣਸਰਿਕ੍ਖਤਾਯ **ਚਰਣੰ**। ਚਰਣਾਤਿ ਹਿ ਪਾਦਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਛਿਨ੍ਨਚਰਣਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਿਸੰਗਮਨਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨ ਜਾਯਤਿ, ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਪਾਦਸ੍ਸੇਵ ਜਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਯਸ੍ਸ ਸੀਲੰ ਭਿਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਖਣ੍ਡੰ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਮਨਾਯ ਞਾਣਗਮਨੰ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਤੰ ਅਭਿਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਅਕ੍ਖਣ੍ਡੰ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਮਨਾਯ ਞਾਣਗਮਨੰ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੀਲੰ ''ਚਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਦੇਤੰ ਸੰਯਮਨਵਸੇਨ **ਸੰਯਮੋ,** ਸੰਵਰਣਵਸੇਨ **ਸੰਵਰੋ**। ਉਭਯੇਨਾਪਿ ਸੀਲਸੰਯਮੋ ਚੇਵ ਸੀਲਸੰਵਰੋ ਚ ਕਥਿਤੋ। ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੰਯਮੇਤਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨੰ, ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਵਾ ਸੰਯਮੇਤਿ, ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ ਸੰਯਮੋ। ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਪਵੇਸਨਦ੍ਵਾਰੰ ਸੰਵਰਤਿ ਪਿਦਹਤੀਤਿਪਿ ਸੰਵਰੋ। **ਮੋਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਮੰ ਮੁਖਭੂਤੰ ਵਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਆਹਾਰੋ ਮੁਖੇਨ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨਿ ਫਰਤਿ, ਏਵੰ ਯੋਗਿਨੋਪਿ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲੰ ਸੀਲਮੁਖੇਨ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਮੋਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ। ਪਮੁਖੇ ਸਾਧੂਤਿ **ਪਾਮੋਕ੍ਖੰ;** ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਸੇਟ੍ਠੰ ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ ਪਾਮੋਕ੍ਖੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਸੇਟ੍ਠੰ ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਕਾਯਿਕੋ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਤਿਵਿਧੰ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੰ। **ਵਾਚਸਿਕੋ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੰ। **ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕੋ**ਤਿ ਤਦੁਭਯੰ। ਇਮਿਨਾ ਆਜੀਵਟ੍ਠਮਕਸੀਲੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸੰਵੁਤੋ**ਤਿ ਪਿਹਿਤੋ; ਸੰਵੁਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਪਿਹਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੰਵੁਤਦ੍ਵਾਰੰ ਗੇਹੰ ''ਸੰਵੁਤਗੇਹੰ ਪਿਹਿਤਗੇਹ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਿਧ ਸੰਵੁਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ''ਸੰਵੁਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰੇਨਾ**ਤਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਚ ਸੰਵਰੇਨ ਚ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਾ ਸੰਵਰੇਨ। **ਉਪੇਤੋ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ।

੫੧੨. **ਇਰਿਯਤੀ**ਤਿਆਦੀਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੀਲੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰੋ ਕਥਿਤੋ।

੫੧੩. ਆਚਾਰਗੋਚਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਭਗਵਾ ਸਮਣਾਚਰੰ ਸਮਣਗੋਚਰੰ ਕਥੇਤੁਕਾਮੋ ''ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਆਚਾਰੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਨਾਚਾਰੋ''ਤਿ ਪਦੰ ਉਦ੍ਧਰਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਮਗ੍ਗਕੁਸਲੋ ਪੁਰਿਸੋ ਮਗ੍ਗੰ ਅਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ 'ਵਾਮੰ ਮੁਞ੍ਚ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਗਣ੍ਹਾ'ਤਿ ਪਠਮੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤਬ੍ਬੰ ਸਭਯਮਗ੍ਗੰ ਉਪ੍ਪਥਮਗ੍ਗੰ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ , ਪਚ੍ਛਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਖੇਮਮਗ੍ਗੰ ਉਜੁਮਗ੍ਗੰ; ਏਵਮੇਵ ਮਗ੍ਗਕੁਸਲਪੁਰਿਸਸਦਿਸੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਪਠਮੰ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਟਿਕੁਟ੍ਠੰ ਅਨਾਚਾਰੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਆਚਾਰੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤੁਕਾਮੋ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਨਾਚਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪੁਰਿਸੇਨ ਹਿ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਵਾ ਨ ਵਾ, ਤਥਾਗਤੇਨ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਮਗ੍ਗੋ ਅਪਣ੍ਣਕੋ, ਇਨ੍ਦੇਨ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠੰ ਵਜਿਰੰ ਵਿਯ, ਅਵਿਰਜ੍ਝਨਕੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਗਰੰਯੇਵ ਸਮੋਸਰਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – ''ਪੁਰਿਸੋ ਮਗ੍ਗਕੁਸਲੋਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੪)।

ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਸਸੀਸੰ ਨਹਾਨੇਨ ਪਹੀਨਸੇਦਮਲਜਲ੍ਲਿਕਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਾਦਿਵਿਭੂਸਨਵਿਧਾਨੰ ਵਿਯ ਪਹੀਨਪਾਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮਸਮਾਯੋਗੋ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੇਦਮਲਜਲ੍ਲਿਕ੍ਕੰ ਵਿਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ ਪਠਮੰ ਅਨਾਚਾਰੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ, ਪਹੀਨਸੇਦਮਲਜਲ੍ਲਿਕਸ੍ਸ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਾਦਿਵਿਭੂਸਨਵਿਧਾਨੰ ਵਿਯ ਪਚ੍ਛਾ ਆਚਾਰੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤੁਕਾਮੋਪਿ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਨਾਚਾਰੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਯਿਕੋ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ**ਤਿ ਤਿਵਿਧੰ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ; **ਵਾਚਸਿਕੋ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ; **ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕੋ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ**ਤਿ ਤਦੁਭਯੰ। ਏਵੰ ਆਜੀਵਟ੍ਠਮਕਸੀਲਸ੍ਸੇਵ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੰ ਦਸ੍ਸੇਸਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨ ਕੇਵਲੰ ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਏਵ ਅਨਾਚਾਰੰ ਆਚਰਤਿ, ਮਨਸਾਪਿ ਆਚਰਤਿ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ''ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯੰ ਅਨਾਚਾਰੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਿਯੰ ਅਨਾਚਾਰੰ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਵੇਲੁਦਾਨੇਨਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵੇਲੁਦਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁਕੇਨ ਵੇਲੁਦਾਨੇਨ। ਵਿਹਾਰੇ ਉਟ੍ਠਿਤਞ੍ਹਿ ਅਰਞ੍ਞਤੋ ਵਾ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਰਕ੍ਖਿਤਗੋਪਿਤੰ ਵੇਲੁੰ 'ਏਵੰ ਮੇ ਪਚ੍ਚਯੰ ਦਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਨੰ ਦਾਤੁੰ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਜੀਵਿਤੰ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਅਨੇਸਨਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਤਿ। ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ

ਗਰਹਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯੇ ਚ ਅਪਾਯਪਰਿਪੂਰਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਿਕᩅੇਲੁਂ ਕੁਲਸਙ੍ਗਹਤ੍ਥਾਯ ਦਦਨ੍ਤੋ ਕੁਲਦੂਸਕਦੁਕ੍ਕਟਮਾਪਜ੍ਜਤਿ; ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਿਕਂ ਥੇਯ੍ਯਚਿਤ੍ਤੇਨ ਦਦਮਾਨੋ ਭਣ੍ਡਗ੍ਘੇਨ ਕਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਸਙ੍ਘਿਕੇਪਿ ਏਸੇᩅ ਨਯੋ। ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ ਇਸ੍ਸਰᩅਤਾਯ ਦੇਤਿ ਗਰੁਭਣ੍ਡᩅਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ।

ਕਤਰੋ ਪਨ ᩅੇਲੁ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ ਹੋਤਿ, ਕਤਰੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਯੋ ਤਾᩅ ਅਰੋਪਿਮੋ ਸਯਂਜਾਤਕੋ, ਸੋ ਸਙ੍ਘੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇਯੇᩅ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਨ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ; ਰੋਪਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ। ਸੋ ਪਨ ਪਮਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਤੇਲਨਾਲ਼ਿਪ੍ਪਮਾਣੋਪਿ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ, ਨ ਤਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤੇਲਨਾਲ਼ਿਯਾ ᩅਾ ਕਤ੍ਤਰਦਣ੍ਡੇਨ ᩅਾ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਫਾਤਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ᩅਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਫਾਤਿਕਮ੍ਮਂ ਤਦਗ੍ਘਨਕਂ ᩅਾ ਅਤਿਰੇਕਂ ᩅਾ ᩅਟ੍ਟਤਿ, ਊਨਕਂ ਨ ᩅਟ੍ਟਤਿ। ਹਤ੍ਥਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਉਦਕਾਹਰਣਮਤ੍ਤਂ ᩅਾ ਅਪ੍ਪਹਰਿਤਕਰਣਮਤ੍ਤਂ ᩅਾ ਨ ᩅਟ੍ਟਤਿ, ਤਂ ਥਾᩅਰਂ ਕਾਤੁਂ ᩅਟ੍ਟਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਤੋ ᩅਾ ਪਂਸੁਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ᩅਾ ਸੋਪਾਨਂ ᩅਾ ਅਤ੍ਥਰਾਪੇਤ੍ᩅਾ ᩅਿਸਮਟ੍ਠਾਨਂ ᩅਾ ਸਮਂ ਕਤ੍ᩅਾ ਗਹੇਤੁਂ ᩅਟ੍ਟਤਿ। ਫਾਤਿਕਮ੍ਮਂ ਅਕਤ੍ᩅਾ ਗਹਿਤੋ ਤਤ੍ਥ ᩅਸਨ੍ਤੇਨੇᩅ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ; ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਘਿਕਂ ਕਤ੍ᩅਾ ਠਪੇਤ੍ᩅਾ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਅਸਤਿਯਾ ਗਹੇਤ੍ᩅਾ ਗਤੇਨ ਯਤ੍ਥ ਗਤੋ ਸਰਤਿ, ਤਤੋ ਪਚ੍ਚਾਹਰਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਅਨ੍ਤਰਾ ਭਯਂ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤᩅਿਹਾਰੇ ਠਪੇਤ੍ᩅਾ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਮਨੁਸ੍ਸਾ ᩅਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ᩅਾ ᩅੇਲੁਂ ਯਾਚਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ 'ਸਙ੍ਘਿਕੋ'ਤਿ ਦਾਤੁਂ ਨ ᩅਿਸਹਨ੍ਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਯਾਚਨ੍ਤਿ ᩅਾ ਤਜ੍ਜੇਨ੍ਤਿ ᩅਾ। ਤਦਾ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ 'ਦਣ੍ਡਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ᩅਾ ਗਣ੍ਹਥਾ'ਤਿ ᩅਤ੍ਤੁਂ ᩅਟ੍ਟਤਿ; ᩅੇਲੁਦਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਸਚੇ ਤੇ ਦਣ੍ਡਕਮ੍ਮਤ੍ਥਾਯ ᩅਾਸਿਫਰਸੁਆਦੀਨਿ ᩅਾ ਖਾਦਨੀਯਭੋਜਨੀਯਂ ᩅਾ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਗਹੇਤੁਂ ਨ ᩅਟ੍ਟਤਿ। ᩅਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਦਙ੍ਢਗੇਹਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ᩅਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਨ ᩅਾਰੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ᩅੁਤ੍ਤਂ।

ਸਚੇ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ᩅੇਲੁਗੁਮ੍ਬੇ ᩅੇਲੁਦੂਸਿਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਅਕੋਟ੍ਟਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ ᩅੇਲੁ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਕਿਂ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਕੋਟ੍ਟੇਤੁਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ 'ਸਮਭਾਗਂ ਲਭਿਸ੍ਸਥਾ'ਤਿ ᩅਤ੍ਤਬ੍ਬਾ; ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿਯੇᩅ 'ਦ੍ᩅੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਲਭਿਸ੍ਸਥਾ'ਤਿ ᩅਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਏᩅਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ 'ਨਟ੍ਠੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਖਣੇ ਸਤਿ ਦਣ੍ਡਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਥ, ਕੋਟ੍ਟੇਤ੍ᩅਾ ਗਣ੍ਹਥਾ'ਤਿ ᩅਤ੍ਤਬ੍ਬਾ; ᩅੇਲੁਦਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ᩅੇਲੁਗੁਮ੍ਬੇ ਅਗ੍ਗਿਮ੍ਹਿ ਉਟ੍ਠਿਤੇਪਿ, ਉਦਕੇਨ ᩅੁਯ੍ਹਮਾਨᩅੇਲੂਸੁਪਿ ਏਸੇᩅ ਨਯੋ। ਰੁਕ੍ਖੇਸੁਪਿ ਅਯਮੇᩅ ਕਥਾਮਗ੍ਗੋ। ਰੁਕ੍ਖੋ ਪਨ ਸੂਚਿਦਣ੍ਡਕਪ੍ਪਮਾਣੋ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਘਿਕੇ ਰੁਕ੍ਖੇ ਕੋਟ੍ਟਾਪੇਤ੍ᩅਾ ਸਙ੍ਘਂ ਅਨਾਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ᩅਾਪਿ ਸਙ੍ਘਿਕਂ ਆᩅਾਸਂ ਕਾਤੁਂ ਲਬ੍ਭਤਿ। ᩅਚਨਪਥਚ੍ਛੇਦਨਤ੍ਥਂ ਪਨ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ᩅਾᩅ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

ਪੁਗ੍ਗਲਿਕਂ ਕਾਤੁਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਹਤ੍ਥਕਮ੍ਮਸੀਸੇਨ ਪਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਗੇਹੇ ਮਞ੍ਚਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤੀਸੁ ਗੇਹੇਸੁ ਏਕਂ ਗੇਹਂ ਲਭਤਿ। ਸਚੇ ਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਾ ਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਭੂਮਿ ਸਙ੍ਘਿਕਾ, ਏਕਂ ਗੇਹਂ ਕਤ੍ᩅਾ ਸਮਭਾਗਂ ਲਭਤਿ, ਦ੍ᩅੀਸੁ ਗੇਹੇਸੁ ਏਕਂ ਗੇਹਂ ਲਭਤਿ। ਸਙ੍ਘਿਕਰੁਕ੍ਖੇ ਸਙ੍ਘਿਕਂ ਆᩅਾਸਂ ਬਾਧੇਨ੍ਤੇ ਸਙ੍ਘਂ ਅਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਹਾਰੇਤੁਂ ᩅਟ੍ਟਤਿ, ਨ ᩅਟ੍ਟਤੀਤਿ? ᩅਟ੍ਟਤਿ। ᩅਚਨਪਥਚ੍ਛੇਦਨਤ੍ਥਂ ਪਨ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ᩅਾᩅ ਹਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਰੁਕ੍ਖਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤੋ ਲਾਭੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਹਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਪੁਗ੍ਗਲਿਕਰੁਕ੍ਖੇ ਸਙ੍ਘਿਕਂ ਆᩅਾਸਂ ਬਾਧੇਨ੍ਤੇ ਰੁਕ੍ਖਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਹਰਿਤੁਂ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਛੇਦਾਪੇਤ੍ᩅਾ ਹਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। 'ਰੁਕ੍ਖਂ ਮੇ ਦੇਥਾ'ਤਿ ਚੋਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਂ ਅਗ੍ਘਾਪੇਤ੍ᩅਾ ਮੂਲਂ ਦਾਤਬ੍ਬਂ। ਸਙ੍ਘਿਕੇ ਰੁਕ੍ਖੇ ਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾᩅਾਸਂ, ਪੁਗ੍ਗਲਿਕੇ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾᩅਾਸਂ ਬਾਧੇਨ੍ਤੇਪਿ ਏਸੇᩅ ਨਯੋ। ᩅਲ੍ਲਿਯਮ੍ਪਿ ਅਯਮੇᩅ ਕਥਾਮਗ੍ਗੋ। ᩅਲ੍ਲਿ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ᩅਿਕ੍ਕਾਯਤਿ, ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ। ਸਾ ਚ ਖੋ ਉਪਡ੍ਢਬਾਹੁਪ੍ਪਮਾਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ; ਤਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ᩅਲ੍ਲਿਖਣ੍ਡਂ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ ਨ ਹੋਤਿ।

ਪਤ੍ਤਦਾਨਾਦੀਸੁਪਿ **ਪਤ੍ਤਦਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁਕੇਨ ਪਤ੍ਤਦਾਨੇਨਾਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ᩅੇਲੁਦਾਨੇ ᩅੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇᩅ ᩅੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਗਰੁਭਣ੍ਡਤਾਯ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਯਂ ᩅਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਯਤ੍ਥ ᩅਿਕ੍ਕਾਯਤਿ, ਗਨ੍ਧਿਕਾਦਯੋ ਗਨ੍ਧਪਲਿᩅੇਠਨਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਾਦਿਸੇ ਦੁਲ੍ਲਭਟ੍ਠਾਨੇਯੇᩅ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ ਹੋਤਿ। ਏਸ ਤਾᩅ ਕਿਂਸੁਕਪਤ੍ਤਕਣ੍ਣਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਤਾਲਪਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ᩅਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

ਤਾਲਪਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਠਾਨੇ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਾਲਪਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਯਂਜਾਤੇ ਤਾਲਵਨੇ ਸਙ੍ਘੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ, ਨ ਤਤੋ ਪਰਂ। ਰੋਪਿਮਤਾਲੇਸੁ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ। ਤਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟਿਯਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਲਪ੍ਪਮਾਣੋਪਿ ਰਿਤ੍ਤਪੋਤ੍ਥਕੋ। ਤਿਣਮ੍ਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਤਿਣਂ ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਮੁਞ੍ਜਪਲਾਲਨਾਲ਼ਿਕੇਰਪਣ੍ਣਾਦੀਹਿਪਿ ਛਾਦੇਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿਪਿ ਤਿਣੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ। ਇਤਿ ਮੁਞ੍ਜਪਲਾਲਾਦੀਸੁ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਮੁਟ੍ਠਿਪ੍ਪਮਾਣਂ ਤਿਣਂ, ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਪਣ੍ਣਾਦੀਸੁ ਚ ਏਕਪਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਦਿਨ੍ਨਂ ਵਾ ਤਤ੍ਥਜਾਤਕਂ ਵਾ ਬਹਿਆਰਾਮੇ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਤਿਣਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਜਾਤਤਿਣਂ ਵਾ ਰਕ੍ਖਿਤਗੋਪਿਤਂ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਸਙ੍ਘਕਮ੍ਮੇ ਚ ਚੇਤਿਯਕਮ੍ਮੇ ਚ ਕਤੇ ਅਤਿਰੇਕਂ ਪੁਗ੍ਗਲਿਕਕਮ੍ਮੇ ਦਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਵੇਲ਼ੁਮ੍ਹਿਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਪੁਪ੍ਫਦਾਨੇ ''ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਰੁਕ੍ਖੇਸੁ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਗੁਭਤ੍ਤਵਤ੍ਥੇ ਉਪਨੇਨ੍ਤੁ, ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਸੇਨਾਸਨਪਟਿਸਙ੍ਖਰਣੇ ਉਪਨੇਨ੍ਤੂ''ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਯਮਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਏਵ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਰੁਭਣ੍ਡਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਰਤੀਰੇ ਸਾਮਣੇਰਾ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਰਾਸਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਪ੍ਫਭਾਜਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਗਣੇਤ੍ਵਾ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਕਰੋਤਿ, ਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਰਿਸਾਯ ਸਙ੍ਘਂ ਅਨਾਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾਵ ਦਾਤੁਂ ਲਭਤਿ; ਅਸਮ੍ਮਤੇਨ ਪਨ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾਵ ਦਾਤਬ੍ਬਂ। ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਨ ਕਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਦਾਤੁਂ ਲਭਤਿ, ਕਸ੍ਸ ਨ ਲਭਤੀਤਿ? ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਗੇਹਂ ਹਰਿਤ੍ਵਾਪਿ ਗੇਹਤੋ ਪਕ੍ਕੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾਪਿ 'ਵਤ੍ਥੁਪੂਜਂ ਕਰੋਥਾ'ਤਿ ਦਾਤੁਂ ਲਭਤਿ, ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਤ੍ਥਾਯ ਦਾਤੁਂ ਨ ਲਭਤਿ; ਸੇਸਞਾਤੀਨਂ ਪਨ ਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨ ਦਾਤਬ੍ਬਂ, ਪਕ੍ਕੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ 'ਪੂਜਂ ਕਰੋਥਾ'ਤਿ ਦਾਤਬ੍ਬਂ; ਸੇਸਜਨਸ੍ਸ ਪੂਜਨਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪਚ੍ਚਾਸੀਸਨ੍ਤੇਨ ਦਾਤਬ੍ਬਂ; ਪੁਪ੍ਫਦਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਵਿਹਾਰੇ ਬਹੂਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਵਿਹਾਰੇ ਬਹੂਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਪੂਜੇਥਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਵਚਨਮਤ੍ਤੇ ਦੋਸੋ ਨਤ੍ਥਿ। 'ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਖਾਦਨੀਯਭੋਜਨੀਯਂ ਆਦਾਯ ਆਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਵਦਤਿ, ਖਾਦਨੀਯਭੋਜਨੀਯਂ ਨ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ 'ਵਿਹਾਰੇ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ 'ਅਸੁਕਦਿਵਸੇ ਵਿਹਾਰਂ ਆਗਮਿਸ੍ਸਾਮ, ਸਾਮਣੇਰਾਨਂ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤੁਂ ਮਾ ਦੇਥਾ'ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਮਣੇਰਾਨਂ ਕਥੇਤੁਂ ਪਮੁਟ੍ਠਾ। ਸਾਮਣੇਰੇਹਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਾਨਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਮਯਂ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਅਸੁਕਦਿਵਸੇਯੇਵ ਆਰੋਚਯਿਮ੍ਹ – 'ਸਾਮਣੇਰਾਨਂ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤੁਂ ਮਾ ਦੇਥਾ'ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵਾਰਯਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ? ''ਸਤਿ ਮੇ ਪਮੁਟ੍ਠਾ, ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤਮਤ੍ਤਾਨੇਵ, ਤਾਵ ਨ ਪੂਜਾ ਕਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ''ਗਣ੍ਹਥ ਪੂਜੇਥਾ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਸਚੇ ਵਦਤਿ, ਆਮਿਸਂ ਨ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਮਣੇਰਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ''ਅਸੁਕਗਾਮਵਾਸਿਨੋ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਮਾ ਓਚਿਨਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਆਹਂਸੂਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਪਿ ਆਮਿਸਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਵਦਨ੍ਤਿ – ''ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਨ ਬਹੁਕਾ, ਸਾਮਣੇਰੇ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਹ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤੁਂ ਆਣਾਪੇਥਾ''ਤਿ। ''ਸਾਮਣੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖਾ ਲਦ੍ਧਾ; ਯੇ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਯਮੇਵ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਉਪਾਸਕਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਤਕਂ ਨਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸਾਮਣੇਰੇ ਪੁਤ੍ਤੇ ਵਾ ਭਾਤਿਕੇ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਾਪੇਤੁਂ ਦੋਸੋ ਨਤ੍ਥਿ; ਪੁਪ੍ਫਦਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ।

ਫਲਦਾਨੇ ਫਲਮ੍ਪਿ ਪੁਪ੍ਫਂ ਵਿਯ ਨਿਯਮਿਤਮੇਵ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ ਹੋਤਿ। ਵਿਹਾਰੇ ਬਹੁਕਮ੍ਹਿ ਫਲਾਫਲੇ ਸਤਿ ਅਫਾਸੁਕਮਨੁਸ੍ਸਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯਾਚਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ 'ਸਙ੍ਘਿਕ'ਨ੍ਤਿ ਦਾਤੁਂ ਨ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ ਪਰਿਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਂ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਫਲੇਹਿ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖੇਹਿ ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਤਿਕਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ – 'ਅਸੁਕੇਸੁ ਚ ਰੁਕ੍ਖੇਸੁ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਫਲਾਨਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾ, ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖੇਸੁ ਫਲਾਨਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾ ਨ ਵਾਰੇਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ। ਚੋਰਾ ਪਨ ਇਸ੍ਸਰਾ ਵਾ ਬਲਕ੍ਕਾਰੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾ ਨ ਵਾਰੇਤਬ੍ਬਾ; ਕੁਦ੍ਧਾ ਤੇ ਸਕਲਵਿਹਾਰਮ੍ਪਿ ਨਾਸੇਯ੍ਯੁਂ। ਆਦੀਨਵੋ ਪਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਸਿਨਾਨਦਾਨੇ ਸਿਨਾਨਚੁਣ੍ਣਾਨਿ ਕੋਟ੍ਟਿਤਾਨਿ ਨ ਗਰੁਭਣ੍ਡਾਨਿ। ਅਕੋਟ੍ਟਿਤੋ ਰੁਕ੍ਖਤ੍ਤਚੋਵ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ। ਚੁਣ੍ਣਂ ਪਨ ਅਗਿਲਾਨਸ੍ਸ ਰਜਨਨਿਪਕ੍ਕਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਗਿਲਾਨਸ੍ਸ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਚੁਣ੍ਣਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤਬ੍ਬਾ। ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਿ ਯਤ੍ਥ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ। ਸਾਪਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟਿਯਾ ਤਿਂਸਪਲਗੁਲ਼ਪਿਣ੍ਡਪ੍ਪਮਾਣਾਵ ਤਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨ ਗਰੁਭਣ੍ਡਨ੍ਤਿ।

ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਦਾਨੇ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਂ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਮੇਵ ਗਰੁਭਣ੍ਡਂ। ਯੇਸਂ ਸਾਮਣੇਰਾਨਂ ਸਙ੍ਘਤੋ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਵਾਰੋ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾਨਂ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਯੇਹਿ ਪਨ 'ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਾਨਿ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬਾਨੀ'ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਾਰਂ ਗਹਿਤਾਨਿ, ਤੇ ਅਤਿਰੇਕਾਨਿ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾਨਂ ਦਾਤੁਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਏਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਮਾਲ਼ਕਤੋ ਬਹੂਨਿ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਾਨਿ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਦੇਵਸਿਕਂ ਏਕੇਕਮੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਵਸਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਗਣਯਿਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਤਕਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਤਕਾਨੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ; ਅਨ੍ਤਰਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਸੁ ਵਾ ਆਗਤੇਸੁ ਦਿਸਂ ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤੇਨ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਠਪੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਚਾਟੁਕਮਜਤਾਯਾਤਿਆਦੀਸੁ ਚਾਟੁਕਮਜਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਾਸਂ ਵਿਯ ਨੀਚਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰਸ੍ਸ ਖਲਿਤਵਚਨਮ੍ਪਿ ਸਣ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਿਯਕਾਮਤਾਯ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹਵਚਨਂ। **ਮੁਗ੍ਗਸੂਪਜਤਾਯਾ**ਤਿ ਮੁਗ੍ਗਸੂਪਸਮਾਨਾਯ ਸਚ੍ਚਾਲਿਕੇਨ ਜੀਵਿਤਕਪ੍ਪਨਤਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਮੁਗ੍ਗਸੂਪੇ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇ ਬਹੂ ਮੁਗ੍ਗਾ ਪਾਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਥੋਕਾ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਸਚ੍ਚਾਲਿਕੇਨ ਜੀਵਿਤਕਪ੍ਪਕੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਬਹੁ ਅਲਿਕਂ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਕਂ ਸਚ੍ਚਂ। ਯਥਾ ਵਾ ਮੁਗ੍ਗਸੂਪਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਿਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਚ੍ਚਾਲਿਕਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਿਟ੍ਠਵਾਚਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ; ਸਿਙ੍ਘਾਟਕਂ ਵਿਯ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਧਾਰਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਸਾ ਮੁਸਾਵਾਦਿਤਾ ਮੁਗ੍ਗਸੂਪਜਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਪਾਰਿਭਟਯਤਾ**ਤਿ ਪਰਿਭਟਕਮ੍ਮਭਾਵੋ। ਪਰਿਭਟਸ੍ਸ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪਾਰਿਭਟਯਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਪਾਰਿਭਟਯਤਾ; ਅਲਙ੍ਕਾਰਕਰਣਾਦੀਹਿ ਦਾਰਕਕੀਲ਼ਾਪਨਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ।

ਜਙ੍ਘਪੇਸਨਿਕਨ੍ਤਿ ਗਾਮਨ੍ਤਰਦੇਸਨ੍ਤਰਾਦੀਸੁ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਗਿਹੀਨਂ ਸਾਸਨਪਟਿਸਾਸਨਹਰਣਂ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਜਙ੍ਘਪੇਸਨਿਕਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ, ਯੇ ਚਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਸਾਸਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਤ੍ਥਚਿ ਗਮਨਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਚੇਤਿਯਸ੍ਸ ਵਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਂ ਵਡ੍ਢਕੀਨਮ੍ਪਿ ਸਾਸਨਂ ਹਰਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ''ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮ, ਪੂਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਆਚਿਕ੍ਖਥਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ; ''ਅਸੁਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਨਾਮ ਦੇਥਾ''ਤਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਵਾ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਵਾ ਚੀਵਰਂ ਵਾ ਦੇਨ੍ਤਿ; ''ਵਿਹਾਰੇ ਪੂਜਂ ਕਰੋਥਾ''ਤਿ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਾਦੀਨਿ ਵਾ ਧਜਪਤਾਕਾਦੀਨਿ ਵਾ ਨੀਯਜਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਹਰਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਜਙ੍ਘਪੇਸਨਿਕਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਦਵਾਰੇ ਪਦਵਾਰੇ ਦੋਸੋ।

ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨਾਤਿ ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਵੇਲ਼ੁਦਾਨਾਦੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਕਮ੍ਮਂ ਪਿਣ੍ਡਪਟਿਪਿਣ੍ਡਕਮ੍ਮਂ ਸਙ੍ਘੁਪ੍ਪਾਦਚੇਤਿਯੁਪ੍ਪਾਦਉਪਟ੍ਠਾਪਨਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਾਨਂ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਤਕਪ੍ਪਨਕਕਮ੍ਮਾਨਂ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ। **ਬੁਦ੍ਧਪਟਿਕੁਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਗਰਹਿਤੇਨ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੇਨ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਅਨਾਚਾਰੋ ਨਾਮ ਕਥੀਯਤਿ। ਆਚਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੧੪. ਗੋਚਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਪਠਮਂ ਅਗੋਚਰਸ੍ਸ ਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਚ **ਗੋਚਰੋ**ਤਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਂ **ਗੋਚਰੋ,** ਅਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਂ **ਅਗੋਚਰੋ**। ਵੇਸਿਯਾ ਗੋਚਰੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੇਸਿਯਗੋਚਰੋ;** ਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਥਵਵਸੇਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਵੇਸਿਯਾ ਨਾਮ ਰੂਪੂਪਜੀਵਿਨਿਯੋ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਸੁਲਭਜ੍ਝਾਚਾਰਤਾਮਿਤ੍ਤਸਤ੍ਥਵਸਿਨੇਹਵਸੇਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਵੇਸਿਯਾਗੋਚਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ? ਆਰਕ੍ਖਵਿਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਏਵਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਚਿਰਂ ਰਕ੍ਖਿਤਗੋਪਿਤੋਪਿ ਸਮਣਧਮ੍ਮੋ ਕਤਿਪਾਹੇਨੇਵ ਨਸ੍ਸਤਿ; ਸਚੇਪਿ ਨ ਨਸ੍ਸਤਿ ਗਰਹਂ ਲਭਤਿ। ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਸੇਨ ਪਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇਨ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਂ। **ਵਿਧਵਾ** ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਮਤਪਤਿਕਾ ਵਾ ਪਵੁਤ੍ਥਪਤਿਕਾ ਵਾ। **ਥੁਲ੍ਲਕੁਮਾਰਿਯੋ**ਤਿ ਮਹਲ੍ਲਿਕਾ ਅਨਿਵਿਟ੍ਠਕੁਮਾਰਿਯੋ। **ਪਣ੍ਡਕਾ**ਤਿ ਲੋਕਾਮਿਸਨਿਸ੍ਸਿਤਕਥਾਬਹੁਲਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਕਿਲੇਸਾ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਨਪੁਂਸਕਾ। ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨੇ ਆਦੀਨਵੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਪਿਚ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਾਮ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ। ਤੇ

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਥਵਵਸੇਨ ਕਤਿਪਾਹੇਨੇਵ ਰਕ੍ਖਿਤਗੋਪਿਤਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਗਿਲਾਨਪੁਚ੍ਛਕੇਨ ਪਨ ਗਨ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪੂਜਨਤ੍ਥਾਯਪਿ ਓਵਾਦਦਾਨਤ੍ਥਾਯਪਿ ਗਨ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ।

ਪਾਨਾਗਾਰਨ੍ਤਿ ਸੁਰਾਪਾਨਘਰਂ। ਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨ੍ਤਰਾਯਕਰੇਹਿ ਸੁਰਾਸੋਣ੍ਡੇਹਿ ਅਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਹ ਸੋਣ੍ਡਵਸੇਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨ੍ਤਰਾਯੋ ਹੋਤਿ। **ਸਂਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਰਾਜੂਹੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ **ਰਾਜਾਨੋ**ਤਿ ਅਭਿਸਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤੁ ਅਨਭਿਸਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਯੇ ਰਜ੍ਜਂ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ। **ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਰਾਜੂਨਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਸਦਿਸਾਯ ਮਹਤਿਯਾ ਇਸ੍ਸਰਿਯਮਤ੍ਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ। **ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ**ਤਿ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨਾ ਬਾਹਿਰਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ। **ਤਿਤ੍ਥਿਯਸਾਵਕਾ**ਤਿ ਭਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਦਾਯਕਾ। ਏਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਗ੍ਗਜਾਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਨਨੁਲੋਮਿਕੇਨ ਸਂਸਗ੍ਗੇਨਾਤਿ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕਸਂਸਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਨਂ ਅਨਨੁਲੋਮੋ ਪਚ੍ਚਨੀਕਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਯੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨ੍ਤਰਾਯਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਸਲ੍ਲੇਖਪਰਿਹਾਨਿਞ੍ਚ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਹਸੋਕਿਤਾ, ਸਹਨਨ੍ਦਿਤਾ, ਸਮਸੁਖਦੁਕ੍ਖਤਾ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਯੋਗਂ ਆਪਜ੍ਜਨਤਾ, ਤਿਤ੍ਥਿਯਤਿਤ੍ਥਿਯਸਾਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਚ੍ਛਨ੍ਦਰੁਚਿਸਮਾਚਾਰਤਾ ਏਕਚ੍ਛਨ੍ਦਰੁਚਿਸਮਾਚਾਰਭਾਵਾਵਹੋ ਵਾ ਸਿਨੇਹਬਹੁਮਾਨਸਨ੍ਥਵੋ। ਤਤ੍ਥ ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਗ੍ਗੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨ੍ਤਰਾਯਂ ਕਰੋਤਿ। ਇਤਰੇਹਿ ਤਿਤ੍ਥਿਯਸਾਵਕੇਹਿ ਤੇਸਂ ਲਦ੍ਧਿਗਹਣਂ। ਤੇਸਂ ਪਨ ਵਾਦਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਲਦ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੇਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਅਪਰੇਨਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਗੋਚਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਯਾਨਿ ਵਾ ਪਨ ਤਾਨਿ ਕੁਲਾਨੀ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨੀ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸਦ੍ਧਾਵਿਰਹਿਤਾਨਿ; ਬੁਦ੍ਧੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ, ਸਙ੍ਘੋ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿ ਨ ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ। **ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਨ੍ਨਂ ਅਨਾਵਿਲਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। **ਅਕ੍ਕੋਸਕਪਰਿਭਾਸਕਾਨੀ**ਤਿ ਅਕ੍ਕੋਸਕਾਨਿ ਚੇਵ ਪਰਿਭਾਸਕਾਨਿ ਚ; 'ਚੋਰੋਸਿ, ਬਾਲੋਸਿ, ਮੂਲ੍ਹੋਸਿ, ਓਟ੍ਠੋਸਿ, ਗੋਣੋਸਿ, ਗਦ੍ਰਭੋਸਿ, ਆਪਾਯਿਕੋਸਿ, ਨੇਰਯਿਕੋਸਿ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤੋਸਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤੁਯ੍ਹਂ ਸੁਗਤਿ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਦਸਹਿ ਅਕ੍ਕੋਸਵਤ੍ਥੂਹਿ ਅਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ; 'ਹੋਤੁ, ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਪਹਰਿਸ੍ਸਾਮ, ਬਨ੍ਧਿਸ੍ਸਾਮ , ਵਧਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਭਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਰਿਭਾਸਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨਤ੍ਥਕਾਮਾਨੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਤ੍ਥਮੇਵ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਅਹਿਤਕਾਮਾਨੀ**ਤਿ ਅਹਿਤਮੇਵ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਹਿਤਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਅਫਾਸੁਕਕਾਮਾਨੀ**ਤਿ ਫਾਸੁਕਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਫਾਸੁਕਮੇਵ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਅਯੋਗਕ੍ਖੇਮਕਾਮਾਨੀ**ਤਿ ਚਤੂਹਿ ਯੋਗੇਹਿ ਖੇਮਂ ਨਿਬ੍ਭਯਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਭਯਮੇਵ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਭਿਕ੍ਖੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਾਮਣੇਰਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਿਕ੍ਖਮਾਨਸਾਮਣੇਰਿਯੋਪਿ। ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਰਣਗਤਾਨਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਸਾਨਂ ਤਾਨਿ ਅਨਤ੍ਥਕਾਮਾਨਿਯੇਵ। **ਤਥਾਰੂਪਾਨਿ ਕੁਲਾਨੀ**ਤਿ ਏਵਰੂਪਾਨਿ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲਾਦੀਨਿ ਕੁਲਾਨਿ। **ਸੇਵਤੀ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜੀਵਤਿ। **ਭਜਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ। **ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੀ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਵੇਸਿਯਾਦਿਗੋਚਰਸ੍ਸ ਵੇਸਿਯਾਦਿਕੋ, ਰਾਜਾਦਿਸਂਸਟ੍ਠਸ੍ਸ ਰਾਜਾਦਿਕੋ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਕੁਲਾਦਿਸੇਵਕਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਕੁਲਾਦਿਕੋ ਚਾਤਿ ਤਿਪ੍ਪਕਾਰੋਪਿ ਅਯੁਤ੍ਤਗੋਚਰੋ ਅਗੋਚਰੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਗੋਚਰਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੇਸਿਯਾਦਿਕੋ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਅਗੋਚਰੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਯਥਾਹ – ''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਗੋਚਰੋ ਪਰਵਿਸਯੋ? ਯਦਿਦਂ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੨) ਰਾਜਾਦਿਕੋ ਝਾਨਾਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਅਨੁਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਾਸਨਿਚਕ੍ਕਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤੋ ਚ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਕੁਲਾਦਿਕੋ ਸਦ੍ਧਾਹਾਨਿਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਸਾਵਹਨਤੋ ਅਗੋਚਰੋਤਿ।

ਗੋਚਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਨ ਵੇਸਿਯਗੋਚਰੋ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਓਪਾਨਭੂਤਾਨੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ **ਓਪਾਨਭੂਤਾਨੀ**ਤਿ ਉਦਪਾਨਭੂਤਾਨਿ; ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ, ਚਾਤੁਮਹਾਪਥੇ ਖਤਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਵਿਯ, ਯਥਾਸੁਖਂ ਓਗਾਹਨਕ੍ਖਮਾਨਿ

ਚਿਤ੍ਤਮਹਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗੇਹਸਦਿਸਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਗੇਹੇ ਕਾਲਤ੍ਥਮ੍ਭੋ ਯੁਤ੍ਤੋਯੇਵ । ਘਰਦ੍ਵਾਰਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਕਦਿਵਸਂ ਭੇਸਜ੍ਜਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਸਟ੍ਠਿ ਕਹਾਪਣਾਨਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ। **ਕਾਸਾਵਪਜ੍ਜੋਤਾਨੀ**ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਭਿਕ੍ਖੁਨੀਹਿ ਨਿਵਤ੍ਥਪਾਰੁਤਾਨਂ ਕਾਸਾਵਾਨਂਯੇਵ ਪਭਾਯ ਏਕੋਭਾਸਾਨਿ ਭੂਤਪਾਲਸੇਟ੍ਠਿਕੁਲਸਦਿਸਾਨਿ। **ਇਸਿਵਾਤਪਟਿਵਾਤਾਨੀ**ਤਿ ਗੇਹਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਇਸੀਨਂ ਚੀਵਰਵਾਤੇਨ ਚੇਵ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣਾਦਿਜਨਿਤਸਰੀਰਵਾਤੇਨ ਚ ਪਟਿਵਾਤਾਨਿ ਪਵਾਯਿਤਾਨਿ ਵਿਨਿਦ੍ਧੁਤਕਿਬ੍ਬਿਸਾਨਿ ਵਾ।

੫੧੫. **ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ** ਵ**ਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵਿਤਾ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਣੁਮਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਣੁਪ੍ਪਮਾਣਾ। ਵ**ਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਦੋਸਾ। **ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ** ਵ**ਜ੍ਜਾਨੀ**ਤਿ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਵਜ੍ਜਾਨਿ। **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਖੁਦ੍ਦਕਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ। **ਓਰਮਤ੍ਤਕਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਤੋਪਿ ਓਰਿਮਪ੍ਪਮਾਣਤ੍ਤਾ ਓਰਮਤ੍ਤਕਾਨਿ। **ਲਹੁਸਾਨੀ**ਤਿ ਲਹੁਕਾਨਿ। **ਲਹੁਸਮ੍ਮਤਾਨੀ**ਤਿ ਲਹੂਤਿ ਸਮ੍ਮਤਾਨਿ। **ਸਂਯਮਕਰਣੀਯਾਨੀ**ਤਿ ਸਂਯਮੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਪਟਿਕਮ੍ਮਾਨਿ। **ਸਂਵਰਕਰਣੀਯਾਨੀ**ਤਿ ਸਂਵਰੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਂਵਰੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਪਟਿਕਮ੍ਮਾਨਿ। **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਰਣੀਯਾਨੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਪਟਿਕਮ੍ਮਾਨਿ। **ਮਨਸਿਕਾਰਪਟਿਬਦ੍ਧਾਨੀ**ਤਿ ਮਨਸਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਪਟਿਕਮ੍ਮਾਨਿ। ਕਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨੀਤਿ? ਦੀਘਭਾਣਕਾਨਂ ਤਾਵ ਵਿਨਯਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇ

ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀ ਸੁਮਤ੍ਥੇਰੋ ਤਾਵ ਆਹ – ''ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਗਮਨੀਯਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਯਾਨਿ 'ਨ ਪੁਨ ਏਵਰੂਪਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਮਨਸਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਵਿਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮੇਤਂ ਕਥਿਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ ਪਨਸ੍ਸ ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨਾਹ – ''ਇਦਂ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸੀਲਸ੍ਸੇਵ ਭਾਜਨੀਯਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਲਹੁਕਂ ਦੁਕ੍ਕਟਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਂ ਇਧ ਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵੁਟ੍ਠਾਨਾਵਿਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮੇਤਂ ਕਥਿਤ''ਨ੍ਤਿ। **ਇਤਿਇਮੇਸੂ**ਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰੇਸੁ ਇਮੇਸੁ। ਵ**ਜ੍ਜਦਸ੍ਸਾਵੀ**ਤਿ ਵਜ੍ਜਤੋ ਦੋਸਤੋ ਦਸ੍ਸਨਸੀਲੋ। **ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸ ਭਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਭਯਤੋ ਦਸ੍ਸਨਸੀਲੋ। **ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ**ਤਿ ਇਧ ਨਿਨ੍ਦਾਵਹਨਤੋ, ਆਯਤਿਂ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤੋ, ਉਪਰਿਗੁਣਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਣਤੋ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਜਨਨਤੋ ਚ ਏਤੇਨ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਆਦੀਨਵਤੋ ਦਸ੍ਸਨਸੀਲੋ।

ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਾਵੀਤਿ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਸੀਲੋ। ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨ੍ਤਿ? ਆਚਰਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ ਤਾਵ ''ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਗਮਨੀਯਤਾਯ ਸਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਵਿਕਮ੍ਮਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਕਥਿਤਂ। ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ ਤਾਵ ''ਆਪਤ੍ਤਿਗਮਨੀਯਤਾਯ ਸਤਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਾਵਿਕਮ੍ਮਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਕਥਿਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਤਥਾਰੂਪੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਣੁਮਤ੍ਤਾਨਿ ਵਜ੍ਜਾਨਿ ਵਜ੍ਜਤੋ ਭਯਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨਾਮ। ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਯਂ ਨਯੋ ਕਥਿਤੋ – ਪਰਮਾਣੁ ਨਾਮ, ਅਣੁ ਨਾਮ, ਤਜ੍ਜਾਰੀ ਨਾਮ, ਰਥਰੇਣੁ ਨਾਮ, ਲਿਕ੍ਖਾ ਨਾਮ, ਊਕਾ ਨਾਮ, ਧਞ੍ਞਮਾਸੋ ਨਾਮ, ਅਙ੍ਗੁਲਂ ਨਾਮ, ਵਿਦਤ੍ਥਿ ਨਾਮ, ਰਤਨਂ ਨਾਮ, ਯਟ੍ਠਿ ਨਾਮ, ਉਸਭਂ ਨਾਮ, ਗਾਵੁਤਂ ਨਾਮ, ਯੋਜਨਂ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ **'ਪਰਮਾਣੁ'** ਨਾਮ ਆਕਾਸਕੋਟ੍ਠਾਸਿਕੋ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਨਾਗਚ੍ਛਤਿ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸੇਵ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। **'ਅਣੁ'** ਨਾਮ ਭਿਤ੍ਤਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਤਾਲਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਹਿ ਪਵਿਟ੍ਠਸੂਰਿਯਰਸ੍ਮੀਸੁ ਵਟ੍ਟਿ ਵਟ੍ਟਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। **'ਤਜ੍ਜਾਰੀ'** ਨਾਮ ਗੋਪਥਮਨੁਸ੍ਸਪਥਚਕ੍ਕਪਥੇਸੁ ਛਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਉਭੋਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। **'ਰਥਰੇਣੁ'** ਨਾਮ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਲ੍ਲੀਯਤਿ। **ਲਿਕ੍ਖਾ**ਦਯੋ ਪਾਕਟਾ ਏਵ। ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਪਰਮਾਣਵੋ ਏਕਸ੍ਸ ਅਣੁਨੋ ਪਮਾਣਂ। ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਅਣੂ ਏਕਾਯ ਤਜ੍ਜਾਰਿਯਾ ਪਮਾਣਂ। ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਤਜ੍ਜਾਰਿਯੋ ਏਕੋ ਰਥਰੇਣੁ। ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਰਥਰੇਣੂ ਏਕਾ ਲਿਕ੍ਖਾ। ਸਤ੍ਤ ਲਿਕ੍ਖਾ ਏਕਾ ਊਕਾ। ਸਤ੍ਤ ਊਕਾ ਏਕੋ ਧਞ੍ਞਮਾਸੋ। ਸਤ੍ਤਧਞ੍ਞਮਾਸਪ੍ਪਮਾਣਂ ਏਕਂ ਅਙ੍ਗੁਲਂ। ਤੇਨਙ੍ਗੁਲੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗੁਲਾਨਿ ਵਿਦਤ੍ਥਿ। ਦ੍ਵੇ ਵਿਦਤ੍ਥਿਯੋ ਰਤਨਂ। ਸਤ੍ਤ ਰਤਨਾਨਿ ਯਟ੍ਠਿ। ਤਾਯ ਯਟ੍ਠਿਯਾ ਵੀਸਤਿ ਯਟ੍ਠਿਯੋ ਉਸਭਂ। ਅਸੀਤਿ ਉਸਭਾਨਿ ਗਾਵੁਤਂ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਗਾਵੁਤਾਨਿ ਯੋਜਨਂ। ਤੇਨ ਯੋਜਨੇਨ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਯੋਜਨਸਤਸਹਸ੍ਸੁਬ੍ਬੇਧੋ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ। ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਣੁਮਤ੍ਤਂ ਵਜ੍ਜਂ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਯੋਜਨਸਤਸਹਸ੍ਸੁਬ੍ਬੇਧਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਸਦਿਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਟ੍ਠੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ – ਅਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਣੁਮਤ੍ਤਾਨਿ ਵਜ੍ਜਾਨਿ ਭਯਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨਾਮ। ਯੋਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਲਹੁਕਂ ਦੁਕ੍ਕਟਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਮਤ੍ਤਂ ਪਠਮਪਾਰਾਜਿਕਸਦਿਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਟ੍ਠੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ – ਅਯਂ ਅਣੁਮਤ੍ਤਾਨਿ ਵਜ੍ਜਾਨਿ ਵਜ੍ਜਤੋ ਭਯਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੧੬. **ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ**ਤਿਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਭਿਕ੍ਖੁਸਿਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ। ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਾਪਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਿਕ੍ਖਾ ਏਵ ਨਾਮ। **ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸਿਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਹਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ। ਸਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਾਧਾਰਣਾਪਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸਿਕ੍ਖਾ ਏਵ ਨਾਮ। ਸਾਮਣੇਰਸਿਕ੍ਖਮਾਨਸਾਮਣੇਰੀਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਵਿਟ੍ਠਾ। **ਉਪਾਸਕਸਿਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਉਪਾਸਕੇਹਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ। ਸਾ ਪਞ੍ਚਸੀਲਦਸਸੀਲਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। **ਉਪਾਸਿਕਾਸਿਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਉਪਾਸਿਕਾਹਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ। ਸਾਪਿ ਪਞ੍ਚਸੀਲਦਸਸੀਲਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਾ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਉਪਾਸਕਉਪਾਸਿਕਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾ ਯਾਵ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਏਵ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਸੇਸਸਿਕ੍ਖਾ ਪਨ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਇਤਿ ਇਮਾਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਸੂ**ਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾਸੁ ਏਤਾਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ। **ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਿਕ੍ਖਾਸਮਾਦਾਨੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਿਕ੍ਖਂ। **ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਿਕ੍ਖਂ। **ਅਸੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਅਸੇਸਂ; ਸਤਿਸਮ੍ਮੋਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸਾਪਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸ੍ਸ ਪੁਨ ਪਾਕਤਿਕਕਰਣਤੋ ਨਿਸ੍ਸੇਸਂ। **ਸਮਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਤਿ। **ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਏਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਪੂਰੇਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ''ਤਿ।

੫੧੭-੮. **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ**ਤਿਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਠਮਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਆਚਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਤਮਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

੫੧੯. **ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਡ੍ਢਰਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਂ; ਇਮਿਨਾ ਪਠਮਯਾਮਞ੍ਚੇਵ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਞ੍ਚ ਗਣ੍ਹਾਤਿ । ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਛਾ ਅਪਰਰਤ੍ਤਂ; ਇਮਿਨਾ ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮਞ੍ਚੇਵ ਪੁਰੇਭਤ੍ਤਞ੍ਚ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮੋ ਪਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨਿਦ੍ਦਾਕਿਲਮਥਵਿਨੋਦਨੋਕਾਸੋਤਿ ਨ ਗਹਿਤੋ। **ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਗਰਿਯਸ੍ਸ ਅਸੁਪਨਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਯੋਗਂ। **ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਤਂ ਅਨੁਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਸੇਵਨਂ ਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ। ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨਸ੍ਸ ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਵਸਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹੋ, ਮਜ੍ਝਨ੍ਹੋ, ਸਾਯਨ੍ਹੋਤਿ ਤਯੋਪਿ ਦਿਵਸਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਗਹਿਤਾ। **ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯਾ**ਤਿ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਦਿਵਸਂ ਇਮਿਨਾ ਇਰਿਯਾਪਥਦ੍ਵਯੇਨੇਵ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਵਰਣਤੋ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿਪਿ ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਸੋਧੇਤਿ ਪਰਿਮੋਚੇਤਿ। ਠਾਨਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਗਹਿਤਂ, ਚਙ੍ਕਮਨਿਸਜ੍ਜਾਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਮੇਵ। **ਪਠਮਯਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਲਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਠਮਯਾਮੇ। **ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਸ੍ਸ ਛਟ੍ਠਕੋਟ੍ਠਾਸਸਙ੍ਖਾਤੇ ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮੇ।

ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮਭੋਗੀਸੇਯ੍ਯਾ, ਪੇਤਸੇਯ੍ਯਾ, ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਾ, ਤਥਾਗਤਸੇਯ੍ਯਾਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਸੇਯ੍ਯਾ। ਤਤ੍ਥ ''ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਵਾਮੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਯਂ **ਕਾਮਭੋਗੀਸੇਯ੍ਯਾ**। ਤੇਸੁ ਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸੇਨ ਸਯਾਨੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ''ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪੇਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਾ ਸੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਯਂ **ਪੇਤਸੇਯ੍ਯਾ;** ਅਪ੍ਪਮਂਸਲੋਹਿਤਤ੍ਤਾ ਹਿ ਅਟ੍ਠਿਸਙ੍ਘਾਟਜਟਿਤਾ ਏਕੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸਯਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਉਤ੍ਤਾਨਾਵ ਸੇਨ੍ਤਿ। ਸੀਹੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਗਰਾਜਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੬) ਅਯਂ **ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਾ;** ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਹਿ ਸੀਹੋ ਮਿਗਰਾਜਾ ਦ੍ਵੇ ਪੁਰਿਮਪਾਦੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਦ੍ਵੇ ਪਚ੍ਛਿਮਪਾਦੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠਂ ਅਨ੍ਤਰਸਤ੍ਥਿਮ੍ਹਿ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਪਾਦਪਚ੍ਛਿਮਪਾਦਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠਾਨਂ ਠਿਤੋਕਾਸਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪੁਰਿਮਪਾਦਾਨਂ ਮਤ੍ਥਕੇ ਸੀਸਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਯਤਿ; ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਸਯਿਤ੍ਵਾ ਪਬੁਜ੍ਝਮਾਨੋ ਨ ਉਤ੍ਤਸਨ੍ਤੋ ਪਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਸੀਸਂ ਪਨ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਪਾਦਾਦੀਨਂ ਠਿਤੋਕਾਸਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ; ਸਚੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਠਾਨਂ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ 'ਨਯਿਦਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਜਾਤਿਯਾ ਨ ਸੂਰਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਯਤਿ, ਨ ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਮਤਿ; ਅਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇ ਪਨ 'ਤੁਯ੍ਹਂ ਜਾਤਿਯਾ ਚ ਸੂਰਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਰੂਪਮਿਦ'ਨ੍ਤਿ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠੋ ਉਟ੍ਠਾਯ ਸੀਹਵਿਜਮ੍ਭਿਤਂ ਵਿਜਮ੍ਭਿਤ੍ਵਾ ਕੇਸਰਭਾਰਂ ਵਿਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿਤ੍ਵਾ ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸੇਯ੍ਯਾ ਪਨ **ਤਥਾਗਤਸੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਾਸੁ ਇਧ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਾ ਆਗਤਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਇਰਿਯਾਪਥਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਮਸੇਯ੍ਯਾ ਨਾਮ।

ਪਾਦੇ ਪਾਦਨ੍ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਪਾਦੇ ਵਾਮਪਾਦੰ। **ਅਚ੍ਚਾਧਾਯਾ**ਤਿ ਅਤਿਆਧਾਯ ਈਸਕੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਗੋਪ੍ਫਕੇਨ ਹਿ ਗੋਪ੍ਫਕੇ ਜਾਣੁਨਾ ਵਾ ਜਾਣੁਮ੍ਹਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਿਯਮਾਨੇ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਗ੍ਗੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਾ ਅਫਾਸੁਕਾ ਹੋਤਿ; ਯਥਾ ਪਨ ਨ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟੇਤਿ, ਏਵੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਠਪਿਤੇ ਵੇਦਨਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਗ੍ਗੰ ਹੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਾ ਫਾਸੁਕਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਪਾਦੇ ਪਾਦੰ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯਾ''ਤਿ। **ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ**ਤਿ ਸਤਿਯਾ ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਜਾਨਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ। ਇਮਿਨਾ ਸੁਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕੰ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਕਥਿਤੰ। **ਉਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞੰ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਸੁਕਵੇਲਾਯ ਨਾਮ ਉਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵੰ ਉਟ੍ਠਾਨਵੇਲਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕੰ ਉਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞੰ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪੇਤ੍ਵਾ। ਏਵੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲੇਯੇਵ ਉਟ੍ਠਾਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤੋ।

੫੨੦-੫੨੧. **ਸਾਤਚ੍ਚੰ ਨੇਪਕ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਤਤੰ ਪਵਤ੍ਤਯਿਤਬ੍ਬਤੋ ਸਾਤਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵੀਰਿਯਞ੍ਚੇਵ ਪਰਿਪਾਕਗਤਤ੍ਤਾ ਨੇਪਕ੍ਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਯੁਤ੍ਤੋ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਪਵਤ੍ਤਯਮਾਨੋਯੇਵ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵੀਰਿਯੰ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕੰ ਕਥਿਤੰ, ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਵੀਰਿਯਗਤਿਕਾ ਏਵ; ਵੀਰਿਯੇ ਲੋਕਿਯਮ੍ਹਿ ਲੋਕਿਯਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੨੨. **ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਬੋਧਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖੇ ਭਵਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤਤਿੰਸ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸਮੂਹਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕਿਯਾਯਪਿ ਭਾਵਨਾਯ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਏਕਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨਸਮਤ੍ਥੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾਵ ਕਥਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

੫੨੩. ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਾਵ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪੁਰਤੋ ਗਮਨੰ। **ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤਨੰ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਚਤੂਸੁ ਇਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਗਮਨੇ ਤਾਵ ਪੁਰਤੋ ਕਾਯੰ ਅਭਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ, ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ। ਠਾਨੇਪਿ ਠਿਤਕੋਵ ਕਾਯੰ ਪੁਰਤੋ ਓਨਾਮੇਨ੍ਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ, ਪਚ੍ਛਤੋ ਅਪਨਾਮੇਨ੍ਤੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ। ਨਿਸਜ੍ਜਾਯਪਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕੋਵ ਆਸਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਅਙ੍ਗਾਭਿਮੁਖੋ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ, ਪਚ੍ਛਿਮਅਙ੍ਗਪ੍ਪਦੇਸੰ ਪਚ੍ਚਾਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ। ਨਿਪਜ੍ਜਾਯਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਕਾਰੀ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਕਾਰੀ। ਸੋ ਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਕਰੋਤੇਵ, ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਵਿਰਹਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਤੰ ਪਨ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਯਸ੍ਮਾ ਸਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਅਯਞ੍ਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਵਾ ਨ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ; ਸਤਿਯਾ ਪਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋਯੇਵ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ ਚੇਵ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ ਚ; ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਓਤਾਰੇਤਿ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ – ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ, ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ, ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ, ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਕਿਨ੍ਨੁ ਮੇ ਏਤ੍ਥ ਗਤੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਅਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ '**ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**'। ਤਤ੍ਥ ਚ 'ਅਤ੍ਥੋ'ਤਿ ਚੇਤਿਯਦਸ੍ਸਨਬੋਧਿਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਘਦਸ੍ਸਨਥੇਰਦਸ੍ਸਨਅਸੁਭਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਡ੍ਢਿ। ਚੇਤਿਯੰ ਵਾ ਬੋਧਿੰ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪੀਤਿੰ, ਸਙ੍ਘਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਙ੍ਘਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪੀਤਿੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਖਯਵਯਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਥੇਰੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਓਵਾਦੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ, ਅਸੁਭੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਖਯਵਯਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇਸੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਸਾਤ੍ਥੰ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਆਮਿਸਤੋਪਿ ਵਡ੍ਢਿ ਅਤ੍ਥੋਯੇਵ; ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਗਮਨੇ ਸਪ੍ਪਾਯਾਸਪ੍ਪਾਯੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ '**ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**', ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਚੇਤਿਯਦਸ੍ਸਨੰ ਤਾਵ ਸਾਤ੍ਥੰ। ਸਚੇ ਪਨ ਚੇਤਿਯਸ੍ਸ ਮਹਤਿਯਾ ਪੂਜਾਯ ਦਸਦ੍ਵਾਦਸਯੋਜਨਨ੍ਤਰੇ ਪਰਿਸਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ , ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਭਵਾਨੁਰੂਪੰ ਇਤ੍ਥਿਯੋਪਿ ਪੁਰਿਸਾਪਿ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਰੂਪਕਾਨਿ ਵਿਯ ਸਞ੍ਚਰਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਚਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ

ਲੋਭੋ, ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਪਟਿਘੋ, ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਨੇ ਮੋਹੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਾਯਸੰਸਗ੍ਗਾਪਤ੍ਤਿੰ ਵਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਜੀਵਿਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੰ ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਤੰ ਠਾਨੰ ਅਸਪ੍ਪਾਯੰ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਅਨ੍ਤਰਾਯਾਭਾਵੇ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਬੋਧਿਦਸ੍ਸਨੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਙ੍ਘਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਸਾਤ੍ਥੰ। ਸਚੇ ਪਨ ਅਨ੍ਤੋਗਾਮੇ ਮਹਾਮਣ੍ਡਪੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿੰ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰੇਨੇਵ ਜਨਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਚੇਵ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਤੰ ਠਾਨੰ ਅਸਪ੍ਪਾਯੰ ਹੋਤਿ; ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਭਾਵੇ ਸਪ੍ਪਾਯੰ ਹੋਤਿ। ਮਹਾਪਰਿਸਪਰਿਵਾਰਾਨੰ ਥੇਰਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਅਸੁਭਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਸਾਤ੍ਥੰ। ਤਦਤ੍ਥਦੀਪਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਇਦੰ ਵਤ੍ਥੁ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਦਹਰਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਮਣੇਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਤ੍ਥਾਯ ਗਤੋ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਮਗ੍ਗਾ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਸੁਭੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਦੇਵ ਪਾਦਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਤੀਣਿ ਫਲਾਨਿ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਦਹਰੋ ਤੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ''ਸਾਮਣੇਰਾ''ਤਿ ਪਕ੍ਕੋਸਿ। ਸੋ 'ਮਯਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵੇ ਕਥਾ ਨਾਮ ਨ ਕਥਿਤਪੁਬ੍ਬਾ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਦਿਵਸੇ ਉਪਰਿਵਿਸੇਸੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ''ਕਿੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਪਟਿਵਚਨੰ ਅਦਾਸਿ। ''ਏਹੀ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਕਵਚਨੇਨੇਵ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਿਨਾ ਤਾਵ ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਯਾ ਠਿਤੋਕਾਸੇ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਪੁਰਤ੍ਥਾਭਿਮੁਖੋ ਠਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਥਾ''ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ਤਥਾ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪਤ੍ਤਵਿਸੇਸਮੇਵ ਪਾਪੁਣਿ। ਏਵੰ ਏਕੰ ਅਸੁਭੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਜਨਾਨੰ ਅਤ੍ਥਾਯ ਜਾਤੰ। ਏਵੰ ਸਾਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਪਨੇਤੰ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਮਾਤੁਗਾਮਾਸੁਭੰ ਅਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਚ ਪੁਰਿਸਾਸੁਭੰ, ਸਭਾਗਮੇਵ ਸਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸਪ੍ਪਾਯਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਨਾਮ।

ਏਵੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸਾਤ੍ਥਸਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਪਨ ਅਟ੍ਠਤਿੰਸਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਰੁਚਿਯੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਗੋਚਰੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਗੋਚਰੇ ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਗਮਨੰ **'ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸਾਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥੰ ਇਦੰ ਚਤੁਕ੍ਕੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ –

ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਹਰਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਨ ਹਰਤਿ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਨ ਨੇਵ ਹਰਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਰਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤਿ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਵਸੰ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾ, ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮਯਾਮੇ ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮੇ ਸੇਯ੍ਯੰ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮੇਪਿ ਨਿਸਜ੍ਜਾਚਙ੍ਕਮੇਹਿ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਗੇਵ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਬੋਧਿਯਙ੍ਗਣਵਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖੇ ਉਦਕੰ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਾਨੀਯੰ ਪਰਿਭੋਜਨੀਯੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਵਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਖਨ੍ਧਕਵਤ੍ਤਾਨਿ ਸਮਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੋ ਸਰੀਰਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸੇਨਾਸਨੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਉਸੁਮੰ ਗਾਹਾਪੇਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਵੇਲਾਯ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸੀਸੇਨੇਵ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸੇਨਾਸਨਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋਵ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਚੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਹੋਤਿ ਤੰ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾਵ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੰ ਪਵਿਸਤਿ, ਅਞ੍ਞੰ ਚੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਹੋਤਿ ਸੋਪਾਨਮੂਲੇ ਠਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਹਿਤਭਣ੍ਡੰ ਵਿਯ ਤੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪੀਤਿੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੰ ਆਰੁਯ੍ਹ ਮਹਨ੍ਤੰ ਚੇਤਿਯੰ ਚੇ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਖੁਦ੍ਦਕੰ ਚੇ, ਤਥੇਵ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਚੇਤਿਯੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਯਙ੍ਗਣੰ ਪਤ੍ਤੇਨਾਪਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਵਿਯ ਨਿਪਚ੍ਚਾਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿ ਵਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸੋ ਏਵੰ ਚੇਤਿਯਞ੍ਚ ਬੋਧਿਞ੍ਚ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਾਮਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਪਟਿਸਾਮਿਤੰ ਭਣ੍ਡਕੰ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਾਮਸਮੀਪੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸੀਸੇਨੇਵ ਚੀਵਰੰ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਗਾਮੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ। ਅਥ ਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਅਯ੍ਯੋ ਨੋ ਆਗਤੋ'ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਸਨਸਾਲਾਯ ਵਾ ਗੇਹੇ ਵਾ ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਯਾਗੁੰ ਦਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਭਤ੍ਤੰ ਨ ਨਿਟ੍ਠਾਤਿ ਤਾਵ ਪਾਦੇ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਤੇਲੇਨ ਮਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤੋ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹੰ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਸੋਤੁਕਾਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਚੇਪਿ ਨ ਕਥਾਪੇਨ੍ਤਿ ''ਜਨਸਙ੍ਗਹਤ੍ਥੰ ਧਮ੍ਮਕਥਾ ਨਾਮ ਕਾਤਬ੍ਬਾਯੇਵਾ''ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਕਥਾ ਹਿ

ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸੀਸੇਨੇਵ ਆਹਾਰੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨੰ ਵਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨੇਹਿਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਅਨੁਗਤੋਵ ਗਾਮਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ।

ਅਥ ਨੰ ਪੁਰੇਤਰੰ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਗਾਮੇ ਕਤਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਾ ਸਾਮਣੇਰਦਹਰਭਿਕ੍ਖੂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਸ੍ਸ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਪੋਰਾਣਕਭਿਕ੍ਖੂ ਕਿਰ 'ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਆਚਰਿਯੋ'ਤਿ ਨ ਮੁਖੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨੇਵ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਕਿੰ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਮਾਤਿਪਕ੍ਖਤੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਪਿਤਿਪਕ੍ਖਤੋ''ਤਿ? ''ਕਿੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਥਾ''ਤਿ? ''ਤੁਮ੍ਹੇਸੁ ਏਤੇਸੰ ਪੇਮੰ ਬਹੁਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਆਵੁਸੋ, ਯੰ ਮਾਤਾਪਿਤੂਹਿਪਿ ਦੁਕ੍ਕਰੰ ਤੰ ਏਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮ੍ਪਿ ਨੋ ਏਤੇਸੰ ਸਨ੍ਤਕਮੇਵ, ਏਤੇਸੰ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਨੇਵ ਭਯੇ ਭਯੰ, ਨ ਛਾਤਕੇ ਛਾਤਕੰ ਜਾਨਾਮ। ਏਦਿਸਾ ਨਾਮ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਉਪਕਾਰਿਨੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਤੇਸੰ ਗੁਣੇ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ **'ਹਰਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤੀ'**ਤਿ।

ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਪਗੇਵ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ ਵਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋ ਪਜ੍ਜਲਤਿ, ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸਰੀਰਤੋ ਸੇਦਾ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਵੀਥਿੰ ਨਾਰੋਹਤਿ, ਸੋ ਪਗੇਵ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਵੇਗਸਾਵ ਚੇਤਿਯੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗੋਰੂਪਾਨੰ ਨਿਕ੍ਖਮਨਵੇਲਾਯਮੇਵ ਗਾਮੰ ਯਾਗੁਭਿਕ੍ਖਾਯ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਯਾਗੁੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨਸਾਲੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਿਵਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋਧਾਤੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਘਟਸਤੇਨ ਨ੍ਹਾਤੋ ਵਿਯ ਤੇਜੋਧਾਤੁਪਰਿਲ਼ਾਹਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸੀਸੇਨ ਯਾਗੁੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮੁਖਞ੍ਚ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਭਤ੍ਤੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮਨਸਿਕਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਟ੍ਠਾਨੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸੀਸੇਨ ਆਹਾਰੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੋਙ੍ਖਾਨੁਪੋਙ੍ਖੰ ਉਪਟ੍ਠਹਮਾਨੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ **'ਨ ਹਰਤਿ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤੀ'**ਤਿ। ਏਦਿਸਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਾਗੁੰ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਗਣਨਪਥੰ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾ। ਸੀਹਲ਼ਦੀਪੇਯੇਵ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਗਾਮੇਸੁ ਆਸਨਸਾਲਾਯ ਨ ਤੰ ਆਸਨੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਾਗੁੰ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

ਯੋ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਸਬ੍ਬਵਤ੍ਤਾਨਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧਚੇਤੋਖੀਲਵਿਨਿਬਨ੍ਧਬਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ 'ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿਪਿ ਸਞ੍ਞੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਗਾਮੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕੇਨ ਗਿਹੀਸੰਸਗ੍ਗੇਨ ਸੰਸਟ੍ਠੋ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਚ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚ ਤੁਚ੍ਛੋ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ **'ਨੇਵ ਹਰਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤੀ'**ਤਿ।

ਯੋ ਪਨਾਯੰ ''ਹਰਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਿਕਵਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਅਤ੍ਤਕਾਮਾ ਹਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸਮ੍ਪਿ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਤਿੰਸਮ੍ਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਏਕਤੋ ਵਸਨ੍ਤਾ ਕਤਿਕਵਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ – ''ਆਵੁਸੋ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਨ ਇਣਟ੍ਟਾ, ਨ ਭਯਟ੍ਟਾ, ਨ ਆਜੀਵਿਕਾਪਕਤਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ; ਦੁਕ੍ਖਾ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਾਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਗਮਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲੇਸੰ ਗਮਨੇਯੇਵ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਥ। ਠਾਨੇ, ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ, ਸਯਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲੇਸੰ ਸਯਨੇਯੇਵ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ।

ਤੇ ਏਵੰ ਕਤਿਕਵਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ, ਅਡ੍ਢਉਸਭਉਸਭਅਡ੍ਢਗਾਵੁਤਗਾਵੁਤਨ੍ਤਰੇਸੁ ਪਾਸਾਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਾਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਗਮਨੇ ਕਿਲੇਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਨੰ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਥਾ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸੋ 'ਅਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੁਯ੍ਹੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਵਿਤਕ੍ਕੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਨੁਚ੍ਛਵਿਕੰ ਤੇ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਚੋਦੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਭੂਮਿੰ ਓਕ੍ਕਮਤਿ। ਤਥਾ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਨਿਸੀਦਤੀਤਿ ਸੋ ਏਵ ਨਯੋ। ਅਰਿਯਭੂਮਿੰ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋਪਿ ਤੰ ਕਿਲੇਸੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋਵ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਾਦੰ ਉਦ੍ਧਰਤਿ, ਉਦ੍ਧਰਤਿ ਚੇ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਪਦੇਸਞ੍ਞੇਵ ਏਤਿ, ਆਲਿਨ੍ਦਕਵਾਸੀ ਮਹਾਫੁਸ੍ਸਦੇਵਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ। ਸੋ ਕਿਰ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਵਤ੍ਤੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤੋ ਏਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਕਸਨ੍ਤਾ ਚ ਵਪਨ੍ਤਾ ਚ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਾ ਚ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਥੇਰੰ ਤਥਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਯੰ

ਥੇਰੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਮਗ੍ਗਮੂਲ਼੍ਹੋ ਉਦਾਹੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਮੁਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਸਮੁਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੰ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਅਰਹਤ੍ਤਪਤ੍ਤਦਿਵਸੇ ਚਸ੍ਸ ਚਙ੍ਕਮਨਕੋਟਿਯੰ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਅਙ੍ਗੁਲੀਹਿ ਦੀਪੰ ਉਜ੍ਜਾਲੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਹਾਰਾਜਾਨੋ ਸਕ੍ਕੋ ਚ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਚ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਆਗਮਿੰਸੁ। ਤਞ੍ਚ ਓਭਾਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਨਵਾਸੀ ਮਹਾਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋ ਤੰ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਓਭਾਸੋ ਅਹੋਸਿ। ਕਿੰ ਸੋ ਓਭਾਸੋ''ਤਿ? ਥੇਰੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ''ਓਭਾਸੋ ਨਾਮ ਦੀਪੋਭਾਸੋਪਿ ਹੋਤਿ, ਮਣਿਓਭਾਸੋਪੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਮਾਹ। ਤਤੋ ''ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਥ ਤੁਮ੍ਹੇ''ਤਿ ਨਿਬਦ੍ਧੋ ''ਆਮਾ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਆਰੋਚੇਸਿ।

ਕਾਲ਼ਵਲ੍ਲਿਮਣ੍ਡਪਵਾਸੀ ਮਹਾਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ ਚ। ਸੋਪਿ ਕਿਰ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਵਤ੍ਤੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤੋ 'ਪਠਮੰ ਤਾਵ ਭਗਵਤੋ ਮਹਾਪਧਾਨੰ ਪੂਜੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਤ੍ਤ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਠਾਨਚਙ੍ਕਮਮੇਵ ਅਧਿਟ੍ਠਾਸਿ; ਪੁਨ ਸੋਲ਼ਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਵਤ੍ਤੰ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਸੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਯੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਾਦੰ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਧਤੇ ਪਾਦੇ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਗਾਮਸੀਮੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਗਾਵੀ ਨੁ ਖੋ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਨੁ ਖੋ'ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਨੀਯਪ੍ਪਦੇਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਚੀਵਰੰ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਕਚ੍ਛਕਨ੍ਤਰਤੋ ਉਦਕੇਨ ਪਤ੍ਤੰ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕਗਣ੍ਡੂਸੰ ਕਰੋਤਿ। ਕਿੰ ਕਾਰਣਾ? 'ਮਾ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੰ ਦਾਤੁੰ ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤੁੰ ਵਾ ਆਗਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ 'ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਹੋਥਾ'ਤਿ ਵਚਨਮਤ੍ਤੇਨਾਪਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਅਹੋਸੀ'ਤਿ। 'ਅਜ੍ਜ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਤਿਮੀ'ਤਿ ਦਿਵਸੰ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਗਣਨੰ ਵਾ ਪਞ੍ਹੰ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਪਨ ਉਦਕੰ ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਆਰੋਚੇਤਿ; ਸਚੇ ਦਿਵਸਾਦਿਪੁਚ੍ਛਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਿਕ੍ਖਮਨਵੇਲਾਯੰ ਗਾਮਦ੍ਵਾਰੇ ਨਿਟ੍ਠੁਭਿਤ੍ਵਾਵ ਯਾਤਿ।

ਕਲਮ੍ਬਤਿਤ੍ਥਵਿਹਾਰੇ ਵਸ੍ਸੂਪਗਤਾ ਪਞ੍ਞਾਸ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਯ ਚ। ਤੇ ਕਿਰ ਆਸਾਲ਼੍ਹਿਪੁਣ੍ਣਮਾਯੰ ਕਤਿਕਵਤ੍ਤੰ ਅਕੰਸੁ – ''ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਾਲਪਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ। ਗਾਮਞ੍ਚ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਨ੍ਤਾ ਉਦਕਗਣ੍ਡੂਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਿਸਿੰਸੁ, ਦਿਵਸਾਦੀਸੁ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿੰਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਨਿਟ੍ਠੁਭਨਟ੍ਠਾਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਜਾਨਿੰਸੁ – 'ਅਜ੍ਜ ਏਕੋ ਆਗਤੋ, ਅਜ੍ਜ ਦ੍ਵੇ'ਤਿ; ਏਵਞ੍ਚ ਚਿਨ੍ਤੇਸੁੰ – 'ਕਿਨ੍ਨੁ ਖੋ ਏਤੇ ਅਮ੍ਹੇਹੇਵ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿ ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮ੍ਪਿ? ਯਦਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਨ ਸਲ੍ਲਪਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਾ ਵਿਵਾਦਜਾਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਏਥ ਨੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਖਮਾਪੇਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਵਿਹਾਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਦ੍ਵੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕੋਕਾਸੇ ਨਾਦ੍ਦਸੰਸੁ। ਤਤੋ ਯੋ ਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸੋ ਆਹ – ''ਨ, ਭੋ, ਕਲਹਕਾਰਕਾਨੰ ਵਸਨੋਕਾਸੋ ਈਦਿਸੋ ਹੋਤਿ। ਸੁਸਮ੍ਮਟ੍ਠੰ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਬੋਧਿਯਙ੍ਗਣੰ, ਸੁਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨਿਯੋ, ਸੂਪਟ੍ਠਿਤੰ ਪਾਨੀਯਪਰਿਭੋਜਨੀਯ''ਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਤੋਵ ਨਿਵਤ੍ਤਾ। ਤੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨ੍ਤੋਤੇਮਾਸੇਯੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ ਮਹਾਪਵਾਰਣਾਯ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਵਾਰਣੰ ਪਵਾਰੇਸੁੰ।

ਏਵੰ ਕਾਲ਼ਵਲ੍ਲਿਮਣ੍ਡਪਵਾਸੀ ਮਹਾਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ, ਕਲਮ੍ਬੁਤਿਤ੍ਥਵਿਹਾਰੇ ਵਸ੍ਸੂਪਗਤਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਯ ਚ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਯੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਾਦੰ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ ਗਾਮਸਮੀਪੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਦਕਗਣ੍ਡੂਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੀਥਿਯੋ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਸੁਰਾਸੋਣ੍ਡਧੁਤ੍ਤਾਦਯੋ ਕਲਹਕਾਰਕਾ ਚਣ੍ਡਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਾਦਯੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੰ ਵੀਥਿੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਮਾਨੋ ਨ ਤੁਰਿਤਤੁਰਿਤੋ ਵਿਯ ਜਵੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਹਿ ਜਵਨਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਧੁਤਙ੍ਗੰ ਨਾਮ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਵਿਸਮਭੂਮਿਭਾਗਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਪਨ ਉਦਕਸਕਟੰ ਵਿਯ ਨਿਚ੍ਚਲੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਨੁਘਰੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਚ ਦਾਤੁਕਾਮੰ ਵਾ ਅਦਾਤੁਕਾਮੰ ਵਾ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੁੰ ਤਦਨੁਰੂਪੰ ਕਾਲੰ ਆਗਮੇਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋਗਾਮੇ ਵਾ ਬਹਿਗਾਮੇ ਵਾ ਵਿਹਾਰਮੇਵ ਵਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ , ਯਥਾਫਾਸੁਕੇ ਪਤਿਰੂਪੇ ਓਕਾਸੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ਅਕ੍ਖਬ੍ਭਞ੍ਜਨਵਣਾਲੇਪਨਪੁਤ੍ਤਮੰਸੂਪਮਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਆਹਾਰੰ ਆਹਾਰੇਤਿ ਨੇਵ ਦਵਾਯ, ਨ ਮਦਾਯ, ਨ ਮਣ੍ਡਨਾਯ, ਨ ਵਿਭੂਸਨਾਯ...ਪੇ॰... ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚਾਤਿ। ਭੁਤ੍ਤਾਵੀ ਚ ਉਦਕਕਿਚ੍ਚੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਭਤ੍ਤਕਿਲਮਥੰ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਪੁਰੇਭਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪੁਰਿਮਯਾਮੰ ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ '**ਹਰਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤਿ ਚਾ**'ਤਿ।

ਇਮੰ ਪਨ ਹਰਣਪਚ੍ਚਾਹਰਣਸਙ੍ਖਾਤੰ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਵਤ੍ਤੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤੋ, ਯਦਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਠਮਵਯੇ ਏਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਠਮਵਯੇ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਅਥ ਮਜ੍ਝਿਮਵਯੇ, ਨੋ ਚੇ ਮਜ੍ਝਿਮਵਯੇ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਅਥ ਪਚ੍ਛਿਮਵਯੇ, ਨੋ ਚੇ ਪਚ੍ਛਿਮਵਯੇ

ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਅਥ ਮਰਣਸਮਯੇ, ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਸਮਯੇ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਅਥ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਨੋ ਚੇ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ ਅਥ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾਵੇ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞੋ ਵਾ ਹੋਤਿ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਬਾਹਿਯੋ ਦਾਰੁਚੀਰਿਯੋ, ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ, ਧੁਤਙ੍ਗਧਰੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ, ਵਿਨਯਧਰੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਉਪਾਲਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਪੁਣ੍ਣੋ ਮਨ੍ਤਾਣਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਰੇਵਤੋ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਆਨਨ੍ਦੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਥੇਰੋ ਰਾਹੁਲੋ ਬੁਦ੍ਧਪੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਤੁਕ੍ਕੇ ਯ੍ਵਾਯਂ ਹਰਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਾਹਰਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਸ ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਪਨ ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨਂ **ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ**। ਤਂ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਵਾ ਯਥਾ ਅਨ੍ਧਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ 'ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਮਿ, ਮਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ'ਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤੋ 'ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਤੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਾਯੋਧਾਤੁ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਜਨਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰਵਸੇਨ ਅਯਂ ਕਾਯਸਮ੍ਮਤੋ ਅਟ੍ਠਿਸਙ੍ਘਾਤੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤੋ ਏਕੇਕਪਾਦੁਦ੍ਧਰਣੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ ਦ੍ਵੇ ਧਾਤੁਯੋ ਓਮਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਨ੍ਦਾ, ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਬਲਵਤਿਯੋ; ਤਥਾ ਅਤਿਹਰਣਵੀਤਿਹਰਣੇਸੁ। ਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਵਾਯੋਧਾਤੂਤਿ ਦ੍ਵੇ ਧਾਤੁਯੋ ਓਮਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਨ੍ਦਾ, ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਬਲਵਤਿਯੋ; ਤਥਾ ਸਨ੍ਨਿਕ੍ਖੇਪਨਸਨ੍ਨਿਰੁਜ੍ਝਨੇਸੁ ਤਤ੍ਥ ਉਦ੍ਧਰਣੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਅਤਿਹਰਣਂ ਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ; ਤਥਾ ਅਤਿਹਰਣੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵੀਤਿਹਰਣਂ, ਵੀਤਿਹਰਣੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ, ਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਨਿਕ੍ਖੇਪਨਂ, ਸਨ੍ਨਿਕ੍ਖੇਪਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਂ ਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ; ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਬ੍ਬਂ ਪਬ੍ਬਂ ਸਨ੍ਧਿ ਸਨ੍ਧਿ ਓਧਿ ਓਧਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਤਕਪਾਲੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤਿਲਂ ਵਿਯ ਪਟਪਟਾਯਨ੍ਤਾ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੋ ਏਕੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ? ਕਸ੍ਸ ਵਾ ਏਕਸ੍ਸ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨਂ? ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਧਾਤੂਨਂਯੇਵ ਗਮਨਂ, ਧਾਤੂਨਂ ਠਾਨਂ, ਧਾਤੂਨਂ ਨਿਸਜ੍ਜਾ, ਧਾਤੂਨਂ ਸਯਨਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਸਦ੍ਧਿਂ ਰੂਪੇਹਿ –

> ਅਞ੍ਞਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ।
> ਅਵੀਚਿਮਨੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਨਦੀਸੋਤੋਵ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ॥

ਏਵਂ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨਂ ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਨਾਮਾਤਿ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ **ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤੀ**ਤਿਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ।

ਆਲੋਕਿਤੇ ਵਿਲੋਕਿਤੇਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ **ਆਲੋਕਿਤਂ** ਨਾਮ ਪੁਰਤੋ ਪੇਕ੍ਖਨਂ, **ਵਿਲੋਕਿਤਂ** ਨਾਮ ਅਨੁਦਿਸਾਪੇਕ੍ਖਨਂ। ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਪਰਿ ਪਚ੍ਛਤੋ ਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ ਓਲੋਕਿਤਉਲ੍ਲੋਕਿਤਾਪਲੋਕਿਤਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਸਾਰੁਪ੍ਪਵਸੇਨ ਪਨ ਇਮਾਨੇਵ ਦ੍ਵੇ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਇਮਿਨਾ ਵਾ ਮੁਖੇਨ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਤਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ 'ਆਲੋਕੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ ਅਨੋਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ **'ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ'**। ਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਂ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

> ''ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾ ਦਿਸਾ ਆਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨਨ੍ਦੋ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਦਿਸਂ ਆਲੋਕੇਤਿ – 'ਏਵਂ ਮੇ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਦਿਸਂ ਆਲੋਕਯਤੋ ਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ''ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਦਿਸਾ, ਉਤ੍ਤਰਾ ਦਿਸਾ,

ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਿਸਾ, ਉਦ੍ਧਂ, ਅਧੋ, ਅਨੁਦਿਸਾ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨਨ੍ਨੋ ਅਨੁਦਿਸਂ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤਿ – ਏਵਂ ਮੇ ਅਨੁਦਿਸਂ ਅਨੁਵਿਲੋਕਯਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੯)।

ਅਪਿਚ ਇਧਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਚੇਤਿਯਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਸਾਤ੍ਥਕਤਾ ਚ ਸਪ੍ਪਾਯਤਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਵਿਜਹਨਮੇਵ **‘ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’**। ਤਸ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨੇਵ, ਕਸਿਣਾਦਿਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕੇਹਿ ਵਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸੀਸੇਨੇਵ ਆਲੋਕਨਵਿਲੋਕਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ।

ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਆਲੋਕੇਤਾ ਵਾ ਵਿਲੋਕੇਤਾ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ। ‘ਆਲੋਕੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਤੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਜਨਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰਵਸੇਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਅਕ੍ਖਿਦਲਂ ਅਧੋ ਸੀਦਤਿ, ਉਪਰਿਮਂ ਉਦ੍ਧਂ ਲਙ੍ਘੇਤਿ। ਕੋਚਿ ਯਨ੍ਤਕੇਨ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਏਵਂ ਪਜਾਨਨਂ ਪਨੇਤ੍ਥ **‘ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’** ਨਾਮ।

ਅਪਿਚ ਮੂਲਪਰਿਞ੍ਞਾਆਗਨ੍ਤੁਕਤਾਵਕਾਲਿਕਭਾਵਵਸੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਮੂਲਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਤਾਵ –

ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚੇਵ, ਦਸ੍ਸਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ।
ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ, ਜਵਨਂ ਭਵਤਿ ਸਤ੍ਤਮਂ॥

ਤਤ੍ਥ ਭਵਙ੍ਗਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ; ਤਂ ਆਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ; ਤਨ੍ਨਿਰੋਧਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਂ; ਤਨ੍ਨਿਰੋਧਾ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ; ਤਨ੍ਨਿਰੋਧਾ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ; ਤਨ੍ਨਿਰੋਧਾ ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ; ਤਨ੍ਨਿਰੋਧਾ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਜਵਨਂ ਜਵਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਜਵਨੇਪਿ ‘ਅਯਂ ਇਤ੍ਥੀ, ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਰਜ੍ਜਨਦੁਸ੍ਸਨਮੁਯ੍ਹਨਵਸੇਨ ਆਲੋਕਿਤਵਿਲੋਕਿਤਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਦੁਤਿਯਜਵਨੇਪਿ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਤਮਜਵਨੇਪਿ। ਏਤੇਸੁ ਪਨ, ਯੁਦ੍ਧਮਣ੍ਡਲੇ ਯੋਧੇਸੁ ਵਿਯ, ਹੇਟ੍ਠੁਪਰਿਯਵਸੇਨ ਭਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਤੇਸੁ ‘ਅਯਂ ਇਤ੍ਥੀ, ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਰਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨ ਆਲੋਕਿਤਵਿਲੋਕਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ **‘ਮੂਲਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ’** ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਰੂਪੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਨਵਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੁ ਅਵਸਾਨੇ ਜਵਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਗੇਹਭੂਤੇ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਆਗਨ੍ਤੁਕਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਯਥਾ ਪਰਗੇਹੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਯਾਚਿਤੁਂ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਗਨ੍ਤੁਕਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਗੇਹਸਾਮਿਕੇਸੁਪਿ ਤੁਣ੍ਹੀਮਾਸਿਨੇਸੁ ਆਣਾਕਰਣਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਗੇਹਭੂਤੇ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਸੁਪਿ ਅਰਜ੍ਜਨ੍ਤੇਸੁ ਅਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਅਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤੇਸੁ ਚ ਰਜ੍ਜਨਦੁਸ੍ਸਨਮੁਯ੍ਹਨਂ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ **‘ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਾਵਵਸੇਨ’** ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯਾਨਿ ਪਨੇਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਇਤ੍ਤਰਾਨਿ ਤਾਵਕਾਲਿਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਘਰੇ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਮਾਨੁਸਕੇਸੁ ਮਤੇਸੁ ਅਵਸੇਸਸ੍ਸ ਏਕਕਸ੍ਸ ਤਙ੍ਖਣਂਯੇਵ ਮਰਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ ਨਚ੍ਚਗੀਤਾਦੀਸੁ ਅਭਿਰਤਿ ਨਾਮ, ਏਵਮੇਵ ਏਕਦ੍ਵਾਰੇ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਸੁ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਮਤੇਸੁ ਅਵਸੇਸਸ੍ਸ ਤਙ੍ਖਣਞ੍ਞੇਵ ਮਰਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸਾਪਿ ਰਜ੍ਜਨਦੁਸ੍ਸਨਮੁਯ੍ਹਨਵਸੇਨ ਅਭਿਰਤਿ ਨਾਮ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ **‘ਤਾਵਕਾਲਿਕਭਾਵਵਸੇਨ’** ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਿਚ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸੇਨਪੇਤੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ਚੇਵ ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਦਸ੍ਸਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਫਸ੍ਸਾਦਿਕਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਸਮਵਾਯੇ ਆਲੋਕਨਵਿਲੋਕਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੋ ਏਕੋ ਆਲੋਕੇਤਿ? ਕੋ ਵਿਲੋਕੇਤਿ?

ਤਥਾ ਚਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ, ਰੂਪੰ ਰੂਪਾਯਤਨੰ, ਦਸ੍ਸਨੰ ਮਨਾਯਤਨੰ, ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੰ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਆਯਤਨਾਨੰ ਸਮਵਾਯੇ ਆਲੋਕਨਵਿਲੋਕਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੋ ਏਕੋ ਆਲੋਕੇਤਿ? ਕੋ ਵਿਲੋਕੇਤਿ?

ਤਥਾ ਚਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ, ਰੂਪੰ ਰੂਪਧਾਤੁ, ਦਸ੍ਸਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ। ਏਵਮੇਤਾਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਧਾਤੂਨੰ ਸਮਵਾਯੇ ਆਲੋਕਨਵਿਲੋਕਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੋ ਏਕੋ ਆਲੋਕੇਤਿ? ਕੋ ਵਿਲੋਕੇਤਿ?

ਤਥਾ ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ, ਰੂਪੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ, ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ, ਆਲੋਕੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ, ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਸਮਵਾਯੇ ਆਲੋਕਨਵਿਲੋਕਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੋ ਏਕੋ ਆਲੋਕੇਤਿ? ਕੋ ਵਿਲੋਕੇਤੀਤਿ? ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸੇਨਾਪਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇ ਪਸਾਰਿਤੇਤਿ ਪਬ੍ਬਾਨੰ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣੇ। ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਪਾਦਾਨੰ ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣਪਚ੍ਚਯਾ ਅਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ **'ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'**। ਤਤ੍ਥ ਹਤ੍ਥਪਾਦੇ ਅਤਿਚਿਰੰ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਵ ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਖਣੇ ਖਣੇ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਗ੍ਗਤੰ ਨ ਲਭਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਪਤਤਿ, ਵਿਸੇਸੰ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤਿ; ਕਾਲੇ ਸਮਿਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਪਸਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਗ੍ਗੰ ਹੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਫਾਤਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਿਸੇਸਮਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ। ਏਵੰ 'ਅਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ' ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਤ੍ਥੇ ਪਨ ਸਤਿਪਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਸਪ੍ਪਾਯੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ **'ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'**।

ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਨਯੋ – ਮਹਾਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੇ ਕਿਰ ਦਹਰਭਿਕ੍ਖੂ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੰ ਪਿਟ੍ਠਿਪਸ੍ਸੇ ਦਹਰਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰੇਕੋ ਦਹਰੋ ਹਤ੍ਥੰ ਪਸਾਰੇਨ੍ਤੋ ਕਾਯਸੰਸਗ੍ਗੰ ਪਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ ਗਿਹੀ ਜਾਤੋ। ਅਪਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਾਦੰ ਪਸਾਰੇਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿਮ੍ਹਿ ਪਸਾਰੇਸਿ। ਅਟ੍ਠਿੰ ਆਹਚ੍ਚ ਪਾਦੋ ਝਾਯਿ। ਅਪਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਮ੍ਮਿਕੇ ਪਸਾਰੇਸਿ। ਸੋ ਆਸੀਵਿਸੇਨ ਦਟ੍ਠੋ। ਅਪਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੀਵਰਕੁਟਿਦਣ੍ਡਕੇ ਪਸਾਰੇਸਿ। ਤੰ ਮਣਿਸਪ੍ਪੋ ਡੰਸਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਰੂਪੇ ਅਸਪ੍ਪਾਯੇ ਅਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਪਸਾਰੇਤਬ੍ਬੰ। ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ।

'ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ' ਪਨ ਮਹਾਥੇਰਵਤ੍ਥੁਨਾ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੰ – ਮਹਾਥੇਰੋ ਕਿਰ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਕਥਯਮਾਨੋ ਸਹਸਾ ਹਤ੍ਥੰ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਯਥਾਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਣਿਕੰ ਸਮਿਞ੍ਜੇਸਿ। ਤੰ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾ ਪੁਚ੍ਛਿੰਸੁ – ''ਕਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਹਸਾ ਹਤ੍ਥੰ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਯਥਾਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਣਿਕੰ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ? ''ਯਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮਨਸਿਕਾਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੋ, ਨ ਮੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਪੁਬ੍ਬੋ। ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਕਥਯਮਾਨੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਨ ਯਥਾਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮਿਞ੍ਜੇਸਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਨਾਮ ਏਵਰੂਪੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥਾਪਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਵਿਜਹਨਮੇਵ 'ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

'ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਸਮਿਞ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਵਾ ਪਸਾਰੇਨ੍ਤੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰੇਨ ਪਨ, ਸੁਤ੍ਤਾਕਡ੍ਢਨਵਸੇਨ ਦਾਰੁਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਪਾਦਚਲਨੰ ਵਿਯ, ਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣੰ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਪਰਿਜਾਨਨੰ ਪਨੇਤ੍ਥ **'ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞ'**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਙ੍ਘਾਟਿਚੀਵਰਾਨੰ ਨਿਵਾਸਨਪਾਰੁਪਨਵਸੇਨ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖਾਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਭੋਗੋ **'ਧਾਰਣੰ'** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਘਾਟਿਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਤਾਵ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਤੋ ''ਆਮਿਸਲਾਭੋ ਸੀਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਤਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋਯੇਵ ਚ ਅਤ੍ਥੋ 'ਅਤ੍ਥੋ' ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **'ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਉਣ੍ਹਪਕਤਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਚ ਚੀਵਰੰ ਸੁਖੁਮੰ ਸਪ੍ਪਾਯੰ, ਸੀਤਾਲੁਕਸ੍ਸ ਘਨੰ ਦੁਪਟ੍ਟੰ; ਵਿਪਰੀਤੰ ਅਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਜਿਣ੍ਣੰ ਅਸਪ੍ਪਾਯਮੇਵ। ਅਗ੍ਗਲਾਦਿਦਾਨੇਨ ਹਿਸ੍ਸ ਤੰ ਪਲਿਬੋਧਕਰੰ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਪਟ੍ਟੁਣ੍ਣਦੁਕੂਲਾਦਿਭੇਦੰ ਚੋਰਾਨੰ ਲੋਭਨੀਯਚੀਵਰੰ। ਤਾਦਿਸਞ੍ਹਿ ਅਰਞ੍ਞੇ ਏਕਕਸ੍ਸ ਨਿਵਾਸਨ੍ਤਰਾਯਕਰੰ ਜੀਵਿਤਨ੍ਤਰਾਯਕਰਞ੍ਚਾਪਿ ਹੋਤਿ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਯੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਸੇਵਮਾਨਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਅਸਪ੍ਪਾਯੰ ; ਵਿਪਰੀਤੰ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨੇਤ੍ਥ **'ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਵਿਜਹਨਵਸੇਨੇਵ ਚ **'ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਚੀਵਰੰ ਪਾਰੁਪਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰੇਨੇਵ ਪਨ ਚੀਵਰਪਾਰੁਪਨੰ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚੀਵਰਮ੍ਪਿ ਅਚੇਤਨੰ, ਕਾਯੋਪਿ ਅਚੇਤਨੋ। ਚੀਵਰੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਮਯਾ ਕਾਯੋ ਪਾਰੁਪਿਤੋ'ਤਿ, ਕਾਯੋਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਹੰ ਚੀਵਰੇਨ ਪਾਰੁਪਿਤੋ'ਤਿ। ਧਾਤੁਯੋਵ ਧਾਤੁਸਮੂਹੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਯ ਪੋਤ੍ਥਕਰੂਪਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨੇ ਵਿਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਨੇਵ ਸੁਨ੍ਦਰੰ ਚੀਵਰੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਕਾਤਬ੍ਬੰ , ਨ ਅਸੁਨ੍ਦਰੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਨਾਗਵਮ੍ਮਿਕਚੇਤਿਯਰੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਹਿ ਕੇਚਿ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਧੂਪਵਤ੍ਥਾਦੀਹਿ ਸਕ੍ਕਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਕੇਚਿ ਗੂਥਮੁਤ੍ਤਕਦ੍ਦਮਦਣ੍ਡਸਤ੍ਥਪ੍ਪਹਾਰਾਦੀਹਿ ਅਸਕ੍ਕਾਰੰ। ਨ ਤੇਹਿ ਨਾਗਵਮ੍ਮਿਕਰੁਕ੍ਖਾਦਯੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਵਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਨੇਵ ਸੁਨ੍ਦਰੰ ਚੀਵਰੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਅਸੁਨ੍ਦਰੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਵਸੇਨੇਤ੍ਥ **'ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਪਤ੍ਤਧਾਰਣੇਪਿ ਪਤ੍ਤੰ ਸਹਸਾਵ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਇਮੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੰ ਲਭਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵੰ ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਪਚ੍ਚਯਾ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਅਤ੍ਥਵਸੇਨ **'ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਕਿਸਦੁਬ੍ਬਲਸਰੀਰਸ੍ਸ ਪਨ ਗਰੁਪਤ੍ਤੋ ਅਸਪ੍ਪਾਯੋ; ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਚਤੁਪਞ੍ਚਗਣ੍ਠਿਕਾਹਤੋ ਦੁਬ੍ਬਿਸੋਧਨੀਯੋ ਅਸਪ੍ਪਾਯੋਵ। ਦੁਦ੍ਧੋਤਪਤ੍ਤੋ ਹਿ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ; ਤੰ ਧੋਵਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਚਸ੍ਸ ਪਲਿਬੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਮਣਿਵਣ੍ਣਪਤ੍ਤੋ ਪਨ ਲੋਭਨੀਯੋਵ ਚੀਵਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਸਪ੍ਪਾਯੋ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਪਨ ਲਦ੍ਧੋ, ਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਸੇਵਮਾਨਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਯੰ ਏਕਨ੍ਤਾਸਪ੍ਪਾਯੋਵ ਵਿਪਰੀਤੋ ਸਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨੇਤ੍ਥ **'ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਵਿਜਹਨਵਸੇਨੇਵ **'ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਪਤ੍ਤੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰਵਸੇਨੇਵ ਪਨ ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਤ੍ਤੋਪਿ ਅਚੇਤਨੋ, ਹਤ੍ਥਾਪਿ ਅਚੇਤਨਾ। ਪਤ੍ਤੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਹੰ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਗਹਿਤੋ'ਤਿ। ਹਤ੍ਥਾਪਿ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਪਤ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਗਹਿਤੋ'ਤਿ। ਧਾਤੁਯੋਵ ਧਾਤੁਸਮੂਹੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਸਣ੍ਡਾਸੇਨ ਅਗ੍ਗਿਵਣ੍ਣਪਤ੍ਤਗਹਣੇ ਵਿਯਾਤਿ। ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਵਸੇਨੇਤ੍ਥ **'ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਛਿਨ੍ਨਹਤ੍ਥਪਾਦੇ ਵਣਮੁਖੇਹਿ ਪਗ੍ਘਰਿਤਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਕਿਮਿਕੁਲੇ ਨੀਲਮਕ੍ਖਿਕਸਮ੍ਪਰਿਕਿਣ੍ਣੇ ਅਨਾਥਸਾਲਾਯੰ ਅਨਾਥਮਨੁਸ੍ਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਯਾਲੁਕਾ ਪੁਰਿਸਾ ਤੇਸੰ ਵਣਬਨ੍ਧਪਟ੍ਟਚੋਲ਼ਕਾਨਿ ਚੇਵ ਕਪਾਲਾਦੀਹਿ ਚ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ ਉਪਨਾਮੇਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚੋਲ਼ਕਾਨਿਪਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸਣ੍ਹਾਨਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਥੂਲਾਨਿ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਭੇਸਜ੍ਜਕਪਾਲਕਾਨਿਪਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸੁਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਦੁਸ੍ਸਣ੍ਠਾਨਾਨਿ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਨ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਸੁਮਨਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਵਾ। ਵਣਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਚੋਲ਼ਕੇਨ, ਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਗ੍ਗਹਣਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ

ਕਪਾਲਕੇਨ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮੇਵ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਣਚੋਲਕਂ ਵਿਯ ਚੀਵਰਂ, ਭੇਸਜ੍ਜਕਪਾਲਕਂ ਵਿਯ ਚ ਪਤ੍ਤਂ, ਕਪਾਲੇ ਭੇਸਜ੍ਜਮਿਵ ਚ ਪਤ੍ਤੇ ਲਦ੍ਧਭਿਕ੍ਖਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ – ਅਯਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਉਤ੍ਤਮਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਸਿਤਾਦੀਸੁ **ਅਸਿਤੇ**ਤਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਦਿਭੋਜਨੇ। **ਪੀਤੇ**ਤਿ ਯਾਗੁਆਦਿਪਾਨੇ। **ਖਾਯਿਤੇ**ਤਿ ਪਿਟ੍ਠਖਜ੍ਜਕਾਦਿਖਾਦਨੇ। **ਸਾਯਿਤੇ**ਤਿ ਮਧੁਫਾਣਿਤਾਦਿਸਾਯਨੇ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਨੇਵ ਦਵਾਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਵਿਧੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ‘ਅਤ੍ਥੋ’ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **‘ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਲੂਖਪਣੀਤਤਿਤ੍ਤਮਧੁਰਾਦੀਸੁ ਪਨ ਯੇਨ ਭੋਜਨੇਨ ਯਸ੍ਸ ਅਫਾਸੁ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ। ਯਂ ਪਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਂ, ਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਭੁਞ੍ਜਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਸਪ੍ਪਾਯਮੇਵ; ਵਿਪਰੀਤਂ ਸਪ੍ਪਾਯਂ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨੇਤ੍ਥ **‘ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’** ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਵਿਜਹਨਵਸੇਨੇਵ ਚ **‘ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਭੁਞ੍ਜਕੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰੇਨੇਵ ਪਨ ਪਤ੍ਤਪਟਿਗ੍ਗਹਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰੇਨੇਵ ਹਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੇ ਓਤਾਰਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰੇਨੇਵ ਆਲੋਪਕਰਣਂ, ਆਲੋਪਉਦ੍ਧਰਣਂ, ਮੁਖਵਿਵਰਣਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਨ ਕੋਚਿ ਕੁਞ੍ਚਿਕਾਯ, ਨ ਯਨ੍ਤਕੇਨ ਹਨੁਕਟ੍ਠਿਂ ਵਿਵਰਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰੇਨੇਵ ਆਲੋਪਸ੍ਸ ਮੁਖੇ ਠਪਨਂ, ਉਪਰਿਦਨ੍ਤਾਨਂ ਮੁਸਲਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਂ, ਹੇਟ੍ਠਾਦਨ੍ਤਾਨਂ ਉਦੁਕ੍ਖਲਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਂ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਹਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਨਂ ਤਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਜਿਵ੍ਹਾਯ ਤਨੁਕਖੇਲ਼ੋ ਮੂਲਜਿਵ੍ਹਾਯ ਬਹਲਖੇਲ਼ੋ ਮਕ੍ਖੇਤਿ। ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾਦਨ੍ਤਉਦੁਕ੍ਖਲੇ ਜਿਵ੍ਹਾਹਤ੍ਥਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਖੇਲ਼ਉਦਕਤੇਮਿਤਂ ਉਪਰਿਦਨ੍ਤਮੁਸਲਸਞ੍ਚੁਣ੍ਣਿਤਂ ਕੋਚਿ ਕਟਚ੍ਛੁਨਾ ਵਾ ਦਬ੍ਬਿਯਾ ਵਾ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵੇਸੇਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ; ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾਵ ਪਵਿਸਤਿ। ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਕੋਚਿ ਪਲਾਲਸਨ੍ਥਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ; ਵਾਯੋਧਾਤੁਵਸੇਨੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਠਿਤਂ ਠਿਤਂ ਕੋਚਿ ਉਦ੍ਧਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਂ ਜਾਲੇਤ੍ਵਾ ਪਚਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ; ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾਵ ਪਚ੍ਚਤਿ। ਪਕ੍ਕਂ ਪਕ੍ਕਂ ਕੋਚਿ ਦਣ੍ਡਕੇਨ ਵਾ ਯਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਬਹਿ ਨੀਹਾਰਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ; ਵਾਯੋਧਾਤੁਯੇਵ ਨੀਹਰਤਿ। ਇਤਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਅਤਿਹਰਤਿ ਚ ਵੀਤਿਹਰਤਿ ਚ ਧਾਰੇਤਿ ਚ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਿ ਚ ਸਞ੍ਚੁਣ੍ਣੇਤਿ ਚ ਵਿਸੋਸੇਤਿ ਚ ਨੀਹਰਤਿ ਚ। ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਧਾਰੇਤਿ ਚ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਿ ਚ ਸਞ੍ਚੁਣ੍ਣੇਤਿ ਚ ਵਿਸੋਸੇਤਿ ਚ ਨੀਹਰਤਿ ਚ। ਆਪੋਧਾਤੁ ਸਿਨੇਹੇਤਿ ਚ ਅਲ੍ਲਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨੁਪਾਲੇਤਿ। ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਅਨ੍ਤੋਪਵਿਟ੍ਠਂ ਪਰਿਪਾਚੇਤਿ। ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਅਞ੍ਜਸੋ ਹੋਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗਮਨ੍ਵਾਯ ਆਭੁਜਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਵਸੇਨੇਤ੍ਥ **‘ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਿਚ ਗਮਨਤੋ, ਪਰਿਯੇਸਨਤੋ, ਪਰਿਭੋਗਤੋ, ਆਸਯਤੋ, ਨਿਧਾਨਤੋ, ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਤੋ, ਪਰਿਪਕ੍ਕਤੋ, ਫਲਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਤੋ, ਸਮ੍ਮਕ੍ਖਨਤੋਤਿ ਏਵਂ ਦਸਵਿਧਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤੋਪੇਤ੍ਥ ‘ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਆਹਾਰਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ।

ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮੇਤਿ ਉਚ੍ਚਾਰਸ੍ਸ ਚ ਪਸ੍ਸਾਵਸ੍ਸ ਚ ਕਰਣੇ। ਤਤ੍ਥ ਪਕ੍ਕਕਾਲੇ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਕਲਸਰੀਰਤੋ ਸੇਦਾ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਭਮਨ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਏਕਗ੍ਗਂ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਰੋਗਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **‘ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਆਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਅਯਸੋ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਜੀਵਿਤਨ੍ਤਰਾਯੋ ਹੋਤਿ; ਪਤਿਰੂਪੇ ਠਾਨੇ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਸਪ੍ਪਾਯਂ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **‘ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’** ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਵਿਜਹਨਵਸੇਨੇਵ ਚ **‘ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ’** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰੇਨੇਵ ਪਨ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਪਕ੍ਕੇ ਗਣ੍ਡੇ ਗਣ੍ਡਭੇਦੇਨ ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਂ ਅਕਾਮਤਾਯ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਅਤਿਭਰਿਤਾ ਉਦਕਭਾਜਨਾ ਉਦਕਂ ਅਕਾਮਤਾਯ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਏਵਂ ਪਕ੍ਕਾਸਯਮੁਤ੍ਤਵਤ੍ਥੀਸੁ ਸਨ੍ਨਿਚਿਤਾ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਾ ਵਾਯੁਵੇਗਸਮੁਪ੍ਪੀਲਿਤਾ ਅਕਾਮਤਾਯਪਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਪਨਾਯਂ ਏਵਂ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੋ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵੋ ਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹੋਤਿ ਨ ਪਰਸ੍ਸ; ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਸਰੀਰਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋਵ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਕਿਂ? ਯਥਾ ਉਦਕਤੁਮ੍ਭਤੋ ਪੁਰਾਣਉਦਕਂ ਛਡ੍ਡੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਵ ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹੋਤਿ ਨ ਪਰੇਸਂ, ਕੇਵਲਂ ਪਟਿਜਗ੍ਗਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਵਸੇਨੇਤ੍ਥ **'ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ'** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਗਤਾਦੀਸੁ ਗਤੇਤਿ ਗਮਨੇ। **ਠਿਤੇ**ਤਿ ਠਾਨੇ। **ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ**ਤਿ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ। **ਸੁਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਸਯਨੇ। ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰਿਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਪਰੋਪਿ ਨਯੋ – ਏਕੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਕੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾਵ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਥਾ ਏਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੋ, ਨਿਸੀਦਨ੍ਤੋ, ਸਯਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤੋ ਸਯਤਿ। ਏਕੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾਵ ਸਯਤਿ।

ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਪਨ ਨ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤੀਤਿ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਦੀਪਯਿਂਸੁ। ਯੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਙ੍ਕਮਨਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਚਙ੍ਕਮਨਕੋਟਿਯਂ ਠਿਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ; 'ਪਾਚੀਨਚਙ੍ਕਮਨਕੋਟਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਚਙ੍ਕਮਨਕੋਟਿਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਏਤ੍ਥੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਚਙ੍ਕਮਨਕੋਟਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਾਪਿ ਪਾਚੀਨਚਙ੍ਕਮਨਕੋਟਿਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਏਤ੍ਥੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ, ਚਙ੍ਕਮਨਵੇਮਜ੍ਝੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਉਭੋ ਕੋਟਿਯੋ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਏਤ੍ਥੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ, ਚਙ੍ਕਮਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਠਾਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਏਤ੍ਥੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ, ਠਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਨਿਸਜ੍ਜਂ, ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਯਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਏਤ੍ਥੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋਯੇਵ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਾਰੇਤਿ; ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਉਟ੍ਠਾਤਿ – ਅਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਤਾਦੀਸੁ **ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ** ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ।

ਏਵਂ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਵਿਭੂਤਂ ਹੋਤਿ। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਵਿਭੂਤਂ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਤਾਵ ਚਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਠਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸਯਮਾਨੋ ਏਵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਯਤਿ – 'ਕਾਯੋ ਅਚੇਤਨੋ, ਮਞ੍ਚੋ ਅਚੇਤਨੋ। ਕਾਯੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ – ਅਹਂ ਮਞ੍ਚੇ ਸਯਿਤੋਤਿ। ਮਞ੍ਚੋਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ – ਮਯਿ ਕਾਯੋ ਸਯਿਤੋਤਿ। ਅਚੇਤਨੋ ਕਾਯੋ ਅਚੇਤਨੇ ਮਞ੍ਚੇ ਸਯਿਤੋ'ਤਿ। ਏਵਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਾਰੇਤਿ, ਪਬੁਜ੍ਝਮਾਨੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਪਬੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਯਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ।

ਜਾਗਰਿਤੇਤਿ ਜਾਗਰਣੇ। ਤਤ੍ਥ 'ਕਿਰਿਯਾਮਯਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਜਾਗਰਿਤਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ; ਕਿਰਿਯਾਮਯਪਵਤ੍ਤਵਲਞ੍ਜੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਾਗਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਛ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਜਗ੍ਗਨ੍ਤੋਪਿ ਜਾਗਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਭਾਸਿਤੇਤਿ ਕਥਨੇ। ਤਤ੍ਥ 'ਉਪਾਦਾਰੂਪਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਭਾਸਿਤਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ; ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਸਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਸੀਸੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋਪਿ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾ ਪਹਾਯ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਥਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋਪਿ ਭਾਸਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਤਿ ਅਕਥਨੇ। ਤਤ੍ਥ 'ਉਪਾਦਾਰੂਪਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਤਿ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ; ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਅਟ੍ਠਤਿਂਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਰੁਚਿਯਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਪਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋਪਿ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਏਕੋ ਇਰਿਯਾਪਥੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਆਗਤੋ। ਸੋ ਹੇਟ੍ਠਾ **ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਗਾਮਂ ਗਚ੍ਛਤੋ ਚ ਆਗਚ੍ਛਤੋ ਚ ਅਦ੍ਧਾਨਗਮਨਵਸੇਨ ਕਥਿਤੋ। **ਗਤੇ ਠਿਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਹਾਰੇ ਚੁਣ੍ਣਿਕਪਾਦੁਦ੍ਧਾਰਇਰਿਯਾਪਥਵਸੇਨ ਕਥਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੨੪. **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਸਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

੫੨੬. **ਸੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ? ਏਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਾਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਯੋਗਪਥਂ ਸਪ੍ਪਾਯਸੇਨਾਸਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਏਤ੍ਤਕਾ ਗੁਣਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ ਅਰਞ੍ਞਵਾਸੋ। ਯਸ੍ਸ ਪਨੇਤੇ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਨਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ। ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਹਿ ਅਰਞ੍ਞਵਾਸੋ ਕਾਲ਼ਮਕ੍ਕਟਅਚ੍ਛਤਰਚ੍ਛਦੀਪਿਮਿਗਾਦੀਨਂ ਅਟਵੀਵਾਸਸਦਿਸੋ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਇਚ੍ਛਾਯ ਠਤ੍ਵਾ ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਰਞ੍ਞਵਾਸਮੂਲਕੋ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ ਨਤ੍ਥਿ; ਅਰਞ੍ਞਵਾਸਞ੍ਚੇਵ ਆਰਞ੍ਞਕੇ ਚ ਦੂਸੇਤਿ; ਸਾਸਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਏਤ੍ਤਕਾ ਗੁਣਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੋ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ। ਸੋ ਹਿ ਅਰਞ੍ਞਵਾਸਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਸਕਲਅਰਞ੍ਞਵਾਸਂ ਉਪਸੋਭੇਤਿ, ਆਰਞ੍ਞਿਕਾਨਂ ਸੀਸਂ ਧੋਵਤਿ, ਸਕਲਸਾਸਨਂ ਪਸਾਰੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਾਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਯੋਗਪਥਂ ਸਪ੍ਪਾਯਸੇਨਾਸਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਸੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਭਜਤੀ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਵਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਂ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਂ। ਏਤਮੇਵ ਹਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਤਞ੍ਚ ਅਨਾਕਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨਾਕਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਙ੍ਕਿਣ੍ਣਂ ਅਸਮ੍ਬਾਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਸੇਨਾਸਨਸ੍ਸ ਸਾਮਨ੍ਤਾ ਗਾਵੁਤਮ੍ਪਿ ਅਡ੍ਢਯੋਜਨਮ੍ਪਿ ਪਬ੍ਬਤਗਹਨਂ ਵਨਗਹਨਂ ਨਦੀਗਹਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਕੋਚਿ ਅਵੇਲਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ – ਇਦਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇਪਿ ਅਨਾਕਿਣ੍ਣਂ ਨਾਮ। ਯਂ ਪਨ ਅਡ੍ਢਯੋਜਨਿਕਂ ਵਾ ਯੋਜਨਿਕਂ ਵਾ ਹੋਤਿ – ਇਦਂ ਦੂਰਤਾਯ ਏਵ ਅਨਾਕਿਣ੍ਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

੫੨੭. ਸੇਤਿ ਚੇਵ ਆਸਤਿ ਚ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸੇਨਾਸਨਂ**। ਤਸ੍ਸ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਮਞ੍ਚੋ ਪੀਠ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਮਞ੍ਚੋ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਞ੍ਚਾ – ਮਸਾਰਕੋ, ਬੁਨ੍ਦਿਕਾਬਦ੍ਧੋ, ਕੁਲ਼ੀਰਪਾਦਕੋ, ਆਹਚ੍ਚਪਾਦਕੋਤਿ। ਤਥਾ ਪੀਠਂ। **ਭਿਸੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚ ਭਿਸਿਯੋ – ਉਣ੍ਣਾਭਿਸਿ, ਚੋਲ਼ਭਿਸਿ, ਵਾਕਭਿਸਿ, ਤਿਣਭਿਸਿ, ਪਣ੍ਣਭਿਸੀਤਿ। **ਬਿਮ੍ਬੋਹਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੀਸੁਪਧਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਦਤ੍ਥਿਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਦੀਘਤੋ ਮਞ੍ਚਵਿਤ੍ਥਾਰਪ੍ਪਮਾਣਂ। **ਵਿਹਾਰੋ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਾ ਪਰਿਹਾਰਪਥਂ ਅਨ੍ਤੋਯੇਵ ਰਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਕਤਸੇਨਾਸਨਂ। **ਅਡ੍ਢਯੋਗੋ**ਤਿ ਸੁਪਣ੍ਣਵਙ੍ਕਗੇਹਂ। **ਪਾਸਾਦੋ**ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਕਣ੍ਣਿਕਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਤੋ ਦੀਘਪਾਸਾਦੋ। **ਅਟ੍ਟੋ**ਤਿ ਪਟਿਰਾਜਾਦਿਪਟਿਬਾਹਨਤ੍ਥਂ ਇਟ੍ਠਕਾਹਿ ਕਤੋ ਬਹਲਭਿਤ੍ਤਿਕੋ ਚਤੁਪਞ੍ਚਭੂਮਿਕੋ ਪਤਿਸ੍ਸਯਵਿਸੇਸੋ। **ਮਾਲ਼ੋ**ਤਿ ਭੋਜਨਸਾਲਸਦਿਸੋ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ੋ; ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਏਕਕੂਟਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਚਤੁਰਸ੍ਸਪਾਸਾਦੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਲੇਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਬ੍ਬਤਂ ਖਣਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਬ੍ਭਾਰਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੋਨਕਟ੍ਠਾਨੇ ਕੁਟ੍ਟਂ ਉਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਕਤਸੇਨਾਸਨਂ। **ਗੁਹਾ**ਤਿ ਭੂਮਿਦਰਿ ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਦੀਪਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਪਬ੍ਬਤਗੁਹਾ ਵਾ ਭੂਮਿਗੁਹਾ ਵਾ। **ਰੁਕ੍ਖਮੂਲ**ਨ੍ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ। **ਵੇਲ਼ੁਗੁਮ੍ਬੋ**ਤਿ ਵੇਲ਼ੁਗਚ੍ਛੋ। **ਯਤ੍ਥ ਵਾ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਏਤਾਨਿ ਮਞ੍ਚਾਦੀਨਿ ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ, ਯਂ ਤੇਸਂ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾਰਹਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਸੇਨਾਸਨਂ।

੫੨੮. **ਭਜਤੀ**ਤਿ ਉਪੇਤਿ। **ਸਮ੍ਭਜਤੀ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਅਨੁਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪੇਤਿ। **ਸੇਵਤੀ**ਤਿ ਨਿਵਾਸਨਵਸੇਨ ਸੇਵਤਿ **ਨਿਸੇਵਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਕ੍ਕਣ੍ਠਮਾਨੋ ਸਨ੍ਨਿਸਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੇਵਤਿ। **ਸਂਸੇਵਤੀ**ਤਿ ਸੇਨਾਸਨਵਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਸੇਵਤਿ।

੫੨੯. ਇਦਾਨਿ ਯਂ ਤਂ ਵਿਵਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਅਰਞ੍ਞਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਰਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਨਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਾਵ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਗਾਮਞ੍ਚ ਗਾਮੂਪਚਾਰਞ੍ਚ ਅਵਸੇਸਂ ਅਰਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੨) ਆਗਤਂ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਰਞ੍ਞਿਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਆਰਞ੍ਞਕਂ ਨਾਮ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਞ੍ਚਧਨੁਸਤਿਕਪਚ੍ਛਿਮ''ਨ੍ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੫੭੩) ਆਗਤਂ। ਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਪਨ ਉਭੋਪਿ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ ਨਾਮ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਰਞ੍ਞਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿ ਇਨ੍ਦਖੀਲਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ; ਇਨ੍ਦਖੀਲਤੋ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੩੦. ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਦੀਨਂ ਪਕਤਿਯਾ ਚ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਭਾਵਤੋ **ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂਯੇਵ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੁੰ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ **ਰੁਕ੍ਖਮੂਲ**ਨ੍ਤਿ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਸੀਤਚ੍ਛਾਯਂ ਵਿਵਿੱਤੁੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ। **ਪਬ੍ਬਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਲਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਉਦਕਸੋਣ੍ਡੀਸੁ ਉਦਕਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੀਤਾਯ ਰੁਕ੍ਖਚ੍ਛਾਯਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਾਨਾਦਿਸਾਸੁ ਖਾਯਮਾਨਾਸੁ ਸੀਤੇਨ ਵਾਤੇਨ ਬੀਜਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ ਹੋਤਿ। **ਕਨ੍ਦਰ**ਨ੍ਤਿ ਕਂ ਵੁੱਚਤਿ ਉਦਕਂ, ਤੇਨ ਦਰਿਤਂ ਉਦਕੇਨ ਭਿਨ੍ਨਂ ਪਬ੍ਬਤਪ੍ਪਦੇਸਂ; ਯਂ ਨਿਤੁਮ੍ਬਨ੍ਤਿਪਿ ਨਦੀਕੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਰਜਤਪਟ੍ਟਸਦਿਸਾ ਵਾਲਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਮਤ੍ਥਕੇ ਮਣਿਵਿਤਾਨਂ ਵਿਯ ਵਨਗਹਨਂ, ਮਣਿਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦਿਸਂ ਉਦਕਂ ਸਨ੍ਦਤਿ। ਏਵਰੂਪਂ ਕਨ੍ਦਰਂ ਓਰੁਯ੍ਹ ਪਾਨੀਯਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਸੀਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਾਲਿਕਂ ਉਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਂਸੁਕੂਲਚੀਵਰਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ ਹੋਤਿ। **ਗਿਰਿਗੁਹ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਬ੍ਬਤਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਂ, ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਵਾ ਉਮਙ੍ਗਸਦਿਸਂ ਮਹਾਵਿਵਰਂ। ਸੁਸਾਨਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੩੪) ਵੁੱਤੁੰ।

੫੩੧. ਵ**ਨਪਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਗਾਮਨ੍ਤਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਅਨੁਪਚਾਰਟ੍ਠਾਨਂ, ਯਤ੍ਥ ਨ ਕਸਨ੍ਤਿ ਨ ਵਪਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਵਨਪਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦੂਰਾਨਮੇਤਂ ਸੇਨਾਸਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਦੀਸੁ ਇਦਮੇਵੇਕਂ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਬ੍ਭੋਕਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਚ੍ਛਨ੍ਨਂ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਚੀਵਰਕੁਟਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਸਤਿ। **ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜ**ਨ੍ਤਿ ਪਲਾਲਰਾਸਿਂ। ਮਹਾਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜਤੋ ਹਿ ਪਲਾਲਂ ਨਿਕ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਭਾਰਲੇਣਸਦਿਸੇ ਆਲਯੇ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਗਚ੍ਛਗੁਮ੍ਬਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਉਪਰਿ ਪਲਾਲਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ; ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁੱਤੁੰ। ਵਨਪਤ੍ਥਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸਲੋਮਹਂਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਲੋਮਹਂਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਏਵਰੂਪਾਨਂ ਭੀਸਨਕਸੇਨਾਸਨਾਨਂ। **ਪਰਿਯਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦੂਰਭਾਵੇਨ ਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਠਿਤਾਨਂ। **ਨ ਮਨੁਸ੍ਸੂਪਚਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਸਨਵਪਨਵਸੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਚਰਿਤਬ੍ਬਂ ਵਨਨ੍ਤਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨਂ। **ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਲਦ੍ਧਵਿਵੇਕਸ੍ਸਾਦੇਹਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਸਿਤੁਂ ਨਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨਂ।

੫੩੨. ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦ**ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਸਦ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ।

੫੩੩. **ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸ**ਨ੍ਤਿ ਨਗਰਨਿਗ੍ਘੋਸਸਦ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤਂ ਸਦ੍ਦਟ੍ਠੇਨ ਏਕਂ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਯਦੇਵ ਤਂ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ ਤਦੇਵ ਤਂ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸ''ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੁੰ। **ਵਿਜਨਵਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਞ੍ਚਰਣਜਨਸ੍ਸ ਸਰੀਰਵਾਤੇਨ ਵਿਰਹਿਤਂ। **ਵਿਜਨਵਾਦ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ; ਅਨ੍ਤੋਜਨਵਾਦੇਨ ਵਿਰਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਂ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਂ, ਤਦੇਵ ਜਨਸਞ੍ਚਰਣੇਨ ਚ ਜਨਵਾਦੇਨ ਚ ਵਿਰਹਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਯਦੇਵ ਤਂ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਂ ਤਦੇਵ ਤਂ ਵਿਜਨਵਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੁੰ। **ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸੇਯ੍ਯਕ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਰਹਸ੍ਸਕਿਰਿਯਟ੍ਠਾਨਿਯਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਂ ਜਨਸਞ੍ਚਰਣਰਹਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਯਦੇਵ ਤਂ ਵਿਜਨਵਾਤਂ ਤਦੇਵ ਤਂ ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸੇਯ੍ਯਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੁੰ। **ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਵੇਕਾਨੁਰੂਪਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਂ ਨਿਯਮੇਨੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸੇਯ੍ਯਕਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਯਦੇਵ ਤਂ ਮਨੁਸ੍ਸਰਾਹਸੇਯ੍ਯਕਂ ਤਦੇਵ ਤਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪ''ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੁੰ।

੫੩੪. ਅਰਞ੍ਞਗਤਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਰਞ੍ਞਂ ਵੁੱਤੁਮੇਵ। ਤਥਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ। ਅਵਸੇਸਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ।

੫੩੫. **ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਊਰੁਬਦ੍ਧਾਸਨਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ। **ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯਾ**ਤਿ ਉਪਰਿਮਂ ਸਰੀਰਂ ਉਜੁਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਪਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੇ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿਂ ਪਟਿਪਾਦੇਤ੍ਵਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਮ੍ਮਮਂਸਨ੍ਹਾਰੂਨਿ ਨ ਪਣਮਨ੍ਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਯਾ ਤੇਸਂ ਪਣਮਨਪਚ੍ਚਯਾ ਖਣੇ ਖਣੇ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਾਸੁ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ ਹੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਪਰਿਪਤਤਿ, ਵੁਡ੍ਢਿਂ ਫਾਤਿਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ।

੫੩੬. **ਉਜੁਕੋ ਹੋਤਿ ਕਾਯੋ ਠਿਤੋ ਪਣਿਹਿਤੋ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਇਮਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤੁੰ।

੫੩੭. **ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਭਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਠਪਯਿਤ੍ਵਾ, ਮੁਖਸਮੀਪੇ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਯੰ ਸਤਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾ ਨਾਸਿਕਗ੍ਗੇ ਵਾ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਵਾ''ਤਿ। **ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਰੋਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵੇਮਜ੍ਝਪ੍ਪਦੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਯਤ੍ਥ ਨਾਸਿਕਵਾਤੋ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ; ਅਥ ਵਾ **ਪਰੀ**ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠੋ, **ਮੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਯਜਾਨਟ੍ਠੋ, **ਸਤੀ**ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੋ; ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯੰ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੬੪) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਸਙ੍ਖੇਪੋ ''ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਨਿਯਜਾਨੰ ਸਤਿੰ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ।

੫੩੮. ਅਭਿਜ੍ਝਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਯੇਵ। ਅਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਵਣ੍ਣਨਾ – **ਅਭਿਜ੍ਝੰ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯਾ**ਤਿ ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਲੋਕੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਰਾਗੰ ਪਹਾਯ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੩੯. **ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੇਨ, ਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸਦਿਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੪੧. **ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਯਥਾ ਨੰ ਸਾ ਮੁਞ੍ਚਤਿ ਚੇਵ, ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਚ ਨ ਪੁਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਏਵੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਦੇਸੁ ਪਨਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨ੍ਤੋ **ਸੋਧੇਤਿ,** ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **ਵਿਸੋਧੇਤਿ,** ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਪਰਿਸੋਧੇਤੀ**ਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਮੋਚੇਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੫੪੨-੫੪੩. **ਬ੍ਯਾਪਾਦਦੋਸੰ ਪਹਾਯਾ**ਤਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪੂਤਿਕੁਮ੍ਮਾਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪਕਤਿੰ ਜਹਤੀਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ। ਵਿਕਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਦੁਸ੍ਸਤਿ, ਪਰੰ ਵਾ ਪਦੂਸੇਤਿ ਵਿਨਾਸੇਤੀਤਿ ਪਦੋਸੋ। ਉਭਯਮੇਤੰ ਕੋਧਸ੍ਸੇਵਾਧਿਵਚਨੰ। ਤੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਯੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਸੋ ਪਦੋਸੋ; ਯੋ ਪਦੋਸੋ ਸੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ''ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਸ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੫੪੬. ਥਿਨੰ ਚਿਤ੍ਤਗੇਲਞ੍ਞੰ, ਮਿਦ੍ਧੰ ਚੇਤਸਿਕਗੇਲਞ੍ਞੰ; ਥਿਨਞ੍ਚ ਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ**। **ਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਸਨ੍ਤਤਾਯ ਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਇਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤ੍ਥ ਵਚਨਭੇਦੋ ਕਤੋ।

੫੪੯. **ਆਲੋਕਸਞ੍ਞੀ**ਤਿ ਰਤ੍ਤਿਮ੍ਪਿ ਦਿਵਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਾਲੋਕਸਞ੍ਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥਾਯ ਵਿਗਤਨੀਵਰਣਾਯ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ।

੫੫੦. **ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ**ਤਿ ਸਤਿਯਾ ਚ ਞਾਣੇਨ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਇਦੰ ਉਭਯੰ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾਯ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੫੫੩. ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧਤਾਯ ਪਨ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾਯ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਦੇਸੁ ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿਆਦੀਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਾਨੇਵ । ਤਤ੍ਥ **ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਕਾਰਣਾ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਇਦੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਕਭਾਵਪਰਿਚ੍ਚਜਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਨ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਪੁਨ ਅਨਾਦਿਯਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। **ਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਸਨ੍ਤਤਿਤੋ ਵਿਨਿਮੋਚਨਵਸੇਨ। **ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਠਾਨਾਭਾਵਵਸੇਨ। **ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਆਦਿਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। ਪਟਿਮੁਞ੍ਚਤੋ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਹੀਨਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਥਾਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨੇਵ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਸਨ੍ਤਤਿੰ ਨ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾਤਿ। **ਆਲੋਕਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸਪ੍ਪਭਾ ਹੋਤਿ। ਨਿਰਾਵਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਵਿਵਟਾ**। ਨਿਰੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਟ੍ਠੇਨ **ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ**। ਪਭਸ੍ਸਰਟ੍ਠੇਨ **ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ**।

੫੫੬. **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਦ੍ਧਤਾਕਾਰੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨਿਚ੍ਛਯਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਜ੍ਝਾਚਾਰੋ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ। ਇਧਾਪਿ ''ਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵਚਨਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੫੮. ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿਸ੍ਸ **ਤਿਣ੍ਣੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਅਨਿਮੁਗ੍ਗਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਤਸ੍ਸਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। **ਨਿਤ੍ਤਿਣ੍ਣੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਉਪਦ੍ਦਵੇ ਤਿਣ੍ਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। **ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਾਰਂ ਗਤੋ। **ਪਾਰਮਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤਦੇਵ ਪਾਰਂ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗੇਨ ਪਤ੍ਤੋਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਫਲਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੫੫੯. ਅਕਥਂਕਥੀਤਿ ‘ਕਥਮਿਦਂ ਕਥਮਿਦ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਕਥਂਕਥਾਯ ਵਿਰਹਿਤੋ। **ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਨ ਕਙ੍ਖਤੀ**ਤਿ ‘ਇਮੇ ਨੁ ਖੋ ਕੁਸਲਾ’ਤਿ ਕਙ੍ਖਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। **ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਨ ਕਿਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਕਿਲਮਤਿ। **ਅਕਥਂਕਥੀ ਹੋਤੀ**ਤਿ ‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਇਮੇ ਕੁਸਲਾ’ਤਿ ਕਥਂਕਥਾਯ ਰਹਿਤੋ ਹੋਤਿ। **ਨਿਕ੍ਕਥਂਕਥੀ ਵਿਗਤਕਥਂਕਥੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਥਂਕਥਾਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋਤਿ ਨਿਕ੍ਕਥਂਕਥੋ। ਵਿਗਤਾ ਕਥਂਕਥਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਿਗਤਕਥਂਕਥੋ**।

੫੬੨. ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਤਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਭੂਤੇ। ਤੇ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

੫੬੩. ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਇਮੇ ਨੀਵਰਣਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਪਿ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਾਤੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ‘ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ’ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਇਮਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

੫੬੪. ਵਿਵਿ**ਚ੍ਚੇ**ਵ **ਕਾਮੇਹੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੬੦) ਰੂਪਾਵਚਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਇਧੇਵ ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁਪਿ ਯਥਾ ਤਾਨਿ ਝਾਨਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ‘ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ ਝਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਂ ਝਾਨਂ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਵਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਪਸਾਦਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਾਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਸਾਦੋ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਤਂ ਤਂ ਝਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ।

੫੮੮. ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ‘ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤੀ’ਤਿਆਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਾਨਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿਆਦਿਉਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ **ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ**, ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ **ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ**, ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ **ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ**, ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ **ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ**, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਾ **ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ**, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਾ **ਵਿਭਜਨ੍ਤਿ**, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਭਾਵਂ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਞ੍ਚ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਸੋਤੂਨਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਜਨਯਨ੍ਤਾ **ਉਤ੍ਤਾਨਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ**, ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਇਮੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਸੋਤੂਨਂ ਅਞ੍ਞਾਣਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਧਮੇਨ੍ਤਾ **ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ**, ਉਪਰਿਭੂਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ**, ਤਤੋ ਅਪਰਿਹਾਨਿਭਾਵੇਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੬੩੩. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਆਗਤਨਯੇਨੇਵ ਤਨ੍ତਿ ਠਪਿਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਞਾਣਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਵਕਾਦਿਭੇਦੋਪਿ ਸਬ੍ਬੋ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸੋਯੇਵਾਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੬੩੮. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਞਾਣਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ତਿਕੇਸੁ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਞਾਣਾਨਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਕਾਲੇ ਫਲਕਾਲੇ ਵਾ ਸਿਯਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ। **ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਞਾਣਂ ਸਿਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੁਸਲਤੋ ਤੇਰਸ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਾਦਿਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਤੁਤ੍ਥਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਤ੍ਥਂ** ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਚਤੁਤ੍ਥਂ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਾਯਂ ਪਰਿਣਾਮੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਕਰਣੇ ਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਣਾਮੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਲਾਭੀ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਅਰਿਯਾਨਂ। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚੇਵ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ; ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਚੇਵ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਨਞ੍ਚ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ; ਅਨਾਗਾਮੀ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਚੇਵ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਨਞ੍ਚ ਤਿਣ੍ਣਂ; ਖੀਣਾਸਵੋ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਜਾਨਾਤਿ।

ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ''ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਖੀਣਾਸਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਿਂਸੁ, ਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਂਸੂ''ਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਨਾਗਤੇ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਜਾਨਨਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਜਾਨਨਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ''ਅਨਾਗਤੇ ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਖੀਣਾਸਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਨਕਾਲੇ

ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ, ‘‘ਅਨਾਗਤੇ ਸਙ੍ਖੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੮) ਨਯੇਨ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਚਤੁਕ੍ਕਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਚਤੁਕ੍ਕਂ** ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਕਿਰਿਯਤੋਪਿ ਤੇਸਂ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨਂ ਇਦਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਧਾਨਂ। **ਤੀਣਿ ਞਾਣਾਨਿ ਨਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਂ ਵਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਾਦਿਞਾਣਂ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਤੀਣਿ ਞਾਣਾਨਿ ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਪਨ ਸਿਯਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ; ਵੀਰਿਯਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਵਾ ਵੀਮਂਸਾਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਵਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ; ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਕਕਾਲੇ ਫਲਕਾਲੇ ਚ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਇਧਾਪਿ ਕੁਸਲਤੋ ਤੇਰਸਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਇਦ੍ਧਿਵਿਧਦਿਬ੍ਬਸੋਤਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਞ੍ਚੇਵ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਞ੍ਚ ਆਰੁਪ੍ਪਚਤੁਕ੍ਕਂ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਂ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਤਿ ਵਾ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਤੁਕ੍ਕਂ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਮਗ੍ਗਕਾਲੇ ਪਨ ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਂ; ਵੀਰਿਯਵੀਮਂਸਾਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ; ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਚੇਵ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਫਲਕਾਲੇ ਚ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਰਿਯਤੋਪਿ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਅਯਮੇਵ ਨਯੋ।

ਤੀਣਿ ਞਾਣਾਨਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤੀਤਾਦੀਸੁ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਆਰਬ੍ਭ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਤੋ ਤੇਰਸਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਕ੍ਕਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਚਤੁਕ੍ਕਂ ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਣਾਮਨੇ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ; ‘‘ਅਨਾਗਤੇ ਇਮਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਮਾ ਮਿਲਾਯਿਂਸੁ, ਦੀਪਾ ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਂਸੁ, ਏਕੋ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੁ, ਪਬ੍ਬਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੂ’’ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ; ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਾਯਪਰਿਣਾਮਨਕਾਲੇ ਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਤੀਤੇ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ; ਅਨਾਗਤੇ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ। ‘‘ਯਥਾ ਇਮਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਮਨੋਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਣਿਹਿਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਮੁਂ ਨਾਮ ਵਿਤਕ੍ਕਂ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਸੋ ਬਹੁਞ੍ਚੇਪਿ ਆਦਿਸਤਿ, ਤਥੇਵ ਤਂ ਹੋਤਿ ਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਨ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੧) ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਕਾਸਿਤਾ। ਅਦ੍ਧਾਨਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਤੀਤਕਮ੍ਮਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਚਤੁਕ੍ਕਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਤੁਕ੍ਕਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਕਿਰਿਯਤੋਪਿ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤੀਣਿ ਞਾਨਾਨਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣਾਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭੂਤੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਞਾਨਨ੍ਤਿ ਇਧਾਪਿ ਕੁਸਲਤੋ ਤੇਰਸਸੁ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਤ੍ਥੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣਮੇਵ।

ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਚਤੁਤ੍ਥੰ ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਣਾਮਨੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਾਯਪਰਿਣਾਮਨੇਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਰੰਮਣਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰੰਮਣੰ; ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਹਤ੍ਥਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ।

ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤਸਦ੍ਦਾਰੰਮਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰੰਮਣੰ, ਪਰਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਰੰਮਣਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ, ਉਭਯਵਸੇਨਾਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ।

ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣਮੇਵ।

ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰੰਮਣੰ, ਪਰਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਞੇਵ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ।

ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਾਰੰਮਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰੰਮਣੰ, ਪਰਸ੍ਸ ਰੂਪਾਰੰਮਣਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ, ਉਭਯਵਸੇਨਾਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ।

ਯਥਾਕੰਮੂਪਗਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੰਮਜਾਨਨਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰੰਮਣੰ, ਪਰਸ੍ਸ ਕੰਮਜਾਨਨਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ, ਉਭਯਵਸੇਨਾਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ।

ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਾਗਤੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਜਾਨਨਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰੰਮਣੰ, ਪਰਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਚੇਵ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ, ਉਭਯਵਸੇਨਾਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ।

ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਚਤੁਤ੍ਥੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣੰ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਚਤੁਤ੍ਥੰ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰੰਮਣੰ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਚਤੁਤ੍ਥੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰੰਮਣੰ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਤੁਤ੍ਥੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੰਮਣਮੇਵ। ਕਿਰਿਯਤੋਪਿ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਞਾਨੇਸੁ ਅਯਮੇਵ ਨਯੋਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਞਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੰਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇਪਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾਨੇਵ ਞਾਨਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ; ਅਭਿਧੰਮਭਾਜਨੀਯੇਪਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਪਿ। ਤਯੋਪਿ ਹਿ ਏਤੇ ਨਯਾ ਤੇਭੂਮਕਧੰਮਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ ਏਕਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾ ਏਵ। ਏਵਮਯੰ ਞਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟੰ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸੰਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਞਾਨਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੩. ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੨. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਚਤਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯੋ**ਤਿ ਫਰਣਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯੋ। ਏਤਾ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇ ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਫਰਨ੍ਤਿ, ਏਕਸਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਾ ਅਨਵਸੇਸਫਰਣਵਸੇਨ ਫਰਨ੍ਤੀਤਿ ਫਰਣਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨਾ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ। **ਚੇਤਸਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ। **ਏਕਂ ਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਦਿਸਾਯ। ਪਠਮਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਸਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਏਕਦਿਸਾਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸਤ੍ਤਫਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਫਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਵਿਹਰਤੀ**ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਤਥਾ ਦੁਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਦੀਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥੇਵ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਤੇਨੇਵ ਚ ਨਯੇਨ ਉਪਰਿਮਂ ਦਿਸਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਧੋ ਤਿਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਧੋਦਿਸਮ੍ਪਿ ਤਿਰਿਯਂਦਿਸਮ੍ਪਿ ਏਵਮੇਵ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਅਧੋ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ, **ਤਿਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਦਿਸਾ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਦਿਸਾਸੁ ਅਸ੍ਸਮਣ੍ਡਲੇ ਅਸ੍ਸਮਿਵ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਰੇਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਾਸਾਰੇਤਿਪੀਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਏਕਮੇਕਂ ਦਿਸਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਓਧਿਸੋ ਮੇਤ੍ਤਾਫਰਣਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। **ਸਬ੍ਬਧੀ**ਤਿਆਦਿ ਪਨ ਅਨੋਧਿਸੋ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਧੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮੁਕ੍ਕਟ੍ਠਮਿਤ੍ਤਸਪਤ੍ਤਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦੇਸੁ ਅਤ੍ਤਤਾਯ 'ਅਯਂ ਪਰਸਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਸਮਤਾਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ; ਅਥ ਵਾ **ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਈਸਕਮ੍ਪਿ ਬਹਿ ਅਵਿਕ੍ਖਿਪਮਾਨੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਵਨ੍ਤਂ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਲੋਕਂ।

ਵਿਪੁਲੇਨਾਤਿਏਵਮਾਦਿਪਰਿਯਾਯਦਸ੍ਸਨਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪੁਨ ''ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਓਧਿਸੋ ਫਰਣੇ ਵਿਯ ਪੁਨ 'ਤਥਾ'ਸਦ੍ਦੋ 'ਇਤਿ'ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਨ ''ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ; ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਵਾ ਏਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਪੁਲੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਫਰਣਵਸੇਨ ਵਿਪੁਲਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਭੂਮਿਵਸੇਨ ਪਨ ਤਂ **ਮਹਗ੍ਗਤਂ,** ਪਗੁਣਵਸੇਨ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ** , ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਪ੍ਪਹਾਨੇਨ **ਅਵੇਰਂ,** ਦੋਮਨਸ੍ਸਪ੍ਪਹਾਨਤੋ **ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਂ,** ਨਿਦ੍ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ''ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਠਪਿਤਾਯ ਮਾਤਿਕਾਯ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੪੩. ਇਦਾਨਿ ਯਦੇਤਂ ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਦਭਾਜਨੀਯਂ, ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਦੋਸਚਰਿਤਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਾਯਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਰੂਪੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਅਯਂ ਮੇਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਂ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਏਕਂ ਪੁਗ੍ਗਲ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਓਪਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਯਥਾ ਏਕਂ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਪੇਮਨੀਯਂ। **ਮਨਾਪ**ਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵੁਡ੍ਢਿਕਰਂ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਨ੍ਨਿਵਾਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਹਿਤੇਨ ਵਾ ਪਿਯੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਮਾਯੋਗੇਨ ਮਨਾਪੋ ਨਾਮ; ਦਾਨਸਮਾਨਤ੍ਤਤਾਹਿ ਵਾ ਪਿਯਤਾ, ਪਿਯਵਚਨਅਤ੍ਥਚਰਿਯਤਾਹਿ ਮਨਾਪਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤ੍ਥ ਪਿਯਤਾਯ ਇਮਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੇਤ੍ਤਾ ਸੁਖਂ ਫਰਤਿ, ਮਨਾਪਤਾਯ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਨ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਤੋ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨੁਪਾਲਿਤਾ ਮੇਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਉਪਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ – **ਪਿਯਂ ਮਨਾਪ**ਨ੍ਤਿ। **ਮੇਤ੍ਤਾਯੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਫਰੇਯ੍ਯ; ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਮੇਤ੍ਤਂ ਕਰੇਯ੍ਯ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਵਮੇਵ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਿਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਮੇਤ੍ਤਾਯੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਵਸੀਭਾਵਂ ਉਪਗਤਾਯ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਰਿਸਙ੍ਖਾਤੇਪਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਫਰਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮੇਤ੍ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ।

੬੪੪. **ਵਿਦਿਸਂ** ਵਾਤਿ ਪਦਂ ਤਿਰਿਯਂ ਵਾਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੬੪੫. **ਫਰਿਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ। **ਅਧਿਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਅਧਿਕਭਾਵੇਨ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ, ਯਥਾ ਮੁਤ੍ਤੁੰ ਸੁਮੁਤ੍ਤੁੰ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਸਾਰਿਤੰ ਸੁਵਿਤ੍ਥਤੰ ਤਥਾ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੪੮. **ਸਬ੍ਬਧਿ**ਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਤੀਣਿਪਿ ਏਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨੇਸੰ ਏਕਤੋਵ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

੬੫੦. ਵਿ**ਪੁਲਾ**ਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਯੰ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤੁੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਸਤ੍ਤਫਰਣਵਸੇਨ ਵਿਪੁਲੰ, ਤੰ ਨਿਯਮਤੋ ਭੂਮਿਵਸੇਨ **ਮਹਗ੍ਗਤੰ** ਹੋਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਮਹਗ੍ਗਤੰ ਤੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣਗੋਚਰਵਸੇਨ **ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ**। ਯੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਵਿਘਾਤਵਸੇਨ **ਅਵੇਰੰ**। ਯਞ੍ਚ ਅਵੇਰੰ ਤੰ ਵਿਹਤਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਾਯ **ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੰ**। ਤਸ੍ਮਾ ''ਯੰ ਵਿਪੁਲੰ ਤੰ ਮਹਗ੍ਗਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਵੇਰੋ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮਨੇਨ ਵਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ – ਯੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਸੋ ਅਵੇਰੋ ਮਨੋ; ਯੋ ਅਵੇਰੋ ਸੋ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੋਤਿ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਿਮੰ ਹੇਟ੍ਠਿਮੰ ਪਦੰ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ, ਉਪਰਿਮੰ ਵਾ ਉਪਰਿਮੰ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਤਿਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੫੩. **ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਏਕੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਦੁਗ੍ਗਤੰ ਦੁਰੂਪੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਕਰੁਣਾਯ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਰੂਪਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਬਲਵਕਾਰੁਞ੍ਞੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਦੁਗ੍ਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵੰ ਗਤੰ। **ਦੁਰੂਪੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਉਪੇਤੰ। ਗਤਿਕੁਲਭੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਤਮਭਾਵੇ ਠਿਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਗ੍ਗਤੋ, ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਉਪੇਤਤ੍ਤਾ ਤਮਪਰਾਯਣਭਾਵੇ ਠਿਤੋ ਦੁਰੂਪੇਤੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੬੩. **ਏਕੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਪਿਯੰ ਮਨਾਪ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਮੁਦਿਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਗਤਿਕੁਲਭੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਜੋਤਿਭਾਵੇ ਠਿਤੋ **ਪਿਯੋ**, ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਉਪੇਤਤ੍ਤਾ ਜੋਤਿਪਰਾਯਣਭਾਵੇ ਠਿਤੋ **ਮਨਾਪੋ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੭੩. **ਨੇਵ ਮਨਾਪੰ ਨ ਅਮਨਾਪ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਮਿਤ੍ਤਭਾਵੰ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ **ਨੇਵ ਮਨਾਪੋ**, ਅਮਿਤ੍ਤਭਾਵੰ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ **ਨ ਅਮਨਾਪੋ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨਮ੍ਪਿ ਏਤੇਸੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਕਥਿਤਮੇਵਾਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੰ ਕੁਸਲਤੋਪਿ ਵਿਪਾਕਤੋਪਿ ਕਿਰਿਯਤੋਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਭਾਜਿਤਨਯੇਨੇਵ ਭਾਜਿਤੰ। ਅਤ੍ਥੋਪਿਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਮੇਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਤੀਸੁ ਤਿਕੇਸੁ ਨਵਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਵ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇਪਿ ਲੋਕਿਯਾ ਏਵ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯੋ ਕਥਿਤਾ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇਪਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਪਿ। ਤਯੋਪਿ ਹਿ ਏਤੇ ਨਯਾ ਲੋਕਿਯਤ੍ਤਾ ਏਕਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾ ਏਵ। ਏਵਮਯੰ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿਵਟ੍ਟੰ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੪. ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੭੦੩. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਪਦਾਨਿ; ਸਿਕ੍ਖਾਕੋਟ੍ਠਾਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਿਚ ਉਪਰਿ ਆਗਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾ। ਪਞ੍ਚਸੁ ਪਨ ਸੀਲਙ੍ਗੇਸੁ ਯਙ੍ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਙ੍ਗਂ ਤਾਸਂ ਸਿਕ੍ਖਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਪਦਨ੍ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਨਂ ਪਦਤ੍ਤਾ **ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ**ਤਿ ਪਾਣਸ੍ਸ ਅਤਿਪਾਤਾ ਘਾਤਨਾ ਮਾਰਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੇਰਮਣੀ**ਤਿ ਵਿਰਤਿ। **ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ**ਤਿ ਅਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਦਾਨਾ; ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਹਰਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਾਮੇਸੂ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੁ। **ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮਵਸੇਨ ਲਾਮਕਾਚਾਰਾ। **ਮੁਸਾਵਾਦਾ**ਤਿ ਅਭੂਤਵਾਦਤੋ। **ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸੁਰਾ**ਤਿ ਪਿਟ੍ਠਸੁਰਾ, ਪੂਵਸੁਰਾ, ਓਦਨਸੁਰਾ, ਕਿਣ੍ਣਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਸਮ੍ਭਾਰਸਂਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਪਞ੍ਚ ਸੁਰਾ। **ਮੇਰਯ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਪ੍ਫਾਸਵੋ, ਫਲਾਸਵੋ, ਗੁਲ਼ਾਸਵੋ, ਮਧ੍ਵਾਸਵੋ, ਸਮ੍ਭਾਰਸਂਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਪਞ੍ਚ ਆਸਵਾ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਮਦਨੀਯਟ੍ਠੇਨ **ਮਜ੍ਜਂ**। ਯਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਤਂ ਪਿਵਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਪਮਾਦਕਾਰਣਤ੍ਤਾ **ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਂ;** ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਮਾਤਿਕਾਨਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ।

੭੦੪. ਪਦਭਾਜਨੀਯੇ ਪਨ **ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਵਿਰਤਿਯੇਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ, ਚੇਤਨਾਪਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਦੁਤਿਯਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨ ਕੇਵਲਂ ਏਤੇਯੇਵ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ, ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਰੋਪਣ੍ਣਾਸਧਮ੍ਮਾਪਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤਿਯਨਯੋਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਤਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਰਿਯਾਯਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਸਿਕ੍ਖਾਪਦਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਰਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ। ਸਾ ਹਿ ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਾ, ਨੋ ਚੇਤਨਾ। ਵਿਰਮਨ੍ਤੋ ਚ ਤਾਯ ਏਵ ਤਤੋ ਤਤੋ ਵਿਰਮਤਿ, ਨ ਚੇਤਨਾਯ। ਚੇਤਨਂ ਪਨ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਤਥਾ ਸੇਸਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ। ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਕਾਲੇ ਹਿ ਵੇਰਚੇਤਨਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਵਿਰਤਿਕਾਲੇਪਿ ਸੁਸੀਲ੍ਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਗਹਿਤਾਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਏਤੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਞਾਣਸਮੁਤ੍ਤੇਜਨਤ੍ਥਂ ਇਮੇਸਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਤੋ, ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਵੇਦਨਾਤੋ, ਮੂਲਤੋ, ਕਮ੍ਮਤੋ, ਸਾਵਜ੍ਜਤੋ, ਪਯੋਗਤੋ ਚ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ '**ਧਮ੍ਮਤੋ**'ਤਿ ਪਞ੍ਚਪੇਤੇ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਯੋ ਚੇਤਨਾਧਮ੍ਮਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। '**ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ**' ਪਞ੍ਚਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਏਵ।

'**ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ**' ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣੋ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ। ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਰਮ੍ਮਣੋ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੋ ਵਾ। ਸੁਰਾਪਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ।

'**ਵੇਦਨਾਤੋ**' ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੋ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਤਿਵੇਦਨਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤੋ ਸੁਖਵੇਦਨਂ ਹੋਤਿ, ਭੀਤਕਾਲੇ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਂ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਤੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਂ। ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਸੁਖਵੇਦਨੋ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨੋ ਵਾ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਵਿਯ ਤਿਵੇਦਨੋ। ਸੁਰਾਪਾਨਂ ਸੁਖਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਦਨਂ।

'**ਮੂਲਤੋ**' ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਦੋਸਮੋਹਮੂਲੋ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਕਾਲੇ ਲੋਭਮੋਹਮੂਲਂ, ਕਿਞ੍ਚਿਕਾਲੇ ਦੋਸਮੋਹਮੂਲਂ। ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਲੋਭਮੋਹਮੂਲੋ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਕਿਞ੍ਚਿਕਾਲੇ ਲੋਭਮੋਹਮੂਲੋ, ਕਿਞ੍ਚਿਕਾਲੇ ਦੋਸਮੋਹਮੂਲੋ। ਸੁਰਾਪਾਨਂ ਲੋਭਮੋਹਮੂਲਂ।

‘ਕਮ੍ਮਤੋ’ ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ। ਸੇਸਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ।

‘ਸਾਵਜ੍ਜਤੋ’ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਅਤ੍ਥਿ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਤਥਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਨਿ। ਤੇਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ।

ਅਯਂ ਪਨ ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਕੁਨ੍ਥਕਿਪਿਲ੍ਲਿਕਸ੍ਸ ਹਿ ਵਧੋ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਤਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰਸ੍ਸ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ; ਸੋਪਿ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਤਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰਾਯ ਸਕੁਣਿਕਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ; ਤਤੋ ਗੋਧਾਯ, ਤਤੋ ਸਸਕਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਮਿਗਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਗਵਯਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਅਸ੍ਸਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਹਤ੍ਥਿਸ੍ਸ ਵਧੋ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਤਤੋਪਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲਮਨੁਸ੍ਸਸ੍ਸ , ਤਤੋ ਗੋਰੂਪਸੀਲਕਮਨੁਸ੍ਸਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਸਰਣਗਤਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਪਞ੍ਚਸਿਕ੍ਖਾਪਦਿਕਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਿਕ੍ਖੁਨੋ , ਤਤੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਵਧੋ ਅਤਿਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋਯੇਵ।

ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਤਤੋ ਗੋਰੂਪਸੀਲਕਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ; ਤਤੋ ਸਰਣਗਤਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਪਞ੍ਚਸਿਕ੍ਖਾਪਦਿਕਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਿਕ੍ਖੁਨੋ, ਤਤੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਤਤੋ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕੇ ਅਤਿਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂਯੇਵ।

ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾਯ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਤਤੋ ਗੋਰੂਪਸੀਲਕਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ; ਤਤੋ ਸਰਣਗਤਾਯ, ਪਞ੍ਚਸਿਕ੍ਖਾਪਦਿਕਾਯ, ਸਾਮਣੇਰਿਯਾ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਯ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਨਿਯਾ, ਤਤੋ ਅਨਾਗਾਮਿਨਿਯਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਖੀਣਾਸਵਾਯ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਏਕਨ੍ਤਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋਵ।

ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਕਾਕਣਿਕਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਮੁਸਾਕਥਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਤਤੋ ਅਡ੍ਢਮਾਸਕਸ੍ਸ, ਮਾਸਕਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਚਮਾਸਕਸ੍ਸ, ਅਡ੍ਢਕਹਾਪਣਸ੍ਸ, ਕਹਾਪਣਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਅਨਗ੍ਘਨਿਯਭਣ੍ਡਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਮੁਸਾਕਥਨੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਮੁਸਾ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋਵ।

ਸੁਰਾਪਾਨਂ ਪਸਤਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਅਞ੍ਜਲਿਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਨੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ; ਕਾਯਚਾਲਨਸਮਤ੍ਥਂ ਪਨ ਬਹੁਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਗਾਮਘਾਤਨਿਗਮਘਾਤਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਮੇਵ।

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਞ੍ਹਿ ਪਤ੍ਵਾ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਵਧੋ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਖੀਣਾਸਵਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਹਰਣਂ, ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਤ੍ਵਾ ਖੀਣਾਸਵਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਂ, ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਤ੍ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ, ਸੁਰਾਪਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਕਾਯਚਾਲਨਸਮਤ੍ਥਂ ਬਹੁਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਗਾਮਨਿਗਮਘਾਤਨਂ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ। ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਪਨੇਤੇਹਿ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਸਙ੍ਘਭੇਦਨਮੇਵ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਕਪ੍ਪਂ ਨਿਰਯੇ ਪਾਚਨਸਮਤ੍ਥਂ ਮਹਾਕਿਬ੍ਬਿਸਂ।

‘ਪਯੋਗਤੋ’ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋਪਿ ਹੋਤਿ ਆਣਤ੍ਤਿਕੋਪਿ। ਤਥਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ। ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਮੁਸਾਵਾਦਸੁਰਾਪਾਨਾਨਿ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕਾਨੇਵਾਤਿ।

ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀਤਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਤੋ, ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਵੇਦਨਾਤੋ, ਮੂਲਤੋ, ਕਮ੍ਮਤੋ, ਖਣ੍ਡਤੋ, ਸਮਾਦਾਨਤੋ, ਪਯੋਗਤੋ ਚ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ **‘ਧਮ੍ਮਤੋ’**ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਸੀਲਵਸੇਨ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਨਾਧਮ੍ਮਾ। **‘ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ’**ਤਿ ਪਞ੍ਚਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਏਵ। **‘ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ’**ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਰਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵੇਰਚੇਤਨਾਯ ਵਿਰਮਤਿ।

ਇਤਰਾਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਹਿ ਏਤਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੇਰਚੇਤਨਾਹਿਯੇਵ ਵਿਰਮਨ੍ਤਿ। '**ਵੇਦਨਾਤੋ**'ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਦਨਾ ਵਾ। '**ਮੂਲਤੋ**'ਤਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਲੋਭਅਦੋਸਅਮੋਹਮੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਲੋਭਅਦੋਸਮੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। '**ਕਮ੍ਮਤੋ**'ਤਿ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀਯੇਵੇਤ੍ਥ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ; ਸੇਸਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ। '**ਖਣ੍ਡਤੋ**'ਤਿ ਗਹਟ੍ਠਾ ਯੰ ਯੰ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਤਦੇਵ ਖਣ੍ਡੰ ਹੋਤਿ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਅਵਸੇਸੰ ਨ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਗਹਟ੍ਠਾ ਹਿ ਅਨਿਬਦ੍ਧਸੀਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯੰ ਯੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ ਤੰ ਤਦੇਵ ਗੋਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਾਮਣੇਰਾਨੰ ਪਨ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਏਤਾਨਿ, ਸੇਸਸੀਲਾਨਿਪਿ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਤੇਸੰ ਪਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ ਦਣ੍ਡਕਮ੍ਮਵਤ੍ਥੁਕੋ। 'ਪੁਨ ਏਵਰੂਪੰ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਦਣ੍ਡਕਮ੍ਮੇ ਕਤੇ ਸੀਲੰ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਹੋਤਿ। '**ਸਮਾਦਾਨਤੋ**'ਤਿ ਸਯਮੇਵ 'ਪਞ੍ਚ ਸੀਲਾਨਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਮੀ'ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇਨਪਿ, ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤੇਨਪਿ ਸਮਾਦਿਣ੍ਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ 'ਪਞ੍ਚ ਸੀਲਾਨਿ ਸਮਾਦਿਯਾਮੀ'ਤਿ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤੇਨਪਿ, ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤੇਨਪਿ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। '**ਪਯੋਗਤੋ**' ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕਪਯੋਗਾਨੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੭੧੨. ਇਦਾਨਿ ਯਾਸੰ ਸਿਕ੍ਖਾਨੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸਭਾਵੇਨ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਅਯੰ ਸਿਕ੍ਖਾਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਾਲ਼ਿੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਧ ਪਨ ਮੁਖਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੭੧੪. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਨ ਯਾਨਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਸਙ੍ਖੰ ਗਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਏਤਾਨਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਰਤਿਵਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਚ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਤੋ ਪਨ ਵਿਰਮਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇਪਿ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇਪਿ ਲੋਕਿਯਾਨੇਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਉਭੋਪਿ ਹਿ ਏਤੇ ਨਯਾ ਲੋਕਿਯਤ੍ਤਾ ਏਕਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾ ਏਵ। ਏਵਮਯੰ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੋ ਦ੍ਵੇਪਰਿਵਟ੍ਟੰ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਵ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੫. ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ

੧. ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੭੧੮. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੇ **ਚਤਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**ਤਿ ਪਭੇਦਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪਰਤੋ **ਅਤ੍ਥੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਭੇਦਾ, ਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਪਭੇਦਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਤਿ ''ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਪ੍ਪਭੇਦਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। **ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ; ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਾਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਸਮਤ੍ਥਂ ਅਤ੍ਥੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਹਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਾਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਸਮਤ੍ਥਂ ਧਮ੍ਮੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ **ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ** ਨਾਮ। ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਾਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਸਮਤ੍ਥਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ** ਨਾਮ। ਪਟਿਭਾਨਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਾਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਸਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਭਾਨੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ **ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ** ਨਾਮ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਅਤ੍ਥੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਹੇਤੁਫਲਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਹੇਤੁਵਸੇਨ ਅਰਣੀਯਂ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਭੇਦਤੋ ਪਨ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ, ਵਿਪਾਕੋ, ਕਿਰਿਯਾਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ **ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**।

ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਸੋ ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਂ ਤਂ ਵਿਦਹਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਚੇਵ ਪਾਪੇਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਭੇਦਤੋ ਪਨ ਯੋ ਕੋਚਿ ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਹੇਤੁ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ, ਭਾਸਿਤਂ , ਕੁਸਲਂ, ਅਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ **ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**।

ਤਤ੍ਰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਯਾ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਅਭਿਲਾਪੇ ਤਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਸਦ੍ਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**। ਏਵਮਯਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ, ਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਨ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹਿ ''ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਅਯਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ, ''ਫਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਾ ''ਫਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ''ਅਯਂ ਨ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਞ੍ਞਂ ਪਨੇਸ ਨਾਮਆਖ੍ਯਾਤਉਪਸਗ੍ਗਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਦ੍ਦਂ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਜਾਨਾਤੀਤਿ? ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਨ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਤਮ੍ਪਿ ਜਾਨਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਨਯਿਦਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਇਦਂ ਵਤ੍ਥੁ ਕਥਿਤਂ –

ਤਿਸ੍ਸਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੇ ਸੁਵਣ੍ਣਸਲਾਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਭਾਸਾਸੁ 'ਕਤਰਭਾਸਾਯ ਕਥੇਮੀ'ਤਿ ਪਵਾਰੇਸਿ। ਤਂ ਪਨ ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਗ੍ਗਹੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਵਾਰਿਤਂ, ਨ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ ਠਿਤੇਨ। ਸੋ ਹਿ ਮਹਾਪਞ੍ਞਤਾਯ ਤਂ ਤਂ ਭਾਸਂ ਕਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿ; ਤਤੋ ਉਗ੍ਗਹੇ ਠਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਪਵਾਰੇਸਿ।

ਭਾਸਂ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤਾ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਦਂ ਕਥਿਤਂ। ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਹਿ ਦਹਰਕਾਲੇ ਕੁਮਾਰਕੇ ਮਞ੍ਚੇ ਵਾ ਪੀਠੇ ਵਾ ਨਿਪਜ੍ਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਤਂ ਕਥਯਮਾਨਾ ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਦਾਰਕਾ ਤੇਸਂ ਤਂ ਤਂ ਭਾਸਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਨ੍ਤਿ – ਇਮਿਨਾ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ,

ਇਮਿਨਾ ਇਦੰ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ। ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਾਲੇ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਾਸੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਮਾਤਾ ਦਮਿਲ਼ੀ, ਪਿਤਾ ਅਨ੍ਧਕੋ। ਤੇਸੰ ਜਾਤੋ ਦਾਰਕੋ ਸਚੇ ਮਾਤੁਕਥੰ ਪਠਮੰ ਸੁਣਾਤਿ, ਦਮਿਲ਼ਭਾਸੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ; ਸਚੇ ਪਿਤੁਕਥੰ ਪਠਮੰ ਸੁਣਾਤਿ, ਅਨ੍ਧਕਭਾਸੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ। ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਨ ਕਥੰ ਅਸ੍ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਮਾਗਧਭਾਸੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ।

ਯੋਪਿ ਅਗਾਮਕੇ ਮਹਾਰਞ੍ਞੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞੋ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਵਚਨੰ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੋ ਮਾਗਧਭਾਸਮੇਵ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ। ਨਿਰਯੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯੰ, ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ, ਦੇਵਲੋਕੇਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਮਾਗਧਭਾਸਾਵ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਸੇਸਾ ਓਟ੍ਟਕਿਰਾਤਅਨ੍ਧਕਯੋਨਕਦਮਿਲ਼ਭਾਸਾਦਿਕਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਭਾਸਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ । ਅਯਮੇਵੇਕਾ ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਬ੍ਰਹ੍ਮਵੋਹਾਰਅਰਿਯਵੋਹਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾ ਮਾਗਧਭਾਸਾ ਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਬੁਦ੍ਧੋਪਿ ਤੇਪਿਟਕੰ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਤਨ੍ਤਿੰ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤੋ ਮਾਗਧਭਾਸਾਯ ਏਵ ਆਰੋਪੇਸਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥੰ ਆਹਰਿਤੁੰ ਸੁਖੰ ਹੋਤਿ। ਮਾਗਧਭਾਸਾਯ ਹਿ ਤਨ੍ਤਿੰ ਆਰੁਲ਼੍ਹਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੰ ਸੋਤਪਥਾਗਮਨਮੇਵ ਪਪਞ੍ਚੋ; ਸੋਤੇ ਪਨ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਿਤਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਨਯਸਤੇਨ ਨਯਸਹਸ੍ਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਞ੍ਞਾਯ ਪਨ ਭਾਸਾਯ ਤਨ੍ਤਿੰ ਆਰੁਲ਼੍ਹੰ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤਿ। ਬਹੁਮ੍ਪਿ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਨੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

ਞਾਣੇਸੁ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਞਾਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਞਾਣੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਭੇਦਗਤੰ ਞਾਣੰ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਤਿ। ਇਮਾ ਪਨ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਭੇਦੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਵਿਸਦਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ? ਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਯਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਯਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸਾਤਿ ਅਸੀਤਿਯਾਪਿ ਮਹਾਥੇਰਾਨੰ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਯੰ ਪਭੇਦੰ ਗਤਾ। ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਧਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਉਪਾਲਿਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਖੁਜ੍ਜੁਤ੍ਤਰਾਯ ਉਪਾਸਿਕਾਯਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨੰ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਯੰ ਪਭੇਦੰ ਗਤਾਤਿ ਇਮਾਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਪਭੇਦੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਅਧਿਗਮੇਨ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ, ਸਵਨੇਨ, ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਯ, ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੇਨਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ '**ਅਧਿਗਮੋ**' ਨਾਮ ਅਰਹਤ੍ਤੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। '**ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ**' ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। '**ਸਵਨੰ**' ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ। ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। '**ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ**' ਨਾਮ ਅਟ੍ਠਕਥਾ। ਉਗ੍ਗਹਿਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। '**ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ**' ਨਾਮ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਵਚਰਤਾ, ਅਤੀਤਭਵੇ ਹਰਣਪਚ੍ਚਾਹਰਣਨਯੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤਾ; ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਹਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ । ਤਤ੍ਥ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪੁਨਬ੍ਬਸੁਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਸੋ ਕਿਰ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪੇ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੀਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯੋਨਕਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਨਾਵੰ ਅਭਿਰੁਹਨਤਿਤ੍ਥੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਦੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਙ੍ਖੋ ਯੋਜਨਸਤਮਗ੍ਗੰ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਏਕਸ੍ਸ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹੰ ਕਥੇਸਿ। ਸੋ ਪਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸਗ੍ਘਨਿਕੰ ਕਮ੍ਬਲੰ ਅਦਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਤੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਅਦਾਸਿ। ਥੇਰੋ ਵਾਸਿਯਾ ਕੋਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਨਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਭਣ੍ਡੰ ਕਾਰੇਸਿ। ਕਿਮਤ੍ਥਾਯਾਤਿ? ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਜਨਤਾਯ ਅਨੁਗ੍ਗਹਤ੍ਥਾਯਾਤਿ। ਏਵੰ ਕਿਰਸ੍ਸ ਅਹੋਸਿ – ''ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਗਤਮਗ੍ਗੰ ਆਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਤੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਙ੍ਖੰ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਜਮ੍ਬੁਕੋਲਪਟ੍ਟਨੇ ਓਰੁਯ੍ਹ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੇ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨਵੇਲਾਯ ਵਾਲਿਕਵਿਹਾਰੰ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਇਦੰ ਵੀਤਰਾਗਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵੀਮੰਸਨਤ੍ਥਾਯ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛਿੰਸੁ। ਥੇਰੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਿਤਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ਪਞ੍ਹੇ ਕਥੇਸੀਤਿ।

ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਚੇਵ ਨਾਗਸੇਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਚ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਧਮ੍ਮਸਵਨੇਨ ਸੁਧਮ੍ਮਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਸੋ ਕਿਰ ਤਲਙ੍ਗਰਵਾਸੀ ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਭਾਗਿਨੇਯ੍ਯੋ ਖੁਰਗ੍ਗੇਯੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ

ਪਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਨਿਚ੍ਛਯਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸੁਣਨ੍ਤੋਯੇਵ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਪਗੁਣਾਨਿ ਅਕਾਸਿ। ਉਗ੍ਗਹਿਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਏਵ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਸਦਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਵਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਅਨੁਲੋਮੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਆਗਤਾਨੰ ਵਿਸਦਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਵਚਰਾਨੰ ਅਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ।

ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਕਾਰਣੇਸੁ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ, ਸਵਨੰ, ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਪਭੇਦਸ੍ਸੇਵ ਬਲਵਕਾਰਣਾਨਿ। ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ ਅਧਿਗਮਸ੍ਸ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ, ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਹੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਤਥਾ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਵਨਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਹੋਨ੍ਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ, ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮ੍ਮਸਨੰ ਵਿਨਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਮੇ ਪਨ ਦ੍ਵੇਪਿ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸਦਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਸਚ੍ਚਵਾਰਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੭੧੯. ਇਦਾਨਿ ਯੇ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੇ ਪਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਤੇਸੰ ਪਭੇਦਦਸ੍ਸਨਨਯੇਨ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਭਜਿਤੁੰ ਪੁਨ **ਚਤਸ੍ਸੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਭੇਦਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਸਚ੍ਚਵਾਰਹੇਤੁਵਾਰਧਮ੍ਮਵਾਰਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਾਰਪਰਿਯਤ੍ਤਿਵਾਰਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਭਾਵੰ, ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਭਾਵਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **'ਸਚ੍ਚਵਾਰੋ'** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਨ ਹੇਤੁਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੰ, ਹੇਤੁਫਲਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **'ਹੇਤੁਵਾਰੋ'** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਹੇਤੁਫਲਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਠਮੰ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ। ਯੇ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਰੂਪਾਰੂਪਪ੍ਪਭੇਦਾ ਹੇਤੁਤੋ ਜਾਤਾ, ਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥਭਾਵੰ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **'ਧਮ੍ਮਵਾਰੋ'** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਜਰਾਮਰਣਾਦੀਨੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥਭਾਵੰ, ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਸਮੁਦਯਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਜਾਤਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **'ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਾਰੋ'** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਭਾਵੰ, ਭਾਸਿਤਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **'ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਵਾਰੋ'** ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਤਤ੍ਥ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਭਾਸਿਤੰ ਞਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਾਸਿਤਭਾਸਿਤਤ੍ਥਕ੍ਕਮੇਨ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਠਮੰ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਪਭੇਦਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਨਵਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਤਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਾ। ਅਯੰ ਇਮਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਯੰ ਇਮਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਠਾਨੇ ਭਾਸਿਤਵਸੇਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਤਨ੍ਤਿ ਏਵ ਗਹਿਤਾਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੭੨੫. ਤਤ੍ਥ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਲੋਕਿਯਾ। ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ । ਸਾ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਮਗ੍ਗਫਲਞਾਣਾਨੰ ਵਸੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਪਿ ਹੋਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਨੰ ਵਸੇਨ ਚਤੂਹਿ ਵਾਰੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਤ੍ਤਕਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ (ਧ॰ ਸ॰ ੧ ਆਦਯੋ) ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇਸੰ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚਤਸ੍ਸੋ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਵਾਰੇਸੁ

ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਨੰ ਅਟ੍ਠੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦੰ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ, ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇ ਚ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇ ਚ ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਿਸ੍ਸੋਵ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਪਾਲ਼ਿ ਪਨ ਮੁਖਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਆਗਤਵਿਤ੍ਥਾਰਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਥਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਾਰੇਸੁ ‘‘ਤੇਸੰ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵਮਿਧ ‘‘ਯੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਇਮੇ ਵਿਪਾਕਾ, ਤੇਸੁ ਞਾਣੰ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਏਵੰ, ‘‘ਤੇਸੰ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਯੰ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਿ ਇਧ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾਤਿ? ਨੋ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਕਿਰਿਯਵਾਰੇ ਚ ‘‘ਯੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਇਮੇ ਕਿਰਿਯਾ’’ਤਿ ਵਚਨਮੇਵ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਇਮੇਸੁ ਵਾਰੇਸੁ ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਿਸ੍ਸੋਵ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਾਯ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਾਯ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਤੇਸੰ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ‘‘ਅਯੰ ਫਸ੍ਸੋ, ਅਯੰ ਵੇਦਨਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਤਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਲਾਪੇ ਞਾਣੰ। ਅਭਿਲਾਪਸਦ੍ਦੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞਾਣਮੇਵ ਇਧਾਪਿ ਕਥਿਤੰ। **ਯੇਨ ਞਾਣੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣੇਨ। **ਤਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਇਤਰਾਨਿ ਤੀਣਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਾਨਿ ਜਾਨਾਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾ ਯੰ ਞਾਣੰ ਤਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਥਾ ਤਸ੍ਸ ਤੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਇਮਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਇਦਮਤ੍ਥਜੋਤਕਾਨੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਇਦਮਤ੍ਥਜੋਤਕਾਨੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜੋਤਕਾਨਿ ਪਕਾਸਕਾਨਿ; ਇਮੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੰ ਜੋਤੇਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਤਿ ਞਾਣੇਸੁ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਤੀਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਞਾਣੰ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਯੰ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ‘ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਇਦੰ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਇਦੰ ਕਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਰਾਸੰ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਯੰ ਪਨ ਤਾਸੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸ੍ਸ। ਦ੍ਵੇ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂ। ਏਕੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ, ਏਕੋ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ। ਤੇ ਏਕਤੋਵ ਏਕੰ ਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗੰ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿੰਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਸਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਹੋਸਿ, ਇਤਰੋ ਮਨ੍ਦਸ੍ਸਰੋ। ਤੇਸੁ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਗਤਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਕਲਪਰਿਸੰ ਖੋਭੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਸਿ। ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਮਾਨਾ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠਮਾਨਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ – ‘ਯਥਾ ਏਸ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਸਿ, ਏਕੋ ਤਿਪਿਟਕਧਰੋ ਮਞ੍ਞੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਭਿਕ੍ਖੁ ਪਨ – ‘ਧਮ੍ਮਸਵਨੇ ਜਾਨਿਸ੍ਸਥ ਅਯੰ ਤਿਪਿਟਕਧਰੋ ਵਾ ਨੋ ਵਾ’ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵਮਾਹ, ਯਥਾ ਪਨ ਸਕਲਪਰਿਸੰ ਖੋਭੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਮਸ੍ਸ ਕਥਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ, ਇਤਰਾਸੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਯੰ ਪਨ ਤੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਸੇਸੰ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

੭੪੬. ਏਵੰ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਵਸੇਨ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਾਸੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੰ ਖੇਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪੁਨ **ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਚਤੂਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੂ**ਤਿ ਇਦੰ ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਚਪ੍ਪਕਾਰੰ ਧਮ੍ਮੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਸਦ੍ਦੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ; ਞਾਣੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਞਾਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਤਿ।

ਕਿਰਿਯਤੋ ਚਤੂਸੂਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਚਪ੍ਪਕਾਰੰ ਧਮ੍ਮੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਸਦ੍ਦੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ; ਞਾਣੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਞਾਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਤਿ।

ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਏਤੇਸੁ ਚੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੁੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਅਤ੍ਥਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਂ ਅਤ੍ਥਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਮਗ੍ਗਫਲਕਾਲੇ ਚ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ। ਅਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਮੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਫਲਕਾਲੇ ਚ ਉਪਰਿਮੇ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲੇਤਿ। ਏਵਮੇਤਾ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਇਮਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਭੂਮਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਯਂ ਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਾ

੭੪੭. ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ତਿਕੇਸੁ ਪਨ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਦ੍ਦਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤਞ੍ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ; ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਮੇਵ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਂ ਅਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ਪਰਮਤ੍ਥਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਂ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ; ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਞਾਣਾਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ; ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਞਾਣਾਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਵਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਞਾਣਾਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ।

ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਹਜਾਤਹੇਤੁਵਸੇਨ ਸਿਯਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ, ਵੀਰਿਯਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਸਿਯਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ, ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਿਕਾਯ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਫਲਕਾਲੇਪਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਏਵ। ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਮਗ੍ਗਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ। ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ, ਸੇਸਞਾਣਂ ਪਞ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ । ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਸਦ੍ਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ।

ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਤੀਤਂ ਵਿਪਾਕਤ੍ਥਂ ਕਿਰਿਯਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਪਰਮਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਤੀਤਂ ਕੁਸਲਂ ਅਕੁਸਲਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਤੀਤਂ ਕੁਸਲਞਾਣਂ ਵਿਪਾਕਞਾਣਂ ਕਿਰਿਯਞਾਣਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ।

ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਇਤਰਾਸੁ ਤੀਸੁ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਿਪਾਕਤ੍ਥਂ ਕਿਰਿਯਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ , ਪਰਮਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਵ। ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ।

ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੁੰ ਕੁਸਲवਿਪਾਕਕਿਰਿਯਵਾਣੰ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ…ਪੇ॰… ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕੁਸਲवਿਪਾਕਕਿਰਿਯਵਾਣੰ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ।

ਇਧਾਪਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਲੋਕਿਯਾ; ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾवਿਭਙ੍ਗੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਤਯੋਪਿ ਨਯਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ ਏਕਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾव ਕਥਿਤਾ। ਤੀਸੁਪਿ ਹਿ ਏਤਾਸੁ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਲੋਕਿਯਾ, ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ। ਏवਮਯੰ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾवਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਤੇਪਰਿवਟ੍ਟੰ ਨੀਹਰਿਤ੍वਾव ਭਾਜੇਤ੍वਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹवਿਨੋਦਨਿਯਾ वਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾवਿਭਙ੍ਗवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੬. ञाणविभङ्गो

੧. ਏਕਕਮਾਤਿਕਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੭੫੧. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ञाणविभङ्गे **ਏਕਵਿਧੇਨ ञाणवत्थू**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਠਮਂ ਏਕਵਿਧਾਦੀਹਿ ਦਸਵਿਧਪਰਿਯੋਸਾਨੇਹਿ ਦਸਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਹਿ ਮਾਤਿਕਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ।

ਤਤ੍ਥ **ਏਕਵਿਧੇਨਾ**ਤਿ ਏਕਪ੍ਪਕਾਰੇਨ, ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਵਾ। **ञाणवत्थू**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ञाणञ्च ਤਂ ਵਤ੍ਥੁ ਚ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਨ੍ਤਿ ञाणवत्थु; ਓਕਾਸਟ੍ਠੇਨ ञाणस्स ਵਤ੍ਥੂਤਿਪਿ ञाणवत्थु। ਇਧ ਪਨ ਪੁਰਿਮੇਨੇਵਤ੍ਥੇਨ ञाणवत्थु ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਵ ਏਕਵਿਧਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਵਸਾਨੇ ''ਯਾਥਾਵਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਾਵਨਾ ਪञ्ञा – ਏਵਂ ਏਕਵਿਧੇਨ ञाणवत्थू''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪञ्च विञ्ञाणा**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿञ्ञाणਾਦੀਨਿ ਪञ्च। **ਨ ਹੇਤੂ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯਂ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੬) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਏਵਂ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾਦਿਪਦੇਸੁਪਿ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਤਤ੍ਥੇਵ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮਤ੍ਤਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ''ਨ ਹੇਤੁ ਅਹੇਤੁਕਾ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਤਾਵ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਮਾਤਿਕਾਵਸੇਨ, ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਜਰਾਭਿਭੂਤਾ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਅਮਾਤਿਕਾਵਸੇਨਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦੁਵਿਧੇਹਿ ਪਭੇਦਤੋ ਅਟ੍ਠਸਤ੍ਤਤਿਯਾ ਪਦੇਹਿ **ਏਕਕਮਾਤਿਕਾ** ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ।

ਦੁਕਾਨੁਰੂਪੇਹਿ ਪਨ ਪञ्चतिंसाय ਦੁਕੇਹਿ **ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ** ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ।

ਤਿਕਾਨੁਰੂਪੇਹਿ ''ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾ ਪञ्ञा''ਤਿਆਦੀਹਿ ਚਤੂਹਿ ਬਾਹਿਰਤ੍ਤਿਕੇਹਿ, ''ਵਿਪਾਕਾ ਪञ्ञा''ਤਿਆਦੀਹਿ ਅਨਿਯਮਿਤਪञ्ञावਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਮਾਤਿਕਾਤਿਕੇਹਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕੇ ਪਠਮਪਦੇਨ ਨਿਯਮਿਤਪञ्ञावਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤੇਰਸਹਿ, ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ ਨਿਯਮਿਤਪञ्ञावਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ, ਤਤਿਯਪਦੇਨ ਨਿਯਮਿਤਪञ्ञावਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ, ਪੀਤਿਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ਪਠਮਪਦੇਨ ਨਿਯਮਿਤਪञ्ञावਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤੇਰਸਹਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ, ਤਤਿਯਪਦੇਨ ਨਿਯਮਿਤਪञ्ञावਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਦ੍ਵਾਦਸਹੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਯਾ ਤਿਕੇਹਿ **ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ** ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ।

ਚਤੁਕ੍ਕਮਾਤਿਕਾ ਪਨ 'ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤञाण'ਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਏਕਵੀਸਤਿਯਾ ਚਤੁਕ੍ਕੇਹਿ, **ਪञ्चकਮਾਤਿਕਾ** ਦ੍ਵੀਹਿ ਪञ्चਕੇਹਿ, **ਛਕ੍ਕਮਾਤਿਕਾ** ਏਕੇਨ ਛਕ੍ਕੇਨ, **ਸਤ੍ਤਕਮਾਤਿਕਾ** ''ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿ ञाणवत्थूਨੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਏਕਾਦਸਹਿ ਸਤ੍ਤਕੇਹਿ, **ਅਟ੍ਠਕਮਾਤਿਕਾ** ਏਕੇਨ ਅਟ੍ਠਕੇਨ, **ਨਵਕਮਾਤਿਕਾ** ਏਕੇਨ ਨਵਕੇਨ।

੧੦. ਦਸਕਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੬੦. **ਦਸਕਮਾਤਿਕਾ** ''ਦਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਕੇਨੇਵ ਦਸਕੇਨ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਦਸਾ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸੀਆਦਯੋ ਪੁਬ੍ਬਕਾ ਇਸਯੋ ਆਗਤਾ ਤਥਾ ਆਗਤਸ੍ਸ; ਯਥਾ ਚ ਤੇ ਗਤਾ ਤਥਾ ਗਤਸ੍ਸ। **ਤਥਾਗਤਬਲਾਨੀ**ਤਿ ਅञ्ञੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਨਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਵ ਬਲਾਨਿ; ਯਥਾ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਬਲਾਨਿ ਪੁञ्ञੁਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਗਤਾਨਿ ਤਥਾ ਆਗਤਬਲਾਨੀਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬਲਂ – ਕਾਯਬਲञ्च ञाणਬਲञ्च। ਤੇਸੁ ਕਾਯਬਲਂ ਹਤ੍ਥਿਕੁਲਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵੁਤ੍ਤञ्हेतਂ ਪੋਰਾਣੇਹਿ –

> ਕਾਲਾਵਕञ्च ਗਙ੍ਗੇਯ੍ਯਂ, ਪਣ੍ਡਰਂ ਤਮ੍ਬਪਿਙ੍ਗਲਂ।
> ਗਨ੍ਧਮਙ੍ਗਲਹੇਮञ्च, ਉਪੋਸਥਛਦ੍ਦਨ੍ਤਿਮੇ ਦਸਾਤਿ॥ –

ਇਮਾਨਿ ਹਿ ਦਸ ਹਤ੍ਥਿਕੁਲਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ‘**ਕਾਲ਼ਾਵਕ**’ਨ੍ਤਿ ਪਕਤਿਹਤ੍ਥਿਕੁਲਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਕਾਯਬਲਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਕਾਲ਼ਾਵਕਹਤ੍ਥਿਨੋ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਾਲ਼ਾਵਕਾਨਂ ਬਲਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਗਙ੍ਗੇਯਸ੍ਸ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਗਙ੍ਗੇਯਜਾਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਰਸ੍ਸ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਪਣ੍ਡਰਾਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਤਮ੍ਬਸ੍ਸ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਤਮ੍ਬਾਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਪਿਙ੍ਗਲਸ੍ਸ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਪਿਙ੍ਗਲਾਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਹਤ੍ਥਿਨੋ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਗਨ੍ਧਹਤ੍ਥੀਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਮਙ੍ਗਲਸ੍ਸ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਮਙ੍ਗਲਾਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਹੇਮਵਤਸ੍ਸ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਹੇਮਵਤਾਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਸ੍ਸ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਉਪੋਸਥਾਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਛਦ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਯਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਛਦ੍ਦਨ੍ਤਾਨਂ ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ। ਨਾਰਾਯਨਸਙ੍ਖਾਤਬਲਨ੍ਤਿਪਿ ਇਦਮੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਦੇਤਂ ਪਕਤਿਹਤ੍ਥੀਨਂ ਗਣਨਾਯ ਹਤ੍ਥਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਂ, ਪੁਰਿਸਗਣਨਾਯ ਦਸਨ੍ਨਂ ਪੁਰਿਸਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਬਲਂ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਤਾਵ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ **ਕਾਯਬਲਂ**।

ਞਾਣਬਲਂ ਪਨ ਇਧ ਤਾਵ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਮੇਵ ਦਸਬਲਞਾਣਂ। **ਮਹਾਸੀਹਨਾਦੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੬ ਆਦਯੋ) ਦਸਬਲਞਾਣਂ, ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਞਾਣਂ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਸਾਸੁ ਅਕਮ੍ਪਨਞਾਣਂ, ਚਤੁਯੋਨਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਞਾਣਂ, ਪਞ੍ਚਗਤਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਞਾਣਂ, **ਸਂਯੁਤ੍ਤਕੇ** (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩-੩੪) ਆਗਤਾਨਿ ਤੇਸਤ੍ਤਤਿ ਞਾਣਾਨਿ, ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿ ਞਾਣਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਅਨੇਕਾਨਿ ਞਾਣਸਹਸ੍ਸਾਨਿ – ਏਤਂ **ਞਾਣਬਲਂ** ਨਾਮ। ਇਧਾਪਿ ਞਾਣਬਲਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਞਾਣਞ੍ਹਿ ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਟ੍ਠੇਨ ਚ ਬਲਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋਤਿ ਯੇਹਿ ਦਸਹਿ ਞਾਣਬਲੇਹਿ ਉਪੇਤੋ ਸਮੁਪੇਤੋ। **ਆਸਭਂ ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨਂ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠਾਨਂ; ਆਸਭਾ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਾ, ਤੇਸਂ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਿ ਚ ਗਵਸਤਜੇਟ੍ਠਕੋ ਉਸਭੋ, ਗਵਸਹਸ੍ਸਜੇਟ੍ਠਕੋ ਵਸਭੋ; ਵਜਸਤਜੇਟ੍ਠਕੋ ਵਾ ਉਸਭੋ, ਵਜਸਹਸ੍ਸਜੇਟ੍ਠਕੋ ਵਸਭੋ; ਸਬ੍ਬਗਵਸੇਟ੍ਠੋ ਸਬ੍ਬਪਰਿਸ੍ਸਯਸਹੋ ਸੇਤੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਮਹਾਭਾਰਵਹੋ ਅਸਨਿਸਤਸਦ੍ਦੇਹਿਪਿ ਅਕਮ੍ਪਨੀਯੋ ਨਿਸਭੋ। ਸੋ ਇਧ **ਉਸਭੋ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਂ। ਉਸਭਸ੍ਸ ਇਦਨ੍ਤਿ ਆਸਭਂ। **ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੂਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਪਥਵਿਂ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਅਚਲਟ੍ਠਾਨਂ। ਇਦਂ ਪਨ ਆਸਭਂ ਵਿਯਾਤਿ ਆਸਭਂ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਨਿਸਭਸਙ੍ਖਾਤੋ ਉਸਭੋ ਉਸਭਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚਤੂਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਪਥਵਿਂ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਅਚਲਟ੍ਠਾਨੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵਂ ਤਥਾਗਤੋਪਿ ਦਸਹਿ ਤਥਾਗਤਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚਤੂਹਿ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਪਾਦੇਹਿ ਅਟ੍ਠਪਰਿਸਪਥਵਿਂ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਨ ਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤੇਨ ਅਕਮ੍ਪਿਯੋ ਅਚਲਟ੍ਠਾਨੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਏਵਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਚ ਤਂ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਆਰੋਪੇਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਪਰਿਸਾਸੂਤਿ ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਸਾਸੁ। **ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤੀ**ਤਿ ਸੇਟ੍ਠਨਾਦਂ ਅਭੀਤਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਸੀਹਨਾਦਸਦਿਸਂ ਵਾ ਨਾਦਂ ਨਦਤਿ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸੀਹਨਾਦਸੁਤ੍ਤੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਵਾ ਸੀਹੋ ਸਹਨਤੋ ਚ ਹਨਨਤੋ ਚ ਸੀਹੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਹਨਤੋ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਾਨਞ੍ਚ ਹਨਨਤੋ ਸੀਹੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੀਹਸ੍ਸ ਨਾਦਂ ਸੀਹਨਾਦਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਸੀਹੋ ਸੀਹਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਿਸਾਰਦੋ ਵਿਗਤਲੋਮਹਂਸੋ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਏਵਂ ਤਥਾਗਤਸੀਹੋਪਿ ਤਥਾਗਤਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਸਾਸੁ ਵਿਸਾਰਦੋ ਵਿਗਤਲੋਮਹਂਸੋ ‘‘ਇਤਿ ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤੀ’’ਤਿ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਬ੍ਰਹ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਟ੍ਠਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਂ। ਚਕ੍ਕਸਦ੍ਦੋ ਚ ਪਨਾਯਂ –

ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਲਕ੍ਖਣੇ ਚ, ਰਥਙ੍ਗੇ ਇਰਿਯਾਪਥੇ।
ਦਾਨੇ ਰਤਨਧਮ੍ਮੂਰ, ਚਕ੍ਕਾਦੀਸੁ ਚ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।
ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੇ ਇਧ ਮਤੋ, ਤਞ੍ਚ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵਿਭਾਵਯੇ॥

‘‘ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਾਨਿ ਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਨਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੧) ਹਿ ਅਯਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ‘‘ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਾਦਤਲੇਸੁ ਚਕ੍ਕਾਨਿ ਜਾਤਾਨੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੫) ਏਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣੇ। ‘‘ਚਕ੍ਕਂਵ ਵਹਤੋ ਪਦ’’ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧) ਏਤ੍ਥ ਰਥਙ੍ਗੇ। ‘‘ਚਤੁਚਕ੍ਕਂ ਨਵਦ੍ਵਾਰ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯) ਏਤ੍ਥ ਇਰਿਯਾਪਥੇ। ‘‘ਦਦਂ ਭੁਞ੍ਜ ਮਾ ਚ ਪਮਾਦੋ, ਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਯ ਸਬ੍ਬਪਾਣਿਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੭.੧੪੯) ਏਤ੍ਥ ਦਾਨੇ। ‘‘ਦਿਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪਾਤੁਰਹੋਸੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰਤਨਚਕ੍ਕੇ। ‘‘ਮਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਚਕ੍ਕ’’ਨ੍ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੫੬੨) ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੇ। ‘‘ਇਚ੍ਛਾਹਤਸ੍ਸ ਪੋਸਸ੍ਸ ਚਕ੍ਕਂ ਭਮਤਿ ਮਤ੍ਥਕੇ’’ਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੧.੧੦੪; ੧.੫.੧੦੩) ਏਤ੍ਥ ਉਰਚਕ੍ਕੇ। ‘‘ਖੁਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਕੇਨਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੬) ਏਤ੍ਥ ਪਹਰਣਚਕ੍ਕੇ। ‘‘ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬੨) ਏਤ੍ਥ ਅਸਨਿਮਣ੍ਡਲੇ। ਇਧ ਪਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੇ ਮਤੋ।

ਤਂ ਪਨ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ – ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਞ੍ਚ ਦੇਸਨਾਞਾਣਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾਪਭਾਵਿਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰਿਯਫਲਾਵਹਂ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਂ; ਕਰੁਣਾਪਭਾਵਿਤਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਅਰਿਯਫਲਾਵਹਂ ਦੇਸਨਾਞਾਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨਤੋ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ , ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ; ਤੁਸਿਤਭਵਨਤੋ ਵਾ ਯਾਵ ਮਹਾਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ, ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ; ਦੀਪਙ੍ਕਰਬ੍ਯਾਕਰਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵਾ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ , ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਦੇਸਨਾਞਾਣਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਾਵ ਅਞ੍ਞਾਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ, ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਤੇਸੁ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ, ਦੇਸਨਾਞਾਣਂ ਲੋਕਿਯਂ। ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਪਨੇਤਂ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਓਰਸਞਾਣਂ।

ਇਦਾਨਿ ਯੇਹਿ ਦਸਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਯਾਨਿ ਆਦਿਤੋਵ ‘‘ਦਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨੀ’’ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਇਧ ਤਥਾਗਤੋ ਠਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨਤੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਠਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨਤੋ**ਤਿ ਕਾਰਣਞ੍ਚ ਕਾਰਣਤੋ। ਕਾਰਣਞ੍ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਫਲਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਭਗਵਾ ‘‘ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇਸਂ ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਤਂ ਤਂ ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ‘ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇਸਂ ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨ ਹੇਤੂ ਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਤਂ ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਜਾਨਨ੍ਤੋ ਠਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। **ਯਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਯੇਨ ਞਾਣੇਨ। **ਇਦਮ੍ਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ **ਤਥਾਗਤਬਲਂ** ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਕਤਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਨਂ; ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਵਾ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਂ। **ਠਾਨਸੋ ਹੇਤੁਸੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਚੇਵ ਹੇਤੁਤੋ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਗਤਿਉਪਧਿਕਾਲਪਯੋਗਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਠਾਨਂ, ਕਮ੍ਮਂ ਹੇਤੁ।

ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਗਾਮਿਨਿਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਗਤਿਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਅਗਤਿਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ। **ਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਂ। **ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਬਹੂਸੁਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਪਾਣਂ ਘਾਤੇਨ੍ਤੇਸੁ ‘ਇਮਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾ ਨਿਰਯਗਾਮਿਨੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਗਾਮਿਨੀ’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਏਕਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤੀਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਤੋ ਸਭਾਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਨੇਕਧਾਤੁਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਆਦੀਹਿ ਕਾਮਧਾਤੁਆਦੀਹਿ ਵਾ ਧਾਤੂਹਿ ਬਹੁਧਾਤੁਂ। **ਨਾਨਾਧਾਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਤਾਸਂਯੇਵ ਧਾਤੂਨਂ ਵਿਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਧਾਤੁਂ। **ਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਲੋਕਂ। **ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਤਾਸਂ ਤਾਸਂ ਧਾਤੂਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਤੋ ਸਭਾਵਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ।

ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਨ੍ਤਿ ਹੀਨਾਦੀਹਿ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੀਹਿ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਭਾਵਂ।

ਪਰਸੱਤਾਨਨ੍ਤਿ ਪਧਾਨਸੱਤਾਨਂ। **ਪਰਪੁੱਗਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਪਰੇਸਂ ਹੀਨਸੱਤਾਨਂ; ਏਕਤ੍ਥਮੇਵ ਵਾ ਏਤਂ ਪਦਦ੍ਵਯਂ ਵੇਨੇਯ੍ਯਵਸੇਨ ਪਨ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵੁੱਤਂ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯੱਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਭਾਵਞ੍ਚ ਅਪਰਭਾਵਞ੍ਚ ਵੁਡ੍ਢਿਞ੍ਚ ਹਾਨਿਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖਸਮਾਧਿਸਮਾਪੱਤੀਨਨ੍ਤਿ ਪਠਮਾਦੀਨਂ ਚਤੁੰਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ, ''ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪੱਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਨਂ ਅੱਠੰਨ੍ਨਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਂ, ਸਵਿਤੱਕਸਵਿਚਾਰਾਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਮਾਧੀਨਂ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪੱਤਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਨਵੰਨ੍ਨਂ ਅਨੁਪੁੱਬਸਮਾਪੱਤੀਨਂ। **ਸਂਕਿਲੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਹਾਨਭਾਗਿਯਧੱਮਂ। **ਵੋਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯਧੱਮਂ। **ਵੁੱਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਵੁੱਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਕਾਰਣਂ।

ਪੁੱਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁੱਸਤਿਨ੍ਤਿ ਪੁੱਬੇ ਨਿਵੁੱਤ੍ਥੱਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁੱਸਰਣਂ।

ਚੁਤੂਪਪਾਤਨ੍ਤਿ ਚੁਤਿਞ੍ਚ ਉਪਪਾਤਞ੍ਚ।

ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਸਵਾਦੀਨਂ ਖਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧਂ ਨਿੱਬਾਨਂ।

ਇਮਾਨੀਤਿ ਯਾਨਿ ਹੇੱਠਾ ''ਦਸ ਤਥਾਗਤੱਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨੀ''ਤਿ ਅਵੋਚ, ਇਮਾਨਿ ਤਾਨੀਤਿ ਅੱਪਨਂ ਕਰੋਤੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਨੁਪੁੱਬਪਦਵੱਣ੍ਣਨਂ ਞਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ ਪਠਮਂਯੇਵ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਞਾਣੇਨ ਵੇਨੇਯ੍ਯਸੱਤਾਨਂ ਆਸਵੱਕ੍ਖਯਾਧਿਗਮੱਸ ਚੇਵ ਅਨਧਿਗਮੱਸ ਚ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ ਕਿਲੇਸਾਵਰਣਾਭਾਵਂ ਪੱਸਤਿ, ਲੋਕਿਯਸੱਮਾਦਿਟ੍ਠਿਠਾਨਦੱਸਨਤੋ ਨਿਯਤਮਿੱਛਾਦਿਟ੍ਠਿਠਾਨਾਭਾਵਦੱਸਨਤੋ ਚ। ਅਥ ਨੇਸਂ ਕੱਮਵਿਪਾਕਞਾਣੇਨ ਵਿਪਾਕਾਵਰਣਾਭਾਵਂ ਪੱਸਤਿ , ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦੱਸਨਤੋ। ਸੱਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨੀਪਟਿਪਦਾਞਾਣੇਨ ਕੱਮਾਵਰਣਾਭਾਵਂ ਪੱਸਤਿ, ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕੱਮਾਭਾਵਦੱਸਨਤੋ। ਏਵਂ ਅਨਾਵਰਣਾਨਂ ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਞਾਣੇਨ ਅਨੁਕੂਲਧੱਮਦੇਸਨਤ੍ਥਂ ਚਰਿਯਾਵਿਸੇਸਂ ਪੱਸਤਿ, ਧਾਤੁਵੇਮੱਤਦੱਸਨਤੋ। ਅਥ ਨੇਸਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁੱਤਿਕਤਾਞਾਣੇਨ ਅਧਿਮੁੱਤਿਂ ਪੱਸਤਿ, ਪਯੋਗਂ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾਪਿ ਅਧਿਮੁੱਤਿਵਸੇਨ ਧੱਮਦੇਸਨਤ੍ਥਂ। ਅਥੇਵਂ ਦਿਟ੍ਠਾਧਿਮੁੱਤੀਨਂ ਯਥਾਸੱਤਿ ਯਥਾਬਲਂ ਧੱਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯੱਤਞਾਣੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯੱਤਂ ਪੱਸਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਤਿਕ੍ਖਮੁਦੁਭਾਵਦੱਸਨਤੋ। ਏਵਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯੱਤਾਪਿ ਪਨੇਤੇ ਸਚੇ ਦੂਰੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਝਾਨਾਦਿਪਰਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਵਸੀਭੂਤੱਤਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸੇਸੇਨ ਖਿੱਪਂ ਉਪਗੱਛਤਿ। ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਚ ਨੇਸਂ ਪੁੱਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁੱਸਤਿਞਾਣੇਨ ਪੁੱਬਜਾਤਿਭਾਵਨਂ, ਦਿੱਬਚੱਕ੍ਖਾਨੁਭਾਵਤੋ ਪੱਤੱਬੇਨ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਸੱਮਪੱਤਿਚਿੱਤਵਿਸੇਸਂ ਪੱਸਨ੍ਤੋ ਆਸਵੱਕ੍ਖਯਞਾਣਾਨੁਭਾਵੇਨ ਆਸਵੱਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਵਿਗਤਸੱਮੋਹੱਤਾ ਆਸਵੱਕ੍ਖਯਾਯ ਧੱਮਂ ਦੇਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਿਨਾ ਅਨੁੱਕਮੇਨ ਇਮਾਨਿ ਦਸਬਲਾਨਿ ਵੁੱਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤੱਬਾਨਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਮਾਤਿਕਾਯ ਅਤ੍ਥਵੱਣ੍ਣਨਾ।

(੧.) ਏਕਕਨਿੱਦੇਸਵੱਣ੍ਣਨਾ

੭੬੧. ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਨਿੱਕ੍ਖਿੱਤਾਯ ਮਾਤਿਕਾਯ ''ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਨ ਹੇਤੁਮੇਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਆਰਦ੍ਧੇ ਨਿੱਦੇਸਵਾਰੇ **ਨ ਹੇਤੁਮੇਵਾ**ਤਿ ਸਾਧਾਰਣਹੇਤੁਪਟਿੱਕ੍ਖੇਪਨਿੱਦੇਸੋ। ਤਤ੍ਥ ''ਹੇਤੁਹੇਤੁ, ਪੱਚਯਹੇਤੁ, ਉੱਤਮਹੇਤੁ, ਸਾਧਾਰਣਹੇਤੂਤਿ ਚਤੁੱਬਿਧੋ ਹੇਤੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯਂ ਵੱਤੱਬਂ ਸਿਯਾ, ਤਂ ਸੱਬਂ ਰੂਪਕਣ੍ਡੇ ''ਸੱਬਂ ਰੂਪਂ ਨ ਹੇਤੁਮੇਵਾ''ਤਿਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਵੱਣ੍ਣਨਾਯਂ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੯੪) ਵੁੱਤਮੇਵ। **ਅਹੇਤੁਕਮੇਵਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਬਯ੍ਯਞ੍ਜਨਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਮਕਾਰੋ ਵੇਦਿਤੱਬੋ; ਅਹੇਤੁਕਾ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਪਿਚ ''ਹੇਤੂ ਧੱਮਾ ਨਹੇਤੂ ਧੱਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧) ਧੱਮਕੋੱਟਾਸੇਸੁ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਹੇਤੂ ਧੱਮਾਤਿ ਵਾ ਸਹੇਤੁਕਾ ਧੱਮਾਤਿ ਵਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਨ ਹੇਤੂਯੇਵ, ਅਹੇਤੁਕਾ ਯੇਵਾਤਿ ਇਮਾਨਿਪਿ ਨਯੇਨੇਤ੍ਥ ਸੱਬਪਦੇਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤੱਬੋ। **ਅੱਬਯਾਕਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਪਦਂ ਵਿਪਾਕਾੱਬਯਾਕਤਵਸੇਨ ਵੁੱਤਂ। **ਸਾਰੱਮਣਮੇਵਾ**ਤਿ ਓਲੁੱਬ੍ਭਾਰੱਮਣਵਸੇਨ। ਪੱਚਯਾਰੱਮਣਂ ਓਲੁੱਬ੍ਭਾਰੱਮਣਨ੍ਤਿ ਹਿ ਦੁਵਿਧਂ ਆਰੱਮਣਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਓਲੁੱਬ੍ਭਾਰੱਮਣਮੇਵ ਧੁਰਂ, ਪੱਚਯਾਰੱਮਣਮ੍ਪਿ ਲੱਬ੍ਭਤਿਯੇਵ। **ਅਚੇਤਸਿਕਮੇਵਾ**ਤਿ ਪਦਂ ਚਿੱਤਂ, ਰੂਪਂ, ਨਿੱਬਾਨਨ੍ਤਿ ਤੀਸੁ ਅਚੇਤਸਿਕੇਸੁ ਚਿੱਤਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ

ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨੇ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਮੇ**ਵਾਤਿ ਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਚੁਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਭਾਵਤੋ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਏਵ, ਨੋ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ। ਲੋਕਤੋ ਵਟ੍ਟਤੋ ਨ ਨਿਯਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਨਿਯਜਾਨਿਕਾ** । **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯਜਮੇ**ਵਾਤਿ ਰੂਪਕਣ੍ਡੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੇਵ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਸਯਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤਪਤਿਤਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ''ਉਪਪਨ੍ਨਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੮੪) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯਜਮੇਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨਿਚ੍ਚਮੇ**ਵਾਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਯੇਵ। **ਜਰਾਭਿਭੂਤਮੇ**ਵਾਤਿ ਜਰਾਯ ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਜਰਾਭਿਭੂਤਾ ਏਵ।

੧੬੨. **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਅਨਾਗਤੇਸੁ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਪੁਰੇਜਾਤਵਤ੍ਥੁਕਾ ਪੁਰੇਜਾਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸਯਂ ਪਨ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਰੇਜਾਤੇਸੁ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁਕਾਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੁਜ੍ਝਤ੍ਤੁਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇ ਪਞ੍ਚ ਪਸਾਦੇ ਵਤ੍ਥੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਬਾਹਿਰਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਬਾਹਿਰਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਕ੍ਕਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਹਿ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁਕਾ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹਦਯਰੂਪਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁਕਂ, ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਬਾਹਿਰਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਵਤ੍ਥੁਕਾ , ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਹਦਯਰੂਪਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਬਾਹਿਰਾ ਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁਕਾ।

ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕਾਤਿ ਅਨਿਰੁਦ੍ਧਵਤ੍ਥੁਕਾ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਅਤੀਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਅਞ੍ਞਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚਾਤਿਆਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਵਤ੍ਥੁ, ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਅਞ੍ਞਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਤ੍ਥੁਂ, ਸਦ੍ਦਾਦੀਸੁ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਪ੍ਪਤੋ ਕਪ੍ਪਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾਪਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਮੇਵ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਪਿ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਨਿਬਦ੍ਧਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਨ ਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਨਿਬਦ੍ਧਵਤ੍ਥੁ ਨਿਬਦ੍ਧਦ੍ਵਾਰਂ ਨਿਬਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੬੩. **ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁ ਸੋਤਸ੍ਸ, ਸੋਤਂ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਂ ਏਕਂ ਏਕਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਨ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਚੇ ਹਿ ਨੀਲਾਦਿਭੇਦਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਨੇਯਜ 'ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ ਨਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਹਿ ਵਿਭਾਵੇਹਿ – ਕਿਂ ਨਾਮੇਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣ'ਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਨਾਪਿ ਮੁਖੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜ – 'ਅਰੇ ਅਨ੍ਧਬਾਲ, ਵਸ੍ਸਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਪਰਿਧਾਵਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਮਯਾ ਕੁਹਿਂ ਏਤਸ੍ਸ ਜਾਨਨਕਂ ਲਭਿਸ੍ਸਸਿ; ਆਹਰ ਨਂ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੇ ਉਪਨੇਹਿ; ਅਹਮੇਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ – ਯਦਿ ਵਾ ਨੀਲਂ ਯਦਿ ਵਾ ਪੀਤਕਂ। ਨ ਹਿ ਏਸੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ; ਮਯ੍ਹਮੇਵੇਸੋ ਵਿਸਯੋ'ਤਿ। ਸੇਸਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਵਮੇਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਨ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

੧੬੪. **ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨੇਵ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ।

ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨੇਵ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਹਟਕਾਲੇ ਮਨਸਿਕਤਕਾਲੇਯੇਵ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਨ ਅਬ੍ਬੋਕਿਣ੍ਣਾਤਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਅਬ੍ਬੋਕਿਣ੍ਣਾ ਨਿਰਨ੍ਤਰਾਵ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨ ਤੇਸਂ ਅਨਨ੍ਤਰਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ।

੧੬੫. **ਨ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। **ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮਨਨ੍ਤਰਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ।

੧੬੬. **ਆਵਟ੍ਟਨਾ** ਵਾਤਿਆਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਾਨਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਨਤੋ **ਆਵਟ੍ਟਨਾ,** ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਭੁਜਨਤੋ **ਆਭੋਗੋ,** ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਣਤੋ **ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ,** ਤੇਸਂਯੇਵ ਮਨਸਿਕਰਣਤੋ **ਮਨਸਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਭਾਵੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ।

ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ‘‘ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧-੨) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਏਕਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਂ ਵਾ ਅਕੁਸਲਂ ਵਾ ਨ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਾਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਸੁਪਣ੍ਡਿਤੋਪਿ ਪੁਰਿਸੋ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਆਪਾਥਗਤਾਨਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ, ਅਞ੍ਞਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਸਵਨਘਾਯਨਸਾਯਨਫੁਸਨਮਤ੍ਤਾਨੇਵ। ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਮਤ੍ਤਤੋ ਪਨ ਮੁਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਾ ਏਤੇਸਂ ਕੁਸਲਾਦਿਪਟਿਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

ਮਨੋਧਾਤੁਯਾਪੀਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਮਨੋਧਾਤੁਯਾਪਿ। ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ ਚੇਤ੍ਥ ਪਿਕਾਰੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾਪਿ ਤਤੋ ਪਰਾਹਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਹਿਪੀਤਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਕਪ੍ਪੇਤੀਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਨ ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਗਮਨਾਦੀਸੁ ਕਞ੍ਚਿ ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਨ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਨ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ, ਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸਮਾਦਿਯਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਲੋਕਿਯਂ ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ, ਨ ਸਮਾਧਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਲੋਕਿਯਾ ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਵਾ, ਨ ਭਵਤੋ ਚਵਤਿ, ਨ ਭਵਨ੍ਤਰੇ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਟਿਵਿਜਾਨਨਾਦਿਵਚਨਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕੇਨਾਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪੇਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਰਣੇ ਸਹਜਵਨਕਾਨਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਯਥਾ ਚੇਤੇਸਂ ਏਤਾਨਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਨਿਯਾਮੋਕ੍ਕਮਨਾਦੀਨਿਪਿ। ਨ ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨੇਨ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ; ਨ ਚੇਤਂ ਜਵਨਂ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਮਾਰਬ੍ਭ ਜਵਤਿ, ਨ ਕਸਿਣਾਦਿਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ; ਨ ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ; ਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ; ਨ ਚੇਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਂ, ਨ ਸਾਵਕਪਾਰਮੀਞਾਣਂ, ਨ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਂ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਨੇਸ ਪਭੇਦੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਨ ਸੁਪਤਿ ਨ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਤਿ ਨ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨਾਪਿ ਚ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਤਿ, ਨ ਨਿਦ੍ਦਾਯਤਿ, ਨ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਹ ਜਵਨੇਨ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ।

ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਮਹਾਵਟ੍ਟਿੰ ਜਾਲੇਤ੍ਵਾ ਦੀਪੇ ਚਕ੍ਖੁਸਮੀਪੇ ਉਪਨੀਤੇ ਪਠਮਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਿਕਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਨ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਮੇਵ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ। ਅਥ ਜਵਨਂ ਜਵਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤਿ। ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਿਕਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ। ਤਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਜਵਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਭਵਙ੍ਗੇ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਂ ਜਵਤਿ। ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਞਤ੍ਵਾ 'ਕਿਂ ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਆਲੋਕੋ'ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ।

ਤਥਾ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਣ੍ਣਸਮੀਪੇ ਤੂਰਿਯੇਸੁ ਪਗ੍ਗਹਿਤੇਸੁ, ਘਾਨਸਮੀਪੇ ਸੁਗਨ੍ਧੇਸੁ ਵਾ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧੇਸੁ ਵਾ ਪੁਪ੍ਫੇਸੁ ਉਪਨੀਤੇਸੁ, ਮੁਖੇ ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਿ ਵਾ ਫਾਣਿਤੇ ਵਾ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ, ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਪਾਣਿਨਾ ਪਹਾਰੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਪਠਮਂ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਿਕਾਦੀਨਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾਨਿ ਭਵਙ੍ਗਂ ਨ ਆਵਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਮੇਵ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ। ਅਥ ਜਵਨਂ ਜਵਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤਿ। ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਿਕਾਦੀਨਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾਨਿ ਭਵਙ੍ਗਂ ਆਵਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਜਵਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਭਵਙ੍ਗੇ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਂ ਜਵਤਿ। ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਞਤ੍ਵਾ 'ਕਿਂ ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਸਦ੍ਦੋ – ਸਙ੍ਖਸਦ੍ਦੋ, ਭੇਰਿਸਦ੍ਦੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਕਿਂ ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਗਨ੍ਧੋ – ਮੂਲਗਨ੍ਧੋ, ਸਾਰਗਨ੍ਧੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਕਿਂ ਇਦਂ ਮਯ੍ਹਂ ਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਰਸਂ – ਸਪ੍ਪੀਤਿ ਵਾ ਫਾਣਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਕੇਨਮ੍ਹਿ ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਪਹਤੋ, ਅਤਿਥਦ੍ਧੋ ਮੇ ਪਹਾਰੋ'ਤਿ ਵਾ ਵਤ੍ਤਾਰੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨੇਨੇਵ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕੇਨ। ਸੁਪਿਨਮ੍ਪਿ ਤੇਨੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕੇਨ।

ਤਞ੍ਚ ਪਨੇਤਂ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਤੋ ਵਾ ਅਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਤੋ ਵਾ ਦੇਵਤੋਪਸਂਹਾਰਤੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਵਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਖੋਭਕਰਣਪਚ੍ਚਯਯੋਗੇਨ ਖੁਭਿਤਧਾਤੁਕੋ **'ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਤੋ'** ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਚ ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਪਬ੍ਬਤਾ ਪਤਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਵਾਲਮਿਗਹਤ੍ਥਿਚੋਰਾਦੀਹਿ ਅਨੁਬਦ੍ਧੋ ਵਿਯ ਚ ਹੋਤਿ। **'ਅਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਤੋ'** ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। **'ਦੇਵਤੋਪਸਂਹਾਰਤੋ'** ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੇਵਤਾ ਅਤ੍ਥਕਾਮਤਾਯ ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਕਾਮਤਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਨਾਨਾਵਿਧਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਉਪਸਂਹਰਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ** ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਂ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਮਾਤਾ ਵਿਯ ਪੁਤ੍ਤਪਟਿਲਾਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਸੁਪਿਨੇ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੯੬), ਕੋਸਲਰਾਜਾ ਵਿਯ ਚ ਸੋਲ਼ਸ ਸੁਪਿਨੇਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੧.੪੧)।

ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਤੋ ਅਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਤੋ ਚ ਸੁਪਿਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਤਂ ਸਚ੍ਚਂ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਦੇਵਤੋਪਸਂਹਾਰਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਸਚ੍ਚਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਅਲਿਕਂ ਵਾ। ਕੁਦ੍ਧਾ ਹਿ ਦੇਵਤਾ ਉਪਾਯੇਨ ਵਿਨਾਸੇਤੁਕਾਮਾ ਵਿਪਰੀਤਮ੍ਪਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਤ੍ਥੁ – ਰੋਹਣੇ ਕਿਰ ਨਾਗਮਹਾਵਿਹਾਰੇ ਮਹਾਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਅਨਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾਵ ਏਕਂ ਨਾਗਰੁਕ੍ਖਂ ਛਿਨ੍ਦਾਪੇਸਿ। ਰੁਕ੍ਖੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਕੁਦ੍ਧਾ ਪਠਮਮੇਵ ਨਂ ਪਲੋਭੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ 'ਇਤੋ ਤੇ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਮਤ੍ਥਕੇ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਰਾਜਾ ਮਰਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਸੁਪਿਨੇ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਨਂ ਕਥਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜੋਰੋਧਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿ। ਤਾ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਮਹਾਵਿਰਵਂ ਵਿਰਵਿਂਸੁ। ਰਾਜਾ 'ਕਿਂ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਤਾ 'ਏਵਂ ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਆਰੋਚਯਿਂਸੁ। ਰਾਜਾ ਦਿਵਸੇ ਗਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇ ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਪਾਦੇ ਛਿਨ੍ਦਾਪੇਸਿ।

ਯਂ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤਂ ਏਕਨ੍ਤਸਚ੍ਚਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਏਤੇਸਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮੂਲਕਾਰਣਾਨਂ ਸਂਸਗ੍ਗਭੇਦਤੋਪਿ ਸੁਪਿਨਭੇਦੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਤਞ੍ਚ ਪਨੇਤਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਸੁਪਿਨਂ ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਵ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤ੍ਤਾ; ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤ੍ਤਾ।

ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਸੁਤ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਟਿਬੁਦ੍ਧੋ? ਉਦਾਹੁ ਨੇਵ ਸੁਤ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਪਟਿਬੁਦ੍ਧੋਤਿ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਦਿ ਤਾਵ ਸੁਤ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਵਿਰੋਧੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਸੁਪਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਰਾਗਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਨ

ਹੋਤਿ। ਸੁਪਿਨੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਈਦਿਸਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਪਟਿਬੁਦ੍ਧੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਨਯਵਿਰੋਧੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਪਟਿਬੁਦ੍ਧੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਸਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਕਤੇ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਪਿਨੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਕਤੇ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਏਕਨ੍ਤੰ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ ਏਵ। ਅਥ ਨੇਵ ਸੁਤ੍ਤੋ ਨ ਪਟਿਬੁਦ੍ਧੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਸੁਪਿਨੰ ਨਾਮ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸੁਪਿਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋਵ ਆਪਜ੍ਜਤਿ? ਨ ਅਭਾਵੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਕਪਿਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੇਤੰ – ‘‘ਕਪਿਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸੁਪਿਨੰ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੫.੩.੫)। **‘ਕਪਿਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੋ’**ਤਿ ਮਕ੍ਕਟਨਿਦ੍ਦਾਯ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਮਕ੍ਕਟਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਾ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਯਾ ਨਿਦ੍ਦਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਕੁਸਲਾਦਿਚਿਤ੍ਤਵੋਕਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਾ; ਯਸ੍ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਭਵਙ੍ਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਣੰ ਹੋਤਿ, ਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸੁਪਿਨੰ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤੇਨਾਯੰ ਸੁਪਿਨੋ ਕੁਸਲੋਪਿ ਹੋਤਿ ਅਕੁਸਲੋਪਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋਪਿ ੩੮੬। ਤਤ੍ਥ ਸੁਪਿਨਨ੍ਤੇ ਚੇਤਿਯਵਨ੍ਦਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲੋ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲੋ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਅਨ੍ਤੇਹਿ ਮੁਤ੍ਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕ੍ਖਣੇ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੁਪਿਨੇਨੇਵ ‘ਦਿਟ੍ਠੰ ਵਿਯ ਮੇ, ਸੁਤੰ ਵਿਯ ਮੇ’ਤਿ ਕਥਨਕਾਲੇਪਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋਯੇਵ।

ਕਿੰ ਪਨ ਸੁਪਿਨੇ ਕਤੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੰ ਕਮ੍ਮੰ ਸਵਿਪਾਕੰ ਅਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ? ਸਵਿਪਾਕੰ; ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਆਕਡ੍ਢਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਅਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਵੇਦਨੀਯੰ ਹੋਤਿ।

ਏਵੰ ਯਾਥਾਵਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਾਵਨਾ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਨ ਹੇਤ੍ਵਟ੍ਠੋ ਯਾਥਾਵਟ੍ਠੋ। ਤੰ ਯਾਥਾਵਟ੍ਠੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ਯਾਥਾਵਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਾਵਨਾ। ਤਥਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠੋ, ਜਰਾਭਿਭੂਤਟ੍ਠੋ, ਨ ਸੁਪਿਨੰ ਪਸ੍ਸਨਟ੍ਠੋ, ਯਾਥਾਵਟ੍ਠੋ। ਤੰ ਯਾਥਾਵਟ੍ਠੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ਯਾਥਾਵਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਾਵਨਾ। ਇਤਿ ਯਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ‘‘ਯਾਥਾਵਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਾਵਨਾ ਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਯ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਏਵੰ ਯਾਥਾਵਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਾਵਨਾ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਏਵ ਚ ਵਸੇਨ **ਏਵੰ ਏਕਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਏਵੰ ਏਕੇਕਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਞਾਣਗਣਨਾ ਏਕੇਨ ਵਾ ਆਕਾਰੇਨ ਞਾਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਹੋਤਿ।

ਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੨.) ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੭੬੭. ਦੁਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲੇ**ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਪਞ੍ਞਾ। ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭੂਮਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਅਤ੍ਥੰ ਜਾਪੇਤਿ ਜਨੇਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਥਜਾਪਿਕਾ। ਅਰਹਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤੇ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚੇਵ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਭੇਦੰ ਕਿਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਅਤ੍ਥੰ ਜਾਪੇਤਿ ਜਨੇਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਥਜਾਪਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਯੰ ਪਨ ਅਪਰੋਪਿ ਪਾਲ਼ਿਮੁਤ੍ਤਕੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੋ – ਯਾਪਿ ਹਿ ਪੁਰਿਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਸਾਪਿ ਤੰ ਕਿਰਿਯਤ੍ਥੰ ਜਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਜਾਪਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਦੁਤਿਯਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵਿਪਾਕੇ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੇ ਪਞ੍ਞਾ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਤ੍ਥੰ ਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਤਿ **ਜਾਪਿਤਤ੍ਥਾ**। ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਵਿਪਾਕਪਞ੍ਞਾਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਵਾ ਏਸਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣੇਹਿ ਜਾਪਿਤਾ ਜਨਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਭੂਤਾਤਿਪਿ ਜਾਪਿਤਤ੍ਥਾ। **ਅਰਹਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਿਰਿਯਪਞ੍ਞਾਯਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਯੰ ਪਨ ਅਪਰੋਪਿ ਪਾਲ਼ਿਮੁਤ੍ਤਕੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੋ – ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਪਞ੍ਞਾਪਿ ਹਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਅਤ੍ਥੰ ਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਤਿ ਜਾਪਿਤਤ੍ਥਾ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਪਞ੍ਞਾਸੁਪਿ

ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਵਾ ਏਸਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣੇਹਿ ਜਾਪਿਤਾ ਜਨਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਸਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਭੂਤਾਤਿਪਿ ਜਾਪਿਤਤ੍ਥਾ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਪਾਕਟਮੇਵਾਤਿ।

ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੩.) ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੭੬੮. ਤਿਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯੋਗਵਿਹਿਤੇਸੂ**ਤਿ ਯੋਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਞ੍ਞਾ; ਪਞ੍ਞਾਵਿਹਿਤੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਣਾਮਿਤੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਮ੍ਮਾਯਤਨੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਮੇਵ **ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਂ;** ਅਥ ਵਾ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਤਂ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਆਜੀਵਾਦੀਨਨ੍ਤਿਪਿ **ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਂ। ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨੇਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧਂ ਕਮ੍ਮਂ – ਹੀਨਞ੍ਚ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਹੀਨਂ ਨਾਮ ਵਡ੍ਢਕੀਕਮ੍ਮਂ, ਪੁਪ੍ਫਛਡ੍ਡਕਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਕਸਿ, ਵਣਿਜ੍ਜਾ, ਗੋਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ। ਸਿਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਦੁਵਿਧਂ ਹੀਨਞ੍ਚ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਹੀਨਂ ਸਿਪ੍ਪਂ ਨਾਮ ਨਲ਼ਕਾਰਸਿਪ੍ਪਂ, ਪੇਸਕਾਰਸਿਪ੍ਪਂ, ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਸਿਪ੍ਪਂ, ਚਮ੍ਮਕਾਰਸਿਪ੍ਪਂ, ਨ੍ਹਾਪਿਤਸਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਸਿਪ੍ਪਂ ਮੁਦ੍ਦਾ, ਗਣਨਾ, ਲੇਖਞ੍ਚਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਵਿਜ੍ਜਾਵ **ਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਂ**। ਤਂ ਧਮ੍ਮਿਕਮੇਵ ਗਹਿਤਂ। ਨਾਗਮਣ੍ਡਲਪਰਿਤ੍ਤਸਦਿਸਂ, ਫੁਧਮਨਕਮਨ੍ਤਸਦਿਸਂ, ਸਾਲਾਕਿਯਂ , ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਨ ਵੇਜ੍ਜਸਤ੍ਥਾਨਿ ''ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਆਚਰਿਯ, ਸਿਪ੍ਪਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੩੨੯) ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨੇ ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਏਕੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਤ੍ਥਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਗੇਹਪਾਸਾਦਯਾਨਨਾਵਾਦੀਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਸੋ ਹਿ 'ਇਮੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੇਨ ਵਿਨਾ ਦੁਕ੍ਖਿਤਾ'ਤਿ ਹਿਤਕਿਰਿਯਾਯ ਠਤ੍ਵਾ ਦੀਘਚਤੁਰਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦਂ ਗੇਹਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਸੀਤੁਣ੍ਹਪਟਿਘਾਤਤ੍ਥਾਯ ਏਕਭੂਮਿਕਦ੍ਵਿਭੂਮਿਕਾਦਿਭੇਦੇ ਪਾਸਾਦੇ ਕਰੋਤਿ, 'ਯਾਨੇ ਅਸਤਿ ਅਨੁਸਞ੍ਚਰਣਂ ਨਾਮ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਜਙ੍ਘਾਕਿਲਮਥਪਟਿਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥਾਯ ਵਯ੍ਹਸਕਟਸਨ੍ਦਮਾਨਿਕਾਦੀਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, 'ਨਾਵਾਯ ਅਸਤਿ ਸਮੁਦ੍ਦਾਦੀਸੁ ਸਞ੍ਚਾਰੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਨਾਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਸੋ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਯਿਰਮਾਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਕਤਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਕਥੇਨ੍ਤਾਨਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਚਿਨ੍ਤਾਯ ਕਰੋਤਿ। ਪਞ੍ਞਵਤਾ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਕਤਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੇਹਿ ਕਤਸਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਹੀਨਕਮ੍ਮੇ ਨਯੋ।

ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਕਮ੍ਮੇਪਿ 'ਕਸਿਕਮ੍ਮੇ ਅਸਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਜੀਵਿਤਂ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀ'ਤਿ ਏਕੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਤ੍ਥਾਯ ਯੁਗਨਙ੍ਗਲਾਦੀਨਿ ਕਸਿਭਣ੍ਡਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ; ਤਥਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਵਾਣਿਜਕਮ੍ਮਂ ਗੋਰਕ੍ਖਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਸੋ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਰਿਯਮਾਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਕਤਸਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਕਮ੍ਮੇ ਨਯੋ।

ਦੁਵਿਧੇਪਿ ਪਨ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨੇ ਏਕੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਤ੍ਥਾਯ ਨਲ਼ਕਾਰਸਿਪ੍ਪਾਦੀਨਿ ਹੀਨਸਿਪ੍ਪਾਨਿ, ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾਯ ਗਣਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮੁਦ੍ਦਂ, ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਸਙ੍ਖਾਤਂ ਗਣਨਂ, ਮਾਤਿਕਾਪ੍ਪਭੇਦਕਾਦਿਭੇਦਞ੍ਚ ਲੇਖਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਸੋ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਰਿਯਮਾਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਕਤਸਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨੇ ਨਯੋ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਨ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਅਮਨੁਸ੍ਸਸਰੀਸਪਾਦੀਹਿ ਉਪਦ੍ਦੁਤਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਤਿਕਿਚ੍ਛਨਤ੍ਥਾਯ ਧਮ੍ਮਿਕਾਨਿ ਨਾਗਮਣ੍ਡਲਮਨ੍ਤਾਦੀਨਿ ਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤਾਨਿ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਰਿਯਮਾਨਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਕਤਾਨਿ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਕਥੇਨ੍ਤਾਨਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਚਿਨ੍ਤਾਯ ਕਰੋਤਿ। ਪਞ੍ਞਵਤਾ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਕਤਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੇਹਿ ਕਤਸਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਂ ਵਾਤਿ ''ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਕਂ, ਇਦਂ ਨੋ ਸਕ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਜਾਨਨਵਾਣਂ। **ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਂ** ਵਾਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਾਣਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ** ਵਾਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਮੇਵ ਆਗਤਂ, ਨ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ, ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਪਨ ਆਗਤਾਨੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ – ਯਞ੍ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾਤਿ।

ਯਂ ਏਵਰੂਪਿਨ੍ਤਿ ਯਂ ਏਵਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸਭਾਵਂ ਅਨੁਲੋਮਿਕਂ। **ਖਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਵੇਵਚਨਾਨੇਵ। ਸਾ ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਰਣਾਨਂ ਅਪਚ੍ਚਨੀਕਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਨੁਲੋਮੇਤੀਤਿ **ਅਨੁਲੋਮਿਕਾ**। ਤਥਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਚਰਿਯਾਯ ਅਨੁਲੋਮੇਤਿ, ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮੇਤਿ, ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ ਅਨੁਲੋਮੇਤੀਤਿਪਿ ਅਨੁਲੋਮਿਕਾ। ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਏਤਾਨਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਖਮਤਿ ਸਹਤਿ ਦਟ੍ਠੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ **ਖਨ੍ਤਿ,** ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿ,** ਰੋਚੇਤੀਤਿ **ਰੁਚਿ,** ਮੁਦਤੀਤਿ **ਮੁਦਿ,** ਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਪੇਕ੍ਖਾ**। ਸਬ੍ਬੇਪਿਸ੍ਸਾ ਤੇ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤਿ, ਵਿਸੇਸਤੋ ਚ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਵਸੇਨ ਨਿਜ੍ਝਾਯਮਾਨਾ ਤਂ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨਖਨ੍ਤੀ**।

ਪਰਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਭਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪਦੇਸਵਚਨਂ ਅਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਪਟਿਲਭਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਨ ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾਨਂ ਪਨ ਮਹਾਸਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਞਾਣਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂਯੇਵ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਸਪਞ੍ਞਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਪੂਰਿਤਪਾਰਮੀਨਂ ਮਹਾਪਞ੍ਞਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਪਰਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਭਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਪਰੇਨ ਕਰਿਯਮਾਨਾਨਿ ਵਾ ਕਤਾਨਿ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਥਯਮਾਨਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾਪਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾ ਸਬ੍ਬਾ ਪਰਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾਯੇਵ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ; ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਾ **ਪਞ੍ਞਾ ਭਾਵਨਾਮਯਾ** ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੭੬੯. **ਦਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਦਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ; ਦਾਨਚੇਤਨਾਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦਾਨਾਧਿਗਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਦਾਨਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ; ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਯਾ ਏਵਂ ਦਾਨਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ **ਦਾਨਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ** ਨਾਮ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ 'ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਚੇਤਨਾ, ਮੁਞ੍ਚਚੇਤਨਾ, ਅਪਰਚੇਤਨਾਤਿ ਤਿਵਿਧੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਸੀਲਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸੀਲਾਧਿਗਚ੍ਛਾਤਿ ਇਧਾਪਿ ਸੀਲਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ **ਸੀਲਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਅਯਮ੍ਪਿ 'ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਚੇਤਨਾ, ਮੁਞ੍ਚਚੇਤਨਾ, ਅਪਰਚੇਤਨਾਤਿ ਤਿਵਿਧੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਭਾਵਨਾਮਯਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵ।

੭੭੦. ਅਧਿਸੀਲਪਞ੍ਞਾਦੀਸੁ ਸੀਲਾਦੀਨਿ ਦੁਵਿਧੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ – ਸੀਲਂ, ਅਧਿਸੀਲਂ; ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਂ; ਪਞ੍ਞਾ, ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਠਿਤਾਵ ਸਾ ਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾ ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੩੭) ਇਮਾਯ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਪਿ ਸੀਲਾਨਿ ਦਸਪਿ ਸੀਲਾਨਿ ਸੀਲਂ ਨਾਮ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਥਾਗਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਹੋਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕੇ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ? ਤਾਪਸਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਾਨੋ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸਙ੍ਘੋ, ਉਪਾਸਕਾ, ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸੀਲਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੀਲੇਹਿ ਅਧਿਕਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਤਥਾਗਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ।

ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂਬੁਦ੍ਧਾਯੇਵ ਚ ਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ। ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਇਦਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਞ੍ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਵਿਸਯੋ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਏਸ ਵਿਸਯੋ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਬਲਂ। ਇਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੋ ਅਧਿਸੀਲਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਧਿਸੀਲਪਞ੍ਞਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਂ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਏਵ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਪਾਦਿਕਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਥਾਗਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਹੋਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ? ਤਾਪਸਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਚੇਵ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਚ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਾਨੋ ਚ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਭਗਵਤਿ ਵਿਸੇਸਟ੍ਠਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੁਆਦਯੋਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਾਦਿਕਾ ਪਨ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਧਿਕਾ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਤਥਾਗਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂਬੁਦ੍ਧਾ ਏਵ ਚ ਏਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ । ਇਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਪਞ੍ਞਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਏਵ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞਾਣਂ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਥਾਗਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਹੋਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਵੇਲਾਮਦਾਨਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਾਨਂ ਪਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਮਗ੍ਗਫਲਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਪਞ੍ਞਾਹਿ ਅਧਿਕਾ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਤਥਾਗਤੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ। ਇਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਫਲਪਞ੍ਞਾ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤਿਰੇਕਪਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਞਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੂ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਸੀਲਂ, ਅਧਿਸੀਲਂ; ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਂ; ਪਞ੍ਞਾ, ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਤਿ ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾ ਕਤਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਤਿ? ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਓਮਕਤਰਪ੍ਪਮਾਣਂ ਛਤ੍ਤਂ ਵਾ ਧਜਂ ਵਾ ਉਪਾਦਾਯ ਅਤਿਰੇਕਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਤਿਛਤ੍ਤਂ ਅਤਿਧਜੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਸੀਲਂ ਦਸਸੀਲਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸੀਲਂ **'ਅਧਿਸੀਲਂ'** ਨਾਮ; ਵਟ੍ਟਪਾਦਿਕਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਉਪਾਦਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਾਦਿਕਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ **'ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਂ'** ਨਾਮ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਪਞ੍ਞਂ ਉਪਾਦਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾ ਚ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਚ ਫਲਪਞ੍ਞਾ ਚ **'ਅਧਿਪਞ੍ਞਾ'** ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੭੭੧. ਆਯਕੋਸਲ੍ਲਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ **ਆਯੋ**ਤਿ ਵੁਡ੍ਢਿ, ਸਾ ਅਨਤ੍ਥਹਾਨਿਤੋ ਅਤ੍ਥੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਦੁਵਿਧਾ; **ਅਪਾਯੋ**ਤਿ ਅਵੁਡ੍ਢਿ, ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥਹਾਨਿਤੋ ਅਨਤ੍ਥੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਦੁਵਿਧਾ; ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਯਾ ਇਮੇਸਂ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਨੇਸੁ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤੀਸੁ ਪਞ੍ਞਾ – ਇਦਂ ਆਯਕੋਸਲ੍ਲਂ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਾ ਪਨੇਸਾ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਨਿਰੁਜ੍ਝਨੇਸੁ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤੀਸੁ ਪਞ੍ਞਾ – ਇਦਂ ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਂ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਯਕੋਸਲ੍ਲਂ ਤਾਵ ਪਞ੍ਞਾ ਹੋਤੁ; ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਂ ਕਥਂ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾਤਿ? ਪਞ੍ਞਵਾਯੇਵ ਹਿ 'ਮਯ੍ਹਂ ਏਵਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਜਹਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕੁਸਲੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਪਾਪੇਤਿ। ਏਵਂ ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਞਾ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਅਚ੍ਚਾਯਿਕਕਿਚ੍ਚੇ ਵਾ ਭਯੇ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤਸ੍ਸ ਤਿਕਿਚ੍ਛਨਤ੍ਥਂ ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਕਾਰਣਜਾਨਨਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੪.) ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੭੯੩. ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਦਿਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਲਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਯਂ ਞਾਣਂ 'ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਕਂ, ਇਦਂ ਨੋ ਸਕ'ਨ੍ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ – ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞਾਣਂ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ

ਤਿਵਿਧਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ, ਤਿਵਿਧਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਨ ਸਕਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਤੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸੁਚਰਿਤਂ ਸਕਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾਪਿ ਹੋਤੁ ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਂ ਨ ਸਕਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਤ੍ਥਭਞ੍ਜਨਤੋ ਅਨਤ੍ਥਜਨਨਤੋ ਚ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਹੋਤੁ ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਂ ਸਕਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਨਤ੍ਥਭਞ੍ਜਨਤੋ ਅਤ੍ਥਜਨਨਤੋ ਚ। ਏਵਂ ਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞਾਣੇ ਠਤ੍ਵਾ ਬਹੁਂ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਉਪੋਸਥਂ ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨ ਸੁਖਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਧਨੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਕਟਸਤੇਸੁ ਸਪ੍ਪਿਮਧੁਫਾਣਿਤਾਦੀਨਿ ਚੇਵ ਲੋਣਤਿਲਤਣ੍ਡੁਲਾਦੀਨਿ ਚ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਕਨ੍ਤਾਰਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਅਤ੍ਥੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਉਪਕਰਣਾਨਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਸੁਖੇਨੇਵ ਖੇਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞਾਣੇ ਠਤ੍ਵਾ ਬਹੁਂ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਗਣਨਪਥੋ ਨਤ੍ਥਿ। **ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਂ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਸਾਸਵਾ ਕੁਸਲਾ ਪਞ੍ਞਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞਾਣਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੯੪. ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖੇਪੇਤਂ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਕਮੇਵ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਏਕਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ।

੧੯੬. ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਤਾਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਏਕਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤੁ; ਫਲਪਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਂ ਨਾਮਾਤਿ? ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਵਸੇਨ। ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਹੇਸਾ ਪਞ੍ਞਾ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯੇ ਅਤ੍ਥਪਚ੍ਚਕ੍ਖੇ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਧਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਗੋਚਰਤ੍ਤਾ ਗੋਚਰਵੋਹਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਵਾ ਕਰਣਵਚਨਂ; ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਂ ਞਾਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ; ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ; ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਤੇਨ। **ਵਿਦਿਤੇਨਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਦਿਤਾਨਿ ਪਾਕਟਾਨਿ ਕਤਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਦਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵਿਦਿਤਧਮ੍ਮੇਨ। **ਪਰਿਯੋਗਾਲ੍ਹੇਨਾ**ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇਨ। **ਨਯਂ ਨੇਤੀ**ਤਿ ਅਤੀਤੇ ਚ ਅਨਾਗਤੇ ਚ ਨਯਂ ਨੇਤਿ ਹਰਤਿ ਪੇਸੇਤਿ। ਇਦਂ ਪਨ ਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਂ। ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਪਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਨਯਂ ਨਯਨਸਦਿਸਂ ਕਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਮਗ੍ਗਮੂਲਕਤ੍ਤਾ। ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਹਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਥਾ ਮਗ੍ਗਞਾਣਮੇਵ ਨਯਂ ਨਯਨਸਦਿਸਂ ਅਕਾਸਿ। ਅਪਿਚ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ – ਯਦੇਤਂ ਇਮਿਨਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਗੋਚਰਂ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਅਧਿਗਤਂ, ਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਕਾਰਣਭੂਤੇਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਯਂ ਨੇਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾ ਤੇਨ ਨਯਂ ਨੇਤਿ, ਤਂ ਆਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੂ**ਤਿ ਜਾਨਿਂਸੁ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਂਸੁ। **ਇਮਞ੍ਞੇਵਾ**ਤਿ ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਤੀਤੇ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਯਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤੇ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਞ੍ਞੇਵ ਇਮਂ; ਸਰਿਕ੍ਖਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤੀਤੇਪਿ ਹਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਣ੍ਹਂ ਤੇਭੂਮਕਕ੍ਖਨ੍ਧੇਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਂਸੁ, ਤਣ੍ਹਂਯੇਵ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਮੇਵ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਂਸੁ, ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਏਵਮੇਵ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਏਤਰਹਿਪਿ ਏਵਮੇਵ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਸਰਿਕ੍ਖਟ੍ਠੇਨ ''ਇਮਞ੍ਞੇਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨ੍ਵਯੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਅਨੁਗਮਨਞਾਣਂ ਨਯਨਞਾਣਂ ਕਾਰਣਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਪਰਿਯੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਞਾਣਂ। **ਪਰਸਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੇਸਸਤ੍ਤਾਨਂ। ਇਤਰਂ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। **ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਰਾਗਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਜਾਨਾਤਿ। **ਸਰਾਗਂ** ਵਾਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਇਧ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਵਿਪਸ੍ਸਨੂਪਗਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਰਚਿਤ੍ਤਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ।

ਅਵਸੇਸਾ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਾਦਿਕਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਞਾ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਞ੍ਞਾ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਤਤ੍ਤਾ **ਸਮ੍ਮੁਤਿਞਾਣਂ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਵਚਨਟ੍ਠੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮੁਤਿਮ੍ਹਿ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਞਾਣਂ।

੭੯੭. **ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਯਞ੍ਹਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਚਿਨਤੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਚਯਾਯ ਨੋ ਅਪਚਯਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਅਪਚਿਨਤੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਪਚਯਾਯ ਨੋ ਆਚਯਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਞਾ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮ੍ਪਿ ਆਚਿਨਤਿ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸੇ ਚੇਵ ਕਿਲੇਸਮੂਲਕੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪਚਿਨਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਚਯਾਯ ਚੇਵ ਅਪਚਯਾਯ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸੇਸਾ ਨੇਵ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਚਿਨਤਿ ਨ ਅਪਚਿਨਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਨੇਵ ਆਚਯਾਯ ਨੋ ਅਪਚਯਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੭੯੮. **ਨ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਾ ਹਿਸ੍ਸ ਕਾਮਵਿਵੇਕੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਾਯ ਚੇਸ ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਭਾਵਂ ਪਨ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ ਨੇਵ ਪਞ੍ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਪਞ੍ਞਾ **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਹੋਤਿ ਨੋ ਪਟਿਵੇਧਾਯ। ਸ੍ਵੇਵਾ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। **ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗੋ ਸਮਾਨੋ**ਤਿ ਤਥਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾਨਂਯੇਵ ਕਾਮਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੀਤਰਾਗੋ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਇਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾ ਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਭਾਵੇਨਾਪਿ ਪਞ੍ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ ਏਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ **ਪਟਿਵੇਧਾਯ** ਹੋਤਿ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾਯ ਏਵ ਪਨ ਕਿਲੇਸੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਨੋ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ**। ਯਾ ਪਨਾਯਂ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾ, ਸਾ ਕਤਰਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਭਜਤੀਤਿ? ਸੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਭਜਤਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਸੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ। ਏਵਮੇਸਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਵਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਚੇਵ ਪਟਿਵੇਧਾਯ ਚਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨਤੋ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ, ਛਟ੍ਠਂ ਅਭਿਞ੍ਞਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਤੋ ਪਟਿਵੇਧਾਯ ਚ ਹੋਤਿ।

੭੯੯. **ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਲਾਭੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯ੍ਵਾਯਂ ਅਪ੍ਪਗੁਣਸ੍ਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਲਾਭੀ। ਤਂ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਕਾਮਸਹਗਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ ਤੁਦਨ੍ਤਿ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਾਨੁਪਕ੍ਖਨ੍ਦਾਨਂ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾ ਹਾਯਤਿ ਪਰਿਹਾਯਤਿ; ਤਸ੍ਮਾ **ਹਾਨਭਾਗਿਨੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਤਾ**ਤਿ ਤਦਨੁਰੂਪਸਭਾਵਾ। **ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਂ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਨੁਰੂਪਸਭਾਵਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਪਣੀਤਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਕਨ੍ਤਿਵਸੇਨ ਸਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾ ਨੇਵ ਹਾਯਤਿ, ਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਠਿਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸਿਕਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਠਿਤਿਭਾਗਿਨੀ** ਪਞ੍ਞਾਤਿ। **ਅਵਿਤਕ੍ਕਸਹਗਤਾ**ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਪਣੀਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਸਹਗਤਾ। **ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਗੁਣਤੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯ ਤੁਦਨ੍ਤਿ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਨੁਪਕ੍ਖਨ੍ਦਾਨਂ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾ ਵਿਸੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ **ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਨੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਸਹਗਤਾ**ਤਿ ਤਮੇਵ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇਨ ਸਹਗਤਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਞ੍ਹਿ ਝਾਨਙ੍ਗਭੇਦੇ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਤ੍ਥਾਯ ਤੁਦਨ੍ਤਿ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। **ਵਿਰਾਗੂਪਸਞ੍ਹਿਤਾ**ਤਿ ਵਿਰਾਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਉਪਸਂਹਿਤਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਮ੍ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਇਮਿਨਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਵਿਰਾਗਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ''ਵਿਰਾਗੂਪਸਞ੍ਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਪਿ ਵਿਰਾਗੂਪਸਞ੍ਹਿਤਾ ਏਵ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਤਾਯ **ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਨੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾਵ ਕਥਿਤਾ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਾਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

८०१. **किच्छेन कसिरेन समाधिं उप्पादेन्तस्सा**ति लोकुत्तरसमाधिं उप्पादेन्तस्स पुब्बभागे आगमनकाले किच्छेन कसिरेन दुक्खेन ससङ्खारेन सप्पयोगेन किलमन्तस्स किलेसे विक्खम्भेत्वा आगतस्स। **दन्धं तट्ठानं अभिजानन्तस्सा**ति विक्खम्भितेसु किलेसेसु विपस्सनापरिवासे चिरं वसित्वा तं लोकुत्तरसमाधिसङ्खातं ठानं दन्धं सणिकं अभिजानन्तस्स पटिविज्झन्तस्स , पापुणन्तस्साति अत्थो। **अयं वुच्चती**ति या एसा एवं उप्पज्जति, अयं किलेसविक्खम्भनपटिपदाय दुक्खत्ता, विपस्सनापरिवासपञ्ञाय च दन्धत्ता मग्गकाले एकचित्तक्खणे उप्पन्नापि पञ्ञा आगमनवसेन **दुक्खपटिपदा दन्धाभिञ्ञा** नामाति वुच्चति। उपरि तीसु पदेसुपि इमिनाव नयेन अत्थो वेदितब्बो।

८०२. **समाधिस्स न निकामलाभिस्सा**ति यो समाधिस्स न निकामलाभी होति, सो तस्स न निकामलाभी नाम। यस्स समाधि उपरूपरि समापज्जनत्थाय उस्सक्कितुं पच्चयो न होति, तस्स अप्पगुणज्झानलाभिस्साति अत्थो। **आरम्मणं थोकं फरन्तस्सा**ति परित्ते सुप्पमत्ते वा सरावमत्ते वा आरम्मणे परिकम्मं कत्वा तत्थेव अप्पनं पत्वा तं अवड्ढितं थोकमेव आरम्मणं फरन्तस्साति अत्थो। सेसपदेसुपि एसेव नयो। ननिकामलाभीपटिपक्खतो हि पगुणज्झानलाभी एत्थ **निकामलाभी**ति वुत्तो। अवड्ढितारम्मणपटिपक्खतो च वड्ढितारम्मणं **विपुल**न्ति वुत्तं। सेसं तादिसमेव।

जरामरणेपेतं ञाणन्ति निब्बानमेव आरम्मणं कत्वा चतुन्नं सच्चानं एकपटिवेधवसेन एतं वुत्तं।

जरामरणं आरब्भातिआदीनि पन एकेकं वत्थुं आरब्भ पवत्तिकाले पुब्बभागे सच्चववत्थापनवसेन वुत्तानि। सेसं सब्बत्थ उत्तानत्थमेवाति।

चतुक्कनिद्देसवण्णना।

(५.) पञ्चकनिद्देसवण्णना

८०४. पञ्चविधेन ञाणवत्थुनिद्देसे **पीतिफरणता**दीसु पीतिं फरमाना उप्पज्जतीति द्वीसु झानेसु पञ्ञा **पीतिफरणता** नाम। सुखं फरमाना उप्पज्जतीति तीसु झानेसु पञ्ञा **सुखफरणता** नाम। परेसं चेतोफरमाना उप्पज्जतीति चेतोपरियपञ्ञा **चेतोफरणता** नाम। आलोकं फरमाना उप्पज्जतीति दिब्बचक्खुपञ्ञा **आलोकफरणता** नाम। पच्चवेक्खणञाणं **पच्चवेक्खणानिमित्तं** नाम। तेनेव वुत्तं ''द्वीसु झानेसु पञ्ञा पीतिफरणता''तिआदि। तत्थ च पीतिफरणता सुखफरणता द्वे पादा विय, चेतोफरणता आलोकफरणता द्वे हत्था विय, अभिञ्ञापादकज्झानं मज्झिमकायो विय, पच्चवेक्खणानिमित्तं सीसं विय। इति भगवा पञ्चङ्गिकं सम्मासमाधिं अङ्गपच्चङ्गसम्पन्नं पुरिसं विय कत्वा दस्सेसि। **अयं पञ्चङ्गिको सम्मासमाधी**ति अयं हत्थपादसीससदिसेहि पञ्चहि अङ्गेहि युत्तो सम्मासमाधीति पादकज्झानसमाधिं कथेसि।

अयं समाधि पच्चुप्पन्नसुखो चेवातिआदीसु अरहत्तफलसमाधि अधिप्पेतो। सो हि अप्पितप्पितक्खणे सुखत्ता **पच्चुप्पन्नसुखो**। पुरिमो पुरिमो पच्छिमस्स पच्छिमस्स समाधिसुखस्स पच्चयत्ता **आयतिं सुखविपाको**। सन्तं सुखुमं फलचित्तं पणीतं मधुररूपं समुट्ठापेति। फलसमापत्तिया वुट्ठितस्स हि सब्बकायानुगतं सुखसम्फस्सं फोट्ठब्बं पटिच्च सुखसहगतं कायविञ्ञाणं उप्पज्जति। इमिनापि परियायेन आयतिं सुखविपाको। किलेसेहि आरकत्ता **अरियो**। कामामिसवट्टामिसलोकामिसानं अभावा **निरामिसो**। बुद्धादीहि महापुरिसेहि सेवितत्ता **अकापुरिससेवितो**। अङ्गसन्तताय आरम्मणसन्तताय सब्बकिलेसदरथसन्तताय च **सन्तो**। अतप्पनीयट्ठेन **पणीतो**। किलेसपटिप्पस्सद्धिया लद्धत्ता

ਕਿਲੇਸਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਭਾਵਸ੍ਸ ਵਾ ਲਦ੍ਧਤ੍ਤਾ **ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਲਦ੍ਧੋ**। ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੀਤਿ ਹਿ ਇਦਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਂ। ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਿਲੇਸੇਨ ਵਾ ਅਰਹਤਾ ਲਦ੍ਧਤ੍ਤਾਪਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਲਦ੍ਧੋ। ਏਕੋਦਿਭਾਵੇਨ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਏਕੋਦਿਭਾਵਮੇਵ ਵਾ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ **ਏਕੋਦਿਭਾਵਾਧਿਗਤੋ**। ਅਪ੍ਪਗੁਣਸਾਸਵਸਮਾਧਿ ਵਿਯ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇ ਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਕਿਲੇਸੇ ਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ **ਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਵਾਰਿਤਗਤੋ**। ਤਞ੍ਚ ਸਮਾਧਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਤਤੋ ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਸਤਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਤੋਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਸਤੋਵ ਵੁਟ੍ਠਹਤਿ। ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਵਸੇਨ ਵਾ ਸਤੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਦੇਤ੍ਥ ''ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖੋ ਚੇਵ ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂਯੇਵ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ਤਂ ਏਕਮਙ੍ਗਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਏਵਮਿਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣੇਹਿ ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਪਞ੍ਚਞਾਣਿਕੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਨਾਮ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੬.) ਛਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੮੦੫. ਛਬ੍ਬਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ''ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੮੪; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੦੨) ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੇ ਞਾਣਂ। ਇਮਿਨਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਬਹੁਧਾਭਾਵਾਦਿਸਾਧਿਕਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਾ ਅਪ੍ਪਨਾਪਞ੍ਞਾਵ ਕਥਿਤਾ। **ਸੋਤਧਾਤੁਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਦੂਰਸਨ੍ਤਿਕਾਦਿਭੇਦਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਞਾਣਂ। ਇਮਿਨਾਪਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਪਕਤਿਸੋਤਵਿਸਯਾਤੀਤਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਾ ਅਪ੍ਪਨਾਪਞ੍ਞਾਵ ਕਥਿਤਾ। **ਪਰਚਿਤ੍ਤੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਞਾਣਂ। ਇਮਿਨਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪਰੇਸਂ ਸਰਾਗਾਦਿਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਾ ਅਪ੍ਪਨਾਪਞ੍ਞਾਵ ਕਥਿਤਾ। **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਾ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ। ਇਮਿਨਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਸਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਾ ਅਪ੍ਪਨਾਪਞ੍ਞਾਵ ਕਥਿਤਾ। **ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚੁਤਿਯਞ੍ਚ ਉਪਪਾਤੇ ਚ ਞਾਣਂ। ਇਮਿਨਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਚਵਨਕਉਪਪਜ੍ਜਨਕਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਣ੍ਣਧਾਤੁਆਰਮ੍ਮਣਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਾ ਅਪ੍ਪਨਾਪਞ੍ਞਾਵ ਕਥਿਤਾ। **ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਜਾਨਨਞਾਣਂ। ਇਦਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮੇਵ। ਸੇਸਾਨਿ ਲੋਕਿਯਾਨੀਤਿ।

ਛਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੭.) ਸਤ੍ਤਕਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੮੦੬. ਸਤ੍ਤਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਏਕਾਦਸਸੁ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲਤ੍ਤਯਭੇਦਤੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਤਦੇਵ ਞਾਣਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਖਯਧਮ੍ਮਤਾਦੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਅਸਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਨਤ੍ਥਿ ਜਰਾਮਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣਦ੍ਵਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਾਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਂ, ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਤੀਤੇ ਞਾਣਦ੍ਵਯਂ, ਅਨਾਗਤੇ ਞਾਣਦ੍ਵਯਨ੍ਤਿ ਛ। ਤਾਨਿ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤ। ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਞਾਣਂ। ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ; ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਂ। ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਛਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਏਵਂ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਅਙ੍ਗੇ ਇਮਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਸਤ੍ਤ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਾਦਸਸੁ ਅਙ੍ਗੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਖਯਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਖਯਗਮਨਸਭਾਵਂ। **ਵਯਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਵਯਗਮਨਸਭਾਵਂ। **ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਰਜ੍ਜਨਸਭਾਵਂ। **ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਸਭਾਵਂ। ਇਮਿਨਾ ਕਿਂ ਕਥਿਤਂ? ਅਪਰਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪੁਰਿਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਮਸਨਂ ਕਥਿਤਂ। ਤੇਨ ਕਿਂ ਕਥਿਤਂ ਹੋਤਿ? ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ

ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਥਿਤਾ। ਪਠਮਞਾਣੇਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਞਾਣਂ ਦੁਤਿਯੇਨ ਦਟ੍ਠੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯੇਨ, ਤਤਿਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੇਨ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਚਮੇਨ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਛਟ੍ਠੇਨ, ਛਟ੍ਠਂ ਸਤ੍ਤਮੇਨ। ਏਵਂ ਸਤ੍ਤ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਸਤ੍ਤਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

੮੦੭. ਅਟ੍ਠਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਵ ਕਥਿਤਾ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋਤਿ।

ਅਟ੍ਠਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

੮੦੮. ਨਵਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੂ**ਤਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾਸੁ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ। ਤਾਸਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਵਿਹਾਰਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਤਾ, ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ **ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿਆਦਯੋ ਅਟ੍ਠ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ । ਨਵਮਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਪਞ੍ਞਾ। ਸਾ ਹਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਪਣੀਤਤੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ।

ਨਵਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੧੦.) ਦਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਠਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੦੯. ਦਸਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। **ਅਨਵਕਾਸੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਉਭਯੇਨਾਪਿ ਕਾਰਣਮੇਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਕਾਰਣਞ੍ਹਿ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਚ ਅਵਕਾਸੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ। **ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ। **ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਕਞ੍ਚਿ ਏਕਂ ਸਙ੍ਖਾਰਮ੍ਪਿ। **ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ। **ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਤਂ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। **ਯਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ**ਤਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ। **ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਤਂ ਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਥਿ; ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਹਿ ਸੋ ਤੇਭੂਮਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਤੁਤ੍ਥਭੂਮਕਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਨ ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਦਿਵਸਂ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ ਅਯੋਗੁਲ਼ੋ ਵਿਯ ਮਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਵਾ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ **ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਸੁਖਤੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸੁਖਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ''ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਮ੍ਮਰਣਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੧) ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਸੁਖਤੋ ਗਾਹਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹਵੂਪਸਮਤ੍ਥਂ, ਮਤ੍ਤਹਤ੍ਥਿਪਰਿਤਾਸਿਤੋ ਵਿਯ, ਸੁਚਿਕਾਮੋ ਪੋਕ੍ਖਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਗੂਥਂ ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਸੁਖਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਤ੍ਤਵਾਦੇ ਕਸਿਣਾਦਿਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸਙ੍ਗਹਤ੍ਥਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ **ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਧਾਪਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਚਤੁਭੂਮਕਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕਵਸੇਨ; ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੁ ਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸਾਪਿ ਤੇਭੂਮਕਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਯਂ ਯਞ੍ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਤੋ ਤਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਗਾਹਂ ਵਿਨਿਵੇਠੇਤਿ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਹਿ ਯਂ ਯਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਸੁਖਂ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਂ ਤਂ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਗਾਹਂ ਵਿਨਿਵੇਠੇਤਿ।

ਮਾਤਰਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਜਨਿਕਾਵ ਮਾਤਾ। ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੋਵ ਖੀਣਾਸਵ਼ੋ ਅਰਹਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਕਿਂ ਪਨ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵ਼ਿਤਾ ਵ਼ੋਰੋਪੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਏਤਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਚੇਪਿ ਭਵਨ੍ਤਰਗਤਂ ਅਰਿਯਸਾਵਕਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਭਾਵ਼ਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕੋਚਿ ਏਵ਼ਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਇਮਂ ਕੁਨ੍ਥਕਿਪਿਲ੍ਲਿਕਂ ਜੀਵ਼ਿਤਾ ਵ਼ੋਰੋਪੇਤ੍ਵ਼ਾ ਸਕਲਚਕ੍ਕਵ਼ਾਲ਼ਗਬ੍ਭੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਜ੍ਜਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਹੀ'ਤਿ, ਨੇਵ ਸੋ ਤਂ ਜੀਵ਼ਿਤਾ ਵ਼ੋਰੋਪੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਵ਼ਾਪਿ ਨਂ ਏਵ਼ਂ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਸਚੇ ਇਮਂ ਨ ਘਾਤੇਸ੍ਸਸਿ, ਸੀਸਂ ਤੇ ਛਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ, ਸੀਸਮੇਵਸ੍ਸ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਨੇਵ ਸੋ ਤਂ ਘਾਤੇਯ੍ਯ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਸ੍ਸ ਪਨ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਚ ਬਲਦੀਪਨਤ੍ਥਮੇਤਂ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵ਼ੋ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਮਾਤੁਘਾਤਾਦੀਨਿਪਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਾਨਿ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਮਹਾਬਲੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ; ਸੋ ਏਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨ ਕਰੋਤੀਤਿ।

ਪਦੁਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਦੋਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਧਕਚਿਤ੍ਤੇਨ। **ਲੋਹਿਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਜੀਵਮਾਨਕਸਰੀਰੇ ਖੁਦ੍ਦਕਮਕ੍ਖਿਕਾਯ ਪਿਵਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਲੋਹਿਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ। **ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਸਮਾਨਸਂਵ਼ਾਸਕਂ ਸਮਾਨਸੀਮਾਯਂ ਠਿਤਂ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਵ਼ੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਪਞ੍ਚਹੁਪਾਲਿ, ਆਕਾਰੇਹਿ ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਜ੍ਜਤਿ – ਕਮ੍ਮੇਨ, ਉਦ੍ਦੇਸੇਨ, ਵ਼ੋਹਰਨ੍ਤੋ, ਅਨੁਸ੍ਸਾਵਨੇਨ, ਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹੇਨਾ''ਤਿ (ਪਰਿ॰ ੪੫੮)।

ਤਤ੍ਥ '**ਕਮ੍ਮੇਨਾ**'ਤਿ ਅਪਲੋਕਨਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ। '**ਉਦ੍ਦੇਸੇਨਾ**'ਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੇਨ। 'ਵ਼ੋ**ਹਰਨ੍ਤੋ**'ਤਿ ਕਥਯਨ੍ਤੋ, ਤਾਹਿ ਤਾਹਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ 'ਅਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮੋ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਭੇਦਕਰਵਤ੍ਥੂਨਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ। '**ਅਨੁਸ੍ਸਾਵਨੇਨਾ**'ਤਿ 'ਨਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇ ਜਾਨਾਥ ਮਯ੍ਹਂ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਭਾਵ਼ਂ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਭਾਵਞ੍ਚ! ਮਾਦਿਸੋ ਨਾਮ ਉਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਉਬ੍ਬਿਨਯਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ ਗਾਹੇਯ੍ਯਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਂ ਮਯ੍ਹਂ ਅਵ਼ੀਚਿ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਵਨਂ ਵ਼ਿਯ ਸੀਤਲੋ? ਕਿਮਹਂ ਅਪਾਯਤੋ ਨ ਭਾਯਾਮੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਕਣ੍ਣਮੂਲੇ ਵਚੀਭੇਦਂ ਕਤ੍ਵ਼ਾ ਅਨੁਸ੍ਸਾਵਨੇਨ । '**ਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹੇਨਾ**'ਤਿ ਏਵ਼ਂ ਅਨੁਸ੍ਸਾਵ਼ੇਤ੍ਵ਼ਾ ਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤ੍ਵ਼ਾ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨਧਮ੍ਮੇ ਕਤ੍ਵ਼ਾ ''ਗਣ੍ਹਥ ਇਮਂ ਸਲਾਕ''ਨ੍ਤਿ ਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹੇਨ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਵ਼ਾ ਪਮਾਣਂ ਵ਼ੋਹਾਰਾਨੁਸ੍ਸਾਵਨਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹਾ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾ। ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਤ੍ਥੁਦੀਪਨਵਸੇਨ ਹਿ ਵ਼ੋਹਰਨ੍ਤੇਨ ਤਤ੍ਥ ਰੁਚਿਜਨਨਤ੍ਥਂ ਅਨੁਸ੍ਸਾਵ਼ੇਤ੍ਵ਼ਾ ਸਲਾਕਾਯ ਗਾਹਿਤਾਯਪਿ ਅਭਿਨ੍ਨੋਵ ਹੋਤਿ ਸਙ੍ਘੋ। ਯਦਾ ਪਨ ਏਵ਼ਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵ਼ਾ ਅਤਿਰੇਕਾ ਵ਼ਾ ਸਲਾਕਂ ਗਾਹੇਤ੍ਵ਼ਾ ਆਵ਼ੇਣਿਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵ਼ਾ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਵ਼ਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਏਵ਼ਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵ਼ਿਜ੍ਜਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਮਾਤੁਘਾਤਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਾਨਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ। ਤੇਸਂ ਆਵ਼ਿਭਾਵਤ੍ਥਂ –

> ਕਮ੍ਮਤੋ ਦ੍ਵ਼ਾਰਤੋ ਚੇਵ, ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਯਤੋ ਤਥਾ।
> ਪਾਕਸਾਧਾਰਣਾਦੀਹਿ, ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵ਼ਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

ਤਤ੍ਥ '**ਕਮ੍ਮਤੋ**' ਤਾਵ – ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਂ ਮਾਤਰਂ ਵ਼ਾ ਪਿਤਰਂ ਵ਼ਾ ਅਪਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਲਿਙ੍ਗਂ ਜੀਵ਼ਿਤਾ ਵ਼ੋਰੋਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵ਼ਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਕਲਚਕ੍ਕਵ਼ਾਲ਼ਂ ਮਹਾਚੇਤਿਯਪ੍ਪਮਾਣੇਹਿ ਕਞ੍ਚਨਥੂਪੇਹਿ ਪੂਰੇਤ੍ਵ਼ਾਪਿ, ਸਕਲਚਕ੍ਕਵ਼ਾਲ਼ਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵ਼ਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਾਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵ਼ਾਪਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਙ੍ਘਾਟਿਕਣ੍ਣਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵ਼ਾਵ ਵ਼ਿਚਰਿਤ੍ਵ਼ਾਪਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਨਿਰਯਮੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਸਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੂਤਂ ਮਾਤਰਂ ਵ਼ਾ ਪਿਤਰਂ ਵ਼ਾ, ਸਯਂ ਵ਼ਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੂਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਂ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੂਤੋਯੇਵ ਵ਼ਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੂਤਂ ਜੀਵ਼ਿਤਾ ਵ਼ੋਰੋਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਭਾਰਿਯਂ ਹੋਤਿ, ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਆਹਚ੍ਚੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਜਾਤਿਕਾਨਂ ਪਨ ਵਸੇਨ ਅਯਂ ਪਞ੍ਹੋ ਕਥਿਤੋ।

ਏਤ੍ਥ ਏਲ਼ਕਚਤੁਕ੍ਕਂ, ਸਙ੍ਕਾਮਚਤੁਕ੍ਕਂ, ਚੋਰਚਤੁਕ੍ਕਞ੍ਚ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। 'ਏਲ਼ਕਂ ਮਾਰੇਮੀ'ਤਿ ਅਭਿਸਨ੍ਧਿਨਾਪਿ ਹਿ ਏਲ਼ਕਟ੍ਠਾਨੇ ਠਿਤਂ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਂ ਮਾਤਰਂ ਵਾ ਪਿਤਰਂ ਵਾ ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਫੁਸਤਿ। ਏਲ਼ਕਾਭਿਸਨ੍ਧਿਨਾ ਪਨ ਮਾਤਾਪਿਤਿਅਭਿਸਨ੍ਧਿਨਾ ਵਾ ਏਲ਼ਕਂ ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਨ ਫੁਸਤਿ। ਮਾਤਾਪਿਤਿਅਭਿਸਨ੍ਧਿਨਾ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਫੁਸਤੇਵ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਚਤੁਕ੍ਕਦ੍ਵਯੇ। ਯਥਾ ਚ ਮਾਤਾਪਿਤੂਸੁ, ਏਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੇਪਿ ਏਤਾਨਿ ਚਤੁਕ੍ਕਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਅਰਹਨ੍ਤਮੇਵ ਚ ਮਾਰੇਤ੍ਵਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਫੁਸਤਿ, ਨ ਯਕ੍ਖਭੂਤਂ; ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਭਾਰਿਯਂ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਸਦਿਸਮੇਵ। ਮਨੁਸ੍ਸਅਰਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇਯੇਵ ਸਤ੍ਥਪ੍ਪਹਾਰੇ ਵਾ ਵਿਸੇ ਵਾ ਦਿਨ੍ਨੇਪਿ ਯਦਿ ਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਮਰਤਿ, ਅਰਹਨ੍ਤਘਾਤੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਯਂ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਦਿਨ੍ਨਂ ਦਾਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸੇਵ ਤਂ ਦਿਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇ ਮਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਭਾਰਿਯਂ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਸਦਿਸਮੇਵ।

ਲੋਹਿਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਭੇਜ੍ਜਕਾਯਤਾਯ ਪਰੂਪਕ੍ਕਮੇਨ ਚਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲੋਹਿਤਪਗ੍ਘਰਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨ੍ਤੋਯੇਵ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਲੋਹਿਤਂ ਸਮੋਸਰਤਿ। ਦੇਵਦਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਸਿਲਾਤੋ ਭਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਗਤਾ ਸਕਲਿਕਾਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਦਨ੍ਤਂ ਪਹਰਿ। ਫਰਸੁਨਾ ਪਹਟੋ ਵਿਯ ਪਾਦੋ ਅਨ੍ਤੋਲੋਹਿਤੋਯੇਵ ਅਹੋਸਿ। ਤਥਾ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਹੋਤਿ। ਜੀਵਕੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਰੁਚਿਯਾ ਸਤ੍ਥਕੇਨ ਚਮ੍ਮਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਮ੍ਹਾ ਠਾਨਾ ਦੁਟ੍ਠਲੋਹਿਤਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਫਾਸੁਕਮਕਾਸਿ। ਤਥਾ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਯੇ ਚ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਥਾਗਤੇ ਚੇਤਿਯਂ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਬੋਧਿਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਧਾਤੁਮ੍ਹਿ ਉਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਕਿਂ ਹੋਤੀਤਿ? ਭਾਰਿਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਸਦਿਸਂ। ਸਧਾਤੁਕਂ ਪਨ ਥੂਪਂ ਵਾ ਪਟਿਮਂ ਵਾ ਬਾਧਯਮਾਨਂ ਬੋਧਿਸਾਖਞ੍ਚ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਸਚੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਨਿਲੀਨਾ ਸਕੁਣਾ ਚੇਤਿਯੇ ਵਚ੍ਚਂ ਪਾਤੇਨ੍ਤਿ, ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਪਰਿਭੋਗਚੇਤਿਯਤੋ ਹਿ ਸਰੀਰਚੇਤਿਯਂ ਮਹਨ੍ਤਤਰਂ। ਚੇਤਿਯਵਤ੍ਥੁਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਬੋਧਿਮੂਲਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਹਰਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਯਾ ਪਨ ਬੋਧਿਸਾਖਾ ਬੋਧਿਘਰਂ ਬਾਧਤਿ, ਤਂ ਗੇਹਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਬੋਧਿਅਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਗੇਹਂ, ਨ ਗੇਹਤ੍ਥਾਯ ਬੋਧਿ। ਆਸਨਘਰੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਆਸਨਘਰੇ ਧਾਤੁ ਨਿਹਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਯ ਬੋਧਿਸਾਖਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਬੋਧਿਜਗ੍ਗਨਤ੍ਥਂ ਓਜੋਹਰਣਸਾਖਂ ਵਾ ਪੂਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ; ਸਰੀਰਪਟਿਜਗ੍ਗਨੇ ਵਿਯ ਪੁਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ।

ਸਙ੍ਘਭੇਦੇ ਸੀਮਟ੍ਠਕਸਙ੍ਘੇ ਅਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤੇ ਵਿਸੁਂ ਪਰਿਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਤਵੋਹਾਰਾਨੁਸ੍ਸਾਵਨਸਲਾਕਗ੍ਗਾਹਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਵਾ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭੇਦੋ ਚ ਹੋਤਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਸਮਗ੍ਗਸਞ੍ਞਾਯ ਪਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਸਮਗ੍ਗਸਞ੍ਞਾਯ ਹਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਵ ਭੇਦੋ ਹੋਤਿ ਨ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਂ। ਤਥਾ ਨਵਤੋ ਊਨਪਰਿਸਾਯਂ। ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮੇਨ ਪਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਨਵਨ੍ਨਂ ਜਨਾਨਂ ਯੋ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਅਨੁਵਤ੍ਤਕਾਨਂ ਅਧਮ੍ਮਵਾਦੀਨਂ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ ਕਮ੍ਮਂ; ਧਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ ਅਨਵਜ੍ਜਾ। ਤਤ੍ਥ ਨਵਨ੍ਨਮੇਵ ਸਙ੍ਘਭੇਦੇ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ – ''ਏਕਤੋ, ਉਪਾਲਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਨਵਮੋ ਅਨੁਸ੍ਸਾਵੇਤਿ ਸਲਾਕਂ ਗਾਹੇਤਿ – 'ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਯਂ ਵਿਨਯੋ, ਇਦਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ, ਇਦਂ ਗਣ੍ਹਥ, ਇਦਂ ਰੋਚੇਥਾ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਸਙ੍ਘਰਾਜਿ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ ਚ। ਨਵਨ੍ਨਂ ਵਾ, ਉਪਾਲਿ, ਅਤਿਰੇਕਨਵਨ੍ਨਂ ਵਾ ਸਙ੍ਘਰਾਜਿ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ ਚਾ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੫੧)।

ਏਤੇਸੁ ਚ ਪਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਸੇਸਾਨਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਨੀਤਿ। ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'**ਦ੍ਵਾਰਤੋ**'ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਚੇਤਾਨਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਤੋਪਿ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਤੋਪਿ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਆਣਤ੍ਤਿਕਵਿਜ੍ਜਾਮਯਪਯੋਗਵਸੇਨ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾਪਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਮੇਵ ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾਯ ਭੇਦਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾਪਿ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਮੇਵ ਪੂਰੇਤੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਦ੍ਵਾਰਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'**ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਯਤੋ**'ਤਿ ਸਙ੍ਘਭੇਦੋਯੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਯੋ। ਸਣ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਹਿ ਕਪ੍ਪੇ ਕਪ੍ਪਵੇਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਸਙ੍ਘਭੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਪ੍ਪਵਿਨਾਸੇਯੇਵ ਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਚੇਪਿ ਹਿ 'ਸ੍ਵੇ ਕਪ੍ਪੋ ਵਿਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਅਜ੍ਜ ਸਙ੍ਘਭੇਦਂ ਕਰੋਤਿ, ਸ੍ਵੇਯੇਵ ਮੁਚ੍ਚਤਿ,

ਏਕਦਿਵਸਮੇਵ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਕਰਣਂ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੇਸਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਯਾਨੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਯਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਪਾਕਤੋ'ਤਿ ਯੇਨ ਚ ਪਞ੍ਚੇਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਭੇਦੋਯੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਸਾਨਿ ''ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਘਭੇਦਾਭਾਵੇ ਲੋਹਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਦਭਾਵੇ ਅਰਹਨ੍ਤਘਾਤੋ, ਤਦਭਾਵੇ ਸਚੇ ਪਿਤਾ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਮਾਤਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਨੋ ਵਾ ਤਥਾ ਸੀਲਵਤੀ, ਪਿਤੁਘਾਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਸਚੇ ਮਾਤਾ ਮਾਤੁਘਾਤੋ। ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਸਮਾਨੇਸੁ ਮਾਤੁਘਾਤੋਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ; ਮਾਤਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਕਰਕਾਰਿਣੀ ਬਹੂਪਕਾਰਾ ਚ ਪੁਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਾਕਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਸਾਧਾਰਣਾਦੀਹੀ'ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਾਨਿ। ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ ਪਨ ''ਨ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾ, ਨ ਸਾਮਣੇਰੋ, ਨ ਸਾਮਣੇਰੀ, ਨ ਉਪਾਸਕੋ, ਨ ਉਪਾਸਿਕਾ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਪਕਤਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨਸਂਵਾਸਕੋ ਸਮਾਨਸੀਮਾਯਂ ਠਿਤੋ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦਤੀ''ਤਿ (ਚੂਲਵ॰ ੩੫੧) ਵਚਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ; ਤਸ੍ਮਾ ਅਸਾਧਾਰਣੋ। ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਸਹਗਤਾ ਦੋਸਮੋਹਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸਾਧਾਰਣਾਦੀਹਿਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

ਅਞ੍ਞਂ ਸਤ੍ਥਾਰਨ੍ਤਿ 'ਅਯਂ ਮੇ ਸਤ੍ਥਾ ਸਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ'ਤਿ ਭਵਨ੍ਤਰੇਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਤਿਤ੍ਥਕਰਂ 'ਅਯਂ ਮੇ ਸਤ੍ਥਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਟ੍ਠਮਂ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋਪਿ ਸਤ੍ਤਮਂ ਭਵਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ । ਉਤ੍ਤਮਕੋਟਿਯਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਮਂ ਭਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਵੇਸ ''ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਨਿਯਾਮੇਤਿ? ਕਿਂ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁ ਨਿਯਾਮੇਤਿ ਉਦਾਹੁ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਗ੍ਗੋ ਉਦਾਹੁ ਉਪਰਿ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾਤਿ? ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਗਹਿਤਂ ਨਾਮਮਤ੍ਤਮੇਤਂ। ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਨ ਨਿਯਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ''ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁ ਨਿਯਾਮੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਹਿ ਉਪਰਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਠਮਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ''ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਗ੍ਗੋ ਨਿਯਾਮੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਉਪਰਿ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾ ਅਕਿਚ੍ਚਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਠਮਮਗ੍ਗੋਵ ਸਕਿਚ੍ਚਕੋ, ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ''ਉਪਰਿ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾ ਨਿਯਾਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਅਕਿਚ੍ਚਕੋ ਹੋਤਿ, ਉਪਰਿ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾਵ ਸਕਿਚ੍ਚਕਾ, ਪਠਮਮਗ੍ਗਂ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਚ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਵ ਕਿਲੇਸਾ ਖੇਪੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਨਿਯਾਮੇਤਿ, ਉਪਰਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਨਿਯਾਮੇਤਿ। ਸਚੇ ਹਿ ਤੇਸਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਤਿਕ੍ਖਾ ਸੂਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਹਤਿ, ਏਕਂਯੇਵ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ। ਤਤੋ ਮਨ੍ਦਤਰਪਞ੍ਞੋ ਦੁਤਿਯੇ ਵਾ ਤਤਿਯੇ ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਵਾ ਪਞ੍ਚਮੇ ਵਾ ਛਟ੍ਠੇ ਵਾ ਭਵੇ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ ਸਤ੍ਤਮਂ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਅਟ੍ਠਮੇ ਭਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਗਹਿਤਂ ਨਾਮਮਤ੍ਤਮੇਤਂ। ਸਤ੍ਥਾ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਤੁਲਾਯ ਤੁਲੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ 'ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਬ੍ਬਮਹਾਪਞ੍ਞੋ ਤਿਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਏਕਮੇਵ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ **'ਏਕਬੀਜੀ**'ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ; 'ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਤਿਯਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਪਞ੍ਚਮਂ, ਛਟ੍ਠਂ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ **'ਕੋਲਂਕੋਲੋ**'ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ; 'ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਤ੍ਤਮਂ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ **'ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮੋ**'ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ।

ਕੋਚਿ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਭਵਾਨਂ ਨਿਯਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਨ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿਪਿ ਆਕਾਰੇਨ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ ਸਮਾਨੋ ਅਟ੍ਠਮਂ ਭਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ। ਸਕ੍ਕਸਦਿਸੋਪਿ ਵਟ੍ਟਾਭਿਰਤੋ ਸਤ੍ਤਮਂਯੇਵ ਭਵਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੇ ਭਵੇ ਸਬ੍ਬਕਾਰੇਨ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰਿਨੋਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਸਚੇਪਿ ਹਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਮੇ ਭਵੇ ਨਿਦ੍ਦਂ ਵਾ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਰਮ੍ਮੁਖਂ ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਚ੍ਛਤੋ ਠਤ੍ਵਾ ਤਿਖਿਣੇਨ ਅਸਿਨਾ ਕੋਚਿਦੇਵ

ਸੀਸਂ ਪਾਤੇਯ੍ਯ, ਉਦਕੇ ਵਾ ਓਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਮਾਰੇਯ੍ਯ, ਅਸਨਿ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਸੀਸੇ ਪਤੇਯ੍ਯ, ਏਵਰੂਪੇਪਿ ਕਾਲੇ ਸਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਕਾਲਂਕਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਅਟ੍ਠਮਂ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾਤਿ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਯਾ। ਤੀਣਿ ਹਿ ਖੇਤ੍ਤਾਨਿ – ਜਾਤਿਖੇਤ੍ਤਂ, ਆਣਾਖੇਤ੍ਤਂ, ਵਿਸਯਕ੍ਖੇਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **'ਜਾਤਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ'** ਨਾਮ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁ। ਸਾ ਹਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਓਕ੍ਕਮਨਕਾਲੇ, ਨਿਕ੍ਖਮਨਕਾਲੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਿਕਾਲੇ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪਵਤ੍ਤਨੇ, ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚ ਕਮ੍ਪਤਿ। ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲਂ ਪਨ **'ਆਣਾਖੇਤ੍ਤਂ'** ਨਾਮ। ਆਟਾਨਾਟਿਯਮੋਰਪਰਿਤ੍ਤਧਜਗ੍ਗਪਰਿਤ੍ਤਰਤਨਪਰਿਤ੍ਤਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਆਣਾ ਵਤ੍ਤਤਿ। **'ਵਿਸਯਖੇਤ੍ਤਸ੍ਸ'** ਪਨ ਪਰਿਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ''ਯਾਵਤਕਂ ਞਾਣਂ ਤਾਵਤਕਂ ਞੇਯ੍ਯਂ, ਯਾਵਤਕਂ ਞੇਯ੍ਯਂ ਤਾਵਤਕਂ ਞਾਣਂ , ਞਾਣਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਞੇਯ੍ਯਂ, ਞੇਯ੍ਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫) ਵਚਨਤੋ ਅਵਿਸਯੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਤੀਸੁ ਖੇਤ੍ਤੇਸੁ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਇਮਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲਂ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲੇ ਬੁਦ੍ਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿ। **ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ** – ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਂ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਨ੍ਤਿ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯੋ – ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗੀਤਿ, ਯਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗੀਤਿ, ਮੋਗ੍ਗਲਿਪੁਤ੍ਤਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗੀਤੀਤਿ। ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯੋ ਆਰੁਲ੍ਹੇ ਤੇਪਿਟਕੇ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੇ ਇਮਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਬੁਦ੍ਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿ।

ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਨ੍ਤਿ ਅਪੁਰੇ ਅਪਚ੍ਛਾ; ਏਕਤੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪੁਰੇ ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ''ਬੋਧਿਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਨ ਉਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਂ ਤਾਵ ਪੁਬ੍ਬੇਨ੍ਤਿ ਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੇ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲਕਮ੍ਪਨੇਨੇਵ ਜਾਤਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਿਵਾਰਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਚ ਯਾਵ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਾਪਿ ਧਾਤੁਯੋ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਤਾਵ ਪਚ੍ਛਾਤਿ ਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਧਾਤੂਸੁ ਹਿ ਠਿਤਾਸੁ ਬੁਦ੍ਧਾ ਠਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਿਵਾਰਿਤਾਵ ਹੋਤਿ, ਧਾਤੁਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਪਨ ਜਾਤੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤਾ।

ਤੀਣਿ ਹਿ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਨਿ ਨਾਮ – ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ, ਪਟਿਵੇਧਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਨ੍ਤਰਧਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **'ਪਰਿਯਤ੍ਤੀ'**ਤਿ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ; **'ਪਟਿਵੇਧੋ'**ਤਿ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧੋ; **'ਪਟਿਪਤ੍ਤੀ'**ਤਿ ਪਟਿਪਦਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਵੇਧੋ ਚ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿਪਿ ਨ ਹੋਤਿਪਿ। ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਕਾਲੇ ਪਟਿਵੇਧਕਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਹੂ ਹੋਨ੍ਤਿ; 'ਏਸ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ'ਤਿ ਅਙ੍ਗੁਲਿਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਦੀਪੇ ਏਕਵਾਰਂ ਕਿਰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਿਕ੍ਖੁ ਨਾਮ ਨਾਹੋਸਿ। ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪੂਰਕਾਪਿ ਕਦਾਚਿ ਬਹੂ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਅਪ੍ਪਾ। ਇਤਿ ਪਟਿਵੇਧੋ ਚ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿਪਿ ਨ ਹੋਤਿਪਿ।

ਸਾਸਨਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਪਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯੇਵ ਪਮਾਣਂ। ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਹਿ ਤੇਪਿਟਕਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਪੂਰੇਤਿ। ਯਥਾ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਆਲ਼ਾਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾ ਸਤ੍ਤ ਚ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿ, ਸੋ 'ਨ ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ ਆਹ; ਤਤੋ ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਧਿਗਤਵਿਸੇਸਂ ਸਂਸਨ੍ਦੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿ; ਸੋ ਆਚਿਕ੍ਖਿ; ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਸਮਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਤਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਸਿ; ਏਵਮੇਵ ਪਞ੍ਞਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਪੂਰੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ ਠਿਤਾਯ ਸਾਸਨਂ ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਸਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਤਦਾ ਪਠਮਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਚ੍ਛਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੋ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ ਇਤਰੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਠਿਤੇਸੁ ਸਾਸਨਂ ਠਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਮਾਨੇ ਪਠਮਂ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ ਏਕਾਦਸਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਏਕਕਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ ਚਕ੍ਕਪੇਯ੍ਯਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਓਘਤਰਣਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਮੂਲਪਰਿਯਾਯਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ ਦਸੁਤ੍ਤਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। ਏਕਿਸ੍ਸਾਪਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਗਾਥਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਾ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਸਾਸਨਂ ਧਾਰੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਭਿਯਪੁਚ੍ਛਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੫੧੫ ਆਦਯੋ) ਵਿਯ ਆਲ਼ਵਕਪੁਚ੍ਛਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੮੩ ਆਦਯੋ; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੬) ਵਿਯ ਚ। ਏਤਾ ਕਿਰ ਕਸ੍ਸਪਬੁਦ੍ਧਕਾਲਿਕਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਸਾਸਨਂ ਧਾਰੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿਂਸੁ।

ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਨ ਪਿਟਕੇਸੁ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇਸੁਪਿ ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਠਿਤੇ ਸਾਸਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਪਰਿਵਾਰਖਨ੍ਧਕੇਸੁ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇਸੁ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗੇ ਠਿਤੇ ਠਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ ਮਾਤਿਕਾਯ ਠਿਤਾਯਪਿ ਠਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਮਾਤਿਕਾਯ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾਯ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਉਪਸਮ੍ਪਦਾਸੁ ਠਿਤਾਸੁ ਸਾਸਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਲਿਙ੍ਗਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸੇਤਵਤ੍ਥਸਮਣਵਂਸੋ ਪਨ ਕਸ੍ਸਪਬੁਦ੍ਧਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਾਸਨਂ ਧਾਰੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਕਸ੍ਸ ਸੀਲਭੇਦਤੋ ਚ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਾਸਨਂ ਓਸਕ੍ਕਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਵਾਰਿਤਾ।

ਤੀਣਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਨਾਮ – ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਖਨ੍ਧਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਧਾਤੁਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ '**ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ**' ਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਅਹੋਸਿ, '**ਖਨ੍ਧਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ**' ਕੁਸਿਨਾਰਾਯਂ, '**ਧਾਤੁਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ**' ਅਨਾਗਤੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਕਿਰ ਓਸਕ੍ਕਨਕਾਲੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪੇ ਧਾਤੁਯੋ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਚੇਤਿਯਤੋ ਨਾਗਦੀਪੇ ਰਾਜਾਯਤਨਚੇਤਿਯਂ, ਤਤੋ ਮਹਾਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਨਾਗਭਵਨਤੋਪਿ ਦੇਵਲੋਕਤੋਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਤੋਪਿ ਧਾਤੁਯੋ ਮਹਾਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕਮੇਵ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਾਪਿ ਧਾਤੁ ਨ ਅਨ੍ਤਰਾ ਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਬ੍ਬਾ ਧਾਤੁਯੋ ਮਹਾਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਰਾਸਿਭੂਤਾ ਸੁਵਣ੍ਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਏਕਘਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਰਂਸਿਯੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਾ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਂ ਫਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਦੇਵਤਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ''ਅਜ੍ਜ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਅਜ੍ਜ ਸਾਸਨਂ ਓਸਕ੍ਕਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਦਸ੍ਸਨਂ ਦਾਨਿ ਇਦਂ ਅਮ੍ਹਾਕ''ਨ੍ਤਿ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਦਿਵਸਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰਂ ਕਾਰੁਞ੍ਞਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਾਮਿਖੀਣਾਸਵੇ ਅਵਸੇਸਾ ਸਕਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਧਾਤੂਸੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਾਯਪਿ ਧਾਤੁਯਾ ਸਤਿ ਏਕਜਾਲਾਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਧਾਤੂਸੁ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਤਾਸੁ ਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਆਨੁਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਧਾਤੂਸੁ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾਸੁ ਸਾਸਨਂ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਾਵ ਏਵਂ ਨ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਤਾਵ ਅਚਰਿਮਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਤ੍ਤਾ। ਬੁਦ੍ਧਾ ਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਯਥਾਹ – ''ਏਕਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਮਨੁਸ੍ਸੋ। ਕਤਮੋ ਏਕਪੁਗ੍ਗਲੋ? ਤਥਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੨)। ਯਦਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਵਾ ਸੋਲ਼ਸ ਵਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਨ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਿਹਾਰੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਚੇਤਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰੋ ਉਲ਼ਾਰੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂਪਿ ਬਹੁਤਾਯ ਨ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਜਾਤਾ, ਏਵਂ ਬੁਦ੍ਧਾਪਿ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ; ਤਸ੍ਮਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਦੇਸਨਾਯ ਚ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ। ਯਞ੍ਹਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਭੇਦਂ ਧਮ੍ਮਂ ਏਕੋ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਪਿ ਸੋਵ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਤਤੋ ਅਨਚ੍ਛਰਿਯੋ ਸਿਯਾ। ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੇ ਦੇਸਨਾਪਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਹੋਤਿ। ਵਿਵਾਦਭਾਵਤੋ ਚ। ਬਹੂਸੁ ਚ ਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਬਹੂਨਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾ ਵਿਯ 'ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਮਧੁਰਸ੍ਸਰੋ ਲਾਭੀ ਪੁਞ੍ਞਵਾ'ਤਿ ਵਿਵਦੇਯ੍ਯੁਂ; ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਏਵਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚੇਤਂ ਕਾਰਣਂ ਮਿਲਿਨ੍ਦਰਞ੍ਞਾ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਨਾਗਸੇਨਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਮੇਵ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੫.੧.੧) –

‘‘ਭਨ੍ਤੇ ਨਾਗਸੇਨ, ਭਾਸਿਤਮ੍ਪੇਤਂ ਭਗਵਤਾ – ‘‘ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਦ੍ਵੇ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੭੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੯)। ਦੇਸੇਨ੍ਤਾ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ ਨਾਗਸੇਨ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤਥਾਗਤਾ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਕਥਯਮਾਨਾ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਕਥੇਨ੍ਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਨ੍ਤਾ ਚ ਤੀਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਸਾਸਮਾਨਾ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ, ਭਨ੍ਤੇ ਨਾਗਸੇਨ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਏਕਾ ਦੇਸਨਾ ਏਕਾ ਕਥਾ ਏਕਾ ਸਿਕ੍ਖਾ ਏਕਾਨੁਸਿਟ੍ਠਿ, ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਦ੍ਵੇ ਤਥਾਗਤਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ? ਏਕੇਨਪਿ ਤਾਵ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਓਭਾਸਜਾਤੋ। ਯਦਿ ਦੁਤਿਯੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਭਾਯ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋ ਮਤ੍ਤਾਯ ਓਭਾਸਜਾਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਓਵਦਨ੍ਤਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਤਥਾਗਤਾ ਸੁਖਂ ਓਵਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਨੁਸਾਸਮਾਨਾ ਚ ਸੁਖਂ ਅਨੁਸਾਸੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਹਿ ਯਥਾਹਂ ਨਿਸ੍ਸਂਸਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਯਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਏਕਬੁਦ੍ਧਧਾਰਣੀ, ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਗੁਣਂ ਧਾਰੇਤਿ। ਯਦਿ ਦੁਤਿਯੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨਾਯਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਧਾਰੇਯ੍ਯ, ਚਲੇਯ੍ਯ ਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨਮੇਯ੍ਯ ਓਨਮੇਯ੍ਯ ਵਿਨਮੇਯ੍ਯ ਵਿਕਿਰੇਯ੍ਯ ਵਿਧਮੇਯ੍ਯ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਯ੍ਯ, ਨ ਠਾਨਮੁਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਨਾਵਾ ਏਕਪੁਰਿਸਸਨ੍ਧਾਰਣੀ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪੁਰਿਸੇ ਅਭਿਰੂਲ੍ਹੇ ਸਾ ਨਾਵਾ ਸਮੁਪਾਦਿਕਾ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਦੁਤਿਯੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਤਾਦਿਸੋ ਆਯੁਨਾ ਵਣ੍ਣੇਨ ਵਯੇਨ ਪਮਾਣੇਨ ਕਿਸਥੂਲੇਨ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੇਨ। ਸੋ ਤਂ ਨਾਵਂ ਅਭਿਰੂਹੇਯ੍ਯ। ਅਪਿਨੁ ਸਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਨਾਵਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਲੇਯ੍ਯ ਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨਮੇਯ੍ਯ ਓਨਮੇਯ੍ਯ ਵਿਨਮੇਯ੍ਯ ਵਿਕਿਰੇਯ੍ਯ ਵਿਧਮੇਯ੍ਯ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਯ੍ਯ, ਨ ਠਾਨਮੁਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਓਸੀਦੇਯ੍ਯ ਉਦਕੇ’’ਤਿ । ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਯਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਏਕਬੁਦ੍ਧਧਾਰਣੀ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਗੁਣਂ ਧਾਰੇਤਿ। ਯਦਿ ਦੁਤਿਯੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨਾਯਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਧਾਰੇਯ੍ਯ, ਚਲੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਨ ਠਾਨਮੁਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ, ਮਹਾਰਾਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਭੋਜਨਂ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਛਾਦੇਨ੍ਤਂ ਯਾਵਕਣ੍ਠਮਭਿਪੂਰਯਿਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਤਤੋ ਪੀਣਿਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਨਿਰਨ੍ਤਰੋ ਤਨ੍ਦੀਗਤੋ ਅਨੋਨਮਿਤਦਣ੍ਡਜਾਤੋ ਪੁਨਦੇਵ ਤਤ੍ਤਕਂ ਭੋਜਨਂ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਅਪਿਨੁ ਖੋ ਸੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਸੁਖਿਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕਿਂ ਭੁਤ੍ਤੋਵ ਮਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਯਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਏਕਬੁਦ੍ਧਧਾਰਣੀ...ਪੇ॰... ਨ ਠਾਨਮੁਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਨਾਗਸੇਨ, ਅਤਿਧਮ੍ਮਭਾਰੇਨ ਪਥਵੀ ਚਲਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਮਹਾਰਾਜ, ਦ੍ਵੇ ਸਕਟਾ ਰਤਨਪਰਿਪੂਰਿਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ ਯਾਵਸ੍ਮਾ ਮੁਖਸਮਾ। ਏਕ ਸਕਟਤੋ ਰਤਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮ੍ਹਿ ਸਕਟੇ ਆਕਿਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਪਿਨੁ ਤਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸਕਟਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਕਟਾਨਂ ਰਤਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਾਭਿਪਿ ਤਸ੍ਸ ਚਲੇਯ੍ਯ, ਅਰਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਭਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਨੇਮਿਪਿ ਤਸ੍ਸ ਓਪਤੇਯ੍ਯ, ਅਕ੍ਖੋਪਿ ਤਸ੍ਸ ਭਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਨ੍ਨੁ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਤਿਰਤਨਭਾਰੇਨ ਸਕਟਂ ਭਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਆਮ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਤਿਧਮ੍ਮਭਾਰੇਨ ਪਥਵੀ ਚਲਤੀਤਿ।

‘‘ਅਪਿਚ, ਮਹਾਰਾਜ, ਇਮਂ ਕਾਰਣਂ ਬੁਦ੍ਧਬਲਪਰਿਦੀਪਨਾਯ ਓਸਾਰਿਤਂ। ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਰੂਪਂ ਕਾਰਣਂ ਸੁਣੋਹਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਪਰਿਸਾਯ ਵਿਵਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਉਭਤੋਪਕ੍ਖਜਾਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਬਲਵਾਮਚ੍ਚਾਨਂ ਪਰਿਸਾਯ ਵਿਵਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਅਮਚ੍ਚੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਮਚ੍ਚੋ’ਤਿ ਉਭਤੋਪਕ੍ਖਜਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਯਦਿ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਸਂ ਪਰਿਸਾਯ

ਵਿਵਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਉਭਤੋਪਕ੍ਖਜਾਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਇਦਂ ਤਾਵ ਮਹਾਰਾਜ ਏਕਂ ਕਾਰਣਂ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਕਾਰਣਂ ਸੁਣੋਹਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ‘ਅਗ੍ਗੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ‘ਜੇਟ੍ਠੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਸੇਟ੍ਠੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਉਤ੍ਤਮੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਪਵਰੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਅਸਮੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਅਸਮਸਮੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਅਪ੍ਪਟਿਸਮੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਗੀ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ‘ਅਪ੍ਪਟਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਯਂ ਵਚਨਂ ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਕਾਰਣਂ ਤਥਤੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਪਿਚ, ਮਹਾਰਾਜ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਭਾਵਪਕਤਿ ਏਸਾ ਯਂ ਏਕੋਯੇਵ ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਾ? ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ। ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ, ਮਹਾਰਾਜ, ਯਂ ਲੋਕੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਤਂ ਏਕਂਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਪਥਵੀ, ਮਹਾਰਾਜ, ਮਹਨ੍ਤਾ, ਸਾ ਏਕਾਯੇਵ; ਸਾਗਰੋ ਮਹਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਏਕੋਯੇਵ; ਸਿਨੇਰੁ ਗਿਰਿਰਾਜਾ ਮਹਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਏਕੋਯੇਵ; ਆਕਾਸੋ ਮਹਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਏਕੋਯੇਵ; ਸਕ੍ਕੋ ਮਹਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਏਕੋਯੇਵ; ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਮਹਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਏਕੋਯੇਵ; ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਮਹਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਏਕੋਯੇਵ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਯਤ੍ਥ ਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਓਕਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਏਕੋਯੇਵ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸੁਕਥਿਤੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਨਾਗਸੇਨ, ਪਞ੍ਹੋ ਓਪਮ੍ਮੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹੀ’’ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੫.੧.੧)।

ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਇਮਿਨਾਵ ਪਦੇਨ ਦਸ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਤਾਨਿਪਿ ਏਕਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਾ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਪਨ ਵਾਰਿਤੇ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾਰਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। **ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਕ੍ਕਰਤਨਪਾਤੁਭਾਵਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪੁਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਚਰਿਮਂ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵਿਧਾ ਚਕ੍ਕਰਤਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ ਹੋਤਿ – ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾਯ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਵਾ। ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਮਾਨਞ੍ਚ ਪਨ ਤਂ ਕਾਲਕਿਰਿਯਤੋ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਤੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤਮੇ ਦਿਵਸੇ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਅਵਾਰਿਤੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਕਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਦ੍ਵੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਵਿਵਾਦੁਪਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਭਾਵਤੋ ਚਕ੍ਕਰਤਨਸ੍ਸ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤੋ ਚ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਸੁ ‘ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਰਾਜਾ ਮਹਨ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਰਾਜਾ ਮਹਨ੍ਤੋ’ਤਿ ਵਿਵਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ‘ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦੀਪੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦੀਪੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ’ਤਿ ਚ ਅਨਚ੍ਛਰਿਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਯੋ ਚਾਯਂ ਚਕ੍ਕਰਤਨਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਦੀਪਪਰਿਵਾਰੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਦੀਪੇਸੁ ਇਸ੍ਸਰਿਯਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਸਮਤ੍ਥੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ, ਸੋ ਪਰਿਹਾਯੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਵਿਵਾਦੁਪਚ੍ਛੇਦਤੋ ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਭਾਵਤੋ ਚਕ੍ਕਰਤਨਸ੍ਸ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤੋ ਚ ਨ ਏਕਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਦ੍ਵੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਯਂ ਇਤ੍ਥੀ ਅਰਹਂ ਅਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਤਾਵ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਗੁਣੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਾਰਣਸਮਤ੍ਥੋ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵੋ, ਪਣਿਧਾਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਹੇਤੁ ਸਤ੍ਥਾਰਦਸ੍ਸਨਂ।
ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਧਿਕਾਰੋ ਚ ਛਨ੍ਦਤਾ।
ਅਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸਮੋਧਾਨਾ, ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨.੫੯)।

ਇਮਾਨਿ ਹਿ ਪਣਿਧਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਾਨਿ। ਇਤਿ ਪਣਿਧਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਾਯ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਕੁਤੋ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵੋਤਿ ''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ, ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਇਤ੍ਥੀ ਅਰਹਂ ਅਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰੋ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞੁਸ੍ਸਯੋ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰਮੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਪੁਰਿਸੋਵ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ।

ਯਂ ਇਤ੍ਥੀ ਰਾਜਾ ਅਸ੍ਸ ਚਕ੍ਕਵੱਤੀਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਕੋਸੋਹਿਤਵਤ੍ਥਗੁਯ੍ਹਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਨ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮਙ੍ਗਿਤਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਚ ਅਧਿਕੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਇਤ੍ਥੀ ਰਾਜਾ ਅਸ੍ਸ ਚਕ੍ਕਵੱਤੀ''ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਕ੍ਕਤ੍ਤਾਦੀਨਿਪਿ ਤੀਣਿ ਠਾਨਾਨਿ ਉੱਤਮਾਨਿ, ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਞ੍ਚ ਹੀਨਂ , ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾ ਸਕ੍ਕਤ੍ਤਾਦੀਨਿਪਿ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾਨਿ। ਨਨੁ ਚ ਯਥਾ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਏਵਂ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮੱਤੰ ਕਾਰੇਯ੍ਯ – ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਪਿ ਨ ਵੱਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ? ਨੋ ਨ ਵੱਤਬ੍ਬਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਇਧ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬੱਤਨਤੋ। ਬ੍ਰਹ੍ਮੱਤਨ੍ਤਿ ਹਿ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮੱਤੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਇਤ੍ਥੀ ਚ ਇਧ ਝਾਨਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ। ਪੁਰਿਸੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨ ਵੱਤਬ੍ਬੋ। ਸਮਾਨੇਪਿ ਚੇਤ੍ਥ ਉਭਯਲਿਙ੍ਗਾਭਾਵੇ ਪੁਰਿਸਸਣ੍ਠਾਨਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੋ, ਨ ਇਤ੍ਥਿਸਣ੍ਠਾਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਵੁੱਤਮੇਵੇਤਂ।

ਕਾਯਦੁੱਚਰਿਤਸ੍ਸਾਤਿਆਦੀਸੁ ਯਥਾ ਨਿਮ੍ਬਬੀਜਕੋਸਾਤਕੀਬੀਜਾਦੀਨਿ ਮਧੁਰਂ ਫਲਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਨ੍ਤਿ, ਅਸਾਤਂ ਅਮਧੁਰਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਕਾਯਦੁੱਚਰਿਤਾਦੀਨਿ ਮਧੁਰਂ ਵਿਪਾਕਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਨ੍ਤਿ, ਅਮਧੁਰਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਉਚ੍ਛੁਬੀਜਸਾਲਿਬੀਜਾਦੀਨਿ ਮਧੁਰਂ ਸਾਧੁਰਸਮੇਵ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਸਾਤਂ ਕਟੁਕਂ, ਏਵਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦੀਨਿ ਮਧੁਰਮੇਵ ਵਿਪਾਕਂ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਮਧੁਰਂ। ਵੁੱਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

> ''ਯਾਦਿਸਂ ਵਪਤੇ ਬੀਜਂ, ਤਾਦਿਸਂ ਹਰਤੇ ਫਲਂ।
> ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਰੀ ਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਪਾਪਕਾਰੀ ਚ ਪਾਪਕਨ੍ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੬)।

ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤੰ ਅਨਵਕਾਸੋ, ਯਂ ਕਾਯਦੁੱਚਰਿਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ।

ਕਾਯਦੁੱਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀਤਿਆਦੀਸੁ **ਸਮਙ੍ਗੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਸਮਙ੍ਗਿਤਾ – ਆਯੂਹਨਸਮਙ੍ਗਿਤਾ, ਚੇਤਨਾਸਮਙ੍ਗਿਤਾ, ਕਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਤਾ, ਵਿਪਾਕਸਮਙ੍ਗਿਤਾ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਮਙ੍ਗਿਤਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ **'ਆਯੂਹਨਸਮਙ੍ਗਿਤਾ'** ਵੁੱਚਤਿ। ਤਥਾ **'ਚੇਤਨਾਸਮਙ੍ਗਿਤਾ'**। ਯਾਵ ਪਨ ਅਰਹੱਤੰ ਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਤਾਵ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸੱਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਪਚਿਤਂ ਵਿਪਾਕਾਰਹਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਨੋਤਿ ਵੁੱਚਨ੍ਤਿ – ਏਸਾ **'ਕਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਤਾ'। 'ਵਿਪਾਕਸਮਙ੍ਗਿਤਾ'** ਪਨ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਾਵ ਪਨ ਸੱਤਾ ਅਰਹੱਤੰ ਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਤਾਵ ਤੇਸਂ ਤਤੋ ਤਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯੇ ਤਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਅੱਗਿਜਾਲਲੋਹਕੁਮ੍ਭੀਆਦੀਹਿ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਹਿ ਨਿਰਯੋ, ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕੱਤੰ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿ, ਦੇਵੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਵਿਮਾਨਾਦੀਹਿ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਹਿ ਦੇਵਲੋਕੋਤਿ ਏਵਂ ਉਪਪੱਤਿਨਿਮਿੱਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਤਿ ਨੇਸਂ ਇਮਿਨਾ ਉਪ੍ਪੱਤਿਨਿਮਿੱਤੁਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਪਰਿਮੁੱਤਤਾ **'ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਮਙ੍ਗਿਤਾ'** ਨਾਮ। ਸਾਵ ਚਲਤਿ, ਸੇਸਾ ਨਿੱਚਲਾ। ਨਿਰਯੇ ਹਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਪਿ ਦੇਵਲੋਕੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ; ਦੇਵਲੋਕੇ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਪਿ ਨਿਰਯੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ; ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਪਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ; ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਚ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਯਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿਯੇਵ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵੱਤੁ – ਸੋਣਗਿਰਿਪਾਦੇ ਕਿਰ ਅਚੇਲਵਿਹਾਰੇ ਸੋਣੱਤ੍ਥੇਰੋ ਨਾਮ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਿਤਾ ਸੁਨਖਵਾਜਿਕੋ ਨਾਮ ਲੁੱਦਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਥੇਰੋ ਤਂ ਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤੋਪਿ ਸਂਵਰੇ ਠਪੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ 'ਮਾ ਨਸ੍ਸਿ ਵਰਾਕੋ'ਤਿ ਮਹਲ੍ਲਕਕਾਲੇ ਅਕਾਮਕਂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਗਿਲਾਨਸੇਯ੍ਯਾਯ ਨਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਿਰਯੋ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋਣਗਿਰਿਪਾਦਤੋ ਮਹਨ੍ਤਾ ਮਹਨ੍ਤਾ ਸੁਨਖਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਖਾਦਿਤੁਕਾਮਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਰਿਵਾਰੇਸੁਂ। ਸੋ ਮਹਾਭਯਭੀਤੋ ''ਵਾਰੇਹਿ, ਤਾਤ ਸੋਣ! ਵਾਰੇਹਿ, ਤਾਤ ਸੋਣਾ''ਤਿ ਆਹ। ''ਕਿਂ ਮਹਾਥੇਰਾ''ਤਿ? ''ਨ ਪਸ੍ਸਸਿ, ਤਾਤਾ''ਤਿ ਤਂ ਪਵੱਤਿੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿ। ਸੋਣੱਤ੍ਥੇਰੋ 'ਕਥਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਮਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪਿਤਾ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬੱਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਹਮਸ੍ਸ

ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਾਮਣੇਰੇਹਿ ਨਾਨਾਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਬੋਧਿਯਙ੍ਗਣੇਸੁ ਮਾਲਾਸਨ੍ਥਾਰਪੂਜਞ੍ਚ ਆਸਨਪੂਜਞ੍ਚ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਿਤਰਂ ਮਞ੍ਚੇਨ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਂ ਹਰਿਤ੍ਵਾ ਮਞ੍ਚੇ ਨਿਪਜ੍ਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਂ ਮੇ, ਮਹਾਥੇਰ, ਪੂਜਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਕਤਾ; ‘ਅਯਂ ਮੇ, ਭਗਵਾ, ਦੁਗ੍ਗਤਪਣ੍ਣਾਕਾਰੋ’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਹੀ’’ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ਮਹਾਥੇਰੋ ਪੂਜਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਥਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਸਿ। ਤਾਵਦੇਵਸ੍ਸ ਦੇਵਲੋਕੋ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ, ਨਨ੍ਦਵਨਚਿਤ੍ਤਲਤਾਵਨਮਿਸ੍ਸਕਵਨਫਾਰੁਸਕਵਨਵਿਮਾਨਾਨਿ ਚੇਵ ਦੇਵਨਾਟਕਾਨਿ ਚ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨਿ ਵਿਯ ਅਹੇਸੁਂ। ਸੋ ‘‘ਅਪੇਥ, ਸੋਣ! ਅਪੇਥ, ਸੋਣਾ’’ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਕਿਮਿਦਂ, ਮਹਾਥੇਰਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਾ ਤੇ, ਤਾਤ, ਮਾਤਰੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘ਥੇਰੋ ਸਗ੍ਗੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤੋ ਮਹਾਥੇਰਸ੍ਸਾ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ । ਏਵਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਮਙ੍ਗਿਤਾ ਚਲਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤਾਸੁ ਸਮਙ੍ਗਿਤਾਸੁ ਇਧ ਆਯੂਹਨਚੇਤਨਾਕਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਤਾਵਸੇਨ ‘‘ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮਙ੍ਗੀ’’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਪਠਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਦੁਤਿਯਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੧੦. ਦੁਤਿਯਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ੍ਹਾਨੀ**ਤਿ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਬਾਹਿਤਾਨਿ ਨਿਵਾਰਿਤਾਨਿ ਪਟਿਸੇਧਿਤਾਨਿ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਗਤਿ ਦੇਵਲੋਕੋ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੋ ਚ। **ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਪਨ੍ਨਾ ਗਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਪਾਯਾ। **ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਮਿਦ੍ਧਿ। **ਉਪਧਿਵਿਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਹੀਨਅਤ੍ਤਭਾਵਤਾ। **ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸੁਰਾਜਸੁਮਨੁਸ੍ਸਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲੋ। **ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਦੁਰਾਜਦੁਮਨੁਸ੍ਸਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਪਨ੍ਨਕਾਲੋ। **ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗੋ। **ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਪਯੋਗੋ।

ਤਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬਹੂਨਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੇਨ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਦੇਵੇਸੁ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਾਦਿਸੇ ਚ ਠਾਨੇ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਾਰੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਨ੍ਤਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਵਾਰੋਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਉਪਧਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੇਨ ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤੋ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੋ ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਚ੍ਛਸਦਿਸੋ। ਸਚੇਪਿ ਦਾਸਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਦਾਸਜਾਤੋ ਹੋਤਿ ‘ਏਵਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਕਿਲਿਟ੍ਠਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ’ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਮੇਣ੍ਡਅਸ੍ਸਬਨ੍ਧਕਗੋਪਾਲਕਕਮ੍ਮਾਦੀਨਿ ਤਂ ਨ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ; ਸੁਖੁਮਵਤ੍ਥਾਨਿ ਨਿਵਾਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਠਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਇਤ੍ਥੀ ਹੋਤਿ, ਹਤ੍ਥਿਭਤ੍ਤਪਚਨਾਦੀਨਿ ਨ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ; ਵਤ੍ਥਾਲਙ੍ਕਾਰਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਯਨਪਾਲਿਕਂ ਵਾ ਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਸੋਮਦੇਵਿਂ ਵਿਯ ਵਲ੍ਲਭਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਠਪੇਨ੍ਤਿ। ਭਾਤਿਕਰਾਜਕਾਲੇ ਕਿਰ ਗੋਮਂਸਖਾਦਕੇ ਬਹੁਜਨੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਦਸ੍ਸੇਸੁਂ। ਤੇ ‘ਦਣ੍ਡਂ ਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਥਾ’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠਾ ‘ਨ ਸਕ੍ਕੋਮਾ’ਤਿ ਵਦਿਂਸੁ। ਅਥ ਨੇ ਰਾਜਙ੍ਗਣੇ ਸੋਧਕੇ ਅਕਂਸੁ। ਤੇਸਂ ਏਕਾ ਧੀਤਾ ਅਭਿਰੂਪਾ ਦਸ੍ਸਨੀਯਾ ਪਾਸਾਦਿਕਾ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰਾਜਾ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰਂ ਅਭਿਨੇਤ੍ਵਾ ਵਲ੍ਲਭਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ। ਸੇਸਞ੍ਞਾਤਕਾਪਿ ਤਸ੍ਸਾ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਸੁਖਂ ਜੀਵਿਂਸੁ। ਤਾਦਿਸਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿਪਿ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਏਕਸ੍ਸ ਬਹੂਨਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੇਨ ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਾਨਂ ਵਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਞ੍ਞੋ ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਯੇ ਸੁਰਾਜਸੁਮਨੁਸ੍ਸਕਾਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਾਦਿਸੇ ਚ ਕਾਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਓਕਾਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਨ੍ਤਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਓਕਾਸੋਤਿ। ਏਵਂ ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁੰ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੇਨ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਵਿਰਤੋ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤਿ। ਤਾਦਿਸੇ ਠਾਨੇ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚਨੋਕਾਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਨ੍ਤੰ ਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਓਕਾਸੋਤਿ। ਏਵੰ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁੰ। ਸੋ ਪਨੇਕੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯੰਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਰੇਨ ਵਾਰੇਨ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਨ੍ਤਿ – ਕਾਲੇਨ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯੰ, ਕਾਲੇਨ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ, ਕਾਲੇਨ ਅਸੁਰਕਾਯੇ, ਦੀਘੇਨਾਪਿ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਅਪਾਯਤੋ ਸੀਸੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤੁੰ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕੰ ਦਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਿ ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁੰ । ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਉਪਧਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯੰਯੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੋ ਦੁਰੂਪੋ ਦੁਸ੍ਸਣ੍ਠਿਤੋ ਬੀਭਚ੍ਛੋ ਪਿਸਾਚਸਦਿਸੋ। ਸੋ ਸਚੇ ਦਾਸਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਯੰ ਦਾਸਜਾਤੋ 'ਇਮਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾਨੀ'ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਨੰ ਕਿਲਿਟ੍ਠਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਪੁਪ੍ਫਛਡ੍ਡਕਕਮ੍ਮੰ ਉਪਾਦਾਯ। ਸਚੇ ਇਤ੍ਥੀ ਹੋਤਿ 'ਇਮਾਨਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾਨੀ'ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਨੰ ਹਤ੍ਥਿਭਤ੍ਤਪਚਨਾਦੀਨਿ ਕਿਲਿਟ੍ਠਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਾਰੇਨ੍ਤਿ। ਕੁਲਗੇਹੇ ਜਾਤਮ੍ਪਿ ਬਲਿੰ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾ 'ਗੇਹਦਾਸੀ'ਤਿ ਸਞ੍ਞੰ ਕਤ੍ਵਾ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਕੋਤਲਵਾਪੀਗਾਮੇ ਮਹਾਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਸ੍ਸ ਘਰਣੀ ਵਿਯ। ਏਵੰ ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕੰ ਦਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਿ ਉਪਧਿਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਨਿਬ੍ਬਾਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁੰ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯੰ ਦੁਰਾਜਦੁਮਨੁਸ੍ਸਕਾਲੇ ਕਸਟੇ ਨਿਰੋਜੇ ਦਸਵਸ੍ਸਾਯੁਕਕਾਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਯਦਾ ਪਞ੍ਚ ਗੋਰਸਾ ਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕੁਦ੍ਰੂਸਕੰ ਅਗ੍ਗਭੋਜਨੰ ਹੋਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਮਿਗਪਸੁਸਰਿਕ੍ਖਜੀਵਿਕੋ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਏਵਰੂਪੇ ਕਾਲੇ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚਨੋਕਾਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਨ੍ਤੰ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕੰ ਦਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਿ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁੰ। ਸੋ ਪਨ ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿਯੰ ਠਿਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਿ ਦਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਸਹੋਡ੍ਢੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ। ਰਾਜਾ ਬਹੂਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾਨਿ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਘਾਤਾਪੇਤਿ। ਏਵੰ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕੰ ਦਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਿ ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵੰ ਚਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਪਟਿਬਾਹਿਤੰ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਵਿਪਾਕੰ ਅਦਤ੍ਵਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਵਿਪਤ੍ਤਿਯੋ ਆਗਮ੍ਮ ਦੇਤਿ।

ਯਥਾ ਹਿ ਕੋਚਿਦੇਵ ਪੁਰਿਸੋ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਮ੍ਮੇਨ ਰਾਜਾਨੰ ਆਰਾਧੇਯ੍ਯ। ਅਥਸ੍ਸ ਰਾਜਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਦਤ੍ਵਾ ਜਨਪਦੰ ਦਦੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਤੰ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਮਕ੍ਕਟੋ ਗਹਿਤਭਤ੍ਤਪੁਟੰ ਵਿਯ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ; ਯਸ੍ਸ ਯੰ ਯਾਨੰ ਵਾ ਵਾਹਨੰ ਵਾ ਦਾਸੰ ਵਾ ਦਾਸਿੰ ਵਾ ਆਰਾਮੰ ਵਾ ਵਤ੍ਥੁੰ ਵਾ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਬ੍ਬੰ ਬਲਕ੍ਕਾਰੇਨ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ 'ਰਾਜਵਲ੍ਲਭੋ'ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੁੰ। ਸੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਲ੍ਲਭਤਰਸ੍ਸ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੁਪੋਥਿਤੰ ਪੋਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਭੂਮਿੰ ਪਿਟ੍ਠਿਯਾ ਘੰਸਾਪੇਨ੍ਤੋ ਨਿਕ੍ਕਡ੍ਢਾਪੇਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾਨੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ 'ਅਸੁਕੋ ਨਾਮ ਤੇ , ਦੇਵ, ਜਨਪਦੰ ਭਿਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਪੇਯ੍ਯ। ਰਾਜਾ ਬਨ੍ਧਨਾਗਾਰੇ ਬਨ੍ਧਾਪੇਤ੍ਵਾ 'ਅਸੁਕੇਨ ਨਾਮ ਕਸ੍ਸ ਕਿੰ ਅਵਹਟ'ਨ੍ਤਿ ਨਗਰੇ ਭੇਰਿੰ ਚਰਾਪੇਯ੍ਯ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਮਯ੍ਹੰ ਇਦੰ ਗਹਿਤੰ, ਮਯ੍ਹੰ ਇਦੰ ਗਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਰਵਸਹਸ੍ਸੰ ਉਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯੁੰ। ਰਾਜਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋ ਮਤ੍ਤਾਯ ਕੁਦ੍ਧੋ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਤੰ ਬਨ੍ਧਨਾਗਾਰੇ ਕਿਲਮੇਤ੍ਵਾ ਘਾਤਾਪੇਤ੍ਵਾ 'ਗਚ੍ਛਥ ਨੰ ਸੁਸਾਨੇ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਲਿਕਾ ਆਹਰਥਾ'ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਏਵੰਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹਿ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਮ੍ਮੇਨ ਰਾਜਾਨਂ ਆਰਾਧੇਤ੍ਵਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਲਦ੍ਧਕਾਲੋ ਵਿਯ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪਿ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸਗ੍ਗੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾਲੋ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਨ੍ਤਕਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਅਵਿਸਹਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸਗ੍ਗੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚਨੋਕਾਸਂ ਅਲਭਨਕਾਲੋ। ਤਸ੍ਸ ਏਕਦਿਵਸਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਰਾਜਵਲ੍ਲਭਤਰੇ ਵਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਕੁਦ੍ਧੇਨ ਨਂ ਪੋਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਆਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਬਨ੍ਧਨਾਗਾਰੇ ਬਨ੍ਧਾਪਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸ ਸਗ੍ਗਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾਲੋ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ 'ਮਯ੍ਹਂ ਇਦਂ ਗਹਿਤਂ, ਮਯ੍ਹਂ ਇਦਂ ਗਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਰਵਕਾਲੋ ਵਿਯ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣਕਾਲੋ। ਸੁਸਾਨੇ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਲਿਕਾਨਂ ਆਹਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮੇ ਖੀਣੇ ਇਤਰਸ੍ਸ ਇਤਰਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਨਿਰਯਤੋ ਸੀਸਂ ਅਨੁਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਕਲਕਪ੍ਪਂ ਨਿਰਯਮ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਨਕਾਲੋ। ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਕਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਕਪ੍ਪਂ ਨਿਰਯਮ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਨਕਸਤ੍ਤਾ ਨੇਵ ਏਕੋ, ਨ ਦ੍ਵੇ, ਨ ਸਤਂ, ਨ ਸਹਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਨਕਸਤ੍ਤਾ ਕਿਰ ਗਣਨਪਥਂ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾ।

ਅਤ੍ਥੇਕਚ੍ਚਾਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਾਨਿ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਿ ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ਼੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਵਂ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬਹੂਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਰਯੇ ਵਾ ਅਸੁਰਕਾਯੇ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਾਦਿਸੇ ਚ ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਕਨ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਮੇਵ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ਼੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਉਪਧਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ ਪਿਸਾਚਸਦਿਸੋ। ਸੋ ਸਚੇਪਿ ਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਪਿਤੁਅਚ੍ਚਯੇਨ 'ਕਿਂ ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਿਰੀਕਸ੍ਸ ਰਜ੍ਜੇਨਾ'ਤਿ ਰਜ੍ਜਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਸੇਨਾਪਤਿਗੇਹਾਦੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋਪਿ ਸੇਨਾਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਨ ਲਭਤਿ।

ਇਮਸ੍ਸ ਪਨਤ੍ਥਸ੍ਸਾਵਿਭਾਵਤ੍ਥਂ ਦੀਪਰਾਜਵਤ੍ਥੁ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ – ਰਾਜਾ ਕਿਰ ਪੁਤ੍ਤੇ ਜਾਤੇ ਦੇਵਿਯਾ ਪਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਵਰਂ ਅਦਾਸਿ। ਸਾ ਵਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਪੇਸਿ। ਕੁਮਾਰੋ ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਵਸ੍ਸਕਾਲੇਵ ਰਾਜਙ੍ਗਣੇ ਕੁਕ੍ਕੁਟੇ ਯੁਜ੍ਝਾਪੇਸਿ। ਏਕੋ ਕੁਕ੍ਕੁਟੋ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਭਿਨ੍ਦਿ। ਕੁਮਾਰਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ੍ਨਰਸਸੋਲਸਵਸ੍ਸਕਾਲੇ 'ਰਜ੍ਜਂ ਵਾਰੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਰਾਜਾਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਹ – ''ਦੇਵ, ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਜਾਤਕਾਲੇ ਵਰੋ ਦਿਨ੍ਨੋ। ਮਯਾ ਸੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤੋ; ਇਦਾਨਿ ਨਂ ਗਣ੍ਹਾਮੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਦੇਵਿ, ਗਣ੍ਹਾਹੀ''ਤਿ। ''ਮਯਾ, ਦੇਵ, ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਨ੍ਤਿਕਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਲਦ੍ਧਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ । ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਮਮ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਜ੍ਜਂ ਵਾਰੇਮੀ''ਤਿ। ''ਦੇਵਿ, ਤਵ ਪੁਤ੍ਤੋ ਅਙ੍ਗਵਿਕਲੋ। ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਤਸ੍ਸ ਰਜ੍ਜਂ ਦਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ । ''ਤੁਮ੍ਹੇ ਮਯ੍ਹਂ ਰੁਚ੍ਚਨਕਵਰਂ ਅਦਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਕਸ੍ਮਾ ਵਰਂ ਅਦਤ੍ਥਾ''ਤਿ? ਰਾਜਾ ਅਤਿਵਿਯ ਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ਿਯਮਾਨੋ ''ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਤੁਯ੍ਹਂ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਕਲਲਙ੍ਕਾਦੀਪੇ ਰਜ੍ਜਂ ਦਾਤੁਂ; ਨਾਗਦੀਪੇ ਪਨ ਛਤ੍ਤੁਂ ਅਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਸਤੂ''ਤਿ ਨਾਗਦੀਪਂ ਪੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਦੀਪਰਾਜਾ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ। ਸਚੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਕਲੋ ਨਾਭਵਿਸ੍ਸਾ ਤਿਯੋਜਨਸਤਿਕੇ ਸਕਲਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪੇ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਿਵਾਰਂ ਰਜ੍ਜਂ ਅਲਭਿਸ੍ਸਾ। ਏਵਂ ਉਪਧਿਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ਼੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਦੁਰਾਜਦੁਮਨੁਸ੍ਸਕਾਲੇ ਕਸਟੇ ਨਿਰੋਜੇ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕੇ ਗਤਿਕੋਟਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਾਦਿਸੇ ਚ ਕਾਲੇ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ਼੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤੋ ਪਾਣਂ ਹਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਪੂਰੇਤਿ। ਤਥਾ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮਜਾਤਿਕਾਨਿਪਿ ਕੁਲਾਨਿ ਆਵਾਹਵਿਵਾਹਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ; 'ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤੋ ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ ਅਯਂ ਪਾਪਪੁਰਿਸੋ'ਤਿ ਆਰਕਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਿ। ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਵਿਪਚ੍ਚਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ

ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਲ੍ਹਾਨਿ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਾਕਦਾਯਕਂ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਚਤੂਹਿ ਵਿਪਤ੍ਤੀਹਿ ਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੇਨ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਰੇਨ ਵਾਰੇਨ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਨ੍ਤਿ – ਕਾਲੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ। ਏਵਂ ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਿ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਉਪਧਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੇਨ ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂਯੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਚ੍ਛਸਦਿਸੋ। ਤਸ੍ਸ ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਤਿਕੇਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁਪਿ 'ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਸਮਿਦ੍ਧੋ, ਏਤਸ੍ਸ ਛਤ੍ਤੇ ਉਸ੍ਸਾਪਿਤੇ ਲੋਕਸ੍ਸ ਫਾਸੁ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਤਮੇਵ ਰਜ੍ਜੇ ਅਭਿਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਉਪਰਾਜਗੇਹਾਦੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਪਿਤੁਅਚ੍ਚਯੇਨ ਓਪਰਜ੍ਜਂ, ਸੇਨਾਪਤਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਟ੍ਠਾਨਂ, ਸੇਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ ਲਭਤਿ। ਏਵਂ ਉਪਧਿਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਿ ਉਪਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੇਨ ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਸੁਰਾਜਸੁਮਨੁਸ੍ਸਕਾਲੇ। ਤਾਦਿਸਾਯ ਕਾਲਸਮਿਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ **ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ** ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ – ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਤਿਸ੍ਸਭਯੇ ਕਿਰ ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਾਨਿਂ ਪਟਿਵਸਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਤਿਸ੍ਸਮਹਾਵਿਹਾਰੇ। ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਮਹਾਵਿਹਾਰੇਸੁ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਸ੍ਸਾਨਂ ਵਟ੍ਟਂ ਏਕਰਤ੍ਤਮੇਵ ਮਹਾਮੂਸਿਕਾਯੋ ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਥੁਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਠਪੇਸੁਂ। ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ 'ਤਿਸ੍ਸਮਹਾਵਿਹਾਰੇ ਵਟ੍ਟਂ ਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਸਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਵਿਹਾਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿ। ਤਿਸ੍ਸਮਹਾਵਿਹਾਰੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ 'ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤੇ ਵਟ੍ਟਂ ਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਸਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਵਿਹਾਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿ। ਉਭਤੋਪਿ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਗਮ੍ਭੀਰਕਨ੍ਦਰਾਯ ਤੀਰੇ ਸਮਾਗਤਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਖੀਣਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ 'ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਗਮ੍ਭੀਰਕਨ੍ਦਰਵਨਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਨੀਹਾਰੇਨੇਵ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਂਸੁ। ਪਚ੍ਛਾ ਭਯੇ ਵੂਪਸਨ੍ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਰਾਜਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਾਤੁਯੋ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਂ ਅਕਾਸਿ।

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਤਿਸ੍ਸਚੋਰੋਪਿ ਜਨਪਦਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਸਿ। ਸਙ੍ਘੋ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ''ਚੋਰਂ ਪਟਿਬਾਹਤੂ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਸਨ੍ਤਿਕਂ ਅਟ੍ਠ ਥੇਰੇ ਪੇਸੇਸਿ। ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ ''ਮਯਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੋਰੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁਂ। ਸਙ੍ਘੋ ਪਰਸਮੁਦ੍ਦਂ ਗਚ੍ਛਤੁ। ਅਹਂ ਸਮੁਦ੍ਦਾਰਕ੍ਖਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਸਙ੍ਘੋ ਸਬ੍ਬਦਿਸਾਹਿ ਨਾਗਦੀਪਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਜਮ੍ਬੁਕੋਲਪਟ੍ਟਨੇ ਤਿਭੂਮਿਕਂ ਮਹਾਉਲ੍ਲੁਮ੍ਪਂ ਬਨ੍ਧਾਪੇਸਿ। ਏਕਾ ਭੂਮਿਕਾ ਉਦਕੇ ਓਸੀਦਿ। ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ। ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਾਨਿ ਠਪਯਿਂਸੁ। ਸਂਯੁਤ੍ਤਭਾਣਕਚੂਲ੍ਹਸੀਵਤ੍ਥੇਰੋ, ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ, ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰੋਤਿ ਤਯੋ ਥੇਰਾ ਤਾਸਂ ਪਰਿਸਾਨਂ ਪਾਮੋਕ੍ਖਾ। ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੇ ਥੇਰਾ ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰਂ ਆਹਂਸੁ – ''ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਸੋਣ, ਅਭਿਰੁਹ ਮਹਾਉਲ੍ਲੁਮ੍ਪ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ? ''ਆਵੁਸੋ, ਉਦਕੇ ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਥਲੇ ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਏਕਮੇਵ । ਨ ਮਯਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮ। ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਨ ਅਨਾਗਤੇ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਪਵੇਣੀ ਠਸ੍ਸਤਿ। ਗਚ੍ਛ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ''ਤਿ। ''ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੁਮ੍ਹੇਸੁ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਯਾਵਤਤਿਯਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾਪਿ ਥੇਰਂ ਆਰੋਪੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਂਸੁ।

ਅਥ ਚੂਲ਼ਸੀਵਤ੍ਥੇਰੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਂ ਆਹ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤ, ਅਨਾਗਤੇ ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਾਸਨਪਵੇਣੀ ਠਸ੍ਸਤਿ; ਮਾ ਖੋ ਤਂ ਹਤ੍ਥਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਹੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ? ‘‘ਅਹਂ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਥੇਰੇ ਅਨੁਸਾਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਮਹਾਵਿਹਾਰਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਹਾਵਿਹਾਰੋ ਸੁਞ੍ਞੋ। ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੇ ਏਰਣ੍ਡਾ ਜਾਤਾ। ਚੇਤਿਯਂ ਗਚ੍ਛੇਹਿ ਪਰਿਵਾਰਿਤਂ, ਸੇਵਾਲੇਨ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਂ। ਥੇਰੋ ਧਰਮਾਨਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਪਚ੍ਚਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਦਿਸਾਯ ਸਾਲਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ‘ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਨਾਮ ਲਾਭਗ੍ਗਯਸਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਧਾਤੁਚੇਤਿਯਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨਾਥਂ ਜਾਤ’ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤਯਮਾਨੋ ਨਿਸੀਦਿ।

ਅਥ ਅਵਿਦੂਰੇ ਰੁਕ੍ਖੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਅਦ੍ਧਿਕਮਨੁਸ੍ਸਰੂਪੇਨ ਤਣ੍ਡੁਲਨਾਲ਼ਿਞ੍ਚ ਗੁਲ਼ਪਿਣ੍ਡਞ੍ਚ ਆਦਾਯ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘‘ਕੁਹਿਂ ਗਚ੍ਛਥ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ? ‘‘ਅਹਂ ਦਕ੍ਖਿਣਦਿਸਂ, ਉਪਾਸਕਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ, ਸਹ ਗਚ੍ਛਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ‘‘ਅਹਂ ਦੁਬ੍ਬਲੋ; ਤਵ ਗਤਿਯਾ ਗਨ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ; ਤ੍ਵਂ ਪੁਰਤੋ ਗਚ੍ਛ, ਉਪਾਸਕਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਹਮ੍ਪਿ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਗਤਿਯਾ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਤਿਸ੍ਸਵਾਪਿਪਾਲ਼ਿਂ ਆਰੁਲ਼੍ਹਕਾਲੇ ਚ ਪਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਨਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਪੀਤਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਬਲਮਤ੍ਤਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਦੇਵਤਾ ਪਥਵਿਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵੇਣੁਨਦੀਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਕਂ ਛਡ੍ਡਿਤਵਿਹਾਰਂ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ।

ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਥੇਰੇਨ ਮੁਖੇ ਧੋਵਿਤਮਤ੍ਤੇ ਯਾਗੁਂ ਪਚਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ; ਯਾਗੁਂ ਪੀਤਸ੍ਸ ਭਤ੍ਤਂ ਪਚਿਤ੍ਵਾ ਉਪਨਾਮੇਸਿ। ਥੇਰੋ ‘‘ਤੁਯ੍ਹਂ ਠਪੇਹਿ, ਉਪਾਸਕਾ’’ਤਿ ਪਤ੍ਤਂ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਿਦਹਿ। ‘‘ਅਹਂ ਨ ਦੂਰਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਦੇਵਤਾ ਥੇਰਸ੍ਸੇਵ ਪਤ੍ਤੇ ਭਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਤਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਪਥਵਿਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਜਜ੍ਜਰਨਦੀਸਨ੍ਤਿਕਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਂ ਪਣ੍ਣਖਾਦਕਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ, ਧੂਮੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਹਂ ਪੁਰਤੋ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਥੇਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਵਨਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਥੇਰੋ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਯਕਾਲਂ ਪਣ੍ਣਖਾਦਕਮਨੁਸ੍ਸੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਸਿ।

ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਅਲ਼ਜਨਪਦਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਨਾਤਿਪਕ੍ਕਾਨਿ ਮਧੁਕਫਲਾਨਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਂ ਆਦਾਯ ਤਚਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਅਗਮਂਸੁ। ਥੇਰੋ ‘‘ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਸੋਣ, ਭਿਕ੍ਖਾਹਾਰੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਚੀਵਰਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਤਰੁਣਦਾਰਕਾ ਥੇਰਂ ਠਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਇਮਿਨਾ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਵਾਲੁਕਂ ਪੁਞ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਮਧੁਕਫਲਤ੍ਤਚਂ ਪਤ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਦਂਸੁ; ਥੇਰਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਂਸੁ। ਸਤ੍ਤਾਹਮਤ੍ਤਂ ਸੋਯੇਵ ਆਹਾਰੋ ਅਹੋਸਿ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚੋਰਿਯਸ੍ਸਰਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿਂਸੁ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਕੁਮੁਦਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕੁਮੁਦਨਾਲੇ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਅਗਮਂਸੁ। ਥੇਰੋ ‘‘ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਸੋਣ, ਭਿਕ੍ਖਾਹਾਰੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਚੀਵਰਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਗਾਮਦਾਰਕਾ ਕੁਮੁਦਨਾਲੇ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਦਂਸੁ; ਥੇਰਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਂਸੁ। ਸਤ੍ਤਾਹਮਤ੍ਤਂ ਸੋਵ ਆਹਾਰੋ ਅਹੋਸਿ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਰਨ੍ਤਾ ਪਣ੍ਣਖਾਦਕਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਏਕਂ ਗਾਮਦ੍ਵਾਰਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿਂਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਦਾਰਿਕਾਯ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਅਰਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ‘‘ਸਚੇ ਕੋਚਿ ਅਯ੍ਯੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਗਨ੍ਤੁਂ ਮਾ ਅਦਾਸਿ; ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਆਹਂਸੁ। ਸਾ ਥੇਰੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਾਪੇਸਿ। ਗੇਹੇ ਧਞ੍ਞਜਾਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਵਾਸਿਂ ਪਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗੁਞ੍ਜਚੋਚਰੁਕ੍ਖਤ੍ਤਚਂ ਗੁਞ੍ਜਲਤਾਪਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਤੋ ਕੋਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਤਯੋ ਪਿਣ੍ਡੇ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਏਕਂ ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ‘ਅਤਿਰੇਕਪਿਣ੍ਡਂ ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੇ ਠਪੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਸਿ। ਹਤ੍ਥੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ‘ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਤਿਸ੍ਸਭਯੇ ਗੁਞ੍ਜਚੋਚਪਿਣ੍ਡੇ ਵਿਪਾਕਦਾਯਕਕਮ੍ਮਂ ਦੇਸਕਾਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕੀਵਪਮਾਣਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਆਹ। ਤੇ ਤਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਅਗਮਂਸੁ। ਸਾਪਿ ਅਰਞ੍ਞਤੋ ਆਗਤਾਨਂ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ

ਆਚਿਕ੍ਖਿ ''ਦ੍ਵੇ ਥੇਰਾ ਆਗਤਾ। ਤੇਸਂ ਮੇ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤ''ਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਉਭੋਪਿ ਥੇਰਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਯਂ ਮਯਂ ਲਭਾਮ, ਤੇਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਸ੍ਸਾਮ; ਇਧੇਵ ਵਸਥਾ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ। ਥੇਰਾਪਿ ਸਬ੍ਬਭਯਕਾਲਂ ਤੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਸਿਂਸੁ।

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਤਿਸ੍ਸਚੋਰੇ ਮਤੇ ਪਿਤੁਮਹਾਰਾਜਾ ਛਤ੍ਤਂ ਉਸ੍ਸਾਪੇਸਿ। 'ਭਯਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ, ਜਨਪਦੋ ਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣੋ'ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਰਸਮੁਦ੍ਦਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਨਾਵਾਯ ਮਹਾਤਿਤ੍ਥਪਟ੍ਟਨੇ ਓਰੁਯ੍ਹ 'ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰੋ ਕਹਂ ਵਸਤੀ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਥੇਰੋ ਪਞ੍ਚਸਤਭਿਕ੍ਖੁਪਰਿਵਾਰੋ ਕਾਲਕਗਾਮੇ ਮਣ੍ਡਲਾਰਾਮਵਿਹਾਰਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਲਕਗਾਮੇ ਸਤ੍ਤਮਤ੍ਤਾਨਿ ਕੁਲਸਤਾਨਿ ਪਟਿਵਸਨ੍ਤਿ। ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਦੇਵਤਾ ਆਹਿਣ੍ਡਿਤ੍ਵਾ ''ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰੋ ਪਞ੍ਚਭਿਕ੍ਖੁਸਤਪਰਿਵਾਰੋ ਮਣ੍ਡਲਾਰਾਮਵਿਹਾਰਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਏਕੇਕੋ ਨਵਹਤ੍ਥਸਾਟਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕੇਕਕਹਾਪਣਗ੍ਘਨਕਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਦੇਤੂ''ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਅਵੋਚੁਂ। ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਚ ਥੇਰਾ ਕਾਲਕਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਂਸੁ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਯਾਗੁਂ ਅਦਂਸੁ। ਮਣ੍ਡਲਾਰਾਮਵਾਸੀ ਤਿਸ੍ਸਭੂਤਿਤ੍ਥੇਰੋ ਸਙ੍ਘਤ੍ਥੇਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕੋ ਮਹਾਉਪਾਸਕੋ ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸੋਣਤ੍ਥੇਰੋ ਨਾਮ ਕਤਰੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਥੇਰੋ ਨਵਕੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ। ਥੇਰੋ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ''ਮਹਾਸੋਣੋ ਨਾਮ ਏਸ, ਉਪਾਸਕਾ''ਤਿ ਆਹ। ਉਪਾਸਕੋ ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਥੇਰੋ ਨ ਦੇਤਿ। ਤਿਸ੍ਸਭੂਤਿਤ੍ਥੇਰੋ ''ਆਵੁਸੋ ਸੋਣ, ਯਥਾ ਤ੍ਵਂ ਨ ਜਾਨਾਸਿ, ਮਯਮ੍ਪਿ ਏਵਮੇਵ ਨ ਜਾਨਾਮ; ਪੁਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨਂ ਦੇਵਤਾ ਪਰਿਪਾਚੇਨ੍ਤਿ; ਪਤ੍ਤਂ ਦੇਹਿ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹਂ ਕਰੋਹੀ''ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ਪਤ੍ਤਂ ਅਦਾਸਿ। ਮਹਾਉਪਾਸਕੋ ਪਤ੍ਤਂ ਆਦਾਯ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਹਾਪਣਗ੍ਘਨਕਸ੍ਸ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸ੍ਸ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਨਵਹਤ੍ਥਸਾਟਕਂ ਆਧਾਰਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਠਪੇਸਿ; ਅਪਰੋਪਿ ਉਪਾਸਕੋ ਥੇਰਸ੍ਸਾਤਿ ਸਤ੍ਤ ਸਾਟਕਸਤਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਚ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸਤਾਨਿ ਥੇਰਸ੍ਸੇਵ ਅਦਂਸੁ।

ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਂਵਿਭਾਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਮਹਾਵਿਹਾਰਂ ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਮੁਖਂ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਬੋਧਿਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਥੂਪਾਰਾਮੇ ਠਿਤੋ ਚੀਵਰਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵਾਰੋ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਗਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਯਾਵ ਵਲਞ੍ਜਨਕਸਾਲਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਸਟ੍ਠਿਕਹਾਪਣਗ੍ਘਨਕਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਲਭਿ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾਰਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵਂ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਮਧੁਕਫਲਤ੍ਤੁਚੋਪਿ ਕੁਮੁਦਨਾਲਿਪਿ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਜਾਤਾ। ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਏਵਰੂਪੋ ਮਹਾਲਾਭੋ ਉਦਪਾਦਿ।

ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਕਨਿਗ੍ਰੋਧਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸਾਪਿ ਸਾਮਣੇਰਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਤਿਸ੍ਸਭਯਂ ਉਦਪਾਦਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਚ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਚਸ੍ਸ ਪਰਸਮੁਦ੍ਦਂ ਨਾਗਮਿਂਸੁ; 'ਪਣ੍ਣਖਾਦਕਮਨੁਸ੍ਸੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਸਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਾਭਿਮੁਖਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਸਤ੍ਤਾਹਮਤ੍ਤਂ ਅਨਾਹਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਗਾਮਟ੍ਠਾਨੇ ਤਾਲਰੁਕ੍ਖੇ ਤਾਲਪਕ੍ਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪਜ੍ਝਾਯਂ ਆਹ – ''ਭਨ੍ਤੇ, ਥੋਕਂ ਆਗਮੇਥ; ਤਾਲਪਕ੍ਕਂ ਪਾਤੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਦੁਬ੍ਬਲੋਸਿ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਮਣੇਰ, ਮਾ ਅਭਿਰੁਹੀ''ਤਿ। ''ਅਭਿਰੁਹਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕਵਾਸਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਾਲਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਤਾਲਪਿਣ੍ਡਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਆਰਭਿ। ਵਾਸਿਫਲਂ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿ।

ਥੇਰੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ ''ਅਯਂ ਕਿਲਨ੍ਤੋਵ ਰੁਕ੍ਖਂ ਆਰੁਲ੍ਹੋ; ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਇਦਾਨਿ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਸਾਮਣੇਰੋ ਤਾਲਪਣ੍ਣਂ ਫਾਲੇਤ੍ਵਾ ਫਾਲੇਤ੍ਵਾ ਵਾਸਿਦਣ੍ਡਕੇ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ ਭੂਮਿਯਂ ਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਧੁ ਵਤਸ੍ਸ ਸਚੇ ਵਾਸਿਫਲਂ ਏਤ੍ਥ ਪਵੇਸੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ 'ਉਪਾਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮਣੇਰੋ'ਤਿ ਵਾਸਿਫਲਂ ਪਵੇਸੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਵਾਸਿਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਾਲਫਲਾਨਿ ਪਾਤੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਵਾਸਿਂ ਪਾਤਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਵਟ੍ਟਿਤ੍ਵਾ ਗਤਂ ਤਾਲਫਲਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਾਮਣੇਰਂ ਓਤਿਣ੍ਣਕਾਲੇ ਆਹ ''ਸਾਮਣੇਰ, ਤ੍ਵਂ ਦੁਬ੍ਬਲੋ, ਇਦਂ ਤਾਵ ਖਾਦਾਹੀ''ਤਿ। ''ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਅਖਾਦਿਤੇ ਖਾਦਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਾਸਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਾਲਫਲਾਨਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਲਮਿਞ੍ਜਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਖਾਦਿ। ਯਾਵ ਤਾਲਫਲਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ, ਤਾਵ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਫਲੇਸੁ ਖੀਣੇਸੁ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਪਣ੍ਣਖਾਦਕਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਏਕਂ ਛਡ੍ਡਿਤਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਸਿਂਸੁ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿ। ਥੇਰੋ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਓਵਾਦਂ ਦਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ 'ਅਨਾਯਤਨੇ ਨਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾਨਂ ਪਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਹਰਿਤਂ ਕਰੋਤਿ; ਸਤ੍ਤਾਹਮਤ੍ਤਂ ਨਿਰਾਹਾਰਤਾਯ ਪਵੇਧਮਾਨੋ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨਕੋਵ ਤਿਣਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੇ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਚਰਨ੍ਤਾ ਮਧੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਦਾਰੂਨਿ ਚੇਵ ਸਾਕਪਣ੍ਣਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ

ਤਿਣਚਲਨਸਞ੍ਞਾਯ ‘ਮਿਗੋ ਨੁ ਖੋ ਏਸੋ’ਤਿ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਂ ਕਰੋਸਿ, ਸਾਮਣੇਰਾ’’ਤਿ ਆਹਂਸੁ। ‘‘ਤਿਣਗਣ੍ਠਿਂ ਗਣ੍ਹਾਮਿ, ਉਪਾਸਕਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ? ‘‘ਆਮ, ਉਪਾਸਕਾ, ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਮੇ ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭੇ’’ਤਿ। ‘‘ਮਹਾਥੇਰਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾ ਖਾਦੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਮਧੁਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਮਯਂ ਸਾਖਾਭਙ੍ਗਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮ। ਏਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਥੇਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਗਮਂਸੁ।

ਸਾਮਣੇਰੋ ਮਧੁਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਬਹਿ ਠਤ੍ਵਾ ‘‘ਵਨ੍ਦਾਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ‘ਸਾਮਣੇਰੋ ਜਿਘਚ੍ਛਾਯ ਅਨੁਡਯ੍ਹਮਾਨੋ ਆਗਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਪੁਨਪਿ ‘‘ਵਨ੍ਦਾਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਕਸ੍ਮਾ, ਸਾਮਣੇਰ, ਦੁਬ੍ਬਲਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸੁਖੇਨ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਦੇਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ? ਥੇਰੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਂ ਤੇ, ਸਾਮਣੇਰ, ਲਦ੍ਧਂ’’ਤਿ ਆਹ। ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਮਧੁ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਖਾਦਿਤੁਂ ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ? ‘‘ਸਾਮਣੇਰ, ਏਵਮੇਵ ਖਾਦਿਤੁਂ ਕਿਲਮਿਸ੍ਸਾਮ, ਪਾਨਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਪਾਨਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਥੇਰੋ ‘‘ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਸਿ, ਸਾਮਣੇਰਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਸਯਮੇਵ ਆਚਿਕ੍ਖਿਂਸੁ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਮਣੇਰ, ਪਾਤੋਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਕਿਲਮਿਸ੍ਸਾਮ; ਅਜ੍ਜੇਵ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿ। ਤੇ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿਂਸੁ।

ਸਾਮਣੇਰੋ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ‘ਮਯਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਗਾਮਨ੍ਤੇ ਅਰੁਣਂ ਨਾਮ ਨ ਉਟ੍ਠਾਪਿਤਪੁਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਪਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰੁਣਂ ਉਟ੍ਠਾਪੇਤੁਂ ਅਰਞ੍ਞਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਮਹਾਥੇਰੋ ਸਾਮਣੇਰਂ ਨਿਪਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ‘ਮਨੁਸ੍ਸਖਾਦਕੇਹਿ ਗਹਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਅਰੁਣਂ ਉਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੇਨ ਉਦਕਞ੍ਚ ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਮਿ। ‘‘ਸਾਮਣੇਰ, ਕੁਹਿਂ ਗਤੋਸਿ? ਮਹਲ੍ਲਕਭਿਕ੍ਖੁਨਂ ਤੇ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤੋ; ਦਣ੍ਡਕਮ੍ਮਂ ਆਹਰਾ’’ਤਿ। ‘‘ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ਥੇਰੋ ਮੁਖਂ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਚੀਵਰਂ ਪਾਰੁਪਿ। ਉਭੋਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਅਗਮਂਸੁ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਭੋਗਂ ਕਨ੍ਦਮੂਲਫਲਪਣ੍ਣਂ ਅਦਂਸੁ। ਥੇਰੋਪਿ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਦਕਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਪਾਦੇ ਧੋਵਾਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਸਾਮਣੇਰ, ਤ੍ਵਂ ਰਤ੍ਤਿਂ ਕੁਹਿਂ ਗਤੋ? ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਵਿਤਕ੍ਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸੀ’’ਤਿ। ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਗਾਮਨ੍ਤੇ ਮੇ ਅਰੁਣਂ ਨ ਉਟ੍ਠਾਪਿਤਪੁਬ੍ਬਂ; ਅਰੁਣੁਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਾਯ ਅਰਞ੍ਞਂ ਅਗਮਾਸਿ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਸਾਮਣੇਰ, ਨ ਤੁਯ੍ਹਂ ਦਣ੍ਡਕਮ੍ਮਂ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ ਅਮ੍ਹਾਕਮੇਵ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਠਾਨੇ ਵਸਿ; ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਚ ਸਞ੍ਞਂ ਅਦਾਸਿ ‘‘ਮਯਂ ਤਾਵ ਮਹਲ੍ਲਕਾ; ‘ਇਦਂ ਨਾਮ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਜਾਨਿਤੁਂ। ਤੁਵਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ। ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਅਨਾਗਾਮੀ। ਤਂ ਅਪਰਭਾਗੇ ਮਨੁਸ੍ਸਖਾਦਕਾ ਖਾਦਿਂਸੁ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਭਯੇ ਵੂਪਸਨ੍ਤੇ ਤਥਾਰੂਪੇ ਠਾਨੇ ਉਪਜ੍ਝਂ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਿਪਿਟਕਧਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਕਨਿਗ੍ਰੋਧਤ੍ਥੇਰੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ।

ਪਿਤੁਮਹਾਰਾਜਾ ਰਜ੍ਜਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿ। ਪਰਸਮੁਦ੍ਦਾ ਆਗਤਾਗਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ‘‘ਕਹਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਕਨਿਗ੍ਰੋਧਤ੍ਥੇਰੋ, ਕਹਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਕਨਿਗ੍ਰੋਧਤ੍ਥੇਰੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਅਗਮਂਸੁ। ਮਹਾਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਥੇਰਂ ਪਰਿਵਾਰੇਸਿ। ਸੋ ਮਹਾਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਮਹਾਵਿਹਾਰਂ ਪਤ੍ਵਾ ਮਹਾਬੋਧਿਂ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਥੂਪਾਰਾਮਞ੍ਚ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਗਰਂ ਪਾਯਾਸਿ। ਯਾਵ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਵਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਤਿਚੀਵਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ; ਅਨ੍ਤੋਨਗਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਹਾਸਕ੍ਕਾਰੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਇਤਿ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਤਾਲਫਲਕਨ੍ਦਮੂਲਪਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਜਾਤਂ। ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਏਵਰੂਪੋ ਮਹਾਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ। ਏਵਂ ਕਾਲਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਿ ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਪਿ ਬਹੂਨਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਪਨ ਏਕੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤਿ, ਪਞ੍ਚਸੀਲਂ ਦਸਸੀਲਂ ਰਕ੍ਖਤਿ। ਕਾਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਜਾਨੋ ਸਬ੍ਬਾਲਙ੍ਕਾਰਪਤਿਮਣ੍ਡਿਤਾ ਰਾਜਕਞ੍ਞਾਯੋ ‘ਏਤਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾ’ਤਿ ਪੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਯਾਨਵਾਹਨਮਣਿਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਾਦਿਭੇਦਂ ਤਂ ਤਂ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਂ ‘ਏਤਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕ’ਨ੍ਤਿ ਪੇਸੇਨ੍ਤਿ ।

ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੁਪਗਤੋਪਿ ਮਹਾਯਸੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ। ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਵਤ੍ਥੁ – ਕੂਟਕਣ੍ਣਰਾਜਾ ਕਿਰ ਗਿਰਿਗਾਮਕਣ੍ਣਵਾਸਿਕੰ ਚੂਲ਼ਸੁਧਮ੍ਮਤ੍ਥੇਰੰ ਮਮਾਯਤਿ। ਸੋ ਉਪ੍ਪਲਵਾਪਿਯੰ ਵਸਮਾਨੋ ਥੇਰੰ ਪਕ੍ਕੋਸਾਪੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਾਲਾਰਾਮਵਿਹਾਰੇ ਵਸਤਿ। ਰਾਜਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਾਤਰੰ ਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਕਿੰ ਥੇਰੋ ਪਿਯਾਯਤੀ''ਤਿ? ''ਕਨ੍ਦੰ ਮਹਾਰਾਜਾ''ਤਿ। ਰਾਜਾ ਕਨ੍ਦੰ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਦਦਮਾਨੋ ਮੁਖੰ ਉਲ੍ਲੋਕੇਤੁੰ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਸੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਚ ਬਹਿਪਰਿਵੇਣੇ ਦੇਵਿਂ ਪੁਚ੍ਛਿ – ''ਕੀਦਿਸੋ ਥੇਰੋ''ਤਿ? ''ਤ੍ਵੰ ਪੁਰਿਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਲ੍ਲੋਕੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਸਿ; ਅਹੰ ਕਥੰ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ? ਨਾਹੰ ਜਾਨਾਮਿ ਕੀਦਿਸੋ''ਤਿ। ਰਾਜਾ 'ਮਮ ਰਟ੍ਠੇ ਬਲਿਕਾਰਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੰ ਉਲ੍ਲੋਕੇਤੁੰ ਨ ਵਿਸਹਾਮਿ। ਮਹਨ੍ਤੰ ਵਤ ਭੋ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੰ ਨਾਮਾ'ਤਿ ਅਪ੍ਫੋਟੇਸਿ। ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰਮ੍ਪਿ ਮਮਾਯਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯੰ ਏਕਾ ਪਿਲ਼ਕਾ ਉਟ੍ਠਹਿ। ਰਾਜਾ 'ਥੇਰੰ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵਿਹਾਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਬਲਵਪੇਮੇਨ ਅਙ੍ਗੁਲਿੰ ਮੁਖੇਨ ਗਣ੍ਹਿ। ਅਨ੍ਤੋਮੁਖੇਯੇਵ ਪਿਲ਼ਕਾ ਭਿਨ੍ਨਾ, ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤੰ ਅਨੁਟ੍ਠੁਭਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਸਿਨੇਹੇਨ ਅਮਤੰ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿ। ਸੋਯੇਵ ਥੇਰੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਮਰਣਮਞ੍ਚੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿ। ਰਾਜਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਸੁਚਿਕਪਲ੍ਲਕੰ ਸੀਸੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ 'ਧਮ੍ਮਸਕਟਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖੋ ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਅਕ੍ਖੋ ਭਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਪਰਿਦੇਵਮਾਨੋ ਵਿਚਰਿ। ਪਥਵਿਸ੍ਸਰਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਕਪਲ੍ਲਕੰ ਸੀਸੇਨ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਣੰ ਨਾਮ ਕਸ੍ਸ ਗਤਮਗ੍ਗੋ? ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗਸ੍ਸ ਗਤਮਗ੍ਗੋਤਿ। ਏਵੰ ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕੰ ਦਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨਿ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵੰ ਚਤੂਹਿ ਵਿਪਤ੍ਤੀਹਿ ਪਟਿਬਾਹਿਤੰ ਕਲਜਾਣਕਮ੍ਮੰ ਵਿਪਾਕੰ ਅਦਤ੍ਵਾ ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਆਗਮ੍ਮ ਦੇਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਭੂਤਮਤ੍ਥੰ ਕਤ੍ਵਾ ਓਪਮ੍ਮੰ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਏਕਸ੍ਸ ਅਮਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਬਨ੍ਧਨਾਗਾਰੇ ਬਨ੍ਧਾਪੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਞਾਤਕਾ ਰਞ੍ਞੋ ਕੁਦ੍ਧਭਾਵੰ ਞਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਚਣ੍ਡਕੋਪੇ ਵਿਗਤੇ ਰਾਜਾਨੰ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰਪਰਾਧਭਾਵੰ ਜਾਨਾਪੇਸੁੰ। ਰਾਜਾ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਟਿਪਾਕਤਿਕੰ ਅਕਾਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਤਤੋ ਤਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨੰ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਾਨੰ ਪਮਾਣੰ ਨਾਹੋਸਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤੁੰ ਨਾਸਕ੍ਖਿੰਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਰਞ੍ਞੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨ ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਬਨ੍ਧਨਾਗਾਰੇ ਬਨ੍ਧਾਪਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾਲੋ। ਅਥਸ੍ਸ ਞਾਤਕੇਹਿ ਰਾਜਾਨੰ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਟਿਪਾਕਤਿਕਕਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸ ਸਗ੍ਗੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਾਲੋ। ਪਣ੍ਣਾਕਾਰੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਆਗਮ੍ਮ ਕਲਜਾਣਕਮ੍ਮਾਨੰ ਦੇਵਲੋਕਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੰ, ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਤੋ ਦੇਵਲੋਕਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਸੁਖਟ੍ਠਾਨਤੋ ਸੁਖਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਨੇਤ੍ਵਾ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕੰ ਦਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਾਪਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਏਵੰ ਤਾਵ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨੇਵ ਦੁਤਿਯੰ ਬਲੰ ਦੀਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੩੪) ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਯੇਨਾਪਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ **'ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮ'**ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤੇ ਆਯੂਹਿਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਅਤੀਤੇਯੇਵ ਅਹੋਸਿ। ਯੇਨ ਪਨ ਅਤੀਤੇ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਨ੍ਨੋ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **'ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ'**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾਦੀਸੁ ਪਨ ਬਹੂਸੁਪਿ ਆਯੂਹਿਤੇਸੁ ਏਕੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯੰ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ, ਸੇਸਾਨਿ ਅਵਿਪਾਕਾਨਿ। ਏਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਆਕਡ੍ਢਤਿ, ਸੇਸਾਨਿ ਅਵਿਪਾਕਾਨਿ। ਏਕੇਨਾਨਨ੍ਤਰਿਯੇਨ ਨਿਰਯੇ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੇਸਾਨਿ ਅਵਿਪਾਕਾਨਿ। ਅਟ੍ਠਸੁ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਏਕਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਸੇਸਾ ਅਵਿਪਾਕਾ। ਇਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **'ਨਾਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ'**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋ ਪਨ ਬਹੁਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਏਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ 'ਨਾਹੋਸਿ' ਨਾਮ। ਯੰ ਅਤੀਤੇ ਆਯੂਹਿਤੰ ਏਤਰਹਿ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ ਤੰ **'ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ'** ਨਾਮ। ਯੰ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਵਿਪਾਕਤੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਤੰ **'ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ'** ਨਾਮ। ਯੰ ਅਤੀਤੇ ਆਯੂਹਿਤੰ ਅਨਾਗਤੇ ਵਿਪਾਕੰ ਦਸ੍ਸਤਿ ਤੰ **'ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ'** ਨਾਮ। ਯੰ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਅਵਿਪਾਕਤੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਤੰ **'ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ'** ਨਾਮ।

ਯੰ ਏਤਰਹਿ ਆਯੂਹਿਤੰ ਏਤਰਹਿਯੇਵ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ ਤੰ **'ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮੰ ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ'** ਨਾਮ। ਯੰ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਵਿਪਾਕਤੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਤੰ **'ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮੰ ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ'** ਨਾਮ। ਯੰ ਏਤਰਹਿ ਆਯੂਹਿਤੰ ਅਨਾਗਤੇ ਵਿਪਾਕੰ ਦਸ੍ਸਤਿ ਤੰ

‘**ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ**’ ਨਾਮ। ਯਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਵਿਪਾਕਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਤਂ ‘**ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ**’ ਨਾਮ।

ਯਂ ਸਯਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤਂ, ਵਿਪਾਕੋਪਿਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੋ ਤਂ ‘**ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ**’ ਨਾਮ। ਯਂ ਸਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਵਿਪਾਕਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਤਂ ‘**ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ**’ ਨਾਮ।

ਇਦਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਏਤੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰਜਾਨਨਞਾਣਂ ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਦੁਤਿਯਬਲਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਦੁਤਿਯਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਤਤਿਯਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੧੧. ਤਤਿਯਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਵਾ **ਪਟਿਪਦਾ**ਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵੇਤਂ ਨਾਮਂ। **ਨਿਰਯਗਾਮਿਨੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਟ੍ਠੇਨ ਨਿਰਤਿਅਤ੍ਥੇਨ ਚ **ਨਿਰਯੋ**। ਉਦ੍ਧਂ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਿਰਿਯਂ ਅਞ੍ਚਿਤਾਤਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾ; ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਯੇਵ **ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ**। ਪੇਤਤਾਯ ਪੇਤ੍ਤਿ; ਇਤੋ ਪੇਚ੍ਚ ਗਤਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੇਤ੍ਤਿਯੇਵ **ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ**। ਮਨਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤਾਯ ਮਨੁਸ੍ਸਾ; ਮਨੁਸ੍ਸਾਵ **ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੋ**। ਦਿਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਯ ਵਾ ਠਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਦੇਵਾ; ਦੇਵਾਵ **ਦੇਵਲੋਕੋ**। ਵਾਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ**। ਨਿਰਯਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਨਿਰਯਗਾਮੀ**। ਇਦਂ ਮਗ੍ਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਪਦਾ ਪਨ ਨਿਰਯਗਾਮਿਨੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਪਟਿਪਦਂ ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਕਥਂ ? ਸਕਲਗਾਮਵਾਸਿਕੇਸੁਪਿ ਹਿ ਏਕਤੋ ਏਕਂ ਸੂਕਰਂ ਵਾ ਮਿਗਂ ਵਾ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਨ੍ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚੇਤਨਾ ਪਰਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣਾਵ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਂ ਤੇਸਂ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਾਨਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਏਕੋ ਆਦਰੇਨ ਛਨ੍ਦਜਾਤੋ ਕਰੋਤਿ। ਏਕੋ ‘ਏਹਿ ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਕਰੋਹੀ’ਤਿ ਪਰੇਹਿ ਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ਿਤਤ੍ਤਾ ਕਰੋਤਿ। ਏਕੋ ਸਮਾਨਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਬਾਹਿਯਮਾਨੋ ਵਿਚਰਤਿ। ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਤੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮੇਨ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਏਕੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਂ, ਏਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ। ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ‘ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਆਯੂਹਿਤਤ੍ਤਾ ਏਸ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ , ਏਸ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਂ, ਏਸ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ । ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ‘ਏਸ ਅਟ੍ਠਸੁ ਮਹਾਨਿਰਯੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਉਸ੍ਸਦਨਿਰਯੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ‘ਏਸ ਅਪਾਦਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਦ੍ਵਿਪਾਦਕੋ, ਏਸ ਚਤੁਪ੍ਪਾਦਕੋ, ਏਸ ਬਹੁਪ੍ਪਾਦਕੋ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ‘ਏਸ ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਿਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਿਕੋ, ਏਸ ਪਰਦਤ੍ਤੂਪਜੀਵੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਸੁ ਚ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ‘ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਤਥਾ ਸਕਲਗਾਮਵਾਸਿਕੇਸੁ ਏਕਤੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਦਦਮਾਨੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚੇਤਨਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਰਮ੍ਮਣਾਵ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਂ ਤੇਸਂ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਨਾਨਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਸੁ ਕੇਚਿ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕੇਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ। ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ‘ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਆਯੂਹਿਤਤ੍ਤਾ ਏਸ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਦੇਵਲੋਕੇ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ‘ਏਸ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀਸੁ, ਏਸ ਤੁਸਿਤੇਸੁ, ਏਸ ਯਾਮੇਸੁ, ਏਸ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ, ਏਸ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇਸੁ, ਏਸ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵੇਸੁ; ਏਸ ਪਨ ਜੇਟ੍ਠਕਦੇਵਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਂ ਵਾ ਤਤਿਯਂ ਵਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਰਿਚਾਰਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ‘ਏਸ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ, ਏਸ ਵੇਸ੍ਸਕੁਲੇ, ਏਸ ਸੁਦ੍ਦਕੁਲੇ; ਏਸ ਪਨ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ

ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯੰ ਵਾ ਤਤਿਯੰ ਵਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਰਿਚਾਰਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਸੁ ਚ ਕਮ੍ਮੇਸੁ 'ਇਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਆਕਡ੍ਢਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਬ੍ਬਲੰ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਤਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੇਸੁਯੇਵ ਯੇਨ ਨੀਹਾਰੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, 'ਏਸ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਅਨਾਗਾਮੀਯੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਸਕਦਾਗਾਮੀਯੇਵ, ਏਸ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਯੇਵ; ਏਸ ਪਨ ਮਗ੍ਗੰ ਵਾ ਫਲੰ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਮੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ; ਏਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇਯੇਵ, ਏਸ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੇਯੇਵ, ਏਸ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੇਯੇਵ, ਏਸ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੇਯੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਮਹਾਭੂਤਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਸੁਪਿ 'ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਤ੍ਤਮੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਸ ਪਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁੰ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਪ੍ਪਨੰ ਪਾਪੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ; ਏਸ ਅਪ੍ਪਨੰ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨੰ ਪਾਦਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ।

ਤਤਿਯਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੧੨. ਚਤੁਤ੍ਥਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਖਨ੍ਧਨਾਨਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ 'ਅਯੰ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮਾ'ਤਿ ਏਵੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਨਾਨਾਕਰਣੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਸੁਪਿ 'ਏਕਵਿਧੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਏਕਾਦਸਵਿਧੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਕਵਿਧੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਬਹੁਵਿਧੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਏਕਵਿਧੇਨ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਏਕਵਿਧੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਏਕਵਿਧੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਬਹੁਵਿਧੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ'ਤਿ ਏਵੰ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। **ਆਯਤਨਨਾਨਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ 'ਇਦੰ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਇਦੰ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੰ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਦਸਾਯਤਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਦ੍ਵੇ ਚਤੁਭੂਮਕਾ'ਤਿ ਏਵੰ ਆਯਤਨਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। **ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ 'ਅਯੰ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਅਯੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਸੋਲ਼ਸ ਧਾਤੁਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਦ੍ਵੇ ਚਤੁਭੂਮਕਾ'ਤਿ ਏਵੰ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ।

ਪੁਨ **ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਲੋਕਨਾਨਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਨ ਕੇਵਲੰ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਸ੍ਸੇਵ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਸ੍ਸਾਪਿ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਗਹਿਤੰ। ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਹਿ ਦ੍ਵੇ ਚ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਸ੍ਸਾਪਿ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਏਕਦੇਸਤੋਵ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਨੋ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ, ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਲੋਕਸ੍ਸ ਪਨ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧੋ ਪਨ 'ਇਮਾਯ ਨਾਮ ਧਾਤੁਯਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਾਯ ਇਮਸ੍ਸ ਨਾਮ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧੋ ਸੇਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਲ਼ਕੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਮਟ੍ਠੋ; ਇਮਸ੍ਸ ਬਹਲਤ੍ਤਚੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਤਨੁਤ੍ਤਚੋ; ਇਮਾਯ ਨਾਮ ਧਾਤੁਯਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਾਯ ਇਮਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੰ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਏਵਰੂਪੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ; ਇਮਾਯ ਪਨ ਧਾਤੁਯਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਾਯ ਇਮਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫੰ ਨੀਲਕੰ ਹੋਤਿ, ਪੀਤਕੰ, ਲੋਹਿਤਕੰ, ਓਦਾਤੰ, ਸੁਗਨ੍ਧੰ , ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧੰ ਹੋਤਿ; ਇਮਾਯ ਨਾਮ ਧਾਤੁਯਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਾਯ ਫਲੰ ਖੁਦ੍ਦਕੰ ਹੋਤਿ, ਮਹਨ੍ਤੰ, ਦੀਘੰ, ਰਸ੍ਸੰ, ਵਟ੍ਟੰ, ਸੁਸਣ੍ਠਾਨੰ, ਦੁਸ੍ਸਣ੍ਠਾਨੰ, ਮਟ੍ਠੰ, ਫਰੁਸੰ, ਸੁਗਨ੍ਧੰ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧੰ, ਮਧੁਰੰ, ਤਿਤ੍ਤਕੰ, ਅਮ੍ਬਿਲੰ, ਕਟੁਕੰ, ਕਸਾਵੰ ਹੋਤਿ; ਇਮਾਯ ਨਾਮ ਧਾਤੁਯਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਾਯ ਇਮਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕਣ੍ਟਕੋ ਤਿਖਿਣੋ ਹੋਤਿ, ਅਤਿਖਿਣੋ, ਉਜੁਕੋ, ਕੁਟਿਲੋ, ਤਮ੍ਬੋ, ਕਾਲ਼ਕੋ, ਨੀਲੋ, ਓਦਾਤੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਏਵੰ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾਨੰਯੇਵ ਹਿ ਏਤੰ ਬਲੰ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਨ੍ਤਿ।

ਚਤੁਤ੍ਥਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਪਞ੍ਚਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੧੩. ਪਞ੍ਚਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਹੀਨਜ੍ਝਾਸਯਾ। **ਪਣੀਤਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਜ੍ਝਾਸਯਾ। **ਸੇਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਨ੍ਤਿ ਅਲ੍ਲੀਯਨ੍ਤਿ। **ਭਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। **ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਹਿ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾ ਨ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯੇਪਿ ਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸੇ ਸਾਰੁਪ੍ਪਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਸਚੇ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾ ਸਾਰੁਪ੍ਪਭਿਕ੍ਖੂ, ਇਤਰੇ ਅਸਾਰੁਪ੍ਪਾ, ਤੇਪਿ ਨ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸੇ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇ ਏਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨੰ ਪਨ ਨ ਕੇਵਲੰ ਏਤਰਹੇਵ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੰ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ। ਇਦੰ ਪਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾਨੰ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸੇਵਨਮੇਵ, ਸੀਲਵਨ੍ਤਾਨੰ ਸੀਲਵਨ੍ਤਸੇਵਨਮੇਵ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾਨੰ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸੇਵਨਮੇਵ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨੰ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਸੇਵਨਮੇਵ ਕੋ ਨਿਯਾਮੇਤੀਤਿ? ਅਜ੍ਝਾਸਯਧਾਤੁ ਨਿਯਾਮੇਤਿ। ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕੰ ਗਾਮੰ ਗਣਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰੰ ਚਰਨ੍ਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਬਹੁਭਤ੍ਤੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ''ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਯਥਾਸਭਾਗੇਨ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਥਾ''ਤਿ ਦਤ੍ਵਾ ਉਯ੍ਯੋਜੇਸੁੰ। ਭਿਕ੍ਖੂਪਿ ਆਹੰਸੁ ''ਆਵੁਸੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਧਾਤੁਸੰਯੁਤ੍ਤਕਮ੍ਮੇ ਪਯੋਜੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤਿਪਿਟਕਚੂਲਾਭਯਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਨਾਗਦੀਪੇ ਚੇਤਿਯੰ ਵਨ੍ਦਨਾਯ ਪਞ੍ਚਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਗਾਮੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਨਿਮਨ੍ਤਿਤੋ। ਥੇਰੇਨ ਚ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕੋ ਅਸਾਰੁਪ੍ਪਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਿ। ਧੁਰਵਿਹਾਰੇਪਿ ਏਕੋ ਅਸਾਰੁਪ੍ਪਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਿ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਸੁ ਗਾਮੰ ਓਸਰਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇ ਉਭੋਪਿ ਜਨਾ, ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਨ ਨੇਵਾਸਿਕੋ ਨੇਵਾਸਿਕੇਨ ਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕੋ ਨ ਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬੋ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ, ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹਸਿਤ੍ਵਾ ਹਸਿਤ੍ਵਾ ਕਥਯਮਾਨਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠੰਸੁ। ਥੇਰੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਧਾਤੁਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਕਥਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

ਏਵੰ 'ਅਜ੍ਝਾਸਯਧਾਤੁ ਨਿਯਾਮੇਤੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਧਾਤੁਸੰਯੁਤ੍ਤੇਨ ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਪਬ੍ਬਤਸਮਿਞ੍ਹਿ ਗਿਲਾਨਸੇਯ੍ਯਾਯ ਨਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਾ ਆਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਸਨ੍ਤੇਸੁ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾਦੀਸੁ ਏਕਮੇਕੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ ''ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਹਾਪਞ੍ਞਾ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੯) ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਪਞ੍ਚਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਛਟ੍ਠਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੧੪. ਛਟ੍ਠਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਆਸਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਆਸਯਨ੍ਤਿ ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਤੇਸੰ ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੰ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤੰ ਞਾਣੰ ਵਾ। **ਅਨੁਸਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਨੁਸਯਿਤੰ ਕਿਲੇਸੰ। **ਚਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੰ। **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ। **ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖੇ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਞ੍ਞਾਮਯੇ ਅਕ੍ਖਿਮ੍ਹਿ ਅਪ੍ਪੰ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਰਜੰ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖਾ**। ਤਸ੍ਸੇਵ ਮਹਨ੍ਤਤਾਯ **ਮਹਾਰਜਕ੍ਖਾ**। ਉਭਯੇਨਾਪਿ ਮਨ੍ਦਕਿਲੇਸੇ ਮਹਾਕਿਲੇਸੇ ਚ ਸਤ੍ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯੇਸੰ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਿਕ੍ਖਾਨਿ, ਤੇ **ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ**। ਯੇਸੰ ਤਾਨਿ ਮੁਦੂਨਿ, ਤੇ **ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ**। ਯੇਸੰ ਆਸਯਾਦਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਸੁਨ੍ਦਰਾ, ਤੇ **ਸ੍ਵਾਕਾਰਾ**। ਵਿਪਰੀਤਾ **ਦ੍ਵਾਕਾਰਾ**। ਯੇ ਕਥਿਤਕਾਰਣੰ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤਿ, ਸੁਖੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੁੰ, ਤੇ **ਸੁਵਿਞ੍ਞਾਪਯਾ**। ਵਿਪਰੀਤਾ **ਦੁਵਿਞ੍ਞਾਪਯਾ**। ਯੇ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ **ਭਬ੍ਬਾ**। ਵਿਪਰੀਤਾ **ਅਭਬ੍ਬਾ**।

੮੧੫. ਏਵੰ ਛਟ੍ਠਬਲਸ੍ਸ ਮਾਤਿਕੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਭਾਜੇਨ੍ਤੋ **ਕਤਮੋ ਚ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਆਸਯੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ**ਤਿਆਦੀਨੰ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਯੰ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੧੦੫) ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। **ਇਤਿ ਭਵਦਿਟ੍ਠਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ**

ਵ◌ਾਤਿ ਏਵ◌ਂ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵ◌ਾ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ। ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਭਵਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ; ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਵ◌ਿਭਵਦਿਟ੍ਠੀਤਿ। ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਹਿ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠੀ ਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਇਮਾਵ ਦ੍ਵ◌ੇ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵ◌ੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ – ‘‘ਦ੍ਵਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਖੋ ਪਨਾਯਂ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਲੋਕੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ – ਅਤ੍ਥਿਤਞ੍ਚੇਵ ਨਤ੍ਥਿਤਞ੍ਚਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫)। ਏਤ੍ਥ ਹਿ **ਅਤ੍ਥਿਤਾ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਂ, **ਨਤ੍ਥਿਤਾ**ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦੋ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਵਟ੍ਟਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯੋ।

ਇਦਾਨਿ ਵ◌ਿਵਟ੍ਟਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਸੁਦ੍ਧਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਏਤੇ ਵ◌ਾ ਪਨ ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮਾ**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਏਤੇ ਵ◌ਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਏਤੇਯੇਵ। **ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਸਙ੍ਖਾਤੇ ਦ੍ਵ◌ੇ ਅਨ੍ਤੇ। **ਅਨੁਪਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਨਲ੍ਲੀਯਿਤ੍ਵ◌ਾ। **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚੇਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ। **ਅਨੁਲੋਮਿਕਾ ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ। **ਯਥਾਭੂਤਂ ਵ◌ਾ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ। ਇਦਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ ਚੇਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਏਤੇ ਉਭੋ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾ, ਯਞ੍ਚ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਮਗ੍ਗਞਾਣਂ – ਅਯਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯੋ, ਅਯਂ ਵਟ੍ਟਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਞ੍ਚ ਵ◌ਿਵਟ੍ਟਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯੋ, ਇਦਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਕਥਾ।

ਵ◌ਿਤਣ੍ਡਵ◌ਾਦੀ ਪਨਾਹ – ‘ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਵ◌ਾਸਂ ਵ◌ਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨਨੁ ਤ੍ਵ◌ਂ ਮਗ੍ਗੋ ਵ◌ਾਸੋਤਿ ਵਦੇਸੀ’ਤਿ? ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ‘ਤ੍ਵ◌ਂ ਅਰਿਯਵ◌ਾਸਭਾਣਕੋ ਹੋਸਿ ਨ ਹੋਸੀ’ਤਿ? ਸਚੇ ਪਨ ‘ਨ ਹੋਮੀ’ਤਿ ਵਦਤਿ, ‘ਅਭਾਣਕਤਾਯ ਨ ਜਾਨਾਸੀ’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ‘ਭਾਣਕੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਵਦਤਿ, ‘ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾ’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਆਹਰਤਿ, ਇਚ੍ਚੇਤਂ ਕੁਸਲਂ; ਨੋ ਚੇ ਆਹਰਤਿ ਸਯਂ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬਂ – ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਅਰਿਯਵ◌ਾਸਾ, ਯੇ ਅਰਿਯਾ ਆਵਸਿਂਸੁ ਵ◌ਾ ਆਵਸਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ਆਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੯)। ਏਤਞ੍ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵ◌ਾਸਭਾਵ◌ਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਕਥਿਤਮੇਵ◌ੇਤਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਪਨ ਭਗਵ◌ਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਮਗ੍ਗਞਾਣਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇਪਿ ਜਾਨਾਤਿ ਏਵ। ਵ◌ੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

> ‘‘ਕਾਮਂ ਸੇਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਜਾਨਾਤਿ ‘ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਮਗਰੁਕੋ ਕਾਮਾਸਯੋ ਕਾਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ’ਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਸੇਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਜਾਨਾਤਿ ‘ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਗਰੁਕੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਸਯੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ’ਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਂ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਂ... ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ...ਪੇ॰... ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਸੇਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਜਾਨਾਤਿ ਸੇਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਜਾਨਾਤਿ ‘ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾਗਰੁਕੋ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾਸਯੋ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੧੩)।

੮੧੬. ਅਨੁਸਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਾਮਰਾਗੋ ਚ ਸੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਸਯੋ ਚਾਤਿ **ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ**। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਜਾਤਿਕਂ। **ਸਾਤਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਤਜਾਤਿਕਂ ਅਸ੍ਸਾਦਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਏਤ੍ਥ **ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤੀ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠੇਨ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤਿ। ਯਥਾ ਨਾਮ ਉਦਕੇ ਨਿਮੁਗ੍ਗਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚ ਉਪਰਿ ਚ ਸਮਨ੍ਤਭਾਗੇ ਚ ਉਦਕਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਰਾਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਚਿਣ੍ਣਸਮਾਚਿਣ੍ਣਾ। ਤਥਾ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਟਿਘੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਇਤਿ ਇਮੇਸੁ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਇਮੇਸੁ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਵਨ੍ਤੇਸੁ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਨੁਪਤਿਤਾ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪਤਿਤਾ। **ਤਦੇਕਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਤਾਯ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨ ਏਕਟ੍ਠੋ। **ਮਾਨੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਵ◌ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚਾ**ਤਿ ਨਵਵ◌ਿਧੋ ਮਾਨੋ, ਦ੍ਵ◌ਾਸਟ੍ਠਿਵ◌ਿਧਾ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚ ਵ◌ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। **ਭਵਰਾਗਾਨੁਸਯੋ** ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੧੭. ਚਰਿਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤੇਰਸ ਚੇਤਨਾ **ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**, ਦ੍ਵ◌ਾਦਸ **ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**, ਚਤਸ੍ਸੋ **ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰੋ **ਪਰਿਤ੍ਤਭੂਮਕੋ**, ਇਤਰੋ **ਮਹਾਭੂਮਕੋ**। ਤੀਸੁਪਿ ਵ◌ਾ ਏਤੇਸੁ ਯੋ ਕੋਚਿ ਅਪ੍ਪਵ◌ਿਪਾਕੋ ਪਰਿਤ੍ਤਭੂਮਕੋ, ਬਹੁਵ◌ਿਪਾਕੋ ਮਹਾਭੂਮਕੋਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੧੮. ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਕਾਸਿਤੋਵ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਪੁਨ ਗਹਿਤਾਤਿ? ਅਯਞ੍ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਬਲਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਗਹਿਤਾ, ਇਧ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ।

੮੧੯. ਮਹਾਰਜਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਉਸ੍ਸਦਗਤਾਨੀ**ਤਿ ਵੇਪੁਲ੍ਲਗਤਾਨਿ। ਪਹਾਨਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਚੇਸ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ।

੮੨੦. **ਅਨੁਸ੍ਸਦਗਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਵੇਪੁਲ੍ਲਗਤਾਨਿਂ। ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਾਮ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਯੋਜਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੮੨੩. ਤਥਾ ਦ੍ਵਾਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ **ਪਾਪਾਸਯਾ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਾਸਯਾ। **ਪਾਪਚਰਿਤਾ**ਤਿ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਪੂਰਕਾ। **ਪਾਪਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਸਕ੍ਕਾਯਾਭਿਰਤਾ ਵਟ੍ਟਜ੍ਝਾਸਯਾ।

੮੨੪. ਸ੍ਵਾਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਕਲਜਾਣਕੋ ਨਾਮ ਅਨੁਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਲਜਾਣਾਨੁਸਯਾਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੮੨੬. ਭਬ੍ਬਾਭਬ੍ਬਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਕਮ੍ਮਾਵਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮੇਨ। **ਕਿਲੇਸਾਵਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ। **ਵਿਪਾਕਾਵਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾਨਮ੍ਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਟਿਵੇਧੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਿ ਵਿਪਾਕਾਵਰਣਮੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸਦ੍ਧਾਰਹਿਤਾ। **ਅਚ੍ਛਨ੍ਦਿਕਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਮਜਤਾਕੁਸਲਚ੍ਛਨ੍ਦਰਹਿਤਾ। ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਚ੍ਛਨ੍ਦਿਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾ। **ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਹੀਨਾ। ਭਵਙ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਪਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਪਿ ਯਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਾਦਕਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋਯੇਵ ਨਾਮ। **ਅਭਬ੍ਬਾ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਅਭਬ੍ਬਾ।

੮੨੭. **ਨ ਕਮ੍ਮਾਵਰਣੇਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਇਦਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨਂ ਭਾਜਨੀਯਂ – ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਆਸਯਾਨੁਸਯਞਾਣਸ੍ਸ ਚ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਆਸਯਾਨੁਸਯਞਾਣੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਿਞਾਣਮ੍ਪਿ ਭਾਜਿਤਂ। ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਞਾਣਾਨਿ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਬਲਞਾਣਂ ਨਾਮ ਜਾਤਨ੍ਤਿ।

ਛਟ੍ਠਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਸਤ੍ਤਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੨੮. ਸਤ੍ਤਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਝਾਯਤੀਤਿ **ਝਾਯੀ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਯੀ**ਤਿ ਝਾਯਿਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਜਨਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਚਤੁਕ੍ਕੇ ਤਾਵ ਪਠਮੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਸਮਾਨੋਯੇਵ ‘ਨ ਲਾਭੀਮ੍ਹੀ’ਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮਾਨਂਯੇਵ ‘ਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਅਪ੍ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਦੁਤਿਯੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਲਾਭੀਯੇਵ ‘ਲਾਭੀਮ੍ਹੀ’ਤਿ, ਅਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮਾਨਂਯੇਵ ‘ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਨਿਦ੍ਦਾਝਾਯੀ ਨਾਮ। ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਬੁਦ੍ਧੋ ਏਵਂ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਤਤਿਯੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਸਮਾਨੋ ‘ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀਮ੍ਹੀ’ਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਸਮਾਨਂ ‘ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਅਲਾਭੀਯੇਵ ‘ਅਲਾਭੀਮ੍ਹੀ’ਤਿ, ਅਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂਯੇਵ ‘ਅਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਜਨਾ ਅਜ੍ਝਾਯਿਨੋਵ ਝਾਯੀਨਂ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਝਾਯੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਦੁਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਸਮਾਧਿਪਾਰਿਬਨ੍ਧਿਕਧਮ੍ਮੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ **ਦਨ੍ਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ** ਨਾਮ। ਏਕਂ ਦ੍ਵੇ ਚਿਤ੍ਤਵਾਰੇ ਠਤ੍ਵਾ ਸਹਸਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ **ਖਿਪ੍ਪਂ ਵੁਟ੍ਠਹਤਿ** ਨਾਮ। ਸੁਖੇਨੇਵ ਪਨ ਸਮਾਧਿਪਾਰਿਬਨ੍ਧਿਕਧਮ੍ਮੇ ਸੋਧੇਨ੍ਤੋ **ਖਿਪ੍ਪਂ**

ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ। ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਅਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲਂ ਅਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ **ਦਨ੍ਧਂ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ** ਨਾਮ। ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਜਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ତਿਲਾਭਿਨੋਵ।

ਤਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇ 'ਇਦਂ ਝਾਨਂ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਂ, ਇਦਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕ'ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਙ੍ਗਵਵਤ੍ਥਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਛੇਕੋ **ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ** ਨਾਮ। ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਪਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਮਞ੍ਜੁਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤੁਂ ਅਛੇਕੋ **ਨੋ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ** ਨਾਮ। ਇਤਰੇਪਿ ਤਯੋ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮੇਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋਯੇਵ।

ਇਦਾਨਿ ਯਾਨਿ ਝਾਨਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ 'ਝਾਯੀ' ਨਾਮ ਜਾਤਾ, ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨੀ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਤਯੋ ਚ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੬੦, ੨੪੮) ਪਕਾਸਿਤਾ। ਸੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਟ੍ਠੋ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਅਪ੍ਪਿਤਪ੍ਪਿਤਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਤੋ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਤੋ **ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ** ਨਾਮ। ਅਟ੍ਠਮੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਪਗਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਨਾਮ। ਸਮਾਧੀਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਪਞ੍ਚਕਨਯੇਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿ **ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੋ** ਨਾਮ। ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿ **ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਸਮਾਧਿ** ਨਾਮ। ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇਪਿ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇਪਿ ਉਪਰਿ ਤੀਸੁ ਝਾਨੇਸੁ ਸਮਾਧਿ **ਅਵਿਤਕ੍ਕ ਅਵਿਚਾਰਸਮਾਧਿ** ਨਾਮ। ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਹਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ 'ਸਮਾਧੀ'ਤਿਪਿ ਨਾਮਂ 'ਸਮਾਪਤ੍ਤੀ'ਤਿਪਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਦਭਾਵਤੋ ਨ ਸਮਾਧੀਤਿ ਨਾਮਂ।

ਹਾਨਭਾਗਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਪ੍ਪਗੁਣੇਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਕਾਮਾਦਿਅਨੁਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਂ। **ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਪਗੁਣੇਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਅਨੁਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਂ। **ਵੋਦਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਗੁਣਵੋਦਾਨਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਕਥਿਤਂ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਞ੍ਹਿ ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੋਦਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਭਵਙ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਕਥਿਤਂ। ਭਵਙ੍ਗੇਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਜ੍ਝਾਨੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਨਿਰੋਧਤੋ ਪਨ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਵ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਪਾਲ਼ਿਮੁਤ੍ਤਕਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮਾਤਿ।

ਸਤ੍ਤਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਅਟ੍ਠਮਬਲਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੨੯. ਅਟ੍ਠਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਮੇਵ। ਨਵਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ **ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ**ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਂ।

ਨਵਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਦਸਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

੮੩੧. ਦਸਮਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਸਮਾਧਿਂ। **ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਞਾਣਂ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ। ਅਯਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਕਥਾ। ਪਰਵਾਦੀ ਪਨਾਹ – ''ਦਸਬਲਞਾਣਂ ਨਾਮ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਸ੍ਸੇਵਾਯਂ ਪਭੇਦੋ''ਤਿ। ਤਂ ਨ ਤਥਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਮੇਵ ਹਿ ਦਸਬਲਞਾਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਂ। ਦਸਬਲਞਾਣਞ੍ਹਿ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਂ ਪਨ ਤਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਅਵਸੇਸਮ੍ਪਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਦਸਬਲਞਾਣੇਸੁਪਿ ਹਿ ਪਠਮਂ ਕਾਰਣਾਕਾਰਣਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ਦੁਤਿਯਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰਮੇਵ, ਤਤਿਯਂ ਕਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇਵ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਕਰਣਮੇਵ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ

ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਮੇਵ, ਛਟ੍ਠੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਤਿਕ੍ਖਮੁਦੁਭਾਵਮੇਵ, ਸਤ੍ਤਮੰ ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤੇਸੰ ਸੰਕਿਲੇਸਾਦਿਮੇਵ, ਅਟ੍ਠਮੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵੁਤ੍ਥਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਤਿਮੇਵ, ਨਵਮੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮੇਵ, ਦਸਮੰ ਸਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇਵ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣੰ ਪਨ ਏਤੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਤੇਸੰ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨ ਸਬ੍ਬੰ ਕਰੋਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਝਾਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਇਦ੍ਧਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਕੁਬ੍ਬਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਮਗ੍ਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

ਅਪਿਚ ਪਰਵਾਦੀ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – ‘‘ਦਸਬਲਞਾਣੰ ਨਾਮ ਏਤੰ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੰ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੰ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰੰ, ਕਾਮਾਵਚਰੰ, ਰੂਪਾਵਚਰੰ, ਅਰੂਪਾਵਚਰੰ, ਲੋਕਿਯੰ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ’’ਨ੍ਤਿ? ਜਾਨਨ੍ਤੋ ‘‘ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਞਾਣਾਨਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾਨੀ’’ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ; ਤਤੋ ‘‘ਪਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਞਾਣਾਨਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰਾਨੀ’’ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ; ‘‘ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੰ ਸਿਯਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੰ, ਸਿਯਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੰ, ਸਿਯਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਤਥਾ ‘‘ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਤਤੋ ਦ੍ਵੇ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਅਵਸਾਨੇ ਏਕੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ; ‘‘ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣੰ ਪਨ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਮੇਵ, ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵ, ਲੋਕਿਯਮੇਵਾ’’ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਇਤਿ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਦਸਬਲਞਾਣੰ, ਅਞ੍ਞੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਨ੍ਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਞਾਣਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੭. ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਏਕਕਮਾਤਿਕਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੮੩੨. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗੇਪਿ ਪਠਮਂ ਮਾਤਿਕਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਆਦਿਤੋ ਤਾਵ **ਜਾਤਿਮਦੋ**ਤਿਆਦਯੋ ਤੇਸਤ੍ਤਤਿ ਏਕਕਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ **ਕੋਧੋ ਚ ਉਪਨਾਹੋ ਚਾ**ਤਿਆਦਯੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਦੁਕਾ, **ਅਕੁਸਲਮੂਲਾ**ਦਯੋ ਪਞ੍ਚਤਿਂਸ ਤਿਕਾ, **ਆਸਵਚਤੁਕ੍ਕਾ**ਦਯੋ ਚੁਦ੍ਦਸ ਚਤੁਕ੍ਕਾ, **ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾ**ਦਯੋ ਪਨ੍ਨਰਸ ਪਞ੍ਚਕਾ, **ਵਿਵਾਦਮੂਲਾ**ਦਯੋ ਚੁਦ੍ਦਸ ਛਕ੍ਕਾ, **ਅਨੁਸਯਾ**ਦਯੋ ਸਤ੍ਤ ਸਤ੍ਤਕਾ, **ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂ**ਆਦਯੋ ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠਕਾ, **ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂ**ਆਦਯੋ ਨਵ ਨਵਕਾ, **ਕਿਲੇਸ**ਵਤ੍ਥੂਆਦਯੋ ਸਤ੍ਤ ਦਸਕਾ, **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਯ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨੀ**ਤਿਆਦਯੋ ਛ ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਾਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਏਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਕਿਲੇਸਸਤਾਨਿ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਨਿਕ੍ਖੇਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

(੧.) ਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੮੪੩-੮੪੪. ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਯ ਮਾਤਿਕਾਯ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਜਾਤਿਮਦੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਆਰਦ੍ਧੇ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ **ਜਾਤਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਜਾਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਤ੍ਥਿਪਟਿਚ੍ਚਂ ਨਾਮ ਕਥਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਤਿਯਾ ਸਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। **ਗੋਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਮਦਨਵਸੇਨ **ਮਦੋ**। ਮਜ੍ਜਨਾਕਾਰੋ **ਮਜ੍ਜਨਾ**। ਮਜ੍ਜਿਤਭਾਵੋ **ਮਜ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ**। **ਮਾਨੋ ਮਞ੍ਞਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯਂ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੧੨੧) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਏਵਂ ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਤਂ ਜਾਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਜ੍ਜਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ ਮਾਨੋ **ਜਾਤਿਮਦੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦੀਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵਣ੍ਣਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਜਾਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋ 'ਮਾਦਿਸੋ ਅਞ੍ਞੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਵਸੇਸਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਉਟ੍ਠਾਯ ਖਤ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਾ। ਅਹਂ ਪਨ ਵਂਸਾਗਤਖਤ੍ਤਿਯੋ'ਤਿ ਮਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਗੋਤ੍ਤਮਦਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵੁਪਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਖਤ੍ਤਿਯੋਪਿ ਹਿ 'ਅਹਂ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਗੋਤ੍ਤੋ, ਅਹਂ ਆਦਿਚ੍ਚਗੋਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਮਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋਪਿ 'ਅਹਂ ਕਸ੍ਸਪਗੋਤ੍ਤੋ , ਅਹਂ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਗੋਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਮਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਵੇਸ੍ਸੋਪਿ ਸੁਦ੍ਦੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਲਗੋਤ੍ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਪਿ ਸੇਣਿਯੋ 'ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਸੇਣਿਯਾ ਜਾਤਮ੍ਹਾ'ਤਿ ਮਾਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿਯੇਵ।

ਆਰੋਗ੍ਯਮਦਾਦੀਸੁ 'ਅਹਂ ਅਰੋਗੋ, ਅਵਸੇਸਾ ਰੋਗਬਹੁਲਾ, ਗਦ੍ਦੂਹਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮਯ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਧਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਆਰੋਗ੍ਯਮਦੋ** ਨਾਮ।

'ਅਹਂ ਤਰੁਣੋ, ਅਵਸੇਸਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਪਪਾਤੇ ਠਿਤਰੁਕ੍ਖਸਦਿਸੋ, ਅਹਂ ਪਨ ਪਠਮਵਯੇ ਠਿਤੋ'ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਯੋਬ੍ਬਨਮਦੋ** ਨਾਮ।

'ਅਹਂ ਚਿਰਂ ਜੀਵਿਂ, ਚਿਰਂ ਜੀਵਾਮਿ, ਚਿਰਂ ਜੀਵਿਸ੍ਸਾਮਿ; ਸੁਖਂ ਜੀਵਿਂ, ਸੁਖਂ ਜੀਵਾਮਿ, ਸੁਖਂ ਜੀਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਜੀਵਿਤਮਦੋ** ਨਾਮ।

'ਅਹਂ ਲਾਭੀ, ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਲਾਭਾ, ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਲਾਭਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਲਾਭਮਦੋ** ਨਾਮ।

'ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯਂ ਵਾ ਤਂ ਵਾ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਅਹਂ ਪਨ ਸੁਕਤਂ ਪਣੀਤਂ ਚੀਵਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਾਮੀ'ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਸਕ੍ਕਾਰਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਾਦਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਯਂ ਸਮਣੋਤਿਪਿ ਨ ਵਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਮਂ ਪਨ ਦਿਸ੍ਵਾਵ ਵਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਪਾਸਾਣਚ੍ਛਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਿਯ ਚ ਦੁਰਾਸਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਗਰੁਕਾਰਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪਞ੍ਹੋ ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਮੁਖੇਨ ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਪਿ ਮਮੇਵ ਪੁਰਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਮਦੋ** ਨਾਮ।

ਅਗਾਰਿਕਸ੍ਸ ਤਾਵ ਮਹਾਪਰਿਵਾਰਸ੍ਸ ‘ਪੁਰਿਸਸਤਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਸਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਮਂ ਪਰਿਵਾਰੇਤਿ,’ ਅਨਗਾਰਿਯਸ੍ਸ ਪਨ ‘ਸਮਣਸਤਮ੍ਪਿ ਸਮਣਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਮਂ ਪਰਿਵਾਰੇਤਿ, ਸੇਸਾ ਅਪ੍ਪਪਰਿਵਾਰਾ, ਅਹਂ ਮਹਾਪਰਿਵਾਰੋ ਚੇਵ ਸੁਚਿਪਰਿਵਾਰੋ ਚਾ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਪਰਿਵਾਰਮਦੋ** ਨਾਮ।

ਭੋਗੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਲਾਭਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਨਿਕ੍ਖੇਪਰਾਸਿ ਨਾਮ ਗਹਿਤੋ; ਤਸ੍ਮਾ ‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਭੋਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਨਿਧਾਨਗਤਸ੍ਸੇਵ ਧਨਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਭੋਗਮਦੋ** ਨਾਮ।

ਵਣ੍ਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ ਸਰੀਰਵਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਗੁਣਵਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚ। ‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾ ਦੁਰੂਪਾ, ਅਹਂ ਪਨ ਅਭਿਰੂਪੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ; ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਨਿਗ੍ਗੁਣਾ ਪਤ੍ਥਟਅਕਿਤ੍ਤਿਨੋ, ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਾਕਟੋ – ਇਤਿਪਿ ਥੇਰੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ, ਇਤਿਪਿ ਸੀਲਵਾ, ਇਤਿਪਿ ਧੁਤਗੁਣਯੁਤ੍ਤੋ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਵਣ੍ਣਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ, ਅਹਂ ਪਨ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਸੁਤਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨਾ, ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਪਟਿਭਾਨਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਪਟਿਭਾਨਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਹਂ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਅਸੁਕਂ ਬੁਦ੍ਧਵਂਸਂ, ਰਾਜਵਂਸਂ, ਜਨਪਦਵਂਸਂ, ਗਾਮਵਂਸਂ, ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ, ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਮੁਹੁਤ੍ਤਯੋਗਂ ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਰਤ੍ਤਞ੍ਞੁਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਾ ਜਾਤਾ, ਅਹਂ ਪਨ ਜਾਤਿਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਉਞ੍ਞਾਤਾ ਅਵਞ੍ਞਾਤਾ, ਅਹਂ ਪਨ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋ ਅਨਵਞ੍ਞਾਤੋ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਅਨਵਞ੍ਞਾਤਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਾਨਂ ਇਰਿਯਾਪਥੋ ਅਪਾਸਾਦਿਕੋ, ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਪਾਸਾਦਿਕੋ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਇਰਿਯਾਪਥਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਛਿਨ੍ਨਪਕ੍ਖਕਾਕਸਦਿਸਾ, ਅਹਂ ਪਨ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਯਂ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਮਿ, ਤਂ ਤਂ ਇਜ੍ਝਤੀ’ਤਿ ਵਾ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਇਦ੍ਧਿਮਦੋ** ਨਾਮ।

ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਰਿਵਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਯਸੋ ਗਹਿਤੋਵ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ **ਉਪਟ੍ਠਾਕਮਦੋ** ਨਾਮ ਗਹਿਤੋ। ਸੋ ਅਗਾਰਿਕੇਨਪਿ ਅਨਗਾਰਿਕੇਨਪਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਗਾਰਿਕੋ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਸੇਣੀਸੁ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਜੇਟ੍ਠਕੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ‘ਅਵਸੇਸੇ ਪੁਰਿਸੇ ਅਹਂ

ਪਟ੍ਠਪੇਮਿ, ਅਹਂ ਵਿਚਾਰੇਮੀ’ਤਿ ; ਅਨਗਾਰਿਕੋਪਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ਜੇਟ੍ਠਕੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ‘ਅਵਸੇਸਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਯ੍ਹਂ ਓਵਾਦੇ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਹਂ ਜੇਟ੍ਠਕੋ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਯਸਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ, ਅਹਂ ਪਨ ਸੀਲਵਾ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਸੀਲਮਦੋ** ਨਾਮ। ‘ਅਵਸੇਸਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕੁਕ੍ਕੁਟਸ੍ਸ ਉਦਕਪਾਨਮਤ੍ਤੇਪਿ ਕਾਲੇ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਹਂ ਪਨ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਨਂ ਲਾਭੀ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਝਾਨਮਦੋ** ਨਾਮ।

‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਨਿਸ੍ਸਿਪ੍ਪਾ, ਅਹਂ ਪਨ ਸਿਪ੍ਪਵਾ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਸਿਪ੍ਪਮਦੋ** ਨਾਮ। ‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਰਸ੍ਸਾ, ਅਹਂ ਪਨ ਦੀਘੋ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਆਰੋਹਮਦੋ** ਨਾਮ। ‘ਅਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ ਰਸ੍ਸਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਦੀਘਾ ਵਾ, ਅਹਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਪਰਿਮਣ੍ਡਲੋ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਪਰਿਣਾਹਮਦੋ** ਨਾਮ। ‘ਅਵਸੇਸਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨਂ ਵਿਰੂਪਂ ਬੀਭਚ੍ਛਂ, ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਮਨਾਪਂ ਪਾਸਾਦਿਕ’ਨ੍ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਸਣ੍ਠਾਨਮਦੋ** ਨਾਮ। ‘ਅਵਸੇਸਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਰੀਰੇ ਬਹੂ ਦੋਸਾ, ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਸਰੀਰੇ ਕੇਸਗ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਜ੍ਜਂ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ **ਪਾਰਿਪੂਰਿਮਦੋ** ਨਾਮ।

੮੪੫. ਇਮਿਨਾ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਮਾਨਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਵਤ੍ਥੁਕਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਮਾਨਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ **ਕਤਮੋ ਮਦੋ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਂ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

੮੪੬. ਪਮਾਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਤਿਯਾ ਅਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ; ਸਤਿਵਿਰਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਨਂ; ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਿਰਿਯਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਦਾਨਾਦੀਨਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਾ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਰਣਵਸੇਨ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾ। ਸਤਤਭਾਵੋ ਸਾਤਚ੍ਚਂ। ਨ ਸਤਤਭਾਵੋ ਅਸਾਤਚ੍ਚਂ। ਨ ਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਤਾ **ਅਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਤਾ**। ਅਨਟ੍ਠਿਤਕਰਣਂ **ਅਨਟ੍ਠਿਤਕਿਰਿਯਤਾ**। ਯਥਾ ਨਾਮ ਕਕਣ੍ਟਕੋ ਥੋਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਥੋਕਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਦਾਨਂ ਵਾ ਦਤ੍ਵਾ ਪੂਜਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਚਿਰਸ੍ਸਂ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਕਿਰਿਯਾ ਅਨਟ੍ਠਿਤਕਿਰਿਯਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਓਲੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾ**ਤਿ ਨਿਰਨ੍ਤਰਕਰਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਫਾਰਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵੇਨ ਲੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾ। **ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਛਨ੍ਦਤਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਯ ਵੀਰਿਯਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਭਾਵੋ। **ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਤਾ**ਤਿ ਵੀਰਿਯਧੁਰਸ੍ਸ ਓਰੋਪਨਂ, ਓਸਕ੍ਕਿਤਮਾਨਸਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਕਰਣੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵੋ। **ਅਨਨੁਯੋਗੋ**ਤਿ ਅਨਨੁਯੁਞ੍ਜਨਂ। **ਪਮਾਦੋ**ਤਿ ਪਮਜ੍ਜਨਂ। **ਯੋ ਏਵਰੂਪੋ ਪਮਾਦੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਤ੍ਥਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਯਨ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਆਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯ੍ਵਾਯਂ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਪਮਾਦੋ, ਯੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਏਵਮਾਕਾਰੋ ਏਵਂਜਾਤਿਕੋ ਪਮਾਦੋ ਪਮਜ੍ਜਨਾਕਾਰਵਸੇਨ ਪਮਜ੍ਜਨਾ, ਪਮਜ੍ਜਿਤਭਾਵਵਸੇਨ ਪਮਜ੍ਜਿਤਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਤੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਮਾਦੋਤਿ। ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਨੇਸ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਸਤਿਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਲਕ੍ਖਣੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਤਿਯਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਕਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੪੭. ਥਮ੍ਭਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਥਦ੍ਧਟ੍ਠੇਨ **ਥਮ੍ਭੋ;** ਖਲਿਯਾ ਥਦ੍ਧਸਾਟਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਥਦ੍ਧਤਾ ਏਤ੍ਥ ਕਥਿਤਾ। ਥਮ੍ਭਨਾਕਾਰੋ **ਥਮ੍ਭਨਾ**। ਥਮ੍ਭਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਥਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ**। ਕਕ੍ਖਲ਼ਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕਕ੍ਖਲ਼ਿਯਂ**। ਫਰੁਸਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਫਾਰੁਸਿਯਂ**। ਅਭਿਵਾਦਨਾਦਿਸਾਮੀਚਿਰਹਾਨਂ ਤਸ੍ਸਾ ਸਾਮੀਚਿਯਾ ਅਕਰਣਵਸੇਨ ਉਜੁਮੇਵ ਠਪਿਤਚਿਤ੍ਤਭਾਵੋ **ਉਜੁਚਿਤ੍ਤਤਾ**। ਥਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਮੁਦੁਨੋ ਭਾਵੋ **ਅਮੁਦੁਤਾ**। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਥਮ੍ਭੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਗਿਲਿਤਨਙ੍ਗਲਸੀਸੋ ਵਿਯ ਅਜਗਰੋ, ਵਾਤਭਰਿਤਾ ਵਿਯ ਭਸ੍ਤਾ ਚੇਤਿਯਂ ਵਾ ਵੁਡ੍ਢਤਰੇ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਓਨਮਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨੇਵ ਚਰਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਭਾਵਲਕ੍ਖਣੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੪੮. ਸਾਰਮ੍ਭਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਾਰਮ੍ਭਨਵਸੇਨ **ਸਾਰਮ੍ਭੋ**। ਪਟਿਪ੍ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਸਾਰਮ੍ਭੋ **ਪਟਿਸਾਰਮ੍ਭੋ**। ਸਾਰਮ੍ਭਨਾਕਾਰੋ **ਸਾਰਮ੍ਭਨਾ**। ਪਟਿਪ੍ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਸਾਰਮ੍ਭਨਾ **ਪਟਿਸਾਰਮ੍ਭਨਾ**। ਪਟਿਸਾਰਮ੍ਭਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਟਿਸਾਰਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਸਾਰਮ੍ਭੋ

ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਕਰਣੁਤ੍ਤਰਿਯਲਕ੍ਖਣੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਦ੍ਦਿਗੁਣਂ ਤਦ੍ਦਿਗੁਣਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਗਾਰਿਕੋ ਸਮਾਨੋ ਏਕੇਨੇਕਸ੍ਮਿਂ ਘਰਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਜ੍ਜਿਤੇ ਅਪਰੋ ਦ੍ਵੇ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਸਜ੍ਜੇਤਿ, ਅਪਰੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਅਪਰੋ ਅਟ੍ਠ, ਅਪਰੋ ਸੋਲ਼ਸ। ਅਨਗਾਰਿਕੋ ਸਮਾਨੋ ਏਕੇਨੇਕਸ੍ਮਿਂ ਨਿਕਾਯੇ ਗਹਿਤੇ, 'ਨਾਹਂ ਏਤਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਅਪਰੋ ਦ੍ਵੇ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਪਰੋ ਤਯੋ, ਅਪਰੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਅਪਰੋ ਪਞ੍ਚ। ਸਾਰਮ੍ਭਵਸੇਨ ਹਿ ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੋ ਏਸ ਨਿਰਯਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ। ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਪਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਏਕਂ ਸਲਾਕਭਤ੍ਤਂ ਦੇਨ੍ਤੇ ਦ੍ਵੇ ਦਾਤੁਂ, ਦ੍ਵੇ ਦੇਨ੍ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਪਿ ਪਰੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਨਿਕਾਯੇ ਗਹਿਤੇ, 'ਦ੍ਵੇ ਨਿਕਾਯੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਫਾਸੁ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਵਿਵਟ੍ਟਪਕ੍ਖੇ ਠਤ੍ਵਾ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿ ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

੮੪੯. ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਥਾ ਅਰਿਯਵਂਸਸੁਤ੍ਤੇ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੮) 'ਲਾਮਕਲਾਮਕਟ੍ਠੋ ਇਤਰੀਤਰਟ੍ਠੋ' ਏਵਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੀਵਰਾਦੀਸੁ ਯਂ ਯਂ ਲਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਤੇਨ **ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ;** ਗਿਹਿਨੋ ਵਾ ਪਨ ਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ ਯਂ ਯਂ ਲਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ। **ਭਿਯ੍ਯੋਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਕਾਮਤਾ। ਇਚ੍ਛਨਕਵਸੇਨ **ਇਚ੍ਛਾ**। ਇਚ੍ਛਾਵ **ਇਚ੍ਛਾਗਤਾ,** ਇਚ੍ਛਨਾਕਾਰੋ ਵਾ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਲਾਭਂ ਅਤਿਚ੍ਚ ਇਚ੍ਛਨਭਾਵੋ **ਅਤਿਚ੍ਛਤਾ। ਰਾਗੋ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਅਤਿਚ੍ਛਤਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾ**ਤਿਪਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਏਵ ਨਾਮਂ। ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਨ ਸਕਲਾਭੇ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ ਪਰਲਾਭੇ ਚ ਪਤ੍ਥਨਾ – ਏਤਂ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾਲਕ੍ਖਣਂ। ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਲਦ੍ਧਂ ਪਣੀਤਮ੍ਪਿ ਲਾਮਕਂ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ, ਪਰੇਨ ਲਦ੍ਧਂ ਲਾਮਕਮ੍ਪਿ ਪਣੀਤਂ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ; ਏਕਭਾਜਨੇ ਪਕ੍ਕਯਾਗੁ ਵਾ ਭਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪੂਵੋ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਤ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਲਾਮਕੋ ਵਿਯ, ਪਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੇ ਪਣੀਤੋ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ ਗਿਹੀਨਮ੍ਪਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਨਮ੍ਪਿ।

ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕੋ ਤਿਂਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਪੂਵਂ ਭਤ੍ਤਂ ਅਦਾਸਿ । ਸਙ੍ਘਤ੍ਥੇਰੀ ਸਬ੍ਬਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਪਤ੍ਤੇ ਪੂਵਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਲਦ੍ਧਮੇਵ ਖਾਦਿ। ਬਾਰਾਣਸਿਰਾਜਾਪਿ 'ਅਙ੍ਗਾਰਪਕ੍ਕਮਂਸਂ ਖਾਦਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਦੇਵਿਂ ਆਦਾਯ ਅਰਞ੍ਞਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਏਕਂ ਕਿਨ੍ਨਰਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਦੇਵਿਂ ਪਹਾਯ, ਤਸ੍ਸਾਨੁਪਦਂ ਗਤੋ। ਦੇਵੀ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਮਪਦਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਪਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਰਾਜਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਗਮਾਸਿ। ਰੁਕ੍ਖੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਇਮਂ ਗਾਥਮਾਹ –

> ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਂ ਅਤਿਲੋਭੇਨ, ਅਤਿਲੋਭਮਦੇਨ ਚ।
> ਏਵਂ ਹਾਯਤਿ ਅਤ੍ਥਮ੍ਹਾ, ਅਹਂਵ ਅਸਿਤਾਭੁਯਾਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੨.੧੬੮)।

ਯਥਾ ਚਨ੍ਦਕਿਨ੍ਨਰਿਂ ਪਤ੍ਥਯਨ੍ਤੋ ਅਸਿਤਾਭੁਯਾ ਰਾਜਧੀਤਾਯ ਹੀਨੋ ਪਰਿਹੀਨੋ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਂ ਅਤਿਲੋਭੇਨ ਅਤ੍ਥਮ੍ਹ ਹਾਯਤਿ ਜੀਯਤੀਤਿ ਦੇਵਤਾ ਰਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕੇਲ਼ਿਮਕਾਸਿ।

ਕਸ੍ਸਪਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇਪਿ ਮਿਤ੍ਤਵਿਨ੍ਦਕੋ ਨਾਮ ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਮਾਤਰਾ 'ਤਾਤ, ਅਜ੍ਜ ਉਪੋਸਥਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰੇ ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿਂ ਧਮ੍ਮਸਵਨਂ ਸੁਣ, ਸਹਸ੍ਸਂ ਤੇ ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਧਨਲੋਭੇਨ ਉਪੋਸਥਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮਾਦਾਯ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਇਦਂ ਠਾਨਂ ਅਕੁਤੋਭਯ'ਨ੍ਤਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਸਨਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ ਘਰਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਮਾਤਾ ਪਾਤੋਵ ਯਾਗੁਂ ਪਚਿਤ੍ਵਾ ਉਪਨਾਮੇਸਿ। ਸੋ ਸਹਸ੍ਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਯਾਗੁਂ ਪਿਵਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਧਨਂ ਸਂਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਨਾਵਾਯ ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤੁਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਮਾਤਾ ''ਤਾਤ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕੁਲੇ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਕੋਟਿਧਨਂ ਅਤ੍ਥਿ; ਅਲਂ ਗਮਨੇਨਾ''ਤਿ ਵਾਰੇਸਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਸਾ ਵਚਨਂ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ ਏਵ। ਸਾ ਪੁਰਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ 'ਅਯਂ ਮਯ੍ਹਂ ਪੁਰਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ ਪਾਦੇਨ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਤਂ ਮਾਤਰਂ ਅਨ੍ਤਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਗਮਾਸਿ। ਮਾਤਾ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ''ਮਾਦਿਸਾਯ ਮਾਤਰਿ ਏਵਰੂਪਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਤਸ੍ਸ ਮੇ ਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸੁਖਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਨਾਮ ਤ੍ਵਂ ਪੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ। ਤਸ੍ਸ ਨਾਵਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਗਚ੍ਛਤੋ ਸਤ੍ਤਮੇ ਦਿਵਸੇ ਨਾਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ''ਅਦ੍ਧਾ ਏਤ੍ਥ ਪਾਪਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਥਿ; ਸਲਾਕਂ ਦੇਥਾ''ਤਿ ਸਲਾਕਾ ਦੀਯਮਾਨਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇ

ਤਸ੍ਸ ਉਲ੍ਲੁਮ੍ਪਂ ਦਤ੍ਵਾ ਤਂ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਂਸੁ। ਸੋ ਏਕਂ ਦੀਪਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਮਾਨਪੇਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਤਾਹਿ ''ਪੁਰਤੋ ਮਾ ਅਗਮਾਸੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋਪਿ ਤਦ੍ਦਿਗੁਣਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਖੁਰਚਕ੍ਕਧਰਂ ਏਕਂ ਪੁਰਿਸਂ ਅਦ੍ਦਸ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਚਕ੍ਕਂ ਪਦੁਮਪੁਪ੍ਫਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਆਹ – ''ਅਮ੍ਭੋ, ਇਦਂ ਤਯਾ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਪਦੁਮਂ ਮਯ੍ਹਂ ਦੇਹੀ''ਤਿ। ''ਨਯਿਦਂ, ਸਾਮਿ , ਪਦੁਮਂ; ਖੁਰਚਕ੍ਕਂ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ''ਵਞ੍ਚੇਸਿ ਮਂ ਤ੍ਵਂ। ਕਿਂ ਮੇ ਪਦੁਮਂ ਨ ਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਤ੍ਵਞ੍ਹਿ ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨਂ ਲਿਮ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਂ ਪਦੁਮਪੁਪ੍ਫਂ ਮਯ੍ਹਂ ਨ ਦਾਤੁਕਾਮੋਸੀ''ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਅਯਮ੍ਪਿ ਮਯਾ ਕਤਸਦਿਸਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਫਲਂ ਅਨੁਭਵਿਤੁਕਾਮੋ'ਤਿ। ਅਥ ਨਂ ''ਹਨ੍ਦ ਰੇ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕੇ ਚਕ੍ਕਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਲਾਯਿ। ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾ ਇਮਂ ਗਾਥਮਾਹ –

''ਚਤੁਬ੍ਭਿ ਅਟ੍ਠਜ੍ਝਗਮਾ, ਅਟ੍ਠਾਹਿ ਪਿਚ ਸੋਲ਼ਸ।
ਸੋਲ਼ਸਾਹਿ ਚ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ, ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਂ ਚਕ੍ਕਮਾਸਦੋ।
ਇਚ੍ਛਾਹਤਸ੍ਸ ਪੋਸਸ੍ਸ, ਚਕ੍ਕਂ ਭਮਤਿ ਮਤ੍ਥਕੇ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੧.੧੦੪)।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛੋ ਅਮਚ੍ਚੋ ਸਕਵਿਸਯਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਵਿਸਯਂ ਪਾਵਿਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਪੋਥਿਤੋ ਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਸ ਤਾਪਸਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪੋਸਥਙ੍ਗਾਨਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਨਿਪਜ੍ਜਿ। ਸੋ ਤਾਪਸੇਨ 'ਕਿਂ ਤੇ ਕਤ'ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਇਮਾ ਗਾਥਾਯੋ ਅਭਾਸਿ –

''ਸਕਂ ਨਿਕੇਤਂ ਅਤਿਹੀਲ਼ਯਾਨੋ,
ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾ ਮਲ੍ਲਗਾਮਂ ਅਗਚ੍ਛਿਂ।
ਤਤੋ ਜਨਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾਨ ਗਾਮਾ,
ਕੋਦਣ੍ਡਕੇਨ ਪਰਿਪੋਥਯਿਂਸੁ ਮਂ॥

''ਸੋ ਭਿਨ੍ਨਸੀਸੋ ਰੁਹਿਰਮਕ੍ਖਿਤਙ੍ਗੋ,
ਪਚ੍ਚਾਗਮਾਸਿਂ ਸਕਂ ਨਿਕੇਤਂ।
ਤਸ੍ਮਾ ਅਹਂ ਪੋਸਥਂ ਪਾਲਯਾਮਿ,
ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾ ਮਾ ਪੁਨਰਾਗਮਾਸੀ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੧੪.੧੩੮-੧੩੯)।

੮੫੦. ਮਹਿਚ੍ਛਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਮਹਤੀ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਾਤਿ ਮਹਿਚ੍ਛੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਮਹਿਚ੍ਛਤਾ**। ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਨ ਅਸਨ੍ਤਗੁਣਸਮ੍ਭਾਵਨਤਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਚ ਪਰਿਭੋਗੇ ਚ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ – ਏਤਂ ਮਹਿਚ੍ਛਤਾਲਕ੍ਖਣਂ। ਮਹਿਚ੍ਛੋ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਯਥਾ ਨਾਮ ਕਚ੍ਛਪੁਟਵਾਣਿਜੋ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਭਣ੍ਡਕਂ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਛਙ੍ਗੇਪਿ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ''ਅਮ੍ਮਾ, ਅਸੁਕਂ ਗਣ੍ਹਥ, ਅਸੁਕਂ ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ ਮੁਖੇਨ ਸਂਵਿਦਹਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਸੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੀਲਂ ਵਾ ਗਨ੍ਥਂ ਵਾ ਧੁਤਗੁਣਂ ਵਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਅਰਞ੍ਞਵਾਸਮਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਸਕਟੇਹਿਪਿ ਉਪਨੀਤੇ ਪਚ੍ਚਯੇ 'ਅਲ'ਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਯੋ ਹਿ ਪੂਰੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ – ਅਗ੍ਗਿ ਉਪਾਦਾਨੇਨ, ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਉਦਕੇਨ, ਮਹਿਚ੍ਛੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀਤਿ।

ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਚ, ਮਹਿਚ੍ਛੋ ਚਾਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਬਹੁਕੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਦੇਨ੍ਤੇ, ਤਯੋ ਪੇਤੇ ਨ ਪੂਰਯੇ॥

ਮਹਿਚ੍ਛਪੁਗ੍ਗਲੋ ਹਿ ਵਿਜਾਤਮਾਤੁਯਾਪਿ ਮਨਂ ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਪਗੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਨਂ।

ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਦਹਰਭਿਕ੍ਖੁ ਪਿਟ੍ਠਪੂਵੇ ਪਿਯਾਯਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਵੀਮਂਸਮਾਨਾ 'ਸਚੇ ਮੇ ਪੁਤ੍ਤੋ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਮਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਨਂ ਤੇਮਾਸਂ ਪੂਵੇਹੇਵ ਉਪਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕਦਿਵਸੇ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨਾ ਪਠਮਂ ਏਕਂ ਪੂਵਂ ਅਦਾਸਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤੇ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤੇ ਤਤਿਯਂ। ਦਹਰੋ 'ਅਲ'ਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਖਾਦਿਯੇਵ। ਮਾਤਾ ਤਸ੍ਸ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ 'ਅਜ੍ਜੇਵ ਮੇ ਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਕਲਤੇਮਾਸਸ੍ਸ ਪੂਵਾ ਖਾਦਿਤਾ'ਤਿ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਏਕਪੂਵਮ੍ਪਿ ਨ ਅਦਾਸਿ।

ਤਿਸ੍ਸਮਹਾਰਾਜਾਪਿ ਦੇਵਸਿਕਂ ਚੇਤਿਯਪਬ੍ਬਤੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਦਦਮਾਨੋ 'ਮਹਾਰਾਜ, ਕਿਂ ਏਕਮੇਵ ਠਾਨਂ ਭਜਸਿ? ਕਿਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਦਾਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀ'ਤਿ ਜਾਨਪਦੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਅਨੁਰਾਧਪੁਰੇ ਮਹਾਦਾਨਂ ਦਾਪੇਸਿ। ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਮਤ੍ਤਂ ਨ ਅਞ੍ਞਾਸਿ। ਏਕਮੇਕੇਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਖਾਦਨੀਯਭੋਜਨੀਯਂ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਜਨਾ ਉਕ੍ਖਿਪਿਂਸੁ। ਰਾਜਾ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਚੇਤਿਯਪਬ੍ਬਤੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਨਿਮਨ੍ਤਾਪੇਤ੍ਵਾ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਂ ਆਗਤਕਾਲੇ ''ਪਤ੍ਤਂ ਦੇਥਾ''ਤਿ ਆਹ। ''ਅਲਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਮਾਣੇਨ ਭਿਕ੍ਖਂ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਪਤ੍ਤਂ ਨ ਅਦਾਸਿ। ਸਬ੍ਬੇ ਪਮਾਣਯੁਤ੍ਤਕਮੇਵ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸੁਂ। ਅਥ ਰਾਜਾ ਆਹ – ''ਪਸ੍ਸਥ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਏਕੋਪਿ ਮਤ੍ਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਹਿਯਜੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵਸੇਸਂ ਨਾਹੋਸਿ। ਅਜ੍ਜ ਗਹਿਤਂ ਮਨ੍ਦਂ, ਅਵਸੇਸਮੇਵ ਬਹੂ''ਤਿ ਤੇਸਂ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਅਹੋਸਿ।

੮੫੧. ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਸਦ੍ਧੋਤਿ ਮਂ ਜਨੋ ਜਾਨਾਤੂ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਕਿਂ ਕਰੋਤਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਸਦ੍ਧਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ; ਦੁਸ੍ਸੀਲਾਦਯੋ ਸੀਲਵਨ੍ਤਾਦੀਨਂ ਆਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਤਾਵ ਮਹਾਮਹਦਿਵਸੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵਿਹਾਰਂ ਆਗਮਨਵੇਲਾਯ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨਿਂ ਆਦਾਯ ਵਿਹਾਰਂ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਤਿ, ਕਚਵਰਂ ਛਡ੍ਡੇਤਿ, ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਕਚਵਰਂ ਛਡ੍ਡੇਤਿ, ਵਾਲਿਕਂ ਸਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਆਸਨਾਨਿ ਧੋਵਤਿ, ਬੋਧਿਮ੍ਹਿ ਉਦਕਂ ਸਿਞ੍ਚਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਨਤ੍ਥਿ ਮਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਾਰਜਗ੍ਗਨਕੋ, ਅਯਮੇਵ ਇਮਂ ਵਿਹਾਰਂ ਪਟਿਜਗ੍ਗਤਿ, ਸਦ੍ਧੋ ਥੇਰੋ'ਤਿ ਗਮਨਕਾਲੇ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਦੁਸ੍ਸੀਲੋਪਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਵਿਨਯਧਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤਿ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਮਯਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਗੋਣੋ ਉਬ੍ਬਿਗ੍ਗੋ। ਤੇਨ ਧਾਵਤਾ ਤਿਣਾਨਿ ਛਿਨ੍ਨਾਨਿ। ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਤਿਣਾਨਿ ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਪਾਣਕਾ ਮੀਯਨ੍ਤਿ। ਖੇਲ਼ਂ ਪਾਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਤਿਯਾ ਤਿਣਮਤ੍ਥਕੇ ਪਤਤਿ; ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕਿਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸਞ੍ਚਿਚ੍ਚ ਅਸਤਿਯਾ ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਮਯ੍ਹਂ ਗਰੁਕਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ; ਸੁਟ੍ਠੁ ਵੀਮਂਸਥਾ''ਤਿ ਭਣਤਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ 'ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਯਜੋ ਏਤ੍ਤਕੇਪਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਤਿ! ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਕਿਂ ਨਾਮ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ; ਨਤ੍ਥਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦਿਸੋ ਸੀਲਵਾ'ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਾ ਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋਪਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ''ਅਸੁਕੋ ਤਿਪਿਟਕਧਰੋ, ਅਸੁਕੋ ਚਤੁਨਿਕਾਯਿਕੋ ਮਯ੍ਹਂ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੋ, ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਉਗ੍ਗਹਿਤੋ''ਤਿ ਵਦਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ 'ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਯਜੇਨ ਸਦਿਸੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਸੁਕੇਨ ਚ ਅਸੁਕੇਨ ਚ ਧਮ੍ਮੋ ਉਗ੍ਗਹਿਤੋ'ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਾ ਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋਪਿ ਮਹਾਮਹਦਿਵਸੇ ਦੀਘਪੀਠਞ੍ਚ ਅਪਸ੍ਸਯਞ੍ਚ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਨਿਸੀਦਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਥੇਰੋ ਕੁਹਿ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ''ਗਣ੍ਠਿਕਪੁਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਗਣ੍ਠਿਕਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਥੇਰੋ ਏਵਰੂਪੇ ਕਾਲੇ ਇਧ ਨ ਨਿਸੀਦਤਿ, ਵਿਹਾਰਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਦੀਘਚਙ੍ਕਮੇ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸੋਪਿ ਦਿਵਸਭਾਗਂ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਨਲ਼ਾਟੇ ਮਕ੍ਕਟਸੁਤ੍ਤਂ ਅਲ੍ਲਿਯਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੀਠਂ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਆਗਮ੍ਮ ਪਰਿਵੇਣਦ੍ਵਾਰੇ ਨਿਸੀਦਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ''ਕਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਤਤ੍ਥ? ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨ ਅਦ੍ਦਸਮ੍ਹਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ''ਉਪਾਸਕਾ, ਅਨ੍ਤੋਵਿਹਾਰੋ ਆਕਿਣ੍ਣੋ; ਦਹਰਸਾਮਣੇਰਾਨਂ ਵਿਚਰਣਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਸਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥਚਙ੍ਕਮੇ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸੀਦਿਮ੍ਹਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਭਾਵਂ ਜਾਨਾਪੇਤਿ।

ਕੁਸੀਤੋਪਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ''ਉਪਾਸਕਾ, ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਉਕ੍ਕਾਪਾਤੋ ਦਿਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਵਦਤਿ। ''ਨ ਪਸ੍ਸਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ; ਕਾਯ ਵੇਲਾਯ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ ਚ ਪੁਟ੍ਠੋ ''ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਚਙ੍ਕਮਨਵੇਲਾਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਭੂਮਿਚਾਲਸਦ੍ਦਂ ਅਸ੍ਸੁਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਨ ਸੁਣਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ; ਕਾਯ

ਵੇਲਾਯਾ’’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ‘‘ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮੇ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਆਲਮ੍ਬਨਫਲਕੰ ਅਪਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤਕਾਲੇ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਮਹਾਓਭਾਸੋ ਅਹੋਸਿ; ਸੋ ਵੋ ਦਿਟ੍ਠੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ‘‘ਕਾਯ ਵੇਲਾਯ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਮਯ੍ਹੰ ਚਙ੍ਕਮਮ੍ਹਾ ਓਤਰਣਕਾਲੇ’’ਤਿ ਵਦਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ‘ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਥੇਰੋ ਤੀਸੁਪਿ ਯਾਮੇਸੁ ਚਙ੍ਕਮੇਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨਤ੍ਥਿ ਅਯਜੇਨ ਸਦਿਸੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ’ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਾ ਸਕ੍ਕਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਪਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ‘‘ਮਯਾ ਅਸੁਕਕਾਲੇ ਨਾਮ ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ ਉਗ੍ਗਹਿਤੋ, ਅਸੁਕਕਾਲੇ ਮਜ੍ਝਿਮੋ, ਸੰਯੁਤ੍ਤਕੋ, ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਿਕੋ; ਅਨ੍ਤਰਾ ਓਲੋਕਨੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਮੁਖਾਰੁਲ਼੍ਹੋਵ ਤਨ੍ਤਿ ਆਗਚ੍ਛਤਿ; ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਲ਼ਕਾ ਵਿਯ ਮੁਖੰ ਫਨ੍ਦਾਪੇਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਦਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਅਯਜੇਨ ਸਦਿਸੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸਤੀ’ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਾ ਸਕ੍ਕਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

ਅਸਮਾਹਿਤੋਪਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਨੰ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੇ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛਤਿ – ‘ਕਸਿਣੰ ਨਾਮ ਕਥੰ ਭਾਵੇਤਿ? ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ? ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਉਪਚਾਰੋ? ਕਿਤ੍ਤਕੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾ? ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਕਤਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ? ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਕਤਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਤੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਗ੍ਗਹਿਤਾਨੁਰੂਪੇਨ ਕਥਿਤਕਾਲੇ ਸਿਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ‘ਕਿੰ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵੰ ਨ ਹੋਸੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘ਵਟ੍ਟਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਤੰ ਸੂਚੇਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ‘ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਅਯਜੋ’ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਾ ਸਕ੍ਕਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋਪਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾਨੰ ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ‘ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੇ ਮੇ ਪਞ੍ਚਤ੍ਤਯੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਹਿਦ੍ਧਿਯਾਵ ਮਗ੍ਗੋ ਆਗਤੋ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਨ ਦੁਕ੍ਕਰਾ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਵਾਵਟੋ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨ ਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿੰ ਵਿਸ੍ਸਜਜ੍ਯਿਮ੍ਹਾ’ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਹਾਪਞ੍ਞਤੰ ਦੀਪੇਤਿ। ਏਵੰ ਵਦਨ੍ਤੋ ਪਨਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਪਹਾਰੰ ਦੇਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਸਦਿਸੋ ਮਹਾਚੋਰੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਨ ਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਰੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨ ਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਅਖੀਣਾਸਵੋਪਿ ਗਾਮਦਾਰਕੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਅਮ੍ਹੇ ਕਿੰ ਵਦਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਰਹਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ‘ਯਾਵ ਛੇਕਾ ਗਹਪਤਿਕਾ, ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਞ੍ਚੇਤੁ’ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖੀਣਾਸਵਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤਿ।

ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਚੇਤ੍ਥ **ਚਾਟਿਅਰਹਨ੍ਤਪਾਰੋਹਅਰਹਨ੍ਤਾ**ਦਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਕੁਹਕੋ ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭੇ ਚਾਟਿੰ ਨਿਖਣਿਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਆਗਮਨਕਾਲੇ ਪਵਿਸਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ‘ਕਹੰ ਥੇਰੋ’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ‘ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭੇ’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤਾਪਿ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਥੇਰੋ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ‘ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭੇਯੇਵ ਥੇਰੋ’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪੁਨ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ। ਥੇਰੋ ਚਾਟਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਪੀਠੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਤੇਹਿ ‘ਮਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ, ਕਹੰ ਤੁਮ੍ਹੇ ਗਤਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘ਸਮਣਾ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖੀਣਾਸਵਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤਿ।

ਅਪਰੋਪਿ ਕੁਹਕੋ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਬ੍ਬਤੇ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯੰ ਵਸਤਿ। ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯ ਚ ਪਚ੍ਛਤੋ ਪਪਾਤਟ੍ਠਾਨੇ ਏਕੋ ਕਚ੍ਛਕਰੁਕ੍ਖੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਰੋਹੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਭਾਗੇ ਭੂਮਿਯੰ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਮਗ੍ਗੇਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਪਾਰੋਹੇਨ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਗਾਮਦ੍ਵਾਰੇ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਪਚ੍ਛਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘ਕਤਰੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਆਗਤਤ੍ਥ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ‘ਸਮਣਾਨੰ ਆਗਤਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਪੁਚ੍ਛਿਤੁੰ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੇਨੇਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਖੀਣਾਸਵਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤਿ। ਤੰ ਪਨ ਕੁਹਕੰ ਏਕੋ ਵਿਦ੍ਧਕਣ੍ਣੋ ਞਤ੍ਵਾ ‘ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ’ਨ੍ਤਿ ਏਕਦਿਵਸੰ ਪਾਰੋਹੇਨ ਓਤਰਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਤੋ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨ ਠਪੇਸਿ। ਸੋ ‘ਪਾਰੋਹਤੋ ਓਤਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ‘ਠ’ਨ੍ਤਿ ਪਤਿਤੋ, ਮਤ੍ਤਿਕਾ ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਜ੍ਜਿ। ਸੋ ‘ਞਾਤੋਮ੍ਹੀ’ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਪਲਾਯਿ। ਪਾਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾ**। ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਨ ਅਸਨ੍ਤਗੁਣਸਮ੍ਭਾਵਨਤਾ, ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਚ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ; ਏਤੰ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੮੫੨. ਸਿਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਿਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਿਙ੍ਗੰ**; ਨਾਗਰਿਕਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਸਿਙ੍ਗਸ੍ਸੇਤੰ ਨਾਮੰ। ਸਿਙ੍ਗਾਰਭਾਵੋ **ਸਿਙ੍ਗਾਰਤਾ**, ਸਿਙ੍ਗਾਰਕਰਣਾਕਾਰੋ ਵਾ। ਚਤੁਰਭਾਵੋ **ਚਤੁਰਤਾ**। ਤਥਾ **ਚਾਤੁਰਿਯੰ**। ਪਰਿਕ੍ਖਤਭਾਵੋ **ਪਰਿਕ੍ਖਤਤਾ**; ਪਰਿਖਣਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਸ੍ਸੇਵ ਦਲ਼੍ਹਸਿਙ੍ਗਾਰਭਾਵਸ੍ਸੇਤੰ ਨਾਮੰ । ਇਤਰੰ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਕਿਲੇਸਸਿਙ੍ਗਾਰਤਾਵ ਕਥਿਤਾ।

੮੫੩. ਤਿਨ੍ਤਿਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਤਿਨ੍ਤਿਣ**ਨ੍ਤਿ ਖੀਯਨਂ। ਤਿਨ੍ਤਿਣਾਯਨਾਕਾਰੋ **ਤਿਨ੍ਤਿਣਾਯਨਾ**। ਤਿਨ੍ਤਿਣੇਨ ਅਯਿਤਸ੍ਸ ਤਿਨ੍ਤਿਣਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਭਾਵੋ **ਤਿਨ੍ਤਿਣਾਯਿਤਤ੍ਤਂ**। ਲੋਲੁਪਭਾਵੋ **ਲੋਲੁਪ੍ਪਂ**। ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਆਕਾਰਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। **ਪੁਚ੍ਛਞ੍ਜਿਕਤਾ**ਤਿ ਲਾਭਲਭਨਕਟ੍ਠਾਨੇ ਵੇਧਨਾਕਮ੍ਪਨਾ ਨੀਚਵੁਤ੍ਤਿਤਾ। **ਸਾਧੁਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਪਣੀਤਪਣੀਤਾਨਂ ਪਤ੍ਥਨਾ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਸੁਵਾਨਦੋਣਿਯਂ ਕਞ੍ਜਿਯਂ ਪਿਵਨਕਸੁਨਖਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਨਖਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭੁਭੁਕ੍ਕਰਣਂ ਵਿਯ ‘ਤਵ ਸਨ੍ਤਕਂ, ਮਮ ਸਨ੍ਤਕ’ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਖੀਯਨਾਕਾਰੋ ਕਥਿਤੋ।

੮੫੪. ਚਾਪਲ੍ਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਆਕੋਟਿਤਪਚ੍ਚਾਕੋਟਿਤਭਾਵਾਦੀਹਿ ਚੀਵਰਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਨਾ **ਚੀਵਰਮਣ੍ਡਨਾ**। ਮਣਿਵਣ੍ਣਚ੍ਛਵਿਕਰਣਾਦੀਹਿ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਨਾ **ਪਤ੍ਤਮਣ੍ਡਨਾ**। ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਿਕਸੇਨਾਸਨਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਨਾ **ਸੇਨਾਸਨਮਣ੍ਡਨਾ**। **ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਪੂਤਿਕਾਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਮਨੁਸ੍ਸਸਰੀਰਸ੍ਸ। ਯਥਾ ਹਿ ਤਦਹੁਜਾਤੋਪਿ ਸਿਙ੍ਗਾਲੋ ਜਰਸਿਙ੍ਗਾਲੋਤ੍ਵੇਵ ਊਰੁਪ੍ਪਮਾਣਾਪਿ ਚ ਗਲੋਚਿਲਤਾ ਪੂਤਿਲਤਾਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਕਾਯੋ ਪੂਤਿਕਾਯੋਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਰਨ੍ਤਾ ਰਤ੍ਤਵਣ੍ਣਪਣ੍ਡੁਵਣ੍ਣਾਦੀਹਿ ਨਿਵਾਸਨਪਾਰੁਪਨਾਦੀਹਿ ਸਜ੍ਜਨਾ **ਮਣ੍ਡਨਾ** ਨਾਮ। **ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਸੇਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ; ਅਥਵਾ ਯਾ ਏਸਾ ਚੀਵਰਮਣ੍ਡਨਾ ਪਤ੍ਤਮਣ੍ਡਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਤੇਹਿ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਹਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਨਾ ਤੇਸਂ ਵਾ ਬਾਹਿਰਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ ਮਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਠਪਨਵਸੇਨ ਮਣ੍ਡਨਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਮਣ੍ਡਨਾ ਵਿਭੂਸਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਊਨਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪੂਰਣਵਸੇਨ **ਮਣ੍ਡਨਾ**, ਛਵਿਰਾਗਾਦਿਵਸੇਨ **ਵਿਭੂਸਨਾ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਕੇਲ਼ਨਾ**ਤਿ ਕੀਲ਼ਨਾ। **ਪਰਿਕੇਲ਼ਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਕੀਲ਼ਨਾ। **ਗਿਦ੍ਧਿਕਤਾ**ਤਿ ਗੇਧਯੁਤ੍ਤਤਾ। **ਗਿਦ੍ਧਿਕਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। ਚਪਲਭਾਵੋ **ਚਪਲਤਾ**। ਤਥਾ **ਚਾਪਲ੍ਯਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਚਾਪਲ੍ਯਂ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਸ੍ਸਸਤਿਕੋਪਿ ਸਮਾਨੋ ਤਦਹੁਜਾਤਦਾਰਕੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ।

੮੫੫. ਅਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਵਿਪ੍ਪਟਿਕੂਲਗ੍ਗਾਹਿਤਾ**ਤਿ ਅਨਨੁਲੋਮਗ੍ਗਾਹਿਤਾ। **ਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਸਾਤਤਾ**ਤਿ ਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕੇਨ ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧਕਰਣੇਨ ਸੁਖਾਯਨਾ। ਅਨਾਦਰਭਾਵੋ **ਅਨਾਦਰਿਯਂ**। ਤਥਾ **ਅਨਾਦਰਿਯਤਾ**। ਅਗਾਰਵਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਗਾਰਵਤਾ**। ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ **ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਵਤਾ**। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਅਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਸਭਾਗਜੀਵਿਕਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ; ਯਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਾਤਰਂ ਪਿਤਰਂ ਵਾ ਗਿਲਾਨਂ ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾਪਿ ਨ ਓਲੋਕੇਤਿ; ਪਿਤੁਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਾਰਣਾ ਮਾਤਰਾ ਸਦ੍ਧਿਂ, ਮਾਤੁਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਾਰਣਾ ਪਿਤਰਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਲਹਂ ਕਰੋਤਿ; ਵਿਸਭਾਗਜੀਵਿਤਂ ਜੀਵਤਿ, ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਾਰਣਾ ਜੇਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਕਨਿਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਭਾਤਰਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਲਹਂ ਕਰੋਤਿ, ਨਿਲ੍ਲਜ੍ਜਵਚਨਂ ਵਦਤਿ, ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਵਾ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤਂ ਨ ਕਰੋਤਿ, ਗਿਲਾਨਂ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਚੇਤਿਯਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਉਚ੍ਚਾਰਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਾਵਂ ਵਾ ਕਰੋਤਿ, ਖੇਲ਼ਮ੍ਪਿ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਮ੍ਪਿ ਛਡ੍ਡੇਤਿ, ਛਤ੍ਤਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਉਪਾਹਨਾ ਆਰੁਯ੍ਹ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕੇਸੁ ਨ ਲਜ੍ਜਤਿ, ਸਙ੍ਘੇ ਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰਂ ਨ ਕਰੋਤਿ, ਮਾਤਿਮਤ੍ਤਪਿਤਿਮਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨੀਯੇਸੁ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਪੇਸਾ ਕਿਰਿਯਾ ਮਾਤਰੀਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਅਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

੮੫੬. ਅਰਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪਨ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਦੂਰੇਸੁ ਵਿਵਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਾ। **ਅਧਿਕੁਸਲੇਸੂ**ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਅਰਤੀ**ਤਿ ਰਤਿਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। **ਅਰਤਿਤਾ**ਤਿ ਅਰਮਣਾਕਾਰੋ। **ਅਨਭਿਰਤੀ**ਤਿ ਅਨਭਿਰਤਭਾਵੋ। **ਅਨਭਿਰਮਣਾ**ਤਿ ਅਨਭਿਰਮਣਾਕਾਰੋ। **ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤਾ**ਤਿ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਨਾਕਾਰੋ। **ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਨਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ।

੮੫੭. ਤਨ੍ਦੀਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਤਨ੍ਦੀ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਲਸਿਯਂ। **ਤਨ੍ਦਿਯਨਾ**ਤਿ ਤਨ੍ਦਿਯਨਾਕਾਰੋ। **ਤਨ੍ਦਿਮਨਕਤਾ**ਤਿ ਤਨ੍ਦਿਯਾ ਅਭਿਭੂਤਚਿਤ੍ਤਤਾ। ਅਲਸਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਆਲਸ੍ਯਂ**। ਆਲਸ੍ਯਾਯਨਾਕਾਰੋ **ਆਲਸ੍ਯਾਯਨਾ**। ਅਲਸ੍ਯਾਯਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਆਲਸ੍ਯਾਯਿਤਤ੍ਤਂ**। ਇਤਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਕਾਯਾਲਸਿਯਂ ਕਥਿਤਂ।

੮੫੮. ਵਿਜਮ੍ਭਿਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਜਮ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਫਨ੍ਦਨਾ। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਜਮ੍ਭਨਾ **ਵਿਜਮ੍ਭਨਾ। ਆਨਮਨਾ**ਤਿ ਪੁਰਤੋ ਨਮਨਾ। **ਵਿਨਮਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਤੋ ਨਮਨਾ। **ਸਨ੍ਨਮਨਾ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਨਮਨਾ। **ਪਣਮਨਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਹਿ ਤਨ੍ਤਤੋ ਉਟ੍ਠਿਤਪੇਸਕਾਰੋ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਜੁਕਂ ਕਾਯਂ ਉਸ੍ਸਾਪੇਤਿ, ਏਵਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਂ ਠਪਨਾ। **ਬਜਾਧਿਯਕ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਬਜਾਧਿਤਾ। ਇਤਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਕਾਯਫਨ੍ਦਨਮੇਵ ਕਥਿਤਂ।

੮੫੯. ਭਤ੍ਤਸਮ੍ਮਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭੁਤ੍ਤਵਤੋ। **ਭਤ੍ਤਮੁਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਭਤ੍ਤਗੇਲਞ੍ਞਂ; ਬਲਵਭਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਮੁਚ੍ਛਾਪਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਭਤ੍ਤਕਿਲਮਥੋ**ਤਿ ਭਤ੍ਤੇਨ ਕਿਲਨ੍ਤਭਾਵੋ। **ਭਤ੍ਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ**ਤਿ ਭਤ੍ਤਦਰਥੋ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਮਯੇ ਪਰਿਲ਼ਾਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਹਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਯੋ ਜੀਰਤਿ। **ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਭਤ੍ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ।

੮੬੦. ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤ੍ਤਯੇਵ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਿਲਾਨਾਕਾਰੋ ਕਥਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੬੧. ਕੁਹਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਲਾਭਞ੍ਚ ਸਕ੍ਕਾਰਞ੍ਚ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ, ਪਤ੍ਥਯਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਾਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਸਨ੍ਤਗੁਣਦੀਪਨਕਾਮਸ੍ਸ। **ਇਚ੍ਛਾਪਕਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਚ੍ਛਾਯ ਅਪਕਤਸ੍ਸ, ਉਪਦ੍ਦੁਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤੋ ਪਰਂ ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨ ਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨਇਰਿਯਾਪਥਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਸੇਨ ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਿਵਿਧਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੁ ਆਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ** ਵਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਚੀਵਰਾਦੀਹਿ ਨਿਮਨ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਿਕਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨੇਨ, ਤੇ ਚ ਗਹਪਤਿਕੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸਦ੍ਧੇ ਞਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੇਸਂ 'ਅਹੋ ਅਯਜੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਵਤ ਨੋ ਅਸ੍ਸ ਸਚੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯਜਾ'ਤਿ ਨਾਨਾਵਿਧੇਹਿ ਉਪਾਯੇਹਿ ਪਣੀਤਾਨਿ ਚੀਵਰਾਦੀਨਿ ਉਪਨੇਨ੍ਤਾਨਂ ਤਦਨੁਗ੍ਗਹਕਾਮਤਂਯੇਵ ਆਵਿਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ ਅਸੀਤਿਸਕਟਭਾਰੇਹਿ ਉਪਨਾਮਨਹੇਤੁਭੂਤਂ ਵਿਮ੍ਹਾਪਨਂ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ (ਮਹਾਨਿ॰ ੮੭) –

''ਕਤਮਂ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੁ? ਇਧ ਗਹਪਤਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਹਿ। ਸੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਇਚ੍ਛਾਪਕਤੋ ਅਤ੍ਥਿਕੋ ਚੀਵਰ ...ਪੇ॰... ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ ਭਿਯਜੋਕਮਜਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਚੀਵਰਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਤਿ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਤਿ, ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਤਿ, ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ''ਕਿਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਘੇਨ ਚੀਵਰੇਨ? ਏਤਂ ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਯਂ ਸਮਣੋ ਸੁਸਾਨਾ ਵਾ ਸਙ੍ਕਾਰਕੂਟਾ ਵਾ ਪਾਪਣਿਕਾ ਵਾ ਨਨ੍ਤਕਾਨਿ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਧਾਰੇਯਜ। ਕਿਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਘੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ? ਏਤਂ ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਯਂ ਸਮਣੋ ਉਞ੍ਛਾਚਰਿਯਾਯ ਪਿਣ੍ਡਿਯਾਲੋਪੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਯਜ। ਕਿਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਘੇਨ ਸੇਨਾਸਨੇਨ? ਏਤਂ ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਯਂ ਸਮਣੋ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਿਕੋ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਸੋਸਾਨਿਕੋ ਵਾ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਿਕੋ ਵਾ। ਕਿਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਘੇਨ ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ? ਏਤਂ ਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਯਂ ਸਮਣੋ ਪੂਤਿਮੁਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਹਰੀਤਕੀਖਣ੍ਡੇਨ ਵਾ ਓਸਧਂ ਕਰੇਯਜਾਤਿ। ਤਦੁਪਾਦਾਯ ਲੂਖਂ ਚੀਵਰਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਲੂਖਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਲੂਖਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਟਿਸੇਵਤਿ, ਲੂਖਂ ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਪਟਿਸੇਵਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਗਹਪਤਿਕਾ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਸਮਣੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਧੁਤਵਾਦੋ'ਤਿ ਭਿਯਜੋ ਭਿਯਜੋ ਨਿਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ ਚੀਵਰ...ਪੇ॰... ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਹਿ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾਵਾ ਸਦ੍ਧੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ – ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾਵਾ ਸਦ੍ਧੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ, ਦੇਯਜਧਮ੍ਮਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣੇਯਜਾਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾਵਾ ਸਦ੍ਧੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ।

ਤੁਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚੇਵਾਯਂ ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋ ਚ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੋ। ਸਚਾਹਂ ਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਵਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪੁਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਬਾਹਿਰਾ ਭਵਿਸ੍ਸਥ; ਨ ਮਯ੍ਹਂ ਇਮਿਨਾ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਪਿਚ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਮੀ'ਤਿ। ਤਦੁਪਾਦਾਯ ਬਹੁਮ੍ਪਿ ਚੀਵਰਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਬਹੁਮ੍ਪਿ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ...ਪੇ॰... ਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਭਾਕੁਟਿਕਾ ਭਾਕੁਟਿਯਂ ਕੁਹਨਾ ਕੁਹਾਯਨਾ ਕੁਹਿਤਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੁ''ਤਿ।

ਪਾਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ਸਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾਧਿਗਮਪਰਿਦੀਪਨਵਾਚਾਯ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਮ੍ਹਾਪਨਂ ਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਹ – ''ਕਤਮਂ ਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੁ ? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਇਚ੍ਛਾਪਕਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ 'ਏਵਂ ਮਂ ਜਨੋ ਸਮ੍ਭਾਵੇਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤਿ – 'ਯੋ ਏਵਰੂਪਂ ਚੀਵਰਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਸੋ ਸਮਣੋ ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ'ਤਿ ਭਣਤਿ; 'ਯੋ ਏਵਰੂਪਂ ਪਤ੍ਤਂ, ਲੋਹਥਾਲਕਂ, ਧਮਕਰਣਂ, ਪਰਿਸਾਵਨਂ, ਕੁਞ੍ਚਿਕਂ, ਉਪਾਹਨਂ, ਕਾਯਬਨ੍ਧਨਂ, ਆਯੋਗਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਸੋ ਸਮਣੋ ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ'ਤਿ ਭਣਤਿ; 'ਯਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੋ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ, ਆਚਰਿਯੋ, ਸਮਾਨੁਪਜ੍ਝਾਯੋ, ਸਮਾਨਾਚਰਿਯਕੋ, ਮਿਤ੍ਤੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਸਮ੍ਭਤ੍ਤੋ, ਸਹਾਯੋ; ਯੋ ਏਵਰੂਪੇ ਵਿਹਾਰੇ ਵਸਤਿ – ਅਡ੍ਢਯੋਗੇ, ਪਾਸਾਦੇ, ਹਮ੍ਮਿਯੇ, ਗੁਹਾਯਂ, ਲੇਣੇ, ਕੁਟਿਯਾ, ਕੂਟਾਗਾਰੇ, ਅਟ੍ਟੇ, ਮਾਲ਼ੇ, ਉਦੋਸਿਤੇ, ਉਦ੍ਦਣ੍ਡੇ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ, ਮਣ੍ਡਪੇ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਵਸਤਿ, ਸੋ ਸਮਣੋ ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ'ਤਿ ਭਣਤਿ।

''ਅਥ ਵਾ ਕੋਰਜਿਕਕੋਰਜਿਕੋ ਭਾਕੁਟਿਕਭਾਕੁਟਿਕੋ ਕੁਹਕਕੁਹਕੋ ਲਪਕਲਪਕੋ ਮੁਖਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ 'ਅਯਂ ਸਮਣੋ ਇਮਾਸਂ ਏਵਰੂਪਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਲਾਭੀ'ਤਿ ਤਾਦਿਸਂ ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਗੂਲ਼੍ਹਂ ਨਿਪੁਣਂ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਕਥਂ ਕਥੇਤਿ। ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਭਾਕੁਟਿਕਾ ਭਾਕੁਟਿਯਂ ਕੁਹਨਾ ਕੁਹਾਯਨਾ ਕੁਹਿਤਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੁ''ਤਿ।

ਪਾਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ਸਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਕਤੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥੇਨ ਵਿਮ੍ਹਾਪਨਂ ਇਰਿਯਾਪਥਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਹ – ''ਕਤਮਂ ਇਰਿਯਾਪਥਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੁ? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਇਚ੍ਛਾਪਕਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ 'ਏਵਂ ਮਂ ਜਨੋ ਸਮ੍ਭਾਵੇਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਗਮਨਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਿ, ਸਯਨਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਿ, ਪਣਿਧਾਯ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਪਣਿਧਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਪਣਿਧਾਯ ਨਿਸੀਦਤਿ, ਪਣਿਧਾਯ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਵਿਯ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਵਿਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਨਿਸੀਦਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਆਪਾਥਕਜ੍ਝਾਯੀਵ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਇਰਿਯਾਪਥਸ੍ਸ ਆਠਪਨਾ ਠਪਨਾ ਸਣ੍ਠਪਨਾ ਭਾਕੁਟਿਕਾ ਭਾਕੁਟਿਯਂ ਕੁਹਨਾ ਕੁਹਾਯਨਾ ਕੁਹਿਤਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਇਰਿਯਾਪਥਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੁ''ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨੇਨ। **ਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਿਤੇਨਾ**ਤਿ ਸਮੀਪੇ ਭਣਿਤੇਨ। **ਇਰਿਯਾਪਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਤੁਇਰਿਯਾਪਥਸ੍ਸ। **ਆਠਪਨਾ**ਤਿ ਆਦਿਠਪਨਾ, ਆਦਰੇਨ ਵਾ ਠਪਨਾ। **ਠਪਨਾ**ਤਿ ਠਪਨਾਕਾਰੋ। **ਸਣ੍ਠਪਨਾ**ਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਾ, ਪਾਸਾਦਿਕਭਾਵਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਭਾਕੁਟਿਕਾ**ਤਿ ਪਧਾਨਪੁਰਿਮਟ੍ਠਿਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਭਾਕੁਟਿਕਰਣਂ, ਮੁਖਸਙ੍ਕੋਚੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਭਾਕੁਟਿਕਰਣਂ ਸੀਲਮਸ੍ਸਾਤਿ ਭਾਕੁਟਿਕੋ; ਭਾਕੁਟਿਕਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਭਾਕੁਟਿਯਂ। ਕੁਹਨਾ**ਤਿ ਵਿਮ੍ਹਾਪਨਂ, ਕੁਹਸ੍ਸ ਆਯਨਾ **ਕੁਹਾਯਨਾ**। ਕੁਹਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕੁਹਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ।

੮੬੨. ਲਪਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਆਲਪਨਾ**ਤਿ ਵਿਹਾਰਂ ਆਗਤਮਨੁਸ੍ਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਿਮਤ੍ਥਾਯ ਭੋਨ੍ਤੋ ਆਗਤਾ? ਕਿਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤੁਂ? ਯਦਿ ਏਵਂ ਗਚ੍ਛਥ; ਅਹਂ ਪਚ੍ਛਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਾਮੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਆਦਿਤੋਵ ਲਪਨਾ। ਅਥ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ 'ਅਹਂ ਤਿਸ੍ਸੋ, ਮਯਿ ਰਾਜਾ ਪਸਨ੍ਨੋ, ਮਯਿ ਅਸੁਕੋ ਚ ਅਸੁਕੋ ਚ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਪਸਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਏਵਂ ਅਤ੍ਤੁਪਨਾਯਿਕਾ ਲਪਨਾ ਆਲਪਨਾ। **ਲਪਨਾ**ਤਿ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਮੇਵ ਲਪਨਂ। **ਸਲ੍ਲਪਨਾ**ਤਿ ਗਹਪਤਿਕਾਨਂ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਨੇ ਭੀਤਸ੍ਸ ਓਕਾਸਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਲਪਨਾ। **ਉਲ੍ਲਪਨਾ**ਤਿ 'ਮਹਾਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕੋ, ਮਹਾਨਾਵਿਕੋ, ਮਹਾਦਾਨਪਤੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਉਦ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲਪਨਾ। **ਸਮੁਲ੍ਲਪਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ

ਉਦ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਲਪਨਾ। **ਉਨ੍ਨਹਨਾ**ਤਿ ‘ਉਪਾਸਕਾ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਈਦਿਸੇ ਕਾਲੇ ਦਾਨਂ ਦੇਥ; ਇਦਾਨਿ ਕਿਂ ਨ ਦੇਥਾ’ਤਿ ਏਵਂ ਯਾਵ ‘ਦਸ੍ਸਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਾਮਾ’ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਤਾਵ ਉਦ੍ਧਂ ਨਹਨਾ, ਵੇਠਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਉਚ੍ਛੁਹਤ੍ਥਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਕੁਤੋ ਆਗਤਾ, ਉਪਾਸਕਾ’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ‘ਉਚ੍ਛੁਖੇਤ੍ਤਤੋ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ। ‘ਕਿਂ ਤਤ੍ਥ ਉਚ੍ਛੁ ਮਧੁਰ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ। ‘ਨ, ਉਪਾਸਕਾ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ‘ਉਚ੍ਛੁਂ ਦੇਥਾ’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ’ਤਿ ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵੇਠਨਕਕਥਾ, ਸਾ ਉਨ੍ਨਹਨਾ । ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਨ੍ਨਹਨਾ **ਸਮੁਨ੍ਨਹਨਾ। ਉਕ੍ਕਾਚਨਾ**ਤਿ ‘ਏਤਂ ਕੁਲਂ ਮਂਯੇਵ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਚੇ ਏਤ੍ਥ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਦੇਤੀ’ਤਿ ਏਵਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਾਚਨਾ ਉਕ੍ਕਾਚਨਾ; ਉਦ੍ਦੀਪਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਤੇਲਕਨ੍ਦਰਿਕਵਤ੍ਥੁ ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਦ੍ਵੇ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕਂ ਗਾਮਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨਸਾਲਾਯ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਕੁਮਾਰਿਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕੋਸਿਂਸੁ। ਤਾਯ ਆਗਤਾਯ ਤਤ੍ਰੇਕੋ ਏਕਂ ਪੁਚ੍ਛਿ – ‘ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਿਕਾ’ਤਿ? ‘ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਉਪਟ੍ਠਾਯਿਕਾਯ ਤੇਲਕਨ੍ਦਰਿਕਾਯ ਧੀਤਾ, ਆਵੁਸੋ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਮਾਤਾ ਮਯਿ ਗੇਹਂ ਗਤੇ ਸਪ੍ਪਿਂ ਦਦਮਾਨਾ ਘਟੇਨੇਵ ਦੇਤਿ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਮਾਤਾ ਵਿਯ ਘਟੇਨੇਵ ਦੇਤੀ’ਤਿ ਉਕ੍ਕਾਚੇਤਿ।

ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਕ੍ਕਾਚਨਾ **ਸਮੁਕ੍ਕਾਚਨਾ। ਅਨੁਪ੍ਪਿਯਭਾਣਿਤਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਨੁਰੂਪਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਂ ਵਾ ਅਨਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਿਯਭਣਨਮੇਵ। **ਚਾਟੁਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਨੀਚਵੁਤ੍ਤਿਤਾ; ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠਤੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਨਂ। **ਮੁਗ੍ਗਸੂਪ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਮੁਗ੍ਗਸੂਪਸਦਿਸਤਾ। ਯਥਾ ਮੁਗ੍ਗੇਸੁ ਪਚ੍ਚਮਾਨੇਸੁ ਕੋਚਿਦੇਵ ਨ ਪਚ੍ਚਤਿ, ਅਵਸੇਸਾ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ; ਏਵਂ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਚਨੇ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਹੋਤਿ, ਸੇਸਂ ਅਲਿਕਂ – ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮੁਗ੍ਗਸੂਪ੍ਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਮੁਗ੍ਗਸੂਪ੍ਯਤਾ। **ਪਾਰਿਭਟ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਪਾਰਿਭਟ੍ਯਭਾਵੋ। ਯੋ ਹਿ ਕੁਲਦਾਰਕੇ ਧਾਤੀ ਵਿਯ ਅਙ੍ਕੇਨ ਵਾ ਖਨ੍ਧੇਨ ਵਾ ਪਰਿਭਟਤਿ, ਧਾਰੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ; ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਭਟਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਪਾਰਿਭਟ੍ਯਂ; ਪਾਰਿਭਟ੍ਯਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਪਾਰਿਭਟ੍ਯਤਾਤਿ।

੮੬੩. ਨੇਮਿਤ੍ਤਿਕਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਪਰੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਦਾਨਸਂਯੋਜਨਕਂ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਂ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਰਣਕੋਸਲ੍ਲਂ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਤ੍ਥੁ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕਕਮ੍ਮਾਰਸ੍ਸ ਗੇਹਦ੍ਵਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘ਕਿਂ ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਚੀਵਰਨ੍ਤਰੇਨ ਹਤ੍ਥਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਸਿਪਹਰਣਾਕਾਰਂ ਅਕਾਸਿ। ਕਮ੍ਮਾਰੋ ‘ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਂ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ ਵਾਸਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। **ਓਭਾਸੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਕਥਾ। **ਓਭਾਸਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਵਚ੍ਛਕਪਾਲਕੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਕਿਂ ਇਮੇ ਵਚ੍ਛਾ ਖੀਰਗੋਵਚ੍ਛਾ, ਤਕ੍ਕਗੋਵਚ੍ਛਾ’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ‘ਖੀਰਗੋਵਚ੍ਛਾ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘ਨ ਖੀਰਗੋਵਚ੍ਛਾ, ਯਦਿ ਖੀਰਗੋਵਚ੍ਛਾ ਸਿਯੁਂ ਭਿਕ੍ਖੂਪਿ ਖੀਰਂ ਲਭੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਤੇਸਂ ਦਾਰਕਾਨਂ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਨਿਵੇਦੇਤ੍ਵਾ ਖੀਰਦਾਪਨਾਦਿਕਂ ਓਭਾਸਕਰਣਂ। **ਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਾ**ਤਿ ਸਮੀਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜਪ੍ਪਨਂ।

ਜਾਤਕਭਾਣਕਵਤ੍ਥੁ ਚੇਤ੍ਥ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਕੋ ਕਿਰ ਜਾਤਕਭਾਣਕਤ੍ਥੇਰੋ ਭੁਞ੍ਜਿਤੁਕਾਮੋ ਉਪਟ੍ਠਾਯਿਕਾਯ ਗੇਹਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਾ ਅਦਾਤੁਕਾਮਾ ‘ਤਣ੍ਡੁਲਾ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਭਣਨ੍ਤੀ ਤਣ੍ਡੁਲੇ ਆਹਰਿਤੁਕਾਮਾ ਵਿਯ ਪਟਿਵਿਸ੍ਸਕਘਰਂ ਗਤਾ। ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਕਵਾਟਕੋਣੇ ਉਚ੍ਛੁਂ, ਭਾਜਨੇ ਗੁਲ਼ਂ, ਪਿਟਕੇ ਲੋਣਮਚ੍ਛਫਾਲਂ, ਕੁਮ੍ਭਿਯਂ ਤਣ੍ਡੁਲੇ, ਘਟੇ ਘਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਘਰਣੀ ‘ਤਣ੍ਡੁਲਂ ਨਾਲਤ੍ਥ’ਨ੍ਤਿ ਆਗਤਾ। ਥੇਰੋ ‘ਉਪਾਸਿਕੇ, ਅਜ੍ਜ ਭਿਕ੍ਖਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਦ੍ਦਸ’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ‘ਕਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ? ‘ਕਵਾਟਕੋਣੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਉਚ੍ਛੁਂ ਵਿਯ ਸਪ੍ਪਂ ਅਦ੍ਦਸਂ; ‘ਤਂ ਪਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਭਾਜਨੇ ਠਪਿਤਂ ਗੁਲ਼ਪਿਣ੍ਡਂ ਵਿਯ ਪਾਸਾਣਂ ਲੇਡ੍ਡੁਕੇਨ; ਪਹਟੇਨ ਸਪ੍ਪੇਨ ਕਤਂ, ਪਿਟਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਲੋਣਮਚ੍ਛਫਾਲਸਦਿਸਂ, ਫਣਂ; ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਲੇਡ੍ਡੁਂ ਡਂਸਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ, ਕੁਮ੍ਭਿਯਾ ਤਣ੍ਡੁਲਸਦਿਸੇ ਦਨ੍ਤੇ; ਅਥਸ੍ਸ ਕੁਪਿਤਸ੍ਸ, ਘਟੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਘਤਸਦਿਸਂ, ਮੁਖਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਂ ਵਿਸਮਿਸ੍ਸਕਂ ਖੇਲ’ਨ੍ਤਿ। ਸਾ ‘ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਮੁਣ੍ਡਕਂ ਵਞ੍ਚੇਤੁ’ਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛੁਂ ਦਤ੍ਵਾ ਓਦਨਂ ਪਚਿਤ੍ਵਾ ਘਤਗੁਲ਼ਮਚ੍ਛੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ

ਅਦਾਸੀਤਿ। ਏਵਂ ਸਮੀਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜਪ੍ਪਨਂ ਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਪਰਿਕਥਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਲਭਤਿ ਤਥਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕਥਨਂ।

੮੬੪. ਨਿਪ੍ਪੇਸਿਕਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਕ੍ਕੋਸਨਾ**ਤਿ ਦਸਹਿ ਅਕ੍ਕੋਸਵਤ੍ਥੂਹਿ ਅਕ੍ਕੋਸਨਾ। **ਵਮ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਕਥਨਂ। **ਗਰਹਨਾ**ਤਿ 'ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਦੋਸਾਰੋਪਨਾ। **ਉਕ੍ਖੇਪਨਾ**ਤਿ 'ਮਾ ਏਤਂ ਏਤ੍ਥ ਕਥੇਥਾ'ਤਿ ਵਾਚਾਯ ਉਕ੍ਖਿਪਨਂ। ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਸਹੇਤੁਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਖੇਪਨਾ **ਸਮੁਕ੍ਖੇਪਨਾ**। ਅਥਵਾ ਅਦੇਨ੍ਤਂ 'ਅਹੋ ਦਾਨਪਤੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਉਕ੍ਖਿਪਨਂ **ਉਕ੍ਖੇਪਨਾ**। 'ਮਹਾਦਾਨਪਤੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਕ੍ਖੇਪਨਾ **ਸਮੁਕ੍ਖੇਪਨਾ। ਖਿਪਨਾ**ਤਿ 'ਕਿਂ ਇਮਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਂ ਬੀਜਭੋਜਿਨੋ'ਤਿ ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਣ੍ਡਨਾ। **ਸਙ੍ਖਿਪਨਾ**ਤਿ 'ਕਿਂ ਇਮਂ ਅਦਾਯਕੋਤਿ ਭਣਥ ਯੋ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਚਨਂ ਦੇਤੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਉਪ੍ਪਣ੍ਡਨਾ। **ਪਾਪਨਾ**ਤਿ ਅਦਾਯਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਵਾ ਪਾਪਨਂ। ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਪਾਪਨਾ **ਸਮ੍ਪਾਪਨਾ**। **ਅਵਣ੍ਣਹਾਰਿਕਾ**ਤਿ 'ਏਵਂ ਮੇ ਅਵਣ੍ਣਭਯਾਪਿ ਦਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਗੇਹਤੋ ਗੇਹਂ, ਗਾਮਤੋ ਗਾਮਂ, ਜਨਪਦਤੋ ਜਨਪਦਂ ਅਵਣ੍ਣਹਰਣਂ। **ਪਰਪਿਟ੍ਠਿਮਂਸਿਕਤਾ**ਤਿ ਪੁਰਤੋ ਮਧੁਰਂ ਭਣਿਤ੍ਵਾ ਪਰਮ੍ਮੁਖੇ ਅਵਣ੍ਣਭਾਸਿਤਾ। ਏਸਾ ਹਿ ਅਭਿਮੁਖਂ ਓਲੋਕੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਮ੍ਮੁਖਾਨਂ ਪਿਟ੍ਠਿਮਂਸਖਾਦਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਪਿਟ੍ਠਿਮਂਸਿਕਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਿਪ੍ਪੇਸਿਕਤਾ**ਤਿ ਅਯਂ ਯਸ੍ਮਾ ਵੇਲੁਪੇਸਿਕਾ ਵਿਯ ਅਬ੍ਭਙ੍ਗਂ ਪਰਸ੍ਸ ਗੁਣਂ ਨਿਪ੍ਪੇਸੇਤਿ ਨਿਪੁਞ੍ਛਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਗਨ੍ਧਜਾਤਂ ਨਿਪਿਸਿਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਮਗ੍ਗਨਾ ਵਿਯ ਪਰਗੁਣੇ ਨਿਪਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚੁਣ੍ਣੇਤ੍ਵਾ ਏਸਾ ਲਾਭਮਗ੍ਗਨਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਪ੍ਪੇਸਿਕਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

੮੬੫. ਲਾਭੇਨ ਲਾਭਂ ਨਿਜਿਗੀਸਨਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਨਿਜਿਗੀਸਨਤਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਨਾ। **ਇਤੋ ਲਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਮ੍ਹਾ ਗੇਹਾ ਲਦ੍ਧਂ। **ਅਮੁਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਅਮੁਕਮ੍ਹਿ ਗੇਹੇ। **ਏਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਇਚ੍ਛਨਾ। **ਗਵੇਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਨਾ। **ਪਰਿਯੇਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਮਗ੍ਗਨਾ। ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਲਦ੍ਧਂ ਲਦ੍ਧਂ ਭਿਕ੍ਖਂ ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਕੁਲਦਾਰਕਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੇ ਖੀਰਯਾਗੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਗਤਭਿਕ੍ਖੁਵਤ੍ਥੁ ਚੇਤ੍ਥ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। **ਏਸਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ **ਏਟ੍ਠੀ**ਤਿਆਦੀਨਂ ਵੇਵਚਨਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਏਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਏਸਨਾ, **ਗਵੇਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਗਵੇਸਨਾ, **ਪਰਿਯੇਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾ। ਇਚ੍ਚੇਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੮੬੬. ਸੇਯ੍ਯਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਜਾਤਿਯਾ**ਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯਭਾਵਾਦਿਜਾਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਗੋਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਗੋਤਮਗੋਤ੍ਤਾਦਿਨਾ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਗੋਤ੍ਤੇਨ। **ਕੋਲਪੁਤ੍ਤਿਯੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਕੁਲਭਾਵੇਨ। **ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਰੀਰਤਾਯ। ਸਰੀਰਞ੍ਹਿ ਪੋਕ੍ਖਰਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਰੂਪਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਧਨੇਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ। **ਮਾਨਂ ਜਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਵਤ੍ਥੁਨਾ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਕਰੋਤਿ।

੮੬੭. ਸਦਿਸਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਮਾਨਂ ਜਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਵਤ੍ਥੁਨਾ 'ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਸੇਸੋ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ।

੮੬੮. ਹੀਨਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਓਮਾਨਂ ਜਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਓਮਾਨੋ**ਤਿ ਲਾਮਕੋ ਹੇਟ੍ਠਾਮਾਨੋ। **ਓਮਞ੍ਞਨਾ ਓਮਞ੍ਞਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਰਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਹੀਲ਼ਨਾ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦੀਹਿ ਅਤ੍ਤਜਿਗੁਚ੍ਛਨਾ। **ਓਹੀਲ਼ਨਾ**ਤਿ ਅਤਿਰੇਕਤੋ ਹੀਲ਼ਨਾ। **ਓਹੀਲ਼ਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਅਤ੍ਤੁਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਹੀਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜਾਨਨਾ। **ਅਤ੍ਤਾਵਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਜਾਨਨਾ। **ਅਤ੍ਤਪਰਿਭਵੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਾਮਮੇਵ ਜਾਤਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਮਞ੍ਞਨਾ। ਏਵਮਿਮੇ ਤਯੋ ਮਾਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜਾਤਿਆਦਿਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇਵ ਕਥਿਤਾ। ਤੇਸੁ ਏਕੇਕੋ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਸੇਯ੍ਯਸਦਿਸਹੀਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਾਨੋ ਸੇਯ੍ਯਸ੍ਸੇਵ ਯਾਥਾਵਮਾਨੋ, ਸੇਸਾਨਂ ਅਯਾਥਾਵਮਾਨੋ। 'ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਾਨੋ ਸਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਯਾਥਾਵਮਾਨੋ, ਸੇਸਾਨਂ ਅਯਾਥਾਵਮਾਨੋ। 'ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਾਨੋ ਹੀਨਸ੍ਸੇਵ ਯਾਥਾਵਮਾਨੋ, ਸੇਸਾਨਂ ਅਯਾਥਾਵਮਾਨੋ।

੮੬੯. ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਸੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿਆਦਯੋ ਪਨ ਨਵ ਮਾਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕਥਿਤਾ। ਤੇਸੁ ਤਯੋ ਤਯੋ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਦਹਤੀ**ਤਿ ਠਪੇਤਿ। **ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਤਂ ਸੇਯ੍ਯਤੋ ਦਹਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਸੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਮਾਨੋ

ਰਾਜੂਨਞ੍ਞੇਵ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਞ੍ਞ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਰਾਜਾ ਹਿ ‘ਰਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਧਨੇਨ ਵਾ ਵਾਹਨੇਹਿ ਵਾ ਕੋ ਮਯਾ ਸਦਿਸੋ ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਏਤੰ ਮਾਨੰ ਕਰੋਤਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਪਿ ‘ਸੀਲਧੁਤਙ੍ਗਾਦੀਹਿ ਕੋ ਮਯਾ ਸਦਿਸੋ ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਏਤੰ ਮਾਨੰ ਕਰੋਤਿ।

੮੭੦. **ਸੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਮਾਨੋਪਿ ਏਤੇਸੰਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਰਾਜਾ ਹਿ ‘ਰਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਧਨੇਨ ਵਾ ਵਾਹਨੇਹਿ ਵਾ ਅਞ੍ਞਰਾਜੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਯ੍ਹੰ ਕਿੰ ਨਾਨਾਕਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਏਤੰ ਮਾਨੰ ਕਰੋਤਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਪਿ ‘ਸੀਲਧੁਤਙ੍ਗਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਯ੍ਹੰ ਕਿੰ ਨਾਨਾਕਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਏਤੰ ਮਾਨੰ ਕਰੋਤਿ।

੮੭੧. **ਸੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਮਾਨੋਪਿ ਏਤੇਸੰਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਰਞ੍ਞੋ ਰਟ੍ਠੰ ਵਾ ਧਨੰ ਵਾ ਵਾਹਨਾਨਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੋ ‘ਮਯ੍ਹੰ ਰਾਜਾਤਿ ਵੋਹਾਰਸੁਖਮਤ੍ਤਮੇਵ; ਕਿੰ ਰਾਜਾ ਨਾਮ ਅਹ’ਨ੍ਤਿ ਏਤੰ ਮਾਨੰ ਕਰੋਤਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਪਿ ‘ਅਪ੍ਪਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰੋ ਅਹੰ। ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਮਹਾਥੇਰੋਤਿ ਕਥਾਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਕਿੰ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਨਾਮਾਹੰ, ਕਿੰ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਨਾਮਾਹੰ, ਕਿੰ ਮਹਾਥੇਰੋ ਨਾਮਾਹੰ ਯਸ੍ਸ ਮੇ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਏਤੰ ਮਾਨੰ ਕਰੋਤਿ।

੮੭੨. **ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਮਾਨਾਦਯੋ ਅਮਚ੍ਚਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਮਚ੍ਚੋ ਹਿ ਰਟ੍ਠਿਯੋ ਵਾ ‘ਭੋਗਯਾਨਵਾਹਨਾਦੀਹਿ ਕੋ ਮਯਾ ਸਦਿਸੋ ਅਞ੍ਞੋ ਰਾਜਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਮਯ੍ਹੰ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਕਿੰ ਨਾਨਾਕਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ‘ਅਮਚ੍ਚੋਤਿ ਨਾਮਮਤ੍ਤਮੇਵ ਮਯ੍ਹੰ; ਘਾਸਚ੍ਛਾਦਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਿੰ ਅਮਚ੍ਚੋ ਨਾਮਾਹ’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇ ਮਾਨੇ ਕਰੋਤਿ।

੮੭੫. **ਹੀਨਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਮਾਨਾਦਯੋ ਦਾਸਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਦਾਸੋ ਹਿ ‘ਮਾਤਿਤੋ ਵਾ ਪਿਤਿਤੋ ਵਾ ਕੋ ਮਯਾ ਸਦਿਸੋ ਅਞ੍ਞੋ ਦਾਸੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ’ ਅਞ੍ਞੇ ਜੀਵਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿਹੇਤੁ ਦਾਸਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਅਹੰ ਪਨ ਪਵੇਣੀਆਗਤਤ੍ਤਾ ਸੇਯ੍ਯੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਪਵੇਣੀਆਗਤਭਾਵੇਨ ਉਭਤੋਸੁਦ੍ਧਿਕਦਾਸਤ੍ਤੇਨ ਅਸੁਕਦਾਸੇਨ ਨਾਮ ਸਦ੍ਧਿੰ ਕਿੰ ਮਯ੍ਹੰ ਨਾਨਾਕਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ‘ਕੁਚ੍ਛਿਵਸੇਨਾਹੰ ਦਾਸਬ੍ਯੰ ਉਪਗਤੋ। ਮਾਤਾਪਿਤੁਕੋਟਿਯਾ ਪਨ ਮੇ ਦਾਸਟ੍ਠਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਿੰ ਦਾਸੋ ਨਾਮ ਅਹ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤੇ ਮਾਨੇ ਕਰੋਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਦਾਸੋ ਏਵੰ ਪੁਕ੍ਕੁਸਚਣ੍ਡਾਲਾਦਯੋਪਿ ਏਤੇ ਮਾਨੇ ਕਰੋਨ੍ਤਿਯੇਵ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘ਸੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਨੋਵ ਯਾਥਾਵਮਾਨੋ, ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਅਯਾਥਾਵਮਾਨਾ। ਤਥਾ ‘ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ‘ਹੀਨਸ੍ਸ ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਨੋਵ ਯਾਥਾਵਮਾਨੋ, ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਅਯਾਥਾਵਮਾਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਾਥਾਵਮਾਨਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ, ਅਯਾਥਾਵਮਾਨਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ।

੮੭੮. ਏਵੰ ਸਵਤ੍ਥੁਕੇ ਮਾਨੇ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਵਤ੍ਥੁਕੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਮਾਨਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਮਾਨੋ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੮੭੯. ਅਤਿਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸੇਯ੍ਯਾਦਿਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਜਾਤਿਆਦੀਨੰ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤਿਮਞ੍ਞਤੀ**ਤਿ ‘ਜਾਤਿਆਦੀਹਿ ਮਯਾ ਸਦਿਸੋ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਞ੍ਞਤਿ।

੮੮੦. ਮਾਨਾਤਿਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯੋ ਏਵਰੂਪੋ**ਤਿ ਯੋ ਏਸੋ ‘ਅਯੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਮਯਾ ਸਦਿਸੋ, ਇਦਾਨਿ ਅਹੰ ਸੇਟ੍ਠੋ, ਅਹੰ ਹੀਨਤਰੋ’ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮਾਨੋ। ਅਯੰ ਭਾਰਾਤਿਭਾਰੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮੰ ਸਦਿਸਮਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਮਾਨਾਤਿਮਾਨੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਏਵਮਾਹ।

੮੮੧. ਓਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਹੀਨਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਸਦਿਸੋਯੇਵ। ਵੇਨੇਯ੍ਯਵਸੇਨ ਪਨ ਸੋ ‘ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਮਾਨੋ ਨਾਮ ਵੁਤ੍ਤੋ – ਅਯੰ ਓਮਾਨੋ ਨਾਮ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ‘ਤ੍ਵੰ ਜਾਤਿਮਾ, ਕਾਕਜਾਤਿ ਵਿਯ ਤੇ ਜਾਤਿ; ਤ੍ਵੰ ਗੋਤ੍ਤਵਾ, ਚਣ੍ਡਾਲਗੋਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਤੇ ਗੋਤ੍ਤੰ; ਤੁਯ੍ਹੰ ਸਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਾਕਸ੍ਸਰੋ ਵਿਯ ਤੇ ਸਰੋ’ਤਿ ਏਵੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਅਯੰ ਓਮਾਨੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੮੨. ਅਧਿਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਪਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤਾ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤਾਯ। **ਅਕਤੇ**ਤਿ ਚਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇ ਅਕਤੇਯੇਵ। **ਅਨਧਿਗਤੇ**ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਅਨਧਿਗਤੇ। **ਅਸਚ੍ਛਿਕਤੇ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤੇਨ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਤੇ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਧਿਮਾਨੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਅਧਿਗਤਮਾਨੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਅਯਂ ਪਨ ਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਸ੍ਸ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਤਾਵ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਪਹੀਨਕਿਲੇਸਾਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਸਞ੍ਜਾਤਸੋਮਨਸ੍ਸੋ ਅਰਿਯਗੁਣਪਟਿਵੇਧੇ ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦੀਨਂ 'ਅਹਂ ਸਕਦਾਗਾਮੀ'ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਮਾਨੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸਾਪਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਸੋ ਹਿ ਅਰਿਯਗੁਣਾਧਿਗਮੇ ਨਿਰਾਸੋਵ। ਸੀਲਵਤੋਪਿ ਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾਦਿਮਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ ਵਿਤਿਣ੍ਣਕਙ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚ ਸੁਦ੍ਧਸਮਥਲਾਭੀ ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਲਾਭੀ ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਠਪੇਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਦਸਪਿ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਕਿਲੇਸਸਮੁਦਾਚਾਰਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ 'ਅਹਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਸਕਦਾਗਾਮੀ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਨਾਗਾਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਲਾਭੀ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤੇਯੇਵ ਠਪੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸਮਾਧਿਬਲੇਨ ਕਿਲੇਸਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸੁਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਟ੍ਠਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਅਸੀਤਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਮ੍ਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ; ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਚਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਕਿਲੇਸਸਮੁਦਾਚਾਰਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾਵ 'ਅਰਹਾ ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਉਚ੍ਚਮਾਲਙ੍ਕਵਾਸੀ ਮਹਾਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ, ਹਙ੍ਕਨਕਵਾਸੀ ਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ, ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤੇ ਨਿਙ੍ਕਪੋਣ੍ਣਪਧਾਨਘਰਵਾਸੀ ਚੂਲਸੁਮਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ ਚ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਏਕਵਤ੍ਥੁਪਰਿਦੀਪਨਂ – ਤਲਙ੍ਗਰਵਾਸੀ ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਨਾਮ ਏਕੋ ਪਭਿਨ੍ਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦੋ ਮਹਾਖੀਣਾਸਵੋ ਮਹਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਓਵਾਦਦਾਯਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ 'ਕਿਨ੍ਨੁ ਖੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਉਚ੍ਚਤਲਙ੍ਕਵਾਸੀਮਹਾਨਾਗਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਮਣਕਿਚ੍ਚਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਤ੍ਤੋ, ਨੋ'ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਮੇਵਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਮਯਿ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲਕਿਰਿਯਮੇਵ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਵੇਹਾਸਂ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। 'ਕਿਂ, ਆਵੁਸੋ ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨ, ਅਕਾਲੇ ਆਗਤੋਸੀ'ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਪਞ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਚ੍ਛਿਤੁਂ ਆਗਤੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਆਹ।

ਤਤੋ 'ਪੁਚ੍ਛਾਵੁਸੋ, ਜਾਨਮਾਨੋ ਕਥਯਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਞ੍ਹਾਸਹਸ੍ਸਂ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਥੇਰੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਪੁਚ੍ਛਿਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨੋਵ ਕਥੇਸਿ। ਤਤੋ 'ਅਤਿਤਿਕ੍ਖਂ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਣਂ। ਕਦਾ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਧਿਗਤੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਇਤੋ ਸਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸਕਾਲੇ, ਆਵੁਸੋ'ਤਿ ਆਹ। 'ਸਮਾਧਿਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਲਞ੍ਜੇਥਾ'ਤਿ? 'ਨ ਇਦਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਾਰਿਯ'ਨ੍ਤਿ। 'ਤੇਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਂ ਹਤ੍ਥਿਂ ਮਾਪੇਥਾ'ਤਿ। ਥੇਰੋ ਸਬ੍ਬਸੇਤਂ ਹਤ੍ਥਿਂ ਮਾਪੇਸਿ। 'ਇਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਥਾ ਅਯਂ ਹਤ੍ਥੀ ਅਞ੍ਚਿਤਕਣ੍ਣੋ ਪਸਾਰਿਤਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠੋ ਸੋਣ੍ਡਂ ਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਭੇਰਵਂ ਕੋਞ੍ਚਨਾਦਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਅਭਿਮੁਖੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਤਥਾ ਤਂ ਕਰੋਥਾ'ਤਿ। ਥੇਰੋ ਤਥਾ ਕਤ੍ਵਾ ਵੇਗੇਨ ਆਗਚ੍ਛਤੋ ਹਤ੍ਥਿਸ੍ਸ ਭੇਰਵਂ ਆਕਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯ ਪਲਾਯਿਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਤਮੇਨਂ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰੋ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਚੀਵਰਕਣ੍ਣੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਸਾਰਜ੍ਜਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ 'ਅਵਸ੍ਸਯੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨ, ਹੋਹੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪਾਦਮੂਲੇ ਉਕ੍ਕੁਟਿਕਂ ਨਿਸੀਦਿ। 'ਭਨ੍ਤੇ, ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਅਵਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿਚ੍ਚੇਵਾਹਂ ਆਗਤੋ, ਮਾ ਚਿਨ੍ਤਯਿਤ੍ਥਾ'ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਙ੍ਕਮਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਤਤਿਯੇ ਪਦਵਾਰੇ ਅਗ੍ਗਫਲਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਦੋਸਚਰਿਤੋ ਅਹੋਸਿ।

੮੮੩. ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਰੂਪਂ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਮਾਨੋ**ਤਿ 'ਅਹਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਨੋ। **ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਮਾਨਂ ਅਨੁਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋਵ। ਤਥਾ **ਅਨੁਸਯੋ**। ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੮੮੪. ਮਿਚ੍ਛਾਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪਾਪਕੇਨ** ਵਾ **ਕਮ੍ਮਾਯਤਨੇਨਾ**ਤਿ ਆਦੀਸੁ **ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਂ** ਨਾਮ ਕੇਵਟ੍ਟਮਚ੍ਛਬਨ੍ਧਨੇਸਾਦਾਦੀਨਂ ਕਮ੍ਮਂ। **ਪਾਪਕਂ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਂ** ਨਾਮ ਮਚ੍ਛਜਾਲਖਿਪਨਕੁਮਿਨਕਰਣੇਸੁ ਚੇਵ ਪਾਸਓਡ੍ਡਨਸੂਲਾਰੋਪਨਾਦੀਸੁ ਚ ਛੇਕਤਾ। **ਪਾਪਕਂ ਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਯਾ ਕਾਚਿ ਪਰੂਪਘਾਤਵਿਜ੍ਜਾ। **ਪਾਪਕਂ ਸੁਤਂ** ਨਾਮ ਭਾਰਤਯੁਦ੍ਧਸੀਤਾਹਰਣਾਦਿਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ। **ਪਾਪਕਂ ਪਟਿਭਾਨਂ** ਨਾਮ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਯੁਤ੍ਤਂ ਕਪ੍ਪਨਾਟਕਵਿਲਪ੍ਪਨਾਦਿਪਟਿਭਾਨਂ। **ਪਾਪਕਂ ਸੀਲਂ** ਨਾਮ ਅਜਸੀਲਂ ਗੋਸੀਲਂ। **ਵਤਮ੍ਪਿ** ਅਜਵਤਗੋਵਤਮੇਵ। **ਪਾਪਿਕਾ ਦਿਟ੍ਠਿ** ਪਨ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੇਸੁ ਯਾ ਕਾਚਿ ਦਿਟ੍ਠਿ।

੮੮੫. ਞਾਤਿਵਿਤਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ‘ਮਯ੍ਹਂ ਞਾਤਯੋ ਸੁਖਜੀਵਿਨੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੁਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਗੇਹਸਿਤਪੇਮੇਨ ਞਾਤਕੇ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਤਕ੍ਕੋਵ **ਞਾਤਿਵਿਤਕ੍ਕੋ** ਨਾਮ। ‘ਖਯਂ ਗਤਾ ਵਯਂ ਗਤਾ ਸਦ੍ਧਾ ਪਸਨ੍ਨਾ’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਨ ਞਾਤਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ।

੮੮੬. ‘ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਜਨਪਦੋ ਸੁਭਿਕ੍ਖੋ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਸ੍ਸੋ’ਤਿ ਤੁਟ੍ਠਮਾਨਸ੍ਸ ਗੇਹਸਿਤਪੇਮਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਤਕ੍ਕੋ **ਜਨਪਦਵਿਤਕ੍ਕੋ** ਨਾਮ। ‘ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਜਨਪਦੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਦ੍ਧਾ ਪਸਨ੍ਨਾ ਖਯਂ ਗਤਾ ਵਯਂ ਗਤਾ’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਨ ਜਨਪਦਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ।

੮੮੭. ਅਮਰਤ੍ਥਾਯ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਅਮਰੋ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋਤਿ **ਅਮਰਵਿਤਕ੍ਕੋ**। ਤਤ੍ਥ ‘ਉਕ੍ਕੁਟਿਕਪ੍ਪਧਾਨਾਦੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੇ ਸਮ੍ਪਰਾਯੇ ਅਤ੍ਤਾ ਸੁਖੀ ਹੋਤਿ ਅਮਰੋ’ਤਿ ਦੁਕ੍ਕਰਕਾਰਿਕਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਯ ਦੁਕ੍ਕਰਕਾਰਿਕਾਯ ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਮਰਤ੍ਥਾਯ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨਾਮ। ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਪਨ ‘ਸਸ੍ਸਤਂ ਵਦੇਸੀ’ਤਿਆਦੀਨਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ‘ਏਵਨ੍ਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ, ਤਥਾਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ’ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ, ਨੋਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ, ਨੋ ਨੋਤਿਪਿ ਮੇ ਨੋ’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੨) ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਯਥਾ ਅਮਰੋ ਨਾਮ ਮਚ੍ਛੋ ਉਦਕੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਾਰੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਧਾਵਤਿ, ਗਾਹਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਅਸਣ੍ਠਹਨਤੋ ਨ ਮਰਤੀਤਿ ਅਮਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਮਰਵਿਤਕ੍ਕੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮੮੮. **ਪਰਾਨੁਦ੍ਦਯਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨੁਦ੍ਦਯਤਾਪਤਿਰੂਪਕੇਨ ਗੇਹਸਿਤਪੇਮੇਨ ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ। **ਸਹਨਨ੍ਦੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇਸੁ ਨਨ੍ਦਨ੍ਤੇਸੁ ਸੋਚਨ੍ਤੇਸੁ ਚ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦਿਗੁਣਂ ਨਨ੍ਦਤਿ, ਦਿਗੁਣਂ ਸੋਚਤਿ; ਤੇਸੁ ਸੁਖਿਤੇਸੁ ਦਿਗੁਣਂ ਸੁਖਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਦਿਗੁਣਂ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਹੋਤਿ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇਸੂ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਮਹਨ੍ਤੇਸੁ ਵਾ ਖੁਦ੍ਦਕੇਸੁ ਵਾ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ। **ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਯੋਗਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਸਲ੍ਲੇਖਂ ਕੋਪੇਤਿ। **ਯੋ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਂਸਟ੍ਠਵਿਹਾਰੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਯੋਗਾਪਜ੍ਜਨੇ ਗੇਹਸਿਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ – ਅਯਂ ਪਰਾਨੁਦ੍ਦਯਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨਾਮ।

੮੮੯. **ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਚੀਵਰਾਦਿਲਾਭੇਨ ਚੇਵ ਸਕ੍ਕਾਰੇਨ ਚ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਸਦ੍ਧਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ।

੮੯੦. **ਅਨਵਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮਂ ਪਰੇ ਨ ਅਵਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਨ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹੇਠੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨਵਞ੍ਞਾਤਭਾਵਪਤ੍ਥਨਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਿਤਕ੍ਕੋ। **ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਗੇਹਸਿਤੋ**ਤਿ ਯੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ‘ਮਾ ਮਂ ਪਰੇ ਅਵਜਾਨਿਂਸੂ’ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਸਙ੍ਖਾਤਗੇਹਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਾਕਟਮੇਵਾਤਿ।

ਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੨.) ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੮੯੧. ਦੁਕੇਸੁ ਕੋਧਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਨਾਗਤੇਸੁ ਪਨ ਉਪਨਾਹਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇ ਕੋਧੰ ਉਪਨਯ੍ਹਤੀਤਿ ਅਪਰਕਾਲਕੋਧੋ **ਉਪਨਾਹੋ** ਨਾਮ। ਉਪਨਯ੍ਹਨਾਕਾਰੋ **ਉਪਨਯ੍ਹਨਾ**। ਉਪਨਯ੍ਹਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਉਪਨਯ੍ਹਿਤਤ੍ਤੰ।** **ਅਟ੍ਠਪਨਾ**ਤਿ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਟ੍ਠਪਨਾ ਮਰਿਯਾਦਟ੍ਠਪਨਾ ਵਾ। **ਠਪਨਾ**ਤਿ ਪਕਤਿਠਪਨਾ। **ਸਣ੍ਠਪਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਆਘਾਤਟ੍ਠਪਨਾ। **ਅਨੁਸੰਸਨ੍ਦਨਾ**ਤਿ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਕੋਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਨ੍ਤਰੰ ਅਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਏਕੀਭਾਵਕਰਣਾ। **ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਘਟਨਾ। **ਦਲ਼੍ਹੀਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਥਿਰਕਰਣੰ। **ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯੰ ਉਪਨਨ੍ਧਨਲਕ੍ਖਣੋ ਵੇਰੰ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਰਸੋ ਉਪਨਾਹੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੇਰੰ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ; 'ਏਵੰ ਨਾਮ ਮੰ ਏਸ ਵਤ੍ਤੁੰ ਅਨਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ'ਤਿ ਅਪਰਾਪਰੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ; ਆਦਿਤ੍ਤਪੂਤਿਅਲਾਤੰ ਵਿਯ ਜਲਤੇਵ ; ਧੋਵਿਯਮਾਨੰ ਅਚ੍ਛਚਮ੍ਮੰ ਵਿਯ, ਵਸਾਤੇਲਮਕ੍ਖਿਤਪਿਲੋਤਿਕਾ ਵਿਯ ਚ ਨ ਪਰਿਸੁਜ੍ਝਤਿ।

੮੯੨. ਮਕ੍ਖਨਭਾਵਵਸੇਨ **ਮਕ੍ਖੋ;** ਪਰਗੁਣਮਕ੍ਖਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣੰ, ਗੂਥਪਹਰਣਕੰ ਗੂਥੋ ਵਿਯ, ਪਠਮਤਰੰ ਮਕ੍ਖੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤੋ ਪਰਾ ਦ੍ਵੇ ਆਕਾਰਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਨਿਟ੍ਠੁਰਭਾਵੋ **ਨਿਟ੍ਠੁਰਿਯੰ;** 'ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਖੇਲ਼ਪਾਤਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਟ੍ਠੁਰਿਯਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਟ੍ਠੁਰਿਯਕਰਣੰ। ਗਹਟ੍ਠੋ ਵਾ ਹਿ ਗਹਟ੍ਠੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਸਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਕੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ 'ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਖੇਲ਼ੰ ਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ਪਾਦੇਨ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਨਿਟ੍ਠੁਰਿਯੰ ਨਾਮ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਨਿਟ੍ਠੁਰਿਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨੇਸ ਪਰਗੁਣਮਕ੍ਖਨਲਕ੍ਖਣੋ ਮਕ੍ਖੋ, ਤੇਸੰ ਵਿਨਾਸਨਰਸੋ, ਪਰੇਨ ਸੁਕਤਾਨੰ ਕਿਰਿਯਾਨੰ ਅਵਚ੍ਛਾਦਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।

ਪਲ਼ਾਸਤੀਤਿ **ਪਲ਼ਾਸੋ;** ਪਰਸ੍ਸ ਗੁਣੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣੇਹਿ ਸਮੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਲ਼ਾਸਸ੍ਸ ਆਯਨਾ **ਪਲ਼ਾਸਾਯਨਾ**। ਪਲ਼ਾਸੋ ਚ ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਯਾਹਰਣਤੋ ਆਹਾਰੋ ਚਾਤਿ **ਪਲ਼ਾਸਾਹਾਰੋ।** **ਵਿਵਾਦਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਵਾਦਕਾਰਣੰ। **ਯੁਗਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ਸਮਧੁਰਗ੍ਗਹਣੰ। **ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨੇਸ ਯੁਗਗ੍ਗਾਹਲਕ੍ਖਣੋ ਪਲ਼ਾਸੋ, ਪਰਗੁਣੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣਾਨੰ ਸਮਕਰਣਰਸੋ, ਪਰੇਸੰ ਗੁਣਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਪਲ਼ਾਸੀ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਧੁਰੰ ਨ ਦੇਤਿ, ਸਮੰ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸਾਕਚ੍ਛਮਣ੍ਡਲੇ ਅਞ੍ਞੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਬਹੂਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਕਾਰਣੇਸੁ ਚ ਆਭਤੇਸੁਪਿ 'ਤਵ ਚ ਮਮ ਚ ਵਾਦੇ ਕਿੰ ਨਾਮ ਨਾਨਾਕਰਣੰ? ਨਨੁ ਮਜ੍ਝੇ ਭਿਨ੍ਨਸੁਵਣ੍ਣੰ ਵਿਯ ਏਕਸਦਿਸਮੇਵ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਵਚਨ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਤਿ। ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਏਵ।

੮੯੪. ਮਾਯਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਵਾਚੰ ਭਾਸਤੀ**ਤਿ ਜਾਨੰਯੇਵ 'ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿੰ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਾਰਿਯੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਪਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਭਾਸਤਿ। **ਕਾਯੇਨ ਪਰਕ੍ਕਮਤੀ**ਤਿ 'ਮਯਾ ਕਤੰ ਇਦੰ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਮਾ ਕੇਚਿ ਜਾਨਿੰਸੂ'ਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਤ੍ਤੰ ਕਰੋਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਦੋਸਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਤੋ ਚਕ੍ਖੁਮੋਹਨਮਾਯਾ ਵਿਯਾਤਿ **ਮਾਯਾ**। ਮਾਯਾਵਿਨੋ ਭਾਵੋ **ਮਾਯਾਵਿਤਾ**। ਕਤ੍ਵਾ ਪਾਪੰ ਪੁਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਤੋ ਅਤਿਚ੍ਚ ਆਸਰਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾਤਿ **ਅਚ੍ਚਾਸਰਾ**। ਕਾਯਵਾਚਾਕਿਰਿਯਾਹਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਵਞ੍ਚੇਤੀਤਿ **ਵਞ੍ਚਨਾ**। ਏਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਨਿਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਿਕਤਿ;** ਮਿਚ੍ਛਾਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। 'ਨਾਹੰ ਏਵੰ ਕਰੋਮੀ'ਤਿ ਪਾਪਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਿਪਨਤੋ **ਵਿਕਿਰਣਾ**। 'ਨਾਹੰ ਏਵੰ ਕਰੋਮੀ'ਤਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤੋ **ਪਰਿਹਰਣਾ**। ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਸੰਵਰਣਤੋ **ਗੂਹਨਾ**। ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਗੂਹਨਾ **ਪਰਿਗੂਹਨਾ**। ਤਿਣਪਣ੍ਣੇਹਿ ਵਿਯ ਗੂਥੰ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮੇਹਿ ਪਾਪੰ ਛਾਦੇਤੀਤਿ **ਛਾਦਨਾ**। ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਛਾਦਨਾ **ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਾ**। ਨ ਉਤ੍ਤਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ **ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮੰ**। ਨ ਪਾਕਟੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ **ਅਨਾਵਿਕਮ੍ਮੰ**। ਸੁਟ੍ਠੁ ਛਾਦਨਾ **ਵੋਚ੍ਛਾਦਨਾ**। ਕਤਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਵਸੇਨ ਪੁਨਪਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਰਣਤੋ **ਪਾਪਕਿਰਿਯਾ**। **ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯੰ ਕਤਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਲਕ੍ਖਣਾ ਮਾਯਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ; ਯਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਭਸ੍ਮਾਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਅਙ੍ਗਾਰੋ, ਉਦਕਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਖਾਣੁ, ਪਿਲੋਤਿਕਾਪਲਿਵੇਠਿਤੰ ਵਿਯ ਚ ਸਤ੍ਥੰ ਹੋਤਿ।

ਸਾਠੇਯ੍ਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸਠੋ**ਤਿ ਅਸਨ੍ਤਗੁਣਪਰਿਦੀਪਨਤੋ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਭਾਸਿਤਾ। ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਸਠੋ **ਪਰਿਸਠੋ**। **ਯਂ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ। **ਸਠਨ੍ਤਿ** ਅਸਨ੍ਤਗੁਣਦੀਪਨਂ ਕੇਰਾਟਿਯਂ। **ਸਠਤਾ**ਤਿ ਸਠਾਕਾਰੋ। **ਕਕ੍ਕਰਤਾ**ਤਿ ਪਦੁਮਨਾਲਿਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਪਰਾਮਸਨਕ੍ਖਮੋ ਖਰਫਰੁਸਭਾਵੋ। **ਕਕ੍ਕਰਿਯਨ੍ਤਿ**ਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। **ਪਰਿਕ੍ਖਤ੍ਤਤਾ ਪਾਰਿਕ੍ਖਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਿ** ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਨਿਖਣਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਂ ਵਿਯ ਦਲ੍ਹਕੇਰਾਟਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਗੁਣਪ੍ਪਕਾਸਨਲਕ੍ਖਣਂ ਸਾਠੇਯ੍ਯਂ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਕੁਚ੍ਛਿਂ ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਂ ਵਾ ਜਾਨਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ।

> ਵਾਮੇਨ ਸੂਕਰੋ ਹੋਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਅਜਾਮਿਗੋ।
> ਸਰੇਨ ਨੇਲਕੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਸਾਣੇਨ ਜਰਗ੍ਗਵੋਤਿ॥

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਯਕ੍ਖਸੂਕਰਸਦਿਸੋ ਹੋਤਿ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾ**ਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਏਵ।

੯੦੨. ਅਨਜ੍ਜਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਨਜ੍ਜਵੋ**ਤਿ ਅਨੁਜੁਤਾਕਾਰੋ। ਅਨਜ੍ਜਵਭਾਵੋ **ਅਨਜ੍ਜਵਤਾ**। **ਜਿਮ੍ਹਤਾ**ਤਿ ਚਨ੍ਦਵਙ੍ਕਤਾ। **ਵਙ੍ਕਤਾ**ਤਿ ਗੋਮੁਤ੍ਤਵਙ੍ਕਤਾ। **ਕੁਟਿਲਤਾ**ਤਿ ਨਙ੍ਗਲਕੋਟਿਵਙ੍ਕਤਾ। ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਕਾਯਵਚੀਚਿਤ੍ਤਵਙ੍ਕਤਾਵ ਕਥਿਤਾ।

ਅਮਦ੍ਦਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਨ ਮੁਦੁਭਾਵੋ **ਅਮੁਦੁਤਾ**। ਅਮਦ੍ਦਵਾਕਾਰੋ **ਅਮਦ੍ਦਵਤਾ**। ਕਕ੍ਖਲਭਾਵੋ **ਕਕ੍ਖਲ਼ਿਯਂ**। ਮਦ੍ਦਵਕਰਸ੍ਸ ਸਿਨੇਹਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਫਰੁਸਭਾਵੋ **ਫਾਰੁਸਿਯਂ**। ਅਨੀਚਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਉਜੁਕਮੇਵ ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਭਾਵੋ **ਉਜੁਚਿਤ੍ਤਤਾ** । ਪੁਨ ਅਮੁਦੁਤਾਗਹਣਂ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ 'ਅਮੁਦੁਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਉਜੁਚਿਤ੍ਤਤਾ, ਨ ਅਜ੍ਜਵਸਙ੍ਖਾਤਾ ਉਜੁਚਿਤ੍ਤਤਾ'ਤਿ।

੯੦੩. **ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿ**ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦਯੋ ਖਨ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੯੦੮. ਸਂਯੋਜਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਕਾਮਭਵੋ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਮਭਵੇ ਅਪ੍ਪਂ ਕਾਲਂ ਵਸਨ੍ਤਿ ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਮੇਵ ਕੋਟ੍ਠਾਸਂ, ਇਤਰੇਸੁ ਤੀਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਕਾਮਭਵੋ ਸੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ ਤੁਚ੍ਛੋ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇ ਬਹੁਂ ਕਾਲਂ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਨੇਸਂ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭਵੇ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਬਹੁਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ, ਯਤ੍ਥ ਚ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਬਹੁਕਾ ਤਤ੍ਥ ਆਲਯੋਪਿ ਪਤ੍ਥਨਾਪਿ ਅਭਿਲਾਸੋਪਿ ਬਹੁ ਹੋਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਾ ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਮਭਵੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਜਾਤੋ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਾਮ। ਇਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਮਭਵੇ ਬਨ੍ਧਨਂ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨਂ** ਨਾਮ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਬਨ੍ਧਨਂ **ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਂਯੋਜਨਂ** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕਂ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੀ''ਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਓਰਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਮਧਾਤੁ, ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਤਂ ਓਰਂ ਭਜਨ੍ਤੀਤਿ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ। ਉਦ੍ਧਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁ, ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਤਂ ਉਦ੍ਧਂ ਭਜਨ੍ਤੀਤਿ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੀਤਿ।

ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੩.) ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੦੯. ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤੀਹਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਵਟ੍ਟਮੂਲਸਮੁਦਾਚਾਰੋ ਕਥਿਤੋ। ਅਕੁਸਲਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਨਵਸੇਨ **ਵਿਤਕ੍ਕੋ**, ਸਞ੍ਜਾਨਨਵਸੇਨ **ਸਞ੍ਞਾ**, ਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ **ਧਾਤੂ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਠਮਨਯੋ ਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਕਮ੍ਮਵਸੇਨ, ਤਤਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਚੇਤਨਾਵਸੇਨੇਵ।

੯੧੪. ਆਸਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਯੋਵ ਆਸਵਾ ਕਥਿਤਾ।

੯੧੯. ਏਸਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਕਾਮੇਸਨਾ**ਤਿ ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਕਾਮਗਵੇਸਨਰਾਗੋ **ਕਾਮੇਸਨਾ। ਯੋ ਭਵੇਸੁ ਭਵਚ੍ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਵਗਵੇਸਨਰਾਗੋ **ਭਵੇਸਨਾ। ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਸਮ੍ਮਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਗਵੇਸਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨ ਕੇਵਲੰ ਰਾਗਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਏਵ ਏਸਨਾ, ਤਦੇਕਟ੍ਠੰ ਪਨ ਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਏਸਨਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਦੁਤਿਯਨਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ **ਤਦੇਕਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਕਟ੍ਠੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗੇਕਟ੍ਠੰ ਕਾਮਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ; ਭਵਰਾਗੇਕਟ੍ਠੰ ਪਨ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ। ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਾਨੰ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਨਕਾਲੇ ਅਕੁਸਲਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਹੋਤਿ, 'ਅਹੋ ਸੁਖੰ ਅਹੋ ਸੁਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਾਚੰ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦਨਕਾਲੇ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ, ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾਵ ਅਸ੍ਸਾਦਨਕਾਲੇ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ। ਅਨੁਗ੍ਗਾਹਿਕਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨੰ ਚਙ੍ਕਮਨਾਦਿਵਸੇਨ ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ।

੯੨੦. ਵਿਧਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਕਥੰਵਿਧੰ ਸੀਲਵਨ੍ਤੰ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਕਥੰਵਿਧੰ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੰ ਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੯੫) ਆਕਾਰਸਣ੍ਠਾਨੰ ਵਿਧਾ ਨਾਮ। ''ਏਕਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭੰ॰ ੭੫੧) ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ। ''ਵਿਧਾਸੁ ਨ ਵਿਕਮ੍ਪਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਥੇਰਗਾ॰ ੧੦੭੯) ਮਾਨੋ। ਇਧਾਪਿ ਮਾਨੋਵ ਵਿਧਾ ਨਾਮ। ਸੋ ਹਿ ਸੇਯ੍ਯਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਦਹਨਤੋ ਵਿਧਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਠਪਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਵਿਧਾ। ਤਸ੍ਮਾ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮਾਨਵਿਧਾ ਮਾਨਠਪਨਾ **ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਿਧਾ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੯੨੧. ਭਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਜਾਤਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਯੰ। **ਭਯਾਨਕ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਯਵਸੇਨ ਗਤ੍ਤਚਲਨੰ। **ਲੋਮਹੰਸੋ**ਤਿ ਲੋਮਾਨੰ ਹੰਸਨੰ, ਉਦ੍ਧਗ੍ਗਭਾਵੋ। ਇਮਿਨਾ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਭਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ **ਚੇਤਸੋ ਉਤ੍ਰਾਸੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੰ।

੯੨੨. ਤਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਕਥਿਤਾ। ''ਤਮਨ੍ਧਕਾਰੋ ਸਮ੍ਮੋਹੋ, ਅਵਿਜ੍ਜੋਘੋ ਮਹਬ੍ਭਯੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ **ਤਮੋ** ਨਾਮ। ਤਿਣ੍ਣੰ ਪਨ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਸੁਖਤਾਯ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। ਤਤ੍ਥ 'ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ ਅਤੀਤੇ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੋਸਿੰ ਉਦਾਹੁ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵੇਸ੍ਸੋ ਸੁਦ੍ਦੋ ਕਾਲ਼ੋ ਓਦਾਤੋ ਰਸ੍ਸੋ ਦੀਘੋ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ **ਅਤੀਤੰ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ। 'ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ ਅਨਾਗਤੇ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਉਦਾਹੁ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵੇਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਦੀਘੋ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ **ਅਨਾਗਤੰ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ। 'ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ ਏਤਰਹਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਉਦਾਹੁ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵੇਸ੍ਸੋ ਸੁਦ੍ਦੋ; ਕਿੰ ਵਾ ਅਹੰ ਰੂਪੰ ਉਦਾਹੁ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਤ੍ਤਿਯਭਾਵੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਭਾਵੰ, ਵੇਸ੍ਸੋ ਵਾ ਵੇਸ੍ਸਭਾਵੰ, ਸੁਦ੍ਦੋ ਵਾ ਸੁਦ੍ਦਭਾਵੰ ਅਜਾਨਨਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਜੀਵਲਦ੍ਧਿਕੋ ਪਨ ਸਤ੍ਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਜੀਵਾਦੀਨੰ ਵਣ੍ਣਾਦਿਭੇਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ 'ਕੀਦਿਸੋ ਨੁ ਖੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਜੀਵੋ – ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਨੀਲਕੋ ਉਦਾਹੁ ਪੀਤਕੋ ਲੋਹਿਤਕੋ ਓਦਾਤੋ ਚਤੁਰੰਸੋ ਛਲ਼ੰਸੋ ਅਟ੍ਠੰਸੋ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਏਵੰ ਕਙ੍ਖਤਿ ਨਾਮ।

੯੨੩. **ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨਾਨੀ**ਤਿ ਤਿਤ੍ਥਭੂਤਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਵਾ ਆਯਤਨਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਿਤ੍ਥੰ ਨਾਮ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ। ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਨਾਮ ਯੇਸੰ ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਰੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਖਮਨ੍ਤਿ। ਆਯਤਨਟ੍ਠੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਸਞ੍ਜਾਯਮਾਨਾ ਇਮੇਸੁਯੇਵ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਞ੍ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਸਮੋਸਰਮਾਨਾਪਿ ਏਤੇਸੁਯੇਵ ਸਮੋਸਰਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਭਾਵੇ ਚ ਨੇਸੰ ਏਤਾਨਿਯੇਵ ਕਾਰਣਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਤ੍ਥਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਸਞ੍ਜਾਤਾਨੀਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥੇਨ ਆਯਤਨਾਨਿ ਚਾਤਿ ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨਾਨਿ; ਤੇਨੇਵਤ੍ਥੇਨ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਆਯਤਨਾਨੀਤਿਪਿ ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨਾਨਿ। **ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੋ। ਕਾਮਞ੍ਚ ਪੁਰਿਸੋਤਿਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤੋਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਯੰ ਪਨ **ਸਮ੍ਮੁਤਿਕਥਾ** ਨਾਮ ਯੋ ਯਥਾ ਜਾਨਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਟਿਸੰਵਿਦਿਤੰ ਕਰੋਤਿ ਅਨੁਭਵਤਿ ਵਾ। **ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੂ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਕਾਰਣਾ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯੰ

ਨਿਗਣ੍ਠਸਮਯੋ। ਏਵ◌ਂ◌ਾਦਿਨੋ ਪਨ ਤੇ ਕਮ੍ਮਵ◌ੇਦਨਞ੍ਚ ਕਿਰਿਯਵ◌ੇਦਨਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਏਕੰ ਵ◌ਿਪਾਕਵ◌ੇਦਨਮੇਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ (ਮਹਾਨਿ॰ ੫) ਚ ਅਟ੍ਠਸੁ ਆਬਾਧੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਟ੍ਠਮੰਯੇਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵ◌ੇਦਨੀਯਾਦੀਸੁ ਚ ਤੀਸੁ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ਦ੍ਵ◌ੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਏਕੰ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵ◌ੇਦਨੀਯਮੇਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵ◌ਿਪਾਕਕਿਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤਾਸੁ ਚ ਚਤੂਸੁ ਚੇਤਨਾਸੁ ਵ◌ਿਪਾਕਚੇਤਨੰਯੇਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਹੇਤੂਤਿ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਕਾਰਣਾ; ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵ◌ਾ ਪਜਾਪਤਿਨਾ ਵ◌ਾ ਇਸ੍ਸਰੇਨ ਨਿਮ੍ਮਿਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸੰਵ◌ੇਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮਯੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਨੇਸੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵ◌ੇਦਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਮੂਲਕੇਨ ਵ◌ਾ ਆਣਤ੍ਤਿਮੂਲਕੇਨ ਵ◌ਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤੇਨ ਵ◌ਾ ਅਹੇਤੁਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਵ◌ਾ ਪਟਿਸੰਵ◌ੇਦੇਤੁੰ ਨਾਮ ਨ ਸਕ੍ਕਾ; ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਕਾਰਣਾ ਏਵ ਪਨ ਇਮਾ ਪਟਿਸੰਵ◌ੇਦੇਤੀਤਿ। ਏਵ◌ਂ◌ਾਦਿਨੋ ਪਨੇਤੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਆਬਾਧੇਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਬ੍ਬੰ ਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵ◌ੇਦਨੀਯਾਦੀਸੁਪਿ ਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਬ੍ਬੰ ਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤਿ।

ਅਹੇਤੁ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਹੇਤੁਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਵ◌ਿਨਾ ਅਕਾਰਣੇਨੇਵ ਪਟਿਸੰਵ◌ੇਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯੰ ਆਜੀਵਕਸਮਯੋ। ਏਵ◌ਂ ਵ◌ਾਦਿਨੋ ਏਤੇਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਾਰਣੇਸੁ ਚ ਬਜਾਧੀਸੁ ਚ ਏਕਮ੍ਪਿ ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਬ੍ਬੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ।

੯੨੪. **ਕਿਞ੍ਚਨਾ**ਤਿ ਪਲਿਬੋਧਾ। **ਰਾਗੋ ਕਿਞ੍ਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਤ੍ਤੇ ਬਨ੍ਧਤਿ ਪਲਿਬੁਨ੍ਧੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਨਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਦੋਸਮੋਹੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਅਙ੍ਗਣਾਨੀ**ਤਿ ''ਉਦਙ੍ਗਣੇ ਤਤ੍ਥ ਪਪੰ ਅਵ◌ਿਨ੍ਦੁ''ਨ੍ਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੧.੨) ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਭੂਮਿਪ੍ਪਦੇਸੋ ਅਙ੍ਗਣੰ। ''ਤਸ੍ਸੇਵ ਰਜਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਅਙ੍ਗਣਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਪਹਾਨਾਯ ਵ◌ਾਯਮਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੪; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੫੧) ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਲੰ ਵ◌ਾ ਪਙ੍ਕੋ ਵ◌ਾ। ''ਸਾਙ੍ਗਣੋਵ ਸਮਾਨੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੭) ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੋ ਤਿਬ੍ਬਕਿਲੇਸੋ। ਇਧਾਪਿ ਤਦੇਵ ਕਿਲੇਸਙ੍ਗਣੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਤੇਨੇਵ **ਰਾਗੋ ਅਙ੍ਗਣ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਮਲਾਨੀਤਿ ਮਲਿਨਭਾਵਕਰਣਾਨਿ। **ਰਾਗੋ ਮਲ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਮਲਿਨੰ ਕਰੋਤਿ, ਮਲੰ ਗਾਹਾਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਲਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਤਰੇਸੁਪਿ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਵ◌ਿਸਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਰਾਗਾਦੀਸੁ ਚੇਵ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਸੁ ਚ ਸਤ੍ਤਾ ਪਕ੍ਖਲਨ੍ਤਿ, ਪਕ੍ਖਲਿਤਾ ਚ ਪਨ ਸਾਸਨਤੋਪਿ ਸੁਗਤਿਤੋਪਿ ਪਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਕ੍ਖਲਨਪਾਤਹੇਤੁਤੋ **ਰਾਗੋ ਵ◌ਿਸਮ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ।

ਅਗ੍ਗੀਤਿ ਅਨੁਦਹਨਟ੍ਠੇਨ ਅਗ੍ਗਿ। **ਰਾਗਗ੍ਗੀ**ਤਿ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਤ੍ਤੇ ਅਨੁਦਹਤਿ ਝਾਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਗ੍ਗੀਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਦੋਸਮੋਹੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੂਨਿ – ਏਕਾ ਕਿਰ ਦਹਰਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤਵ◌ਿਹਾਰੇ ਉਪੋਸਥਾਗਾਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ਦ੍ਵ◌ਾਰਪਾਲਕਰੂਪੰ ਓਲੋਕਯਮਾਨਾ ਠਿਤਾ। ਅਥਸ੍ਸਾ ਅਨ੍ਤੋ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾ ਤੇਨੇਵ ਝਾਯਿਤ੍ਵ◌ਾ ਕਾਲਮਕਾਸਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਗਚ੍ਛਮਾਨਾ 'ਅਯੰ ਦਹਰਾ ਠਿਤਾ, ਪਕ੍ਕੋਸਥ ਨ'ਨ੍ਤਿ ਆਹੰਸੁ। ਏਕਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ 'ਕਸ੍ਮਾ ਠਿਤਾਸੀ'ਤਿ ਹਤ੍ਥੇ ਗਣ੍ਹਿ। ਗਹਿਤਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਤਿਤਾ। ਇਦੰ ਤਾਵ ਰਾਗਸ੍ਸ ਅਨੁਦਹਨਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁ। ਦੋਸਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨੁਦਹਨਤਾਯ ਮਨੋਪਦੋਸਿਕਾ ਦੇਵ◌ਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਮੋਹਸ੍ਸ ਅਨੁਦਹਨਤਾਯ ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸਿਕਾ ਦੇਵ◌ਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਮੋਹਨਵਸੇਨ ਹਿ ਤੇਸੰ ਸਤਿਸਮ੍ਮੋਸੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਖਿਡ੍ਡਾਵਸੇਨ ਆਹਾਰਕਾਲੰ ਅਤਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵ◌ਾ ਕਾਲੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਕਸਾਵ◌ਾ**ਤਿ ਕਸਟਾ ਨਿਰੋਜਾ। ਰਾਗਾਦੀਸੁ ਚ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਸੁ ਚ ਏਕਮ੍ਪਿ ਪਣੀਤੰ ਓਜਵਨ੍ਤੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਰਾਗੋ ਕਸਾਵ◌ੋ**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ।

੯੨੫. **ਅਸ੍ਸਾਦਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਮੇਸੁ ਦੋਸੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਨ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਪਟਿਸੇਵਨਦੋਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦਤਿ। **ਪਾਤਬਜਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਤਬ੍ਬਭਾਵ◌ਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨੰ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣੰ। ਏਵ◌ਂ◌ਾਦੀ ਹਿ ਸੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੁ ਕਿਲੇਸਕਾਮੰ ਪਿਵਨ੍ਤੋ ਵ◌ਿਯ ਅਜ੍ਝੋਹਰਨ੍ਤੋ ਵ◌ਿਯ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। **ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨੁਗਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਲਾਮਕਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ

ਏਤ੍ਥ ਪਠਮਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਾ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ, ਤਤਿਯਾ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਅਸ੍ਸਾਦਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੯੨੯. **ਅਰਤਿ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ **ਵਿਹੇਸਾ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋਯੇਵ। ਅਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਰਿਯਾ **ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾ**, ਅਧਮ੍ਮਕਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਸਮਾ ਚਰਿਯਾ, ਵਿਸਮਸ੍ਸ ਵਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਰਿਯਾਤਿ **ਵਿਸਮਚਰਿਯਾ। ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾ** ਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਏਵ। ਪੁਥੁਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤੇਸੁ ਸਞ੍ਞਾ **ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ**। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਵ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਿਸਞ੍ਞਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਤਿਪਿ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ। ਕੋਸਜ੍ਜਪਮਾਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਭਾਵਨਾਯ ਅਨਨੁਯੋਗਵਸੇਨ ਲੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾ **ਕੋਸਜ੍ਜਂ**, ਪਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਮਤ੍ਤਭਾਵੋ **ਪਮਾਦੋ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ**ਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਏਵ।

੯੩੧. ਅਨਾਦਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਓਵਾਦਸ੍ਸ ਅਨਾਦਿਯਨਵਸੇਨ ਅਨਾਦਰਭਾਵੋ **ਅਨਾਦਰਿਯਂ**। ਅਨਾਦਰਿਯਨਾਕਾਰੋ **ਅਨਾਦਰਤਾ**। ਸਗਰੁਵਾਸਂ ਅਵਸਨਟ੍ਠੇਨ ਅਗਾਰਵਭਾਵੋ **ਅਗਾਰਵਤਾ**। ਸਜੇਟ੍ਠਕਵਾਸਂ ਅਵਸਨਟ੍ਠੇਨ **ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਵਤਾ**। **ਅਨਦ੍ਦਾ**ਤਿ ਅਨਾਦਿਯਨਾ। **ਅਨਦ੍ਦਾਯਨਾ**ਤਿ ਅਨਾਦਿਯਨਾਕਾਰੋ। ਅਨਦ੍ਦਾਯ ਅਯਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਨਦ੍ਦਾਯਿਤਤ੍ਤਂ**। ਅਸੀਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਸੀਲ੍ਯਂ। ਅਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰੋ**ਤਿ ਗਰੁਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ।

੯੩੨. ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਭਾਵੋ **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ**। ਅਸਦ੍ਦਹਨਾਕਾਰੋ **ਅਸਦ੍ਦਹਨਾ**। ਓਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਹਣਂ **ਅਨੋਕਪ੍ਪਨਾ**। ਅਪ੍ਪਸੀਦਨਟ੍ਠੇਨ **ਅਨਭਿਪ੍ਪਸਾਦੋ**।

ਅਵਦਞ੍ਞੁਤਾਤਿ ਥਦ੍ਧਮਚ੍ਛਰਿਯਵਸੇਨ 'ਦੇਹਿ, ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਜਾਨਤਾ।

੯੩੪. **ਬੁਦ੍ਧਾ ਚ ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਬੁਦ੍ਧਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਪਿ ਗਹਿਤਾਵ। **ਅਸਮੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਮੀਪਂ ਅਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾ। **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਅਸੋਤੁਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ, ਤਂ ਅਸੁਣਿਤੁਕਾਮਤਾ। **ਅਨੁਗ੍ਗਹੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਨ ਉਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਮਤਾ।

ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤਾਤਿ ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਪਾਰਮ੍ਭੋਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਉਪਾਰਮ੍ਭੋ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਰਮ੍ਭਨਵਸੇਨ **ਉਪਾਰਮ੍ਭੋ**। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪਾਰਮ੍ਭੋ **ਅਨੁਪਾਰਮ੍ਭੋ** ਉਪਾਰਮ੍ਭਨਾਕਾਰੋ **ਉਪਾਰਮ੍ਭਨਾ**। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪਾਰਮ੍ਭਨਾ **ਅਨੁਪਾਰਮ੍ਭਨਾ**। ਅਨੁਪਾਰਮ੍ਭਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਨੁਪਾਰਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ। ਉਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਤ੍ਵਾ ਜਾਨਨਾ। **ਅਵਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਵਜਾਨਨਾ। ਪਰਿਭਵਨਂ **ਪਰਿਭਵੋ**। ਰਨ੍ਧਸ੍ਸ ਗਵੇਸਿਤਾ **ਰਨ੍ਧਗਵੇਸਿਤਾ**। ਰਨ੍ਧਂ ਵਾ ਗਵੇਸਤੀਤਿ ਰਨ੍ਧਗਵੇਸੀ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਰਨ੍ਧਗਵੇਸਿਤਾ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਰਵਜ੍ਜਾਨੁਪਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੋ ਉਪਾਰਮ੍ਭੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਯਥਾ ਨਾਮ ਤੁਨ੍ਨਕਾਰੋ ਸਾਟਕਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਛਿਦ੍ਦਮੇਵ ਓਲੋਕੇਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਪਰਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਗੁਣੇ ਮਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਅਗੁਣੇਸੁਯੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ।

੯੩੬. **ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਯਮਨਸਿਕਾਰੋ। **ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਨਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚੇਯੇਵ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ 'ਇਦਂ ਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ। **ਦੁਕ੍ਖੇ ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਚ੍ਚਵਿਪ੍ਪਟਿਕੁਲੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨਨੁਲੋਮਵਸੇਨ। **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਾਨੇਵ। ਆਵਜ੍ਜਨਞ੍ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਆਵਟ੍ਟਨਾ**। ਅਨੁਅਨੁ ਆਵਟ੍ਟੇਤੀਤਿ **ਅਨਾਵਟ੍ਟਨਾ**। ਆਭੁਜਤੀਤਿ **ਆਭੋਗੋ**। ਭਵਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਤੀਤਿ **ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ**। ਤਦੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਮਨਸਿਕਰੋਤੀਤਿ **ਮਨਸਿਕਾਰੋ**। **ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਠਪੇਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ

ਅਨੁਪਾਯਮਨਸਿਕਾਰੋ ਉਪ੍ਪਥਮਨਸਿਕਾਰਲਕ੍ਖਣੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਆਵਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਂ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਂ ਸੇਵਤੋ ਸੇਵਨਾ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇਵਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾ ਕਤਾ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵਾਤਿ।

ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੪.) ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੩੯. ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਣ੍ਹੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ **ਚੀਵਰਹੇਤੂ**ਤਿ 'ਕਤ੍ਥ ਮਨਾਪਂ ਚੀਵਰਂ ਲਭਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚੀਵਰਕਾਰਣਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਇਤਿਭਵਾਭਵਹੇਤੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤੀ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ; ਯਥਾ ਚੀਵਰਾਦਿਹੇਤੁ ਏਵਂ ਭਵਾਭਵਹੇਤੂਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਭਵਾਭਵ**ੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪਣੀਤਪਣੀਤਤਰਾਨਿ ਤੇਲਮਧੁਫਾਣਿਤਾਦੀਨਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਪਹਾਨਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰਿਯਵਂਸਾ ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਗਤਿਗਮਨੇਸੁ **ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਛਨ੍ਦੇਨ ਪੇਮੇਨ ਅਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਕਰੋਤਿ। ਪਰਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ 'ਅਯਂ ਮੇ ਮਿਤ੍ਤੋ ਵਾ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਵਾ ਸਮ੍ਭਤ੍ਤੋ ਵਾ ਞਾਤਕੋ ਵਾ ਲਞ੍ਜਂ ਵਾ ਪਨ ਮੇ ਦੇਤੀ'ਤਿ ਛਨ੍ਦਵਸੇਨ ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਂ ਸਾਮਿਕਂ ਕਰੋਤਿ – ਅਯਂ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਨਾਮ। ਯੋ 'ਅਯਂ ਮੇ ਵੇਰੀ'ਤਿ ਪਕਤਿਵੇਰਵਸੇਨ ਵਾ ਤਙ੍ਖਣੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕੋਧਵਸੇਨ ਵਾ ਸਾਮਿਕਂ ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਂ ਕਰੋਤਿ – ਅਯਂ **ਦੋਸਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ** ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ ਮਨ੍ਦਤ੍ਤਾ ਮੋਮੂਹਤ੍ਤਾ ਯਂ ਵਾ ਤਂ ਵਾ ਵਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਂ ਸਾਮਿਕਂ ਕਰੋਤਿ – ਅਯਂ **ਮੋਹਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ** ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ 'ਅਯਂ ਰਾਜਵਲ੍ਲਭੋ ਵਾ ਵਿਸਮਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਮੇ ਕਰੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਭੀਤੋ ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਂ ਸਾਮਿਕਂ ਕਰੋਤਿ – ਅਯਂ **ਭਯਾਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ** ਨਾਮ। ਯੋ ਵਾ ਪਨ ਭਾਜਿਯਟ੍ਠਾਨੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭਾਜੇਨ੍ਤੋ 'ਅਯਂ ਮੇ ਮਿਤ੍ਤੋ ਵਾ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਵਾ ਸਮ੍ਭਤ੍ਤੋ ਵਾ'ਤਿ ਪੇਮਵਸੇਨ ਅਤਿਰੇਕਂ ਦੇਤਿ, 'ਅਯਂ ਮੇ ਵੇਰੀ'ਤਿ ਦੋਸਵਸੇਨ ਊਨਕਂ ਦੇਤਿ, ਮੋਮੂਹਤ੍ਤਾ ਦਿਨ੍ਨਾਦਿਨ੍ਨਂ ਅਜਾਨਮਾਨੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਊਨਕਂ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਧਿਕਂ ਦੇਤਿ, 'ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਦੀਯਮਾਨੇ ਮਯ੍ਹਂ ਅਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਕਰੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਭੀਤੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਤਿਰੇਕਂ ਦੇਤਿ, ਸੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਪਿ ਯਥਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਛਨ੍ਦਾਗਤਿਆਦੀਨਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਨਾਮ। ਅਰਿਯਾ ਏਤਾਯ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਗਤਿ,** ਅਨਰਿਯਾ ਇਮਿਨਾ ਅਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਗਤਿਗਮਨਂ**। ਇਮਂ ਦ੍ਵਯਂ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਛਨ੍ਦੇਨ ਗਮਨਂ **ਛਨ੍ਦਗਮਨਂ**। ਇਦਂ ਦੋਸਾਦੀਨਂ ਅਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਕਪਕ੍ਖਰਾਗਞ੍ਚ ਪਰਪਕ੍ਖਦੋਸਞ੍ਚ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ ਅਸਮਗ੍ਗਭਾਵੇਨ ਗਮਨਂ **ਵਗ੍ਗਗਮਨਂ**। ਇਦਂ ਛਨ੍ਦਦੋਸਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਾਰਿਨੋ ਵਿਯ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨਂ ਗਮਨਨ੍ਤਿ **ਵਾਰਿਗਮਨਂ**। ਇਦਂ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਵਿਪਰਿਯਾਸੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਿਪਰੀਤਤੋ ਏਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਪਰਿਯਾਸਾ, ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਪਰਿਯਾਸੋ **ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਰਿਯਾਸੋ**। ਇਤਰੇਸੁਪਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਵਮੇਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ ਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਯੇਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਸਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। **ਅਸੁਭੇ ਸੁਭ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਤਨੁਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖੇ ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰੇਸੁ **ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾ**ਤਿ ਅਨਰਿਯਾਨਂ ਲਾਮਕਾਨਂ ਵੋਹਾਰਾ। **ਦਿਟ੍ਠਵਾਦਿਤਾ**ਤਿ 'ਦਿਟ੍ਠਂ ਮਯਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਵਾਦਿਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਤਂ ਤਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਚੇਤਨਾਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਹ ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤਨਾ ਕਥਿਤਾਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਦੁਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਰਿਯੋ ਹਿ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ਵਾ 'ਦਿਟ੍ਠਂ ਮਯਾ'ਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਾ 'ਨ ਦਿਟ੍ਠਂ ਮਯਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ; ਅਨਰਿਯੋਵ ਏਵਂ ਵਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਾ ਸਹ ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਟ੍ਠ ਚੇਤਨਾ ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਸੁ ਪਠਮਚਤੁਕ੍ਕਂ ਵੇਰਚੇਤਨਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਦੁਤਿਯਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ।

ਭਯੇਸੁ ਪਠਮਚਤੁਕ੍ਕੇ ਜਾਤਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭਯਂ **ਜਾਤਿਭਯਂ**। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਦੁਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇ ਰਾਜਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭਯਂ **ਰਾਜਭਯਂ**। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤਿਯਚਤੁਕ੍ਕੇ **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਭਯਾਨੀ**ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਓਰੋਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਭਯਾਨਿ। ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਕਿਰ ਮਹਿਨ੍ਤਵੀਚਿ ਨਾਮ ਸਟ੍ਠਿ ਯੋਜਨਾਨਿ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ। ਗਙ੍ਗਾਵੀਚਿ ਨਾਮ ਪਣ੍ਣਾਸ। ਰੋਹਣਵੀਚਿ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਯੋਜਨਾਨਿ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਰੂਪਾ ਊਮਿਯੋ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭਯਂ **ਊਮਿਭਯਂ** ਨਾਮ। ਕੁਮ੍ਭੀਲਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭਯਂ **ਕੁਮ੍ਭੀਲਭਯਂ**। ਉਦਕਾਵਟ੍ਟਤੋ ਭਯਂ **ਆਵਟ੍ਟਭਯਂ**। ਸੁਸੁਕਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਣ੍ਡਮਚ੍ਛੋ; ਤਤੋ ਭਯਂ **ਸੁਸੁਕਾਭਯਂ**।

ਚਤੁਤ੍ਥਚਤੁਕ੍ਕੇ **ਅਤ੍ਤਾਨੁਵਾਦਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਿਨੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਭਯਂ। **ਪਰਾਨੁਵਾਦਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਅਨੁਵਾਦਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਭਯਂ। **ਦਣ੍ਡਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਗਾਰਿਕਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਦਣ੍ਡਂ, ਅਨਗਾਰਿਕਸ੍ਸ ਵਿਨਯਦਣ੍ਡਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਭਯਂ। **ਦੁਗ੍ਗਤਿਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਪਾਯੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਭਯਂ। ਇਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਚਤੁਕ੍ਕੇਹਿ ਸੋਲ਼ਸ ਮਹਾਭਯਾਨਿ ਨਾਮ ਕਥਿਤਾਨਿ।

ਦਿਟ੍ਠਿਚਤੁਕ੍ਕੇ ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਦਿਟ੍ਠਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮) ਨਾਮ ਕਥਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਵੇਦਨਾਯ ਏਵ ਵੇਦਨਾ ਕਤਾਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਵੇਦਨਾਯ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਯਂ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਸਚ੍ਚਤੋ ਥੇਤਤੋ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਤੋ ਥਿਰਤੋ। **ਪਰਂਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵੇਦਨਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਵੇਦਨਾਕਾਰਣਂ ਵੇਦਨਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ 'ਅਞ੍ਞਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਯਂ ਵੇਦਨਾ ਕਤਾ'ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਪੁਰਿਮਾਯ ਕਾਰਣਵੇਦਨਾਯ ਉਚ੍ਛੇਦੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਯਂ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੇਨ 'ਉਪਡ੍ਢਂ ਸਯਂਕਤਂ, ਉਪਡ੍ਢਂ ਪਰੇਨ ਕਤ'ਨ੍ਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ। ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਅਕਾਰਣਾ ਏਵ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਹੋਤੀਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਯਂ ਅਹੇਤੁਕਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੫.) ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੪੦. ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਯੇਸਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਨਿ, ਤੇ ਭਵਗ੍ਗੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਏਤਾਨਿ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮਭਵੇਯੇਵ ਪਾਤੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਇਤਿ ਏਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਨ ਵਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਗਤਂ ਪਨ ਆਨੇਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਰਾਗਾਦੀਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਨ ਵਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਆਗਨ੍ਤੁਂ ਪਨ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ। ਰਾਗਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਲਗ੍ਗਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਙ੍ਗਾ**, ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਪਨ **ਸਲ੍ਲਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੯੪੧. **ਚੇਤੋਖਿਲਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਥਦ੍ਧਭਾਵਾ ਕਚਵਰਭਾਵਾ ਖਾਣੁਕਭਾਵਾ। **ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਰੀਰੇ ਵਾ ਗੁਣੇ ਵਾ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਸਰੀਰੇ ਕਙ੍ਖਮਾਨੋ 'ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਵਰਲਕ੍ਖਣਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਨਾਮ ਸਰੀਰਂ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਗੁਣੇ ਕਙ੍ਖਮਾਨੋ 'ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਕਿਚ੍ਛਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। **ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ 'ਏਵਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਂ ਨ ਪਟਿਲਭਤਿ । **ਨ ਸਮ੍ਪਸੀਦਤੀ**ਤਿ ਗੁਣੇਸੁ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਚਿਕਿਚ੍ਛਭਾਵੇਨ ਪਸੀਦਿਤੁਂ ਅਨਾਵਿਲੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਟਿਵੇਧਧਮ੍ਮੇ ਚ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇ ਕਙ੍ਖਮਾਨੋ 'ਤੇਪਿਟਕਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਏਤਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਪਟਿਵੇਧਧਮ੍ਮੇ ਕਙ੍ਖਮਾਨੋ 'ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ , ਮਗ੍ਗਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ ਫਲਂ ਨਾਮ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ'।

ਸਙ੍ਘੇ ਕਙ੍ਖਤੀਤਿ 'ਉਜੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿਆਦੀਨਂ ਪਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਵਰੂਪਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਫਲਟ੍ਠਾਤਿ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਮੂਹਭੂਤੋ ਸਙ੍ਘੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਕਙ੍ਖਮਾਨੋ 'ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾ ਨਾਮ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾ ਨਾਮ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾ ਸਿਕ੍ਖਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ।

ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮੁਟ੍ਠਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ। **ਕਾਮੇ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਪਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਪਿ। **ਕਾਯੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇ। **ਰੂਪੇ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪੇ। **ਯਾਵਦਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਤਕਂ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਤ੍ਤਕਂ। **ਉਦਰਾਵਦੇਹਕ**ਨ੍ਤਿ ਉਦਰਪੂਰਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਉਦਰਂ ਅਵਦੇਹਨਤੋ ਉਦਰਾਵਦੇਹਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸੇਯ੍ਯਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਚਪੀਠਸੁਖਂ ਉਤੁਸੁਖਂ ਵਾ। **ਪਸ੍ਸਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਕਂ ਸਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸਵਾਮਪਸ੍ਸਾਨਂ ਸੁਖਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖਂ। **ਮਿਦ੍ਧਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਾਸੁਖਂ। **ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। **ਪਣਿਧਾਯਾ**ਤਿ ਪਤ੍ਥਯਿਤ੍ਵਾ। **ਸੀਲੇਨਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ **ਸੀਲ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ। **ਵਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਤਸਮਾਦਾਨਂ। **ਤਪੋ**ਤਿ ਤਪਚਰਣਂ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਮੇਥੁਨਵਿਰਤਿ। **ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਮਹੇਸਕ੍ਖਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ। **ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ** ਵਾਤਿ ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਦੇਵੇਸੁ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੋ। ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਆਵਰਨ੍ਤਿ ਨਿਵਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਨੀਵਰਣਾਨਿ**।

ਮਾਤਾ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਨੇਵ ਸਕਜਨਿਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਮਾਤਾ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪਿਤਾ ਹੋਤਿ। **ਪਿਤਾ**ਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਪਿਤਾਵ। **ਅਰਹਾ**ਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਅਰਹਾਵ। **ਦੁਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਧਕਚਿਤ੍ਤੇਨ।

ਸਞ੍ਞੀਤਿ ਸਞ੍ਞਾਸਮਙ੍ਗੀ। **ਅਰੋਗੋ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚੋ। **ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਂ ਏਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸੋਲ਼ਸ ਸਞ੍ਞੀਵਾਦਾ ਕਥਿਤਾ। **ਅਸਞ੍ਞੀ**ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਵਿਰਹਿਤੋ। ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਅਟ੍ਠ ਅਸਞ੍ਞੀਵਾਦਾ ਕਥਿਤਾ। ਤਤਿਯਪਦੇਨ ਅਟ੍ਠ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਵਾਦਾ ਕਥਿਤਾ। **ਸਤੋ ਵਾ ਪਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਥਵਾ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਉਚ੍ਛੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਚ੍ਛੇਦਂ। **ਵਿਨਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਦਸ੍ਸਨਂ। **ਵਿਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਵਿਗਮਂ। ਸਬ੍ਬਾਨੇਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਾਨੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਜਨਾ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਲਾਭੀ ਚ ਅਲਾਭੀ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਅਰਹਤੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਚੁਤਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ, ਯੋ ਵਾ ਚੁਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਟ੍ਠੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਨ ਉਪਪਾਤਂ, ਸੋ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਲਾਭੀ 'ਕੋ ਪਰਲੋਕਂ ਜਾਨਾਤੀ'ਤਿ ਕਾਮਸੁਖਗਿਦ੍ਧਤਾਯ ਵਾ 'ਯਥਾ ਰੁਕ੍ਖਤੋ ਪਣ੍ਣਾਨਿ ਪਤਿਤਾਨਿ ਨ ਪੁਨ ਵਿਰੁਹਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਾ ਉਚ੍ਛੇਦਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਵਸੇਨ ਤਥਾ ਚ ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਤ੍ਤ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਾ ਕਥਿਤਾ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਇਦਂ ਸਙ੍ਗਹਵਚਨਂ। **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਾ ਪਨੇਕੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਂ;** ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹਵਚਨਂ।

੯੪੨. **ਵੇਰਾ**ਤਿ ਵੇਰਚੇਤਨਾ। **ਬਜ੍ਜਸਨਾ**ਤਿ ਵਿਨਾਸਾ। **ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਅਨਧਿਵਾਸਨਾਯ। **ਅਪ੍ਪਿਯੋ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਸਵਨਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤਾਯ ਨ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬੋ। ਚਿਨ੍ਤੇਤੁਮ੍ਪਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤ੍ਤਾ ਮਨੋ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਨ ਅਪ੍ਪੇਤੀਤਿ **ਅਮਨਾਪੋ। ਵੇਰਬਹੁਲੋ**ਤਿ ਬਹੁਵੇਰੋ। **ਵਜ੍ਜਬਹੁਲੋ**ਤਿ ਬਹੁਦੋਸੋ।

ਆਜੀਵਕਭਯਨ੍ਤਿ ਆਜੀਵਂ ਜੀਵਿਤਵੁਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭਯਂ । ਤਂ ਅਗਾਰਿਕਸ੍ਸਪਿ ਹੋਤਿ ਅਨਗਾਰਿਕਸ੍ਸਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਗਾਰਿਕੇਨ ਤਾਵ ਆਜੀਵਹੇਤੁ ਬਹੁਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਮਰਣਸਮਯੇ ਨਿਰਯੇ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਭਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਅਨਗਾਰਿਕੇਨਾਪਿ ਬਹੁ ਅਨੇਸਨਾ ਕਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਮਰਣਕਾਲੇ ਨਿਰਯੇ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਭਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਦਂ ਆਜੀਵਕਭਯਂ ਨਾਮ। **ਅਸਿਲੋਕਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਗਰਹਭਯਂ **ਪਰਿਸਸਾਰਜ੍ਜਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਤਪਾਪਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਂ ਪਰਿਸਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਰਜ੍ਜਸਙ੍ਖਾਤਂ ਭਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਦਂ ਪਰਿਸਸਾਰਜ੍ਜਭਯਂ ਨਾਮ। ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ ਪਾਕਟਮੇਵ।

੯੪੩. ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਰੇਸੁ **ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹੀ**ਤਿ ਮਨਾਪਿਯਰੂਪਾਦੀਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ ਬਨ੍ਧਨੇਹਿ ਵਾ। **ਸਮਪ੍ਪਿਤੋ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਪ੍ਪਿਤੋ ਅਲ੍ਲੀਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ। **ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤੋ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। **ਪਰਿਚਾਰੇਤੀ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਯਥਾਸੁਖਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚਾਰੇਤਿ ਸਞ੍ਚਾਰੇਤਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਉਪਨੇਤਿ; ਅਥ ਵਾ ਪਨ ਲਲ਼ਤਿ ਰਮਤਿ ਕੀਲ਼ਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੁਵਿਧਾ ਕਾਮਗੁਣਾ – ਮਾਨੁਸ੍ਸਕਾ ਚੇਵ ਦਿਬ੍ਬਾ ਚ। ਮਾਨੁਸ੍ਸਕਾ ਮਨ੍ਧਾਤੁਕਾਮਗੁਣਸਦਿਸਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ; ਦਿਬ੍ਬਾ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਦੇਵਰਾਜਸ੍ਸ ਕਾਮਗੁਣਸਦਿਸਾਤਿ। ਏਵਰੂਪੇ ਕਾਮੇ ਉਪਗਤਞ੍ਹਿ ਤੇ ਪਰਮਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਰਮਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਮਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਉਤ੍ਤਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ **ਅਨਿਚ੍ਚਾ;** ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੇਨ **ਦੁਕ੍ਖਾ;** ਪਕਤਿਜਹਨਟ੍ਠੇਨ **ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਤੇਸਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਕਾਮਾਨਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ। 'ਯਮ੍ਪਿ ਮੇ ਅਹੋਸਿ ਤਮ੍ਪਿ ਮੇ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ **ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ**। ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤੋਨਿਜ੍ਝਾਯਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਸੋਕੋ;** ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਲਾਲਪ੍ਪਲਕ੍ਖਣੋ **ਪਰਿਦੇਵੋ;** ਕਾਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨਲਕ੍ਖਣਂ **ਦੁਕ੍ਖਂ;** ਮਨੋਵਿਘਾਤਲਕ੍ਖਣਂ **ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ;** ਵਿਘਾਤਲਕ੍ਖਣੋ **ਉਪਾਯਾਸੋ**।

ਵਿਤਕ੍ਕਿਤਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਵਿਚਾਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਚਾਰੋ। **ਏਤੇਨ ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਚ ਵਿਚਾਰੇਨ ਚ ਏਤਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਸਕਣ੍ਟਕਂ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ।

ਪੀਤਿਗਤਨ੍ਤਿ ਪੀਤਿਮੇਵ। **ਚੇਤਸੋ ਉਪ੍ਪਿਲਾਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਿਲਭਾਵਕਰਣਂ। **ਚੇਤਸੋ ਆਭੋਗੋ**ਤਿ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਖੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਭੋਗੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੬.) ਛਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੪੪. ਛਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਕੁਦ੍ਧੋ ਵਾ ਕੋਧਵਸੇਨ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸੀ ਵਾ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸਿਤਾਯ ਕਲਹਂ ਵਿਗ੍ਗਹਂ ਵਿਵਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੋਧਾਦਯੋ 'ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਛਨ੍ਦਰਾਗਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਾਮਗੇਹਸਿਤਤ੍ਤਾ **ਛਨ੍ਦਰਾਗਾ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਮਨਾਪਿਯੇਸੁ ਰੂਪੇਸੂ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਮਨਾਪਿਯੇਸੂ**ਤਿ ਮਨਵਡ੍ਢਨਕੇਸੁ ਇਟ੍ਠੇਸੁ। ਵਿਰੋਧਾ ਏਵ **ਵਿਰੋਧਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਅਮਨਾਪਿਯੇਸੂ**ਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠੇਸੁ।

੯੪੫. ਅਗਾਰਵੇਸੁ **ਅਗਾਰਵੋ**ਤਿ ਗਾਰਵਵਿਰਹਿਤੋ। **ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਯੋ ਅਨੀਚਵੁਤ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਧਰਮਾਨੇ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਯਾਤਿ, ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਨੁਪਾਹਨੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਸਉਪਾਹਨੋ ਚਙ੍ਕਮਤਿ , ਨੀਚੇ ਚਙ੍ਕਮੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਉਚ੍ਚੇ ਚਙ੍ਕਮੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਸਨ੍ਤੇ ਉਪਰਿ ਵਸਤਿ, ਸਤ੍ਥੁਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਉਭੋ ਅਂਸੇ ਪਾਰੁਪਤਿ, ਛਤ੍ਤਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਉਪਾਹਨਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਨ੍ਹਾਯਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਰਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਾਵਂ ਵਾ ਕਰੋਤਿ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਵਾ ਪਨ ਚੇਤਿਯਂ ਵਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਚੇਤਿਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯਨਟ੍ਠਾਨੇ ਸਤ੍ਥੁਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਰੋਤਿ – ਅਯਂ **ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਗਾਰਵੋ** ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਸਵਨੇ ਸਙ੍ਘੁਟ੍ਠੇ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਸੁਣਾਤਿ, ਸਮੁਲ੍ਲਪਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਵਾਚੇਤਿ – 'ਅਯਂ **ਧਮ੍ਮੇ ਅਗਾਰਵੋ** ਨਾਮ।

ਯੋ ਪਨ ਥੇਰੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਨਜ੍ਝਿਟ੍ਠੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਪਞ੍ਹਂ ਕਥੇਤਿ, ਵੁਡ੍ਢੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਨਿਸੀਦਤਿ, ਦੁਸ੍ਸਪਲ੍ਲਤ੍ਥਿਕਂ ਵਾ ਹਤ੍ਥਪਲ੍ਲਤ੍ਥਿਕਂ ਵਾ ਕਰੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਉਭੋ ਅਂਸੇ ਪਾਰੁਪਤਿ, ਛਤ੍ਤੁਪਾਹਨਂ ਧਾਰੇਤਿ – ਅਯਂ **ਸਙ੍ਘੇ ਅਗਾਰਵੋ** ਨਾਮ। ਏਕਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਗਾਰਵੇ ਕਤੇ ਸਙ੍ਘੇ ਅਗਾਰਵੋ ਕਤੋਵ ਹੋਤਿ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ ਪਨ ਅਪੂਰਯਮਾਨੋਵ **ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਅਗਾਰਵੋ** ਨਾਮ। ਅਪ੍ਪਮਾਦਲਕ੍ਖਣਂ ਅਨਨੁਬ੍ਰੂਹਯਮਾਨੋ **ਅਪ੍ਪਮਾਦੇ ਅਗਾਰਵੋ** ਨਾਮ। ਦੁਵਿਧਂ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੇ ਅਗਾਰਵੋ** ਨਾਮ।

ਪਰਿਹਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਪਰਿਹਾਨਕਰਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ**ਤਿ ਨਵਕਮ੍ਮੇ ਵਾ ਚੀਵਰਵਿਚਾਰਣਾਦੀਸੁ ਵਾ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ਅਭਿਰਤਿ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤਤਾ। **ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ**ਤਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾਵਸੇਨ ਭਸ੍ਸੇ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤਤਾ। **ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਾਯ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤਤਾ। **ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤਤਾ। **ਸਂਸਗ੍ਗਾਰਾਮਤਾ**ਤਿ ਸਵਨਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਦਸ੍ਸਨਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਸਮੁਲ੍ਲਾਪਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਪਰਿਭੋਗਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਕਾਯਸਂਸਗ੍ਗੋਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੇ ਸਂਸਗ੍ਗੇ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤਤਾ। **ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਤਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਪਪਞ੍ਚੇਸੁ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤਤਾ।

੯੪੬. **ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪਵਿਚਾਰਾ**ਦੀਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪਵਿਚਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪਵਿਚਾਰਾ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਕਾਰਣਭੂਤਂ। **ਉਪਵਿਚਰਤੀ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਉਪਵਿਚਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਪਨ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਤੀਸੁਪਿ ਛਕ੍ਕੇਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੯੪੭. **ਗੇਹਸਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਕਾਮਗੁਣਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੀ**ਤਿ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਾਨਿ। **ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੀ**ਤਿ ਚੇਤਸਿਕਦੁਕ੍ਖਾਨਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਞ੍ਞਾਣੁਪੇਕ੍ਖਾਤਿਪਿ ਏਤਾਸਂਯੇਵ ਨਾਮਂ।

੯੪੮. **ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾਤਿ** ਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਕਪ੍ਪਤ੍ਥੋ; ਏਵਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਿਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਸਚ੍ਚਤੋ ਥੇਤਤੋ**ਤਿ ਭੂਤਤੋ ਚ ਥਿਰਤੋ ਚ; ਇਦਂ ਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਦਲ੍ਹਭਾਵੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਨ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਤੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਭਵਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਪੁਰਿਮਾਪਿ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਗਹਣਤੋ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਾਪਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਸੁ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਹਣਤੋ 'ਭਸ੍ਮਨ੍ਤਾ ਆਹੁਤਿਯੋ'ਤਿ ਗਹਿਤਦਿਟ੍ਠਿਕਾਨਂ ਵਿਯ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ, ਅਤੀਤੇਯੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਿਕਸ੍ਸੇਵ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ। **ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮੀ**ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸੀਸੇਨ ਖਨ੍ਧੇ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਵਸੇਸਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਞ੍ਜਾਨਨਤੋ 'ਇਮਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਇਮਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਹੋਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਅਨਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਤਰੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਤੇਸਂ ਜਾਨਨਤੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ। **ਅਨਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਇਤਰੇ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧੇ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਤੇਸਂ ਜਾਨਨਤੋ ਏਵਂ ਹੋਤਿ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯੋਵ।

ਵਦੋ ਵੇਦੇਯ੍ਯੋਤਿ ਆਦਯੋ ਪਨ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਏਵ ਅਭਿਨਿਵੇਸਾਕਾਰਾ। ਤਤ੍ਥ ਵਦਤੀਤਿ **ਵਦੋ;** ਵਚੀਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਰਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਯਤੀਤਿ **ਵੇਦੇਯ੍ਯੋ;** ਜਾਨਾਤਿ ਅਨੁਭਵਤਿ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਯਂ ਸੋ ਵੇਦੇਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਕਲ੍ਯਾਣਪਾਪਕਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਯੋਨਿਗਤਿਠਿਤਿਨਿਵਾਸਨਿਕਾਯੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ। **ਦੀਘਰਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਰਰਤ੍ਤਂ। **ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। **ਨ ਸੋ ਜਾਤੋ ਨਾਹੋਸੀ**ਤਿ ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਅਜਾਤਿਧਮ੍ਮਤੋ ਨ ਜਾਤੋ ਨਾਮ; ਸਦਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵ ਅਤੀਤੇ ਨਾਹੋਸਿ, ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਜਾਤੋ ਸੋ ਅਹੋਸਿ, ਯੋ ਚ ਜਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਸੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਅਥਵਾ 'ਨ ਸੋ ਜਾਤੋ ਨਾਹੋਸੀ'ਤਿ ਸੋ ਸਦਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤੇਪਿ ਨ ਜਾਤੁ ਨਾਹੋਸਿ , ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਨ ਜਾਤੁ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਨਿਚ੍ਚੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਰਹਿਤੋ। **ਧੁਵੋ**ਤਿ ਥਿਰੋ ਸਾਰਭੂਤੋ। **ਸਸ੍ਸਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕੋ। **ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ

ਪਕਤਿਭਾਵ ਅਵਿਜਹਨਧਮ੍ਮੋ ਕਕਣ੍ਣਕੋ ਵਿਯ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤ੍ਤਂ ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਸਬ੍ਬਾਸਵਦਿਟ੍ਠਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭ ਆਦਯੋ) ਨਾਮ ਕਥਿਤਾ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਛਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੭.) ਸਤ੍ਤਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੪੯. ਸਤ੍ਤਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਥਾਮਗਤਟ੍ਠੇਨ ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਅਨੁਸੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਨੁਸਯਾ**। ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਸਤ੍ਤੇ ਸਂਯੋਜੇਨ੍ਤਿ ਘਟੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ**। ਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ**। ਕਾਮਰਾਗੋਵ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ **ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ**। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੯੫੦. ਅਸਤਂ ਧਮ੍ਮਾ, ਲਾਮਕਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਅਸਨ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ **ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ**। ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਦੋਸੇਹਿ ਦੁਟ੍ਠਾਨਿ ਚਰਿਤਾਨੀਤਿ **ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ**। ਤੇਨ ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੀਤਿ **ਮਾਨਾ**।

੯੫੧. ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਰੂਪੀ**ਤਿ ਰੂਪਵਾ। **ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੋ**ਤਿ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਮਯੋ। ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਏਤਨ੍ਤਿ ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਂ। ਕਿਨ੍ਤਂ? ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਂ। ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕੇ ਸਮ੍ਭੂਤੋ ਜਾਤੋਤਿ **ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭਵ**ੋ। ਇਧ ਰੂਪਕਾਯਸੀਸੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਵਦਤਿ। ਦੁਤਿਯੋ ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਿਬ੍ਬਤ੍ਤਭਾਵ ਵਦਤਿ। **ਦਿਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਦੇਵਲੋਕੇ ਸਮ੍ਭੂਤੋ। **ਕਾਮਾਵਚਰੋ**ਤਿ ਛਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ । ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਂ ਭਕ੍ਖਯਤੀਤਿ **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਭਕ੍ਖੋ। ਮਨੋਮਯੋ**ਤਿ ਝਾਨਮਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। **ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਯੁਤ੍ਤੋ। **ਅਹੀਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ**ਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ; ਯਾਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਤ੍ਥਿ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ, ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗੋ**ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਭਾਵ ਉਪਗਤੋ। ਇਤਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਸਤ੍ਤਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੮.) ਅਟ੍ਠਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੫੨. ਅਟ੍ਠਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਿਲੇਸਾਯੇਵ **ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੂਨੀ**ਤਿ ਕੁਸੀਤਸ੍ਸ ਅਲਸਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂਨਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾ, ਕੋਸਜ੍ਜਕਾਰਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਚੀਵਰਵਿਚਾਰਣਾਦਿਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। **ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤੀ**ਤਿ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵੀਰਿਯਂ ਨਾਰਭਤਿ। **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਝਾਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯ। **ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣਤ੍ਥਾਯ। **ਇਦਂ ਪਠਮ**ਨ੍ਤਿ 'ਇਦਂ ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ ਏਵ ਓਸੀਦਨਂ ਪਠਮਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਮਾਸਾਚਿਤਂ ਮਞ੍ਞੇਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ **ਮਾਸਾਚਿਤਂ** ਨਾਮ ਤਿਨ੍ਤਮਾਸੋ; ਯਥਾ ਤਿਨ੍ਤਮਾਸੋ ਗਰੁਕੋ ਹੋਤਿ, ਏਵ ਗਰੁਕੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਗਿਲਾਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ।

੯੫੪. **ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲੋਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਤਿ **ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ**। ਏਤੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਮ੍ਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਤਸ੍ਮਾ 'ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਪਟਿਘਾਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞਨਾਕਾਰੋ। **ਲਾਭੇ ਸਾਰਾਗੋ**ਤਿ 'ਅਹਂ ਲਾਭਂ ਲਭਾਮੀ'ਤਿ ਏਵ ਗੇਹਸਿਤਸੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਾਰਾਗੋ; ਸੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਹਨਤਿ। **ਅਲਾਭੇ ਪਟਿਵਿਰੋਧੋ**ਤਿ 'ਅਹਂ ਲਾਭਂ ਨ ਲਭਾਮੀ'ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਰੋਧੋ; ਸੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਹਨਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ 'ਪਟਿਘਾਤੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਯਸਾਦੀਸੁਪਿ** 'ਅਹਂ ਮਹਾਪਰਿਵਾਰੋ, ਅਹਂ ਅਪ੍ਪਪਰਿਵਾਰੋ, ਅਹਂ ਪਸਂਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਹਂ ਗਰਹਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਹਂ ਸੁਖਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਹਂ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤੋ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾ**ਤਿ ਅਨਰਿਯਾਨਂ ਵੋਹਾਰਾ।

੯੫੭. **ਪੁਰਿਸਦੋਸਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਦੋਸਾ। **ਨ ਸਰਾਮੀ**ਤਿ 'ਮਯਾ ਏਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਸਰਾਮਿ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਮੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਅਸ੍ਸਤਿਭਾਵੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤਿ ਮੋਚੇਤਿ। **ਚੋਦਕਂਯੇਵ ਪਟਿਪ੍ਫਰਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਫਰਤਿ, ਪਟਿਭਾਣਿਤਭਾਵੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਤੁਯ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ 'ਤੁਯ੍ਹਂ ਬਾਲਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਣਿਤੇਨ ਨਾਮ ਕਿਂ' ਯੋ ਤ੍ਵਂ ਨੇਵ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਆਪਤ੍ਤਿਂ, ਨ ਚੋਦਨਂ ਜਾਨਾਸੀ'ਤਿ ਦੀਪੇਤਿ; 'ਤ੍ਵਂ ਪਿ ਨਾਮ ਏਵਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਭਣਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਸੀ'ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤਿ। **ਪਚ੍ਚਾਰੋਪੇਤੀ**ਤਿ 'ਤ੍ਵਂ ਪਿ ਖੋਸੀ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਪਟਿਆਰੋਪੇਤਿ। **ਪਟਿਕਰੋਹੀ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਗਾਮਿਨਿਂ ਦੇਸੇਹਿ, ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਹਿ ਤਤੋ ਸੁਦ੍ਧਨ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਚੋਦੇਸ੍ਸਸੀ'ਤਿ ਦੀਪੇਤਿ।

ਅਞ੍ਞੇਨਾਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚਰਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਵਚਨੇਨ ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਰਣਂ ਵਚਨਂ ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤਿ। 'ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋਸੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ 'ਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ? ਕਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋ? ਕਥਂ ਆਪਨ੍ਨੋ? ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋ? ਕਂ ਭਣਥ? ਕਿਂ ਭਣਥਾ'ਤਿ ਵਦਤਿ। 'ਏਵਰੂਪਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਤਯਾ ਦਿਟ੍ਠ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਨ ਸੁਣਾਮੀ'ਤਿ ਸੋਤਂ ਵਾ ਉਪਨੇਤਿ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਥਂ ਅਪਨਾਮੇਤੀ**ਤਿ 'ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋਸੀ'ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ 'ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਂ ਗਤੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ 'ਤਵ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਗਮਨਂ ਨ ਪੁਚ੍ਛਾਮਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਤਤੋ ਰਾਜਗਹਂ ਗਤੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ 'ਰਾਜਗਹਂ ਵਾ ਯਾਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗੇਹਂ ਵਾ; ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋਸੀ'ਤਿ? 'ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਸੂਕਰਮਂਸਂ ਲਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਕਥਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। **ਕੋਪ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਪਿਤਭਾਵਂ। **ਦੋਸ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਟ੍ਠਭਾਵਂ। ਉਭਯਮ੍ਪੇਤਂ ਕੋਧਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਂ। **ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾਕਾਰਂ; ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। **ਪਾਤੁਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ। **ਬਾਹਾਵਿਕ੍ਖੇਪਕਂ ਭਣਤੀ**ਤਿ ਬਾਹਾ ਵਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਲਜ੍ਜਿਵਚਨਂ ਵਦਤਿ। **ਵਿਹੇਸੇਤੀ**ਤਿ ਵਿਹੇਠੇਤਿ ਬਾਧਤਿ। **ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਜਾਨਿਤ੍ਵਾ; ਅਨਾਦਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਤਿਬਾਲ੍ਹਨ੍ਤਿ ਅਤਿਦਲ੍ਹਂ ਅਤਿਪ੍ਪਮਾਣਂ। **ਮਯਿ ਬ੍ਯਾਵਟਾ**ਤਿ ਮਯਿ ਬ੍ਯਾਪਾਰਂ ਆਪਨ੍ਨਾ। **ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਹੀਨਸ੍ਸ ਗਿਹਿਭਾਵਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਆਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ; ਗਿਹੀ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਹੋਥਾ**ਤਿ ਤੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਾ ਹੋਥ, 'ਮਯਾ ਲਭਿਤਬ੍ਬਂ ਲਭਥ, ਮਯਾ ਵਸਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨੇ ਵਸਥ, ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਵੋ ਮਯਾ ਕਤੋ'ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਦਤਿ।

੯੫੮. ਅਸਞ੍ਞੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਾਦੋ ਅਸਞ੍ਞੀਵਾਦੋ; ਸੋ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਸਞ੍ਞੀਵਾਦਾ। ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਲਾਭਿਨੋ ਕਸਿਣਰੂਪਂ **ਅਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਰੂਪੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਅਲਾਭਿਨੋ ਤਕ੍ਕਮਤ੍ਤੇਨੇਵ , ਆਜੀਵਕਾਨਂ ਵਿਯ। ਲਾਭਿਨੋਯੇਵ ਚ ਪਨ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਅਰੂਪੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਅਲਾਭਿਨੋ ਤਕ੍ਕਮਤ੍ਤੇਨੇਵ, ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ। ਅਸਞ੍ਞੀਭਾਵੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣਂ ਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਹਿ ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕੋ ਵਿਯ ਯਂ ਵਾ ਤਂ ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਰੂਪੀ ਚ ਅਰੂਪੀ ਚਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਗਾਹਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋਪਿ ਤਕ੍ਕਿਕਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਨੇਵ ਰੂਪੀ ਨਾਰੂਪੀ**ਤਿ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਤਕ੍ਕਿਕਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ। **ਅਨ੍ਤਵਾ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿ। **ਅਨਨ੍ਤਵਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਕਸਿਣਂ। **ਅਨ੍ਤਵਾ ਚ ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਚਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਸਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਤਿਰਿਯਂ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਕਸਿਣਂ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦਿਟ੍ਠਿ। **ਨੇਵਨ੍ਤਵਾ ਨਾਨਨ੍ਤਵਾ**ਤਿ ਤਕ੍ਕਿਕਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਅਟ੍ਠਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੯.) ਨਵਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬੦. ਨਵਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਨਵ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਨੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਮਲਾਨੀਤਿ **ਪੁਰਿਸਮਲਾਨਿ। ਨਵਵਿਧਾ**ਤਿ ਨਵਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਨਵਪ੍ਪਭੇਦਾ ਵਾ।

੯੬੩. **ਤਣ੍ਹਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। **ਪਰਿਯੇਸਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੇਸਨਾ। ਸਾ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਤਿ ਹੋਤਿ। **ਲਾਭੋ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਲਾਭੋ। ਸੋ ਹਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਸਤਿ ਹੋਤਿ। **ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ** ਪਨ ਞਾਣਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਿਤਕ੍ਕਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ। ਤਤ੍ਥ

‘‘ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਜਞ੍ਞਾ, ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਮਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੩) ਅਯਂ **ਞਾਣਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ**। ‘‘ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਾ – ਤਣ੍ਹਾਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਚਾ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੦੨) ਏਵਂ ਆਗਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਸਤਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਿ **ਤਣ੍ਹਾਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ**। ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ**। ‘‘ਛਨ੍ਦੋ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਵਿਤਕ੍ਕਨਿਦਾਨੋ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੫੮) ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਇਧ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋਯੇਵ ਆਗਤੋ। ਲਾਭਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਹਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਂ ਸੁਨ੍ਦਰਾਸੁਨ੍ਦਰਞ੍ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨੇਵ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਨਾਤਿ – ‘ਏਤ੍ਤਕਂ ਮੇ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਥਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ , ਏਤ੍ਤਕਂ ਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਥਾਯ , ਏਤ੍ਤਕਂ ਮਯ੍ਹਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਪਰਸ੍ਸ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਨਿਦਹਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਲਾਭਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ’’ਤਿ।

ਛਨ੍ਦਰਾਗੋਤਿ ਏਵਂ ਅਕੁਸਲਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਿਤੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਦੁਬ੍ਬਲਰਾਗੋ ਚ ਬਲਵਰਾਗੋ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਇਧ **ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਦੁਬ੍ਬਲਰਾਗਸ੍ਸਾਧਿਵਚਨਂ । **ਅਜ੍ਝੋਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਹਂ ਮਮਨ੍ਤਿ ਬਲਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ। **ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਕਰਣਂ। **ਮਚ੍ਛਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਰੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵਸ੍ਸ ਅਸਹਨਤਾ। ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ ਪੋਰਾਣਾ ਏਵਂ ਵਚਨਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ – ‘‘ਇਦਂ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਹੋਤੁ, ਮਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਹੋਤੂਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮਚ੍ਛਰਿਯਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ। **ਆਰਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਪਿਦਹਨਮਞ੍ਜੁਸਗੋਪਨਾਦਿਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਰਕ੍ਖਣਂ। ਅਧਿਕਰੋਤੀਤਿ ਅਧਿਕਰਣਂ; ਕਾਰਣਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। **ਆਰਕ੍ਖਾਧਿਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਂ; ਆਰਕ੍ਖਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦਣ੍ਡਾਦਾਨਾਦੀਸੁ ਪਰਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥਂ ਦਣ੍ਡਸ੍ਸ ਆਦਾਨਂ **ਦਣ੍ਡਾਦਾਨਂ**। ਏਕਤੋਧਾਰਾਦਿਨੋ ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਦਾਨਂ **ਸਤ੍ਥਾਦਾਨਂ। ਕਲਹੋ**ਤਿ ਕਾਯਕਲਹੋਪਿ ਵਾਚਾਕਲਹੋਪਿ। ਪੁਰਿਮੋ ਪੁਰਿਮੋ ਵਿਰੋਧੋ **ਵਿਗ੍ਗਹੋ,** ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਪਚ੍ਛਿਮੋ **ਵਿਵਾਦੋ। ਤੁਵਂ ਤੁਵ**ਨ੍ਤਿ ਅਗਾਰਵਵਚਨਂ, ਤ੍ਵਂ ਤ੍ਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੯੬੪. **ਇਞ੍ਜਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਇਞ੍ਜਨਾਨਿ ਚਲਨਾਨਿ। **ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਮਾਨੋਵ ਕਥਿਤੋ। ਅਹਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋਪਿ ਹਿ ਮਾਨੋ ਇਞ੍ਜਿਤਮੇਵ, **ਅਯਮਹ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋਪਿ, **ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋਪਿ। ਸੇਸਨਵਕੇਹਿਪਿ ਮਾਨੋਵ ਕਥਿਤੋ। ਮਾਨੋ ਹਿ ਇਞ੍ਜਨਤੋ **ਇਞ੍ਜਿਤਂ,** ਮਞ੍ਞਨਤੋ **ਮਞ੍ਞਿਤਂ,** ਫਨ੍ਦਨਤੋ **ਫਨ੍ਦਿਤਂ,** ਪਪਞ੍ਚਨਤੋ **ਪਪਞ੍ਚਿਤਂ**। ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ **ਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਨਵਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

(੧੦.) ਦਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬੬. ਦਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਿਲੇਸਾ ਏਵ **ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਨਿ** ਪਨੇਤ੍ਥ ‘‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਅਚਰੀ’’ਤਿਆਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਅਵਿਕੋਪੇਤਬ੍ਬੇ ਖਾਣੁਕਣ੍ਟਕਾਦਿਮ੍ਹਿਪਿ ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਘਾਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

੯੭੦. ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੇਸੁ **ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਿਰਿਯਾਸੁ ਉਪਾਯਚਿਨ੍ਤਾਵਸੇਨ ਪਾਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘ਸੁਕਤਂ ਮਯਾ’ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਕਾਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮੋਹੋ। **ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤਾ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਦਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭੩. ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਾਚਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾਪਵਤ੍ਤਿਯੋ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਉਪਾਦਾਯ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਦੇਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਸਮੂਹਗਾਹਤੋ ‘ਅਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਤ੍ਥਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਏਵਂ ਸਮੂਹਤੋ

'ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਗਹਣੇ ਸਤਿ ਤਤੋ ਅਨੁਪਨਿਧਾਯ ਚ ਉਪਨਿਧਾਯ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਗਹਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨੁਪਨਿਧਾਯਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਆਕਾਰਂ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਸਕਭਾਵਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ 'ਇਤ੍ਥਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਹੋਤਿ; ਖਤ੍ਤਿਯਾਦੀਸੁ 'ਇਦੰਪਕਾਰੋ ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦੰ ਤਾਵ ਅਨੁਪਨਿਧਾਯ ਗਹਣੰ। **ਉਪਨਿਧਾਯ ਗਹਣੰ** ਪਨ ਦੁਵਿਧੰ ਹੋਤਿ – ਸਮਤੋ ਚ ਅਸਮਤੋ ਚ। ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਏਵਸ੍ਮੀਤਿ ਚ ਅਞ੍ਞਥਾਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਸਮਤੋ ਉਪਨਿਧਾਯ ਗਹਣੰ; ਯਥਾ ਅਯਂ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਯਥਾ ਅਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ, ਏਵਂ ਅਹਮ੍ਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞਥਾਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਅਸਮਤੋ ਗਹਣੰ; ਯਥਾਯਂ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਯਥਾਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਹਂ ਹੀਨੋ ਵਾ ਅਧਿਕੋ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਾਨਿ ਤਾਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਿ। **ਭਵਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਨਾਗਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸੇਸਂ ਪੁਰਿਮਚਤੁਕ੍ਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਸ੍ਮਿ। **ਸਾਤਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਅਸ੍ਮਿ। ਅਸਸ੍ਮੀਤਿ ਸਤਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਸਂ; ਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸੀਦਤੀਤਿ ਸਤਂ; ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਇਤੋ ਪਰਾਨਿ **ਸਿਯ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਂਸਯਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਪੁਰਿਮਚਤੁਕ੍ਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਅਪਾਹਂ ਸਿਯ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ''ਅਪਿ ਨਾਮਾਹਂ ਭਵੇਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਤ੍ਥਨਾਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਪੁਰਿਮਚਤੁਕ੍ਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਏਵਮੇਤੇਸੁ –

> ਦ੍ਵੇ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਸੁਦ੍ਧਸੀਸਾ ਸੀਸਮੂਲਕਾ।
> ਤਯੋ ਤਯੋਤਿ ਏਤਾਨਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਵਿਭਾਵਯੇ॥

ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵੇ **ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਸਾ** ਨਾਮ। ਅਸ੍ਮੀਤਿ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਿਯਨ੍ਤਿ, ਅਪਾਹਂ ਸਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ **ਸੁਦ੍ਧਸੀਸਾ**ਏਵ। ਇਤ੍ਥਸ੍ਮੀਤਿ ਆਦਯੋ ਤਯੋ ਤਯੋਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ **ਸੀਸਮੂਲਕਾ** ਨਾਮਾਤਿ। ਏਵਮੇਤੇ ਦ੍ਵੇ ਦਿਟ੍ਠਿਸੀਸਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੁਦ੍ਧਸੀਸਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਸੀਸਮੂਲਕਾਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੯੭੪. ਇਦਾਨਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾਵ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਥਞ੍ਚ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਅਨਵਕਾਰਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਰੂਪਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਕਞ੍ਚਿ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਏਕੇਕਤੋ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਸਮੂਹਤੋਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਲਭਤੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਂ ਪਟਿਲਭਤਿ। **ਮਾਨਦਿਟ੍ਠੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਯਂ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਪਨ ਨ ਵਿਨਾ ਤਣ੍ਹਾਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਣ੍ਹਾਸੀਸੇਨ ਵਾ ਪਪਞ੍ਚਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਤਂ ਉਦ੍ਦੇਸਾਨੁਰੂਪੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਮ੍ਪਿ ਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਗਹਿਤਾ। ਤਣ੍ਹਾਪਪਞ੍ਚਂ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤੇਨੇਵ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੇਸਪਪਞ੍ਚੇਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਏਵਮਾਹ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਪਞ੍ਚਿਤਾਨੀਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ''ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਲਭਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਪਞ੍ਚਤ੍ਤਯੇ ਸਤਿ ਪੁਨ ਇਮਾਨਿ ''ਇਤ੍ਥਸ੍ਮੀਤਿ ਵਾ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਪਞ੍ਚਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਖਤ੍ਤਿਯੋਸ੍ਮੀਤਿਆਦੀਸੁ ਅਭਿਸੇਕਸੇਨਾਮਚ੍ਚਾਦਿਨਾ 'ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹਂ', ਮਨ੍ਤਜ੍ਝੇਨ ਪੋਰੋਹਿਚ੍ਚਾਦਿਨਾ 'ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਅਹਂ', ਕਸਿਗੋਰਕ੍ਖਾਦਿਨਾ 'ਵੇਸ੍ਸੋ ਅਹਂ', ਅਸਿਤਬ੍ਯਾਭਙ੍ਗਿਤਾਯ 'ਸੁਦ੍ਦੋ ਅਹਂ' , ਗਿਹਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ 'ਗਹਟ੍ਠੋ ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਏਵਂ ਇਤ੍ਥਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦੀਸੁ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦਯਿਤ੍ਵਾ 'ਇਤ੍ਥਂਪਕਾਰੋ ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ।

ਯਥਾ ਸੋ ਖਤ੍ਤਿਯੋਤਿਆਦੀਸੁ 'ਯਥਾ ਸੋ ਅਭਿਸੇਕਸੇਨਾਮਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਤਥਾ 'ਅਹਮ੍ਪਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਦੁਤਿਯਨਯੇ 'ਯਥਾ ਸੋ ਅਭਿਸੇਕਸੇਨਾਮਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਨਾਹਂ ਤਥਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ; ਅਹਂ ਪਨ ਤਤੋ ਹੀਨੋ ਵਾ ਸੇਟ੍ਠੋ ਵਾ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਭਵਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੯੭੫. ਏਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਯ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਬਾਹਿਰਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਯ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਿ ਭਾਜੇਤੁਂ **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾਨੀ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਬਾਹਿਰਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਬਾਹਿਰਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਉਪਾਦਾਯ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਇਮਿਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਰੂਪੇਨ ਵਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ। ਅਵਸੇਸਂ ਪਨ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੯੭੬. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਪਨ **ਅਵਕਾਰਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਇਮਿਨਾ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਲਭਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਇਮਿਨਾ ਰੂਪੇਨ ਵਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾਤਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਏਕਦੇਸਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਮਿਨਾ 'ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਿ ਪਟਿਲਭਤੀਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਮਿਨਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋਸ੍ਮੀਤਿਆਦੀਸੁ 'ਇਮਿਨਾ ਛਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਖਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਅਭਿਸੇਕਸੇਨਾਮਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਵਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਮਿਨਾ**ਤਿ ਪਦਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ।

ਯਥਾ ਸੋ ਖਤ੍ਤਿਯੋਤਿਆਦੀਸੁਪਿ **ਇਮਿਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪਦਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯਥਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਏਵਂ ਅਹਮ੍ਪਿ ਇਮਿਨਾ ਖਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਛਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਭਿਸੇਕਸੇਨਾਮਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਵਾ ਖਤ੍ਤਿਯੋਤਿ ਏਵਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਮਿਨਾ ਨਿਚ੍ਚੋਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਵਕਾਰਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਮੇਵ ਧਮ੍ਮਂ 'ਅਹ'ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਇਮਿਨਾ ਖਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਛਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਹਂ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ'ਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯਮ੍ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਤਿ ਏਵਰੂਪਾਨਿ ਅਤੀਤਾਨਿ ਛਤ੍ਤਿਂਸਾਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਤੀਤੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸ। **ਅਨਾਗਤਾਨਿ ਛਤ੍ਤਿਂਸਾ**ਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵ ਅਨਾਗਤੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਛਤ੍ਤਿਂਸਾ**ਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਬਹੂਨਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸ। ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਏਕਂਸੇਨੇਵ ਅਤੀਤੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸ, ਅਨਾਗਤੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਨਨ੍ਤਾ ਹਿ ਅਸਦਿਸਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਭੇਦਾ ਸਤ੍ਤਾ। **ਅਟ੍ਠਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਸਤਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਟ੍ਠਸਤਸਙ੍ਖਾਤਂ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭੭. ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇ**ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਨਾਮਕੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇ, ਦੀਘਨਿਕਾਯਸ੍ਸ ਪਠਮਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ। **ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਸਯਂ ਆਹਚ੍ਚ ਭਾਸਿਤਾਨਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ''ਤੇ ਚ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਿਮਾਗਮ੍ਮ ਕਿਮਾਰਬ੍ਭ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਲੋਕਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ ਚਤੂਹਿ ਵਤ੍ਥੂਹੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯-੩੦) ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਭੇਦੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੮. ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੋ

੧. ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭੮. ਇਦਾਨਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੇ ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਾਲ਼ਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਤਾਵ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਆਦਿਤੋਵ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਾਰੋ ਨਾਮ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦੁਤਿਯੋ ਤੇਸਂਯੇਵ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਾਮਧਾਤੁਆਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਤਤਿਯੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਦਸ੍ਸਨਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਪਞ੍ਚਮੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭੂਮਨ੍ਤਰਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਛਟ੍ਠੋ ਗਤੀਸੁ ਉਪ੍ਪਾਦਕਕਮ੍ਮਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਦਸ੍ਸਨਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਸਤ੍ਤਮੋ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਅਟ੍ਠਮੋ ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨਾਰਮ੍ਮਣਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਨਵਮੋ ਤੇਸਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਵਾਰੋ ਨਾਮ। ਦਸਮੋ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਵਾਰੋ ਨਾਮ।

੯੭੯. ਏਵਂ ਦਸਹਿ ਵਾਰੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਪਠਮੇ ਤਾਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਾਰੇ ''ਅਵੀਚਿਤੋ ਯਾਵ ਭਵਗ੍ਗਂ ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਕਤਿ ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ''ਏਕੋਤਿ ਵਾ…ਪੇ॰… ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਵਾ ਛਾਤਿ ਵਾ ਅਵਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਅਞ੍ਞੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣਬਲਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ **ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਰੂਪਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਆਹ। ਯਥਾਪੁਚ੍ਛਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ** ਪਭੇਦੋ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੨. ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੯੯੧. ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਭਵੇ ਕਾਮਧਾਤੁਸਮ੍ਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਵਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਵਾ – ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਰੂਪਧਾਤੁ**ਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਰੂਪਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਘਾਨਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਆਯਤਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਛ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਨਵ ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ । ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਵਾ ਸਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਧਾਤੁ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਧਾਤੁਯਾਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਯਂ ਯਂ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਤਂ ਤਦੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਕਤਿ ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩. ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੯੯੯. ਤਤਿਯਵਾਰੇ **ਕਾਮਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਕਾਮਧਾਤੁਭਜਨਟ੍ਠੇਨ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ; ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਕਾਮਧਾਤੁਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਭਵਵਸੇਨ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਤਥਾ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ।

੪. ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੦੭. ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ **ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨੀ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਵਜ੍ਜਾਨਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਤ੍ਤਕੇ ''ਦੇਵਾਨਂ ਅਸੁਰਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਗਤਿਵਸੇਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ **ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ

ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਯਤਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਥਾ ਧਾਤੁਯੋ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ। ਪਞ੍ਚਮਵਾਰੇ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

੬. ਉਪ੍ਪਾਦਕਕਮ੍ਮਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

(੧.) ਉਪ੍ਪਾਦਕਕਮ੍ਮਂ

੧੦੨੧. ਛਟ੍ਠਵਾਰੇ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸੇਸੇਹਿ ਦਿਬ੍ਬਨ੍ਤੀਤਿ **ਦੇਵਾ**। **ਸਮ੍ਮੁਤਿਦੇਵਾ**ਤਿ ‘ਦੇਵੋ, ਦੇਵੀ’ਤਿ ਏਵਂ ਲੋਕਸਮ੍ਮੁਤਿਯਾ ਦੇਵਾ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾ**ਤਿ ਦੇਵਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦੇਵਾ। **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਦੇਵਾਨਂ ਪੂਜਾਰਹਾ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਦੇਵਾ। **ਰਾਜਾਨੋ**ਤਿ ਮੁਦ੍ਧਾਭਿਸਿਤ੍ਤਖਤ੍ਤਿਯਾ। **ਦੇਵਿਯੋ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਮਹੇਸਿਯੋ। **ਕੁਮਾਰਾ**ਤਿ ਅਭਿਸਿਤ੍ਤਰਾਜੂਨਂ ਅਭਿਸਿਤ੍ਤਦੇਵਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕੁਮਾਰਾ।

ਉਪੋਸਥਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਚਾਤੁਦ੍ਦਸਾਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ। ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਰਿਤ੍ਤਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਂ ਮਨੁਸ੍ਸਸੋਭਗ੍ਯਤਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਮਤ੍ਤਸੋ ਕਤਂ ਮਨੁਸ੍ਸਸੋਭਗ੍ਯਤਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਭਾਵੇਪਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਭੇਦਤੋ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਮਹਾਸਾਰੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਾਰਾ; ਰ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ਲ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਾਲਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਗਹਪਤਿਯੇਵ ਮਹਾਸਾਲਾ, ਗਹਪਤੀਸੁ ਵਾ ਮਹਾਸਾਲਾਤਿ **ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਾ**। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਪਚ੍ਛਿਮਨ੍ਤੇਨ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਕੋਟਿਧਨਂ ਨਿਧਾਨਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਕਹਾਪਣਾਨਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚ ਅਮ੍ਬਣਾਨਿ ਦਿਵਸਵਲ਼ਞ੍ਜੋ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ – ਅਯਂ **ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲੋ** ਨਾਮ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਗੇਹੇ ਪਚ੍ਛਿਮਨ੍ਤੇਨ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਧਨਂ ਨਿਧਾਨਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਕਹਾਪਣਾਨਞ੍ਚ ਦਸਅਮ੍ਬਣਾਨਿ ਦਿਵਸਵਲ਼ਞ੍ਜੋ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ – ਅਯਂ **ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲੋ** ਨਾਮ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਗੇਹੇ ਪਚ੍ਛਿਮਨ੍ਤੇਨ ਕੋਟਿਸਤਧਨਂ ਨਿਧਾਨਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਕਹਾਪਣਾਨਞ੍ਚ ਵੀਸਤਿ ਅਮ੍ਬਣਾਨਿ ਦਿਵਸਵਲ਼ਞ੍ਜੋ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ – ਅਯਂ **ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲੋ** ਨਾਮ।

ਸਹਬ੍ਯਤਨ੍ਤਿ ਸਹਭਾਵਂ; ਸਭਾਗਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾ ਨਾਮ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਪਬ੍ਬਤਟ੍ਠਕਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਆਕਾਸਟ੍ਠਾਪਿ; ਤੇਸਂ ਪਰਮ੍ਪਰਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਬ੍ਬਤਂ ਪਤ੍ਤਾ। ਖਿਡ੍ਡਾਪਦੋਸਿਕਾ, ਮਨੋਪਦੋਸਿਕਾ, ਸੀਤਵਲਾਹਕਾ, ਉਣ੍ਹਵਲਾਹਕਾ, ਚਨ੍ਦਿਮਾ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ, ਸੂਰਿਯੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਦੇਵਲੋਕਟ੍ਠਕਾ ਏਵ।

ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ ਜਨਾ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਨ੍ਨਾਤਿ **ਤਾਵਤਿਂਸਾ**। ਅਪਿਚ ਤਾਵਤਿਂਸਾਤਿ ਤੇਸਂ ਦੇਵਾਨਂ ਨਾਮਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਪਬ੍ਬਤਟ੍ਠਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਕਾਸਟ੍ਠਕਾ। ਤੇਸਂ ਪਰਮ੍ਪਰਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਬ੍ਬਤਂ ਪਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਯਾਮਾਦੀਨਂ। ਏਕਦੇਵਲੋਕੇਪਿ ਹਿ ਦੇਵਾਨਂ ਪਰਮ੍ਪਰਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਬ੍ਬਤਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਿਬ੍ਬਂ ਸੁਖਂ ਯਾਤਾ ਪਯਾਤਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਤਿ **ਯਾਮਾ**। ਤੁਟ੍ਠਾ ਪਹਟ੍ਠਾਤਿ **ਤੁਸਿਤਾ**। ਪਕਤਿਪਟਿਯਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਅਤਿਰੇਕੇਨ ਰਮਿਤੁਕਾਮਕਾਲੇ ਯਥਾਰੁਚਿਤੇ ਭੋਗੇ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਰਮਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀ**। ਚਿਤ੍ਤਾਚਾਰਂ ਞਤ੍ਵਾ ਪਰੇਹਿ ਨਿਮ੍ਮਿਤੇਸੁ ਭੋਗੇਸੁ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀ**।

(੨.) ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ

੧੦੨੨. **ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਂ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਵੀਸਾਯ ਵਾ ਤਿਂਸਾਯ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਵਾ ਸਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਵਸ੍ਸੇਹਿ ਅਧਿਕਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਦੁਤਿਯਂ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੦੨੪. ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਪਾਰਿਸਜ੍ਜਾ ਪਰਿਚਾਰਿਕਾਤਿ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜਾ**। ਤੇਸਂ ਪੁਰੋਹਿਤਭਾਵੇ ਠਿਤਾਤਿ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਪੁਰੋਹਿਤਾ**। ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤਤਾਯ ਚੇਵ ਦੀਘਾਯੁਕਤਾਯ ਚ ਮਹਨ੍ਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਤਿ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ, ਤੇਸਂ **ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ**। ਇਮੇ ਤਯੋਪਿ ਜਨਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਂ ਏਕਤਲੇ ਵਸਨ੍ਤਿ; ਆਯੁਅਨ੍ਤਰਂ ਪਨ ਨੇਸਂ ਨਾਨਾ।

੧੦੨੫. ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਆਭਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾ**। ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਆਭਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾ**। ਦਣ੍ਡਦੀਪਿਕਾਯ ਅਚ੍ਚਿ ਵਿਯ ਏਤੇਸਂ ਸਰੀਰਤੋ ਆਭਾ ਛਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਛਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਤਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਸਰਤਿ ਵਿਸਰਤੀਤਿ **ਆਭਸ੍ਸਰਾ**। ਇਮੇਪਿ ਤਯੋ ਜਨਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਂ ਏਕਤਲੇ ਵਸਨ੍ਤਿ; ਆਯੁਅਨ੍ਤਰਂ ਪਨ ਨੇਸਂ ਨਾਨਾ।

੧੦੨੬. ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਸੁਭਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪਰਿਤ੍ਤਸੁਭਾ**। ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਸੁਭਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਸੁਭਾ**। ਸੁਭੇਨ ਓਕਿਣ੍ਣਾ ਵਿਕਿਣ੍ਣਾ, ਸੁਭੇਨ ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾਵਣ੍ਣੇਨ ਏਕਗ੍ਘਨਾ, ਸੁਵਣ੍ਣਮਞ੍ਜੁਸਾਯ ਠਪਿਤਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਕਞ੍ਚਨਪਿਣ੍ਡਸਸ੍ਸਿਰੀਕਾਤਿ **ਸੁਭਕਿਣ੍ਹਾ**। ਇਮੇਪਿ ਤਯੋ ਜਨਾ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਂ ਏਕਤਲੇ ਵਸਨ੍ਤਿ; ਆਯੁਅਨ੍ਤਰਂ ਪਨ ਨੇਸਂ ਨਾਨਾ।

੧੦੨੭. ਆਰਮ੍ਮਣਨਾਨਤ੍ਤਤਾਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤਭਾਵੋ। **ਮਨਸਿਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਤਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਏਕਸ੍ਸ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਏਕਸ੍ਸ ਓਦਾਤਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਏਕੋ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ…ਪੇ॰… ਏਕੋ ਓਦਾਤਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਮਨਸਿਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਏਕਸ੍ਸ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਛਨ੍ਦੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਏਕਸ੍ਸ ਓਦਾਤਕਸਿਣੇਤਿ ਇਦਂ **ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ**। ਏਕੋ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਤ੍ਥਨਂ ਕਰੋਤਿ…ਪੇ॰… ਏਕੋ ਓਦਾਤਕਸਿਣੇਤਿ ਇਦਂ **ਪਣਿਧਿਨਾਨਤ੍ਤਂ**। ਏਕੋ ਪਥਵੀਕਸਿਣਵਸੇਨ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ…ਪੇ॰… ਏਕੋ ਓਦਾਤਕਸਿਣਵਸੇਨਾਤਿ ਇਦਂ **ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਨਾਨਤ੍ਤਂ**। ਏਕੋ ਪਥਵੀਕਸਿਣਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨੀਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ਏਕੋ ਓਦਾਤਕਸਿਣਵਸੇਨਾਤਿ ਇਦਂ **ਅਭਿਨੀਹਾਰਨਾਨਤ੍ਤਂ**। ਏਕਸ੍ਸ ਪਥਵੀਕਸਿਣਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਪਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਏਕਸ੍ਸ ਓਦਾਤਕਸਿਣਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਪਞ੍ਞਾਤਿ ਇਦਂ **ਪਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ**। ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਮਨਸਿਕਾਰਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਕਥਿਤਾ। ਛਨ੍ਦਪਣਿਧਿਅਧਿਮੋਕ੍ਖਾਭਿਨੀਹਾਰਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯਪਿ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ ਉਪਚਾਰੇਪਿ। ਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ ਕਥਿਤਾ।

ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਵਿਰਹਿਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ। ਏਕਚ੍ਚੇ ਹਿ ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ‘ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਰਜ੍ਜਨਦੁਸ੍ਸਨਮੁਯ੍ਹਨਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਦੋਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਅਚਿਤ੍ਤਕਭਾਵੋ ਨਾਮ ਸੋਭਨੋ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਤ’ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਵਿਰਾਗਂ ਜਨੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਰੂਪਗਂ ਪਞ੍ਚਮਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਏਕੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਠਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਠਿਤਕੋ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕੋਵ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਨਿਪਨ੍ਨੋਵ। ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਰੂਪਕਸਦਿਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਸੋ ਰੂਪਕਾਯੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਤੇਨ ਇਧ ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਤੇ ਦੇਵਾ ਤਮ੍ਹਾ ਕਾਯਾ ਚੁਤਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ।

ਵਿਪੁਲਾ ਫਲਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਵੇਹਪ੍ਫਲਾ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਹਾਯਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਹਾਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਵਿਹਾ**। ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਸਤ੍ਤਂ ਤਪ੍ਪਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਤਪ੍ਪਾ**। ਸੁਨ੍ਦਰਾ ਦਸ੍ਸਨਾ ਅਭਿਰੂਪਾ ਪਾਸਾਦਿਕਾਤਿ **ਸੁਦਸ੍ਸਾ**। ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੁਨ੍ਦਰਮੇਤੇਸਂ ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ **ਸੁਦਸ੍ਸੀ**। ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਏਵ ਗੁਣੇਹਿ ਚ ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਜੇਟ੍ਠਾ, ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਕਨਿਟ੍ਠਾਤਿ **ਅਕਨਿਟ੍ਠਾ**।

੧੦੨੮. ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਗਤਾਤਿ **ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗਾ**। ਇਤਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ । ਇਤਿ ਛ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਨਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ, ਪਞ੍ਚ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰੂਪਾ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਵੇਹਪ੍ਫਲੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿ ਦੇਵਲੋਕਾ; ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਦੇਵਾਨਞ੍ਚ ਆਯੁਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਮਾਨੇਨ ਚਤੂਸੁ ਅਪਾਯੇਸੁ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵੇਸੁ ਚ ਆਯੁ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਤਂ ਕਸ੍ਮਾਤਿ? ਨਿਰਯੇ ਤਾਵ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਪਮਾਣਂ। ਯਾਵ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਖੀਯਤਿ, ਨ ਤਾਵ ਚਵਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਸੇਸਅਪਾਯੇਸੁ। ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਾਨਮ੍ਪਿ

ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਪਮਾਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਤ੍ਤਾਹਮਤ੍ਤਂ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਕੇਚਿ ਅਦ੍ਧਮਾਸਂ, ਕੇਚਿ ਮਾਸਂ, ਕਪ੍ਪਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿਯੇਵ।

ਤਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਗਿਹਿਭਾਵੇ ਠਿਤਾਯੇਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਮ੍ਪਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਮ੍ਪਿ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਯੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਾ ਪਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਵਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਸੇਟ੍ਠਗੁਣੋ, ਗਿਹਿਲਿਙ੍ਗਂ ਹੀਨਂ, ਤਂ ਹੀਨਤਾਯ ਉਤ੍ਤਮਂ ਗੁਣਂ ਧਾਰੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁਕਾਮਾ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਕਾਮਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਾ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾਪਿ ਯਾਵਜੀਵਂ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਛਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ; ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ ਰੂਪਭਵਂ ਗਨ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਖੀਣਾਸਵੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁਂ। ਕਸ੍ਮਾ ? ਨਿਲੀਯਨੋਕਾਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਯਾਵਜੀਵਂ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਨ ਪੁਨ ਇਧਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਤੇ ਹਿ ਝਾਨਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਨਾਮ।

ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀਨਂ ਪਨ ਕਿਂ ਨਿਯਮੇਤਿ? ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨਂ। ਯਦੇਵਸ੍ਸ ਪਗੁਣਂ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਨ ਪਗੁਣੇਸੁ ਕਿਂ ਨਿਯਮੇਤਿ? ਪਤ੍ਥਨਾ। ਯਤ੍ਥ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਥੇਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਪਤ੍ਥਨਾਯ ਅਸਤਿ ਕਿਂ ਨਿਯਮੇਤਿ? ਮਰਣਸਮਯੇ ਸਮਾਪਨ੍ਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ। ਮਰਣਸਮਯੇ ਸਮਾਪਨ੍ਨਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਂ ਨਿਯਮੇਤਿ? ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿ। ਏਕਂਸੇਨ ਹਿ ਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਨਵਸੁ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਅਰਿਯਸਾਵਕਾਨਂ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਪਿ ਹੋਤਿ ਉਪਰੂਪਪਤ੍ਤਿਪਿ ਨ ਹੇਟ੍ਠੂਪਪਤ੍ਤਿ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਨ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਪਿ ਹੋਤਿ ਉਪਰੂਪਪਤ੍ਤਿਪਿ ਹੇਟ੍ਠੂਪਪਤ੍ਤਿਪਿ। ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਚ ਅਰੂਪੇਸੁ ਅਰਿਯਸਾਵਕਾਨਂ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਪਿ ਹੋਤਿ ਉਪਰੂਪਪਤ੍ਤਿਪਿ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਨਾਗਾਮੀ ਨਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਥਕੇ ਠਿਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ। ਵੇਹਪ੍ਫਲਾ, ਅਕਨਿਟ੍ਠਾ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਤਯੋ ਦੇਵਲੋਕਾ **ਸੇਟ੍ਠਭਵਾ** ਨਾਮ। ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਨੇਵ ਉਦ੍ਧਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਧੋ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਪਕਿਣ੍ਣਕਂ।

੭. ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੩੦. ਸਤ੍ਤਮਵਾਰੇ ਸਲਕ੍ਖਣਪਰਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਸੇਨ **ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਞਾਤਤੀਰਣਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਨਂ ਵਸੇਨ **ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾ**। ਸਾ ਚ **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਞਾਤਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ।

ਅਟ੍ਠਮਵਾਰੇ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨਵਮਵਾਰੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਯੇਵ। ਦਸਮਵਾਰੇਪਿ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ।

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾ

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ –

ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ, ਧਮ੍ਮਗਰੁ ਧਮ੍ਮਗਾਰਵਯੁਤ੍ਤਾਨਂ।
ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪੁਰੇ, ਦੇਵਗਣਸਹਸ੍ਸਪਰਿਵਾਰੋ॥

ਦੁਤਿਯਂ ਅਦੁਤਿਯਪੁਰਿਸੋ, ਯਂ ਆਹ **ਵਿਭਙ੍ਗਪਕਰਣਂ** ਨਾਥੋ।
ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਵਿਭਙ੍ਗੇਹਿ, ਮਣ੍ਡਿਤਮਣ੍ਡਪੇਯ੍ਯਗੁਣੋ॥

ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ, ਤਸ੍ਸਾਹਂ ਯਾਚਿਤੋ ਠਿਤਗੁਣੇਨ।
ਯਤਿਨਾ ਅਦਨ੍ਧਗਤਿਨਾ, ਸੁਬੁਦ੍ਧਿਨਾ ਬੁਦ੍ਧਘੋਸੇਨ॥

ਯਂ ਆਰਭਿਂ ਰਚਯਿਤੁਂ, ਅਟ੍ਠਕਥਂ ਸੁਨਿਪੁਣੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ।
ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਤੋ, ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਂ ਨਾਮ॥

ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਨਂ, ਸਾਰਂ ਆਦਾਯ ਸਾ ਅਯਂ ਨਿਟ੍ਠਂ।
ਪਤ੍ਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ, ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਭਾਣਵਾਰੇਹਿ॥

ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਯਥਾ, ਏਕੇਨ ਚ ਏਵਮੇਵ ਸਬ੍ਬੇਪਿ।
ਨਿਟ੍ਠਂ ਵਜਨ੍ਤੁ ਵਿਮਲਾ, ਮਨੋਰਥਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ॥

ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਤ੍ਥਂ, ਯਞ੍ਚ ਇਮਂ ਰਚਯਤਾ ਮਯਾ ਪੁਞ੍ਞਂ।
ਪਤ੍ਤਂ ਤੇਨ ਸਮਤ੍ਤਂ, ਪਾਪੁਣਤੁ ਸਦੇਵਕੋ ਲੋਕੋ॥

ਸੁਚਿਰਂ ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਧਮ੍ਮੋ, ਧਮ੍ਮਾਭਿਰਤੋ ਸਦਾ ਭਵਤੁ ਲੋਕੋ।
ਨਿਚ੍ਚਂ ਖੇਮਸੁਭਿਕ੍ਖਾਦਿ-ਸਮ੍ਪਦਾ ਜਨਪਦਾ ਹੋਨ੍ਤੂਤਿ॥

ਪਰਮਵਿਸੁਦ੍ਧਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵੀਰਿਯਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੇਨ ਸੀਲਾਚਾਰਜ੍ਜਵਮਦ੍ਦਵਾਦਿਗੁਣਸਮੁਦਯਸਮੁਦਿਤੇਨ ਸਕਸਮਯਸਮਯਨ੍ਤਰਗਹਨਜ੍ਝੋਗਾਹਣਸਮਤ੍ਥੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਤਿਪਿਟਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੇ ਸਾਟ੍ਠਕਥੇ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਪ੍ਪਭਾਵੇਨ ਮਹਾਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਕਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਜਨਿਤਸੁਖਵਿਨਿਗ੍ਗਤਮਧੁਰੋਦਾਰਵਚਨਲਾਵਣ੍ਣਯੁਤ੍ਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਮੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨਾ ਵਾਦੀਵਰੇਨ ਮਹਾਕਵਿਨਾ ਪਭਿਨ੍ਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਰਿਵਾਰੇ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਾਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਗੁਣਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੇ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਬੁਦ੍ਧੀਨਂ ਥੇਰਵਂਸਪ੍ਪਦੀਪਾਨਂ ਥੇਰਾਨਂ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ ਵਂਸਾਲਙ੍ਕਾਰਭੂਤੇਨ ਵਿਪੁਲਵਿਸੁਦ੍ਧਬੁਦ੍ਧਿਨਾ **ਬੁਦ੍ਧਘੋਸੋ**ਤਿ ਗਰੂਹਿ ਗਹਿਤਨਾਮਧੇਯ੍ਯੇਨ ਥੇਰੇਨ ਕਤਾ ਅਯਂ **ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨੀ** ਨਾਮ ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾ।

ਤਾਵ ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਲੋਕਨਿਤ੍ਥਰਣੇਸਿਨਂ।
ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾਨਂ, ਨਯਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ॥

ਯਾਵ ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਨਾਮਮ੍ਪਿ, ਸੁਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਲੋਕਮ੍ਹਿ ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਮਹੇਸਿਨੋਤਿ॥

ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨੀ ਨਾਮ ਵਿਭਙ੍ਗ-ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।